REVELATIO SECRETORUM ARTIS,

In qua exhibetur integrum ejus Syſtema, oſtenditur admiranda & hactenùs incognita Methodus Analytica & Synthetica univerſaliſſima, tam in demonſtrando quàm in operando infallibilis & certiſſima, regulatur & adaptatur Potentia ad Objectum & Subjectum, & miniſtrantur Inſtrumenta, quibus Potentia agit in utrumque.

PROLOGUS.

CHariſſimi Confratres & Condiſcipuli, ubicunque terrarum degitis, præſentes ac futuri, ad Vos nunc converto ſermonem, quorum DEUS tetigerit Corda & illuminaverit Mentes ad hanc Scientiam Scientiarum & Artem Artium addiſcendam; præ cæteris verò Vos alloquor feliciſſimos Sapientiæ Alumnos, qui Majorem inter Baleares incolentes cæteris mihíque Palmam præripitis, dum ſub Patrocinio Magnæ noſtræ Dominæ perpeti gaudetis aſpectu & ſupernâ influentiâ Sideris lucidiſſimi è Cœlo in teras veſtras micantis (volo dicere) Illuminati Doctoris noſtri & Beati Martyris RAYMUNDI LULLI: quis mihi det, ut poſtremum inter Vos locum occupans, Vobiscum, non mente tantùm, ſed corpore præſens, me provolvam ante Aram amantiſſimi Magiſtri mei, ut exoſculer veſtigia, ubi ſteterunt pedes ejus, ut grates referam, licèt meritis ſuis impares, protantis beneficiis, quibus munificentiſſima illius Dextera in extremas quoque has oras exporrecta me immerentem ſuum Clientem dignata eſt beare! quis mihi det centum linguas det oráque centum, ut elatâ multiplicíque voce toti Orbi annunciem Laudes Doctoris Illuminatiſſimi, Magiſtri Fideliſſimi, Parentis Amantiſſimi, Martyris Glorioſiſſimi, Medici Excellentiſſimi, Philoſophi Profundiſſimi, Theologi Sublimiſſimi, uno verbo omnium Scientiarum & Artium nobiliſſimarum Ducis, Regis & Imperatoris! non hìc agam de Pietate, de Virtutibus, de laboribus, de perſecutionibus, opprobriis, carceribus, plagis, quæ omnia ob amorem Amati ſui, & ob zelum propagationis & exaltationis Sanctæ Fidei Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ perpeſſa campum ampliſſimum in illo mihi præberent ad Encomia illius multiplicanda ſinè numero: ſilebo pariter Meritum & Gloriam illius, quam nunc ab Amato ſuo recipit, cujuſque idem ſupremus Amatus ad honorandum ſuum Amicum, & vindicandum à calumniis, detractionibus & injuriis iniquorum hominum in terris illuſtria ferè dictim dat Teſtimonia; hæc enim omnia & Vobis horum omnium, quæ dico, Spectatoribus non ſunt incognita, & ſufficienter in Libris Virorum Illuſtrium Acta illius & Cauſam continentibus toti orbi ſunt expoſita, & à me quoque loco huic materiæ magìs competenti, nempe in Libro de Contemplatione referentur; ſolam nunc illius Scientiam ac Sapientiam defendendam & Vobis exponendam ſuſcipio, utpote quæ etiam ab Amicis ſuis ſupradictis Defenſoribus ob exiguam, vel, ſi fas eſt dicere, ferè nullam ejus cognitionem in modico habita eſt valore; hanc ſuſpicio, hanc veneror, quia (ût piè credo, & lectione tantorum Operum per tot annos continuatâ convictus ſum) cœlitùs acceptam tantò altiorem, tantò perfectiorem illam pronuncio, quantò potentius & univerſalius nacta eſt miniſterium: non enim uſui unius hominis, nec uni Scientiæ vel Arti, ſed omnium Scientiarum & Artium naturalium Reformationi & ultimatæ Perfectioni, omnium errorum ac hæreſum extirpationi, omnium Infidelium converſioni, ac proin Sacroſanctæ Fidei Catholicæ & Apoſtolicæ per univerſum mundum propagationi eſt deſtinata: jam tandem tot votis exoptatum à B. Magiſtro noſtro tempus adeſſe ſpero, quo non ampliùs maneat abſcondita Scientia, *cum qua noſtra Fides tã commodè poteſt probari,*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& per quam homines errantes poſſunt acquirere Salvationem DEI, Lib. Deſol. n. 22. *per quam poteſt exaltari noſtra Sancta Fides Catholica, ut tot Infideles veniant ad veram converſionem*, ibid. n. 3. *per quam totus mundus poterit reduci in bonum ſtatum*, ibid. n. 22. nunc denique tempus acceptabile, nunc dies ſalutis, (ût confido in Miſericordia Domini) quo perficiatur & compleatur *hoc ſanctum Negotium, pro quo triginta annis laboravit Illuminatus Doctor noſter, & finem conſequi non potuit*, Lib. Deſol. n. 3. Arb. Scient. in prol. *Negotium magnum honoris magni DEI noſtri & ſalvationis gentium*, ibid. n. 7. Prodeat in lucem Ars, cujus interitus, ne poſt ſuam mortem accideret, adeò angebat optimum Magiſtrum noſtrum, ut afflictiſſimum illius Cor in hæc verba compaſſione digniſſima ſe ſolverit Lib. Deſol. n. 35. *O Domine glorioſe, eſtnè in mundo tale martyrium, quale id, quod ſuffero, quando tibi non poſſum ſervire, nec habeo, qui me adjuvet! quomodo poteſt bene permanere iſta Ars, quam mihi dediſti, de qua poteſt ſequi tantum bonum? quæ, timeo, ne poſt meam mortem perdatur; quia ſecundùm meum judicium nemo illam intelligit; nec poſſum ego cogere homines, ut illam audiant. O me triſtem, ſi illa perdatur! quid potero tibi dicere, Domine, qui mihi illam dediſti, ut eam ampliarem?* Abſit, amantiſſime Pater, ut pereat Ars, quæ tibi ab Amato tuo data eſt, ne milleni perdantur; *jam non ſis ſolicitus de tua Arte, imò de illa gaude; cùm enim DEUS illam dederit, juſtitia & virtus illam multiplicabunt in legalibus Amatoribus:* nunc enim per gratiam DEI adimplebitur, quod quondam Conſolator tuus Eremita tibi prædixerat, ſcilicet, *quòd, quamvìs propter illam experiaris adverſitates, alio meliori tempore ſis habiturus tales Adjutores, qui illam addiſcent, & cum illa vincent errores hujus mundi, & facient multas proficuas actiones*, ibid. n. 10. nunc felicem ſortietur exitum Vaticinium Paſtoris, *qui Libros tuos videns in monte deoſculatus eſt eos flexis genibus, ſuis lacrymis rigans eosdem, dixitque, quòd per illos Libros multa bona Chriſti Eccleſiæ provenirent:* in Vita cap. 2. n. 2.

Eja igitur Pater Venerande, Magiſter Sapientiſſime revela Filiis & Diſcipulis tuis Confratribus meis Secreta Artis tuæ; non enim convenit, me Diſcipulum Condiſcipulos docere, ſed cum illis diſcere; à te igitur tanquam fonte haurire debeo, quod illis impertiar, non de meo, ſed de tuo accipiens: & quamvìs vox tua ſuaviſſima in auribus noſtris non ampliùs reſonare valeat, cùm corpus hoc mortale exueris, fiat tamen, obſecro, Pater mi, triplex Spiritus tuus in nobis, qui nobis manifeſtet *Veritatem, in cujus inveſtigatione per unum & per alium modum diu laboraſti, & per gratiam DEI ad finem & cognitionem veritatis deveniſti, quam ſcire tantum deſiderabas, & quam in Libris tuis poſuiſti: & licèt Libri tui modicè apprecientur, imò plures te teneant pro fatuo, quia nec te nec Libros tuos cognoſcunt*, in Prol. Arb. Scient. in Lib. Deſol. n. 16. 47. in Lib. Diſput. Petri; nos autem Filii & Diſcipuli tui aliter judicamus, quos ratio & experimentum certos reddidit de ineffabili pretio tuorum Voluminum; malumus itaque tecum inter fatuos reputari, ut Scientiæ, Prudentiæ & Sapientiæ tibi à DEO affluenter infuſæ poſſimus eſſe participes, quarum amor nos inſenſibiles faciat, *ut nec affectemus laudes hominũ, nec vituperationes expaveſcamus.* S. Hier. in Prol. ad l. Eſt.; multò minùs nos retrahat à ſtudio tuorũ Librorũ latinitatis (ût ajunt) barbaries, quæ, licèt revera talis non ſit, ſed ſolummodò videatur iis, qui barbaræ Romanorum Grammaticæ legibus nullâ ratione ſed placito Ethnicorum ſtabilitis aſſueverunt, nec Artem tuam efformandi rationalem Grammaticam norunt, facilè mitigatur amœnitate ſublimitatis Doctrinæ: *Fatuis ſanè conſuetudo hæc eſt*, teſtante S. Cyrillo in Joan. c. 21. *ſemper enim ſublimiori Doctrinæ, quam ipſi non intelligunt, detrahere ſolent, cúmque attendere magìs deberent, & ſubtilitate rerum elevari, contrà dejiciuntur, & durum appellant ſermonem, quem admirari deberent; non aliter igitur, quàm edentuli ſoleant, molliora enim eligunt alimenta, etiamſi pejora ſint, ſolidiora verò ac meliora edulia magnopere vituperant, agrotationem ſuam celare ſtudentes, mentis quoque acumine privati ſcientiam abhorrere ſolent, quæ magno ſtudio magnâque operâ eſſet conquirenda.* Quapropter nobis Diſcipulis tuis *placuit* tecum & cum S. Gregorio Epiſt. ad Leand. *non metathiſmi colliſionem fugere, non barbariſmi confuſionem devitare, hiatus motuſque etiam propoſitionum caſus ſervare contemnimus, quia indignum vehementer arbitramur, ut verba cæleſtis Oraculi reſtringamus ſub regulis Donati:* unde longè *meliùs eſt, ut reprehendant nos Grammatici, quàm ut non intelligant populi*; S. Aug. in pſ. 138. nam *docendi modus hic eſt optimus, quo fit, ut, qui audit, verum audiat, & quod audit, intelligat; bonorum ergò ingeniorum inſignis eſt indoles,*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

les, in verbis verum amare, non verba; quid enim prodeſt aurea clavis, ſi aperire, quod volumus, non poteſt? aut quid obeſt lignea, ſi hoc poteſt, quando nihil quærimus, niſi patere, quod clauſum eſt? S. Aug. de Verb. del.

Dum hæc & plura alia dirigerem ad B. Magiſtrum meum, totâ mente in ipſum & oculis in imaginem ejus defixis, nimiáque me premeret anxietas, quomodo Myſteria & Secreta tam ininveſtigabilis Artis ac Scientiæ poſſem & deberem Condiſcipulis meis declarare, ita quidem, ut ex una parte ſufficeret expoſitio, & ex altera non abundaret, *hoc autem ſuccincti ſermonis eloquio non penitùs occulto, nec penitùs manifeſto, non tamen ſub ænigmate vel figura, ſed potiùs ſub plana ſermonum ſerie, tali tamen, quòd hoc prudentes non lateat, mediocribus autem profundiſſimum ſit, fatuos verò miſerabiliter excludat, ne improbus æquè ac probus tam excelſam Scientiam uſurpet indignè*, Mag. Artis Gen. de Flor. de Mag. Lap. Comp. cap. 1. ecce, lateri meo ipſemet adſtat Doctor Illuminatus promisâ, ût pingi ſolet, barbâ, venuſtâ ac hilari facie me interpellans, Fili: cúmque perterritus me verterem in latus, noli timere (ait) reſpice hunc librum, aperiensque mihi librum prægrandem, quem ſecum tulerat, ſeptem ſigillis clauſum, juſſit, ut legerem altâ voce; incepi itaque legere, ût ſequitur.

„ In quodam vertice alti montis ſta-
„bant tres Domicellæ multùm nobiles &
„multùm pulchræ, quarum una aſcende-
„bat & deſcendebat & circuibat totum
„montem; dum ſic ambularet, reſpexit
„& vidit quandam arborem altam multùm
„pulchram & magnam oneratam multis
„floribus, foliis, fructibus: arbor ſita erat
„ad pedem montis, & illam rigabant fon-
„tes & flumina, quæ deſcendebant de mon-
„te & aſcendebant. Dum ſic Domicella
„conſiderabat arborem, vidit è magna ſil-
„va progredi quoddam animal, quod ap-
„propinquabat verſùs arborem; collum il-
„lius beſtiæ erat diviſum in duo capita, quo-
„rum dextrum erat in figura hominis, &
„ſiniſtrum in figura beſtiæ: in ſiniſtro ca-
„pite erant duæ ſcalæ erectæ, quarum pri-
„ma habebat quatuor gradus, ſecunda quin-
„que; in prima ſcala quatuor graduum e-
„rant duæ beſtiæ, una differens ab altera;
„in ſecunda quinque graduum erant quin-
„que beſtiæ omnes inter ſe differentes in fi-
„gura & officio: poſtea contemplata eſt ca-
„put dextrum in figura hominis, in quo vi-
„dit pariter duas ſcalas erectas, in quarum
„qualibet erant quinque gradus; in prima
„ſcala ſtabant tres Reginæ multùm pulchræ
„& nobiliter veſtitæ; in ſecunda quatuor,
„omnes ſeptem differentes inter ſe in figu-
„ra, ſpecie & munere: interim animal jun-
„ctum erat arbori, levavitque dextrum ca-
„put, & duas illius ſcalas ad arborem, qui-
„bus ſcandentes ſeptem Reginæ in ipſam
„arborem comederunt de floribus & fru-
„ctibus illius, prout cuilibet conveniebat:
„illis verò comedentibus ſeptem beſtiæ
„clauſæ in ſiniſtro capite depreſſo in ter-
„ram præ fame multùm clamabant, ut
„animal erigeret ſiniſtrum caput, & dex-
„trum inclinaret; quod cùm animal feciſ-
„ſet, aſcendebant ſeptem beſtiæ per ſcalas
„in arborem, vorabantque folia, & arro-
„debant branchas, deſtruebant autem flo-
„res & fructus cibum Reginarum: quo vi-
„ſo ſeptem Reginæ plangebant, inieruntque conſilium, quomodo ſeptem beſtias
„debellarent; quarum una dixit, ut face-
„rent vexillum rubeum, in cujus uno late-
„re pingeretur figura ſolis, & in altero fi-
„gura lunæ, quia ſunt individua, quæ non
„habent ſimile, nec par, nec æquale in to-
„to mundo.

„ Perceptâ intentione ſeptem Regina-
„rum concordarunt quoque ſeptem beſtiæ,
„ut facerent vexillum nigrum, in cujus u-
„na parte eſſet figura hominis inverſi, & in
„altera parte figura ſerpentis; prælio itaque
„inito fortiſſimo & diuturno ſeptem Regi-
„næ auxilio unius trium Domicellarum vi-
„cerunt ſeptem beſtias: quibus devictis una
„Domicellarum vidit exire è magna qua-
„dam ſilva duas beſtias multùm feroces &
„multùm extraneas ac ſilvaticas: una illa-
„rum fuit nigra à medio ad ſurſum, & al-
„tera medietas fuit in colore croceo; altera
„beſtia fuit viridis à medio ad ſurſum, &
„altera medietas fuit in colore albo: am-
„bæ beſtiæ confligebant multùm fortiter
„una contra aliam mutuò ſe vulnerantes,
„donec beſtia nigra & crocea vicit beſtiam
„viridem & albam; quâ ſuperatâ ivit ad ani-
„mal, & deſtruxit ac vicit illud, & diviſit
„in duas partes, de una parte fecit quatuor
„partes, quas tulit in ſilvam, è qua duæ
„beſtiæ exierant; alteram partem non po-
„tuit dividere, nec in ſilva collocare.

„ Quando de animali omnia iſta fue-
„runt facta, venit magna quædam avis,
„& apprehendit partem animalis, quæ non

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„potuit dividi in partes contrarias, & ap-
„prehendit ſeptem Reginas, & tulit illas in
„magnam ſilvam; & tres Domicellæ in u-
„no tempore erant jucundæ in vertice mon-
„tis, & in alio tempore erant triſtes & de-
„ſolatæ in ſilva, in qua erant incarceratæ:
„unde per carcerem, in quo erant, una
„conquerebatur de altera uni ſeptem Re-
„ginarum, quæ torquebat quamlibet Do-
„micellarum in ſilva de injuria, quam
„quævis alteri fecerat. Interea dum una ſep-
„tem Reginarum torquebat tres Domicel-
„las, concordarunt mittere unam ſeptem
„Reginarum ad verticem montis, ut inde
„afferret unum pomum, quod comederent,
„& odorarentur, adhoc, ut cum ſapore
„& odore pomi conſolarentur & confortа-
„rentur de gravibus pœnis, quas ſuſtine-
„bant: denique poſtquam tres Domicel-
„læ mutuò ſatisfecerant, venit pomum,
„& ſtatim illa Regina, quæ Domicellas tor-
„ſerat, & alia Regina ſua ſoror ſumpſe-
„runt tres Domicellas, & trahentes eas de
„ſilva repoſuerunt in vertice montis in
„multò pulchriori & magìs delectabili lo-
„co, quàm in quo priùs ſteterant, quando
„Reginæ & beſtiæ præliabantur. Doctor
Illuminatus in Lib. Contemp. Vol. 3. Lib. 5.
Diſt. 40. cap. 354.

Finitâ hac lectione quæſivit à me, putasnè, intelligis, quæ legis? & ego: quomodo poſſum intelligere (mi Pater) ſi non aliquis oſtenderit mihi? at ille: ſi Artem meam, ſi Rhetoricam meam, ſi Philoſophiam, Theologiam meam intelliges, etiam ſupradicta poteris intelligere; „nam qui „hunc Librum vult intelligere, convenit, „quòd ſciat vocabula Philoſophiæ & Theo-„logiæ, ad hoc, ut poſſit intelligere & ſci-„re rationes Philoſophiæ, de quibus iſte Li-„ber eſt compoſitus & formatus; quia quan-„do vocabula non intelliguntur, non po-„teſt intelligi hoc, quod prædicatur ſuper „vocabula, quæ ſunt ſubjecta hujus Scien-„tiæ noviter & novo modo demonſtratæ; „& convenit, quòd ſciat tres arbores pri-„mas in tertio volumine, ut per illas poſſit „venire ad hanc Scientiam. Doctor Illuminatus Lib. Contemp. Vol. 3. Lib. 5. Diſt. 40. cap. 366.

Dicas amantiſſime Pater (iterum rogavi) ad quid & in quem finem me juſſiſti legere ſuprapoſita, quæ ſunt mera ænigmata? ego verò promiſi Confratribus meis, Diſcipulis tuis Revelationem Ænigmatum & Secretorum tuorum, quomodo igitur ſtabo promiſſis, ſi tu non feceris miſericordiam nobiscum, & denodaveris hos nodos? Reſpondit Doctor Illuminatus: Fili, non ſunt ænigmata, quæ legiſti, ſed ſenſus literales ſcientibus legere in hoc Libro: nam dicas mihi, eſtnè hoc ænigma, quando dico: *magnes attrahit ferrum?* Diſc. non, ſed eſt ſenſus literalis. Mag. ſed quando dico: magnes attrahit ferrum, intelligisnè Fili, *quòd ſcammonia purget choleram*? nequaquam, niſi ſcias Artem meam, quæ tibi dabit perſpicilia, ut uno intuitu videre poſſis centum & mille in uno, & unum in centum & mille: tu enim noſti, quòd ille, qui eſt in centro, tangit omnes radios ad circumferentiam extenſos; & qui eſt in circumferentia, per quemlibet radium poteſt pervenire ad idem centrum: & ex hoc tibi revelatur jam unum ac maximum Secretum, quomodo ſenſus literalis ac metaphoricus ſint convertibiles: nam quando dico: magnes attrahit ferrum, tunc ſenſus literalis ſignificat, quòd magnes attrahat ferrum, & ſenſus metaphoricus ſignificat, quòd ſcammonia purget choleram: ſed quando dico: *ſcammonia purgat choleram*, tunc ſenſus metaphoricus transmutatur in literalem, & literalis in metaphoricum; quia dicendo, ſcammonia purgat choleram, metaphoricè ſignifico, quòd magnes attrahat ferrum: unde ſcire debes Fili, quòd ſenſus literalis ſit centrum, & ſenſus metaphorici ſint radii profluentes à centro ad circumferentiam: & ſicut infiniti radii eliciuntur ex uno centro, ſic infinitæ metaphoræ ex uno ſenſu literali; nam omnis ſenſus literalis unius Scientiæ habet ſuum ſenſum parallelum metaphoricum in altera Scientia: Doctor Illum. Lib. de Grad. Med. Diſt. 1. cap. 5. Diſt. 5. cap. 16. Diſt. 6. cap. 20. & hoc eſt terribile Secretum, de quo infrà in Revelatione Secretorum meæ Rhetoricæ.

Quare autem & in quem finem te juſſerim legere ſupradictum caput, eſt, quia in eo continetur totum Syſtema, quod poſtea revelare intendo; in eo enim continetur Arcanum totius naturæ creatæ ſecundùm ſenſum literalem, & totius naturæ increatæ ſecundùm ſenſum metaphoricum: unde conſulo, ut petas à Reformatoribus meæ Artis ac Scientiæ, ut tibi vel hoc ſolum caput exponant, ac, quid per illud voluerim, demonſtrent. Diſc. hoc difficulter ab ipſis impetrabo, à te verò facillimè, ſi vis Magiſter opti-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

optime; quis enim meliùs noverit ſenſũ tuorum Librorum, quàm tu? Sed quid conſequemur nos tui Diſcipuli intelligentiâ tam magni Libri, quem nobis afferre dignatus es? Mag. Fili, *per hunc Librum poteſt homo habere ſanitatem ſenſualiter & intellectualiter, & poteſt homo ſanari de infirmitate ſenſuali & intellectuali.* Vol. Contemp. cap. 366. Diſc. magnum eſt, quod ſperare nos jubes Pater; at unum eſt, quod & ſcire quidem cupio, & quærere pertimeſco. Mag. ne timeas Fili, non te celabo quidquam. Diſc. quia tanta mihi fuit controverſia cum quibusdam tuorum Diſcipulorum & aliorum Scriptorum, qui negant, te docuiſſe Artem comparandi divitias, quæſo, tu litem noſtram dirimas, eſtnè talis Ars forſan etiam in hoc Libro contenta? nam cùm hic Liber ſit tuus ſinè ulla ambiguitate, uno ictu tota quæſtio eſſet deciſa. Mag. quinimo Fili, qui ſupremum gradum in ſcala fabricavit, infimum non omiſerit, niſi voluiſſet ſcalam imperfectam relinquere; & ideo ſis certus, *que aqueſt Libre es bo à crexer è à multiplicar la Honor de la ſancta Esgleya de Roma, el Poder è la Riquea daquella; la qual multiplicatio de Honor è de Riquea è de Poder eſta en la forma potential*, NB. *ala actualitat de la qual es aqueſt Libre aparellament è endreſament, ab que la bonea daqueſt Libre ſia membrada è enteſa è amada:* Vol. cont. dicto cap 366. Quid igitur ampliùs à me depoſcere poſſes Fili, quàm quod in hoc libro tibi teſtamento reliqui, ſcilicet Sapientiam? nam quia *longitudo dierum in dextera ejus*, illa tibi tribuet *ſanitatem ſenſualem & intellectualem*, & quia *in ſiniſtra ejus divitiæ & gloria*, Prov. 3. v. 16. illa te beabit *theſauro ſenſuali & intellectuali.* Diſc. ſed forſan hæc multiplicatio divitiarum eſt tantummodò moralis, & non phyſica, hoc eſt, per induſtriam & bonam œconomiam producta? (hoc enim poſſent opponere noſtri ſpeculativi) Mag. Fili, ſicut docui in hoc libro Artem ſanandi etiam ſenſualiter, cujus ſecreta per totum librum diſperſa invenies, ita, ut quilibet homo ſapiens in particulari illam ex illo poſſit addiſcere, dummodò librum intelligat, ſic in eodem libro docui Artem diteſcendi; cùm cognitio unius magnam habeat connexionem cum cognitione alterius; utraque enim non poteſt haberi, niſi acquiſitâ perfectâ notitiâ Analyſeos & Syntheſeos naturalis, quam integrè expoſitam in hoc libro invenies, utpote *formam*, cui inædificata eſt tota *figura* Analyſeos & Syntheſeos intentionalis; quam ultimam clariùs elucidabo in ſequentibus.

Nec tamen hoc egi, ut prima tua intentio ſit addiſcendi Artem ad congregandas divitias, ſed ad acquirendam Sapientiam; *melior eſt enim Sapientia cunctis pretioſiſſimis, & omne deſiderabile ei non poteſt comparari*, Prov. 8. v. 11. *& melior eſt acquiſitio ejus negotiatione argenti, & auri primi & puriſſimi fructus ejus:* Prov. 3. v. 14. *propter hoc* & ego, Fili, *optavi, & datus eſt mihi ſenſus, & invocavi, & venit in me Spiritus Sapientiæ*, Lib. Sap. cap. 7. v. 7. *& præpoſui illam regnis & ſedibus*; ibid. v. 8. & quamvìs per illam ſciverim *diſpoſitionem orbis terrarum & virtutes elementorum*, ibid. v. 17. (ût videre poteris in Libris meis Philoſophicis) *naturas animalium & iras beſtiarum &c., differentias virgultorum & virtutes radicum*, ibid. v. 20. (ût teſtantur mei Libri Medici) *anni curſus & ſtellarum diſpoſitiones*, ibid. v. 19. (ût verificant Libri Aſtronomici) productionem metalliorum & lapidum pretioſorum, (ût docent Libri Chimici) nam *quæcunque ſunt abſcondita & improviſa, didici, omnium enim artifex docuit me Sapientia*, ibid. v. 21. nihilominus *Divitias nihil eſſe duxi in comparatione illius*, ibid. v. 8. *nec comparavi illi lapidem pretioſum*; *quoniam omne aurum in comparatione illius arena eſt exigua*, & ab eo, qui Scientiam & Artem producendi metalla poſſidet, *tanquam lutum æſtimabitur argentum in conſpectu illius:* ibid. v. 9. quapropter & vos, chariſſimi Filii, *accipite* à me *diſciplinam & non pecuniam*; *doctrinam* hujus libri, quem vobis trado, *magìs quàm aurum eligite.* Prov. 8. v. 10.

Diſc. antequam auſpiceris ipſam Revelationem Secretorum tuæ Artis, unum reſtat, quod ſcire averem, Pater, eſtnè hic Liber, de quo tanta bona nobis proventura certificas, ille, quem primo Tomo nunc luci expono? Mag. non, Fili, ſed primus & reliqui tres ſequentes ſunt claves ad hunc aperiendũ: in hoc autem eſt ſupremus apex & centrum Scientiæ & Sapientiæ humanæ: unde ſi infenſiſſimus meus inimicus potuiſſet pertingere ad Secretum hujus Libri, quẽ adeò inſectatus eſt, intelligendum, infinitas gratias reddidiſſet DEO altiſſimo & glorioſo omnium maximorum donorum Largitori, à quo omne & tantum bonum hujus libri promanavit.

Diſc. Obſecro, Pater, nomina hunc librum nomine ſuo proprio, ut Diſcipulis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tuis non maneat abſconditus tantus theſaurus. Mag. libenter faciam, eſt *Liber magnus Contemplationis* conſtans tribus Voluminibus, quinque Libris, quadraginta Diſtinctionibus, & trecentum ſexaginta ſex Capitibus, addito ultimo in quatuor Partes diviſo ob diem intercalarem, quolibet inſuper Capite in triginta paragraphos exactè diſtincto: licèt autem hic Liber ſit melior, altior, profundior, perfectior, utilior omnibus meis aliis libris, eò quòd, quidquid bonitatis, altitudinis, profunditatis, perfectionis, utilitatis & infinitorum aliorum donorum in aliis meis libris continetur, in hunc tanquam fructum tantæ arboris eſt adunatum; habent tamen præfatæ nobilitates adhuc ſuos gradus in illo, quia *bonitas libri eſt major & melior in ſecundo Volumine, quàm in primo, & in tertio Volumine, quàm in ſecundo*, Lib. Contemp. cap. 366. ab initio: & hoc ideo dico, ut, quando ad lectionem hujus libri acceditis, vos non lateat modus illum ſtudendi & addiſcendi; „cùm enim „homo debeat addiſcere res captu facilio„res, idcirco omnis homo, qui vult ad„diſcere & ſcire hunc librum, debet inci„pere in primo Volumine, & poſtea per„gere ad ſecundum, & dein ad tertium; & „hoc ideo, quia ſecundum Volumen eſt „magis obſcurum & difficilius ad intelli„gendum, quàm primum, & tertium, quàm „ſecundum: eod. cap. part. 2. propter hoc „convenit, quòd homo elevet, quan„tò altiùs poteſt, ſuum intellectum in hoc „Libro: Lib. Mir. Dem. in Prol. f. 2. & ratio „& cauſa hujus eſt, quia iſte Liber eſt per „gratiam & auxilium DEI; quia quantò „magis Anima fruitur & contemplatur ſu„um Creatorem, tantò magis declaratè & „magis pulchrè habet præparatam ſuam „memoriam, intellectum & voluntatem „ad dictandum & componendum hunc Li„brum: quem eundem gradum præparationis ſinè dubio debet habere memoria, intellectus & voluntas Animæ legentis, ſi vult intelligere mentem ſcribentis, ût poteritis percipere ex regula prima Com. ſuper Art. Demon. „Unde cùm hæc „ſit ratio & modus, & cùm ſit ordinatum „& conveniens, quòd in rebus bonis inve„niatur major dulcedo & placitum, quan„tò magis tractatur de illis, ideo eſt ordi„natum in hoc Opere Contemplationis, „quòd ſecundum Volumen ſit majus & me„lius, quàm primum, & tertium Volumen „ſit majus & melius, quàm ſecundum: in dicto Lib. Contemp. cap. 366. par. 1.

Quapropter ut magis augeatur amor & fervor tuus & Condiſcipulorum tuorum ad ſtudium hujus Libri, & ad comparandam Artem ac Scientiam, per quam aperiuntur & revelantur Secreta illius, dilucidabo in primo Capite vobis aliquas incomparabiles Proprietates & Dignitates, quas ſecumfert mea Ars & Scientia, ut ſciatis menſurare ex ungue leonem; (ût ſonat proverbium) ſi enim clavis eſt adeò nobilis, quo Palatium aperitur, quid cenſendum putatis de ipſo Palatio? Adeſte igitur Filii chariſſimi, & videte, quoniam *non ſoli mihi laboravi, ſed omnibus exquirentibus veritatem*; Lib. Eccl. cap. 24. v. 47. *nihil enim eſt opertum, quod non revelabitur, & occultum, quod non ſcietur*: Math. 10. v. 26. quoniam *doctrinam quaſi antelucanum illuminabo omnibus, & enarrabo illam usque ad longinquum*. Eccl. cap. 24. v. 44.

CAPUT I.

De Proprietatibus & Dignitatibus Artis ac Scientiæ in Genere.

MAg. Multæ ſunt Proprietates & Dignitates meæ Artis & Scientiæ, quas omnes longum eſſet enarrare, ſed neceſſarium, utile ac delectabile erit vobis ſcire tredecim ſequentes, quarum

Prima eſt, quòd ſit *Univerſaliſſima*; *nulla enim Scientia aliquid tractat, niſi per hanc Artem, aut per terminos hujus Artis, aut reducibiles ad eos, aut reſolubiles per eos*; Doctor Illum. in Introd. Art. Dem. cap. 33. n. 4. f. 29. „nam principia figurarum ob eorum „maximam Univerſalitatem ſunt valde ſuf„ficientia ad reſpondendum infinitis quæ„ſtionibus: Doctor Illum. in Lib. Prop. Art. Dem. Diſt. 4. p. 2. de Quæſt. f. 41. „hoc „autem fieri oportet, ut infinitas im„plicitorum ſub finitate explicitorum com„prehendatur, exiſtentibus terminis infi„nitis implicitis in terminis finitis explici„tis, & infinitis diffinitionibus implicitis „in finitis diffinitionibus explicitis; & ſic „de conditionibus, regulis & quæſtioni„bus, ad hoc, ut Ars ſit univerſalior ſeu ge„neralior apta infinita implicita ſucceſſivè in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„ in ſuis explicitis explicare: Doctor Illum. in Art. Inv. Diſt. 4. q. 9. K. K. f. 157. „ igitur omnis ratio, quæ fit, aut fieri poteſt, imò „ omne, quod fit, aut fieri poteſt, NB. „ quod eſt, aut eſſe poteſt, in iſta Arte tanquam in ſpeculo relucet, in quo omnes „ Scientiæ apparent. Doctor Illum. in Introd. Art. Dem. cap. 34. n. 1. f. 29.

Eſt etiam Univerſaliſſima, quia eſt univerſalior, quàm Metaphyſica & Logica; nam quamvis „ iſta Ars & Logica & Metaphyſica quodammodò circa idem verſen„ tur, quia circa omnia eſt earum intentio, „ veruntamen in duobus differt ab aliis, vi„ delicet in modo conſiderandi ſuum ſubje„ ctum, & in modo principiorum; Meta„ phyſica enim conſiderat res, quæ ſunt ex„ tra Animam, prout conveniunt in ratio„ ne entis; Logica autem conſiderat res ſe„ cundùm eſſe, quod habent in Anima; „ tractat enim de quibusdam intentionibus, „ quæ conſequuntur eſſe rerum intelligibi„ lium, ût puta, de genere, ſpecie & de ta„ libus, & de iis, quæ conſiſtunt in actu ra„ tionis, ût puta, ſyllogiſmo, conſequen„ tiâ & talibus; ſed hæc Ars tanquam ſum„ ma & ſuprema omnium Scientiarum hu„ manarum indifferenter reſpicit ens ſecun„ dùm iſtum modum & ſecundùm illum. „ Differt etiam ex parte principiorum, quia „ Metaphyſica principia ponit, format & „ invenit, ut ſtatim ea applicet actualiter ad „ probandas paſſiones aut proprietates de „ ſubjecto; Logica verò regulas & conſide„ rationes omnes ponit, ex quibus ſyllogi„ zari poſſit; iſta autem Scientia nulla prin„ cipia actualiter exprimit, per ſe loquendo, „ ex quibus arguatur, ſed ſolùm docet viam „ inveniendi communia principia in qua„ cunque Scientia, cognitis terminis illius „ Scientiæ, cujus vult principia invenire; „ & aliquâ notitiâ habitâ illius ponit aliquos „ terminos principiorum, quibus poſſunt „ infinitæ propoſitiones formari, quemad„ modum infinita verba formantur ex pau„ ciſſimis literis, videlicet ex literis Alpha„ beti &c.: ſi tamen demonſtrans per iſtam „ Artem utatur propoſitionibus ab aliquo „ formatis, eſt per accidens, quia demon„ ſtrans per iſtam Artem non ſolùm habet „ uti iſtis principiis, ſed formare & inveni„ re principia, & non ſolùm communia „ principia, ſed etiam particularia: Doctor Ill. in Introd. ad Art. Dem. cap. 1. n. 2. & non ſolùm principia particularia, ſed etiam quævis particularia ex principiis particularibus aliarum Scientiarum principiata: „ ratio au„ tẽ hujus eſt, quia hæc Ars ſuper cæteras Sci„ entias eſt univerſalis, ratione cujus uni„ verſalitatis particularia aliarum Scientia„ rum per viam rationis ad eam ſunt reduci„ bilia; idcirco cùm hæc ſit omnibus gene„ ralior, huic omnes ſubeſſe debent, ut, „ dum fit ex particularibus earum judicium, „ depurentur & cognoſcantur earum condi„ tiones, quas habent per ſe, ſecundùm „ conditiones, quas habent in ſuis univer„ ſalibus principiis. Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 2. de Reg. reg. 39. f. 88.

„ Et licèt hæc Scientia intendat de iſtis „ univerſalibus tanquam de primis cauſali„ bus & eſſentialibus principiis, veruntamen „ principaliter intendit de univerſali actua„ liter cauſato ſeu conſtituto de ipſis primis „ & ſimplicibus principiis, quod eſt medi„ um hujus finîs, ſcilicet concludendi quod„ vis particulare ſub illo contentum: iſtud „ autem univerſale eſt compoſitum; & quan„ tò magìs eſt compoſitum ſeu mixtum, „ tantò plura particularia ſub ſe continet; „ quia quantò magìs eſt compoſitum ſeu „ mixtum, ex tantò pluribus ſimplicibus „ principiis conſtat: Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 3. de Quæſt. f. 147. & hoc eſt maximum Secretum.

Secunda eſt, quòd ſit *Certiſſima & maximè Infallibilis*: ratio hujus eſt, quia *principia hujus Artis in majori parte per ſe nota ſunt*, imò *notiſſima*, ſcilicet ab experimento ſenſuali & intellectuali, quorum primum tangit infimum gradum, infra quem non patet deſcenſus; ſecundum autem tangit ſupremum, ſupra quem non datur aſcenſus; ſunt enim principia hujus Artis de primitivis, ſupremis, eſſentialibus, ſubſtantialibus & realibus veritatibus: „ illa verò, quæ fortè per ſe non „ ſunt manifeſta, ſunt per T. demonſtrabi„ lia, perquirendo particulare in univerſa„ li illius principii, quod indiget probatio„ ne: quare, ſi quis neget principia per ſe „ nota hujus Artis, non eſt cum eo confe„ rendum; ſi verò neget ea, quæ per ſe no„ ta non ſunt, probentur ei, modo proban„ di hujus Artis. Comm. Art. Dem. Diſt. 2, p. 2. reg. 26. f. 85.

Eſt etiam certiſſima & infallibilis ratione modi operandi cum principiis; *nam quot ſunt cameræ in iſta Arte, tot ſunt principia & regulæ infallibiles:* Introd. Art. Dem. cap. 22. fol. 12. unde cùm modus operandi nihil aliud

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aliud ſit, quàm „regula & quædam utilis „ordinatio ex neceſſariis principiis proce- „dens, tanquam via compendioſa ſeu me- „dium veniendi ad finem optatum, Ars Inv. Diſt.3. de Reg. f.37. ſicut ipſa principia ratione ſuæ neceſſitatis ſunt infallibilia, ſic regula operandi cum principiis ratione ſuæ neceſſitatis provenientis ex neceſſitate principiorum, ex quibus procedit, neceſſariò eſt infallibilis; ût infrà fuſiùs probabitur in Capite de Secreto Modi operandi. Præterea „quia „omnes trianguli T. & alii univerſales ter- „mini hujus Artis inveniuntur ſimpliciter & „ ſecundùm ſuam mixtionem univerſalem „ in ſubjecto uniuscujusque Scientiæ ſeu Ar- „tis, omnes Scientiæ ſeu Artes ſunt concor- „dantes adinvicem ad unum finem, & ſunt „unum ſubjectum hujus univerſalis Scien- „tiæ, videlicet hujus Artis; (quod maximum Secretum latuit Reformatores meæ Artis) „ & ex hoc, quòd communia prin- „cipia ſeu univerſalia hujus Artis ſimplici- „ter & ſecundùm ſuas mixtiones inveniun- „tur, & ita ſunt neceſſariò de infimis parti- „cularibus cujuslibet earum usque ad ſuum „univerſale ſupremum, infallibiliter ergò, „quantum eſt de vi hujus Artis, procedunt „conditiones & concluſiones hujus Artis in „omni Scientia vel Arte: fallibilitas autem „ in ea contingere poteſt ex imperitia ope- „rantis, Com. Art. Dem. Diſt.3. de q. Y. n. 2. f. 127. quemadmodum fallibilitas operantis in Arithmetica vel Geometria, quarum principia & modus operandi de ſe ſunt infallibilia, ipſius imperitiæ, & non Scientiis, eſt adſcribenda. „ Plures autem, qui „non viderunt iſta principia, credunt, in „Scientiis particularibus multa ſolùm eſſe „probabilia, quæ per Artem oſtenduntur „neceſſaria. ibid. Diſt. 2. pag. 2. de Reg. fol. 81.

Tertia eſt, quòd ſit *Subtiliſſima:* Fili, *cùm homo ſit conjunctus & compoſitus ex natura ſenſuali & ex natura intellectuali, idcirco quidam homines habent ſubtilitatem ſenſualem, & alii habent ſubtilitatem intellectualem*, Lib. Contemp. Vol. 2. cap. 215. & aliqui habent utramque; & tales fuerunt antiqui Philoſophi: *unde cùm Philoſophi tractaverint de natura univerſaliter & particulariter, habuerunt ſubtilitatem compoſitam de rebus ſenſualibus & intellectualibus:* ibid. Quapropter, ut omnibus tribus generibus horum hominum ſatisfacerem, dedi Artem & Scientiam ſubtiliandi ingenium, quantum eſt poſſibile, in rebus ſenſualibus, in rebus intellectualibus, & in rebus compoſitis ex utrisque; & ideo Volumen ſecundum Libri Contemplationis compoſui de *quinque Senſibus ſenſualibus*, & de *quinque Senſibus intellectualibus*; quia hi ſunt inſtrumenta, cum quibus intellectus poteſt eſſe ſubtilis in rebus ſenſualibus & intellectualibus: „& „quia illi, qui incipiunt in rebus gene- „ralibus, & deſcendunt, ut ſint ſubti- „les, ad res ſpeciales ſenſuales, non poſ- „ſunt habere tantam ſubtilitatem, ût illi, „qui incipiunt in rebus ſenſualibus, & as- „cendunt, ut ſint ſubtiles, ad res generales; „(& hoc accidit ideo, quia intellectus illo- „rum, qui incipiunt in generalitatibus, „deſcendit ad res ſenſuales, & intellectus „illorum, qui incipiunt in rebus ſenſuali- „bus, aſcendit ad res intellectuales) ideo „antiqui Philoſophi in multis rebus fuerunt „decepti reſpectu Magiſtrorum, qui tra- „ctant de Philoſophia & Theologia perfe- „ctè & ordinatè per hoc, quia de rebus in- „ferioribus elevant ſuum intellectum eſſe „ſubtilem in rebus ſuperioribus & altis: ibid. & hæc eſt cauſa, quare in Commento ſuper Artem Demonſtrativam dedi vobis Regulam primam, ſupremam ac univerſaliſſimam, quâ mediante poſſet veſter intellectus exaltari & ſubtiliari ab infimo gradu rerum ſenſualium, de quibus agit Philoſophia, uſque ad ſupremum gradum rerum intellectualium, de quibus agit Theologia: & hoc ipſum docui in Libro de Aſcenſu & Deſcenſu Intellectûs. Et quia eſt impoſſibile, ut quis poſſit aſcendere de infimo gradu usque ad ſupremum gradum Subtilitatis & ſubtiliſſimæ Veritatis ſinè perfecta ſcientia Punctorum tranſcendentium (de quibus in Lib. Demonſt., ſed fuſiſſimè & clariſſimè in Arte Inv. regulâ octavâ ſcripſi) ideo Illuminatione ſupernâ mihi revelata eſt natura & uſus horum Punctorum, per quos poteritis cognoſcere omnes errores antiquorum & modernorum Philoſophorum in rebus naturalibus demonſtrandis commiſſos, qui horum Punctorum nullam omninò notitiam habuerunt.

Fili, inter hos Punctos ſupremus eſt *Fides ſupernaturalis & Ratio ſupernaturalis*; nam cùm intellectus creatus hominis tanquam ens finitum ſolis naturæ viribus non poſſit tranſcendere naturam finiti ad attingendum Ens infinitum, voluit Ens infinitum per ſuam gratiam dare intellectui inſtru-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſtrumentum ad tranſcendendum ſuum terminum naturalem, ut poſſet cognoſcere objectum ſupernaturale infinitum, quod eſt finis, ad quem primariò à DEO eſt creatus: & hæc eſt ratio, quare in Libro Contempl. Vol. 3. Lib. 4. Diſt. 36. cap. 238. poſui *Arborem Fidei & Rationis*, & in Figura S., hoc eſt, Animæ rationalis poſui *Quadrangulum rubeum*, qui eſt Fidei, & in Lib. Mirand. Demon. 2. cap. 27. fol. 50. expoſui, *quid ſit Demonſtratio ſupernaturalis:* „ unde cùm Philoſophi an„tiqui non inveſtigaverint veritatem cum „fide, ſed cùm ratione tantùm, ſequitur, „quòd illorum ſcientia ſuo tempore non „tantúm valuerit, quantúm noſtra ſcientia „hoc tempore; Lib. Contempl. Vol. 3. Lib. „5. cap. 364. quia ſicut Philoſophi antiqui „habuerunt introitum & modum, ut eſ„ſent ſubtiles, per hoc, quia habuerunt „cognitionem de quinque generalitatibus „univerſalibus & de decem prædicamentis, „in quibus verſatur tota ſubtilitas philoſo„phica, ſic noſtri Sapientes & Magiſtri ha„buerunt modum & ſemitam, ut eſſent „ſubtiles in Theologia, quia habent fidem „& cognitionem, quid ſit Anima, & quid „ſint ſuæ virtutes & qualitates. Lib. Contempl. Vol. 2 Lib. 3. cap. 215.

Diſcite igitur Filii meam Artem, præſertim verò materiam de Punctis tranſcendentibus, & modum faciendi Demonſtrationes ſupernaturales; diſcite porrò non nudâ ſpeculatione, ſed ipſo experimento, aſſequi id, quod ſupradicto cap. Lib. Mir. Dem. & ſequenti docui, & non ambigetis, Artem & Opus dictum eſſe ſubtiliſſima; „ quæ Ars „& Opus mihi fuerunt multùm magni la„boris & periculi ſenſualis & intellectualis; „quia ſicut magnum pondus offendit & de„ſtruit dorſum animalis, ſic propter longi„tudinem & ſubtilitatem & novas & multas „rationes habui multas pœnas, labores & „pericula, & pertuli multas injurias & con„temptus ab hominibus &c.; ita, ut multo„ties putarim, me periturum in hoc Libro „Contemplationis propter meam fragilita„tem, quæ eſt multùm magna & miſera, „& propter longam continuationem & „magnas ſubtilitates hujus Operis. Lib. Contempl. Vol. 3. Lib. 5. cap. 366. p. 4.

Quarta eſt, quòd ſit *Altiſſima* ſimul & *Profundiſſima:*

Primò, quòd ſit *Altiſſima*, *nam iſta Ars ratione ſuæ Univerſalitatis ſuper cæteras Artes & Scientias ad altiſſima puncta pervenire docet, quæ per cæteras Scientias particulares ſive Artes attingi non poſſunt:* Doctor Illum. in Lib. Comp. ſuper Art. Dem. Diſt. 2. de Reg. 21. *de conditionibus ergò hujus Artis eſt, quòd Artiſta ſuum E. altiùs, quò poterit, extollat, eo modo, ſicut exigit altitudo hujus Artis, ratione cujus altitudinis eſt ſuper cæteras Scientias univerſalis; quòd ſi non, non poterit utique recipere influentiam hujus Artis:* ibid. & ad altitudinem hujus Artis nemo poſſet aſcendere, niſi ipſi præparaſſem tres ſcalas, quarum prima habet decem gradus, ſecunda duodecim, tertia quinque, ſcilicet *ſenſibile*, *imaginabile*, *dubitabile*, *credibile*, *intelligibile:* Lib. de Aſc. & Deſc. Intell. diſ. 1. & quia „ humanus „intellectus duobus modis intelligit; primus „modus eſt, cum ſenſu & imaginatione & „cú ſua propria natura; ſecundus eſt, quan„do intelligit cum divinis Rationibus & „cum ſua natura, Doctor Illum. in Lib. Ser. cont. error. Averr. in prol. & per meam Artem non ſolùm habeam demonſtrare res naturales, ſed etiam res ſupernaturales, ût ſunt Articuli Sanctæ Fidei Catholicæ, quod videre poteris in diverſis meis Libris, ſingulariter in Lib. Gent. & trium Sap. in Lib. Mir. Dem. in Lib. de Art. Fidei, ad hoc, ut errantes reducantur, & infideles adducantur ad veram Fidem, *quæ ſublimis eſt ſecundùm modum intelligendi cum altiſſimis divinis Attributis*, ibid. ideo DEUS mihi dedit altiſſimam Artem, quæ contineret in ſe *ambas ſpecies* intelligendi; & hæc eſt *Ars Compendioſa inveniendi Veritatem, quæ eſt Ars, per quam ſic aſcendit intellectus ad intelligendum, ſicut vox ad cantandum per Artem Muſicæ.* Doctor Illum. in Lib. Eva. 4. c. *Et in terra Pax.*

Secundò, quòd ſit *Profundiſſima* ratione humilitatis, ſinè qua nemo unquam Secreta hujus divinæ Scientiæ & Artis aſſequetur: unde ſcito Fili, quòd hæc Scientia ſit propriè Scientia parvulorum; nam ſicut parvuli totam ſcientiam ſuam claudunt viginti quatuor literis Alphabeti, ſic tota mea Scientia & Ars viginti quatuor literis alphabeti comprehenditur; quas niſi te humilies addiſcere, etiamſi viginti vel triginta annis Philoſophiæ vel Theologiæ Doctor fuiſſes, nunquam Secreta meæ Artis intelliges. Fili, dum eram in hac mortali vita, *fui contemptus*, *vilipenſus*, *proſtulto habitus* Arb. Scient. in prol. Lib. Deſol. n. 7. 16. & 47. Lib. Phant. propter meam Artem, & amore humilitatis ac conſervandæ & propagandæ Artis libenter omnia pertuli: unde & vos, ſi eſtis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

veri amatores veritatis, ſi mei Diſcipuli eſſe deſideratis, non debetis derelinquere donum ſcientiæ, ut evitetis nomen ſtultitiæ: tu ſcis, quòd ſecundùm meam Artem in omni creatura neceſſariò ſunt oppoſita, & quòd ſecundùm Philoſophiam ſecretam intùs & extrà opponantur, ſic ſapientia & ſtultitia; & quia melius eſt intùs, quàm extrà, melius eſt intùs eſſe ſapientem, & extrà apparere ſtultum, quàm intùs eſſe ſtultum, & extrà apparere ſapientem: igitur, qui mecum cupit penetrare profunda Sapientiæ DEI, *quæ DEUS nobis revelavit per Spiritum ſuum (Spiritus enim omnia ſcrutatur, etiam profunda DEI)* 1. ad Cor. 2. v. 10. *ſtultus fiat, ut ſit ſapiens*, ibid. c. 3. v. 18.

Diſc. Pater, videtur mihi, quòd profunda Scientia & profunda Humilitas non poſſint ſimul ſtare; nam quia *ſcientia inflat*, 1. Cor. 8. v. 1. quantò profundiùs penetrabo per ſcientiam, tantò magìs ero inflatus per ſuperbiam; hinc bonum conſilium puto, quod dedit Fides intellectui in Lib. Diſp. Fid. & Intell., quem feciſti, ſcilicet, ut *tranſeat, ſicut tranſivit diu in tempore præterito*, & potiùs humiliter credat, quàm altùm ſapiat; præſertim cùm *Philoſophi antiqui non habuerint notitiam de tua Arte, per quod monſtratur, quòd non ſit multùm proficua; quia ſi fuiſſet vera, jam fuiſſet inventa per illos in principio; & hoc ideo, quia illorum intellectus fuit magìs altus, quàm tuus:* Illum. Doctor in Lib. Deſol. n. 36. ex quo quis inferre poſſet, quòd *nimiùm te implicaveris Scientiis usque ad curioſitatem, & illas velut Dominas ac Magiſtras ingredi feceris &c., & quòd fueris tui proprii capitis, ac volueris calcare ſemitas nullis adhuc veſtigiis preſſas, non communicando ſatìs cum Doctoribus tui temporis in opinione & concordia*; R. P. Cauſinus in Cur. ſ. to. 4. ſect. 14. f. 137. quæ dicta non congruunt humilitati.

Mag. paucis ad ſingula tibi reſpondebo, Fili, nam magna reſtat nobis via emetienda: ſcias igitur, quòd ſcientia non inflat per ſe, ſed per accidens; corpora inflata turgent vento, & ideo videntur plena, ſed ſunt vacua; ſic ſemper diſcentes, & nunquam ad veram ſcientiam pervenientes, exteriùs turgent falſæ & fucatæ ſcientiæ tumore, interiùs autem ſunt velut æs ſonans aut cimbalum tinniens; *elati enim ſunt inflatique vento memorativo, nam continuitas eorum conſuetudinis eſt altera natura &c.; hi verò non ſcientiam veri in reali re dant.* Rig. in Lib. 7. Sigil. fig. 5. Fili, quantò plùs pertinges ad profunda meæ Scientiæ, tantò plures veritates infallibiliter cognoſces de DEO & creatura, ergò tantò clariùs cognoſces magnitudinem DEI, & tuam parvitatem in omnibus, quæ in te ſunt; ergò hæc ſcientia erit ratio tuæ voluntati ad te magìs humiliandum, & non ad ſuperbiendum: unde noveris, quòd mei Diſcipuli inter alia bona, quæ ex mea ſcientia lucrantur, habeant, quòd ſemper gaudeant, quòd mundum contemnant & omnem vanam gloriam, & quòd ament humilitatem & DEUM: audi, quid dixerit Monachus juvenis meus Diſcipulus ad ſuum Abbatem: *Domine, tam magnum eſt placitum, quod mihi venit de Scientia, quam addiſco, per quam Philoſophia mihi eſt cauſa habendi cognitionem* DEI, *& tam felicem me æſtimo, quòd ſim in Religione, & fugerim è mundo, quòd diu noctúque ſum in gaudio & placito; & maximè cùm mea Scientia me faciat tantúm contemnere mundum & vanam gloriam, & me faciat amare humilitatem & DEUM.* Doctor Illum. in Lib. Evaſt. 2. de Relig. cap. de vana Glor.

Si legiſti conſilium, quod fides dedit intellectui, etiam legeris, quomodo intellectus ploraverit, & etiam nunc ploret, *quòd Dominus DEUS noſter per paucos homines ſit cognitus & dilectus, & per multos ignoratus, & quòd illi à pluribus derogetur:* loco cit. quis, obſecro, Fili, non plangat, ſi quotidie videt tot libros in lucem prodire contra Sanctam noſtram Fidem Catholicam ſcriptos, quibus oves errantes per rationes apparentes & à Scriptura malè errori ſuo accomodata petitas Paſtorem ſuum impugnant, quos errores omnes facilè poſſent detegere & deſtruere, ſi mea Scientia eſſet cognita, quæ in hunc finem principaliter à DEO mihi eſt data; ût in ultima proprietate percipies?

Antiqui Philoſophi non fuerunt principium totius illius, quod eſt bonum ad cognoſcendum Sanctiſſimam Trinitatem & Incarnationem, quia non putarunt, in DEO eſſe Trinitatem Perſonarum, & futuram ejus Incarnationem, nec cognoverunt Productionem, quam DEUS habet in ſe. Lib. Deſol. n. 37.

Quòd autem me arguas de nimia curioſitate in Scientiis & reliquis, quæ ſuprà dixiſti, videtur tibi deeſſe aut bona memoria, aut bona voluntas; nam vel non recolis, qualiter meam Scientiam habuerim, vel amas magìs eſſe humilis per ignorantiam,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tiam, quàm per ſcientiam; quid enim vis dicere cum Authore, quem allegaſti, nempe *Scientias* debere eſſe *fideles ancillas Crucis, ſubjectas ſanctæ humilitati*? P. Cauſin. ibid. quæro ego, per quid? per falſitatem an veritatem, per ignorantiam an cognitionem, per dubium an certitudinem? Fili, in DEO ſapientia & humilitas ſunt æquales, quia ſunt idem, per quod demonſtratur, quòd major perfectio utriusque poſſit eſſe in creatura per æqualitatem, quàm per inæqualitatem; ex quo reſponſo elicies alterum in illo implicitum, ſcilicet, quòd ſit inordinatus affectus deprimere unum, ut extollas alterum; & quia quilibet Sanctus tantùm amat gloriam alterius, quantùm ſuam, displicet Sanctis veſtra partialitas.

Quinta eſt, quòd ſit *Perfectiſſima:* Fili, hoc dicitur perfectum, quod nec additionem recipit, nec diminutionem patitur: unde ſi ex perfectione Artificis cognoſcitur perfectio Operis, quàm perfectum debet eſſe Opus, quod me docuit ſupremus Artifex? loquor *de Arte Generali, quam mihi DEUS in quodam monte* (in monte Randa) *oſtendit:* Lib. Quæſt. ſuper 4. Lib. Sent. in prol. cùm igitur *DEI perfecta ſint Opera*, Deut. cap. 32. v. 4. quid poterunt Emendatores meæ Artis illi addere, vel ab illa detrahere? Diſc. fateor, chariſſime Pater, & ego fui quondam in numero illorum, qui Libros & Artem tuam corrigere nitebantur. Mag. *correctioni librorum non des te omninò, Fili, ſed intelligendo quantumcunque poteris, pauca opponas; libros enim plures corrigunt, & ſe ipſos ignorantes & errantes relinquunt.* Doctor Illum. in Introd. Art. Dem. cap. 40. n. 6.

Diſc. Sed ſi quis negaret, Pater, te Artem tuam divinitùs accepiſſe, non pauci enim fuerunt, qui hoc negarunt, imò aliqui, qui te hiſtrionem, fanaticum & Diſcipulum diaboli proclamare non ſunt veriti; quid poſteri ſint facturi, neſcio, DEUS ſcit. Mag. Si vos anxietas tenet, Fili, à quonam Ars & Libri mei originem traxerint, aſcendite in Arbores meas, guſtate & videte; *nam ex fructibus earum cognoſcetis eas, nunquid colligunt de ſpinis uvas, aut de tribulis ficus? ſic omnis arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor malos fructus facit, non poteſt arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala bonos fructus facere.* Math. 7. v. 16. 17. 18. Fili, ſecundùm meam Artem Generalem ex præcedenti demonſtratione particulari elicitur ſequens univerſalis: *omne bonum bonificat, & omne malũ malificat, non poteſt bonum malificare, nec malum bonificare:* quis Chriſtianus auſit negare, hanc demonſtrationẽ èLogicaChriſti petitam eſſe meliorem omni ſyllogismo in barbara methodo argumentandi Logicæ Ariſtotelis contento? nihilominùs nolo, Fili, judicium tuum eſſe ultimam regulam examinandi meos Libros & Artem, tu enim falli potes & fallere, ſicut & ego potui; quæ poſſibilitas errandi obligat & compellit oves, ut recurrant ad Paſtorem.

Unde in hoc ſuadeo, Fili, ut Diſcipulus imiteris me Magiſtrum, niſi miſerè decipi & perire cupias cum ovibus errantibus, quæ falsò æqualem vel majorem infallibilitatem à ſupremo Paſtore ſibi attributam arrogant, quàm ſubſtituto in terris Paſtori, non intelligentes proportionem, quæ debet eſſe inter utrumque: inſpice omnia mea Opera, quæ, non obſtante quocunque ſuperno lumine, quo fui illuſtratus, cum omni ſubmiſſione & humilitate, ût morigerum filium decet, Cenſuræ ſanctæ Matris Eccleſiæ ſubjeci; quorum omnium loco de omnibus, quæ ſcripſi, primario & mihi pretioſiſſimo, ſcilicet Libro Contemplationis, ſumas ſequens exemplum. „ Nam „ſi forſan in hoc Opere eſſet ullus defe„ctus, vel ullus error, qui ſit contra „ſanctam Fidem Catholicam, dico & af„firmo, illum defectum eſſe meum, & in „illo errore me erraſſe per ignorantiam, ha„bens intentionem bonam, caſtam & ca„tholicam, quem errorem non credo nec „affirmo, imò rogo, ut ex hoc Opere eji„ciatur; ideo non affirmo, in hoc Opere „nullum eſſe errorem: & ſi quispiam in ali„quo dubitaret, vel illi videretur, quòd „eſſet error & contra Fidem, poſſet eſſe, quòd „ipſemet erraret, & illud non intelligeret, „& quòd ſua intentio eſſet bona, ſicut eſt „poſſibile, quòd ego erraverim in hoc O„pere, ſi erratum in illo eſt, habens inten„tionem non ponendi ullum errorem in „hoc Opere, nec quidquam, quod ſit con„tra ſanctam legem Romanam. Doctor Illum. in Lib. Contempl. Vol. 3. Lib. 5. cap. 365. Ne formides igitur, Fili, nam ſi Ars mea eſt donum Spiritûs Sancti, idem Spiritus, qui regit Sponſam ſuam in terris, Matrem noſtram, non patietur, illam huic Arti eſſe contrariam, quæ (ût ſuprà tetigi) multa bona ab hac Arte recipiet.

Sexta eſt, quòd ſit *Ordinatiſſima*: quia perfectio & ordo neceſſariò mutuò connectuntur,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ctuntur ,ex perfectione demonſtratur ordo, & ex ordine perfectio; nam omne perfectum eſt ordinatum, & è converſo: ſi igitur mea Ars eſt perfectiſſima, etiam erit ordinatiſſima. Diſc. credo & ſcio, Pater, eſſe vera, quæ dicis; ſed quia non omnes credunt & ſciunt hoc ipſum de tua Arte, vellem, ut probares per rationes neceſſarias. Mag. Fili, prolixum fieret hoc Caput, ſi ſingula demonſtrare deberem; adeant meos Libros, qui mihi fidem non adhibent, illi enim teſtimonium perhibent de me & mea Arte; percurrant ſequentia Capita, & invenient, quo dubium exuant: ſed ne in via deficiatis, nolo vos hìc omnino jejunos dimittere; notate igitur ex oppoſito propoſitum: viginti literæ alphabeti ſunt principia primitiva omnium ſyllabarum, verborum & conſtructionum ab illis derivatorum, ſed non ſunt principia naturalia, nec habent certum & determinatum numerum, nec habent naturalem ordinem inter ſe, nec mutuò neceſſariò connectuntur, nec quælibet cum qualibet eſt combinabilis, nec, qui tangit unam, tangit omnes, nec ſunt circularia, nec una eſt ſubordinata alteri; hoc idem dicendum de ſyllabis, verbis & conſtructionibus, ex quibus formatur oratio vel diſcurſus: plures adhuc defectus poſſem adducere de hoc Syſtemate artificiali linguarum, quod inquirere vos convenit infrà Capite 3. in *Grammatica Naturali & Artificiali.*

Totum autem oppoſitum proponite vobis de mea Arte, & patebit, illam eſſe ordinatiſſimam; omnia enim Principia meæ Artis non ſolùm ſunt primitiva, ſuprema, vera & neceſſaria, ſed realia ac naturalia: vide Art. Inv. Diſt. 3. reg. 2. & habent certum & determinatum numerum, ita, ut nec unum poſſit addi vel demi: vide infrà cap. 3. de Muſica, & inſpice totam Artem Comp. inv. Verit. ac Art. Univ. Dem. Invent. Amat., & habent naturalem ordinem inter ſe, & mutuò neceſſariò connectuntur, ût demonſtrabo infrà dicto cap. 3., & quodlibet eſt combinabile cum quolibet, ût ad oculum patet in toto hoc primo Tomo, ſcilicet in Arte Univerſali, Lib. Princ. Theol. Phil. Jur. & Med. item in Art. Inv. Dem. Tab. Gen. Ama. & Lecturis earum, & pluribus aliis meis libris; & qui tangit unum, tangit omnia, & ſunt circularia, & unum eſt ſubordinatum alteri, ût in allegatis libris eſt cernere, & in ſequentibus Capitibus per ſingula dabuntur exempla & demonſtrationes: quod de Principiis dixi, hoc idem intelligendum de Conditionibus & Demonſtrationibus, quæ ſunt ſyllabæ & verba rationalia ex literis rationalibus compoſita.

Septima eſt, quòd ſit *Facillima*: Fili, id eſt facile, quod memoria facilè retinet, intellectus facilè intelligit, & voluntas facilè vult, & poteſtas facilè poteſt; hæc omnia promitto de mea Arte: id autem memoria facilè retinet, quod eſt maximè ordinatum; intellectus facilè intelligit, quod eſt maximè clarum & maximè intelligibile; voluntas facilè vult, quod eſt maximè amabile; poteſtas facilè poteſt, quod eſt maximè poſſibile.

Diſc. hoc eſt in quæſtione, mi Pater, expone quæſo, quæ ſunt hæc? Mag. nihil aliud, quàm *Circulus*, *Triangulus* & *Quadrangulus*: Arb. Scient. de ram. Arb. elem. fol. mihi 16. de flor. Arb. ſenſ. f. 72. de fol. Arb. cœl. f. 251. in Arte Comp. Med. cap. de ſexta fig. in Lib. de Aſtron. p. 2. cap. de 12. Sig. & in Pract. Teſt. cap. 5. 6. & ſeq. ac in pluribus meorum librorum: in his tribus figuris continetur totum Secretum meæ Artis; quid autem faciliùs poſſet memoria retinere, & intellectus intelligere, & voluntas velle, & poteſtas facere, quàm has tres figuras? igitur pone in memoriam tuam, & intellige, & ama, & fac, ut poſſis opere formare has tres figuras, & tota mea Ars erit tibi facillima; *nam ſi habueris optimum intellectum fundatum in Logica & in Naturalibus, & diligentiam, poteris ipſam ſcire duobus menſibus, uno menſe pro theorica, & alio menſe pro practica:* Art. Gen. Ult. p. 13. quid facilius? Diſc. certè; ſed quid eſt eſſe fundatum in Logica & in Naturalibus? Mag. eſt intelligere prædictas tres figuras. Diſc. jam ſcio, quod neſcio. Mag. Fili, tu neſcis modò, ſcies autem poſtea, ſcilicet in cap. 3.

Octava eſt, quòd ſit *Delectabiliſſima*: quia omne naturale objectum eſt delectabile ſuæ naturali potentiæ; veritas, quæ eſt naturale objectum intellectûs, & bonitas, quæ eſt naturale objectum voluntatis, & duratio utriusque, quæ eſt objectum memoriæ, ſunt delectabilia: & quò magìs hæ tres potentiæ excedunt in nobilitate & perfectione inferiores potentias, eò nobilior & perfectior eſt earum delectatio; & quò altiùs objecta vel objectum earum tranſcendunt objecta inferiorum potentiarum, eò magìs tranſcendit delectatio horum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rum delectationem illorum: unde cùm mea Ars & Scientia ſit diſpoſitio, quâ dictæ tres potentiæ per influentiam ſupremi Objecti exaltari ac perfici poſſunt tam extenſivè quàm intenſivè ſinè numero & menſura in operationibus ſuis, quis eſt, Fili, qui æſtimare poſſit delectationem felicis Animæ, quæ uſu meæ Artis fruitur ſuo delectabiliſſimo objecto? *ſi autem utilitas iſta te moveat ad ſciendam hanc Artem, primò præpares te ad ſuscipiendum A. diligendo hanc cameram, & quamlibet ejus partem ſuper omnia, poſtpoſitis omnibus aliis; neque enim qui contrariis delectatur, unquam eam habebit, ſed ſolus ille, qui eam quaſi cordialiſſimam deſponſavit; cujus contrarium ſi occurrerit, illud repellas quaſi venenum, ſemper cogitans, quòd eam præelegeris.* Doctor Illum. in Introd. Art. Dem. cap. 1. n. 4. f. 3.

Nona eſt, quòd ſit *maximè Neceſſaria: primò, quoniam intellectus humanus eſt valde plùs in opinione quàm in ſcientia conſtitutus, ex eo, quia quælibet Scientia habet ſua propria principia & diverſa à principiis aliarum Scientiarum, idcirco requirit & appetit intellectus, quòd ſit una Scientia generalis, & hoc cum ſuis principiis generalibus, in quibus principia aliarum Scientiarum ſint implicita & contenta, ſicut particulare in univerſali: ratio hujus eſt, ut cum ipſis principiis alia principia ſint ſubalternata & ordinata & etiam regulata, ut intellectus in ipſis Scientiis quieſcat per verum intelligere, & ab opinionibus erroneis ſit remotus & prolongatus.* Doctor Illum. in Prol. Art. Gen. ult.

Secundò: „ quia iſta Ars ſeu Scientia addit plura, quæ in unaquaque Scientia per „ ſe conſiderata non ſunt, videlicet mutuam „ habitudinem & combinationem terminorum principalium in qualibet; quod patet „ per BC. BD. CD. CE. &c. addendo in illa „ combinatione alios univerſales terminos, „ qui non ſunt ſimpliciter de ſpeculatione „ illius Scientiæ: ac etiam addit plura, quæ „ in aliis Scientiis collectis inſimul poſſunt „ minimè reperiri, videlicet *modum artificiatum operandi ſub E. I. N. R., & modum artificiatum univerſandi & particulandi ſub mixtione terminorum T., & attingendi puncta transcendentia:* Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 3. de Quæſt. fig. alph. f. 154. & hoc eſt tam altum Secretum, quòd hìc non poteſt ſufficienter declarari: *veruntamen ſciendum eſt, quòd, licèt hæc Ars in omni materia neceſſaria ſit, tamen propter Theologiam principaliter eſt inventa; quia Theologia eſt finis omnium aliarum Scientiarum, utpote de ultimo fine determinans.* Doctor Illum. in Introd. Art. Dem. cap. 1. n. 4.

Decima eſt, quòd ſit *Utiliſſima: multæ quidem ſunt utilitates, propter quas hæc Ars eſt inventa; inſtruit enim nos intelligere & diligere DEUM, adhærere virtutibus, odire vitia, & confundere cogentibus Rationibus Infidelium erroneas opiniones: docet etiam facere & ſolvere quæſtiones, & alias Scientias ſub brevi ſpatio temporis poſſe acquiri & reduci ad neceſſarias concluſiones ſecundùm exigentiam materiæ, & oſtendit inquiri & inveniri conditiones rerum & proprietates, & ad puncta tranſcendentia præſertim elevat intellectum; nec non alia multa utilia ſequuntur ſcientibus iſtam Artem:* Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. in prol. *docet enim bene memorari, bene intelligere, bene velle, credere, contemplari, invenire, dirigere, prædicare, exponere, ſolvere, judicare, conſulere, demonſtrare & bene ſanare,* uti in Libro, qui intitulatur Liber Artis Demonſtrativæ Diſt. 3. de Inten. fol. 43. dicitur. Doctor Illum. in Introd. cap. 1. n. 4. Et ſcias Fili, quòd ſub cortice literali dictarum proprietatum, quas in Lib. Dem. voco ſedecim modos, lateat magnum Secretum Figuræ Elementalis; nempe ſub modo demonſtrandi modus operandi.

„ In omnibus ergò rationibus conſide- „ ra, ſi hanc Artem invenire poteris, & in- „ venies utique, ſi diligens inquiſitor fue- „ ris; & ſic practicam hujus Artis addiſces, „ & miram utilitatem, ſi ad cameras hujus Ar- „ tis rationes, quascunque inveneris, adjun- „ xeris; hoc enim faciens poteris te exercere „ ad videndum in paucis plura, comparan- „ do omnem cameram ad angulos, & com- „ miſcendo cameras cum angulis, & angu- „ los etiam invicem cum terminis quæſtio- „ nis propoſitæ; & ex eorum derivationibus „ infinita occurrent &c.; ſicut infinita ge- „ nera miſcibilium ex quatuor elementis „ tantùm proveniunt ſecundùm diverſum „ modum commiſcendi. Doctor Illum. in Introd. cap. 34. n. 2. fol. 29.

Undecima eſt, quòd ſit *Artificioſiſſima:* magnitudo artificii ſignificat ſapientiam Artificis: unde, qui totam ſtructuram hujus vaſtiſſimæ Machinæ, quæ eſt Opus artificiale DEI, in omnibus ſuis partibus & partium partibus intimè perſpectam haberet, qui omnium vegetabilium, animalium, mineralium eſſentiam, naturas, proprietates, formas ſpecificas, ordinem & habitudinem naturalem cujuslibet ad alterum,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qui elementorum & orbium cœleſtium motus, influentias, eſſentialem inter ſe connexionem in eſſentia & qualitatibus perfectiſſimè cognoſceret, in tantam admirationem raperetur tanti Opificis, ut non haberet ultrà ſpiritum; *à magnitudine enim ſpeciei & creaturæ cognoſcibiliter poterit Creator horum videri:* Lib. Sap. cap. 13. v. 5. *à proportione inverſa* argumenti dico, Fili (ſi parva licet componere magnis) qui ſciret poteſtatem & ſapientiam, quam DEUS infudit primo Homini, quando illum conſtituit Dominum totius hujus mundanæ fabricæ, cerneret in hac poteſtate & ſapientia creatis aliquod opus microcoſmi (cujus ſolum nomen eſt notum pluribus Sapientum hujus ſæculi) quod in ſingulis ſuis partibus partim actu exiſtentibus, partim per Artem poſſibilibus reſpondet ſingulis partibus macrocoſmi; & hoc eſt Secretum, Fili, omnium Secretorum naturalium ſecretiſſimum, quod DEUS ſublimis & glorioſus pauciſſimis fidelibus ſuis Servis reſervavit & revelavit, cujus me quoque indignum ſuum famulum participem reddere voluit.

Fili, DEO omnipotenti, Domino Dominantium placuit mihi revelare univerſalem Scientiam in omni transmutatione metallorum nec non & lapidum pretioſorum, atque modum omnium corporum humanorum ſanandorum, & DEUS omnipotens hoc ordinavit, ut ſua mirabilis potentia apud univerſum mundum ſit manifeſtata; & ignorantes mundi &c., qui impoſſibile arbitrantur, omnia iſta vera eſſe, ſi libros noſtros legiſſent (Fili, non hic loquor de Libris meis chimicis tantùm, quos in quæſtionem trahunt, ſed de Libris, quos primo Tomo jam in lucem profers, v.g. Clavem Artis, Libros Principiorum Philoſophiæ ac Medicinæ, & ſi non omninò cæcutirent) *facillimè crederent, omnia à DEO data & vera eſſe.* Doctor Illum. in Aper. Ani. in prol. n. 2. *Fili, tu vidiſti in figura magnum Librum, qui eſt Liber Paradiſi terreſtris, quem nos vidimus in viſione; & dico tibi, ut eum cuſtodias à manu inimicorum Eccleſiæ DEI & avarorum & peccatorum, ego vidi arcanum totius naturæ in viſione ſuper magno monte, ſuper ſphæram ignis, ubi vidi ea, quæ non licet loqui.* Et ut te non lateat ratio, quare plurimos meorum Librorum ſcripſerim ſub figura arborum, ſcias, quòd omnes ſignificent unam arborem, cujus ſecretum & figuram tibi revelavi in meo Teſtamento, & in Diſt. 3. Libri de Quinta Eſſentia; nam *vidi arborem vitalem, & vidi figuram, quam tibi tradidi cum licentia* DEI. Doctor Illum. Lib. 3. cap. 7. n. 14. Teſt. Secr. ult.

Conſidera, Fili mi chariſſime, potentiam divinam, quæ me illuminavit, ille verus Dominus *fortis eſt & clemens, potentiſſimus, piiſſimus, qui mihi indigno peccatori malevolo revelavit Arcana totius naturalis Philoſophiæ:* Doctor Illum. in Lib. Secret. Teſt. ult. l. 1. c. 1. n. 61. & non ſolùm me docuit artificium omnium artificiorum naturalium altiſſimum, *viginti quatuor Experimentorum totius naturæ creatæ* (videatur dict. Lib. Illum. Doct.) quod claudit in ſe omne artificium & omnia experimenta, ad quæ creatura rationalis in hac mortali vita pertingere poteſt, & quod forſan ante me nemo cognovit, & poſt me pauci ſunt adepturi, ſed etiam aperuit mihi artificium omnium artificiorum intellectualium ſublimiſſimum, quia *dedit mihi Clavem omnis Scientiæ, & Theſaurum omnis Sapientiæ ſuper terram:* Doctor Illum. in Lib. Secret. Ang. de Conſer. Vit. in prol. n. 14. hujus artificii duas tibi explanabo formas in Capite ſequenti; unam in Secreto Figurarum ſeu Rotarum, alteram in Secreto Tabularum, ex quibus à longè conſpicere poteris ſublimitatem artificioſiſſimæ meæ Artis.

Duodecima eſt, quòd ſit *Naturaliſſima:* duæ ſunt Naturæ, ſcilicet Natura creata, & Natura increata: *& cùm mundus*, ſeu natura creata, *ſit ſpeculum humano intellectui, per quod ſupremum Bonum*, ſeu natura increata, *eſt demonſtrabile*, Doctor Illum. Lib. Mirand. Dem. 2. cap. 34. n. 1. *& ſupremum Bonum ſit tam altum, tam excellens & tam nobile, quòd per omne id, quod eſt, ſit demonſtrabile*, ibid. l. 2. cap. 23. n. 1. manifeſtum eſt, Fili, quòd nullum ſit particulare vel individuum in tota natura creata, per quod natura increata non poſſit demonſtrari: ex quo ſequitur, quòd tota natura creata cadat in *tertium Modum* meæ Artis Compendioſæ: unde cùm totus modus eſſendi naturæ creatæ ordinetur à modo eſſendi naturæ increatæ ad modum ſignificandi tanquam medium inter intellectum creatum, & objectum illius increatum, quanta eſt relatio *proportionis & comparationis* inter modum eſſendi naturæ creatæ & increatæ, & inter modũ ſignificandi & eſſendi naturæ creatæ, tanta debet eſſe inter modum ſignificandi naturæ creatæ & modum intelligendi intellectûs humani, ut ſit naturaliſſimus: vide Diſt. 3. Art. Inv. Verit. Reg.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Reg. 9. & Reg. 2. vid. Lib. Cont. 4. Diſt. 35. cap. 234. & Lib. 5. Diſt. 40. cap. 353.

Ex dictis intelligere poteſtis, Filii, quanta fuerit neceſſitas ſignificandi & demonſtrandi vobis Syſtema totius naturæ creatæ per omnes ſuas partes, incipiendo à primis principiis ipſius Chäos usque ad ultimata principiata; ſinè quo Syſtemate naturali & reali eſſendi perfectè cognito nunquam potuiſſem formare perfectum Syſtema artificiale intentionale intelligendi, quod vobis exponam per ſingula ſua membra, jungendo unum alteri, ut clariſſimè vobis pateat Secretum neceſſitatis utriusque concordantiæ: & quamvìs in pluribus Capitibus Theoricæ antiqui Teſtamenti mei utrumque Syſtema perfectiſſimè demonſtraverim per rationes phyſicas ad leges meæ Artis Generalis regulatas, incipiendo à Chäos naturali per ſupremum Artificem fabricato, ût vos docet Caput 75. dicti Libri, & exponendo Chäos artificiale per hominem ad normam primi producendum, ût invenietis cap. 77. 78. ita, ut nil omiſerim, quidquid pertinet ad acquirendam perfectam cognitionem totius modi eſſendi, operandi & intelligendi, ne tamen vos terreat phantaſia ignarorum hujus Scientiæ, qui mihi hunc Librum attribuere renuunt, id ipſum in Libris primi hujus Tomi, ſcilicet in Arte Compendioſa, Arte Univerſali, Libris Principiorum quatuor Scientiarum, & in Libris tertii Tomi, præſertim in Arte Demonſtrativa lucidiſſimè patefactũ invenietis; quorum Librorum textibus in ſequentibus Capitibus utar, ut præfata Syſtemata eorumque Arcana vobis pandam, ſimulque demonſtrem neceſſariam connexionem Librorum meæ Artis Generalis cum Libris Chimiæ & aliarum ſpecialium Scientiarum. *Fili, ſi hanc rem intelligis bene, ſcies, qualiter omnes res mundi per naturam factæ ſunt, & quomodo eas facere poteris reſpectu naturæ (exceptâ Animâ rationali, quam DEUS creat) ideo certas artes habemus ad multas alias Scientias, de quibus hæc eſt una, quæ eſt forma ad ſciendum omnes alias.* Pract. Teſt. cap. 17.

„ Iſta, Fili, eſt Scientia, quæ appella„ tur flos regalis, per quam poteſt conſti„ tui & rectificari intellectus humanus per „ vim experientiæ ad aſpectum oculi in mi„ rabili notitia, cùm homo ſcit, quòd ſuæ „ experientiæ non poſſint pati aliquas pro„ bationes phantaſticas, ſed ad introeun„ dum vivaciter in omnes alias Scientias illa „ demonſtrat intellectui, quomodo debet „ penetrare in virtutes divinas, quæ mul„ tùm debent celari: nam per talem Scien„ tiam intellectus eſt expulſus à ſuperfluita„ tibus, quæ ipſum removent à tota verita„ te. Et alio modo hæc Scientia nominatur „ vexillum & inſtrumentum philoſophi„ cum, per quod boni Philoſophi & antiqui „ Poëtæ direxerunt ſenſus ſuos in qualibet „ Scientia, ad intrandum in illam cum om„ ni experientia, quæ per Artem debet fieri „ ſecundùm curſum naturæ cum reali cog„ nitione; ût infrà Capite 3. videbis de Tri„ vio & Quadrivio antiquorum Sapientum. ibid. cap. 1. „ Quare iſta Scientia ſit tibi ſpe„ culũ tui intellectûs, ſi claram viam vis ha„ bere in omnibus aliis Scientiis, quia iſta de„ monſtrabit tibi rationem tangentẽ verita„ tem per claram experientiam, quæ non pa„ titur rationes nec probationes logicales re„ motas à claro intellectu. Theor. Teſt. MS. cap. 77. & impr. c. 73. quid igitur magìs naturale exoptare poſſes de mea Arte?

Decima tertia & ultima eſt, quòd ſit *Divina.*

Primò ratione originis, nam cùm ſit moraliter, ne dicam, phyſicè impoſſibile, quòd ullo humano ingenio vel in una Scientia particulari & ſpecifica talia principia certa infallibilia & talis modus operandi cum principiis certus & infallibilis poſſint excogitari & inveniri, quæ ſint ſufficientia ad omnia particularia illius Scientiæ eruenda & demonſtranda, ût quotidiana vos docet experientia per reformationem Scientiarum, quam Viri in illis Scientiis particularibus famoſi meditati ſunt, & adhuc futuris temporibus tentabunt & meditabuntur, de quibus verificatur, quòd DEUS *mundum tradidit disputationi eorum, ut non inveniat homo opus, quod operatus eſt DEUS ab initio usque ad finem:* Lib. Eccl. cap. 3. v. 11. quis enim Aſtronomorum, Fili, adhuc reperit perfectum Syſtema motuum cœleſtium? quis ex illo deduxit calculum omnibus numeris abſolutum? nonne cernis, Fili, veſtros Sapientes Geometras principia Geometriæ, rejectis veterum finitis, novo habitu infinitatis veſtire conatos, negare vel primam definitionem puncti, quam veteres ût lapidem angularem totius Geometriæ venerati ſunt? quid dicam de Philoſophia Ariſtotelis, nonne Libri tanti Philoſophi undique pertuſi & perforati ſunt à vermibus Carteſii, ût Almageſtum Ptolemæi à tineis Copernici? quàm difficile,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

le, quàm impoſſibile igitur erit tantam Iliadem omnium Scientiarum & omnium rerum naturalium & ſupernaturalium comprehendere & concludere in una nuce capitis humani?

Ex præcedentibus autem percepiſti, & in ſequentibus ampliùs perſpicies, quòd mea Ars ſit *univerſalis Scientia ſubjecta omnibus aliis Scientiis, in qua ſunt certa & univerſalia principia, per quæ poteſt infinitorum particularium quæſtionibus reſponderi*; Doctor Illum. in Art. inv. Part. in Univ. Diſt. 3. q. 10. f. 35. Fili, in multis meorum librorum per argumenta invincibilia demonſtravi, dari talem Artem, & illam à me inventam; *hoc tamen* non lumine naturali, ſed *Sancti Spiritûs gratiâ, per cujus infuſionem ipſam ſcientiam decuit influi ad omnes ſcientias dirigendas.* Doctor Illum. ibid. fol. 38. cam. 13. Intelligas hoc de *Arte Generali, quæ mihi fuit data per Spiritum Sanctum, cum qua poteſt homo ſcire omnes res naturales, ſecundùm quòd intellectus attingit per ſenſus: eſt bona ad ſciendum Jus, Medicinam, & omnes Scientias, & ad ſciendum Theologiam, quam teneo in majori æſtimatione: nulla Ars tantúm valet ad ſolvendum quæſtiones, & ad deſtruendum errores ratione naturali.* Doctor Illum. in Lib. Deſol. n. 8. fol. 37.

Secundò eſt Divina ratione Principiorum hujus Artis, quæ ſunt ipſæ *Rationes Divinæ*, quæ nomine in Scholis uſitato vocantur Attributa Divina, à me verò multis nominibus in meis libris nominantur, ût Formæ, Dignitates, Qualitates eſſentiales, Virtutes &c.: hæc verò Principia exigit perfectio & altitudo Artis, nam ſinè illis non poſſent formari tales demonſtrationes, quæ perfectè quietarent mentem humanam, ût jam ſuprà bene animadvertiſti, Fili, in Authoribus primæ Claſſis fol. 52. Rat. 2.

In ſequenti Tomo, qui continet uſum & praxin primi Tomi, videbis, quomodo omnes meæ demonſtrationes ſint actu reductæ, vel facilè reducibiles ad hæc ſuprema Principia.

Tertiò eſt Divina, quia modus operandi ſeu demonſtrandi cum his principiis non eſt naturalis tantùm, ſed naturalis & ſupernaturalis ſimul: unde ſi de hoc modo informari deſideratis, legite Lib. de Mir. Demonſt. Lib. 2. cap. 27. fol. 50. *de Demonſtratione, quæ eſt ſupra naturam*, qui habetur Tomo 2., & gaudebitis gaudio magno valde, ſi intelligetis, quæ ibi dicuntur.

Quartò eſt Divina, *maximè enim hæc Scientia aſſimilatur Scientiæ Divinæ, quæ cùm ſit unita Eſſentiæ Divinæ, omnia ipſi DEO repræſentat, ita hæc quodammodo eſt repræſentativa omnium, quæ cadere poſſunt ſub inveſtigatione humana brevibus & paucis:* Doctor Illum. in Introd. Art. Dem. cap. 37. fol. 33. Tomo 3. Fili, multa Secreta in his tredecim proprietatibus continentur, quorum partem in ſequentibus Capitibus, quantúm diſcretio permittit, & neceſſitas exigit, vobis revelabo.

Ut hoc Caput finiam utili & vobis ſcitu neceſſaria admonitione ac informatione, quomodo hanc Artem & Scientiam, quam ſupernâ influentiâ me accepiſſe ex ſupradictis intellexiſtis, faciliùs & citiùs acquirere valeatis, ſcitote Filii, quòd Scientia eſt *infuſa* aut *acquiſita*; *Scientia infuſa procedit ex voluntate, devotione & oratione, & Scientia acquiſita ex intellectu, ſtudio & labore:* Doctor Illum. Lib. de Amic. & Ama. n. 249. unde duæ ſunt portæ, per quas mei Diſcipuli poſſunt ingredi in atrium meæ Scientiæ; quarum una eſt porta intellectûs, altera eſt porta voluntatis: ex his portis prodeunt etiam duo genera Diſcipulorum, quorum unum eſt nobilius & perfectius altero; & quandoq; ex ipſis producitur tertium genus, quod eſt nobilius & perfectius utroque: & hoc fit dupliciter, quidam enim meorum Diſcipulorum primò ingrediuntur per portam intellectûs, & egrediuntur per portam voluntatis; alii verò primò ingrediuntur per portam voluntatis, & egrediuntur per portam intellectûs; & hi ambo in fine conveniunt; & hi mihi gratiores & mundo utiliores ſunt duobus præcedentibus; nam habent habitum Scientiæ infuſum & acquiſitum ſimul: ex quibus colligetis, tres eſſe gradus Diſcipulorum, Magiſtrorum & Doctorum Lulliſtarum, poſitivum ſcilicet, comparativum & ſuperlativum; eligite vobis, Filii, ad quem horum trium aſcendere vobis eſt animus: & ne media vos deſtituant ad perficiendum hunc aſcenſum, præparavi vobis in multis meorum Voluminum ſcalas valde commodas, quarum inter alias duæ ſunt, nempe *Fides & Devotio, quæ ſunt ſcalæ, per quas aſcendit intellectus ad intelligendum Amati ſui Secreta, & Fides ac Devotio habent ſuum principium ab Amato, qui illuminat Fidem, & accendit Devotionem:* Doctor Illum. Lib. de Amic. & Ama. n. 300. fol. 174. & quia hæc Doctrina eſt nimis curta, conſulo vobis, ut adeatis *Artem Compendioſam inveniendi Veritatem,*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ritatem, ejusque Modum septimum de Oratione Dist. 2. p. 1. f. 13.; nam hic Modus est Clavis, quæ vobis aperiet Secretum Distinctionis quadragesimæ magni Libri Contemplationis, cujus Volumen tertium & Liber quintus ab initio usque ad finem de Oratione tractat per quinquaginta unum Capita fusissimè, in quibus revelantur stupenda & omnibus Sapientibus hactenus incognita Arcana Scientiæ & Sapientiæ: præcedens Distinctio dicti Libri, scilicet trigesima nona de Amore habens quadraginta septem Capita aperiet vobis *portam secretam Voluntatis*: & ne putetis, mea promissa excedere ipsa facta, dabo vobis horum specimen in Capite ultimo hujus Tractatûs.

Subministratis Mediis convenit quoque ostendere Modum, quo *Infusio* hujus Artis & Scientiæ comparatur: „ hic igitur „modus discurrendi duobus modis efficitur, scilicet *per sanctam Vitam & Contem-* „*plationem*; nam quicunque ad habendum „Scientiam per infusionem laborare niti„tur, oportet, eum in conversatione san„ctæ vitæ vivere, & honestè, scilicet mul„tùm charitativum & devotum esse, & ha„bere totas septem virtutes in Anima ad re„pugnandum vitiis (notate hìc Filii unam rationem, quare virtutes posuerim in nu„mero Principiorum meæ Artis) & sicut „hæc Ars ex universalibus principiis est, in „quibus perquiruntur particularia, ita opor„tet, eum magìs diligere generale bonum, „quàm speciale; alioquin repugnaret re„gulæ hujus Artis, & per hanc repugnan„tiam non posset à DEO infusionem reci„pere, nec in hac Scientia per consequens in„formari: Contemplationis sunt duæ species ad obtinendam Scientiam infusam ab altissimi Largitoris gratia, quas ibi videre potestis; maximè verò in toto meo Libro Contemplationis: si enim ea, quæ ibi præscribuntur, diligenter opere quis executus fuerit, *tunc hujus Scientiæ & aliarum Scientiarum copiosam infusionem recipiet*. Doctor Illum. in Art. inv. Part. in Univ. Dist. 2. p. 2. n. 4. f. 5.

CAPUT II.

De Secreto Systematis Artis ac Scientiæ Universalis.

MAg. Systema voco ordinatam & regulatam Structuram seu Machinam, in quibus Ars & Natura suas operationes perficiunt; *& quia Ars debet imitari Naturam*, Doctor Illum. in Introd. Art. Dem. cap. 39. n. 2. & tota mea Ars intelligendi & operandi intentionaliter est formata ad leges naturæ essendi & operandi realiter, ût ex antedictis patet, ideo etiam Systema Artis meæ conformare debui, quantum potui, Systemati Naturæ; quod in tribus sequentibus Secretis hactenus occultatum vobis nunc revelandum & exponendum aggredior; quorum *primum* est de Secreto Arborum Generalium, *secundum* de Secreto Figurarum Generalium, *tertium* de Secreto Tabularum Generalium. Fili, delineatio & figuratio harum trium secretarum Formarum est significatio sensualis, & expositio illarum est significatio intellectualis totius Systematis Artis & Scientiæ universalis, & per consequens Systematis Naturæ universalis sub illo contenti; *& quia per universalia potes descendere ad particularia*, Doctor Illum. Lib. de Princ. Med. Dist. 8. in princ. f. 36. *ut in universalitate ipsius Artis particularia valeant reperiri*, Doctor Illum. Lib. Princ. Phil. in prol. f. 2. observare debes, quòd Systema generale est regula, secundùm cujus dispositionem & ordinem disponuntur & ordinantur omnia Systemata specialia & particularia singularum Artium & Scientiarum, ût cap. 3. de Musica vobis dabo clarum exemplum: sit igitur

De Primo Secreto Arborum Generalium, & primò

De Prima Arbore.

AB Unitate & Trinitate suprema, quæ est in DEO, sumit Principium omnis Unitas & Trinitas inferior, quæ est in creaturis, *in quarum creaturarum qualibet est unitas & trinitas, ad demonstrandum, quòd illæ sint opus supremæ Unitatis, quæ est in Trinitate*; Doctor Illum. in Lib. Mir. Dem. Lib. 3. cap. 7. n. 4. f. 100. *nam omne id, quod est creatura &c., est in unitate & trinitate; in unitate est, in quantum est una substantia; in trinitate est, in quantum est composita de materia & forma & de concordantia, cum qua materia & forma conveniunt &c., & convenit, quòd omne id, quod est operatio, sit per tria, hoc est, per agens & per operatum & per medium, cum quo agens est operans, & operatum est operatum; & hoc sequitur in omni opere naturali vel artificiali:*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

unde cùm omne id, quod eſt in inferiori bono, rotet & currat per unitatem & trinitatem, ſecundùm quòd ſuprà dictum eſt, Doctor Illum. Lib. 3. Mir. Dem. cap. 13. n. 2. f. 111. primam Arborem tanquam baſin & fundamentum totius fabricæ & ſtructuræ meæ Artis ſtatui in Unitate & Trinitate; in Unitate, in quantum Arbor eſt una, quæ vocatur Arbor *Eſſe*, *Neceſſitatis* & *Privationis*; in Trinitate, in quantum eſt de tribus ſupradictis principiis: & quia inter circulum, qui convenit cum unitate, & triangulum, qui convenit cum trinitate, quadrangulus eſt medius, ideo in hac Arbore ſequuntur quatuor principia, quæ ſunt *Poſſibilitas*, *Impoſſibilitas*, *Potentia*, *Actualitas*.

Diſc. Pater, quare quadrangulus eſt medius inter triangulum & circulum? Mag. Fili, rationem quære in mea Geometria, in Arbore Scientiarum & aliis meis Libris, præſertim in Practica Teſtamenti, ibi invenies; volo enim hìc agere quantò compendioſiùs poſſum, ut vobis tradam tantùm neceſſaria & utilia. Diſc. adquieſco Pater, ſed puto, eſſe neceſſarium ſcitu, quare hæc tria Principia elegeris pro prima trinitate, & non alia? Mag. hæc quæſtio eſt utilis & neceſſaria: ſcias igitur Fili, quòd *Eſſe* & *non Eſſe* ſeu *Privatio* ſunt termini univerſaliſſimi & primi, qui tranſcendunt omnes alios, quos intellectus creatus poteſt concipere; quia quidquid eſt, per eſſe eſt, & quidquid non eſt, per non eſſe non eſt; & quia omne, de quo quæritur, eſt, aut non eſt, ideo omne eſt reducibile ad *eſſe* vel *non eſſe*: & hæc eſt ratio, Fili, quare in quinto triangulo figuræ T. poſiti ſunt termini *Entis*, *non Entis*, ut deſignetur in illo, quòd omne affirmabile, dubitabile vel negabile cadat in hæc duo principia: neceſſitatem verò poſui in medio, quia cùm tota mea Ars & Scientia ſit demonſtrativa, & principium omnis demonſtrationis ſit neceſſitas, ideo neceſſitatem poſui in medio ipſius *Eſſe* & *Privationis*, quia omnis quæſtio ſolvitur vel per Eſſe, vel per Privationem; & hoc neceſſariò, ût videbis in praxi Capite 5. de Secreto Operationis ſeu Demonſtrationis.

Diſc. miror Pater, quare Privationem poſueris in numero horum trium principiorum, cùm Privatio nihil ſit? Mag. *Privatio dividitur in duas partes, hoc eſt, in privationem generalem & in privationem ſpecialem: privatio generalis nihil eſt, quia nulla res ſive accidentalis ſive ſubſtantialis poteſt cadere in illam, nec poteſt eſſe per illam, quia nulla res eſt illi ſubjecta, nec illa eſt ſubjecta ulli rei: privatio ſpecialis eſt unum trium principiorum* (phyſicorum) *ſinè quo principio materia non poſſet generare formam, nec illam corrumpere:* Doctor Illum. Lib. Cont. Vol. 3. Lib. 4. cap. 229. & hæc *privatio eſt ens reale & primum:* Doctor Illum. in Arb. Scient. de fruc. Arb. elem. de cent. for. 15. de pri. f. 26. & licèt hæc privatio phyſica ſit generalis reſpectu privationum inferiorum ſpecialium, eſt tamen ſpecialis reſpectu ſupradictæ generaliſſimæ.

Diſc. Superiùs dixiſti Pater, quòd tua Principia ſint ſuprema, ad hoc, ut poſſint menſurare omnia inferiora principia, quare igitur non poſuiſti loco *Eſſe* ſupremum Eſſe, & quia ſuprema Trinitas habet tria principia realia, quare in numero horum trium principiorum ſtatuiſti principium non reale? Mag. Fili, famelici, qui delicatis epulis aſſident, uno hiatu cupiunt abſumere totam menſam, ut famem ſuam expleant, & propterea ſtomacho nimis ingerunt, & virtutem digeſtivam nimiùm onerando retardant, ſicque malum cauſant nutrimentum; ſic vos ad altam & ſublimem Scientiam caninâ, ût ajunt, fame accenditis, unâque ingluvie regias dapes deglutire avetis, & ſic molinſin patimini: unde, Fili, ſequere meum modum addiſcendi: *Modus autem addiſcendi talis eſt, ut primò ſupponantur, quæ dicuntur, & non nimis homo ſe profundet in principio, nec circa aliquid nimis immoretur, ſed pertranſeat librum aut libros, & iterum redeat, & tunc magìs patebunt dicta, & in tertio adhuc magìs:* Doctor Illum. in Introd. Art. Dem. cap. 40. n. 1. f. 34. nam ea, quorum rationes ab initio non ſunt neceſſariæ ad Artem addiſcendam, non convenit demonſtrare; acquiſitâ autem Arte, ſi fundamenta Artis penetrare cupitis, illorum demonſtrationes hinc inde per libros meos diſperſas colligere & adunare non vobis moleſtum accidat; quorum fundamentorum ſummam & mineras demonſtrationum in ſequentibus tribus Capitibus ſubminiſtrabo: pergamus ergò ad declarandas reſiduas partes primæ Arboris.

Quatuor ſupradicta Principia, quæ ſunt *Poſſibilitas*, *Impoſſibilitas*, *Potentia*, *Actus* vel *Actualitas*, ſubalternantur tribus dictis Principiis, & quodlibet illorum combinatur cum quolibet horum, ût infrà de Secreto Tabularum generalium dicetur: tria verò ponuntur in triangulum viridem Figuræ T.,

&

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& per illum reducuntur in binarium *ſenſualis & intellectualis*; & hic binarius in unitatem ipſius Arboris.

Porrò quatuor ultimis Principiis ſubordinantur alia quatuor, quæ conſtituunt truncum ſequentis ſecundæ Arboris, quæ ſunt *Cauſa Efficiens*, *Materialis*, *Formalis*, *Finalis*; & per hæc connectitur prima Arbor cum ſecunda, & ampliatur ac multiplicatur per illam.

Fili, hìc tibi figurabo per figuras literarum totam diſpoſitionem & ordinationem Arboris; ſed antequam hoc faciam, revelabo tibi magnum Secretum (quia hìc eſt locus conveniens) ſcilicet, quare totam meam Artem tradiderim per formas literarum & figurarum ſenſualium; *quia convenit, quòd omnis homo, qui vult intrare in iſtam Artem, & in hanc inquiſitionem, ſciat ſe dirigere cum forma figuræ* (ſeu tabulæ) *primò figuratæ cum literis rubeis, & convenit, quòd homo figuret in ligno vel in charta figuras, adhoc, ut illarum non obliviſcatur, & convenit, ut, quamprimùm illarum fuerit oblitus, recurrat ad figuras figuratas per literas rubeas, ad hoc, ut ſciat illas literas, quibus fuerunt appropriata nomina, per quæ iſta Ars determinatur.*

„ Finalis ratio, quare iſta Ars meliùs „poteſt determinari per figuras ſenſuales, „quàm ſinè figuris, eſt, quia natura intel„lectûs eſt, quòd meliùs intelligat per bre„ves ſermones, qui illi ſufficiunt ad intelli„gendum, quàm per longos: unde cùm „breviùs dicatur una litera, quàm *Incarna„tio* vel *Trinitas*, & ſic de aliis rebus, quam„primùm intellectus recepit per brevem di„ctionem vel orationem, velociter ſe mu„tat vel movet ad intelligendum unam rem „per alteram: & quando dictiones & ora„tiones ſunt longæ, non poteſt intellectus „ſe mutare ad intelligendum tam velociter, „nec toties intra certum terminum de una „re ad alteram, ſicut facit per breves di„ctiones & ſermones. Doctor Illum. in Vol. 3. Lib. 5. Contemp. Diſt. 40. cap. 36. circa finem: iſtas figuras cum literis rubeis in dicto libro deſcriptas invenies, quas hìc ob inopiam temporis colore nigro deſcribere debuiſti.

Fili, literæ alphabeti ſunt ſigna adeò univerſalia, quòd his univerſaliora excogitari non poſſint: unde cùm quælibet litera poſſit ſubſtitui cuilibet nomini, ût à me factum conſpicies in meis libris, præſertim in toto Libro 5. Contemplationis, vides, quantum damnum intulerint meæ Arti, qui rejectis his literis alia ſigna minùs univerſalia & nominibus tantùm ſpecificis affixa adinvenerunt. Præterea, Fili, tu ſcis, quàm incomparabile Artificium excogitarint veſtris temporibus ſapientes Mathematici, ſubrogando numeris literas alphabeti, quibus longè commodiùs, univerſaliùs ac perfectiùs poterant perficere ſuas demonſtrationes in Arithmetica & Geometria mediante hâc Logiſticâ verè ſpeciosâ. Quid igitur, Fili, putas, hos ingenioſiſſimos Viros fuiſſe præſtituros, ſi ipſis innotuiſſet mea Logiſtica ſpecioſa univerſaliſſima jam ante plùs quàm quadringentos annos inventa? quæ non tantùm Arithmeticæ & Geometriæ cæteriſque Scientiis mathematicis ſed univerſo ſcibili eſt adaptata, hancque illorum ſpecificam non ſolùm in ſe complectitur, ſed eam longè tranſcendit, & illâ longè facilior eſt, ût te uſus certum reddidit, & Caput ſequens ac quintum monſtrabit. Nunc aſpice ſequens Schema.

A	Arbor Prima & Univerſaliſſima	b	Senſuale	d	Eſſe	g	Poſſibile
				e	Neceſſitas	h	Impoſſibile
		c	Intellectuale			i	Potentiale
				f	Privatio	k	Actuale

l	Efficiens
m	Materia
n	Forma
o	Finis.

De Secunda Arbore.

MAg. Secunda Arbor occulta latet in triangulo viridi & rubeo Figuræ T., & vocatur *Arbor Senſualitatum & Intellectualitatum*, cujus truncus formatur ex quatuor ſequentibus Principiis, quæ ſunt *Cauſa efficiens ſeu Factor*, *Materia*, *Forma*, *Cauſa finalis*: hæc quatuor ſub ſe habent alia quatuor, quæ ſic nominantur: *Senſuale propinquum*, *Senſuale remotum*, *Intellectuale propinquum*, *intellectuale remotum*: ſub his quatuor

(c) 2006 Ministerio de Cultura

locantur alia quinque, quæ ſunt *Firmamentum*, *Vegetabilia*, *Animalia*, *Metalla*, *Opera artificialia.*

Fili, hæc Arbor eſt abſolutè neceſſaria ad omnes Scientias acquirendas, & connectitur cum prima Arbore, & una revelat Secreta alterius: unde utramque firmiter imprimas tuæ imaginationi & memoriæ, ſi vis, ut intellectus tuus non careat materiâ ad operandum & intelligendum.

In hac præſenti & præcedenti Arbore b. c. ſunt duo capita illius Animalis, de quo legiſti metaphoram in Prologo hujus Tractatûs contentam; quorum nunc tibi ſenſum literalem aperio: & hæc eſt illa Arbor, cujus corticem, branchas, folia, flores & fructus conſumebant ſeptem beſtiæ & ſeptem Reginæ in his duobus capitibus contentæ.

Diſc. de qua Arbore hæc intelligis, Pater, de hac ſecunda, vel de prima? Mag. de utraque, Fili; nam licèt ſecundùm ſenſuale ſint duæ Arbores, ſecundùm intellectuale non eſt niſi una Arbor, continens in ſe primam, ſecundam & ſequentem tertiam Arborem. Diſc. delinea, obſecro, effigiem hujus ſecundæ Arboris, ut ſemper oculis meis obverſetur. Mag. libenter, en ichnographiam illius.

A { Secunda Arbor. { b Senſualitatum / c Intellectualitatum. } { d Efficiens / e Materia / f Forma / g Finis } { h Senſuale prop. / i Senſuale rem. / k Intellectuale prop. / l Intellectuale rem. } { m Firmamentum / n Vegetabilia / o Animalia / p Metalla / q Opera artif. }

De Tertia Arbore.

MAg. Hæc tertia Arbor etiam elicitur ex *Figura Principiorum & Significationum*, unde denominatur *Arbor Qualitatum & Significatorum vel Significationum*; & eſt major, quàm duæ antecedentes, in figura, quâ hìc deſcribitur, ſed in forma eſt ipſis æqualis; quia tot ſunt ſignificata rerum, quot ſunt res; & tot ſunt ſignificata habitudinum rerum, quot ſunt habitudines rerum. Fili, in hac Arbore continetur ſubjectum & objectum univerſale ſeptem Inſtrumentorum generalium, quæ habentur in Capite ſequenti; nam ſicut prima & ſecunda eſt Arbor eſſendi, ſic hæc tertia eſt Arbor ſignificandi, in qua principiat primum Inſtrumentum illarum ſeptem, ſcilicet *Grammatica.*

Hæc Arbor non minùs eſt neceſſaria ad habitum Scientiarum comparandum, quàm præcedentes duæ; nam ſinè iſta non revelarentur Secreta illarum: hæc ambitu ſuo ſtringit univerſam Naturam creatam, in cujus ſignificatione manifeſtantur Secreta Naturæ increatæ: unde b. c. d. f. g. illius pone in prima camera, & b. c. e. f. in ſecunda camera, & A. ſupremum in tertia camera, & primum caput & primum pedem pone in camera b. c. d. f. g., & ſecundum caput & ſecundum pedem in camera b. c. e. f., & tertium caput & tertium pedem in camera A., & tunc adaptaſti potentiam ad objectum & ſubjectum, prout convenit.

Diſc. ego nihil horum intelligo, mi Pater, quæ dixiſti de cameris, de capitibus & de pedibus; certè ego non habeo niſi unum caput & duos pedes, quòd ſi unum caput eſt in camera, ambo pedes ibi ſunt, & in aliis cameris nullum horum eſt: unde ſi Condiſcipulis meis vel Viris literatis loquerer de tribus cameris, capitibus & pedibus, illi dicerent, in multiplicatione camerarum, capitum & pedum mihi diminutum eſſe cerebrum. Mag. Fili, quando audis Rhetores dicentes, prata rident, tu rides, quia ſcis, qualis ſit hæc metaphora, & quàm vulgaris; & quando tu ſermocinaris de tuis cameris, capitibus & pedibus, Rhetores de ridebunt, quia ignorant, qualis ſit hæc metaphora, & quàm ſecreta, & quanta contineat in ſe Secreta: igitur riſus compenſatur riſu, ſed eſt quæſtio, quis veſtrûm ſapienter rideat? ad illam ſolvendam monſtra Condiſcipulis tuis Caput 353. Libri 5. Vol. 3. Contempl.; quod ſi intelligent, ſapienter ridebunt, & non irridebunt. Jam conſpice figuram dictæ tertiæ Arboris.

A Tertia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

- A Tertia Arbor.
  - b Qualitatum
    - d Senſualium
      - h Quomodo Qualitates ſignificant qualitates.
    - e Intellectualium
      - i Quomodo Qualitates ſignificant ſubſtantiam, & ſubſtantia qualitates.
  - c Significatorum.
    - f Eſſentialiũ
      - k Quomodo Qualitates ſignificant veritatem & falſitatem.
    - g Accidentalium
      - l Quomodo Qualitates ſignificant ordinationem & inordinationem.

Ex his quatuor ultimis Ramis progerminant ſecundùm ordinem naturalem ſequentes:

- h
  - m mutuò.
  - n non mutuò.
  - o unius de pluribus.
  - p plurium de una.
- i
  - m cum ſignificatione alterius qualitatis.
  - n cum proprio ſuo ſignificato.
  - o in ſubſtantia aliam qualitatem.
  - p Qualitas una vel plures ſubſtantiam.
  - q Subſtantia unam vel plures qualitates.
- k
  - m Quando ſenſuale & intellectuale concordant ad ſignificandam veritatem.
  - n Quando ſenſuale eſt ordinatum, & intellectuale eſt inordinatum ad ſignificandam veritatem.
  - o Quando intellectuale eſt ordinatum, & ſenſuale eſt inordinatum ad ſignificandam veritatem.
  - p Quando ſenſuale & intellectuale ſunt inordinata ad ſignificandam veritatem.
- l
  - m per Perfectionem.
  - n per Defectum.
  - o per Eſſe.
  - p per Privationem.

De Quarta Arbore.

MAg. Hæc quarta Arbor deputatur Potentiæ, ſicut tres præcedentes Objecto: ſicut igitur per tres antecedentes ordinatur Objectum ad Potentiam, ſic per hanc quartam Potentia ordinatur & habituatur ad ſuum Objectum proportionatè recipiendum.

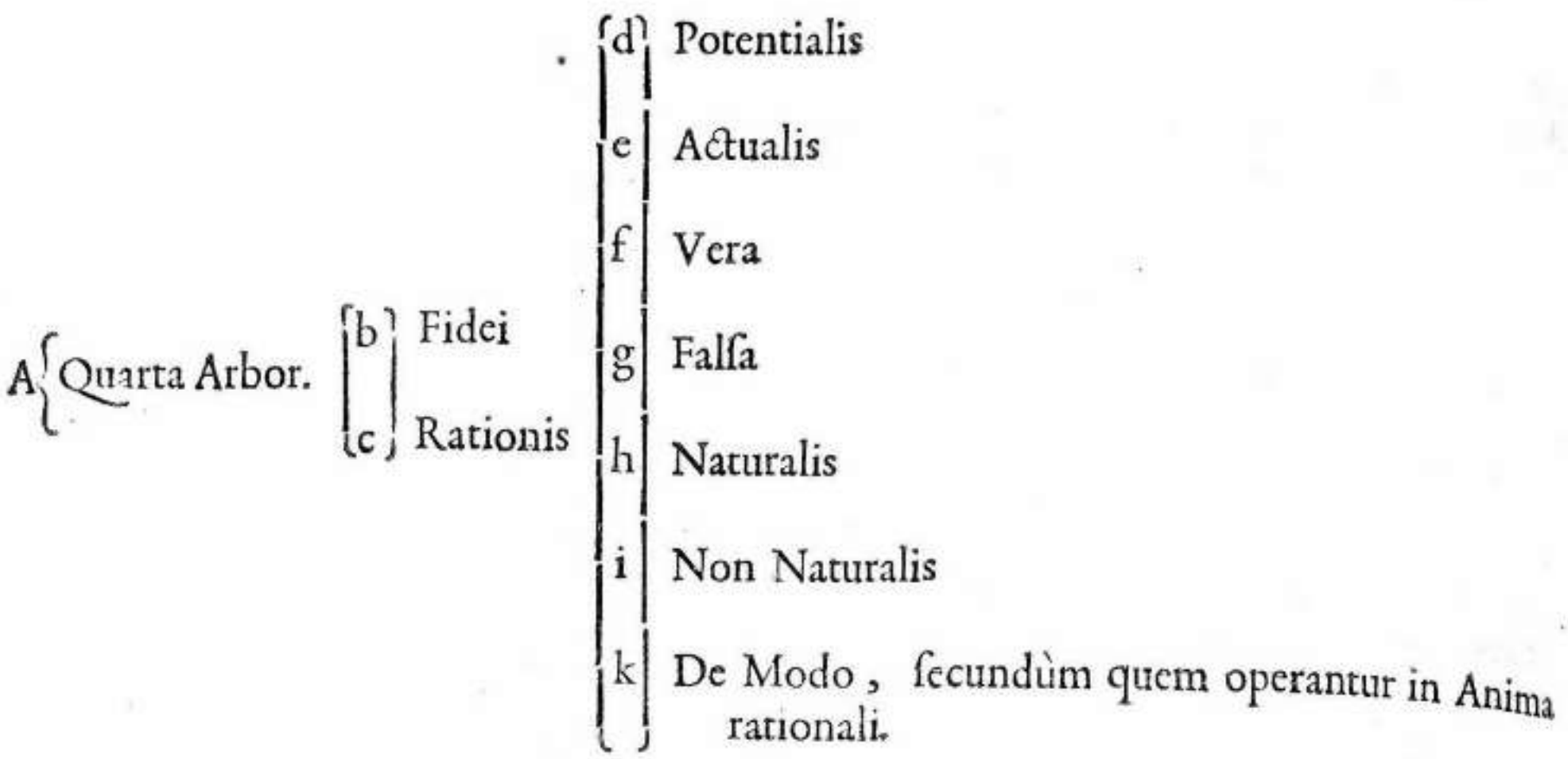
Fili, hæc eſt Arbor *Fidei* & *Rationis*, cujus mentionem feciſti in tuis Perſpiciliis, ſinè qua nulla vera & perfecta notitia acquiri poteſt de rebus naturalibus & ſupernaturalibus: ad perfectam verò cognitionem hujus Arboris præſupponitur cognitio prædictarum trium Arborum: „unde, cùm „hæc Arbor Fidei & Rationis ſit gravis ad „tractandum, & gravis ad intelligendum, „convenit recolere & intelligere alias tres „ſupradictas Arbores, h. e. Arborem Eſſe, „Neceſſitatis & Privationis, & Arborem „Senſualitatum & Intellectualitatum, & „Arborem Qualitatum & Significatorum; „quia per demonſtrationes & ſignificata „ſuarum qualitatum & proprietatum poteſt „homo venire ad certam cognitionem Fi„dei & Rationis: nam per Arborem Eſſe, „Neceſſitatis & Privationis habet homo „cognitionem de Fide & Ratione, quando „inquirit Fidem & Rationem in rebus, quæ „ſunt potentialiter vel actualiter per poſſi„bilitatem vel impoſſibilitatem, vel per ne„ceſſitatem vel per privationem: per Arbo„rem Senſualitatum & Intellectualitatũ ha„bet homo cognitionem de Fide & Ratio„ne, ſecundùm quòd monſtrant res ſen„ſuales propinquæ, & res ſenſuales remotæ, „res intellectuales propinquæ, & res in„tellectuales remotæ: & hoc ipſum demon„ſtratur per Arborem Qualitatum & Signi„ficatorum; quia ſecundùm quòd quædam „qualitates dant ſignificationem de aliis, & „ſecundùm ſignificata qualitatum & ſub„ſtantiæ, & ſecundùm ſignificata vera & „falſa, & ſecundùm ſignificata ordina„tionis & inordinationis demonſtrantur & „ſignificantur Fides & Ratio. Doctor. Illum. Vol. 3. Lib. 4. Cont. Diſt. 36. cap. 238.

Diſc. quam Fidem & Rationem hìc intelligis, Pater, an naturales, an ſupernaturales? Mag. bene interrogas, Fili, quapropter ne vos ignorantia veſtra decipiat, ſicut decepit meum Adverſarium, notate, quòd Fides & Ratio in hac Arbore tripliciter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

conſiderantur, ſcilicet aut naturales tantùm, aut ſupernaturales tantùm, aut ambæ ſimul. Diſc. ſed quomodo diſcernam, in quo trium ſenſuum accipiantur, ſi librum tuum legam? Mag. facillimè, applicando l. m. n. tertiæ Arboris tanquam regulam. Nunc ſequitur ipſa Arbor.

Mag. *Qui de Fide & Ratione, Quæ ſunt in hac Arbore, vult habere cognitionem, debet primò habere cognitionem trium Arborum, quæ præcedunt iſtam:* Doctor Illum. Lib. Contempl. Vol. 3. Lib. 4. cap. 246. & hæ tres Arbores non ſolùm neceſſariæ ſunt ad cognoscendam fidem & rationem, *ſed ad hoc, ut per illas poſſit homo venire ad hanc Scientiam:* Doctor Illum. ibid. Lib. 5. cap. 366. p. 2. tota enim Scientia in his tribus Arboribus radicatur, & per quartam Arborem è radicibus, truncis, branchis, ramis, foliis, floribus & fructibus generalibus harum Arborum producitur in radices, truncos, branchas, ramos, folia, flores & fructus ſpeciales Scientiarum; ac ex his ſpecialibus è converſo reducitur ad generales; quod in ſequentibus & ipſa praxi demonſtrabitur. Denique, ut noſcatis viridarium, in quo hæ quatuor Arbores ſunt plantatæ, adeatis Diſtinctionem 33. 34. 35. & 36. maximi inter omnes meos libros Libri Contemplationum.

derivatur ab altera, ac proin quælibet cum altera neceſſariò connectitur: de quibus ſingulis antequam agam in ſpecie, notetis hæc ſequentia priùs in genere.

Primò: quòd omnes meæ Figuræ, non ſolùm hæ, quæ ſequuntur, ſed quotquot in meis libris reperiuntur, non niſi *tres generales* conſtituant, nempe *Circularem*, *Triangularem* & *Quadrangularem*; hæ enim tres Figuræ ſunt primæ formæ generaliſſimæ omnium Entium creatorum, & per conſequens omnium entium ſcibilium; nam primæ duæ à primo Ente increato ſumunt originem, & diffunduntur in tertiam in Ente creato, quæ illas duas in ſe recipit, tanquam materia ſuam formam, & per quam tertiam creatura diſtinguitur à ſuo Creatore, ſicut per duas priores concordat cum illo.

Secundò: quòd ſecundùm prioritatem originis (ſic loquendo) Circularis ſit prima, Triangularis ſecunda, Quadrangularis tertia, ſed ſecundùm naturalem ordinem ſitûs ſenſualîs & intellectualîs Circularis ſit prima, Quadrangularis ſecunda, Triangularis tertia in analyſi, & è converſo in ſyntheſi; & hoc tibi demonſtravi per metaphoram in mea Geometria & mea Arte Generali, part. 10. cap. 14. forma 44. 45. & 46. ubi per metaphoram trianguli, quadranguli & circuli ſenſualis & artificialis locutus ſum de triangulo, quadrangulo & circulo intellectuali & naturali; quæ loca debuiſſet conſulere Mutus, antequam habuiſſet rationem carpendi meam Quadraturam circuli, ût bene animadvertiſti, Fili,

De Secundo Secreto ſcilicet Figurarum.

MAg. Sicut ſecundùm naturalem ordinem præcedentium Arborum una procedit ab altera, nempe ſecunda à prima, & tertia à ſecunda & prima, & quarta ab omnibus tribus, ſic omnes ſequentes Figuræ eliciuntur ex prædictis Arboribus; quod obſervabitis, Filii, ſi technaſma Figurarum conferetis cum illo Arborum: & ſicut Figuræ derivantur ab Arboribus, ſic per rectum & naturalem ordinem una Figurarum

in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in fine Perſpiciliorum: hoc clariùs intelliges per iſtam metaphoram. Tu vides, quòd inter omnes figuras poligonas circulo inſcriptas ultima ſit triangularis; nam in illam omnes reſolvuntur: ergò circulus eſt prima, & triangulus eſt ultima; ſed incipiendo à triangulo triangulus eſt prima, & circulus ultima, omnes autem multilateræ intermediant utramque; & quia quadrangulus eſt prima poſt triangulum, triangulus eſt principium, quadrangulus medium, & circulus finis: ſapienti ſatis. Diſc. ad quid prodeſt hæc cognitio? Mag. ad hoc, ut ſcias ordinem in operando & intelligendo.

Tertiò: quòd ratione dimenſionis vel menſurationis & ratione eſſentiæ & naturæ harum trium figurarum naturalium quælibet eſt tota per quamlibet aliam totam, ſcilicet totus circulus per totum quadrangulum & triangulum, & totus quadrangulus per totum circulum & triangulum, & totus triangulus per totum circulum & quadrangulum: Doctor Illum. in Art. Inv. Diſt. 3. Reg. 8. de Elem. §. ſimiliter f. 48. Tom. 4. & hoc in omni ente ſenſuali & intellectuali finito; ſed in Ente infinito realiter non eſt quadrangulus.

Diſc. cui uſui ſervit hæc annotatio? Mag. magnum Secretum latet in illa, Fili; nam ſinè perfecta cognitione illius millenæ veritates te latebunt in omni Scientia; præſertim in Geometria & Muſica tam ſpecialibus, quàm generalibus, ût in Secretis illarum infrà percipies, quia neſcires invenire naturalem menſuram entium & ſpeciem illius menſuræ, quæ occulta eſt in qualibet harum trium figurarum: *unde* (quamvìs quælibet ſit in alia, nec una poſſit eſſe ſinè alia, prout dixi) *ſecundùm quòd iſtarum dimenſionum alia eſt à prædominio inter alias &c., contrahit cæteras ad ſuum ſitum.* Doctor Illum ibid. Diſc. o quàm pauci intelligent, quæ hìc dixiſti, mi Pater! Mag. verum eſt, Fili; & ideo infrà loco citato majorem lucem accendam, ut, ſi non omnes, ſaltem aliqui videant hoc Secretum.

Quartò: quòd quælibet harum trium Figurarum ſit transmutabilis in alteram: Fili, hæc poſitio ſequitur neceſſariò ex præcedenti; cùm enim eſſentia cujuslibet ſit in eſſentia alterius, & quælibet poſſit eſſe à prædominio ſuper quamlibet, ergò quælibet poteſt alteram transmutare in ſe ipſam, aliàs devincens non conveniret cum actione, & devicta cum paſſione; ſed hæc transmutatio non deſtruit naturam ſimplicem cujuslibet, aliàs ſimplicitas principiorum perderetur: Fili, nullus Geometrarum, quòd ſciam, egit de triangulatura circuli, vel de circulatione trianguli, quam docui in mea nova Geometria: ne erres, Fili, accipiendo Geometriam ſpecialem pro generali.

Quintò: quòd his tribus Figuris abſolvitur triplex operatio ſeu triplex motus naturalis realis, & artificialis intentionalis, ſcilicet *Circulationis, ſurſum & deorſum*; de quibus mentionem feci in Lib. de Princ. & Grad. Med. Diſt. 6. cap. 20. fol. 30., & in aliis meis Libris: ex quarto & cæteris antecedentibus notandis reſultat hoc quintum, quod eſt immenſæ utilitatis in tota hac Scientia, & maxima ac profundiſſima Secreta in illo abſconduntur, quorum unum hìc aperiam, ſcilicet, quòd motus circularis neceſſariò eſt connexus cum motu ſurſum & deorſum, & motus ſurſum cum motu circulari & deorſum, & motus deorſum cum motu circulari & ſurſum; de quibus partim in ipſis figuris, partim in Quadrivio majus lumen recipietis.

Sextò denique & ultimò: *licèt omnes Figuræ hujus Artis ſint & de eſſe & de bene eſſe ipſius Artis, veruntamen A. S. T. ſunt ipſæ Figuræ hujus Artis, in quibus conſiſtit principaliter totum pondus & neceſſitas hujus Artis*; „ nam de„ficiente aliquâ iſtarum Ars nihil eſt: ha„bet enim neceſſarium A. tanquam princi„palem regulam, primam cauſam & finem „omnium inveſtigabilium; nam impoſſi„bile eſſet, S. per T. ſinè A. pervenire ad „metam veritatis rei inveſtigabilis; quia, „cùm omnis Creatura ſit ſimilitudo ipſius „A., ſicut per bonitatem ipſius A. monſtra„tur omnis bonitas, ita per veritatem ip„ſius A. monſtratur omnis veritas; & ſic de „aliis hujusmodi. Habet etiam neceſſa„rium S. ita ordinatum (ût patet in ipſa Ar„te) tanquam agens, ſinè quo humana „ſcientia nihil eſt: ac etiam habet neceſſa„rium T. tanquam inſtrumentum ſic ad „ inveſtigativum modum agendi artifi„ciatum, quòd impoſſibile eſt, ſinè ipſo „T. inveſtigare vel perpendere veritatem „alicujus rei. In his tribus Figuris pendet „tota neceſſitas inveſtigandi hujus Artis: per „X. tamen maximè inveſtigatio hujus Artis „recipit fulcimentum, & per V. circa mo„ralia dependentia ex parte finîs, ac etiam „per cæteras figuras, & per omnes ſimiliter „patet modus inveniendi; quemadmo„dum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„dum in proceſſu hujus voluminis per „conditiones & regulas & per exempli „gratiam quæſtionum hujus voluminis „declaratum eſt. Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 3. de quæſt. 2. fig. dem. fol. 150. Tom. 3.

Ex dictis colligere potes, Fili, non ita eſſe, prout Author meæ Vitæ cap. 2. n. 6. f. 4. putabat, nimirùm, quòd reſecaverim vel diſſimulaverim in mea Arte Inventiva & in Arte Generali Ultima aliquas figuras, quas poſui in Arte Majori, Introductoria, Demonſtrativa &c. propter fragilitatem humani intellectûs; non enim abeſſe poteſt, quod eſt de neceſſitate Artis; ſed ſubeſt alia ratio, quam dictus Author ignoravit, ſcilicet quia Ars Inventiva & Ars Generalis Ultima ac reliquæ ab illis dependentes fundantur ſuper *numero ternario*, qui jam præſupponit cognitum *numerum quaternarium*, cui ſuperſtructa eſt Ars Major ſeu Compendioſa inveniendi veritatem, Ars Univerſalis ſeu Lectura Compendioſæ, & reliquæ Artes ſeu Scientiæ illis ſubnixæ: ſecundùm enim ordinem naturalem intellectûs creati conjuncti cum corpore corruptibili in præſenti ſtatu motus inveſtigativus & inventivus veritatis eſt à *deorſum* ad ſurſum, hoc eſt, ab infimo gradu ſcalæ ſenſualis ad ſupremum gradum ſcalæ intellectualis; quæ ſcala ſenſualis conſtat quatuor gradibus quater in ſe ductis, ſicut ſcala intellectualis tribus ter in ſe ductis; quod non huc pertinet expandere, ſed ad Secretum meæ Arithmeticæ. Jam igitur agamus in ſpecie de ſingulis Figuris ad Artem neceſſariis; & primò

De Secreto Figuræ A.

PRima *Ratio*, quare ponatur Figuræ A. in hac Arte. Mag. „Notandum eſt, „Fili, circa Figuram iſtam, quòd ſecun„dùm Figuram A. maximè dirigitur homo „circa quamcunque quæſtionem ad inve„niendum Y. non ſolùm propter communi„tatem Dignitatum ejus, quibus omnia par„ticipant & menſurantur, quia tantúm ha„bet aliquid de entitate & veritate, quan„túm participat in ipſo A., ſed etiam prop„ter influentiam, quam homo percipit me„ditando in camera ejus mediantibus trian„gulis, bonâ vitâ concomitante, quæ in„fluentia veritatem demonſtrat aut per ſu„bitam acceptionem, aut per rectam dedu„ctionem ex cameris cujuscunque figuræ: *unde hæc Figura dirigit omnes alias Figuras tanquam regula & tanquam virtutem influens ſuper omnes.* Doctor Illum. in Introd. Artis Dem. cap. 8. n. 2. f. 8. Tom. 3. Juſto igitur titulo denominaſti hanc Figuram Dominam & Imperatricem omnium Figurarum.

Secunda Ratio: „Quoniam Dignitates A. „in ſe ipſis ſunt inceſſantes, & in creaturas „ſuas ſimilitudines influunt, poſitum eſt A. „in hac Arte, ut à ſuis creaturis cognoſcatur „& ametur, inveſtigando particulare, & for„mando univerſale in ipſo A., quocirca fa„ctæ ſunt & regulatæ propoſitiones ejus iſto „modo, ſcilicet, quòd ſint conditiones „& regulæ, ſcilicet forma & exemplar om„nibus aliis propoſitionibus hujus Artis, ut „inveniatur particulare in ſuo univerſali, „habendo reſpectum ad illam beatiſſimam „operationem, quam prædictæ Dignita„tes habent intrinſecam per modum eſſen„tiæ, & ad illam operationem, quam ha„bent extrinſecam per modum influendi in „creaturas. Doctor Illum. in Lib. Prop. Artis Dem. Diſt. 2. de A. f. 8. Tom. 3.

Tertia Ratio: „Quia hæc Figura pluri„mùm neceſſaria eſt in hac Arte, ut ex ea S. „accipiat principium, & in ſuo diſcurſu di„rigatur per conveniens vel inconveniens „primæ Figuræ ipſius A.; quoniam eſt im„poſſibile, quidquam in veritate manere, „unde in figura vel operibus ſeu inter u„nam & aliam cameram ipſius A. inconve„niens ſequitur: ergò cùm ita ſit, *diſcurſus & ordinatio, quos accipit S. in hac Figura, omni ordinationi, diſcurſui & conſequenti hujus Artis & omnium aliarum principium & antecedens exiſtunt.* „Ulteriùs velut artificiatorum „materia & forma directionem accipiunt „ad unum ultimum finem, qui eſt perfectio „operis, *ſic ad finem primæ Figuræ ipſius A. omnes reliquæ Figuræ diriguntur.* Doctor Illum. in Art. Univ. Diſt. 1. de fig. A. fol. 9. Tom. 1.

Ex dictis tribus rationibus paucis tibi eruam tria magna Secreta meæ Artis; nam ſicut ex prima Ratione potes cognoſcere, quòd Dignitates DEI, quæ ponuntur in *circulo* hujus primæ Figuræ, ſint literæ rationales ſupremæ, quæ dirigunt omnes alias literas rationales inferiores, in quas influunt ſuas ſimilitudines, ſic ex ſecunda Ratione tibi innoteſcit, quòd ex his literis rationalibus ſupremis formentur ſyllabæ rationales ſupremæ, quas voco propoſitiones, conditiones, maximas, regulas &c. ex definitionibus Dignitatum vel Principiorum ſupre-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſupremorum notas vel demonſtratas; quibus ſyllabis rationalibus ſupremis regulantur & diriguntur omnes ſyllabæ rationales inferiores, hoc eſt, conditiones ſeu maximæ: & ex tertia Ratione ulteriùs deducitur, quòd ex his ſyllabis rationalibus ſupremis componantur verba rationalia ſuprema, hoc eſt, demonſtrationes ſupremæ, quæ ſunt norma & exemplar omnium verborum rationalium inferiorum, hoc eſt, demonſtrationum; quæ omnia, Fili, in hoc primo Tomo, præſertim in praxi camerarum Figuræ A. Artis Univerſalis, adhuc clariùs autem in Tomo ſequenti in Lib. Gent. & Lib. Mir. Dem., clariſſimè verò in Arte Inventiva, quæ habetur Tomo 4. explicata invenies. Quis unquam, Fili, hactenus in Geometria vel quacunque alia Scientia ſcivit reducere principia hujus Scientiæ ad certum numerum, & ad talem æqualitatem, ut eſſent circularia, ex quibus tanquam literis geometricis conficere potuiſſet tales ſyllabas geometricas, & ex his verba geometrica ſinè numero per certam & infallibilem methodum demonſtrativam? certè nemo; & quamvis ipſo opere hoc præſtitiſſet, nondum aſſecutus eſſet ſupremam & univerſaliſſimam Methodum demonſtrandi.

Diſc. Verum eſt, quod hìc aſſeris, Pater; nam legi, quotquot de hac materia celebres Scriptores reperire potui, nec in illis inveni, quod tamdiu quæſivi, & quod à te nunc tantâ benignitate recipio. Unum inter præclariores commemorem, ſcilicet ingenioſiſſimum Leibnüzium, celeberrimum Mathematicum, cujus Diſſertatio de Arte Combinatoria mentionem facit tuæ Kabbalæ & Artis Magnæ fol. mihi 31., multáque in tua Methodo ob inſufficientem informationem deſiderare videtur: hic igitur Vir Analyſeos Geometricæ peritiſſimus probl. 2. f. 35. n. 64. §. *Analyſis hæc eſt*, ingenioſum planè Syſtema proponit, ejusque potiùs conficiendi delineationem & formam exhibet, quàm perfectam geneſin, *reſolvendo quemcunque terminum in partes formales, has partes iterum in partes usque ad partes ſimplices ſeu terminos indefinibiles &c.*; quæ illic videnda: at hoc Syſtema, ſalvâ pace tanti Viri, multis ſcatet incommodis.

Primò: quia hæc Analyſis non eſt naturalis, ſed artificialis tantùm, nec conformata ſecundùm formam naturalîs, utpote cujus Leibnüzius nullam notitiam habuit.

Secundò: quia ſpecimen illius non eſt univerſale, ſed particulare tantùm, ût patet fol. 42., ubi exhibet aliquod in Matheſi: & quamvis Vir eruditiſſimus optimè noverit, *Methodum univerſalem à primis ſimpliciter terminis ortum ſumere debere*, non tamen auſus eſt aggredi ſeriem texere tantæ ſtructuræ, ne fortè ob defectum ſufficientis notitiæ principiorum & fundamentorum tam arduæ methodi ipſi accideret, quod tibi ab ipſo, Pater; nam ſemper faciliùs eſt arguere nævos alienos, quàm evitare proprios.

Mag. Ita eſt, Fili; ſed ne tempus perdas inutiliter in vindicanda mea Arte, quæ ſe ipſam ſufficienter tuebitur, ſi non ignoretur, dummodò ponderetur ad alias hactenus inventas: excuſare libet tantùm defectus, quos Arti meæ putabat Leibnüzius imponendos: utinam vidiſſet Vir Scientiæ avidiſſimus hunc & ſequentem Tomum, in quibus *non Artem diſſerendi ex tempore, ſed plenam de re data Scientiam conſequendi tradidi, nec ullo modo numerum terminorum determinavi pro arbitrio*, quamvis doctiſſimus P. Izquierdo in ſua Pharo id licitum crediderit; ſed ratio, quæ me ad novenarium aſſumendum induxit, Leibnüzium latuit, nec volo, illam omnibus innoteſcere; nam in numero principiorum determinando maximum Secretum occultatur: unde hunc numerum toties variavi, ne myſterium omnibus palam fieret. Quaſi verò *voluntas*, *veritas*, *ſapientia*, *virtus*, *gloria* non eſſent prædicata tàm abſoluta, quàm *bonitas*, *magnitudo*, *duratio &c.*? *figura*, *pulchritudo*, *numerus* non pertinent ad ſuprema principia: unde probat Leibnüzius, quòd meis prædicatis relativis multò plura debeant adnumerari? *majoritatem*, *æqualitatem & minoritatem nihil aliud eſſe*, *quàm concordantiam & differentiam magnitudinis* non bene aſſeritur, quia in DEO eſt concordantia & differentia magnitudinis, ſicut eſt magnitudo concordantiæ & differentiæ, nec tamen in DEO eſt majoritas vel minoritas: vides, Fili, qualiter de mea Arte judicant, antequam illius fundamenta percipiant; neſcivit enim Leibnüzius, majoritatem, minoritatem, æqualitatem, differentiam, concordantiam, item veritatem, voluntatem, gloriam eſſe prædicata vel veriùs formas reales abſolutas extra intellectum noſtrum exiſtentes, & non tantùm relativas; nam majoritas in creatura eſt principium æquè abſolutum majorificandi, ſicut

(c) 2006 Ministerio de Cultura

bonitas bonificandi, & majoritas ſic majorificat bonitatem, ſicut bonitas bonificat majoritatem; aliàs enim majoritas non eſſet realis imago immenſitatis, ût fert ejus definitio: Quæſtionum mearum naturam & numerum examinat, ſed unam omiſit, ſcilicet *Quare* ſic ordinaverim, à me non quæſivit: pergamus iterum

Diſc. Tuâ veniâ, Pater, aſſumam ego illud quare omiſſum à Leibnüzio, interrogando, quare in hac prima circulari Figura poſueris ſedecim Dignitates, nec plures, nec pauciores? Mag. duas Rationes tibi dabo, Fili, unam claram, alteram obſcuram: *Primam* ſic habeto. „A. eſt ſummum „Ens entium habens Dignitates ineffabiles; „ſed quoniam intellectus per modum rea„litatis nequaquam poteſt intelligere totali„ter, ſed ſolùm intelligit per gratiam & in„fluentiam ipſius A. ſedecim Dignitates in „ipſo A., & non, quòd ſint niſi ſedecim tan„tùm, cùm ipſæ ſint innumerabiles una „eadem Eſſentia, ſed quia ipſi intellectui „ſufficit ſumere ſedecim divinas Dignitates „ſecundùm hanc Artem NB. ad reſponden„dum omnibus quæſtionibus, quæ de A. „fieri poſſunt. Lib. Propoſ. Art. Dem. Diſt. 4. p. 1. de fig. 2. f. 18. *Secundam* ſic accipe: quia hoc numero clauduntur gradus primarum formarum ſimplicium in ſcala totius naturæ creatæ, ita, ut nec una addi nec una demi poſſit ſinè læſione ſcalæ: & hoc eſt Secretum illud, quod ſuprà paucis tetigi, per quod inveſtigatur & invenitur numerus principiorum in omni Scientia; cujus demonſtrationem exemplificabo Capite ſequenti in uno ex ſeptem inſtrumentis generalibus. Fili, multa alia Secreta tibi aperiam de hac Figura dicto Capite.

De Secreto Figuræ S.

MAg. Hæc ſecunda Figura, quamvìs ſit etiam circularis, ſicut prima, eſt tamen à prædominio *quadrangularis*, conſtans quatuor quadrangulis poſitis in circulo, & eſt Figura *Potentiæ* ſeu *Agentis univerſalis*; *S. enim eſt tanquam Agens ſuper cæteras Figuras hujus Artis*, Doctor Illum. Comp. Art. Dem. Diſt. 1. p. 1. fig. S. f. 3. ſicut prior *Objecti*: vocatur quoque *Figura Objectorum*: Doctor Illum. in Art. Univ. Diſt. 1. f. 2. Tom. 1. quia omnia objecta Figurarum T. A. V. X. & omnium aliarum Figurarum in illa recipiuntur: item nomen ipſi indidi *Figuræ Veritatis*, Doctor Illum. Vol. 3. Lib. 5. Diſt. 40. cap. 331. Lib. Contemp., quia omnis veritas cum illa, in illa & per illam inveſtigatur.

Jam impone oculis tuis perſpicilia mea, Fili, in hac enim Figura ſituatur propriè principium Revelationis omnium Secretorum Artis & Naturæ: tu audiviſti, quòd hæc ſit Figura Agentis univerſalis, & quia Agens univerſale eſt clavis ad aperiendum omnia ſupradicta Secreta, ideo ab hac Figura meam Artem Compendioſam inveniendi Veritatem intitulavi *Librum S.*, Doctor Illum. in Lib. Princ. Phil. part. 1. de volun. fol. 30. illamque omnium meorum Librorum *Clavem* conſtitui, quia eſt primum Agens reale & intentionale, naturale & artificiale, ſinè quo nulla harum operationum poteſt perfici: & quòd hoc verum ſit, ipſa praxis dicti Libri Artis Compendioſæ te certificabit: in hac Figura continetur ſecretè *Opus magnum & majus*, de quo, quid ſit, conſule Diſt. 3. Libri mei de Quint. Eſſ. de Fig. S. Et hæc eſt ratio, quare dicta Ars Compendioſa vocetur *Ars Magna*, Doctor Illum. in Art. Univ. Diſt. 1. fol. 3. de 3. fig. S. & *Ars major*; ibid. fol. 5. de trian. rub. vocatur etiam *Ars Magna Particularis* in mea *Arte Univerſali*, Diſt. 3. de 1. fig. T. cam. 39. fol. 34. ut cognoſcant mei Diſcipuli, opus Artis Compendioſæ non eſſe *Opus maximum*, de quo agit dicta Ars Univerſalis, uniendo Figuram ſpecierum ipſius S. & Figuram generalem A. T. V. X. in unam Figuram univerſalem, cujus partes præparat & diſponit Ars Magna & Major.

Ex Revelatione hujus maximi Secreti intellige aliud minus Secretum, ſcilicet, quare unus liber à me ſæpiùs multis nominibus ſignetur, ût dato exemplo *Ars magna*, *Ars major*, *Ars particularis*, *Ars Compendioſa*, *Liber S.* non niſi unum & eundem librum denotant: ſic *Ars Univerſalis*, *Lectura Artis Compendioſæ* etiam unum: ſic *Liber Gentilis*, *Liber Quæſtionum & Petitionum:* ſic *Liber Felix*, *de Mirabilibus Orbis*: ſic *Theſaurus Sanitatis*, *Cor meum*: ſic unum Librum, quem ſcripſi, continentem in ſe tres tractatus, nempe *Artem Intellectivam*, *Artem Amativam & Artem Memorativam*, qui ſunt tres partes antiqui Teſtamenti, inſignivi titulis *Libri Prudentiæ*, *Charitatis & Patientiæ*: hoc autem feci, ut citatione horum Librorum paucis notorum mentem meam poſſem aperire meis Diſcipulis, & claudere extraneis; quis enim me facilè intelliget, Fili, quando dico, *qui vult ſecreta naturæ inve-*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

invenire, debet conjungere prudentiam cum charitate & patientia, quòd per hæc velim dicere, ad inventionem ſecretorum naturæ requiri ſtudium horum trium librorum? de hac materia eſſet utile ſcribere caput ſingulare de methodo ſtudendi meos libros & antiquorum Sapientum; ad quod caput hoc ſecretum propriè pertinet. Diſc. ô mi Pater, quàm pauci ſunt & erunt, qui amore veræ ſcientiæ cupiunt ſubire laborem tantæ inveſtigationis! nam ſi libros tuos horumque Senum feſtino percurrunt oculo, & tales in illis offendunt difficultates, ſtatim illos aſpernantur metu incaſſi forſan laboris in tam abſtruſo ſtudio perferendi. Mag. Fili, tales non conſiderant, quot laboribus & periculis homines mundani debeant ſubjici, & ſe ſponte ſubjiciant ad honores vel divitias vel alias vanitates obtinendas, quæ tanto tempore conquiruntur, tam ſerò acquiruntur, & tam facilè ac citiſſimè iterum amittuntur.

Cùm ſub una Figura ipſius S. *duplex agens* deliteſcere dixerim, per literam S. ſignificare mihi placuit duas Animas, ſcilicet *rationalem*, quæ eſt agens intentionale & artificiale, & *vegetativam*, quæ eſt agens reale & naturale: Doctor Illum. in Lect. Fig. Art. Dem. de Fig. S. f. 7. Tom. 3. nam in prima eſt potentia motiva intellectualis, in ſecunda verò potentia motiva ſenſualis: Doctor Illum. in Art. Dem. Diſt. 2. p. 2. fol. 26. de cam. RR. n. 4. Tom. 3. ut vobis exponam Secreta concordantiæ utriusque agentis, licèt *per doctrinam, quam de ipſo S. rationali exhibemus, tractari poſſit de alia ſpecie præhabita* animæ vegetativæ, Doctor Illum. in Art. Dem. Diſt. 2. p. 2. de cam. SS. fol. 19. Tom. 3. majoris tamen claritatis gratiâ addam unam alteri; hac etenim ratione efficaciùs convincam Cenſores meæ Artis, quòd, ſi tanto artificio vel unicam partem illius concinnare potui, ad cujus cognitionem toto ſuo conatu pertingere nequiverunt, quantò minùs integram Artem aſſequi quantâcunque induſtriâ valuiſſent. Sit igitur

Primum Secretum de *Circulo*.

S. Agens { Intellectuale / Senſuale } Circulus Principiorum { Recolentia. Intelligentia. Volentia. / Terreitas. Igneitas. Aëreitas. }

Conjunctio, Forma, Materia, Eſſe, Simplicitas, Compoſitio.
Aqueitas, Forma, Materia, Eſſe, Simplicitas, Compoſitio.

Subſtantia, Accidens, Virtus, Operatio, Interioritas, Exterioritas,
Subſtantia, Accidens, Virtus, Operatio, Interioritas, Exterioritas,

Motus. Doctor Illum. in Lib. Prop. Art. Dem. Diſt. 1. p. 3. fol. 3. de Fig. S.
Motus. ibid. part. 9. fol. 6. de Fig. Elem.

Vides Fili, quàm perfectè numerus principiorum unius agentis reſpondeat numero principiorum alterius agentis, imò quodlibet principium unius cuilibet alterius? Diſc. omnia exactè conſpirant, exceptis primis quatuor. Mag. etiam hæc conveniunt, Fili, videntibus. Diſc. quomodo poſſibile? Mag. quare non? recolentia enim concordat cum terreitate, intelligentia cum igneitate, & volentia cum aëreitate, de quibus ſtatim. Doctor Illum. in Art. Dem. Diſt. 3. de 1. 2. 3. Modo fol. 43. & 44. Circulatio itaque principiorum S. ſignificatur in circulatione principiorum Figuræ Elementalis, *quibus ſcilicet elementis aſſimilatur S. in ſua deſcriptione in parte; quia per ſedecim res eſſentiæ ſpirituales deſcribuntur, quemadmodum ipſa elementa per ſedecim res eſſentias corporales.* Doctor Illum. in Prop. Art. Dem. Diſt. 1. p. 9. fol. 6. Tom. 3.

Secundum Secretum de *Quadrangulo*.

S. rationale eſt *Genus*, „ & eſt *Figura circularis*, „ in qua quatuor quadranguli exiſtunt „ diverſificati per colorem *lividum*, *nigrum*, „ *rubeum* & *viridem*: in hac autem ſunt E. I. „ N. R. *Species*, ſub quibus continentur *Individua* B C D. F G H. K L M. O P Q. pro„ ut unumquodque individuum cum ſua „ ſpecie convenit in quadrangulo, angulo „ & colore. Doctor Illum. in Art. Univ. Diſt. 1. de Fig. S. fol. 2. S. vegetativum eſt *genus*, & eſt *Figura circularis*, ût patet in Radice Arboris Medicinæ, in qua ſunt quatuor Quadranguli Aëris, Terræ, Ignis, Aquæ,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quæ, qui apparent in trunco dictæ Arboris, & in Figura Elementali Artis Compendioſæ; qui quatuor quadranguli ſunt *ſpecies* ipſius S. vegetativi, & ſe habent ût E. I. N. R. rationativi, pinguntúrque iisdem coloribus, ût docet mea Ars Univerſalis de 2. fig. T. fol. 6., & conſtant iisdem duodecim Individuis, quæ faciunt quatuor triangulos, ût in Comp. meæ Art. Dem. Diſt. 1. fol. 60. Tom. 3., quibus revelatur

Tertium Secretum de *Triangulo* Figuræ S.; nam ſicut genus unius reſpondet generi alterius per circulum, & ſpecies unius ſpeciebus alterius per quadrangulum, ſic individua unius individuis alterius per triangulum. Diſc. hæc nimis mihi videntur abdita, Pater, rogo, remove modium de lucerna. Mag. Fili, tu noſti, quòd *Elementa ſunt ſpeculum S.; nam quemadmodum ordinantur elementa in natura, ſic ordinantur potentiæ in S., & S. eſt ſpeculum ipſius A.* Doctor Illum. in Lib. Prop. Art. Dem. Diſt. 2. f. 10.: unde quando in Figura S. ordinandæ à me erant potentiæ ipſius S., priùs inſpexi hoc ſpeculum elementorum, ut contemplarer in illo ſitum, diſpoſitionem & ordinem illorum, ſecundùm quos regulare poſſem ſitum, diſpoſitionem & ordinem potentiarum; imò Fili, cùm S. rationale ſit unitum in homine cum S. vegetativo unito cum quatuor elementis, naturaliter alligata ſunt B. C. D. &c. ipſius S. rationalîs ipſis B. C. D. elementorum: unde non mea ſpeculatio poſuit hunc ordinem artificialem, ſed ipſa natura proportionando potentias inferiores potentiis ſuperioribus condidit ordinem naturalem.

Diſc. Quid eſt B. C. D. Elementorum? Mag. Fili, ardua ſunt & ſubtilia valde, quæ hìc poſtulas, igitur auſculta ſolerter: tu ſcis, quòd B. in Figura S. ſignificet *recolere*, unde, ut ſcias, quid ſit B. elementorum, & quomodo proportionetur memoriæ in recolendo, nota, quòd *B. habet concordantiam cum ſiccitate per* **concavitatem**, *& cum frigiditate per reſtrictionem, & propter has duas qualitates poſſunt in B. recipi multa particularia, de quibus formatur univerſale, in quo C. invenit id, quod D. petit:* Doctor Illum. in Art. Dem. Diſt. 3. de 1. Modo f. 43. eſt igitur B. elementorum *aqua & terra*, ſeu *frigiditas & ſiccitas*, quibus in Arbore Medicinæ rota radicis componit *melancholiam*, ût dixi loc. cit. Art. Dem. Etiam ſcis, quòd C. denotet *intelligere*, huic autem C. elementorum attribuit duo elementa ſimplicia, ſcilicet *ignem & terram*, componentia unum elementum compoſitum, ſcilicet *choleram*, quæ eſt *calida & ſicca:* & ſicut naturalis ordo in elementis mihi revelavit naturalem ordinem in potentiis S., ſic modus naturalis operandi elementorum mihi manifeſtavit modum naturalem operandi potentiarum S.; *nam per ignem & terram ſignificatur, quomodo C. ſuum opus purificat per caliditatem & ſiccitatem; quia per caliditatem diſtinguit unum ab altero, & per ſiccitatem objectum evacuat, illud attrahendo ad ſe, in implendo ſemet & ipſum B.; ideóque exiſtit C. in fronte.* Doctor Illum. ibid. 2. Mod. f. 44. Nec ignoras, quòd D. ſumatur pro *velle*, cui D. elementorum adjungit *ignem* & *aërem* duo elementa ſimplicia componentia unum compoſitum, ſcilicet *ſanguinem:* & quia in ſanguine eſt majus temperamentum *humiditatis & caliditatis*, quàm in cholera & in melancholia, *per cameram ignîs aëris poteſt F. recolere, & G. intelligere, quomodo D. oportet velle, quòd cor ſit ipſis duobus elementis ſubjectum, quia cum ipſis habet concordantiam, quorum temperantiam oportet eſſe per temperatam humiditatem & caliditatem.* Doctor Illum. ibid. 3. Mod. f. 45. Tom. 3.

Cùm hæc, quæ dicta ſunt, ſint maximi momenti tam ad intelligendum modum operandi realiter, quàm intentionaliter, paucis repetam, ut firmiùs imprimas memoriæ: nota igitur, quòd „ B. mediante „ ſiccitate & frigiditate eſt operativum, ut „ ſit tanquam vas ex parte terræ vacuum, „ ſed ex parte aquæ clauſum, quod eſt, quia „ terra evacuabilis eſt, aqua verò reſtringi- „ bilis eſt: ſimiliter C. mediante caliditate „ & ſiccitate eſt operativum; nam ſicut ig- „ nis diviſivus eſt & evacuativus, ita C. ſi- „ militer evacuativum & diviſivum eſt, ip- „ ſo diſcurrente de ſpecie in ſpeciem; unde „ C. ſubtilius eſt in corpore calido & ſicco, „ quàm alterius complexionis: & inde ſe- „ quitur, quòd vehemens applicatio ſtudii „ habet corpus deſiccare: atque D. ſimili mo- „ do mediante humiditate & caliditate eſt „ operativum; quia caliditate ardenter de- „ ſiderat repletionem per humiditatem, „ quia proprium eſt aëri adimplere: & per „ iſta patet, quomodo mediante corpore S. „ operatur accipiendo ſpecies recolendo, „ intelligendo & volendo. Doctor Illum. in Lect. Fig. Art. Dem. de cam. SS. f. 40. Tom. 3.

Nunc

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Nunc arbitror, Fili, intelliges, quid ſit B. C. D. Elementorum. Diſc. intelligo, ſed non perfectè; nam cùm (ex dictis) E. I. N. R. ſint aër, terra, ignis, aqua, quomodo in E., hoc eſt, aëre B. C. D. poſſint ſignificare terram, ignem & aërem, non capio. Mag. in quolibet elemento eſt *tivum*, *bile* & *are*, & ideo in aëre eſt aërificativum, aërificabile & aërificare, in terra terreificativum, terreificabile, terreificare, in igne ignificativum, ignificabile, ignificare: hinc aërificativum eſt ignis aëris, aërificabile terra aëris, aërificare aër aëris: unde multoties in meis Libris ſcriptum legeris, quòd quodlibet elementum ſit ex quatuor elementis. Diſc. memini; ſed quare quartum omiſiſti, ſcilicet *aquam*? Mag. quia nullus antiquorum Sapientum hanc revelavit; hæc eſt enim *Clavis*, quæ aperit & claudit, quapropter retine, Fili, & nunquam è mente tua excidat, quòd ex B. generetur C., & ex B. C. producatur D., Doctor Illum. in Lib. Mir. Dem. Lib. 1. cap. 2. fol. 3. Tom. 2., & ex B. C. D. proveniat E., quod eſt *aqua*; idem intellige de F. G. H., ex quibus fit I., quod eſt aqua: ex B. F. fit K., ex C. G. fit L., ex D. H. fit M., ex E. I. fit N., quod eſt aqua: ex his omnibus formantur O. P. Q. R., quod eſt aqua. Si nondum capis, quæ dixi, transmuta ſecundum modum meæ Artis Demonſtrativæ in quartum modum, hoc eſt, intelligere in credere; nam credere convenit cum *aëre & aqua:* unde *ſicut phlegma, quod exiſtit ita groſſæ materiæ, quòd propter frigiditatem, quæ reſtringit ipſum, & propter humiditatem, quæ ipſum replet, non poteſt in eo recipi triangulus viridis nec rubeus*, Doctor Illum. ibid. f. 45., ſic K. per L. M. non poteſt diſtinguere E. ab I., & è converſo, in N.

Contrahendo hactenus dicta de Secreto Figuræ S. & ejus diſpoſitione, manifeſtum vobis erit, quòd „ A. creavit proportionem & ſimilitudinem inter S. & quatuor elementa, ut inſimul convenire valeant ad ſerviendum ipſi A.; nam in quantum S. in ſe quatuor ſpecies continet, quæ ſunt E. I. N. R., quæ ſpecies ſunt ex tribus principalioribus potentiis ipſius S., & in quantum elementa ſunt quatuor, quorum quaternitas ſe revolvit ſuper tria principia, in quibus conſtituitur elementatum ſubjectum, ſcilicet forma, materia & conjunctio, idcirco S. eſt in quaternitate & trinitate, unde ſequitur quadrangulus & triangulus, per quos S. & corpus conveniunt in unum ſuppoſitum. Unde quia hoc ita eſt, R. ſimilitudinem quaternitatis & N. trinitatis in ſe retinent ad ſignificandum per ipſa N. R. particulare intellectuale vel ſenſuale. Doctor Illum. in Art. Dem. Diſt. 2. p. 2. de cam. N R. fol. 25. Tom. 3.

Fili, tene Secretum hoc maximum de quaternitate & trinitate Figuræ S., quibus tibi revelatur particulare intellectuale in intelligendo, & ſenſuale in operando: plura de diſpoſitione hujus Figuræ, præſertim de ſeptem illius Figuris & Secretis illarum exponenda ſupereſſent; ſed non omnia potes portare modò: de mirabili tantùm uſu magna tibi aperiam in Capite ultimo de Secreto modi operandi.

De Secreto Figuræ T.

MAg. „ Sicut Artifex ſuis mediantibus inſtrumentis operatur formam artificialiter, ita ipſum S. ea, quæ operatur in hac Arte, operatur mediante T., ponendo ipſum in ſuis potentiis objectivè, & ponendo ipſum in Figurarum cameris, prout in eis recipi poteſt: Doctor Illum. in Art. Dem. Diſt. 1. de Fig. T. fol. 4. Tom. 3. „ & ideo T. eſt inſtrumentum & materia ipſi S., quando formatur in cameris ipſius T., ſecundùm quòd S. intrat in A. V. X. Y. Z.; nam ſicut aqua recipit colorem à vaſe, in quo continetur, ſic S. aſſumit formam ſecundùm cameras ipſius T. Doctor Illum. in Art. Comp. inv. Verit. Diſt. 1. p. 1. de Fig. T. f. 3. „ Ratio autem, quare Figura T. ſic diſpoſita eſt, conſiſtit in hoc, quia unusquisque triangulus ipſius T. eſt univerſale, in quod cadit, quidquid eſt, ût per ſe patet: & ſunt quinque trianguli, quoniam ita neceſſe eſt ratione literarum alphabeti, quod eſt in ipſo T.; ſi enim eſſent plures trianguli, non utique ſufficeret alphabetum; etenim arbitramur, quòd, quicunque alius triangulus poſſit excogitari adeò univerſalis ſicut iſti, in aliquo ſive in aliquibus iſtorum implicitè continetur. Si autem eſſent pauciores, quàm quinque, ſic eſſet Ars defectiva ratione abſentiæ alicujus iſtorum triangulorum. Hæc etiam neceſſitas ſuo modo cadit in cæteras figuras hujus Artis. Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 1. de Fig. T. f. 3. Tom. 3.

Diſc. Si quinque trianguli ſunt neceſſarii in Figura T., quare tu Pater poſuiſti in aliquibus tuis libris tantùm quatuor vel tres, ût in tua Arte Generali ultima & in Arte In-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ventiva? Mag. Fili, hæc quæſtio pertinet ad meam Arithmeticam, ſcilicet ad Secretum numeri principiorum meæ Artis: interim ſcias, quòd in quinario eſt ternarius formaliter, & in ternario quinarius virtualiter: Fili, ſi in DEO non eſſet numerus ternarii, nec quaternarius nec quinarius nec ullus alius numerus eſſet in creatura; quia ſicut Unitas DEI eſt principium omnis unitatis, quæ eſt in creatura, ſic Trinitas DEI eſt principium omnis trinitatis, quæ eſt in creatura; quæ trinitas creaturæ eſt principium omnis numeri ſubſequentis, ſcilicet quaternarii, quinarii, ſenarii &c., ſicut ſuprà oſtendi de triangulo in circulo: & ſi in trinitate, quæ eſt in creatura, eſſet æqualitas ſinè majoritate & minoritate, ſicut eſt in Trinitate DEI, eſſet impoſſibile, in creatura inveniri numerum quaternarii, quinarii &c.: igitur majoritas & minoritas, quæ reperiuntur in principiis ternarii creaturæ, ſunt principia quaternarii, quinarii & reliquorum numerorum poſſibilium, qui intermediant triangulum & circulum.

Diſc. Capio Secretum, ſed nondum capio, quid faciat ad neceſſitatem hujus numeri quinque triangulorum vel quindecim principiorum numerus determinatus literarum alphabeti? cùm literæ alphabeti non videantur habere neceſſariam connexionem cum naturali & neceſſario numero principiorum Artis. Mag. literæ artificiales per ſe non habent ullam connexionem eſſentialem cum principiis hujus Artis, nec per conſequens numerus illarum cum numero horum; ſed quia modus intelligendi & ſignificandi debet imitari & ſequi modum eſſendi rerum, ideo literæ artificiales, ordo ac numerus illarum nobis repræſentant literas naturales, ordinem & numerum illorum, & hoc neceſſariò, ſi ſapienter ab Artifice diſponuntur. Fili, ab A., quod ſignificat DEUM, uſque ad S., quod ſignificat Animam rationalem, ſunt ſedecim literæ naturales, ſcilicet B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R., nec pauciores, nec plures: unde ſi vel unus triangulus adderetur, requirerentur octodecim literæ, quot in natura creata non ſunt inter A. & S.

Diſc. Figura T. habet tantùm quindecim principia, ergò deficit unum. Mag. ex præcedentibus recoles, quòd S. habeat ſedecim principia, & quia T. eſt medium inter A. & S., & A. eſt principium ipſius S., ſicut unitas eſt principium numeri, ſi ab A. tanquam unitate progrederis in proportione dupla usque ad numerum S., elicies numerum principiorum T., ſic 1. 2. 4. 8., quæ ſimul addita producunt 15., & hic idem numerus producitur ex multiplicatione ternarii in quinarium. Diſc. video, audio, ſed rationem, quare ſic, & non aliter, non penetro.

Mag. Si myſterium omninò detegerem, non facerem differentiam inter Amicos & Inimicos Artis; ſed quia multi temerè gloriantur, ſe omnia Arcana meæ Artis intelligere, & ipſam Artem emendare præſumunt, meritò Secreta Artis tali arte propono, ut Filii mei illa percipiant, & inimici experiantur, quod de meis Libris ſcripſi; nempe quòd *noſtrorum librorum compoſitio nihil aliud ſit, quàm ſagacis ingenii ſubtilitas ad noſtram Artem celandam.* Doctor Illum. in Eluc. Teſt. in prol. Sed quia *Figura ipſius T. eſt duplex, una circularis compoſita de dictis triangulis, alia de quatuor figuris elementalibus*, & hinc in ſe abſcondit duo maxima Secreta meæ Artis, ſcilicet principia & modum artificialem ſignificandi ac demonſtrandi, & principia & modum naturalem eſſendi & operandi, quorum notitiam pauciſſimi, imò ferè nullus meorum Diſcipulorum, habuere (quid igitur in tanta nocte obſcuriſſimæ ac profundiſſimæ Artis de his duobus Secretis ſomniaſſe putes, Fili, meos Emendatores?) horum nunc auroram ſurgentem ſerenis oculis contemplandã offero: quare tam Figuræ S., quàm huic Figuræ T. Figuram Elementalem junxerim, hæc eſt ratio; *Figura Elementalis ſignificat in hac Arte operationem* A.T.V.X.Y.Z.; *quia ſicut Elementa operantur naturaliter, ita S. per ſimile in illis accipit demonſtrationem in Figuris iſtius Artis.* Doctor Illum. in Art. Comp. inv. Verit. de Reg. Fig. T. fol. 42. de Fig. T.

Quapropter, qui perfectam & integram & centralem vult habere cognitionem Secretorum meæ Artis, primò diſcat non tantùm ſpeculativè, ſed practicè, hoc eſt, manuali operatione & ipſo experimento certificari, quomodo Elementa operantur naturaliter; & huic modo conformem inveniet meum modum demonſtrandi per Figuram S.: ſed quia ad intima Arcana hujus Artis multi vocati & pauci electi, & inter decem vel centum mille vix unum reperias, qui poſſit aut velit manum ad hoc aratrum ponere, nec retroſpicere, ideo in gratiam Virorum religioſorum & contemplativorum, quibus non eſt copia Analyſeos & Syntheſeos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſeos phyſicæ demonſtrationes practicas excendi, utrumque Syſtema, ſcilicet & intelligendi & operandi jam perfectum & ex omni parte integrum in meis Libris, præſertim hoc primo Tomo propoſui, ut utrumque genus meorum Diſcipulorum, ſcilicet ſpeculativi tantùm, & ſpeculativi & practici ſimul inoffenſo pede incedant in particularibus inveſtigandis, inveniendis & demonſtrandis: qui igitur cupiunt ſolâ contemplatione & demonſtratione veritatis animum oblectare, addiſcant mirificum uſum Figuræ T.; nam *deſcenſus univerſalium rerum ad particulares, & aſcenſus particularium ad univerſales fit mediante T.*: Doctor Illum. in Reg. Art. Comp. inv. Verit. fol 42. de Fig. T. hujus uſûs Secreta, hactenus omnibus Commentatoribus meis ſub chão meæ Artis Generalis ultimæ abſcondita, in parte revelata invenient in Arte Univ. Diſt. 3. in Fig. T., & per T. in tribus ſequentibus Figuris, ſcilicet A. V. X.; quo obtento & optimè impectorato pergant ad Librum Principiorum Theologiæ, vel Juris, vel etiam Philoſophiæ, quatenus ſpeculatio principiorum hujus Scientiæ & particularium illius ſervit utrique dictarum Scientiarum, cui quispiam vocatione vel profeſſione ſuâ animum addixit; quibus expletis & ſaltem aliqualiter intellectis fructum laboris ſui cum ſingulari oblectamento capere poſſunt in & ex lectione Tractatuum ſecundi Tomi, in quibus perpetuum mirandarum demonſtrationum fluxum ex dictarum Figurarum præſertim Figuræ T. ſcaturigine promanantem intuebuntur: & hæc ſufficere puto ſolis ſpeculativis ad convincendos illos de præſtantia & immenſa utilitate ac infallibilitate Artis; ſpeculativis verò & practicis ſimul conſulo, ut præter jam dicta adeant Libros Principiorum Philoſophiæ & Medicinæ & alios cum illis cohærentes, de quibus mentionem feciſti in meis Perſpiciliis, ſinè quorum concordantia non poſſunt plenariè intelligi: hi ſunt Liber de Regionibus Sanitatis, Liber de Levitate & Ponderoſitate Elementorum, Ars Compendioſa Medicinæ, Liber Aſtronomiæ, in quibus omnibus illis occurret uſus practicus Figuræ T.

Jam tempus eſt, ut me debito liberem revelatione pulcherrimi Secreti & maximi Artificii, quod ſubminiſtrat divina methodus demonſtrandi in circulum per Figuram T., quam ſuprà Cap. 1. fol. 14. col. 2. §. *conſidera* promiſi loco ſpeciminis exponendam: notate igitur Filii, quòd, quamvis Figura T. à prædominio ſit triangularis, ſit tamen & quadrangularis & circularis, ût ſuperiùs audiviſtis; qualiter itaque ſit circularis, nunc animadvertite per Secretum metaphoræ demonſtrandi in circulum. In mea Arte inveniendi Particularia in Univerſalibus, quæ habetur Tomo 3., ubi magìs explicitè revelavi *Deſcenſum univerſalium rerum ad particulares*, & è converſo, oſtendi, quomodo ex Figura T. fiant tres rotæ ſeu circuli ſibi mutuò inſerti componentes unam figuram ſimilem figuræ quartæ meæ Artis Generalis ultimæ; in quolibet horum trium circulorum ſcribuntur quindecim literæ alphabeti ſignificantes quindecim principia Figuræ T.: factâ igitur tali ordinatione aſſumatur quæcunque quæſtio in quacunque ſcientia, v.g. hæc ſequens: *utrùm ſit aliqua univerſalis Scientia ſubjecta omnibus aliis ſcientiis, in qua ſint certa univerſalia exiſtentia principia, per quæ poſſit infinitorum particularium quæſtionibus reſponderi*? quæ eſt quæſtio decima præfati Libri, ubi demonſtro affirmativam; vel ſequens: *utrùm per principia illius Scientiæ debeant dirigi omnia particularia principia particularium ſcientiarum*? quæ eſt quæſtio undecima, cujus etiam affirmativam demonſtro. Ad ſolvendas ergò has vel alias quascunque quæſtiones ſeligantur ex dicta Figura T. trium circulorum tria principia, quæ implicitè aut explicitè in quæſtione continentur, ſicut literæ alphabeti in verbis aut nominibus: v. g. ad ſolvendam primò aſſumptam quæſtionem ego ſelegi *Finem*, *Medium*, *Principium*; hæc tria principia conſtituunt unam & primam cameram, & vocantur à me figura ſubſtantialis; his porrò addantur ſtatim alia tria ſecundùm ordinem ſequentia ad formandam primam demonſtrationem, quæ vocantur figura accidentalis, & ſecunda camera: factâ igitur primâ demonſtratione abjicitur ſecunda camera, retinetur prima, cui jungitur tertia camera ordine ſequens, & formatur ſecunda demonſtratio, eodem modo tertia, quarta, quinta &c., donec compleatur totus circulus.

Diſc. Legi dicto loco ſolutionem hujus & aliarum quæſtionum; legi etiam ſolutionem hujus quæſtionis in Libris aliorum Doctorum Artem magnam ſciendi tradentium, at tantum artificium in illis non reperi; quin potiùs ignorantia hujus abditiſſimi Secreti Viros cæteroquin doctiſſimos in il-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in illius contemptum perpulit, ût videre eſt in Criſi, quam de tua Tabula Generali ſimili artificio conſtructa dat R. P. Kircherus in ſua Arte Combinatoria, loco, quem ſuprà citavi apud eundem in ſecunda Claſſe Authorum, ſcilicet Lib. 4. Art. Comb. fol. 182. §. Uſus & praxis tabulæ: ubi rejectâ tuâ Tabulâ novam condidit, aitque, in illius uſu *non eſſe neceſſe pulſare oſtium, & omnia latibula ſcrutari; quia ſi veri quidpiã habuerint, ex ſingulis locis ſponte argumenta eſſe proditura: contrarium autem fieri in tua magna Tabula, in qua tanta ſæpè ac inutilium argumentorum turba vel celeriter per omnes locos diſcurrentem ſequatur, ut vix ſummo labore ab ea te expedire poſſis.*

Mag. Ponamus, ſuppoſitum P. Kircheri eſſe verum (quod tamen verum non eſt) non omnes cameras meæ Tabulæ eſſe utiles ad quamcunque quæſtionem ſolvendam, nunquid & ſua tabula hoc vitio laborat? nam ſi ſic non eſſet, non diceret citato loco: *quia ſi veri quidpiam habuerint:* ſupponit igitur, non omnes combinationes ad omnem quæſtionem applicabiles: ſed ut, quod res eſt, dicam Fili, neſcivit optimus Pater Kircherus geneſin hujus Tabulæ, neſcivit principiorum illius neceſſitatem, ordinem, connexionem tam inter ſe quàm cum quolibet particulari: unde non eſt mirum, quòd argumenta illius ex mea Arte & hac Tabula ab ipſo deſumpta ſint adeò debilia, inefficacia, incongrua & pari facilitate contrariis ſententiis applicabilia, ut in fine ſolutionis ſuarum quæſtionum æquè anceps hæreas, cui parti debeas aſſenſum præbere, ac in principio; quod manifeſtè oſtendunt Quæſtiones theologicæ in libro ſexto, & philoſophicæ in libro ſeptimo ab ipſo ventilatæ.

Fili, conferas meas demonſtrationes de his materiis ex mea tabula elicitas, & quidem ſecundùm ordinem camerarum & columnarum, nullâ omiſsâ, nullâ neglectâ, & vide, an vel una ſit, quæ non majeſtatem, profunditatem & infallibilitatem Artis in ſe prodat: has invenies in mea Arte Inventiva ejuſque Lectura, item in Libro peculiari ipſius Tabulæ generalis; has copioſiſſimè tibi ſubminiſtrat hic Tomus primus, in quo tantam & tam neceſſariam harmoniam meorum principiorum conſpicies, ut in demonſtratione cujuscunque particularîs tacto uno tangantur neceſſariò omnia, & quodlibet illorum non ſolùm utile, ſed neceſſarium ſit ad veritatem per unum principium demonſtratam per novas ac multiplices demonſtrationes confirmandam, elucidandam, perſuadendam, ita, ut ſit impoſſibile, ullum intellectum veritati à me tot demonſtrationibus intenſæ reſiſtere, obſtinatam verò voluntatem ſic. Quòd ſi hic primus Tomus non poteſt adverſarios meos convincere ob profunditatem & obſcuritatem Artis, quam cum dicto Patre Kirchero forſan poſſent prætendere, conveniant Tomum ſecundum, ac legant modicâ ſaltem attentione Librum de Gentili & tribus Sapientibus, Librum Mirandarum Demonſtrationum, Librum de 14. Articulis Fidei, in quibus omnibus me alligavi certo ordini Conditionum & Principiorũ tantâ punctuitate, ut ne latum unguem ab illis unquam deflexerim: examinent mea argumenta, an centum jugis boum (ût dicteria quorundam in me ſonant) ad propoſitum ſint tracta, quibus tam ardua Myſteria Exiſtentiæ & Unitatis DEI, Trinitatis, Incarnationis & cæterorum Articulorum Fidei demonſtravi: & ſi has explodere non verentur, dent vel oſtendant in ſuis libris ſimiles vel meliores.

Diſc. tales hactenus in libris illorum non inveni, Pater, nec deinceps inveniam, niſi principiis tuæ Artis inſiſtant: quis enim unquam audebit quamlibet quæſtionem de quavis materia reſolvere per veras & legitimas demonſtrationes ex tabulis tuis ſecundùm ordinem camerarum depromptas, qui non intimè calleat Secreta tuæ Artis?

Mag. Fili, ſi hæc magna tibi videntur, & meritò videri debent omnibus non livido oculo dicta experimenta Artis perluſtrantibus, quid dicerent, ſi ſponderem, quòd, quicunque penetraverit vel ſpeculativè tantùm Secreta meæ Artis, poterit per quemcunque terminum aſſumptum quamcunque excogitabilem veritatem certò & infallibiliter demonſtrare; & ne magnitudine promiſſi ſcandalum patiantur, ſi verbis meis fidem non adhibent, ſaltem factis credent, quæ illis in Libro Mirandarum Demonſtrationum velum ab oculis removebunt.

Diſc. Arcanum hoc arcaniſſimum nunquam olfeciſſem, etiamſi conſenuiſſem lectioni tuorum Voluminum, niſi gratiâ miſerentis Domini & tuâ benigniſſimâ revelatione, amantiſſime Pater, illud didiciſſem: quocirca cùm totius hujus Secreti fundamentum ſit locatum in Figura T., obſecro, illud etiam Condiſcipulis meis commune facias.

Mag. in Capite ſequenti ſedes propria eſt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eſt revelationis & demonſtrationis multorum Secretorum hujus & aliarum Figurarum Artis, quatenus ſunt ordinata Inſtrumenta ſeptem Inſtrumentorum generalium, quibus Potentia exercet ſuas operationes circa ſuum ſubjectum & objectum: proderit tamen præguſtum dare hoc loco Figuræ T. deſtinato de hac ipſa figura.

Igitur memori tenete corde, Filii, quòd Figura T. *tres* in ſe continet *Circulationes*, de quibus manifeſtè locutus ſum in meo *Libro Mixtionis Philoſophiæ & Theologiæ* in Prologo & in multis locis libri.

Prima Circulatio eſt Principiorum Artis, quæ eſt minima, & ſe habet per modum alphabeti: de hac etiam egi in *Arte mea Inventiva* Diſt. 3. de Reg. Reg. 3. & hanc Circulationem expreſſi in Figuris circularibus per lineas transverſales de uno principio ad alterum, ut vobis innoteſceret eſſentialis connexio principiorum & definitionum ac propoſitionum primitivarum ac ſimplicium illorum; *cùm unum principium ſit probabile per alterum vi connexionis, quam habet unum cum altero:* Doctor Illum. in Lib. Princ. Theol. p. 1. Diſt. 1. fol. 2. ex qua proprietate reſultat hæc infallibilis regula ſeu maxima, *quòd nulla propoſitio ipſius T. nec ipſius A. nec cæterarum Figurarum perit aut fruſtranea eſt*; Doctor Illum. Lib. Prop. Art. Dem. Diſt. 3. p. 1. fol. 10. ût falſò credebant quidam mei Interpretes.

Secunda Circulatio eſt Conditionum Artis, quæ eſt major, & ſe habet per modum ſyllabarum, ac immediatè oritur ex Circulatione prima: Conditiones verò nihil aliud ſunt, quàm Maximæ ſeu Dignitates ex primis Principiis & Definitionibus Principiorum demonſtratæ, quarum naturam & infinitum uſum ac miram facilitatem in demonſtrationibus absque numero conte-xendis de qualibet materia vobis Tomus primus, tertius & quartus aperiet, ac infrà Capite tertio multa exempla exhibebunt. *Et hæc eſt Ars, quòd, qui diffinitè novit conditiones unius iſtorum terminorum T. per conditiones aliorum terminorum T., habet diffinitam viam cognoſcendi conditiones cujuslibet per conditiones cujuslibet terminorum; quia tacto uno eorum tanguntur cætera ſibi annexa*; Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 1. de 2. p. T. fol. 10. Tom. 3. quo loco dedi exemplum per omnes terminos Figuræ T. conditionando ſingulos cum conditione *majoritatis*.

Tertia Circulatio eſt Demonſtrationum Artis, quæ eſt maxima, & ſe habet per modum verborum aut nominum in Grammatica, ac immediatè procedit ex Circulatione prima & ſecunda: de qua ultima ſuperiùs imperſcrutabile & omnibus Sapientibus inopinabile Secretum demonſtrandi in Circulum lucem apertam dedi, integráque Volumina conſcripſi. Sigillet Secretum Figuræ T. ſequens Typus duarum ſuprà datarum Quæſtionum ſolutiones tabularum formâ referens, quas tabulas imaginatione veſtrâ transmutate in Circulos.

		0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	
	Solutiones	k	l	m	n	o	p	q	b	c	d	e	f	g	h	i	1. Circulus.
10. Quæſtio.		i	k	l	m	n	o	p	q	b	c	d	e	f	g	h	2. Circulus.
Vide Librum Art. inven. Part. in Univ.		h	i	k	l	m	n	o	p	q	b	c	d	e	f	g	3. Circulus.
	Solutiones	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	b	c	d	1. Circulus.
11. Quæſtio.		l	m	n	o	p	q	b	c	d	e	f	g	h	i	k	2. Circulus.
		f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	b	c	d	e	3. Circulus.

Hæ tres Circulationes ſubdividuntur iterum in *tres*; nam aut Principia, Conditiones & Demonſtrationes ſunt univerſales tantùm, aut ſunt particulares tantùm, aut ſunt compoſitæ ex utrisque, ſcilicet univerſalibus & particularibus, quales ſunt illæ, quæ in dicto Libro inveniendi Particularia in Univerſalibus continentur, & quæ ſuprapoſitis tabellis repræſentantur; circa quod tamen notandum, quòd, licèt dixerim *particulares tantùm*, nolim intelligi, ac ſi Principia, Conditiones & Demonſtrationes particulares non includant univerſales; hoc enim eſt impoſſibile, cùm nullum particulare poſſit ſubſiſtere ſinè univerſali, ſed quòd terminis explicitis non exprimantur.

De Secreto Figuræ V.

MAg. Sub cortice metaphorico Figuræ V. abſcondi meis inimicis multa Secreta

(c) 2006 Ministerio de Cultura

creta meæ Artis, Fili, quorum aliqua & præcipua nunc vobis Filiis meis revelabo.

Primum eſt, quòd Virtutes ſint inſtrumenta ad acquirendam ſcientiam, & expellendã ignorantiam, & è contra vitia ſint inſtrumenta ad poſſeſſionem ignorantiæ, & privationem ſcientiæ; ex quo infertur, *quòd ſi S. vult habere in V. magnam figuram, recipiat habitum virtuoſum de E. I. N., & intret in A. V. Y. Z., & det E. N. ipſi A. & Y. & V. livido, & det I. ipſi V. rubeo & Z., & caveat ſibi à ſocietate ipſius R.*, Doctor Illum. in Art. Comp. de Fig. V. Diſt. 1. p. 1. fol. 4. & applicet Figuræ V. *Modum decimum tertium Converſionis & Perverſionis* meæ Artis Compendioſæ; quia *iſte modus præbet homini cognitionem de modo, quo S. convertitur de ignorantia ad ſcientiam, & quo pervertitur de ſcientia ad ignorantiam, & de Y. in Z., & de Z. in Y., & de V. livido in V. rubeum, & de V. rubeo in V. lividum*: Doctor Illum. in Art. Comp. Diſt. 2. p. 1. fol. 16. adeò neceſſaria eſt cognitio & uſus hujus Secreti de Figura V. in mea Arte, quòd ſit impoſſibile ſinè illis quemquam poſſe pervenire ad perfectionem Artis.

Fili, humilitas Idiotas facit Sapientes, & ſuperbia Doctores ignorantes, & ſi modica vanæ gloriæ cupiditas, vel amor proprius, vel erubeſcentia confeſſionis noſtræ ignorantiæ nos privat ſcientiâ veritatum naturalium rerum, & in errore nos detinet triginta, quadraginta & ampliùs annis, imò quandoque toto vitæ curſu, quid, putas, mali productûram multorum gravium vitiorum ſentinam in homine ſubdito peccatis? ſi quispiam te doceret artem elaborandi aliquod Teleſcopium adeò nobile & excellens, quo poſſes extrema & intima terræ, profunda maris, corporum cœleſtium abditiſſimos receſſus inſpicere tantâ claritate, quaſi oculis tuis præſentiſſimè eſſent admota, nonne magnum ac nobile tibi ſubminiſtraret inſtrumentum ad comparandam magnam ſcientiam rerum ſenſualium? ſi verò traderet artem perficiendi tuos oculos proprios in tantum, ut ſinè tubo optico omnia prædicta & totum naturæ corporeæ ſinum liberè permeare ac perluſtrare poſſes ſummâ claritate, nonne majus ac nobilius inſtrumentum tibi traderet? certè ſic; nam hoc ultimum inſtrumentum eſſet intra te, & primum eſſet extra te, & omnis perfectio, quæ eſt ad intra, eſt major, quàm quæ eſt ad extra; quamprimùm igitur ſcires hanc artem, ſtatim te accingeres ad opus artis, ſi ſapiens eſſes.

Diſc. Utique, mi Pater, & vellem facere, & facerem, ſi eſſet poſſibile; ſed hoc in hac mortali vita eſt impoſſibile. Mag. verum eſt, ſed eſt aliquid, quod eſt majus dicto opere, quod in hac mortali vita eſt poſſibile, per quod illud impoſſibile in hac vita vertetur in poſſibile in altera vita, & per quod hæc poſſibilitas tantâ certitudine & claritate demonſtratur tuo intellectui, & repræſentatur tuis oculis, quantâ tibi tua facies in ſpeculo ſenſuali.

Diſc. Obſecro te, Pater, quidnam eſt hoc? Mag. dictum Secretum Figuræ V. & Scientia ſecretorum illius principiorum & ſecreti modi operandi cum illis; nam his duobus acquiſitis habebis duo inſtrumenta, unum, quod eſt intra te, & alterum, quod eſt extra te; quibus non ſolùm conſequéris ea, quæ antè dixi, ſed veritatem & veritates omnium ſcibilium oculo intellectuali clariùs intuéberis, quàm prædicto Teleſcopio (ſi illud haberes) & oculo ſenſuali poſſes contemplari totam naturam corpoream.

Diſc. Sicut famelico magìs acuit famem, & non extinguit, qui de optimis cibis illi perorat, & nullum tribuit, ſic ſermo tuus aviditatem meam non mitigat, ſed magìs exaſperat. Mag. ex bono & magno medio poteſt ſequi bonus & magnus finis, ideo conor in te accendere magnum appetitum Virtutis, ut ſit magnum medium, per quod pervenias ad magnum finem ſcientiæ per virtutem, & virtutis per ſcientiam; quia nolo unum ſinè altero, nec enim tibi utilis eſſet ſcientia ſinè virtute: nonne legiſti, Fili, quantúm conqueratur mea *Philoſophia Amoris* de hominibus, qui plùs amant ipſius ſororem Philoſophiam Scientiæ, quàm ipſam? „Cauſa (inquit) ob quam mea ſo-„ror plures nunc habeat amatores, quàm „ego, eſt, quia, quando homines ſcien-„tiam incipiunt diſcere, per me incipiunt „ipſam amare, & quando Philoſophiam „Scientiæ ſciunt, ipſam amant, de qua „plures Libros fecerunt & plures Artes, & „delectantur valde amando ipſas, & non „amando me, neque meam Philoſophiam, „quæ propriè eſt de mea eſſentia & natura; „& ideo, quando me amare volunt, ama-„re neſciunt, neque meas conditiones in „tam magna virtute intelligere ſciunt, ſicut rerum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„rerum veritates, quas diſcunt; & hoc eſt „ideo, quia diu laborant diſcendo ſcien„tias veritatis & intellectûs, ſed non diſcen„do ſcientias amoris & bonitatis: & ideo „contra me magna fit injuria & magnum „peccatum & magnum damnum pluribus „amatoribus ſcientiæ; quoniam quantò „magìs ſciunt non diligendo me, neque „bonitatem, tantò majorem habent aſtum „faciendi malum & decipiendi ſe invicem „atque prodendi; & ideo lugeo & ploro, „& ſto in deſolatione & triſtitia. Doctor Illum. in Præf. Phil. Amor.

Jam ſuprà in fine Capitis primi fol. 16. dixi, duas eſſe portas, quibus pateat introitus in meam Artem & Scientiam, ſcilicèt *Intellectûs* & *Voluntatis*, ad quarum utramque neceſſarium eſt V. lividum; ſed magìs ad ſecundam, quàm ad primam; cùm ſecunda magìs perficiat & magìs perfectos velit ſuos ſequaces, quàm prima. Nunc ordiar hujus Figuræ tibi nudare viſcera, & naturalium ejus partium ſymmetriam earumque munia ad obtinendum ſupradictum finem explanare.

Secundum Secretum. In Figura V. eſt aliquid *extra*, & eſt aliquid *intra*; quod eſt *extra*, ſunt ſeptem Virtutes & ſeptem Vitia, ût cernis in ipſa figura; quod eſt *intra*, ſunt ſeptem literæ Virtutum & ſeptem literæ Vitiorum, ſcilicet B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P.; quod eſt extra, eſt apertum, & quod eſt intra, eſt occultum. Diſc. quomodo literæ ſunt occultæ? nunquid non quælibet ſtat apertè ſub ſuo principio, tanquam ſignum ſub ſuo ſignificato? Mag. verum eſt, ſed non ſtat ſub hoc ſolo; nam ſcire te convenit, quòd Principia ſint particularia, & literæ ſint univerſalia, quæ non eſſent, ſi tantùm ſignificarent unum particulare; v. g. ſi B. nihil aliud ſignificaret, quàm *Fidem*, & C. *Spem*, & D. *Charitatem*, B. C. D. eſſent æquè particularia ac Fides, Spes, Charitas: & ſi hoc ita eſſet, mea Ars non eſſet univerſalis, ſed particularis tantùm, quia non haberet univerſalia Principia, ſed particularia tantùm; & hoc fundamentum erat occultum illis, qui ſublatis meis literis alphabetalibus, & introductis aliis novis particularibus à ſe inventis putabant Arti magnam perfectionem & facilitatem conferre. Cùm igitur Fides, Spes, Charitas ſint particularia, & B. C. D. ſint univerſalia, quæ ſignificant hæc & plura alia particularia, manifeſtè vides, quòd in B. C. D. hæc ſint aperta, & omnia alia occulta; & hoc eſt unum ex maximis Secretis meæ Artis.

Diſc. Eſtnè hoc intelligendum, quod nunc aperis de Figura V., etiam de cæteris Figuris, ſcilicet de A. S. X. &c., vel de V. tantùm? Mag. de omnibus; non enim in Figura A. litera B. ſignificat tantùm Bonitatem, & C. Magnitudinem, & D. Durationem, ſed quælibet harum literarum poteſt ſignificare quamcunque dignitatem DEI vel creaturæ; & hoc Secretum colligere potuiſſes ex differentia Figurarum meæ Artis Compendioſæ & meæ Artis Demonſtrativæ, in quibus Figuræ A. & X. non habent omnia Principia eadem: hoc idem tibi patere poteſt in ipſa mea Arte Generali ultima & aliis meis Artibus, in quibus eidem literæ multa & varia dedi ſignificata: nec ſolùm hoc obſervare debes de partibus figurarum, hoc eſt, literis & principiis poſitis in circumferentia figurarum, ſed etiam de totis figuris, hoc eſt, de litera centrali figurarum; nam e. g. litera centralis Figuræ A. non ſolùm ſignificat DEUM, licèt illi primariò & principaliter tribuatur, ſed etiam Angelum, hominem, chäos vel quodcunque particulare vel individuum creatum: *quapropter ſumimus*, vel ſupponimus, *Figuram A. eſſe quoddam univerſale ſuum particulare habens ſubjectum, quod eſt DEUS.* Doctor Illum. in Lect. Fig. Art. Dem. de fig. A. fol. 2.

Diſc. Si ita eſt, Pater, ût dicis, quomodo eſt poſſibile ſcire ſignificata literarum, & diſcernere, quot ſignificata ſint abſcondita ſub qualibet litera? Mag. in practica magni mei *Libri Contemplationis Volumine tertio Libro quinto* quaſi per totum tibi monſtravi, quamlibet literam alphabeti pro libitu primò poſſe aſſumi ad ſignificanda Principia tam generalia quàm ſpecialia demonſtrationum ex ipſis faciendarum, dummodò inter illas ſervetur ordo naturalis, quem in meis Tabulis dicto Libro contentis, & ſequenti Secreto deſcribendis latentem ſemper obſervatum animadvertes, ſi proportiones mearum formarum geometricarum univerſalium, quas in *Magna Lectura Artis Compendioſæ* ejusque ſecunda & tertia Diſtinctione uſque ad finem exaravi, intellectu tuo aſſecutus fueris, & memoriâ firmiter retinueris: quàm verò præcellens ſit hoc artificium ſubſtituendi literas alphabeti loco terminorum,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

partim ſuprà jam oſtendi, & mirabilis uſus ſufficienter perſuadebit, ſed etiam ex Logiſtica veſtra ſpecioſa à recentioribus & ſubtiliſſimis veſtris Geometris inventa ſatis clareſcit; quæ, licèt ſit particularis & contracta ad numerum & quantitatem, ac proin ſub mea, tanquam particulare ſub ſuo univerſali contenta, majorem tamen ſinè comparatione præbet utentibus facilitatem formandi Demonſtrationes Theorematum Geometricorum, quàm methodus Antiquorum.

Tertium Secretum eſt, & majus præcedenti, invenire occulta Syſtemata generalia, quæ ſub ordine ac numero literarum alphabeti à me ſunt abſcondita: niſi enim vobis Filiis meis hoc ob amorem Domini mei, ad cujus cognitionem non ſolùm vos ducere, ſed trahere omni modo deſidero, revelarem, eſſet vobis impoſſibile ullo ſtudio vel ingenio illud aſſequi, niſi fortè immediatâ infuſione ſuperni Luminis, quæ paucis ſolet contingere. Quid autem ſit occultum Syſtema, ab exemplo hujus Figuræ V. diſce (& hoc idem de aliis Figuris ſuo modo intellige, quod de hac exponam) ſenſualiter ſentis, quòd in Figura V. ſint ſeptem literæ alphabeti, quæ ſignificant ſeptem Virtutes, & ſeptem literæ, quæ ſignificant ſeptem Vitia; & quia ex ſupradictis intellectualiter intelligis, quòd literæ ſint ſigna univerſalia, & Virtutes ac Vitia ſignificata particularia, & omne univerſale conveniat cum concordantia, & omne particulare cum differentia, & ideo multa & diverſa particularia poſſint concordari in uno univerſali, & neceſſariò in illo concordent, per hoc, quia omnis differentia neceſſariò eſt in concordantia; & quia omne univerſale regulat & dirigit omne particulare ſub illo contentum; *virtute enim & poteſtate univerſalis confirmatur particulare, & non è converſo:* Doctor illum in Com. Art. Dem. Diſt. 2. Reg. 16. fol. 83. Tom. 3. ideo literæ Figuræ V. non ſolùm denotant Virtutes & Vitia, ſed ambitu ſuo claudunt, ſignificant, regulant, dirigunt multa alia particularia.

Diſc. Sed quomodo poteſt infallibiliter & certò cognoſci, quænam particularia & quot ſub his univerſalibus comprehendantur? Mag. hoc certò & infallibiliter dignoſces per occultum Syſtema harum literarum. Diſc. ſed hoc ipſum Syſtema occultum eſt mihi occultum. Mag. ergò occultum hujus metaphoræ faciam tibi apertum per ſequentem metaphoram: ponas, te in quadam charta alba videre multas lineas, quarum una ſit rubea, altera nigra, tertia viridis, quarta livida; ergò omnes differunt inter ſe colore: ad inveſtigandam nunc concordantiam hujus differentiæ ponas, in manu tua eſſe regulam (quam vulgò lineale vocant) quid ageres cum illa? Diſc. applicarem illam ſingulis lineis, ut neglectâ differentiâ coloris viderem, an concordarent in rectitudine. Mag. hoc idem fac in applicatione quatuordecim literarum Figuræ V. ad particularia, & ſcies, quæ & quot in illis contineantur, ſinè ulla difficultate, & eâdem certitudine, quâ per tuam regulam dignoſcis rectitudinem linearum; nam ſicut rectitudo, quæ eſt intra lineas, concordans cum rectitudine, quæ eſt extra lineas intra regulam, neceſſitate concordantiæ hujus univerſalis cum differentia cujuslibet particularis te neceſſariò ducit in cognitionem dictæ differentiæ particularium, ſic, à proportione inverſa, rectitudo, quæ eſt intra occultum Syſtema univerſale Figuræ V. concordans cum rectitudine, quæ eſt extra illud intra Syſtemata particularia, neceſſitate concordantiæ hujus univerſalis cum differentia cujuslibet particularis te neceſſariò ducet in cognitionem dictæ differentiæ Syſtematum particularium; & ſicut totum univerſale revelat totum particulare, ſic à proportione pars univerſalis partem particularem.

Diſc. Omnia tua dicta, Pater, clariſſimè obverſantur oculis meis in univerſali, ſed caliginem patiuntur, quando fit deſcenſus ad particulare. Mag. deſcendam igitur ad *ſenſuale*, ut tu poſſis aſcendere ad *intellectuale:* in Figura V. viſus videt differentiam & concordantiam, quæ eſt inter circulum interiorem & exteriorem; differentia eſt in hoc, quia literæ ſunt univerſales, & nomina ex literis compoſita ſunt particularia: item differentia eſt inter literam & literam, nomen & nomen: concordantia eſt in hoc, quia literæ ſunt ſeptem & ſeptem, & nomina ſunt ſeptem & ſeptem; item viſus videt differentiam inter colorem lividum & rubeum, & videt concordantiam coloris in literis & nominibus: & quia viſus intellectualis plus videt, quàm viſus ſenſualis, videt totum triangulum viridem in V., quia videt differentiam inter virtutes & virtutes, virtutes & vitia, vitia & vi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& vitia; videt concordantiam inter virtutes & virtutes, vitia & vitia; & videt contrarietatem inter virtutes & vitia: hoc viſo in particulari virtutum & vitiorum aſcendit viſus intellectualis ad univerſale literarum, & videt differentiam, concordantiam & contrarietatem inter particulare & particulare, particulare & univerſale, univerſale & univerſale.

Ulteriùs conſiderat viſus intellectualis numerum ſeptenarium, & in illo videt occultum numerum ternarium & quaternarium, & ſic invenit in Figura V. Figuram S. & T.; & quia S. T. continent in ſe duas Figuras, unam in manifeſto, quæ eſt principiorum, & alteram in occulto, quæ eſt elementorum, etiam Figura V. continet in ſe duas Figuras, unam in manifeſto, quæ eſt B. C. D. &c. virtutum & vitiorum, & alteram in occulto, quæ eſt B. C. D. &c. elementorum: igitur in differentia utriusque generis ipſorum B. C. D. &c. invenit concordantiam ſeptenarii, hoc eſt, quòd, ſicut ſunt ſeptem virtutes & vitia, ſic ſint ſeptem elementa; & ſicut ſunt ſeptem virtutes contrariæ ſeptem vitiis, ſic ſint ſeptem elementa contraria ſeptem elementis; & ſicut color lividus ſeu cæruleus & rubeus ſunt ſigna contrarietatis, quæ eſt inter ſeptem V. livida & ſeptem V. rubea, ſic ſint ſigna contrarietatis, quæ eſt inter ſeptem elementa livida & ſeptem elementa rubea.

Quemadmodum viſus ſenſualis & intellectualis ſimul currunt in inveſtigando *numero* Principiorum & Elementorum Figuræ V., ſic ſimul currunt in inquirendo *ordine* dictorum Principiorum & Elementorum; nam viſus ſenſualis videt per triangulum croceum majoritatem, minoritatem & æqualitatem inter virtutes & virtutes, vitia & vitia, & videt per triangulum rubeum principium, medium & finem virtutum & virtutum, vitiorum & vitiorum; hoc idem videt viſus intellectualis, & videt ultra eosdem triangulos, ſcilicet croceum & rubeum in elementis; & quia eſt impoſſibile, quòd principia & elementa poſſint eſſe ſinè his duobus triangulis, & hi duo trianguli ſinè ordine, ideo neceſſariò videt ordinem in principiis & elementis.

Diſc. Inventâ differentiâ, concordantiâ, contrarietate, principio, medio, fine, majoritate, æqualitate, minoritate, & per conſequens numero & ordine principiorum Figuræ V. nunquid inventum eſt Syſtema occultum Figuræ V.? Mag. eſt equidem, ſed reſtat inquirendum alterum Secretum adhuc majus præcedenti, ſinè cujus inventione totus labor eſſet fruſtraneus, quem in inveſtigatione & inventione hujus occulti Syſtematis pertuliſti. Diſc. qualenam illud? Mag. Ars utendi Syſtemate; nam ſicut ille, qui ſcit artem faciendi Citharam, Teſtudinem vel Cymbalum, & qui ſcit artem diſponendi numerum & ordinem & proportionem chordarum, & ſcit artem illas concordandi & temperandi ad edendos ſonos naturæ legibus proportionatos, habet quidem perfectum Syſtema muſicum, & habet perfectum inſtrumentum, quo poterit exhiberi perfecta harmonia, ſed nondum habet finem, ſcilicet artem formandi harmoniam, ad quem ordinatur medium, quod eſt inſtrumentum; & majus ſinè omni comparatione nactus eſt artificium, qui didicit artem ultimam, quàm qui primam, & qui utramque, quàm qui ultimam. Sic in propoſito: „ſicut inſtru„mentum ſeu cithara temperatur per Ar„tem ſenſualem artificialiter, ſic oportet „de neceſſitate, quòd S. ſit in tali diſpoſi„tione, quòd per artem & ordinationem „intellectualem poſſit habere officium, quo„modo inquirat in ſe ipſo & in T. viam & „modum, per quem poſſit & ſciat habere ar„tem & modum cognoſcendi A. T. V. X. „Y. Z.; & ſi ita non foret, ſignificaretur, „quòd ars & modus convenirent meliùs „cum formis ſenſualibus & artificialibus, „quàm cum naturalibus & intellectualibus; „& hoc eſt impoſſibile: quoniam ſi eſſet „poſſibile, formæ artificiales, ſenſuales & „accidentales eſſent nobiliores & dignio„res, quàm naturales, intellectuales & eſ„ſentiales. Doctor Illum. in Art. Comp. inv. Verit. Diſt. 1. de fig. A. fol. 2. Sed longè majus opus Artis & majus Secretum aſſequéris, ſi elaboratâ magno artificio citharâ ipſius V. ſciveris incitare chordas illius ad harmoniam intellectualem ſuaviùs ſonantem omni harmoniâ ſenſuali. Præterea major eſt perfectio in fine, quàm in principio & medio, ût noſti; nam niſi eſſet, principium & medium non tenderent ad finem, nec quieſcerent in illo, & ſic definitio finîs eſſet falſa; quod eſt impoſſibile: unde ſequitur, quòd finis ſit magìs delectabilis, quàm principium & medium, quia major eſt differentia & concordantia perfectionis in fine, quàm in principio & medio: om-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nes hæ conditiones univerſales ex Figura T. ſumptæ ſunt demonſtrabiles ex definitionibus ſuorum principiorum, & ideo infallibiles.

Diſc. Sunt certè, ſed quodnam particulare ex hoc univerſali inferre velis, quomodo diſcernam? cùm innumerabilia ſint in illo abſcondita. Mag. reſpondes tibi ipſi, quod interrogas, & ſcis, quod ignoras. Diſc. at quomodo? Mag. ab exemplo diſce: quia ars conficiendi concentum harmonicum eſt finis artis conſtruendi inſtrumentum, & per illam poſſunt confici infinita particularia muſica, manifeſtum eſt, quòd major ſit differentia & concordantia perfectionis in fine artis componendi, quàm in principio artis conſtruendi inſtrumentum; nam effectus hujus eſt unus tantùm, at illius ſunt infiniti; & quia omnes ſunt in uno fine univerſali, quanta erit multitudo particularium in illo, tanta erit perfectio; & quanta perfectio, tanta delectatio. Diſc. ſufficit, Pater, jam teneo mirandum Arcanum; unum igitur ſupereſt, ut reveles Artem, quomodo ex hoc univerſali educantur particularia; in hoc enim conſiſtit uſus inſtrumenti ſeu Syſtematis. Mag. hoc proprièe expetunt ſibi *Caput tertium & quintum*: unde hìc breviter perſtringam, quæ ibi expanſa invenies: ſit igitur.

Quartum Secretum. Quoniam *hæc præſens Ars, de qua nunc agere intendimus, inveſtigativa eſt, exiſtens breve compendium artificialiter inveſtigandi unumquodque particulare in ſuo univerſali*, Doctor Illum. in Lect. Fig. Art. Dem. de fig. A. fol. 2. Tom. 3. & majus ſinè omni comparatione ſit artificium ex cauſa & cognitione cauſæ elicere effectum & cognitionem effectûs, quàm ex effectu & cognitione effectûs elicere cauſam & cognitionem cauſæ, cùm una & eadem cauſa ratione ſuæ univerſalitatis in ſe contineat infinitos effectus, ad quos Ars docet & demonſtrat deſcendere tanquam ab univerſali ad ſua particularia, ſed ſinguli effectus aſcendendo ab illis ad ſuam cauſam, tanquam à particulari ad ſuum univerſale, non plus manifeſtent niſi unam & eandem cauſam; quod patet ab exemplo analyſeos naturalis cujuslibet corporis naturalis, cujus reſolutio naturalis non demonſtrat nec detegit niſi naturam & eſſentiam quatuor elementorum, ex quibus omnia corpora naturalia ſunt compoſita, & in quæ per conſequens analyticâ naturali ſunt reſolubilia: *quamobrem id, propter quod hæc Ars noviter eſt inventa, eſt, ut ſinè particularium acceptione per artem ſciat C. ad particularia deſcendere, licèt B. non præbuerit ea ad recolendum: hoc autem impetrat, ut amiſſio temporis evitetur* (quam evitare eſſet impoſſibile, ſi neceſſarium eſſet præter & ante univerſalem Scientiam ſcientias particulares addiſcere ad particularia ſcientiarum ex univerſali Scientia eruenda, prout mei Commentatores voluerunt) *& ut detur Ars & Regula ipſi B., qualiter ſciat recolere*, hoc eſt, habere Artem memorandi; cùm Ars memorandi ratione ordinis naturalis neceſſariò debeat præcedere Artem intelligendi, præſertim in lectione librorum antiquorum Sapientum & meorum, qui nequeunt intelligi, niſi locatâ & optimè retentâ ſingularum partium ſecretarum operis per libros noſtros ſtudio diſperſarum materiâ in memoria; quam ipſa memoria poſtea debet ipſi intellectui offerre & repræſentare, *ut per Artem ipſum C.*, ſive intellectus, *valeat generare operationem*; Doctor Illum. in Art. Univ. Diſt. 1. fol. 3. col. 1. de Secr. Fig. S. Tom. 1. hoc eſt, ut intellectus diſperſam hanc materiam memoriæ primitùs commiſſam de novo poſſit adunare, ac in naturalem & illi debitum ordinem redigere.

Fili, hoc eſt adeò nobile & ſecretiſſimum Artificium, quod nemo Sapientum ante me revelavit, imò, ſi fas eſt dicere, nemo ante me revelare potuit, quia nemini ſuperno lumine data fuit hæc Ars univerſalis ſciendi; vel ſi fuit aliquibus conceſſa, aut non fuit ſcripturæ concredita, aut ſcripto ad nos non pervenit: lege Libros B. Alberti, qui inter omnes Doctores Chriſtianos optimè & perfectiſſimè Philoſophiam tradidit, nilque omiſit, quidquid tam ad theoriam quàm practicam univerſi hujus ſcibilîs naturalis poſſet expeti, quando excellentiſſimus hic Doctor agit *de Productione Formarum ſpecificarum*, vid. D. Albert. Lib. 2. de Cœlo tr. 3. cap. 5. fol. 111. & Metaph. Lib. 11. tract. 3. cap. 7. quibus individua naturalia determinantur, productionem dictarum formarum ſpecificarum cœlo tribuit; ſed de quo cœlo voluerit intelligi, non expreſſit, & quâ arte hæ formæ ſpecificæ producantur, aut neſcivit, aut non docuit; in quo Arcano tamen latet tota Ars deſcendendi ab univerſali ad particulare.

Ut hanc Artem totumque ejus proceſſum Filiis meis ob oculos ponerem, ſummâ ſubti-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſubtilitate ſub omnibus & ſingulis Figuris meæ Artis ſemper occultavi Figuram Elementalem: *hæc ſiquidem Figura in hac Arte quamplurimùm eſt neceſſaria, eò quia per ipſam dirigitur Artiſta ad habendam cognitionem cæterarum figurarum; hoc enim eſt, quia in operationibus naturalibus ſignificantur opera intrinſeca & extrinſeca ipſorum A.S.V., diſcurrente T. per elementalem Figuram & per A.S.V. cum X.Y.:* Doctor Illum. in Art. Dem. Diſt. 1. de 2. Fig. elem. fol. 6. Tom. 3. unde, ad cognoſcenda opera intrinſeca & extrinſeca ipſorum A.S.V., priùs convenit ſcire opera intrinſeca & extrinſeca ipſius Naturæ, incipiendo ab ipſo Chäos ût ſupremo Univerſali Naturæ, & deſcendendo per gradus naturales ad ſingula particularia: ad hunc finem *ſecundùm modum ſecundæ Figuræ elementalis fit hæc poſitio, quam Chäos appellamus, demonſtrabilis manifeſtè*; de quo integrum Librum compilavi, qui habetur Tomo 3., in quo totus proceſſus naturæ hujus deſcensûs de univerſali ad particularia, & aſcenſus de particularibus ad univerſale lucidiſſimè demonſtratur: quare ne actum agam, te ad dictum librum optimè ruminandum amando, multa enim miranda in illo invenies, de quibus nullus antiquorum Philoſophorum nullus modernorum tractavit.

Hoc Chäos dividitur in *tres gradus*, de quibus vide fol. 4. col. 2. n. 1.; in primo gradu *ſunt ſemina cauſalia, ſcilicet genera, ſpecies, differentiæ, proprietates & accidentia naturalia, nec non univerſalis forma & prima materia &c.: in iſto ſiquidem gradu primo ipſius Chäos creavit DEUS, quidquid eſt naturale in corpore phyſico, ſcilicet per modum potentialem, habitualem, diſpoſitivum, appetibilem, ut ipſum Chäos agenti naturali ſufficeret, accipiendo de ipſo Chäos, quidquid ipſum agens indiget ad generationem & conſervationem ſpecierum.* Doctor Illum. in Lib. Chäos de trib. grad. fol. 4. Tom. 3. In hoc primo gradu Chäos ſunt etiam *decem Prædicamenta*, ût ibid. à fol. 26. uſque ad 42. de illis agitur, & adnumerantur ſeminibus cauſalibus, ût habetur fol. 40. n. 7.: præcipua, quæ ad noſtrum ſcopum ſervient, ſcilicet quomodo fiat *deſcenſus naturalis ab univerſali ad particularia, & è converſo aſcenſus à particularibus ad univerſalia*; ut illum poſſis imitari in modo operandi intellectualiter, ſunt ſequentia: ſcilicet ut legas & intelligas Caput *de Operatione intrinſeca & extrinſeca Chäos*, fol. 12. *de Generatione & Corruptione Chäos*, fol. 8. *de univerſali Transmutatione Formæ & Materiæ Chäos*, fol. 11. *de Mixtione & Virtute Chäos*, fol. 13. *de Univerſali & Particulari Chäos*. fol. 18.

In primo Chäos aſſituata eſt etiam *potentia motiva*, de qua ſuprà locuti ſumus; *& hæc eſt univerſalis potentia motiva, ſub qua ipſum Chäos aggregatum eſt & compoſitum; per quod ſequitur, quòd forma univerſalis movet in materia univerſali, ſcilicet in prima materia, omnes formas naturales ſuper materias ſecundarias, de quibus tertium Chäos aſſituatum eſt.* Doctor Illum. dicto Lib. Chäos cap. de ſitu ch. fol. 39.

In eodem Chäos aſſituata eſt etiam potentia vegetativa, *& in vegetativa potentia ſituati ſunt hi quatuor actus, ſcilicet appetere, retinere, digerere, expellere*; Doctor Illum. ibid. fol. 39. n. 1. quæ omnia imò theoriam totius hujus Libri Chäos te exactè prænoſſe convenit, antequam præſumas accedere praxin intentionalem vel realem deſcensûs de univerſali ad particulare, vel aſcensûs de particulari ad univerſale: praxin verò realem te docebit meus Liber de Principiis Philoſophiæ, qui habetur hoc primo Tomo: hunc igitur memoriæ tuæ imprimendum & intellectui tuo maſticandum porrigo, ſi magìs amas demonſtrationem intellectualem & ſenſualem ſimul, quàm unam tantùm totius hujus proceſsûs phyſici.

Ad inveſtigationem particularium in ſuis univerſalibus maximè quoque neceſſarium eſt obſervare, quòd illa *ſemina cauſalia, id eſt, quinque univerſalia & decem prædicamenta*, Doctor Illum. ibid. fol. 40. de hab. ch. n. 7. quæ in mea Schola ſunt entia realia, hoc eſt, univerſalia, non tantùm logica, ſed phyſica, hoc eſt, exiſtentia extra intellectum, ût docui per totum Librum Chäos, & paſſim in aliis meis libris, ſe habeant revera ſicut alia ſemina; nam ſicut ex ſemine v. g. tritici, vel piri, vel alterius vegetabilis tanquam ex univerſali per potentiam motivam motam à potentia vegetativa tam generali quàm ſpecifica producitur in actum illud particulare, quod antea in ſemine latebat in potentia, & tota differentia plurimarum partium illius particularis; quæ erat confuſo modo in tertio gradu Chäos illius ſeminis, prodit in lucem, ſic ex dictis ſeminibus cauſalibus tanquam ex ſupremis univerſalibus phyſicis per potentiam motivam motam à potentia vegetativa tam generali quàm ſpecifica artificio vel

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cio vel naturæ ſolius, vel naturæ & artis ſimul producuntur in actum ſingula particularia à natura ſola, vel natura & arte ſimul intenta, quæ antea in ſeminibus cauſalibus latebant in potentia, & tota differentia illorum particularium & partium eorum, quæ erat confuſo modo in primo, vel in primo et tertio gradu Chãos illorum ſeminum cauſalium, educitur in lucem.

Diſc. Difficilia ſunt hæc intellectu, ergò magìs difficilia factu. Mag. quia ignorantia convenit cum difficultate, & ſcientia cum facilitate, quod ignoranti eſt difficillimum, ſcienti erit facillimum: ſed quia ignorantia eſt in principio, & ſcientia in fine, & *de principio non poteſt homo venire ſinè medio ad finem &c.*, *per hoc ſignificatur, quòd tu, quiincipis hanc Artem addiſcere, non potes deſtruere ignorantiam hujus Artis, quam habes, ſinè medio; quod medium ſunt conditiones* ſupradictarum Arborum & Figurarum, *per quas tuus intellectus tranſire debet, ſi vis venire ad finem ſciendi hanc Artem.* Doctor Illum. in Lib. Princ. Med. Diſt. 2. cap. 8. fol. 11. Sed ne totum pondus tuis humeris me imponere velle videar, hactenus dicta clariùs exponam per ſequentem metaphoram, & ſimul oſtendam modum ſeu artem deſcendendi ab univerſali ad particularia, ſumendo exemplum à Grammatica & Muſica: in Grammatica ſunt viginti quatuor literæ alphabeti, quibus abſolvitur totum Syſtema grammaticum, quod deinceps nominabo ſcalam Grammaticæ; & in Muſica ſunt ſeptem literæ ſonoræ, quibus perficitur totum Syſtema muſicum, quod appellabo ſcalam Muſicæ: hæ duæ ſcalæ ſunt illud univerſale, à quo fit deſcenſus ad quodcunque particulare: modus igitur ſive ars deſcendendi conſiſtit in hoc, ut litera combinetur literæ, prout convenit.

Diſc. Hoc *prout convenit* eſt facilè in Grammatica, ſed non eſt æquè facilè in Muſica. Mag. quare? Diſc. quia combinatio literarum in Grammatica eſt & fuit ad placitum, & dummodò ad producendam ſyllabam conſonans jungatur vocali, vel è converſo, vel conſonans non jungatur conſonanti ſinè vocali, combinatio ſemper dabit ſyllabam; tam levi arte non producitur ſyllaba muſica. Mag. tam levi, vel ſi mavis, leviori. Diſc. demonſtra, obſecro. Mag. quia Ars eſt habitus recta cum ratione operativus; *Ars enim propriè eſt menſura recta operationis operabilium, in quantum circa illam verſatur, ut eam regulet, & ejus modum præfigat, aut determinet*, Doctor Illum. in Introd. Art. Dem. cap. 1. fol. 2. To. 3. ideo dirigit Artificem rationalem ad rectè & faciliter operandum; *hoc enim commune eſt Arti & Scientiæ, quòd facilitant potentiam in ſua operatione:* Doctor Illum. ibid. & ſi hoc valet in artificialibus ad placitum & ſinè ratione inventis, magìs valebit in naturalibus, & in naturalibus & artificialibus ſimul; quæ duo nunquam ſunt ſinè ratione, quia reguntur à D. Principiorum Philoſophiæ, hoc eſt, ab Intelligentia.

Exemplo rem illuſtrabo: tu vides, Fili, quantâ facilitate & velocitate in organo pitaulico dato quocunque themate claves taſtaturæ in concentum deſideratum animet, qui organum pulſare didicit, & eſt Magiſter in Arte, licèt taſtatura veſtra hactenus uſitata non ſit formata ad leges artis & naturæ, & integrum Syſtema muſicum non ſit rationale, ût *Capite ſequenti* demonſtrabitur; quid igitur cenſes, illum acturum in Syſtemate perfecto & ordinatiſſimo? præterea in alphabeto muſico non ſunt niſi quatuor literæ & tres ſyllabæ, in alphabeto verò grammatico ſunt viginti quatuor, & ſyllabæ multò plures; facilior autem eſt operatio in quatuor, quàm in viginti quatuor, ût ad ſenſum patet.

Diſc. Tu ſuprà, Pater, ſeptem literas muſicas ſive ſeptem gradus enumeraſti, nunc verò quatuor tantùm adſtruis, quomodo hæc conveniunt? Mag. hoc eſt Secretum Artis, quod ſic intellige. Quia ſupremum principium numeri ternarii ſoli DEO convenit, & numerus quaternarius eſt primus poſt ternarium, principium numeri quaternarii eſt primum & ſupremum principium, quod convenit creaturæ; & ideo in natura corporea ſunt quatuor elementa, & in Muſica ſunt quatuor ſoni, qui ſunt quatuor Elementa Muſicæ, ſcilicet uniſonus, tertia, quinta & octava: & ſicut omne particulare naturale corporeum neceſſariò eſt compoſitum ex illis quatuor, ſic omne particulare naturale muſicum neceſſariò eſt compoſitum ex his quatuor. Hanc proprietatem, Fili, intellige non ſolùm de Phyſica & Muſica, ſed de omni Arte & Scientia; *nam omnis proportio, quæ reperitur in una, neceſſariò reperitur in quavis alia.*

Unde ulteriùs nota, à proportione converſa, quòd, ſicut in Muſica per quatuor primò dictas literas producuntur ſeptem ſupradi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pradictæ ſcalam diatonicam conſtituentes, ſic in natura per quatuor Elementa producuntur ſeptem ſcalam naturalem efformantes, per quam, in qua, & ex qua tanquam univerſali omnia particularia naturalia ſumunt originem, ſicut ex ſcala dicta muſica omnia particularia muſica. Diſc. ergò ſeptenarius principiorum Figuræ V. eſt metaphora, quæ nobis pandit omnia dicta Secreta? Mag. hæc & plura alia. Diſc. eſtnè poſſibile, Pater, omnia particularia geometrica è tam paucis, ſcilicet quatuor vel ſeptem univerſalibus principiis deducere & demonſtrare? Mag. eſt omninò, cujus ſpecimen tibi dabo *Capite ſequenti* in Muſica & Geometria, & *Capite ultimo* in aliis materiis. Diſc. quid amplius de tua Arte expetere poſſent, qui demonſtrandi methodo delectantur, illâque tuam Artem privari hactenus crediderunt, non video.

Mag. Denique ut ponam prava in directa, & aſpera in vias planas, planiſſimam & facillimam vobis monſtrabo viam inveſtigandi & inveniendi infinita particularia in paucis univerſalibus: aſſumite quatuor Arbores præcedentes, & ponite Figuram V. & reliquas, ſcilicet A. S. T. X. in illas ſecundùm ordinem Arborum; in prima enim Arbore habebitis *Univerſale*, in ſecunda *Particulare*, in tertia *Modum eſſendi & operandi*, ſeu *deſcendendi*, *aſcendendi* & *circulandi*, in quarta ſituatur *Ordinatio & Diſpoſitio Potentiæ ad Objectum*, in tertia locatur *Ordinatio & Diſpoſitio actûs medii* inter potentiam & objectum, in ſecunda & prima *Ordinatio & Diſpoſitio Objecti* ad actum & potentiam. In prima Arbore eſt *Scala univerſalis ternarii & quaternarii*, qui faciunt deſideratum *ſeptenarium*; & eſt unita cum *Scala particulari*, ut concordantia utriusque ſit medium tranſitûs de una ad alteram. In ſecunda Arbore eſt *Scala particularis*, & ſicut univerſale primæ ſcalæ conſtat *genere & ſpecie*, ſic particulare ſecundæ ſcalæ *ſpecie & individuo*. In tertia Arbore eſt *Scala Operationum*. In quarta Arbore eſt *Scala Potentiæ*.

Fili, Arbores cohærent cum Figuris, & Figuræ cum Arboribus, & ambæ cum Tabulis ſequentibus, & Tabulæ cum ipſis, ſicut junctura in catena; nam *quemadmodum in ferrea catena vel lorica ſunt catenatæ partes adinvicem, ita in Scientia demonſtrativa ex quibusdam principiis eruuntur alia principia, & quædam principia ſunt revelatio aliorum principiorum: idcirco revelatio ſupradictorum principiorum tibi ſufficit ad alia principia cognoſcenda*, Doctor Illum. in Lib. Princ. Med. Diſt. 5. cap. 15. fol. 24. O Fili, quantum gaudebit Anima tua, ſi hæc, quæ ob brevitatem non omni carent obſcuritate, in ipſo fonte guſtaveris, hoc eſt, in Volumine tertio magni Libri Contemplationis, libro quarto per multa capita deducta & exemplis illuſtrata perlegeris! Diſc. quinimò, Pater amantiſſime, guſtavi & vidi, & præ dulcedine hujus cœleſtis doctrinæ amara eſt mihi omnis mundana ſcientia.

De Secreto Figuræ X.

MAg. Quia *omne univerſale unumquodque ſuum particulare revelat per viam concordantiæ vel contrarietatis aliorum univerſalium*, Doctor Illum. in Lib. Prop. Art. Dem. Diſt. 4. p. 1. fig. 10. fol. 37., & Figura X. *ſit quædam figura contrariorum & concordantium*, Doctor Illum. in Lib. Princ. Jur. p. 2. fol. 32., *idcirco, cùm X. ſit Figura Oppoſitorum, & oppoſita ſint diverſa, & habeant diverſas habitudines & ſolutiones, & requirant diverſas habitudines ſecundùm propoſitum & oppoſitum, ſignificante propoſito ſuum oppoſitum*, Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 1. de Fig. X. fol. 32. Tom. 3.: „officium hujus Figuræ in „hac Arte eſt, quòd det objecta ipſi S. per *Oppoſita relativa & compoſita*, Doctor Illum. in Art. Comp. de Fig. X. fol. 44. Infinitus & perpetuus eſt uſus hujus figuræ in mea Arte, ût te docebit praxis meorum librorum; nam ſinè illa nulla demonſtratio formari poteſt ſive in Arte & Scientia univerſali, ſive in Artibus & Scientiis particularibus, ût *Capite ſequenti* in mea Logica & reliquis ſex Inſtrumentis per exempla demonſtrabo. Unde cùm omnia principia reliquarum Figurarum relativè ſe habeant, vel per modum differentiæ & concordantiæ, vel per modum differentiæ & contrarietatis, & hoc neceſſariò, ût teſtantur ſuperiùs dicta, hæc Figura X. neceſſariò cadit in omnes alias Figuras, & ortum trahit à triangulo viridi Figuræ T.

„In hac Arte nos oportet formâ & qua„litate uti, ſecundùm quòd X. diviſum eſt „in *Species*, *Figuras* & *Membra* (prout à „nobis traditur in Arte Univerſali:) am„pliùs oportet, ut cameras ipſius X. came„ris aliarum Figurarum applicemus *per ſimi-litudines*, *metaphoras & principia*; *præterea, quòd per unum principium intelligatur aliud*, &

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per unam metaphoram alia, „ & ut hæc ordi-
„ natio tota dirigatur ad unum finem, vi-
„ delicet ad majorem nobilitatem trium ca-
„ merarum [E. A. V. Y.] [I. V. Z.] [M. A.
„ V. Y.] quem finem per particularia Figuræ
„ perſcrutamur. Doctor Illum. in Art. Univ. Diſt. 3. de Fig. X. fol. 103.

„ Quoniam autem X. eſt ſubtilis Figu-
„ ra, attribuitur ei nomen Prædeſtinatio-
„ nis; nam hæc figura eſt valde ſubtilis &
„ utilis, quia exiſtit in quæſtionibus & ſo-
„ lutionibus *per medium*, & *ſinè medio*, veluti
„ in ſuo Tractatu refertur in principiis dis-
„ cursûs Artis Compendioſæ inveniendi Ve-
„ ritatem. Doctor Illum. in Lib. Princ. Theol. p. 2. de X. fol. 57.

Diſc. In quo ergò conſiſtit ſubtilitas & utilitas hujus Figuræ, ſi eſt valde ſubtilis & utilis? Mag. in multis, quorum aliqua recenſebo.

Primum: Fili, tanta eſt ſubtilitas hujus Figuræ, quòd nemo Enciclopediſtarum ejus eſſentiam & uſum hucuſque viderit præ nimia ſubtilitate; quod aſſertum veriſſimum invenies, ſi methodum probandi illorum compares cum illa à me uſitata; nam ſolo uſu hujus figuræ facilè diſcernes mea ſcripta à ſcriptis illorum.

Secundum: per hanc Figuram & quatuor figuras illius, de quibus egi in mea *Arte Compendioſa* & *Arte Univerſali*, attinges illa, quæ propter ſuam ſummam ſubtilitatem & altitudinem naturaliter non ſunt attingibilia, ſcilicet Puncta tranſcendentia, de quibus mea *Ars Inventiva* Diſt. 3. Reg. 8. Tom. 4. ampliſſimè diſcurrit, tam in Phyſicis, quàm in Theologicis eſt impoſſibile vel uno paſſu progredi ſinè intima cognitione horum punctorum, quorum nemo ante me mentionem fecit, vel ſcientiam tradidit: ex Figura verò X. diſces, *quomodo Puncta tranſcendentia attinguntur*; Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 3. de Quæſt. X. fol. 106. Tom. 3.; nam quia una potentia tranſcendit aliam, & objectum tranſcendit potentiam vel potentias, impingeres in infinitos ſcopulos contradictionum, ob impotentiam potentiarum attingendi realitatem objecti, niſi in hoc oceano te regeret acus nautica hujus Figuræ: exemplo ſit tibi intellectus Carteſii ab impotentia imaginativæ conantis imaginari, quod eſt inimaginabile, deluſus; videlicet dari putans ultra ſphæræ, quam ultimam & ſupremam ponimus in orbibus cœleſtibus ſuperficiem, adhuc corpus vel ſpatium corporeum creatum.

Tertium: ſicut antedictæ Figuræ in ſinu ſuo condunt Figuram Elementalem, ſic hæc in ventre ſuo habet Dageſch ſubtiliſſimum & vix non inviſibile, ſcilicet punctum, circa quod volvitur tota machina omnium orbium non ſolùm Figurarum, ſed quatuor Elementorum. Diſc. ergò annumerandum punctis tranſcendentibus, quia tranſcendit viſum ſenſualem & intellectualem. Mag. multorum, ſed non omnium: invénit ars perſpicilia, ut, quod ſola natura nequit, ars ſuppleat, adhibe hæc mea, & centrum hujus Figuræ inſpice, quid vides? Diſc. video X. flavum ſplendidum Figuræ Imperatricis ſeu trianguli S. Diſt. 3. Lib. Quint. Eſſ. Mag. bene vides, ſed quare flavum? Diſc. quia Chäos compoſitum ex rubedine & albedine. Mag. & quare in forma Crucis? Diſc. *quia nulla forma artificialis eſt tam ſimilis formæ naturali, ſicut beatiſſima Crux.* Doctor Illum. in Art. Comp. de Reg. in fine fol. 44. Mag. ſic eſt, Fili; nam tota mea Ars & Scientia incluſa eſt in natura Crucis, ût dicto loco figura exprimit; & natura eſt baſis & fundamentum Artis, ſicut *Elementalis* eſt baſis dictæ Crucis.

Diſc. Cur autem X. in Cruce, ſi X. eſt Crux? Mag. quia Crux minor in majore, & Crux major in minore. Diſc. hoc videtur excedere captum. Mag. minimè, nam nunquid X. flavum eſt minus, & continetur cum omnibus aliis literis figurarum in Cruce rubea, quæ eſt major, (vide *Lib. de Fine*) ſicut *particulare* continetur in ſuo *univerſali*? eſt ergò minus in majori: & nunquid in flavo eſt rubeum, ſicut in *particulari* eſt *univerſale*? eſt ergò majus in minori. Diſc. quomodo poteſt eſſe univerſale in particulari & extra particulare? Mag. Fili, ſi univerſale non eſſet in particulari, nullum particulare concordaret cum altero particulari; & ſi univerſale non eſſet extra particulare, nullum univerſale, quod eſt in uno particulari, eſſet continuum cum altero univerſali, quod eſt in altero particulari; & ſic in natura deficeret vel continuum vel diſcretum; & hoc eſt impoſſibile. Diſc. ſed quare rubeum convenit cum univerſali, & flavum cum particulari? Mag. quia rubeum convenit cum forma, & flavum cum concreto ex forma & materia compoſito, & major eſt univerſalitas in forma, quàm in concreto; & ideo nominavi ſuprà Figuram Crucis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Crucis formam artificialem, & formam Crucis rubeam formam naturalem, quia ex albo, quod eſt materia, & ex rubeo, quod eſt forma, natura conſtruit & componit flavum, quod eſt concretum.

Quartum. Revelaſti nobis Pater unũ punctũ flavum valde ſubtile Figuræ X.,& tamen, ni fallor, hoc punctum non eſt omninò indiviſibile, quia habet in ſe adhuc duo puncta, ſcilicet album & rubeum, in quæ erit diviſibile. Mag. ſicut in magnete eſt unum punctum, quod eſt virtus magnetica, & eſt indiviſibile, in quantum eſt univerſalis virtus, & eſt diviſibile, in quantum in ſe, hoc eſt, in uno puncto univerſali continet duo puncta ſpecifica, ſcilicet virtutem attractivam & expulſivam, quæ ſunt duæ potentiæ unius formæ vegetativæ, Doctor Illum. in Lib. Chäos de ſpec. fol. 21. n. 9., ſic in puncto flavo, in quantum eſt univerſale Chäos, ſunt duo puncta particularia, album & rubeum, quæ ſunt materia & forma ipſius; & in quantum eſt in primo gradu, *eſt ipſum Chäos quoddam univerſale vel generale incorruptibile*, Doctor Illum. in Lib. Chäos de gen. & corr. fol. 8. & ideo indiviſibile; ſed in quantum eſt in tertio gradu, eſt corruptibile & diviſibile in ſuam formam & materiam. Doctor Illum. ibid. de tribus grad. ch. fol. 5. n. 4. Per dictum punctum ſeu centrum tranſit axis naturæ in duos polos oppoſitos, per quos formatur prima & univerſalis oppoſitio naturalis in Figura X., quæ eſt metaphora omnium oppoſitionum particularium, naturalium & artificialium, realium & intentionalium; *dirigitur enim homo ex hac Figura ad Theologiam, ad Logicam, ad Naturalia (Philoſophiam) ad Medicinam, ad Jus & ad alias Scientias, & hoc metaphoricè, ſecundùm quòd metaphoricè Figura elementalis applicatur aliis Scientiis.* Doctor Illum. in Art. Comp. inv. Verit. de Reg. & Fig. X. fol. 44. Diſc. qui ſunt hi duo poli? Mag. *Eſſe* & *Privatio*, de quibus formata eſt *prima Arbor ſecreta*, quam ſuprà dedimus, & *ſecundus quadrangulus* Figuræ X.; nam omne ens naturale corporeum giratur circa hæc duo, ût cœlum circa polos.

Quintum. Quemadmodum principium motûs Naturæ eſt circa dictos polos, ſic principium motûs Artis eſt circa eosdem; & ſicut in Arbore *Actus* & *Potentia* conveniunt cum *Eſſe* & *Privatione*, ſic in ſecundo quadrangulo Figuræ X. *Perfectio* & *Defectus* conveniunt cum *Eſſe* & *Privatione*; & quia forma convenit cum actu & perfectione, materia verò cum potentia & defectu, ſequitur, quòd forma conveniat cum eſſe & Perfectione, & materia cum privatione & defectu. Ulteriùs, quadrangulus Figuræ X. ſeu Prædeſtinationis habens in ſe dicta quatuor principia, ſcilicet *Perfectionem*, *Eſſe*, *Privationem*, *Defectum*, habet quatuor colores; nam *Perfectio* pingitur *cæruleo*, *Eſſe rubeo*, *Privatio nigro*, *Defectus viridi*: Doctor Illum. in Lib. Princ. Med. Diſt. 1. cap. 1. fol. 3. & quia hi quatuor colores ſunt quatuor Elementorum, ut ibidem vides in Arbore, rubeus & cæruleus ſignificant A. C., niger verò & viridis ſignificant B. D.: igitur concordantia colorum in differentia principiorum & elementorum ſignificat, formam convenire cum A. C., hoc eſt, cum igne & aëre, & materiam cum B. D., hoc eſt, cum terra & aqua: unde, Fili, totus modus eſſendi & operandi realis & naturalis, qui invenitur in his quatuor elementis, eſt ſecreta ſignificatio modi intelligendi & operandi intentionalîs & artificialîs.

Ampliùs: cùm forma conveniat cum perfectione, & materia cum defectu, perfectio verò concordet cum eſſe, & defectus cum privatione, manifeſtum eſt, quòd A. C. conveniant cum eſſe, & B. D. cum privatione; *cùm B. D. ſint cauſa mortis, & A. C. ſint cauſa vitæ:* Doctor Illum. in Lib. Princ. Med. Diſt. 7. cap. 21. fol. 32. igitur in Figura X. & ſecundo ejus quadrangulo & in prima Arbore apertè revelavi vobis prima rerum naturalium principia, nempe *cauſam vitæ & mortis*, & per conſequens rerum intentionalium; nec ſolùm principia, ſed etiam modum operandi cum principiis, quem per totum Librum Principiorum Philoſophiæ & Medicinæ diſperſum invenietis; ſed clavem repoſui in Diſtinctionis 7. caput 29. dicti Libri Medicinæ, ubi dixi, quòd *in privatione ipſorum C. A. deſtruitur eorum virtus, & in deſtructione virtutis corrumpitur materia*; quem textum bene applicaſti ſuprà in meis Perſpiciliis cap. 3. f. 72., imò totum modum *generationis & corruptionis*, *mortificationis & vivificationis* naturalis, in quo conſiſtit Syſtema generale harum operationum, ad quod regulari debent omnes particulares mortificationes & vivificationes, ad literam expoſui, demonſtravi, & tantâ claritate revelavi in Metaphora 24. *Mortificationis & Vivificationis* Diſt. 10. cap. 36. dicti Libri de Principiis Medicinæ, ut clariùs in nullo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

librorum Chimicorum ſitis inventuri. Fili, lectioni hujus Metaphoræ 24. conjunge doctrinam, quam tradidi *de Febribus* Diſt. 7., præſertim cap. 22. *de Febre quartana ſimplici*, & ob oculos pone quadrangulum *de Melancholia*, qui habetur in Rota Radicis, & doctrinam de *Generatione & Corruptione*, quam dedi Diſt. 6. per tria prima capita hujus Diſtinctionis Libri ſuprà citati, & doctrinam de *Contrarietate*, quam habes capite 11. Diſt. 3., ſingulariter in §. de Mixtione E. S., quem lege à capite ad calcem. Cum hac lectione combinabis Diſtinctionem 6. de Probatione ipſius G. Libri Principiorum Philoſophiæ & cameram 53. dicti Libri p. 2., quæ incipit: *Cerebrum eſt complexionis frigidæ*; item cameram 100., quæ incipit: *Ignis habet M.*, & 102., cujus initium: *X. eſt Figura ex contrariis:* pleni ſunt hi duo Libri nobili & utiliſſimâ Scientiâ horum duorum naturæ motuum, in tantum, ut integrum volumen de hac ſola materia ex illis poſſes excerpere, nec te onerant mole ſuâ, ſunt enim formati ſecundùm normam Tincturæ Philoſophorum, *quæ parum habet materiæ, & multum virtutis.*

Diſc. Quisnam eſt proprius finis & utilitas hujus quinti numeri? Mag. Ille & Illa, quæ ſuprà tibi revelavi de *Secreto Figuræ* V. *Primo*, fol. 34. §. *Fili humilitas:* ſed quia lux addita luci magìs illuminat, recollige ea, quæ dicto loco fol. 35. §. *Jam ſuprà in fine* de duabus Portis *Intellectûs & Voluntatis* dixi per Metaphoram, & nunc ad literam expono: intellige igitur, quòd duæ Portæ, quibus datur introitus in omnem ſcientiam & veram ſapientiam, ſunt *Vita* & *Mors*, quas paulò antè vocavi *duos Polos*, circa quos Rota & Opus Naturæ, & Artis ac Naturæ ſimul volvitur; quorum actus ſunt *vivificatio* & *mortificatio*, *generatio* & *corruptio*. Fili, quia tu tuam propriam faciem intueri non potes, invenit Ars & Natura ſpeculum, per quod tibi artificialiter fiat viſibile, quod naturaliter eſt inviſibile: & quia DEUS, qui eſt magìs in te, quàm tua propria facies, & quia eſt Spiritus, & tu propter peccatum originale à ſtatu claritatis Spiritûs prolapſus es in ſtatum obſcuritatis corporis, magìs inviſibilis tibi factus eſt DEUS, quàm tua propria facies; ne autem crederes, quòd major eſſet poteſtas Artis in formando ſpeculum artificiale ſenſuale, per quod inviſibile ſenſuale poteſt fieri viſibile, dignatus eſt DEUS tibi componere & exhibere in Natura ſpeculum naturale & artificiale, ſenſuale & intellectuale, in quo poſſes videre omnia inviſibilia tam ſenſualia quàm intellectualia, & maximè centrum omnium inviſibilium, quod eſt in te, ſcilicet DEUM.

Diſc. Ex qua materia & forma formavit DEUS hoc ſpeculum? Mag. materia & forma hujus ſpeculi ſunt *Principia Mortis & Vitæ*; nam materia ſpeculi naturalis ſenſualis ſunt terra & aqua, quæ ſunt principia mortis, ût ſuprà audiviſti, & forma illius ſunt aër & ignis, quæ ſunt principia vitæ; „quemadmodum enim de materia & forma „ componitur magìs nobile, hoc eſt, com„poſitum, & illa nobilitas eſt in compoſito „per hoc, quia cauſa finalis movet materiam „ & formam ad compoſitum, Doctor Illum. in Lib. Mir. Dem. 2. cap. 27. n. 2. fol. 50. ſic DEUS ex duobus inferioribus elementis velut ex materia, & ex duobus ſuperioribus velut ex forma, compoſuit dictum ſpeculum ſenſuale; & ut nil deeſſet ad analogiam & proprietatem veri ſpeculi, poſuit aquam loco vitri, & obduxit albedinem hujus vitri aquatici nigredine terræ loco folii, & per aërem reddidit diaphanum, & claritate ignîs ſplendeſcere fecit: Doctor Illum. in *Art. Comp. Med. p. 2. q. 5.* & ſicut in potentia ſpeculi artificialis ejuſque forma univerſali latent omnes formæ particulares repræſentabiles, & poſſunt tranſire de potentia in actum, ſic in potentia hujus ſpeculi naturalis ejuſque forma & materia univerſalibus latent omnes formæ & materiæ particulares, & poſſunt educi de potentia in actum.

Diſc. Quâ viâ? Mag. per dictas *duas Portas*; „nam in eo, quòd G. dat ſe in ſub„tili materia igni & aëri, & in groſſa ter„ræ & aquæ, & materia ignîs ſubtilior eſt, „quàm materia aëris, & materia terræ gros„ſior eſt, quàm materia aquæ, idcirco ſe„cundùm diſpoſitionem ipſorum F. G. H. K. „in I. quodlibet Elementum ſuam ſphæram „habet habituatam: & ideo per K. H. ex locis „altis ad ima, & è converſo, movetur, & „quodlibet Elementum in ſphæra alterius „ſuam propriam ſphæram habet in habitu, „& intrat in O. P. Q. R. cum forma extra„nea & cum propria & ſimplici virtute at„que qualitate & proprietate, & M. for„matur in triangulo viridi & rubeo in vaſis, „quæ plena ſunt ex O. P. Q. R., quæ quidem „vaſa *duas portas* habent, *per quarum unam intrant individua ſpecierum, & per alteram exeunt, & C. per omnia illa vaſa movetur exeundo*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

undo ex G., & redeundo ad ipſum G.; „totum „verò hoc opus oportet fieri NB. ſecundùm „H.M. & alia principia ſupradicta. Doctor Illum. in Lib. Princ. Phil. p. 1. Diſt. 11. de habit. Ra. 4. fol. 19.

Diſc. Quid intendis per G., Pater, visnè materiam primam Ariſtotelis? Mag. nequaquam; nam hanc conſiderant Logica vel Metaphyſica in abſtracto, in quo ſtatu non poteſt ſervire operationi phyſicæ, ſed tantùm ſpeculationi; mea autem prima materia eſt ens phyſicum & in concreto, quod poteſt videri & tangi: & quia eſt in duplici ſtatu, nempe G. *crudum*, & G. *coctum*, Doctor Illum. in Lib. Princ. Phil. p. 2. cam. 73. fol. 47. crudum poteſt digeri & coqui, Doctor Illum. *in Lib. Chãos de Qual. Ch.* fol. 30. & coctum poteſt reincrudari, ibid. *de Quinque Univ.* n. 5. fol. 19., item *de Subſt. Ch.* n. 13. fol. 27., item *de Quant. Ch.* n. 8. fol. 28.: hæc duo G. in dicto Libro Chãos nominavi duo Chãos, ſcilicet *primum & tertium*; & primum iterum diſtinguitur in duo, in propinquum & remotum, *mediante ſcilicet materiâ propinquâ & remotâ*; ibid. *de Differ. Ch.* n. 6. fol. 22. quorum ultimum, licèt ſit compoſitum, non tamen eſt generabile vel corruptibile nec ſenſibile, ibid. *de Gen. & Corr. Ch.* n. 1. fol. 8. ſed primum propinquum eſt generabile, corruptibile & ſenſibile, ſicut tertium; *quod patet in grano frumenti generativo, quod moriendo in terra confundi oportet, priusquàm poſſit producere grana de ſe generabilia ſub ſpecificas formas; & propter hoc primum & tertium Chãos ſunt oppoſita relativè, ſcilicet primum per modum confuſionis, tertium verò per modum ſpecificationis*; Doctor Illum. in Lib. Chãos *de Relat.* n. 4. fol. 29. *hoc tamen differt, quia compoſitio primi gradûs cruda eſt & indigeſta, compoſitio verò tertii Chãos digeſta propter frequentem introitum aliarum partium in alias.* ibid. *de Situ Ch.* n. 5. fol. 38. Fili, percurre omnes libros Chimicorum, & vide, an clariùs de hac prima & ſecunda materia, de hoc primo & tertio Chãos phyſico loquantur? hæc ſunt illa duo vaſa, quæ duas portas habent, hæc ſunt illa duo ſubjecta, in quibus Natura & Ars deſcendendo ab univerſali ad particulare, & aſcendendo à particulari ad univerſale ſuas operationes exercent, quas analyſin & ſyntheſin naturales nominamus, & quas intellectus humanus in ſuo aſcenſu & deſcenſu imitari debet.

Diſc. Cùm ad componendum hoc ſpeculum naturale ſenſuale ſit valde neceſſarium habere notitiam *primi Vaſis & primæ Portæ*, obſecro, Pater, in gratiam Filiorum tuorum reſera hoc vas, & aperi hanc portam. Mag. *primum Vas* eſt aqua, & *prima Porta* eſt mors.

Unde ad majorem elucidationem hujus *primi Vaſis* „Fili intellige conſtitutionem „hujus magni mundi, quem DEUS omni„potens poſt naturæ creationem fecit in „formæ confuſa, ſcilicet, quòd omnia ele„menta erant mixta tali modo, quòd nec „ignis nec terra nec aër apparebant, niſi „in forma confuſa *aquæ*, quæ attingebat „uſque ad circulum lunarem, ſic, quòd „nec ignis calorem, nec aër humiditatem, „nec terra ſiccitatem habebat, imò totum „verſum erat in frigiditatem propter con„fuſionem ſuarum naturarum; quoniam „quantò magìs frigida erat natura aquæ, „tantò magis ſtringebat naturam calidam „ignîs in profundum aliorum elemento„rum, & per conſequens naturam aëris ma„gìs puram; cùm aër ſit cibus & materia „ignîs, ſic, quòd poſtea, cùm mirabilis „ipſorum diviſio facta fuit per poteſtatem „divinam, & quodlibet eorum fuit aſſocia„tum & hoſpitatum in ſuo loco ſecundùm „debitum naturæ, fuit repertum, quòd „in terra remanſit de igne & aliis elementis, „in quibus eſt res, quæ rebus conjunctis „participat. Doctor Illum. in Theor. Teſt. cap. 75.

Hoc opus divinum eſt tanquam ſpeculum, in quo humanus intellectus poteſt cernere principium omnis rectæ rationis eſſendi, operandi & intelligendi; „hæc enim „eſt generalis regula operandi, quam DE„US & Dominus noſter dedit Naturæ, & „nobis monſtravit per figuram, & qui ha„bet aures audiendi, habet totum in ſuo „intellectu; quia inſequendo hanc doctri„nam Natura facit omnia ſua opera: qua„re patet, quòd, qui ignorat hanc divi„nam doctrinam, eſt extra opus Naturæ. „Ideo Fili, ſi vis facere operationem no„ſtram per Naturam, inſequere operatio„nem doctrinæ Naturæ; nam ei non eſt „datum, quòd per aliam doctrinam poſſit „operari, niſi per illam, quam habet à DEO „Magiſtro ſuo præceptam & doctam per in„telligentiam perfectam, per quam mo„ventur ſuæ operationes &c.; & ex hoc ſit „ſpeculum tuum Natura. Doctor Illum. ibid. cap. 76.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Hanc autem operationem inſequeris, ſi G. coctum converteris in G. crudum, hoc eſt, ſi ultimum vas mutaveris in primum, „ſcilicet per reductionem, quæ fit per re- „trogradationem illius in formam confu- „ſam, reſpectu maſſæ hujus mundi, quo- „uſque verſa ſit in qualitatem magnæ frigi- „ditatis, in qua primò fuit: & quando ſic „erit verſa, notare potes & cognoſcere, „quòd non eſt niſi unum compoſitum per „artem confectum reſpectu Naturæ, ac ſi „abſque adjutorio artis eſſet factum per Na- „turam ad conſequendum finem ſui intel- „lectûs &c. Et per hanc primam conver- „ſionem *dictum G. coctum* vertitur in natu- „ram frigidiorem, ſcilicet in *G. crudum*: „& ideo oportet, quòd *aqua* ibidem domine- „tur, & in ſe contineat alia elementa, ex qui- „bus Natura per diviſionem ſe habet poſtea „verti de qualitate in qualitatem: ibid. cap. „77. hanc maſſam confuſam, Fili, Philoſophi „vocaverunt ſimilitudinariè totum mun- „dum; nam in ipſa ſunt quatuor elemen- „ta confuſa, quæ ſeparari poſſunt & dividi „quodlibet ad ſuam partem imprægnata de „natura quinta, & per quam ſeparantur „&c.: vide ergò, Fili, naturam, quæ erat „in toto compoſito integraliter primò fri- „gida, & poſtea converſa eſt in quatuor „qualitates elementarias, ſcilicet in ſicci- „tatem, frigiditatem, humiditatem & ca- „liditatem per diviſionem elementorum. ibid. cap. 78.

Totum hoc Chäos phyſicum & reale neceſſariò tibi debui exactè deſcribere (cujus demonſtrationem intellectualem reſervo in *Caput ſequens*) & uſque ad numerum quaternarii deducere; nam hoc eſt fundamentum, cui inædificavi Chäos intentionale Figuræ S. & X., ût ſtatim infrà monſtrabo, ne fortè putares, inventum harum Figurarum eſſe tantùm luſum ingenii vel phantaſiæ.

Diſc. Non deerunt forſan, Pater, qui ſuprà allegata à te Capita Theoricæ Teſtamenti tibi à me afficta dicent. Mag. Fili, liberabo te ab hac impoſitione; nam *Capite quinto de Secreto Operationis* ponam parallelum ex Libro meo indubio *de Ponderoſitate & Levitate Elementorum ejuſque Quæſtione 13. deſumptum* adeò clarum, cui non poterunt reſiſtere omnes Adverſarii tui; totus enim proceſſus ibi adfertur, & tam diſtinctè exponitur ſub metaphora converſionis nutrimenti in corpus humanum per ordinem ſingularum officinarum incipiendo à ſtomacho, ut, ſi hanc theoricam & practicam conferas cum theorica & practica dictorum Capitum mei Teſtamenti, non poſſis non agnoſcere, me Authorem utriusque Libri: præſertim ſi accedat contemplatio perfectæ concordantiæ, quam paulò inferiùs exponam comparando ſtructuram & opus Figuræ S. cum ſtructura & opere hujus Chäotis elementalis; hæc enim omnia & ſingula caſu exactè convenire eſt impoſſibile.

Reſerato primo Vaſe nunc aperiam tibi *primam Portam*. Non te latet, Fili, quòd in omni compoſito naturali ſit *actus & potentia*, hoc eſt, *forma & materia*; & quia forma convenit cum *eſſe*, & materia cum *privatione*, omne compoſitum eſt ſubjectum privationi ratione materiæ: cùm igitur omne compoſitum naturale ſit unum & totum & concretum, per privationem, quæ convenit cum corruptione & mortificatione, eſt reſolubile in duo, quæ ſunt dicta forma & materia phyſica, & ſunt partes & abſtracta ipſius compoſiti.

Diſc. In Philoſophia peripathetica numerantur tria principia rerum naturalium in fieri, ſcilicet forma, materia & privatio; & in facto eſſe duo, vel etiam tria, ſcilicet forma & materia & conjunctio, & hoc videtur neceſſarium; nam ſi materia eſſet ipſa privatio, & forma ipſum eſſe, nunquam fieret ex illis compoſitum, cùm eſſe & privatio opponantur. Mag. privatio phyſica, de qua hìc agimus, eſt ens reale, ût jam ſuprà dixi, & eſt ens viſibile & tangibile; nam niſi tale eſſet, Analytica naturalis non haberet inſtrumentum, cum quo privaret vel naturaliter reſolveret, ſicut ſi non haberet formam, non haberet inſtrumentum, cum quo formaret: hoc autem ens, ſi rectè meminiſti, dixi convenire cum duobus elementis materialibus, ſcilicet cum *terra & aqua*, & maximè cum *aqua*: & hæc eſt ratio, quare ſapientes Philoſophi per metaphoram vocaverunt aquam hyemem, quia hyems eſt cauſa putrefactionis ſeu privationis phyſicæ: rem ab exemplo diſce, Fili: glacies eſt aqua congelata, & aqua calida eſt aqua reſoluta, ſi poſueris glaciem in aquam calidam, reſolvet aqua aquam, vel meliùs dicendo, liquefaciet aqua aquam: glaciem nomina compoſitum ex materia & forma, aquam congelatam voca materiam, & aquam calidam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lidam voca privationem, & habebis duo & tria principia, prout vis: ſed differt noſtra aqua ab aqua calida, quia noſtra eſt frigidiſſima, eſt enim in quarto gradu frigida, & in primo calida. Doct. Illum. *in Th. Teſt. cap. 54.*

„ Natura (hujus aquæ) talis eſt, quòd „ mortificat & obſcurat omnem rem, & ob„ umbrat & denigrat aërea noſtra omnia, & „ omnem animatam rem corrumpit, & de„ ſiccat res virides & humidas res naturales, „ quæ ſunt generatæ aut in via generationis, „ acerbat res dulces ſolutas, & reincrudat „ res coctas & terminatas, & facit de calido „ frigidum, & de ſicco humidum, de „ duro molle, de ponderoſo leve, de groſſo ſubtile; & hæc omnia facit à ſua propria „ natura prima per operationes certas. *ibid.*

Fili, quia hæc aqua eſt creatura, in illa eſt *actus & potentia*, unde quando actu eſt frigida, potentiâ eſt calida; & quia potentia poteſt tranſire in actum, & actus in potentiam, poteſt facere totum oppoſitum, quando extrà eſt calida, hujus, quod facit, quando extrà eſt frigida, quod dicto loco videre poteris: & per hoc tibi revelatur Secretum, quomodo privatio transmutatur in conjunctionem, & corruptio in generationem, & mortificatio in vivificationem &c. In magno Chäo, quod ſupremus Artifex tanquam ſupremum univerſale totius Naturæ corporeæ produxerat, ex quo omnia particularia mirabili analyticâ & ſyntheticâ prodierunt, terra erat inanis & vacua, & tenebræ erant ſuper faciem abyſſi, ergò totum Chäos erat nigrum; & quia nigredo ſecundùm meam Scholam eſt color terræ, aqua ejecerat totam terram in ſuperficiem vel circumferentiam; quando igitur Spiritus DEI ferebatur ſuper aquas, nondum erant aquæ diviſæ, ſed adhuc involutæ uno ſpolio tenebrarum.

Diſc. Quid ergò ſignificat hæc nigredo? Mag. *iſta nigredo demonſtrat ſignum primæ Portæ &c., & ſinè ipſa non poteſt aliquid fieri, quia eſt ignis naturæ &c., qui ſinè corruptione ſui corporis non poteſt manifeſtari; & niſi manifeſtetur, nunquam erit in actione, per quam poſſit creſcere aut generare &c.; quia ignis naturæ, cùm ſit incluſus in profundiori ſui corporis, non poteſt ſe ſtatim oſtendere, quouſque ſit apertum; nam ignis eſt incluſus & abſconditus in groſſis elementis, ſicut lux in centro tenebrarum: & ex hoc extitit declaratum, quòd in puncto nigredinis noſter ignis incipit operari, & non antè:* Doctor Illum. in Theor. Teſt. cap. 28. operatio verò hujus ignîs eſt putrefactio & ſeparatio lucis à tenebris: perlege totum Caput citatum, & compara ad primum Caput Libri Geneſeos, videbis ante oculos tuos totum ſpeculum illud naturale ſenſuale, ejuſque fabricam ab initio uſque ad finem: inſpice igitur, & fac ſecundùm exemplar.

Nunc ordo exigit, à ſpeculo naturali, ſenſuali & reali te convertere ad ſpeculum artificiale, intellectuale & intentionale, ut in illo conſpicias non ſolùm mutuam utriuſque proportionem & habitudinem, ſed parem utriuſque uſum in eruendis particularibus, quæ ſub obſcuritate potentiæ univerſalis abſconduntur. Quemadmodum Chäos naturale, reale & ſenſuale ſub metaphora duorum vaſorum & duarum portarum duplex eſſe percepiſti, ſcilicet primum & ſecundum, ſic Chäos artificiale, intentionale & intellectuale duplex eſſe ſcito, ſcilicet *primum & ſecundum:* & quia finis Naturæ eſt principium Artis, & è converſo, à *ſecundo* nunc ſumemus initium, aſcendendo ad primum, ſicut antea exorſi ſumus à *primo*, deſcendendo ad ſecundum.

Spero, te memorem eſſe, Fili, eorum, quæ ſuprà in *Secreto Figuræ S. §. Cùm ſub una*, fol. 27. de duplici agente dixi, *vegetativo* ſcilicet & *intellectivo*, ubi tibi monſtravi duos Circulos Principiorum utriuſque perfectè ſimilium: unde cùm de priori, nempe vegetativo, multa hucuſque revelaverim Secreta, de poſteriori nunc ſub analogia prioris agam, taliter quidem, ut ſenſus literalis ſit circa poſterius, ſenſus verò metaphoricus circa prius; & hoc neceſſariò ſic debet eſſe, cùm unum ſit in altero, & unum unitum cum altero, & unum ſignificatio alterius, & opus unius operis alterius: idcirco Fili introrſum te verte in centrum, nam abdita, obſcura & profunda tibi aperiam.

Tu audiviſti, quòd, ubi natura deſinit, ibi Ars incipit; & hoc ideo, quia cùm Ars, quæ eſt imitatrix naturæ, cogatur ſumere materiam à natura, natura præparat Arti materiam in tanta perfectione, quantâ poteſt, adhoc, ut id, quod Arti eſt impoſſibile, natura ſuppleat & miniſtret ipſi: unde cùm tota perfectio, quam natura per opus ſuum intendit, & poteſt attingere, ſit in fine operis naturæ, & perfectio, quæ eſt in dicto fine, & eſt in actu, non ſit ſinè defectu in potentia, recurrit natura ad Artem, ut hoc, quod ſoli naturæ eſt impoſſibile, per Artem & naturam ſimul compleatur; quod fit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fit in fine operis Artis & naturæ ſimul, in quo perfectio eſt in actu absque defectu in potentia; & hic eſt major finis, quàm primus finis operis naturæ; quod patet ex ſequenti exemplo.

Senſualiter ſentimus, quòd corpora magìs perfecta in duratione, quæ format natura, ſunt lapides & metalla; & quia inter lapides major duratio convenit cum majori duritie in adamante, & major duratio cum majori mollitie in auro, aurum & adamas inter lapides & metalla in his proprietatibus ſunt magìs perfecta corpora; nec tamen ſentimus, quòd aurum & adamas perficiat ullum aliud corpus inferius in eundem gradum perfectionis: unde ſequitur, quòd in illis ſit perfectio in eſſe, & defectus in operatione: ergò in illis eſt eſſe in actu, & privatio ipſius eſſe in potentia, quia ex defectu operationis ſequitur privatio ipſius eſſe; & ex privatione ipſius eſſe ſequitur privatio perfectionis; ſed quia in nullo corpore glorificato eſt defectus operationis, per quem perfectio, quæ eſt in actu, poſſit tranſire de actu in potentiam, defectus in potentia eſt impoſſibilis; nam ſi eſſet poſſibilis, poſſet tranſire in actum; & ſi non poſſet, fruſtra eſſet in potentia; & hoc eſt impoſſibile: unde *cùm major finis, ad quem moventur elementa, ſit corpus glorificatum*, ût docui in Diſt. 3. Fig. T. cam. 85. fol. 43. Artis Univerſalis hujus Tomi (*habente in elementali Figura quolibet elementorum tam magnum naturalem appetitum in dando ſe ipſum aliis, & recipiendo ſe ipſum in aliis, quòd inde ſuppoſitum quoddam generatum reſultet, in quo ſignificatur illa una Eſſentia & illa tria Suppoſita, quæ ſunt in eadem extra rubeum*, ibid. de Fig. A. cam. 71. fol. 70.: in quo corpore glorificato eſt æqualis perfectio in eſſendo & operando) intellectualiter intelligimus, quòd Ars & natura ſimul poſſunt attingere illum majorem finem in omni corpore naturali: quapropter cùm ſit impoſſibile, quodlibet corpus naturale particulare per Artem & naturam reddere glorioſum, niſi habeatur agens univerſale tam reale, quàm intentionale jam glorificatum, & ad ſupremum gradum gloriæ, quæ Arti & naturæ eſt poſſibilis, jam reductum, ideo omnes antiqui Sapientes ingeniati ſunt tale agens invenire & præparare.

Diſc. Quis, quæſo, credet, tale opus Artis & naturæ eſſe poſſibile, per quod tale agens producatur? Mag. ille, qui amat veritatem, & qui intelligit meam *Artem Univerſalem*; nam conditiones camerarum Figuræ T. demonſtrant, „ quòd illud opus „ debeat affirmari, per quod E. habeat ma„ jorem æqualitatem in operatione ipſorum „ B. C. D. capientium A. V. Y. pro objecto, „ & illud, per quod in elementali Figura ha„ beatur major æqualitas unius elementi ad „ aliud, ac illud, per quod creatura fortiùs „ elongatur à minoritate, appropinquans „ ipſi A., Doctor Illum. ibid. in Fig. T. cam. 80.: quid clariùs poſſet dici? & tamen tam pauci etiam docti hoc admittunt; ſed quid hos inculpo, cùm & quidam meorum Diſcipulorum, qui meæ Artis Profeſſorum titulo gloriantur, hoc in Arte ad literam expreſſum non agnoverint, imò ore & calamo impugnarint.

Diſc. Non dubito, multos illorum, qui hæc & ipſos tuos Libros acutiori nunc viſu rimabuntur, non ampliùs adeò impolitos fore, ut, te theoricam hujus operis ignoraſſe, contendant, ſed bene practicam, quaſi Viros literatos minimè decentem. Mag. quaſi verò theorica boni eſſet decens, & practica boni indecens: ſed quid fruſtra litem terimus, en ipſam practicam cum toto Syſtemate utriuſque agentis ſub habitu agentis intentionalis in medium proferam, auſculta. Diſc. omni attentione, loquere Pater, quia audit ſervus tuus.

Mag. In unam Figuram S. congeſſi Agens & Opus Agentis tam reale quàm intentionale tanto artificio, ut ſublimitate redderem Artem illuſtrem, brevitate & ordine memorabilem, facilitate intelligibilem, utilitate amabilem: quapropter ſcias, S. eſſe ſupradictum ſecundum Chäos, quod eſt finis naturæ & principium artis, habens in ſe R., quod eſt primum Chäos, & S. eſt R., & R. eſt S.; ſed differunt per accidens, quia R. eſt prima materia, & S. ſecunda. Diſc. quomodo R. & S. poſſunt eſſe idem, cùm S. ſit genus, & R. ſpecies? ût tua Ars Compendioſa & Univerſalis oſtendunt. Mag. eſt duplex R., ſcilicet R. ſimplex, & R. compoſitum: R. ſimplex eſt ſpecies, & R. compoſitum eſt genus; nam quando E. I. N. miſcentur & componuntur in R., tunc R. eſt compoſitum; ſed quando E. I. N. ſeparantur ab R., tunc R. eſt ſimplex: & quia E. I. N. R. ſimplicia valent S., manifeſtum eſt, quòd R. compoſitum valet S.

Diſc. capio, ſed quoniam eſt differentia inter R. & S., quodnam horum eſt magìs perfectum, Pater? Mag. per unum modum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dum S. eſt magìs perfectum, quàm R., & per alterum R. eſt magìs perfectum, quàm S.; nam quia Ars & natura tendentes ad majorem perfectionem reducunt S. in R., clarum eſt, quòd R. ſit magìs perfectum, quàm S.; ſed quia R. eſt minùs durabile, quàm S., & eſt facilè alterabile in E.I.N., & S. difficilè, ût infrà audies, ideo major eſt perfectio in S., quàm in R.: item eſt alia major perfectio in S., quàm in R., ſed hoc eſt S. ſecundum, & non primum.

Diſc. Danturnè ergò duo S. ſicut duo R.? Mag. dantur utique; quia ſi non, quomodo motus naturæ & artis, & motus eſſendi & intelligendi eſſent circulares? unde quemadmodum fit motus circularis in natura, *ſicut patet in agreſta, quæ eſt ſiccæ & frigidæ complexionis, deinde factâ ipsâ racemo eſt humidæ & calidæ complexionis, & poſtea vinum, quod de ipſo racemo producitur, eſt calidæ & ſiccæ complexionis, & ultimò acetum de ipſo vino factum eſt ſiccæ & frigidæ complexionis*, Doctor Illum. in Lect. Art. Dem. de Fig. Phil. fol. 47. Tom. 3., ſic fit motus circularis in arte & natura convertendo S. in R., & R. in S.; nam ſicut finis operis naturæ eſt principium operis artis, ſic finis operis artis eſt principium operis naturæ, ſed in altiori gradu: hoc autem exigit natura univerſalîs agentis, ut, quantò altiùs aſcendit in ſua univerſalitate, tantò altiùs aſcendat in ſua bonitate, magnitudine, duratione, poteſtate & in omnibus perfectionibus in figura A. contentis, & per conſequens in operatione bonitatis, magnitudinis, durationis, poteſtatis & omnis perfectionis in A. contentæ; nam A. eſt S., & S. eſt A., ſed A. creatum.

Diſc. Quanta myſteria latent in his figuris, & quis penetrabit ipſa? Mag. qui non deſcendet, non aſcendet; nonne legiſti, *niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in Regnum Cœlorum?* Math. 18. v. 3.; & ego dico vobis, niſi cum parvulis de novo addiſcatis meum alphabetum, non intrabitis in Cœlum Philoſophorum. Diſc. quomodo hæc faciunt ad propoſitum? Mag. quàm maximè, quia Agens quæſitum (ut ore aperto dicam) eſt Cœlum Philoſophorum. Diſc. & quid literæ alphabeti ſerviunt ad cognitionem hujus Agentis? Mag. quia ſinè cognitione literarum non acquiritur notitia diſpoſitionis vel productionis hujus Agentis; hanc autem occultavi ſub ſedecim literis *Libri Principiorum Philoſophiæ*, quæ reſpondent ſedecim literis *Figuræ Libri Chäos*, & ſedecim literis *Figuræ S. Diſtinct. 3. Libri Quint. Eſſ.*, ex quibus tribus Libris & Figuris formavi unum Librum & unam Figuram circularem ſeptem Rotarum, continentem omnia arcana & omnia particularia, quæ in dictis tribus Libris ſeorſim erant poſita, & hinc inde diſperſa.

Ex his ſeptem Rotis compoſui novem Columnas ſuſtentantes totam Machinam meæ Artis, quam ſub velo Figuræ Univerſalis compoſitæ ex quatuor ſpeciebus primi Agentis & ex Figura Generali in Arte Univerſali tradidi: harum columnarum duas ponam infrà in Secreto Tabularum, non ſubſcribendo ſignificata illarum; nam expoſitionem illarum tibi dabunt Emendatores & Reformatores meæ Artis.

Diſc. Si poſſunt: vereor, mi Pater, ne hæc omnia truffas eſſe dicant, ſic enim ſinè ſuo incommodo me expedient; quòd ſi paululum importunior inſtabo pro obtinendo meliori reſponſo, recipiam aliquot colaphos dicteriorum pro viatico, & in pace dimittar. Mag. hæc omnia adhuc vivens expertus ſum, & futura quondam prævidi; hinc in quibusdam meis Libris meâ commonitione vos præmunivi, ne inſolita vobis accidant: exemplum hujus habes in Dialogo ad Monachum in fine. *Diſt. 3. Lib. Quint. Eſſent.* Diſc. non credunt à te factum. Mag. *qui non credit, fleat ſuper ſe*, Arnal. de Villan. de ſimpl. cap. *His itaque auditis*: hoc idem aſſero de maximis his Secretis, nam ſi nec ratio nec authoritas meorum indubiorum Librorum illos movet, etiam ad ſenſuale experimentum manebunt inſenſibiles.

Diſc. Quid autem his ſeptem Rotis & novem Columnis nos doces? Mag. multa & profundiſſima Secreta in illis demonſtravi, „ non tantúm ad intelligentiam columna- „ rum, quantúm ad intelligentiam profun- „ diſſimæ Artis, & contra illos, qui veris prin- „ cipiis & mediis abjectis vilipendunt hanc „ Artem à DEO paucis conceſſam, Rig. in part. 3. foc. n. 7.: „ cùm enim hæc ſcientia ſit „ ex determinatis, infallibilibus & recolitivis „ principiis, ideo ipſum ingenium inſtruen- „ dum eſſe determinavi ad hanc rem reco- „ lendam; idcirco firmatis fideliſſimis prin- „ cipiis univerſalibus in *tribus Rotis* commu- „ nicantibus ſe ſimul omnia locavi, ût eſt „ Figura S., Figura Principiorum Arboris, „ (quàm Chäos ſuprà dixi) & Figura Princi- „ piorum Philoſophiæ, ſunt enim lux multa- „ rum rerum in natura abſconditarum, ib. n. 1.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Disc. Paulò antè septem Rotas nominasti, nunc tres, quomodo differunt? Mag. non differunt in essentia, sed in dispositione; nam ex his tribus factæ sunt septem, tres ex Rota Figuræ S., tres ex Rota Figuræ Chaos, & una ex Figura Principiorum Philosophiæ situatâ in medio utriusque. Nota insuper, quòd tres colores, qui sunt in prima brancha meæ *Arboris Medicinæ*, sunt iidem, qui sunt in his tribus Rotis, nempe rubeus, cæruleus & croceus, unus horum est color significativus primi Agentis.

Disc. Sed quis usus harum Rotarum & Columnarum? Mag. duplex præcipuè: primus ostendit operationem *ad intra* dicti primi Agentis, hoc est, ejus præparationem ascendendo ab infimo usque ad supremum gradum: secundus operationem *ad extra*, hoc est, combinationem & applicationem ejus ad alia subjecta: & hoc ultimum demonstrat praxis totius meæ Artis Compendiosæ, quam ideo intitulavi Librum S., item Figura universalis & practica ejus tam in Arte Universali, quàm in Arte Demonstrativa; præsertim verò septima Figura ipsius S., h. e. Figura Specierum: *igitur cùm ita sit, hæc Figura septima ipsius S. super omnia diligatur; nam in ea & in generali Figura de A.T.V.X. composita hæc Ars tota consistit, ponendo septimam Figuram ipsius S. in generali Figura supradicta, quæ duæ Figuræ præ omnibus reliquis Figuris amentur; in illis enim reperietur particulare Figuræ compositæ de A. Y. Z., quæ cum ambabus ipsis Figuris inquiritur, concordantibus in eorum particularium individuis; in earum enim concordantia Secretum particularis, quod investigatur, revelabitur. Igitur cùm hoc ita sit, in hoc puncto & transitu tota fortitudo hujus Artis consistit*, Doctor Illum. in Art. Univ. Dist. 1. Fig. S. 7. fol. 4. Hic autem descensus Agentis universalis ad particularia in opere intentionali & artificiali fit prorsus eodem modo, sicut descensus Agentis universalis ad particularia in opere reali & naturali, & è converso; quorum tibi mutuam connexionem jam suprà ostendi in fine Secreti Figuræ S.: unde sequitur, quòd, *sicut per elementalem Figuram inquiruntur significationes ipsius S. & motus suarum specierum & suorum individuorum, sic cum motu ipsius S. inquiritur motus camerarum Figuræ Elementalis*, Doctor Illum. in Arte Comp. Dist. 3. p. 2. de 60. Quæst. q. 55.; quod esset impossibile, nisi esset perfecta proportio inter utrumquê motum, scilicet realem & intentionalem.

Jam introspiciamus ipsas partes hujus Agentis tanquam gradus hujus ascensûs & descensûs, ac simul observemus earum motus & operationes tam ad intra, quàm ad extra, sursum, deorsum & in circulum, simul miscendo unam cum altera; tuum autem est discernere, quando fiat sermo de motu intrinseco vel extrinseco, cùm de utroque seperatim agere sit nimìs prolixum.

Prima operatio est reductio ipsius S. in R.; nam „ R. est ens de similitudinibus & dissimi„ litudinibus E.I.N. constitutum; & ideo R. est „ quædam confusio, in qua species S. sunt in„ digestæ, quare de ipsis verbum phantasticũ „ non est assertivum, sed potiùs dubitativum „ vel ambiguum; & ideo ipsum R. est subje„ ctum & materia confusa ipsis E.I.N., ut „ ratione affirmationis vel negationis à du„ bitatione se prolongent: *sicut elementata supposita à confusione primæ materiæ ratione generationis procedentia se specificantia, à confusione ipsius primæ materiæ recedunt;* „ & ut „ etiam, quando E.I.N. objectivè fati„ gata sunt, requiescant in ipso R., *sicut natura, dum fatigata est, quòd non potest conservare sua supposita in esse specifico, permittit ea redire in confusionem primæ materiæ, unde exiverunt*, Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. Dist 1. p. 2. de 1. p. Fig. S. fol. 15. Tom. 3.: & hoc accidit, *cùm ignis impeditur ad recipiendam siccitatem à terra, & ad dandam caliditatem aëri, tunc enim diminuitur ejus operatio, quâ diminutione devenit ad privationem; & ideo privatio operis est privatio subjecti*, Doctor Illum. in Art. Univ. Dist. 3. de Fig. V. cap. 78. fol. 100. Ex hac privatione verò causatur, *quòd in* R. *partes cujuslibet particularis ad universale per indigestionem moveantur, sicut per* P. (digestionem) *descenderunt ex universali ad particulare; & ideo* C. R. (motus, alteratio) *existunt in* Q. (composito, quod hìc est S.) *in quo destruunt* O. P. (mixtionem & digestionem) *per dissolutionem & annihilationem ipsius* Q., *separando partes, ex quibus* Q. *est compositum*, Doctor Illum. in Lib. Princ. Phil. p. 2. de Cond. Univ. Fig. cam. 29. fol. 39.

Contrarium autem accidit, quando R. de novo reducitur in S., descendendo ab universali ad particulare regeneratum; nam sicut ascendendo per indigestionem diminuitur virtus in Q., & per privationem virtutis diminuitur operatio, sic descendendo per digestionem augetur virtus in G., & per esse virtutis augetur operatio; „ nam quan„ tò magìs G. mortificatum est in O. P. Q., „ tan-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„tantò major virtus reſultat in Q., quod „compoſitum eſt ex ipſo G.; unde illa mor- „tificatio ipſius G. in Q. eſt P. &c., Doctor Illum. ibid. p. 1. Diſt. 14. Ra. 2. fol. 22.

„In elementali Figura incipit ignis ſim- „plex ex entitate ſua producere ignem com- „poſitum, & quia in illo igne compoſito „ſunt alia elementa, ideo reſultat ex ipſis „elementis quoddam corpus in aliam ſpe- „ciem, quæ neque eſt ignis ſimplex, ne- „que eſt aliquid aliorum elementorum, li- „cèt ex ipſis ſit compoſitum; nam ex com- „poſitione ipſorum, id eſt, aggregatione ſi- „mul unitâ reſultat quædam nova ſpecies, „ſicut ex partibus domûs ſimul debitè uni- „tis reſultat ſpecies, quæ eſt domus; tamen „illa ſpecies non eſt ſpecies alicujus partis „domûs. Unde cùm hoc ita ſit, ſimili mo- „do abſentia magnitudinis ipſorum E.I.N., „atque præſentia parvitatis eorum ſunt „principium ipſius R., quod non eſt E.I. „N, quamvìs ipſum ſit ex E.I.N. exiſten- „tibus inter perfectionem & imperfectio- „nem in ipſo R., *quod eſt medium perfectionis & imperfectionis ipſorum E.I.N., per quod medium fit transmutatio ipſius E. in I. & in N., & ipſius I. in E. & in N., atque ipſius N. in E. & in I.; quæ transmutatio eſt finis, per quem S. ſuis ſpeciebus in diverſis temporibus poſſit uti*, Doctor Illum. in Art. Dem. Diſt. 2. p. 2. de cam. R.R. n. 3. fol. 26.

A. creavit R. ipſis E.I.N., namſinè R. nun quã poſſet fieri transmutatio de E. in I., neque de I. in N., nec è converſo; quoniam ſicut ſinè forma & materia non poſſet fieri transmutatio formarum naturalium, ita tres ſpecies ipſius S. nequirent transmutari altera in alteram absque quarta ſpecie ipſius S., ſcilicet R., quod eſt ſubjectum ipſis E. I.N., ut in eo exerceant ſuas operationes in transmutatione & converſione facta ab altera in alteram, Doctor Illum. ibid. cam. E.R. fol. 22.

„A. creavit I.R. in actibus potentiarum „ipſius S., ut ipſum S. in ſuis potentiis ha- „beat operationem ordinatam, *quia I. habet recurſum ad R., quando ipſum I. patitur defectum in F. G. H. per maximam* (nimìs magnam) *abundantiam, ſeu per modicam* (nimìs parvam) *accipiente I. de hoc, quod R. continet ex E. N., fortificando ſe ipſum, vel diminuendo quantitatem ipſorum F. G. H., & hoc multiplicando R., ut habeat temperamentum & juſtitiam in ſe ipſo.*

„Differentia eſt inter I. & R., quia I. „eſt ſimplex ſpecies ipſius S., ſed R. eſt ipſius „S. ſpecies compoſita ex E.I.N.; & propter „diverſitatem, quæ eſt in ſimplicitate & „compoſitione, ſequitur, quòd I. R. quan- „doque habent concordantiam, quando- „que contrarietatem: *eorum autem concordantia exiſtit in hoc, quòd per nimiam vel per minimam quantitatem ipſorum F. G. H. ipſum I. componit vel deponit ipſum R.*; „cùm autem „componit ipſum, tunc ipſum I. habet cum „eo concordantiam, & contrariatur ſibi ip- „ſi, quia diminuit ſemet ipſum: habet „etiam concordantiam cum eo, temperan- „do ſe ipſum; ſed contrariatur ei, quando „I. deponit R., & privat ab eſſe, & è con- „verſo.

„In quantúm I. eſt pars ipſius R., in „tantúm eſt principium ſuæ partis exiſten- „tis in R.; & quoniam R. continet de E.N., „ad hoc poteſt eſſe principium ad multipli- „candum ſeu diminuendum partem, quam „habet ex I.; *ideóque R. eſt medium & ſubjectum, in quo ſe revolvunt multiplicatio ſeu diminutio ipſorum I. E. N. in R., ut finis ipſorum E. R. indeſequatur, per quem finem I. in E. participat cum E. N.; qui finis eſt* NB. *transmutatio, quam oportet fieri, ab una ſpecie in alteram ad formandum V. Y. contra V. Z.*, Doctor Illum. ibid. in cam. I. R. fol. 24.

Plura exempla habes, Fili, in mea Arte Compendioſa & Univerſali, quæ ſunt in primo Tomo; ſed iſta ſufficere poſſunt illi, qui omninò bardus non eſt, ut videat etiam libero oculo, quòd *A. in R. ordinaverit, S. eſſe creaturam in oppoſitione ſimilem Figuræ Elementali*; „quoniam ſicut elementa alia in alia „intrant per triangulum viridem, rubeum „& croceum, & formant elementatum, ita ſi- „mili modo quando hi tres trianguli intrant „in potentiam memorativam, intellectivam „& volitivam, tunc formant R., in quo „R. ſunt iſtæ cameræ [*eſſe, privatio*] [*perfectio & impefectio* ſeu *defectus*] Doctor Illum. ibid. cam. R.R. fol. 25.

Ad confirmationem ſupradictorum, & oſtenſionem omnimodæ conformitatis, quæ eſt inter ſpeculum ſenſuale & intellectuale finem huic Secreto imponam oſtendendo duos polos, per quos tranſit axis, ſuper quem volvitur hæc ſphæra intellectualis, & quomodo fiat motus ab uno polo ad alterum; item quæ ſint *duo vaſa* & *duæ portæ*, ac nigredinem primæ portæ, quam in ſpeculo ſenſuali neceſſariam vidimus: nota, quòd hos duos polos tibi ſignant literæ Y. Z. in Arte Compendioſa; ſed nota, quòd duas Artes Compendioſas fecerim, quarum pri-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mam hoc primo Tomo accipis,& hæc Theoriam continet, altera ſequetur in aliquo Tomorum ſequentium, quæ Practicam exhibet: & ſicut in hac prima Arte Compendioſa dicta duo ſigna ad literam ſignificant duos polos intentionales & artificiales, & per metaphoram reales & naturales, ſic in ſecunda Arte Compendioſa eadem ſigna ad literam ſignificant duos polos reales & naturales, & per metaphoram intentionales & artificiales; & hoc clarè revelavi *in fine tertiæ Partis mei antiqui Teſtamenti* cap. 25., quod incipit: *Fili, accipe de bono &c.*, Quæſtione: *Quare igitur fecimus hanc Artem?* ubi expreſſè has duas Artes Compendioſas in unum colligavi cum tota integritate dicti Teſtamenti; in hac parte tertia dicti Teſtamenti Capite illius 22. incipiendo à Quæſtione, quæ ſic incipit: *Quare Virtutes in Deitate faciunt triangularitatem &c.?* revelavi pariter magnum Secretum de Figura A., & dicto cap. 25. de Figura T., cujus mirabilem uſum per totum Teſtamentum practicatum invenies; ſed (quod ad rem noſtram pertinet) habes ibi ſpecialiter clariùs expreſſos hos duos polos,ſcilicet E.A.V.Y.,I.V.Z.,& axem tranſeuntem per utrumque, ſcilicet M. A. V.Y.Z., quorum origo eſt ex *Figura particularî* Artis Univerſalis, videlicet A. Y. Z.

Nigredinem, quæ eſt illud medium vel axis, ſuper quem fit circulatio intellectualis, & per quem fit transmutatio ipſius Y. in Z., & è converſo, ſignificat triangulus niger, qui eſt quintus in Figura T., quæ *duas Figuras* in ſe claudit, unam *Principiorum*, alteram *Elementorum*, ût in Arte Univ. Diſt. 1. de Fig. T. dixi, per hoc inſinuando, quòd ordo, diſpoſitio & colores horum triangulorum habeant duplicem ſignificationem, ſcilicet literalem & metaphoricam, quod nunc in opere ipſorum monſtrabo exemplo trianguli nigri, & motu dictorum polorum.

„ Rationalis potentia affirmat aut ne„gat ſive dubitat per E. I. N. R., & ſenſitiva „ per quinque ſenſus, *aut vegetativa per quatuor potentias, quæ ſunt de entitate ſua, ſcilicet appetitiva, digeſtiva, retentiva & expulſiva:* „ veruntamen in ſenſitiva & vegeta„tiva potentia metaphoricè intelligitur, „ quod dandum eſt de triangulo nigro; id„circo ſecundùm quòd triangulus niger exi„ſtit in tribus potentiis per triangulum viri„dem, croceum & rubeum, exiſtit Z. in „ objectis, quæ tres potentiæ accipiunt; & „ hoc idem ſequitur de Y., Doctor Illum. ibid. in cam. X. Z. fol. 40.

Adhuc clariùs. „ In R. exiſtit vehemen„tiùs camera ipſorum Y. Z. per triangulum „ rubeum, quàm in E. I. N., ideóque Y. Z. „tranſeunt per multa media,priusquàm ſim„pliciter ſint in E.I.N.;nam in O. eſt abſentia „ ipſorum B. F. per præſentiam ipſius K.; & „ propter hoc abſentia ipſorum B. F., & præ„ſentia ipſius K. ſunt principia, quomodo „ E. habeat Y. in privatione, & Z. in actu; „ & ideo Z. eſt principium privationis ipſius „ Y. in E. I. N.: hoc idem etiam ſequitur de „ P. Q. in E. & in I. N.: unde à contrario „ ſenſu denotatur, quòd Y. eſt principium „ abſentiæ ipſius Z., *medium verò eſt in ſubjecto, quod eſt R., in quo fit transmutatio, quæ fit ex Y. in Z., & ex Z. in Y. per E. I. N., ſicut fit ex elementis per individua ſpecierum*; „ ſed „ in hoc eſt finis, quòd Y. deſtruat Z. per E. „ I. N., Doctor Illum. ibid. in cam. Y. Z. fol. 41.; quam deſtructionem facilè perficies, ſi cum Y. jungas V. lividum, & V. rubeum cum Z.

Cùm igitur Z. ſit principium privationis ipſius Y., Y. convenit cum eſſe, ût Z. cum privatione; & quia *vita* convenit cum eſſe, & *mors* cum privatione, manifeſtum eſt, quòd Y. convenit cum vita, & Z. cum morte; & per hoc manifeſtantur tibi *duæ Portæ*, quæ ſunt in R., quarum *prima* eſt in actu, & *ſecunda* in potentia; „ per hanc enim „ figuram (R.) E. I. N. ingrediuntur confu„ſionem, miſcentur & diſſolvuntur eorum „ operationes &c.,cum hac figura mortifica„ri & ſuffocari poteſt quædam ſpecies ipſius „ S., & altera vivificari, ipſum R. ex omni„bus ſpeciebus componendo; & ideo S. mul„ toties recreatur in confuſione ſuarum po„tentiarum: *quia velut ſenſualiter primordialis materia exiſtit potentia diſtinctioni elementorum & operationibus eorundem, ſic R. intelligibiliter exiſtit materia ipſorum E.I.N.*, Doctor Illum. in Arte Univ. Diſt. 1. de 5. fig. S. fol. 4.: en, quanta ſit concordantia utriuſque Syſtematis.

Sed ne tibi ſuboriatur error & ſuſpicio,ac-ſi S. in hac nigredine & confuſione intereat, ût corpus elementare in ſua nigredine, nota, quòd quidem „ in R. magis confuſus eſt „ triangulus niger, quàm in E. I. N., hoc „ enim eſt propter mixtionem, quam E. I. „ N. habent in R.; ideóque apparet, E. I. „ N. non eſſe de entitate ipſorum B. C. D., „ F. G. H., K. L. M., quia S. eſſet corrupti„bile

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„bile in R., & eſſet ita mortale, ſicut corpus, „quod de entitate elementorum eſt mix- „tum, digeſtum & compoſitum; ſed quo- „niam S. non commiſcet ſuas potentias, „ſed ſolos actus earum, quæ de entitate ſua „non ſunt, nec de entitate potentiarum ejus, „idcirco ipſum S. non eſt corruptibile, li- „cèt E. I. N. ſint corruptibilia in triangulo „nigro, Doctor Illum. ibid. in cam. R.R.: & hic finis eſto de Secreto Figurarum.

Diſc. Gratias tibi immenſas ago, Beate Magiſter, pro Revelatione tantorum Secretorum, quæ, licèt ſecreta ſint, non tamen à te adeò ſecretata, ut Diſcipuli tui ea omninò videre nequeant, vel *habeant fingere, ſe videre id, quod nuſquam eſt*, ût nobis falſò affingitur à noſtris Adverſariis; quæ ſi ipſi, datâ tantâ luce, adhuc non percipiant, nullo collyrio ſanari ſe patientur; non enim ex Libris dubiis, ſed genuinis tuis Operibus omnia ſupradicta depromſiſti, paucis pro confirmatione tantùm additis.

De Tertio Secreto ſcilicet Tabularum.

HOc tertium & ultimum Secretum eſt quoddam Syſtema univerſale generaliſſimum occultans in ſe ſeptem Syſtemata particularia ſubalterna & ſpecialia à quatuor præcedentibus Arboribus & quinque Figuris tanto artificio abſtractum, ut ex ipſo individuorum particularium numerus poſſit elici ſinè ullo numero & fine terminationis, & eſt velut Organum muſicum, cujus ſeptem Regiſtra *Capite ſequenti* per ordinem exponentur, hac tamen arte fabricatum, ut non ſolùm materiam & formam univerſalem, ſed materias & formas particulares omnium harmoniarum naturalium & rationalium poſſibilium ex ſe ſubminiſtret. Conſtat autem hoc Syſtema *quatuor Tabulis* univerſalibus, quarum prima ex prima Arbore, ſecunda ex ſecunda, tertia ex tertia, & quarta ex quarta eſt extracta. In his porrò Tabulis univerſalibus implicitè continentur omnes Tabulæ particulares in omnibus meis aliis Libris deſcriptæ, ſicut in Arboribus univerſalibus omnes Arbores particulares, & in Figuris Figuræ, quarum ordinem, ſubalternationem, deſcenſum & colligationem nemo perfectè aſſequetur, niſi Secreta Magni *Libri Contemplationum ex Scientia naturali & Theologiæ compoſiti* penetrarit, Doctor Illum. dicto Lib. cap. 230. Quibus verò animus deficit, aut deſunt vires aut media ad prædicta Secreta inveſtiganda, non deſpondeant, ſed contenti contemplatione veritatis rerum abditarum præſtantiſſimarumque addiſcant uſum ſequentium quatuor Tabularum, quem in *primo hoc Tomo* ejuſque duobus primis Tractatibus, ſcilicet *Arte Compendioſa & Univerſali* ſinè involucro fideliter detectum invenient; huic enim viæ inſiſtentes incedent hilares & ſecuri per ſemitas infallibilium demonſtrationum, ac vobiſcum eundem finem ultimum conſequentur (mediante tamen gratiâ DEI) ſcilicet cognitionem & fruitionem ſupremi Veri & Boni.

De Secreto primæ Tabulæ.

HÆc prima Tabula eſt compoſita ex forma & materia univerſali actualiter in illa exiſtentibus, in quibus potentialiter omnes formæ & materiæ particulares comprehenduntur, & ex quibus mediante arte & naturâ extrahuntur, applicando Tabulas ſequentes ad ipſam, & informando illarum cameras per cameras hujus ſecundùm modum & artem, quæ tradentur *ſequenti Capite* in Grammatica, Logica & aliis Inſtrumentis.

Sequitur nunc ipſa Tabula.

Tabula I.

	l d g i	l e g i	l f g i
	l d g k	l e g k	l f g k
	l d h i	l e h i	l f h i
	l d h k	l e h k	l f h k
	m d g i	m e g i	m f g i
	m d g k	m e g k	m f g k
b	m d h i	m e h i	m f h i
	m d h k	m e h k	m f h k
	n d g i	n e g i	n f g i
	n d g k	n e g k	n f g k
c	n d h i	n e h i	n f h i
	n d h k	n e h k	n f h k
	o d g i	o e g i	o f g i
	o d g k	o e g k	o f g k
	o d h i	o e h i	o f h i
	o d h k	o e h k	o f h k

Significationes literarum quære in prima Arbore.

In hac prima Tabula repræſentatur motus primorum univerſaliſſimorum & generaliſſimorum Principiorum in ſe ipſa aſcendendo, deſcendendo & circulando in pri-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ma Scala & prima Rota, ejus practicam uberiorem dedi per *tria Capita* in Volumine tertio Libro 4. Contemp. ſcilicet Capite 227. 228. 229.

De Secreto ſecundæ Tabulæ.

HÆc ſecunda Tabula eſt compoſita ex formis & materiis particularibus ac ſpecificis regulatis & directis per formam & materiam univerſalem primæ Tabulæ; nam mediante illâ & hâc formæ particulares, quæ ſunt in potentia, deducuntur in actum: ejus typus eſt ſequens.

Tabula II.

m d h	n d h	o d h	p d h	q d h
m d i	n d i	o d i	p d i	q d i
m d k	n d k	o d k	p d k	q d k
m d l	n d l	o d l	p d l	q d l
m e h	n e h	o e h	p e h	q e h
m e i	n e i	o e i	p e i	q e i
m e k	n e k	o e k	p e k	q e k
m e l	n e l	o e l	p e l	q e l
m f h	n f h	o f h	p f h	q f h
m f i	n f i	o f i	p f i	q f i
m f k	n f k	o f k	p f k	q f k
m f l	n f l	o f l	p f l	q f l
m g h	n g h	o g h	p g h	q g h
m g i	n g i	o g i	p g i	q g i
m g k	n g k	o g k	p g k	q g k
m g l	n g l	o g l	p g l	q g l

Significationes literarum quære in ſecunda Arbore.

In hac ſecunda Tabula figuratur motus ſecundorum Principiorum ſubalternorum informatorum per prima aſcendendo, deſcendendo & circulando in ſecunda Scala & ſecunda Rota, cujus practicam clariorem exhibent *quatuor Capita*, incipiendo à Capite 230. Voluminis tertii Libri quarti Contemp.

De Secreto tertiæ Tabulæ.

HÆc tertia & ultima Tabula eſt conſtituta ex formis & materiis individualibus, quæ deſcendunt, informantur & individuantur à duabus formis & materiis antecedentibus, ſcilicet generali & ſpecifica: unde, ſicut in prima eſt principium, in ſecunda medium, ſic in hac tertia eſt finis & complementum operis: ejus figura eſt iſta.

Tabula III.

	d h m	e h m	f h m	g h m
	d h n	e h n	f h n	g h n
	d h o	e h o	f h o	g h o
	d h p	e h p	f h p	g h p
b	d i m	e i m	f i m	g i m
b	d i n	e i n	f i n	g i n
b	d i o	e i o	f i o	g i o
b	d i p	e i p	f i p	g i p
b	d i q	e i q	f i q	g i q
c	d k m	e k m	f k m	g k m
c	d k n	e k n	f k n	g k n
c	d k o	e k o	f k o	g k o
c	d k p	e k p	f k p	g k p
	d l m	e l m	f l m	g l m
	d l n	e l n	f l n	g l n
	d l o	e l o	f l o	g l o
	d l p	e l p	f l p	g l p

Significationes literarum quære in tertia Arbore.

In hac tertia Tabula demonſtratur motus tertiorum & ultimorum Principiorum informatorum à primis & ſecundis & in individuo poſitorum aſcendendo, deſcendendo & circulando in tertia Scala & tertia Rota, de quibus in Secreto Grammaticæ & Logicæ audies, cujus practicam amplam tibi dabunt Caput 234. & ſequentia tria in Vol. 3. Lib. 4. Contempl.

Diſc. Quare, Pater, hæ duæ ultimæ Tabulæ habent cameras tribus tantùm literis conſtantes? Mag. quia ad complendum numerum perfectum quaternarii unam loco formæ mutuant à prima Tabula.

De Secreto quartæ Tabulæ.

HÆc quarta Tabula deputatur Potentiæ ſeu Agenti, in illa revelatur Ars & Modus, per quem aperitur veritas vel falſitas in omni re. Significationes & diſpoſitio literarum, quæ ſunt in Tabula, non ſunt penitus eædem, quæ ſunt in quarta Arbore, ſed ſicut ſequens Tabella indicat.

A	eſt Veritas.
B	apertura, h. e. inventio veritatis.
C	clauſura, h. e. occultatio veritatis.
D	eſt Falſitas.
E	apertura, h. e. inventio falſitatis.
F	clauſura, h. e. occultatio falſitatis.
G	eſt Fides & Credentia.
H	eſt Ratio neceſſaria.
I	eſt Fervor & Timor.

De

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De iſtis novem Figuris ſimplicibus convenit componere unam Figuram diviſam in octo Figuras, & convenit imponere figuram ſeu literam cuilibet octo Figurarum, ut ſit ſignum, per quod cognoſcatur quælibet Figura ſeu Camera Tabulæ, prout ſequitur

Tabula IV.

K.	L.	M.	N.
B A G B A H B A I	B A G I B A H I	C A G C A H C A I	C A G H I.
O.	P.	Q.	R.
E D G E D H E D I	E D G I E D H I	F D G F D H F D I	F D G H I.

Fili, modica eſt hæc Tabella, quam volâ manûs poſſes abſcondere, ſed abſcondit in ſinu ſuo omnes Tabulas & Figuras meæ Artis, præcipuè verò omnes illas, quæ toto Libro Contemplationis clauduntur; *nam ſicut potentia rationalis continet ſub ſe quatuor potentias, ſic hæc ultima Tabula & Figura Libri Contemplationis continet ſub ſe omnes alias Figuras antecedentes, in qua Figura omnes aliæ poſſunt recipi & incipere formam*, Doctor Illum. cap. 364. dicti Libri: Fili perlege dictum Caput, & ſedulò rumina, ne te effugiat ſapor fructûs illius; poſtea examina fructum Tabularum, Figurarum, Circulorum, Arborum &c. aliorum Authorum Artem magnam ſciendi docentium, & conſule judicium tui guſtûs. Diſc. feci, Pater, maſticavi diu multumque, hunc & illum, uno verbo, utrumque. Mag. quomodo ſapit? Diſc. de guſtibus non eſſe diſputandum, ajunt.

Mag. Abſoluto Secreto Tabularum tempus eſt adimplere promiſſa, quocirca erigam hìc in fine hujus Capitis duas Columnas herculeas ſelectas ex novem, ut, ſi cui forſan rigidi ſunt pili, vires ſuas metiatur ad illas. Diſc. quare, Pater, vocas eas herculeas? Mag. quia tantum eſt in illis Naturæ & Artis Magiſterium, ut non plus ultra; *nam nemo Anteceſſorum potuit, nemo Poſterorum poterit Artem demonſtrandi & operandi, quæ in his columnis ſunt ſimul unitæ, altiùs efferre, vel magìs perficere.* Diſc. omnia Arcana Sapientum Taneos & omnes characteres barbaros in obeliſcis Mempheos faciliùs denodari poſſe credo, quàm Secreta camerarum his columnis inſcriptarum: tu igitur, Pater, quid ſibi velint, nobis indica.

Duæ Columnæ Herculis.

	P.	A	A	A.		P.	A	A	A.
	c	a	c	d		i	a	c	d
	d	b	d	e		k	a	c	e
	e	c	e	f		l	a	c	f
	f	d	f	g		m	a	c	g
	g	e	g	h		n	a	c	h
	h	f	h	i		o	a	c	i
	i	g	i	k		p	a	c	k
	k	h	k	l		q	a	c	l
	l	i	l	m		r	a	c	m
	m	k	m	n		b	a	c	n
	n	l	n	o		c	a	c	o
	o	m	o	p		d	a	c	p
	p	n	p	q		e	a	c	q
	q	o	q	a		f	a	c	a
	r	p	a	b		g	a	c	b
B	b	q	b	c	H	h	a	c	c

Mag. Duæ Columnæ ultimæ ex novem, quas per figuram ſeptem Rotarum conſtruxi, ſunt compoſitæ ex *Principiis Philoſophiæ & Principiis Chäos*; nam prima linea verticalis in utraque columna, cui litera P. ſuperpoſita eſt, ſignificat ſedecim principia mei libri Principiorum Philoſophiæ; reliquæ verò tres ſuccedentes literâ A. ſignatæ ſunt ſedecim Principia Arboris ſeu Chäos: integra columna comprehendit integrum opus, ſingulæ autem ſedecim cameræ ſunt totidem demonſtrationes infallibiles & totidem operationes particulares unâ ſerie mediorum tendentes in productionem & perfectionem alicujus magni finîs, ſcilicet individui, quod non nominavi, & vos ſcire convenit, ſi meam Artem noſcitis.

Jam conſidera, Fili, quis unquam auſus eſt (quantumcunque glorientur ſuis inventis) ſe alligare ordini literarum alphabetalium, & verè ac realiter contexere ſeriem continuam demonſtrationum ac ope-

ratio-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rationum, per quas intellectus & ſenſus confluentes ſimul in inveſtigationem alicujus particularis quæſiti illud ſcirent invenire, & opere practico perficere? hoc veriſſimè & exquiſitiſſimè præſtant hæ duæ columnæ; nam quælibet dat ſuum individuum, & hoc ipſum dant reliquæ ſeptem hìc omiſſæ: quod ſi placet, & Artem noris, ſimilia tu quoque ſinè numero produces; quæ ſi poteris habere, poteris ridere, nec tamen felix eris, niſi poſſis ſimul tacere: interim hi-fruere à me tibi præparatis, quibus acquiſitis non magna te premet aviditas inquirendi plura. Diſc. certè, Pater, ſi Inimici hujus glorioſæ & inclytæ Artis poſſent agnoſcere tantum DEI Donum, erubeſcerent de ſuis calumniis, exſangues licèt eſſent ût limaces.

CAPUT III.

De Secreto ſeptem Inſtrumentorum generalium Artis Magnæ, quæ conficiunt unum Inſtrumentum univerſale ſciendi.

Septem Regiſtra Organi Rationalis.

Trivium. *Quadrivium.*

	1.	2.	3.		4.	5.	6.	7.
I.	Gramatica	Logica	Rhetorica		Arithmetica	Muſica	Geometria	Aſtronomia
II.	Fides	Spes	Charitas		Juſtitia	Prudentia	Fortitudo	Temperantia
III.	Intellectus	Scientia	Sapientia		Conſilium	Fortitudo	Pietas	Timor.

MAg. Arduũ iter ingredimur, Fili, à pauciſſimis tritum, accinge te igitur, nam *Trivium* & *Quadrivium* antiquorum Sapientum pertranſire nos convenit, non feſtino, ſed lento pede: unde cùm *Philoſophus tractet de Trivio & Quadrivio, & ſuum ſubjectum ſit intelligere*, Doctor Illum. in Lib. de Ven. Sub. & Accid. Diſt. 8. de 9. Sub. de Phil., nec ſit poſſibile naturaliter pervenire ad hunc finem, ſcilicet intelligere, niſi tranſeundo dicta media Trivii & Quadrivii, convenit, nos agere de illis; his enim perpetuò utitur mea Ars Generalis tanquam neceſſariis inſtrumentis, aſcendendo ab infimo gradu Philoſophiæ uſque ad ſupremum gradum Theologiæ (*cùm vera Philoſophia ſit ancilla veræ Theologiæ*, Doctor Illum. in Præf. Lib. de Efficiente & Effectu) per medium gradum, quem cernis in ſuprapoſita Tabula, in qua *primus gradus* eſt naturalis, *tertius* ſupernaturalis, *ſecundus* medius inter utrumque.

„ Dividitur autem Philoſophia in *tres* „ *partes*: *prima* pars eſt de Trivio, in quo „ agitur de Sermone: *ſecunda* autem de Qua- „ drivio, in quo agitur de Ente mathema- „ tico: in *tertia* parte agitur de Ente na- „ turali: *Trivium* autem conſtituunt *tres Sci-* „ *entiæ* de Sermone, ſcilicet *Grammatica*, „ *Dialectica* & *Rhetorica*: *Quadrivium* verò „ conſtituunt *quatuor Scientiæ*, ſcilicet *Arithmetica*, *Muſica*, *Geometria* & *Aſtronomia*, Doctor Illum. in Lect. Tab. Gen. p. 6. de Applic. Artis ad Phil.

Diſc. Jam didici, Pater, has ſeptem Artes liberales in juventute, hinc non eſt opus, me de novo hunc laborem reiterare. Mag. ô Fili, jam devias in introitu viæ; toto namque cœlo differunt Artes hæ ſeptem, quas tibi nunc revelabo, ab Artibus, quas tu quondam didiciſti; nam illæ non ſunt niſi minima & infima pars harum, & ſunt veluti habitus externi & accidentales, quibus harum ſubſtantiæ ab antiquis Sapientibus tegebantur. Diſc. Expone nobis, obſecro, hanc differentiam. Mag. ex definitionibus ipſarum illam intelliges; nam

Grammatica	eſt Ars & Scientia	ſignificandi
Logica		demonſtrandi
Rhetorica		perſuadendi
Arithmetica		numerandi
Muſica		concordandi
Geometria		menſurandi
Aſtronomia		movendi:

Et hæ ſunt ſeptem definitiones generales illarum convenientes in hac univerſaliſſima, quòd omnes ſint *Ars* & *Scientia*; hinc patet illarum genus & differentia. Ulteriùs autem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

autem ſcire debes, quòd quælibet iterum ſubdividitur in *decem* Individua ſimplicia, quæ ſunt hæc: *Univerſalis*, *Particularis*, *Naturalis*, *Artificialis*, *Realis*, *Intentionalis*, *Subſtantialis*, *Accidentalis*, *Intellectualis*, *Senſualis*; ex quibus fiunt *octo* compoſita: in univerſum igitur ſunt ſeptuaginta ſimplices, & quinquaginta ſex compoſitæ.

Diſc. Quis, quæſo Pater, harum omnium nomina, ne dicam ipſas Artes & Scientias ſuæ memoriæ imprimet? Mag. Fili, monſtrabo tibi modum, quo non ſolùm ſeptuaginta, ſed ſi velis, ſeptuaginta millia facilimè memoriæ tuæ commendabis, & quidem abſque ullo periculo oblivionis, nec defatigationis tuæ memoriæ: & quid ſi aſſererem, id tempore unius horæ fieri poſſe, nonnè altùm riderent, qui nil putant poſſibile, quod ipſi ignorant? veritatem autem dico tibi, Fili, non mentior; nam naturalis ordo, ſuper quem fundata eſt mea Ars memorandi, hæc & adhuc longè majora poteſt, quæ nefas eſſet omnibus, præſertim irriſoribus arcanorum, patefacere: vobis enim datum eſt noſſe myſterium, cæteris autem in parabolis.

Diſc. Habentnè hæ ſeptem Artes illum ordinem inter ſe, quem in Tabula poſuiſti? Mag. habent; nam Ars ſignificandi eſt prior Arte demonſtrandi; & Ars demonſtrandi prior Arte perſuadendi, & ſic de cæteris; & ſic ponuntur in ſcala majoritatis & minoritatis, in quantum demonſtrare eſt plùs, quàm ſignificare, & perſuadere plùs, quàm demonſtrare; quia quantò plures ſignificationes conveniunt in unam ſignificationem, tantò magìs naturaliter demonſtrant; & quantò plures demonſtrationes conveniunt in unam demonſtrationem, tantò magìs naturaliter perſuadent.

Diſc. Quare dicis *naturaliter*? Mag. ideo, quia naturale eſt potentiæ, moveri à ſuo naturali objecto; & ſi potentia huic motui reſiſtit (quod fieri poteſt, & multoties fit in potentia libera) tunc potentia agit contra naturam: v. g. ſicut intellectus, qui non vult intelligere verum, & voluntas, quæ non vult amare bonum: in quantum autem hæ ſeptem Scientiæ ponuntur in Rota, ſic non habent ordinem, quia omnes inter ſe ſunt æquales, & in concreto ſunt ipſa mea Ars Generalis, in abſtracto autem ſunt partes illius. Jam inſpiciamus ſingulas, & primò agamus

De Secreto Grammaticæ.

De Significatione.

MAg. Secundùm ordinem naturalem Trivii hoc eſt primum Inſtrumentum ſciendi valde ſecretatum à me & antiquis Sapientibus ſub pallio Grammaticæ vulgaris: unde quando Commentatores & Interpretes mei in Libris meis & illorum legerunt nomen Grammaticæ, non potuerunt in ſua imaginatione & intellectu ſibi præfigurare aliam formam Grammaticæ, niſi illud phantaſma notum Grammaticæ artificialis & particularis; ſed ſi modicum guſtaſſent de fructibus tertiæ Arboris ſuprà datæ Voluminis tertii Libri quarti Contemplationis, & ipſius Libri, præſertim quinti, folia Perſpiciliis meis introſpexiſſent, vidiſſent illa plena characteribus hactenus inviſis Grammaticæ univerſalis, particularis, naturalis, artificialis, intellectualis, ſenſualis, realis, intentionalis, ût folia meæ Lentiſci characteribus arabicis, perſicis, turcicis &c. De his omnibus hoc loco agere, earumque Secreta in lucem proferre, non patitur Capitis hujus arcta planities, in qua expandere libet duas, quæ ſufficiunt ad dandam uberem ſignificationem reliquarum ſuprà memoratarum: hæ ſunto Grammatica Naturalis, Univerſalis & Particularis, & Grammatica Artificialis, Univerſalis & Particularis; à quarum prima ſumemus exordium, tractando

De Significatione Naturali, Univerſali & Particulari.

CUm *Significatio ſit ens, per quod Secretum revelatur, eò quòd ſignificatio attingit ea, quæ in ſubjectum intrant, & ex ſubjecto exeunt,* Doctor Illum. in Log. nova Diſt. 4. de 100. formis, & Grammatica Naturalis, Univerſalis & Particularis (contrahendo definitiones ſimplices in unam compoſitam) nihil aliud ſit, quàm Ars & Scientia naturalis, univerſalis & particularis ſignificandi naturaliter, univerſaliter & particulariter, ex definitione ipſa ſtatim eruitur, hanc Grammaticam circuitu ſuo ambire totam Naturam creatam & increatam, earumque ſingulas particulares rationes ab intellectu creato objectabiles, quatenus quælibet illi ſe offert ſub ratione repræſentationis vel ſignificationis naturalis cujuslibet alterius: dicitur *Naturam creatam & increatam*, ut intelligas, quòd Natura increata ſignificet

(c) 2006 Ministerio de Cultura

creatam, & creata repræſentet ac ſignificet increatam: dicitur *repræſentationis vel ſignificationis naturalis*, ut noſcas, has ſignificationes non eſſe ab homine ad placitum inventas, ût in Gramatica artificiali & particulari, ſed naturaliter ipſis ſignificatis ſuis inditas: dicitur *quælibet cujuslibet alterius*, ut ſcias, quamlibet habere naturalem connexionem cum altera, vel immediatam, vel mediatam, ſecundùm quòd inſinuat *tertia* & *quarta ſpecies Figuræ X. in Arte Univerſali*, & *tertia Arbor Libri Contemplationis* ſuperiùs poſita. Fili, hoc mirabili Inſtrumento perpetuò uſi ſunt Sancti Patres in ſuis Voluminibus, ût ſingulis ferè momentis animadvertes percurrendo Libros SS. Gregorii, Ambroſii, Auguſtini, Hieronymi, imò ipſæ ſacræ Paginæ dictamine Sancti Spiritûs formatæ plenæ ſunt Arte & Scientiâ ſignificandi.

Diſc. Verum eſt, Pater, veruntamen quando pervolvi illorum libros, & incidi in ſimiles ſignificationes, non, vel parum afficiebar hujusmodi ſignificationibus, quia putabam illas potiùs congruitates & pias meditationes SS. Patrum, quàm veras, neceſſarias & legitimas illationes; & ſic æſtimo, illas à potiori parte etiam Doctorum judicari. Mag. Fili, opinio tua ſignificat defectum ſcientiæ, ſicut ſcientia ſignificat defectum opinionis; qui enim opinatur, non certò ſcit: unde in ſequenti *Secreto meæ Logicæ*, quæ eſt Scientia & Ars demonſtrandi, plenariè ſolvetur hoc dubium: cùm enim Ars ſignificandi & Ars demonſtrandi non ſint niſi una & eadem Ars, quamvìs ſecundùm ordinem naturæ Ars ſignificandi ſub ſua ratione formali ſit prior, & Ars demonſtrandi ſub ſua poſterior, neceſſarium eſt, ut, quantum una ſignificat, tantum altera demonſtret: & hoc idem verificatur de Arte demonſtrandi & Arte perſuadendi; quia quantum una demonſtrat, tantum altera vi ſui ipſius perſuadet; ſed ut fundamentum dictorum tibi referam, attende ad ſequentia.

Fideliter credimus, & ratione demonſtramus, quòd DEUS ſit, & quòd ſit unus in Eſſentia, & trinus in Perſonis, & quòd ſit infinitus & immenſus in omnibus ſuis Dignitatibus & Perfectionibus, & quòd ipſius bonitas, magnitudo, duratio, poteſtas &c. realiter ſint in illo, & ſint ille, & quælibet illarum ſit altera, & unum & idem cum altera, & omnes ſint una eadem Eſſentia, & hoc idem dicimus de actibus earum: hoc fundamento ſtabilito manifeſtè ex illo inferuntur ſequentia axiomata.

1. Quòd omnes Dignitates DEI ſint inter ſe æquales tam in eſſendo, quàm in operando, tam ad intra, quàm ad extra; & patet ex Conditione 9. Fig. T. triang. liv. de *DEO* Lib. Prop. Art. Dem., quæ dicit: *Quidquid eſt de Eſſentia DEI, eſt immenſum & æternum.*

2. Quòd quælibet habeat ſuam propriam & realem ſignificationem ſimplicem, ût bonitas ſignificationem bonitatis, magnitudo ſignificationem magnitudinis &c.

3. Quòd quælibet, vi connexionis neceſſariæ cum altera, realiter & naturaliter ſignificet alteram, ût bonitas magnitudinem, duratio poteſtatem, virtus gloriam &c.; quia bonitas ſinè magnitudine eſſet malitia, & duratio ſinè poteſtate eſſet privatio durationis, & virtus ſinè gloria eſſet vitium &c.

4. Quòd quælibet, vi ejusdem dictæ connexionis neceſſariæ, neceſſariò ſignificet ſub ratione ſignificati intentionaliter compoſiti ex ſignificatis realibus ſimplicibus, ût bonitas magna, voluntas libera, poteſtas infinita &c. ſignificant bonitatem informatam formâ magnitudinis, voluntatem formâ libertatis, poteſtatem formâ infinitatis &c.

5. Quòd, quia quælibet Dignitas concordat cum altera Dignitate, & nulla eſt alteri contraria, etiam quælibet ſignificatio Dignitatis concordet cum altera ſignificatione, & nulla alteri contrarietur, ût libertas & neceſſitas, voluntas libera, poteſtas libera, juſtitia & miſericordia, ſapientia & juſtitia &c.

6. Quòd nulla Dignitas ſeu perfectio ſit in creatura, quæ non ſit imago ſeu ſimilitudo alicujus Dignitatis ſeu perfectionis, quæ eſt in DEO; hoc axioma infertur ex primo, & ex conditione 3. trian. liv. de *Creatura* Lib. Prop. Art. Dem., quæ ſic ſonat: *omnis Creatura eſt ſpeculum DEI, in quo ſunt ſimilitudines & diſſimilitudines DEI.*

7. Quòd omnes Dignitates, quæ ſunt principia creaturarum, neceſſariò ſint inter ſe æquales; hoc axioma neceſſariò etiam infertur ex primo.

8. Quòd axiomata tertium, quartum & quintum etiam ſecundùm proportionem verificentur de dignitatibus ſeu perfectionibus creaturarum vi connexionis & proportionis.

9. Quòd nulla Dignitas ſit in una creatura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tura, quæ non etiam inveniatur in altera aut formaliter, aut ſecundùm ſimilitudinem, analogiam vel proportionem: v. g. in lapidibus non eſt intellectus & voluntas, ſed loco illorum eſt naturalis inſtinctus & appetitus: hoc axioma pariter elicitur ex primo.

10. Quòd, ſicut creaturæ, incipiendo à nihilo ſuæ productionis, ſunt ordinatæ à DEO in ſcala majoritatis, minoritatis & æqualitatis uſque ad finem ſupremæ æqualitatis, ſic etiam dignitates & perfectiones creaturarum, & per conſequens ſignificationes illarum.

11. Quòd, ſicut in DEO omnes Dignitates ſunt in infinita concordantia ſinè ulla contrarietate, propter infinitatem perfectionis, ſic omnes dignitates creaturarum ſint inter ſe concordantes, & quælibet earum habeat ſuum accidens contrarium propter finitatem ſuæ perfectionis; & hoc neceſſariò, ût *Eſſe Privationem*, *Perfectio Defectum*, *Scientia Ignorantiam &c.*

12. Quòd quælibet dignitas creaturæ naturaliter & neceſſariò ſignificet quamlibet aliam dignitatem creaturæ, & è converſo, & quamlibet Dignitatem DEI, & è converſo, vel per concordantiam, vel per contrarietatem; & hoc axioma manifeſtè infertur ex præcedentibus, præſertim ex 1. 9. & 11.

Fili, hi pauci Canones ſufficiunt ad te introducendum in abyſſum ſcientiæ per abyſſum ſignificationum. Diſc. quomodo verificatur hic ultimus Canon, Pater, cùm tu in tertia tua Arbore Qualitatum & Significatorum, quam ſuprà nobis revelaſti, poſueris qualitates ſignificantes ſe mutuò & non mutuò? Mag. Figura X. ſolvet tibi hoc dubium per tertiam & quartam ſpeciem; ſed ut omnem ſcrupulum tibi eximam circa infallibilitatem hujus Canonis, adi inter cæteros meos libros *Librum mirandarum Demonſtrationum*, nam ejus practica eſt experimentum te certificans, quòd quælibet veritas ſit ſignificabilis, & per conſequens demonſtrabilis, per quamlibet: quomodo enim ego in dicto tertio Libro per quemcunque terminum aſſumptum, v. g. *Abſtracti & Concreti* cap. 33., *Vitæ & Mortis* cap. 25., *Generationis & Corruptionis* cap. 19., *Humilitatis & Superbiæ* cap. 24. potuiſſem demonſtrare Trinitatem in DEO, niſi fundamento hujus Canonis duodecimi? & quomodo in dicto Libro quarto per terminum *Fidei* cap. 13., *Sacrificii Altaris* cap. 20., *quatuor Cauſarum* cap. 21. 22. 23. 24., *Appetitûs naturalis* cap. 38., *Prædeſtinationis & liberi Arbitrii* cap. 39., & ſic per quemcunque terminum aſſumptum potuiſſem demonſtrare Incarnationem, niſi directione hujus Canonis?

Diſc. O mirabile arcanum etiam Doctiſſimis non ſolùm hactenus abſconditum, ſed pro impoſſibili habitum! reſtat, Pater, ut, antequam nobis manifeſtes methodum hujus Artis ſignificandi, oſtendas nobis introitum in Artem, ſcilicet ubi incipiendum, an in Dignitatibus DEI? an in Dignitatibus creaturarum? Mag. Fili, cùm vos ſitis inferiùs, & Dignitates DEI ſuperiùs, non poteſtis deſcendere, niſi priùs aſcendatis, ût jam in præcedentibus oſtendi: unde ordo naturalis exigit incipere ab infimo gradu ſcalæ rerum ſenſualium, abſtrahendo ab illis ſignificata ſenſualia, & paulatim aſcendere de ſenſuali ad ſenſuale, de ſenſuali ad intellectuale, de intellectuali ad intellectuale, & de intellectuali finito ad intellectuale infinitum, ſicut vos inſtruit practica *meæ primæ Regulæ Compendii Artis Demonſtrativæ*, quæ continetur Tomo 3., & ſicut in ſupracitato *Libro Mirandarum Demonſtrationum primo*, qui habetur Tomo 2., *quarta Conditio in Prologo* vos docet.

Fili, DEUS formavit nobis librum compoſitum ex verbis ſenſualibus & intellectualibus, in quo continetur tota dicta ſcala, in quo pauci ſciunt perfectè legere; & ſi ignoras dictum librum, ego tibi monſtrabo illum; nam *quid eſt mundus? eſt liber ſcientibus legere, in quo cognoſcitur DEUS*, Doctor Illum. in Lib. de Amico & Amato n. 310. Diſc. cùm ſint tam multa verba in hoc maximo libro, quis omnia & ſingula poterit legere, ne dicam, unum cum altero comparare? Mag. quia DEUS eſt unus, & creaturæ ſunt multæ, & in DEO continetur totum & plus ſinè omni comparatione, quàm in omnibus creaturis, ideo omnis multitudo eſt reducibilis ad unitatem: unde ut DEUS ſignificaret modum reducendi totam hanc multitudinem ad unitatem, voluit ſcribere in hoc vaſto volumine unum Verbum, & quidem abbreviatum in ſummo compendio, in quo fundaretur *Ars Compendioſa inveniendi Veritatem*, quod eſſet adeò univerſale, altum, ſublime, neceſſarium, ut in illo omnia verba particularia neceſſariò comprehenderentur, & per conſequens ſignificarentur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Disc. Et quale, obsecro, illud Verbum? Mag. Verbum incarnatum, quod tibi repræsentat in speculo & ænigmate Icon titulo hujus Libri supposita, *in quo sunt omnes Thesauri Sapientiæ & Scientiæ absconditi*, ad Collos. cap. 2. v. 3. Disc. at quânam Arte in hoc uno Verbo universali possunt inveniri omnia verba particularia & omnes significationes verborum particularium? Mag. jam dixi, Fili, *Arte Compendiosa inveniendi Veritatem* ejusque Figuris A. & T.; nam A. est Figura Qualitatum essentialium, & T. est Figura Significationum Qualitatum, seu Dignitatum & Principiorum, & triangulus lividus seu cæruleus, qui est primus in figura, significat dictum Verbum compendiosum, mediante quo inter DEUM & totam creaturam est unum continuum, ût significavi in *Regula prima Commenti super Artem Demonstrativam:* & huic triangulo serviunt reliqui quatuor trianguli figuræ, & quatuor Arbores *Voluminis tertii Libri quarti Contemplationis*, præsertim *Arbor tertia Qualitatum & Significatorum.*

Disc. Hæc tua dicta nos potiùs remittunt ad ipsam Artem & Arbores ac Figuras Artis, quàm quòd revelent aliquod Secretum ipsius: unde cuperem scire methodum facilem eliciendi significationes particulares ex hoc Verbo universali. Mag. sicut tota natura creata, & per consequens singulæ ejus partes, & tota natura increata fuerunt unitæ in hoc unum Verbum potestate divinâ, tanquam in unum finem (sic loquendo) sic ordine inverso ex hoc fine tanquam uno & supremo principio significandi panditur via recta ascendendi, descendendi & tendendi in circulum ad omnia & per omnia significata DEI & creaturarum; sed quia intellectus humanus solis viribus naturæ non posset sufficere ad faciendum ascensum ad res supernaturales, ideo DEUS ipsi tribuit instrumentum quartæ Arboris. Disc. capio ordinem, sed nondum capio modum hujus processûs. Mag. in *Secreto Musicæ* illum magìs demonstrativè exponam; hìc verò

Nota, quæ sequuntur: Fili, tu nosti, quòd, quoniam supradictum Verbum incarnatum est supra naturam, & non omnes homines sunt habituati de dicto instrumento supernaturali, quo mediante possent attingere Verbum, non omnes capiunt verbum hoc: unde, ut DEUS omnes homines alliceret ad comparandum sibi dictum instrumentum, in Verbo hoc, in quo produxit omnia, produxit adhuc aliud verbum uno gradu inferius, scilicet naturam creatam, ut esset medium naturaliter attingibile ab intellectu creato humano, per quod medium repræsentans & significans superius medium paulatim reciperet lumen in illo refractum ad insequenda vestigia altioris luminis de gradu in gradum, secundùm quòd Scriptura dicit: *in lumine tuo videbimus lumen*, donec perveniat, si sequatur lumen gratiæ, ad supremum Lumen.

Hoc igitur inferius Verbum DEUS infinitâ suâ Sapientiâ taliter condidit, ordinavit, disposuit, proportionavit, ut omnes & singulæ ipsius partes tam sensuales, quàm intellectuales, secundùm omnes suas habitudines, relationes & proportiones exactè repræsentarent & significarent dictum medium verbum, quemadmodum hoc medium verbum quoque ordinavit, disposuit & proportionavit, ut ipsum & omnes ipsius dignitates, qualitates &c. repræsentent & significent ipsum supremum Verbum; hoc verò totum à DEO factum, *ut invisibilia DEI per ea, quæ facta sunt, intellectu conspiciantur:* hanc autem veritatem in toto Libro Contemplationis per millena exempla demonstratam invenies, & ferè in omnibus meis libris, in quibus perpetuus usus Artis significandi mirandum tibi lumen accendet ad penetrandam ipsam Artem.

Sed ut tibi in hoc inferiori verbo præbeam aliquod exemplum generale significationis hujus ordinis & dispositionis, & simul ostendam modum eliciendi significationes particulares ex universali vel universalibus, pone ante oculos tuos *Clavem Naturæ & Artis* ejusque *Tabulam*, quam habes in *fine Secreti Geometriæ*, & applica ad illam Tabulam Arbores & Figuras & Tabulas, quas in præcedenti *secundo Capite* exposui, & videbis præter exactissimam symetriam trium Verborum totum ordinem emanationis (sic loquendo) omnis multitudinis significationum ex unitate unius verbi naturalis: & ne me accuses de obscuritate, accipe ex dicta Tabula quodcunque principium, vel generale, vel speciale, & pone illud in Figuram T. & A., sic enim erit locatum in *Scala* & *Rota* universali: hoc facto intra primum triangulum Figuræ T. ejusque ultimum angulum & cameram specialem primi anguli, in qua scribitur Unitas, Essentia, Trinitas; & postea pone assumptum terminum in primam Arborem, & sic videbis, dictum termi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

minum per menſuram primi trianguli eſſe ordinatum & proportionatum in Arbore; & tunc videbis, aſſumptam unitatem per dualitatem eſſe converſam in trinitatem, inventis ſcilicet extremis & medio inter utrumque: ſed quia in dictum medium propter extremorum inæqualem diſtantiam cadit *actus* & *potentia*, quære adhuc aliud medium inter medium & primum extremum, concordans cum utroque; & ſic habebis *primum quaternarium*, qui eſt principium & baſis inventionis infinitorum ternariorum & quaternariorum ſignificativorum.

Diſc. Quare, Pater, non præcipis quærere adhuc aliud medium inter alterum extremum & primum medium ad extrahendum *quinarium*, & inter hæc inventa adhuc alia pro ſenario, ſeptenario &c.? Mag. quia inter dictum primum medium & alterum extremum non eſt poſſibile medium exiſtens cum utroque in perfecta & immediata concordantia, ſicut inter primum extremum & primum medium, ût conſtat ex numero & ordine primarum concordantiarum, & inferiùs ſuo loco demonſtrabitur.

Invento igitur primo quaternario duorum extremorum & duorum mediorum relativè oppoſitorum ſic procede ad ſecundum, & à ſecundo ad tertium, quartum, quintum, & ſic in infinitum, ſi placet, deducendo ſemper unum vel duos extremorum vel mediorum, vel unius extremorum vel unius mediorum de actu in potentiam, & alterum novum de potentia in actum, ſicut à me practicatum reperies in uſu tertiæ Arboris per totum Librum Contemplationis, præſertim quintum. Fili, hic eſt verus, unicus & naturalis modus aſcendendi, deſcendendi & circulandi de ſignificato ad ſignificatum, extra quem omnes alii ſunt ſuperflui & contra naturam, quam Ars debet imitari. Hunc eundem modum, ſcito, te obſervare debere in reliquis ſex Inſtrumentis, ſecundùm naturam ſuarum ſex formarum ſpecificarum.

Hunc ipſum motum potes peragere per *ternarium* vel *binarium* principiorum, vel etiam per quinarium, ſenarium, ſeptenarium &c.: ſed nota, quòd primus motus eſt diminutus ratione defectûs unius vel duorum principiorum, & in natura eſt inſtabilis propter mutabilitatem actûs & potentiæ de compoſitione in ſimplicitatem, & de ſimplicitate in compoſitionem, ût docui in *Libro de Regionibus Sanitatis & Infirmitatis cap. de mod. grad. Med. §. ſi verò, & §. ſecundùm quòd:* ſecundus verò motus jam continetur æquivalenter in motu quaternarii; quia principia quaternarium excedentia in ſua generalitate non ſunt aliud, quàm reiterationes eorum, quæ includuntur in dicto quaternario.

Diſc. Accidit mihi, quod itinerantibus in plenilunio, multa equidem video, ſed adhuc ſub luce ancipiti. Mag. tarditas tuæ receptionis & cupiditas ſciendi faciunt, me mutare propoſitum differendi ſpecialius exemplum in *Caput ultimum* agens de *Secreto Operationis*, quod eò libentiùs hìc ſtatim ſubdam, quia illud caput aliàs nimìs excreſceret: ſed ante exhibitionem hujus experimenti proderit dare aliqua particularia ſpecimina *Significationis ſenſualis*, *naturalis*, *univerſalis & particularis*; hæc enim tanquam ſyllabæ viam tibi parabunt ad meliorem intelligentiam ſequentis verbi ex ſimilibus ſyllabis conſtructi: igitur accipe *Clavem Naturæ & Artis*, quam in fine Secreti Geometriæ poſui, ejuſque Tabulam ante oculos tuos pone, ut perſpicias, quomodo unum principium naturale ſignificet aliud: porrò huic Tabulæ junge Tabulas primæ & tertiæ Arboris, nam in iis implicitè continentur omnes modi ſignificandi, ſicut in Tabula proportionalium dictæ Geometriæ omnes modi proportionandi.

„ Senſualiter ſentimus, & intellectualiter „ intelligimus, quòd *calor* ſignificat *ſiccitatem* „ in *igne*, quia calor non poteſt eſſe in igne „ ſinè ſiccitate; & *frigus* ſignificat *humidi-* „ *tatem* in *aqua*, quia ſinè humiditate nulla „ aqua poſſet eſſe frigida: unde cùm hoc ita „ ſit, omnis ignis ſignificat ſiccitatem ratio- „ ne ſui caloris, & omnis aqua ſignificat hu- „ miditatem ratione ſui frigoris.

„ Cùm ignis ſit per ſe ipſum calidus, & „ aqua ſit per ſe ipſam frigida, & cùm aër „ ſit per ſe ipſum humidus, & terra ſit per ſe „ ipſam ſicca, ideo calor & frigus ſignifi- „ cant, *paſſionem* eſſe in aëre & terra, & aër „ & terra ſignificant, *actionem* eſſe in igne & „ aqua; per hoc intelligitur, quòd calor & „ frigus ſint *qualitates activæ*, ſed humiditas „ & ſiccitas *qualitates paſſivæ*: ratio & demon- „ ſtratio, quare ſignificetur, quòd calor & „ frigus ſint qualitates activæ, & humiditas „ & ſiccitas ſint qualitates paſſivæ, eſt per „ hoc, quia aër eſt medium inter aquam & „ ignem; & hoc eſt ideo, quia aër recipit „ ſuum calorem ab igne, & aqua recipit ſuam „ hu-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„ humiditatem ab aëre, & terra recipit ſuam „ frigiditatem ab aqua, & ignis recipit ſuam „ ſiccitatem à terra : unde cùm calor non „ ſit tam magnus in aëre, ſicut in igne, & „ hoc ideo, quia aër non habet calorem de „ ſe, & participat cum aqua, quæ eſt frigi- „ da, & cùm terra non habeat frigiditatem „ de ſe, & participet cum igne, & hinc non „ habeat tantum frigoris in ſe, quantum a- „ qua per ſe, ideo ſignificatur, quòd ignis „ & aqua habeant qualitates activas, & aër „ & terra habeant qualitates paſſivas.

„ *Qualitates eſſentiales* ſignificant acci- „ dentaliter *qualitates accidentales*, ſicut ca- „ lor ignîs, qui accidentaliter ſignificat „ calorem in aqua, quando aqua bullit ſu- „ per ignem.

„ *Calor* & *humiditas* ſignificant *compoſi- „ tionem* & *unionem* & *conſervationem*, quæ „ compoſitio, unio & conſervatio ſignifi- „ cant *vitam* in homine, & *frigus* & *ſiccitas* „ ſignificant *diſſolutionem* & *corruptionem* in „ homine; quæ corruptio & diſſolutio ſig- „ nificant *mortem* in homine, & privatio- „ nem vitæ & formæ.

„ *Generatio* elementata ſignificat *ſim- „ plicitatem* elementalem, & ſimplicitas ele- „ mentalis ſignificat *corruptionem* elementa- „ lem; & hoc ſignificatur in levitate ignîs & „ aëris, & in *ponderoſitate* aquæ & terræ; „ propter hoc enim ignis & aër habent levi- „ tatem, quia illorum natura requirit, ut „ redeant ad ſuam ſimplicitatem, quando „ ſunt in compoſitione; & aqua & terra „ propter hoc habent ponderoſitatem, quia „ illorum natura eſt deſcendere, adhoc, ut „ vadant ad ſuam ſimplicitatem: & ideo ge- „ neratio ſignificat ſimplicitatem, & ſim- „ plicitas ſignificat corruptionem generatio- „ nis elementatæ. Hæc pauca exempla ti- bi facem præferunt ad infinita alia ſimilia ex dicta Tabula extrahenda, & inſuper mon- ſtrant, quomodo principia explicita Ta- bulæ ſignificent principia implicita Figura- rum & Arborum.

Nunc addamus aliqua de *Significatione intellectuali*, *ſupernaturali*, *univerſali & par- ticulari* ex Figura A.

„ *Infinitas* DEI ſignificat *Magnitudi- „ nem* DEI, quæ eſt major & melior, „ quàm omnis alia magnitudo; quia infi- „ nitas DEI ſignificat, ſe ipſam eſſe ſinè „ quantitate, & ſinè principio & fine, & „ ſignificat in omnibus aliis magnitudini- „ bus creatis quantitatem & finem & princi- „ pium; & omnis quantitas creata ſignifi- „ cat de ſe ipſa, quòd habeat principium, „ quantitatem & terminum & finem.

„ *Sapientia* DEI ſignificat *Vitam*, *Amo- „ rem*, *Juſtitiam*, *Miſericordiam* & *Humilita- „ tem*, quia nulla iſtarum qualitatum eſſen- „ tialium ſubſtantialium poſſet eſſe in DEO „ ſinè ſapientia, nec ſapientia ſinè illis; nam „ ſicut forma non poteſt eſſe ſinè termina- „ tione, ſic in DEO una qualitas non poteſt „ eſſe ſinè aliis: *unde cùm quælibet qualitas det „ ſignificationem de altera*, per hoc ſignifica- „ tur & demonſtratur, quòd nulla qualitas „ DEI det ſignificationem privationis alte- „ rius qualitatis, imò omnes inſimul mu- „ tuam dant ſignificationem, cùm ſint in- „ ſimul una Eſſentia divina, quæ non pos- „ ſet eſſe ſinè ſuis qualitatibus inſimul ſe mu- „ tuò ſignificantibus.

„ *Bonum* dat ſignificationem *perfectio- „ nis*, & *malum* dat ſignificationem *defectûs*, „ & perfectio dat ſignificationem boni, & „ defectus dat ſignificationem mali: unde „ bonum ſignificat perfectionem *in ſe*, & „ malum ſignificat defectum *in ſe*; ſed quan- „ do bonum dat ſignificatum mali, tunc „ ſignificat illud *extra ſe*, ſicut malum ſig- „ nificat bonum *extra ſe*: *unde cùm hoc ita ſit, quædam ſignificata fiunt per concordantiam & per unionem, & alia ſignificata fiunt per contra- rietatem & per ſeparationem & elongationem unius ab altero.*

„ Calor & frigus & infirmitas & mors „ & fames & ſitis & ignorantia & alii defe- „ ctus & pœnæ, quæ ſunt in homine, omnes „ dant ſignificationem juſtitiæ & æquitatis „ DEI, & errorum & culparum, quæ ſunt „ in homine; quia omnes illæ pœnæ & af- „ flictiones, quæ ſunt in homine, ſunt in „ illo per juſtitiam DEI, & per peccata & „ culpas, quæ ſunt in homine, per hoc, „ quia fuit inobediens ſuo Creatori & ſuo „ DEO, Doctor Illum. Libro 4. Vol. 3. Contempl. cap. 234.

Præmiſſis quibusdam exemplis ſyllaba- rum de verbo infimo & ſupremo jam dabo exemplum ſeu experimentum de ipſo verbo medio ex ſyllabis omnium trium Verborum compoſito, & ſimul tibi revelabo aliud Se- cretum, nempe modum conjungendi Ar- tem ſignificandi cum ſequenti Arte demon- ſtrandi: manifeſtabo tibi inſuper aliud Se- cretum mirabile & utiliſſimum, *Quomodo homo*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

homo recipit Artem & modum, per quem habet cognitionem in Disputatione, quænam sit vera, vel affirmativa, vel negativa?

„ Qui vult in Disputatione cognoscere „ & scire, quæ affirmatio sit vera, vel falsa, „ convenit de necessitate, quòd sciat forma- „ re figuras sensuales, per quas sciat exalta- „ re suum intellectum ad formas intellectua- „ les, per quas habet cognitionem in dispu- „ tatione, utrùm affirmatio vel negatio sit „ in veritate vel falsitate: unde ponimus & „ dicimus, quòd

a sit Veritas.
b significatio veritatis.
c affirmatio.
d significatio affirmationis.
e negatio.
f significatio negationis.
g memoria, intellectus & voluntas.
h significatio ipsius g.

„ Quando homo figuraverit istas octo „ figuras, convenit, quòd figuret per istas „ figuras alias *tres* figuras, quarum *prima* est, „ quòd intelligamus, affirmationem esse in „ veritate: *secunda*, quòd intelligamus, ne- „ gationem esse in veritate: *tertia*, quòd „ intelligamus, veritatem esse in affirma- „ tione & negatione: quia sicut natura de „ contrariis & diversis figuris format unam „ vel plures figuras, sic in disputatione, „ quando unus affirmat, & alter negat, de „ octo figuris formantur dictæ tres figuræ, „ per quas tres figuras habet homo cognitio- „ nem de vera affirmatione vel negatione, „ vel de veritate, quæ est in affirmatione & „ negatione. *Unde, cùm affirmatio & negatio sint contrariæ, qui vult inquirere & scire, quænam sit melior & magìs virtuosa, vel affirmatio, vel negatio, convenit, quòd inquirat in significatis, quæ qualitates DEI significant de sua glorioſa Essentia, & in significatis, quæ creaturæ significant de Essentia DEI, quænam trium figurarum sit melior vel pejor super alteram, quia illa figura, de qua homo meliùs recipit significata qualitatum DEI & creaturarum ad demonstrandam perfectionem glorioſæ divinæ Essentiæ, est melior, quàm altera figura, quæ non est tam bene dispoſita ad recipienda dicta significata; & illa figura est pejor, quæ fortiùs impedit humanum intellectum ad recipienda significata, quæ significant divinam Essentiam & opera glorioſa DEI*, Doctor Illum. Vol. 3. Lib. 5. Contempl. cap. 362. Fili, hæc Regula est infallibilis; sed quia multi, qui meam Artem adhuc ignorant, sunt in K. L. Figuræ S., & putant, se esse in B. C., ideo nesciunt uti hac Regulâ, quibus consulo, ut, priusquam judicent de illa, addiscant *Regulam nonam meæ Artis Inventivæ de Majoritate finis* Tomo quarto contentam; hæc enim resolvet dubia & objectiones, quæ circa hanc Regulam fieri possent. Jam ad ipsum experimentum.

Prima Figura est, quando b. & d. significant & demonstrant ipsi g., quòd a. est in c., & non in e., Doctor Illum. ibid., quando unus homo affirmat, quòd detur Salvator universalis sensualis, & alter hoc negat, tunc b. & d. significant ipsi g., quòd a. est in c., & f. significat, quòd a. est in e.: unde quando g. recipit b. & d., tunc recipit plus significationum & demonstrationum, quàm quando recipit f., & non recipit b. d.; & ideo h. demonstrat & significat ipsi g., quòd a. est in c., & non est in e.; quia si a. esset in e., & non in c., quando unus homo affirmat, quòd detur Salvator universalis sensualis, & alter hoc negat, h. demonstraret ipsi g., quòd plus perfectionis esset in privatione, quàm in esse, & plus defectûs esset in esse, quàm in privatione: unde, cùm esse & perfectio conveniant & concordent, & cùm defectus & privatio concordent & conveniant secundùm relationem perfectionis & esse, quando g. recipit quodlibet supradictorum significatorum, & intelligit differentiam & contrarietatem ipsius esse & perfectionis cum defectu & privatione, tunc intelligit, quòd a. est in c., & non in e.

Quando g. per præcedentem significationem & demonstrationem intellexit, quòd detur Salvator universalis sensualis, tunc ascendit uno gradu altiùs, & quærit, utrùm detur Salvator universalis intellectualis? unde, ut h. significet & demonstret ipsi g., cum quo magìs conveniat a., vel cum c., vel cum e., assumit supradictam regulam, per quam g. videt, quòd plus perfectionis sit in esse, quando c. affirmat, dari Salvatorem universalem intellectualem, quàm quando e. hoc negat.

Invento Salvatore universali sensuali & intellectuali g. recolit, quòd sit differentia inter unum & alterum; & quia intelligit per conditiones Figuræ T., quòd omnis differentia sit major in concordantia, quàm in contrarietate, iterum descendit & quærit, utrùm detur Salvator medius participans de natura sensuali & intellectuali, & concordans

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dans cum utroque? tunc h. iterum ſignificat ipſi g., quòd d. det majorem ſignificationem perfectionis per c., quàm f. per e.; quia ſi deficeret Salvator medius inter ſupremum & infimum, minor Salvator, conveniens cum minori perfectione, eſſet in eſſe, ſignificans & demonſtrans, ſupremum Salvatorem eſſe in eſſe, & major Salvator, conveniens cum majori perfectione, eſſet in privatione, ſignificans & demonſtrans, ſupremum Salvatorem eſſe in privatione: & quia major ſignificatio & demonſtratio privat minorem ſibi contrariam, ſequeretur, quòd e., negans ſupremum Salvatorem, conveniret cum a., & c., affirmans illum, cum privatione a.; & hoc eſt impoſſibile & contra datam regulam.

„ Senſualiter ſentimus, & intellectualiter intelligimus, quòd vas vacuum non poteſt impleri per nihil, quia nihil non habet proprietatem & naturam, quòd det complementum & perfectionem; quia ſi hoc faceret, conveniret, quòd nihil eſſet aliquid: unde cùm hoc ita ſit, quando g. recipit f., & negat, quòd dicti tres Salvatores ſint in eſſe, & non vult recipere d., nec affirmare, quòd ſint in eſſe, tunc h. ſignificat, quòd g. non poteſt tam bene impleri, nec poteſt habere tam perfectum nec tam magnum recolere, intelligere & velle per e., quàm quando affirmat c.: unde cùm recolere, intelligere & velle ſint tam nobilia, & ſinè iſtis tribus virtutibus homo nihil valeret, & cùm g. nihil valeat, nec ullum bonum contineat in ſe, quando recipit f., & non recipit d., reſpectu nobilitatis & valoris & perfectionis, quas habet in ſe, quando recipit d., idcirco b. & h. demonſtrant ipſi g., quòd a. ſit in c., & non in e.; quia ſi eſſet in e., ſequeretur, quòd g. eſſet melius, ſi dicti Salvatores non eſſent in eſſe, quàm ſi ſint in eſſe; & hoc eſt impoſſibile.

Secunda Figura eſt, quando b. & f. demonſtrant ipſi g., quòd a. eſt in e., & non eſt in c.: unde cùm probaverim, quòd in ſupradictis c. ſit melius, quàm e., ſic probabo, quòd in aliis diverſis ab his e. ſit melius, quàm c.; quia ſicut affirmatio eſt melior per a., quàm negatio per privationem a., ſic negatio eſt melior per a., quàm affirmatio per privationem a.; nam ſicut forma non poteſt ſubſiſtere ſinè ſubjecto, ſic c. & e. non poſſunt habere ullum bonum ſinè a.

Quando c. affirmat, quòd ſit major perfectio, ſi ſit tantùm unus Salvator & Mediator univerſalis, & non ſint plures particulares, & e. hoc negat, tunc g. inquirit in b. d. f., per quod illorum poſſit magìs impleri, vel per f. vel per d.? & ideo ponit f. d. in Figuris A. T. X., & Elementali, & Clave Artis & Naturæ, & in tribus Arboribus, ut videat, an f., an d. in illis tribuant majorem ſignificationem, & invenit, quòd major ſit perfectio in ſole, quia illuminat terram immediatè & mediatè, ſcilicet mediante lunâ & aliis planetis & ſtellis, quàm ſi tantùm illam illuminaret mediatè, & invenit in A. majorem bonitatem, quia in illo eſt bonitas producens & producta, quàm ſi eſſet tantùm una bonitas, & invenit in T., quòd melior & major eſt concordantia in differentia, quàm in privatione differentiæ: & ideo h. b. ſignificant ipſi g., quòd a. eſt in e., & non in c.; quia ſi eſſet in c., eſſet major perfectio in g., ſi intelligeret minorem perfectionem per c., quàm majorem per e.; & hoc eſt impoſſibile.

Tertia Figura eſt, quando b. d. & f. ſignificant ipſi g., quòd a. eſt in c. & e., quando a. intrat æqualiter in c. & e.; quia quando c. affirmat, quòd Hoſtia per Conſecrationem verè transmutetur in Carnem, & Vinum in Sanguinem, & quòd Chriſtus adhuc quotidie ſe offerat DEO Patri in Sacrificio Altaris, & quòd debeat adorari, & permittat ſe manducari & bibi ab impiis & juſtis, & portari de uno loco ad alterum, ſcilicet ad infirmos, & quòd ſit unus in diverſis locis, & totus ſub qualibet parte Hoſtiæ, & ſimilia, & quando c. negat, quòd ſit abſens à cœlo, & quòd in Hoſtia & Vino conſecratis ſit forma & materia Panîs & Vini, & quòd Chriſtus ſæpiùs ſe offerat DEO Patri, quàm ſemel, & quòd Panis & Vinum debeant adorari, & quòd Chriſtus corrumpatur vel defectum patiatur, licèt comedatur & bibatur, & quòd ſit contra humilitatem Chriſti, ſi patiatur ſe deferri ad infirmos, nec contra poteſtatem ejus, ſi ſit unus in diverſis locis, & totus ſub qualibet parte Hoſtiæ, tunc d. f. ſignificant & demonſtrant ipſi g., quòd a. eſt in c. & e.; quia ſi non, ſequeretur, quòd c. & e. concordantes in perfectione non facerent ſimul ſumpta majorem perfectionem, quàm unum ſolùm ſinè altero; & hoc eſt impoſſibile.

Fili, hoc ſolum experimentum tibi præbet infinitam copiam ſimilium demonſtrationum & ſignificationum formandarum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rum in omni ſcibili, præſertim verò in Theologia, ad convincendum incredulos & ab-errantes à Fide noſtra ſacroſancta Catholica Apoſtolica Romana; nam hæc eſt methodus adeò facilis & potens, ut omnes errores ſubitò detegat, & omnia argumenta in contrarium allata funditùs evertat: quapropter Fili, eſto certus, quòd per gratiam DEI multi Viri prudentes & amantes veritatis, qui hactenus propter defectum ſcientiæ & educationem errori fuerunt obnoxii, ad agnitionem veritatis pervenient, & ad ſinum Sanctæ Matris ſuæ veræ & unicæ Eccleſiæ revertentur, à qua illorum anteceſſores receſſerant, ſi meam Artem & millenas demonſtrationes ex Arte factas ad normam harum in dicto Libro Contemplationis intelligent, & bonâ voluntate recipient.

Diſc. Si verò rationes non admittant, ſed confugiant ad Scripturam, ût communiter ſolent, quid agam, Pater? Mag. Fili, veritas non eſt contraria veritati; nam ſi eſſet, falſitas concordaret cum veritate; & ſi concordaret, veritas eſſet contraria ſibi ipſi: unde ſi tua argumenta ſint ſecundùm meam Artem facta, neceſſariò erunt vera; & ſi neceſſariò ſunt vera, neceſſariò concordabunt cum Scriptura, quæ tota eſt vera: unde ſi veritatem meorum & tuorum argumentorum ac demonſtrationũ non admittent, non operantur ſecundùm rectã rationem; quod ſi non agunt, multò minùs illos convinces per Scripturam; cùm Scriptura ab illis, qui non admittunt judicium Eccleſiæ, & qui reſpuunt ſanam rationem, nunquam niſi perverſo modo poſſit interpretari: imò tales non ſolùm Scripturâ & ratione, ſed nec miraculis ad veram Fidem adduceres; hos igitur DEO committe.

De Grammatica Artificiali, univerſali & particulari multa eſſent dicenda, quæ ſola integrum volumen requirerent & explerent; quod hìc eſt impoſſibile: interim hæc pauca accipe, quibus multa complectar.

Grammaticam artificialem, univerſalem ad omnes linguas, æſtimo, nondum dari, quia, talem eſſe poſſibilem paucos & ferè neminem credere, arbitror; quod tamen ita non eſſe, mea Ars & conditiones Figuræ T. in illa contentæ demonſtrant; *cùm enim ſit impoſſibile, differentiam eſſe in perfectione ſinè concordantia*, eſt impoſſibile, particulares Grammaticas inter ſe differentes eſſe in perfectione ſinè concordantia Grammaticæ univerſalis; ſed quia omnes Grammaticæ particulares, & ſingulariter latina, ſunt plenæ defectibus, ita, ut nequidem Syſtema declinationum & conjugationum in ulla ſit naturali ordine & ſecundùm leges Artis diſpoſitum, non eſt mirum, ſi particularia defectuoſa difficulter vel omninò non ſunt reducibilia ad univerſale perfectum.

Diſc. Eſt difficile hos defectus per Artem invenire, ſed puto, eſſe centies difficilius etiam inventos emendare; nam conſuetudo eſt altera natura, quam immutare nec tu, mi Pater, nec ego ſufficio. Mag. veritas & perfectio ſunt fortiores, quàm falſitas & defectus; quia ſi non, veritas & perfectio non eſſent DEUS, vel DEUS nihil eſſet; & hoc eſt impoſſibile: unde cùm omnia naturaliter tendant ad finem perfectionis, etiam defectus, qui ſunt in Grammaticis, in fine perfectionis, ad quem naturaliter tendunt, emendabuntur; & hoc infallibiliter fiet, ſive DEUS per me, ſeu per te, vel per alium hoc facturus ſit: ſed quia te ſcire ſaltem juvat modum inveſtigandi & inveniendi omnes defectus, qui ſunt in quavis Grammatica, ut poſſis obviare meis obtrectatoribus, qui nil niſi barbarum in meis Libris offenderunt, tibi porrigo Figuram T. ejuſque quinque triangulos.

Quoniam ex Figura T. formantur Conditiones univerſales, ex quibus inter ſe combinatis per Artem producuntur demonſtrationes univerſales, quibus omnis veritas particularis eſt demonſtrabilis, applicando ipſis aliquod vel aliqua principia particularia, ût in *ſequenti Secreto Logicæ* oſtendetur, ideo ex hac Figura extrahe Conditiones univerſales, per quas veluti formas generales formæ ſpeciales in Grammatica dirigantur: quales ſunt ſequentes.

1. Quia differentia eſt realiter univerſale in natura, eſt in particularibus. 1. Condit. Differ.

2. De majori differentia poteſt ſequi major concordantia, quàm de minori. 3. Condit. Differ.

3. Omnis concordantia eſt plùs appetibilis in magnitudine, quàm in parvitate. 1. Condit. Concor.

4. Omnis concordantia poteſt plùs diſtare à contrarietate in majori differentia, quàm in minori. 2. Condit. Concor.

5. Impoſſibile eſt, inveniri concordantiam ſinè differentia. 3. Condit. Concor.

6. Quia in DEO eſt concordantia, ma-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

jor eſt concordantia inter intellectivum & ſenſitivum, quàm inter ſenſitivum & ſenſitivum. 7. Condit. Concor.

7. Inter ſenſitivum & ſenſitivum nulla eſt concordantia ſinè contrarietate. 6. Condit. Concor.

8. Senſitivum repugnat intellectivo cum minoritate, & è converſo cum majoritate. 8. Condit. Contrar.

9. Omne ſenſitivum contradicens intellectivo contradicit ſibi ipſi, & non è converſo. 9. Condit. Contrar.

10. Omnis abſentia concordantiæ eſt contrarietas. 4. Condit. Contrar.

Omnes ſuprapoſitæ Conditiones univerſales ſunt deſumptæ ex *Libro Propoſitionum meæ Artis Demonſtrativæ* ejuſque Figuræ T. triangulo viridi, & ſunt ſatis ſuperque ſufficientes ad formandam ex illis Grammaticam artificialem, tam univerſalem, quàm particularem, integram & perfectam, & ad detegendum omnes defectus & errores commiſſos ab inventoribus omnium linguarum. Fili, admove has decem conditiones ad Grammaticam tuam latinam, & per illas examina ſingulas ejus partes: v. g. formulas declinationum, conjugationum, earumque terminationes reduc ad ſupradictas Conditiones concordantiæ, differentiæ & contrarietatis, & obſtupeſces, quàm ſinè ulla lege & ratione à barbaris & ethnicis Romanis fuerint conſarcinatæ; quandoque enim eſt differentia ſinè concordantia, quandoque concordantia ſinè differentia, quandoque mera contrarietas; aliquando concordat ſenſuale, & contrariatur intellectuale, ût in terminatione activa & ſignificatione paſſiva: quid dicam de Syntaxi? percurre libros latinos, & reduc periodos illorum ad examen harum conditionum, & tunc videbis, quantâ difficultate ſub imaginario ornatu & irrationali tranſpoſitione verborum debeas venari genuinum ſenſum Authoris. Præterea defectum formæ augmentat defectus materiæ, qui ſic eruitur: intellectivum intelligit, quòd omnis ſignificatio realis & naturalis debeat habere parallelam ſignificationem intentionalem & artificialem; evolve modò omnia lexica omnium linguarum, & ſenſuale ſentiet millies oppoſitum, quod eſt contra nonam Conditionem.

Diſc. Expertus ſum in verſione tuorum Librorum, mi Pater, volens inſiſtere, quantum potui (non lenocinio verborum per ambages circumſcribendo textum) breviſſimæ & clariſſimæ viæ. Mag. O utinam Viri prudentes & amatores boni publici operam, quam excolendis linguis deſtinarunt, & ad quam vocatione ſunt præordinati, locarent ad exequendum conſilium, quod dedi in *Libro quarto Blanquernæ in Capite: Tu ſolus Dominus*, nempe adhoc, ut omnis differentia linguarum reduceretur ad unitatem in toto mundo. Diſc. & quomodo hoc eſſet poſſibile, Pater? Mag. non ſolùm poſſibile, ſed etiam facile, ſi ea methodus obſervaretur, quam dicto loco propoſui. Diſc. ad quam linguam deberent ergò reduci cæteræ linguæ? Mag. ad Latinam; *nam Latina eſt maximè generalis Lingua, & in Latino ſunt multa verba aliarum linguarum, & in Latino ſunt noſtri Libri.*

Diſc. Sed in quem finem fieret iſta reductio ad unitatem? Mag. *ad hoc, ut in toto mundo non eſſet niſi una lingua, una credentia, una Fides*, Doctor Illum. ibid.; ſed quia amor erga linguam maternam ſingulis nationibus medullitùs inhæret, vix unquam exuendus, ideo per meam Artem alia & æquè facilis ac utilis ratio hujus unionis linguarum tibi ſuppeditatur, ſalvando differentiam, & producendo concordantiam; & ad hoc requirerentur quinque: *Ordo, Natura, Ars, Lexicon univerſale particulare, Grammatica univerſalis particularis:* ultima duo ab aliquibus jam attentata ſunt, ſed non optato ſucceſſu, quia prima tria illis erant incognita.

De Secreto Logicæ.

De Demonſtratione.

MAg. Fili, hoc eſt ſecundum Inſtrumentum univerſale ſciendi ſummè utile & neceſſarium ab antiquis Sapientibus & à nobis in noſtris Libris ſub metaphora Logicæ vulgaris abſconditum: „ conſide„ rantes autem, veterem Logicam ab inqui„ rentibus eam propter ſuam prolixitatem „ & multorum librorum diverſitatem cum „ labore maximo plenariè acquiri, & jam „ acquiſitam propter ſuî labilitatem cum „ maxima difficultate in memoria retineri, „ ad prolixitatem & labilitatem ipſius vitan„ dam, cogitavimus mediante divino au„ xilio invenire novam & compendioſam „ Logicam ſinè difficultate à deſiderantibus „ eam acquirendam, ut acquiſita in me„ moria totaliter & faciliter teneatur, ac „ plenariè conſervetur: *verùntamen quia conſide-*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſideratio Logici verſatur circa ſecundas intentiones, quas nemo perfectè cognoſcere poteſt ignoratis primis, ideo in hoc noſtro Compendio ac novo Opere &c. naturaliter & philoſophicè procedemus, ut primarum ac ſecundarum intentionum notitia naturaliter & logicè à ſcientibus hunc Librum plenariè ac clariſſimè habeatur: erit igitur ſubjectum hujus Artis inventio veri & falſi. Doctor Illum. in Prol. novæ Logicæ.

Quanta ſit differentia inter meam & vulgarem Logicam, partim patet ex dictis, partim patebit ex dicendis; nam Logica ordinaria non agit niſi de ſecundis intentionibus, mea verò de primis & ſecundis; illa non procedit niſi artificialiter, mea naturaliter & artificialiter ſimul; illa non eſt niſi particularis, mea univerſalis & particularis; illa non ſubminiſtrat niſi formam & modum artificialem argumentandi, mea & materiam, tam univerſalem, quàm particularem, & formam ſimiliter, tam naturalem, quàm artificialem argumentandi tribuit; illa non eſt per totum demonſtrativa, mea verò in omnibus ſuis partibus non patitur niſi demonſtrationes; illa non tendit ad opus practicum phyſicum, mea verò ſic. Præterea adhuc alias & nobiliores proprietates habet mea Logica, nam in quantum eſt naturalis ſeu phyſica, licèt ſit univerſalis, eò quòd ambit totam naturam creatam, eſt tamen ſic accepta particularis reſpectu illius, quæ comprehendit utramque naturam creatam & increatam, quæ ultima & hanc & omnes alias decem principiis ſignificatas involvit; & hæc eſt propriè pars meæ Artis Univerſalis, quia ejus principia ſunt principia Artis Univerſalis, & propoſitiones hujus conditiones illius, & demonſtrationes hujus demonſtrationes illius; nec una differt ab altera, ſi accipiatur in concreto, quia ſic includit omnes reliquas partes, ſcilicet Artem ſignificandi, inveniendi, intelligendi, memorandi, amandi, perſuadendi, numerandi, menſurandi, concordandi &c., ſed bene, ſi accipiatur in abſtracto ſub forma demonſtrandi, tunc enim conſideratur ût pars Artis.

De Principiis Demonſtrationis Naturalis, Univerſalis & Particularis.

JAm dixi ſuperiùs, quòd Principia Demonſtrationis ſint ipſamet Principia primitiva ſuprema realia & naturalia meæ Artis Generalis, ſcilicet Bonitas, Magnitudo, Duratio &c. ſuprema, ſuperiora & inferiora, ût DEUS, Creatura, Operatio &c.: ſed quia hæc Principia ſub duplici reſpectu demonſtrationem ingrediuntur, nempe aut materiæ aut formæ demonſtrationis, ideo aliqua illorum in demonſtratione ſe habent per modum materiæ, & aliqua per modum formæ; quæ ſe habent per modum formæ, ſunt duo, ſcilicet *Neceſſitas* & *Impoſſibilitas*, quia omnis demonſtratio neceſſariò ſuam informationem accipit aut à neceſſitate, aut ab impoſſibilitate; & ideo neceſſitatem poſui in medio primæ Arboris, ſcilicet inter *Eſſe* & *Privationem*: & ſicut ſunt duo principia formalia demonſtrandi univerſaliſſima, ſic ſunt duo principia materialia demonſtrandi univerſaliſſima, ſcilicet dicta *Eſſe* & *Privatio*; & quodlibet illorum reſpondet cuilibet iſtorum, videlicet Neceſſitas ipſi Eſſe, & Impoſſibilitas ipſi Privationi: nam ſicut Neceſſitas & Eſſe ſunt poſitiva, ſic Impoſſibilitas & Privatio ſunt privativa.

Diſc. Quare ergò tu, Pater, poſuiſti tantùm tria principia in Arbore, & non quatuor? & quare ex utroque latere neceſſitatis poſuiſti *poſſibile* & *impoſſibile*? Mag. tria tantùm poſui, Fili, quia revera in principio operationis naturalis & intentionalis ſunt tantùm *tria* in actu, & quartum eſt in potentia, ût infrà audies, & mea Philoſophia te certificat; neceſſitatem verò locavi in medio, quia, in quantum neceſſitas eſt genus, ſic habet ſub ſe duas ſpecies, nempe poſſibile & impoſſibile; & hoc modo accipitur à me in *Libro de Poſſibili & Impoſſibili*; & ſic neceſſitas eſt ſuperior, & impoſſibilitas inferior; & tali modo ſunt in creatura: ſed in quantum neceſſitas & impoſſibilitas ſunt dignitates DEI, & numerantur inter ſuprema & primitiva principia meæ Artis, ſic ſunt æqualia, & nullum ſuperius altero; & hoc principium videtur latuiſſe quoſdam veſtrorum Geometrarum, qui putabant, demonſtrationes factas per impoſſibile minùs eſſe ſecuras, quàm demonſtrationes factas per neceſſarium. Fili, æqualitas, quæ eſt inter æternitatem & infinitatem DEI, demonſtrat, quòd ſit tam neceſſarium, DEUM eſſe æternum, quàm eſt impoſſibile, DEUM eſſe finitum, nec plùs, nec minùs; & hoc eſt fundamentum omnium mearum demonſtrationum, quas in omnibus meis Libris aut ad neceſſarium, aut ad impoſſibile, reductas invenies; præſertim in toto

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Libro Mirandarum Demonſtrationum, & in toto *Libro Contemplationis.*

Quemadmodum igitur neceſſitas ſe habet per modum formæ, & veritas per modum cauſæ finalis, & *eſſe* omnium reliquorum principiorum per modum materiæ, ſic impoſſibilitas oppoſita neceſſitati ſe habet per modum formæ contrariæ, & falſitas per modum cauſæ finalis contrariæ, & *privatio* omnium reliquorum principiorum oppoſitorum per modum materiæ contrariæ.

Diſc. Quando eſſe eſt impoſſibile, privatio eſt neceſſaria; & quando eſſe perfectionis eſt impoſſibile, privatio perfectionis eſt neceſſaria; & quando privatio perfectionis eſt impoſſibilis, privatio defectûs eſt neceſſaria: unde videtur, quòd neceſſitas & impoſſibilitas æqualiter ſe habeant ad eſſe & privationem. Mag. duobus modis neceſſitas & impoſſibilitas ſe poſſunt habere æqualiter, aut per concordantiam, aut per contrarietatem; per concordantiam, quando ſimul concordant in veritate, ût ſuprà audiviſti in Divinis; per contrarietatem dupliciter, aut quando quælibet operatur ſecundùm ſuam naturam; exemplum hujus tibi dedi ſuprà in *Gramatica in experimento affirmationis & negationis:* nam ſicut affirmatio & negatio operantur ſecundùm ſuam naturam, quando affirmatio affirmat veritatem, & negatio negat falſitatem, & operantur contra ſuam naturam, quando affirmatio affirmat falſitatem, & negatio negat veritatem, ſic neceſſitas & impoſſibilitas operantur ſecundùm ſuã naturam, quando neceſſitas eſt circa eſſe, & impoſſibilitas circa non eſſe ſeu privationem, & operantur contra ſuam naturam, quando neceſſitas eſt circa non eſſe ſeu privationem, & impoſſibilitas circa eſſe; ex quo vides, quomodo ambæ ſint æqualiter vel inæqualiter circa eſſe & privationem.

Et quia hìc tractavimus de *Neceſſitate*, *Impoſſibilitate*, *Eſſe* & *Privatione*, & recolo, alibi me dixiſſe, ſupremam neceſſitatem eſſe ſupremum principium demonſtrandi, per ſe ſequitur, quòd reliqua tria principia debeant æqualificari ſupremæ neceſſitati, ut poſſint producere ſupremas demonſtrationes, cùm clarum ſit, quòd ex ſupremo & inferiori principio non poſſit ſequi ſupremus finis: quapropter cùm in demonſtrationibus de Exiſtentia DEI & pluribus aliis de materia theologica multoties uſus ſim ſupremâ privatione, quando dixi; *ſi ſummum Bonum eſt, ſummum malum non eſt; & ſi ſummum malum eſt, ſummum Bonum non eſt*, ût habes *in Libro Articulorum Fidei*, & in *Arte Inventiva*, & pluribus aliis, ne Diſcipuli mei vacillent circa infallibilitatem harum demonſtrationum (ût aliqui Doctorum, qui, quando audiunt, me affirmare, *quòd, DEUM eſſe, ſit neceſſarium & demonſtrabile magìs neceſſariâ demonſtratione, quàm ſit aliqua demonſtratio mathematica*, Doctor Illum. in Introd. Lib. de Art. Fid., non poſſunt credere, nec ſibi imaginari, me verum dicere, quia non viderunt iſta principia, nec informationem habent meæ Artis) convenit, me aliqua ſcitu neceſſaria tradere de certitudine, infallibilitate & neceſſitate meæ Methodi demonſtrandi, quæ infrà invenies *Capite quarto* de Secreto Potentiæ, ſcilicet de Modo, ſecundùm quem potentia ſe habet ad ſuum objectum.

Redeamus igitur ad noſtrum propoſitum, oſtendendo, quòd prima & ſuprema Principia demonſtrandi primò ſint *tria*, & poſtea *quatuor*, & quòd ſint neceſſariò *æqualia*; cùm enim prima principia eſſendi neceſſariò ſint tria, & non plura, nec pauciora, & modus intelligendi ac demonſtrandi debeat ſequi modum eſſendi, ût Regula 2. meæ *Artis Inventivæ* docet, manifeſtè ſequitur, quòd principia demonſtrandi non debeant eſſe niſi tria tantùm; & quia ſuprà dixi, *eſſe* ſe habere per modum formæ, & *privationem* per modum materiæ, materia verò & forma non poſſint conſtituere compoſitum ſinè tertio, quod eſt medium inter utrumque, ideo inter eſſe & privationem neceſſariò debui ponere medium, ſcilicet neceſſitatem.

Diſc. Sunt aliqui Philoſophi, qui dicunt, formam & materiam ſe unire ſinè tertio, videlicet unione diſtinctâ, quod ſi ita eſt, ût illi dicunt, ſufficient duo principia: item ſi ſunt tria, quare non poſuiſti unionem loco neceſſitatis? Mag. materia & forma opponuntur, quia forma convenit cum actione, & materia cum paſſione; unde ſi materia & forma unirentur per ſe ſinè medio, contrarietas eſſet principium concordantiæ, & concordantia principium contrarietatis; & ſic concordantia & contrarietas concordarent ſibi mutuò, & contrariarentur ſibi ipſis; & hoc eſt impoſſibile: ergò convenit, eſſe medium ſapiens naturam utriuſque: quod patet per definitionem medii, & per prima principia meæ Artis, quæ ſunt *tivum*, *bile* & *are* medium inter utrumque: quare autem neceſſitatem, & non

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& non unionem, locarim in medio, hæc eſt ratio, quia ſinè neceſſitate in opere demonſtrandi nunquam potuiſſem producere ex forma & materia perfectum concretum demonſtrationis; quod patet: quia omnis demonſtratio ultimatò reducitur ad eſſe vel privationem, vel ad eſſe & privationem, tanquam principia demonſtrandi, ſicut in natura omne compoſitum ultimatò reſolvitur in ſuam formam vel materiam, vel in formam & materiam; & hoc neceſſariò, neceſſitate conſervante *differentiam* inter formam & materiam, eſſe & privationem, ſinè qua non eſſet neceſſaria veritas illarum, & per conſequens affirmatio. Hoc idem accidit in motu ſynthetico oppoſito priori analytico, ſcilicet quando demonſtratio progreditur à primis principiis ad principiata, neceſſitate conſervante *concordantiam* inter formam & materiam, eſſe & privationem, ſinè qua non eſſet neceſſaria veritas illorum, & per conſequens affirmatio; nulla igitur eſſet demonſtratio, ſed tantùm probabilitas.

Diſc. Quia in DEO eſt Trinitas, in DEO eſt *tivum*, *bile* & *are*, ſcilicet generativum, genèrabile & generare, ſpirativum, ſpirabile & ſpirare, bonificativum, bonificabile & bonificare, ſed non eſt forma, nec materia, nec privatio, quomodo ergò in DEO dicta tria principia poſſunt eſſe? & quomodo poſſunt eſſe ſuprema? & quomodo per illa poſſunt fieri demonſtrationes de DEO? Mag. hæ quæſtiones, Fili, ſunt magni ponderis, earumque ſolutio valde neceſſaria ad intelligentiam principiorum demonſtrandi: unde ſcito, quòd methodus demonſtrandi pro ſtatu præſentis ſæculi, in quo vos eſtis, ſumit ſua principia in primo gradu, & non in tertio, hoc eſt, in infimo, & non ſupremo, aſcendendo paulatim ab infimo per medium ad ſupremum: unde ſi ſubitò vos exponerem luci ſupremorum principiorum, contingeret vobis id, quod ſolet iis, qui diu detenti in tenebricoſo carcere de repente claritati ſolis admoverentur; nam intenſio contrarii objecti lucidi offenderet potiùs debilitatem potentiæ tenebris aſſuetæ, quàm illam illuminaret: è contra verò ſicut hi, qui in tenebris & umbra mortis ſedebant, poſt liberationem paulatim & per gradus lucem recipiunt, & perferre diſcunt, donec inoffenſo oculo ſole aperto fruantur, ſic vobis, qui ſuffertis adhuc tenebras agnati veſtri carceris, & ſedetis in umbra ignorantiæ, paulatim convenit lucem miniſtrare, temperando illam per gradus ad menſuram veſtræ tollerantiæ; quod ſic intellige.

Tu ſenſualiter ſentis, & intellectualiter intelligis in triangulo livido, quòd tota Creatura ſit diviſa in tres gradus, quorum inferior eſt Creatura ſenſualis, ſuperior Creatura intellectualis, medius Creatura animalis; & quia ſenſualiter priùs & faciliùs ſentis inferiorem gradum & medium, hoc eſt, creaturam ſenſualem & animalem, quàm intellectualiter ſuperiorem, hoc eſt, intellectualem, ideo DEUS ordinavit, diſpoſuit & proportionavit infimum gradum tali ordine, ut principia inferioris ſignificarent & demonſtrarent principia medii, & principia medii principia ſuperioris, & principia ſuperioris principia ſupremi (& quod dico de principiis, hoc idem intellige de mediis & finibus): & hoc demonſtratur ex ordinatione, perfectione & eſſe; quia cùm ordinatio conveniat cum perfectione, & perfectio cum eſſe, inordinatio verò cum defectu, & defectus cum privatione, ſi principium, medium & finis unius gradûs non eſſet ordinatus ſecundùm ordinem principii, medii & finîs alterius gradûs, non eſſet ordinatio nec proportio inter unum gradum & alterum; & ſi non eſſet, non eſſet perfectio; & ſi ſic, non eſſet in eſſe, ſed in privatione; & hoc eſt impoſſibile & contrà ſenſum: poſuit ergò DEUS, qui eſt ſuprema perfectio, perfectum ordinem in dictis principiis graduum, ut intellectus creatus à cognitione unius infallibiliter duceretur ad cognitionem alterius.

Hæc autem principia in primo gradu, hoc eſt, in creatura ſenſuali, ſunt forma & materia ſenſualis & medium inter utramque, quod eſt illa neceſſitas ſenſualis, per quam forma & materia neceſſariò ſunt unum in concreto, & duo in abſtracto; quæ duo cum illa neceſſariò faciunt tria: iſta tria à me vocantur *tivum*, *bile* & *are* ſenſuale: unde cùm omnia ſenſualia in hæc tria ultimatò reſolvantur, & ex illis componantur, meritò principia ſuprema, primitiva, vera, realia & neceſſaria illorum nominantur. Æqualitas horum trium principiorum conſiſtit in hoc, quia in ratione principii tantum eſt unum, quantum eſt alterum; ſed ſunt inæqualia in hoc, quia unum, h.e. forma, convenit cum majoritate, actione & eſſe, & alterũ, h.e. materia, cum minoritate, paſſione &

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ne & privatione: & hic ordo obſervatur ab infimo gradu per omnes medios uſque ad ſupremum, ût manifeſto & clariſſimo exemplo demonſtravi in *prima Regula Compendii ſuper Art. Dem. Tom. 3.*, quod reiteratâ lectione tuæ memoriæ commendes.

Cùm igitur totus modus eſſendi rerum ſenſualium profluxerit à ternario principiorum, & modus intelligendi debeat conformari & proportionari, quantum eſt poſſibile, ipſi modo eſſendi, ût habet *Regula ſecunda meæ Artis Inventivæ*, ideo totus modus intelligendi debet neceſſariò ſumere exordium à ternario principiorum: & ſicut principia eſſendi ſunt ipſa principia intelligendi, ût dicto loco invenies, ſic ipſa tria principia realia ipſius modi eſſendi rerum ſenſualium ſunt eadem tria principia intentionalia ipſius modi intelligendi dictarum rerum.

Ex dictis colliges, Fili, quòd, cùm nullus Author orſus ſit ſuam Methodum demonſtrandi ab unitate & trinitate principiorum, nullus noverit vel tradiderit veram methodum demonſtrandi. Jam audi ſolutionem tuarum quæſtionum, videlicet *quomodo Eſſe, Privatio & Neceſſitas ſint in DEO, & quomodo ſint ſuprema & æqualia, & quâ ratione in DEO fiant demonſtrationes ex illis.*

Quia in inferiori bono eſt inferius eſſe, inferius bonum ſignificat & demonſtrat per inferius eſſe, quòd in ſupremo Bono ſit ſupremum eſſe; quia ſi non, ſequeretur, quòd eſſet major proportio inter inferius bonum & inferius eſſe, quàm inter ſupremum Bonum & ſupremum eſſe; & hoc eſt impoſſibile. Si in eſſe inferioris boni non eſſet operatio, eſſe inferioris boni eſſet in privatione; & ſi in eſſe inferioris boni eſſet infinita operatio, eſſet impoſſibile, quòd privatio eſſet in eſſe: unde cùm forma, quæ eſt in inferiori bono, conveniat cum eſſe & operatione, & materia cum privatione & terminatione operationis (cùm omnis materia per ſuam paſſionem terminet actionem formæ) manifeſtum eſt, quòd in inferiori bono privatio cadit in eſſe formæ ratione materiæ terminantis operationem formæ; ſed quia forma & operatio conveniunt cum perfectione, & materia cum defectu, & in DEO eſt perfectio ſinè defectu (cùm DEUS ſit infinita perfectio) manifeſtum eſt, quòd in DEO ſit forma & operatio ſinè materia: ergò in DEO eſt ſuprema & infinita forma, ſuprema & infinita operatio.

Si in DEO eſt ſuprema forma & ſuprema operatio, in DEO eſt ſupremum formativum operativum, formabile operabile, formare operari, & hoc neceſſariò, cùm ſit impoſſibile, ſinè his tribus in ſuprema forma eſſe ſupremam operationem; & quia hæc tria non poſſent eſſe in opere infinito, niſi unum realiter diſtingueretur ab altero, & unum eſſet æquale alteri, & conveniunt cum eſſe, neceſſitate & privatione, ergò eſſe, neceſſitas & privatio ſunt tria ſuprema, realia, æqualia & diſtincta principia.

Diſc. Quòd privatio conveniat cum aliquo trium ſupradictorum videtur involvere manifeſtam contradictionem; ſi enim convenit, privatio eſt eſſe, & eſſe eſt privatio, ergò eſſe eſt non eſſe, & non eſſe eſt eſſe. Mag. antequam denodem hunc nodum, convenit te ſcire, Fili, quomodo & quotupliciter ſe habeant adinvicem in mea Schola *Eſſe & Privatio:* nota igitur ſequentia, quia ſunt magni momenti, utpote ſcitu ſummè neceſſaria; nam ſinè illorum notitia nunquam vim mearum demonſtrationum intelliges, aut in ſimilibus faciendis ſecurus incedes; in hunc enim ſcopulum impingentes etiam Viri docti, quia fundamenta harum demonſtrationum non capiunt, aut illas ſuſpectas habent, aut illis non afficiuntur, aut illas omninò explodunt, quamvìs neſciant dare ſolutiones in contrarium; quod patet in meis demonſtrationibus de Exiſtentia, Unitate & Trinitate DEI, quæ typis prodierunt in *Libro Articulorum Fidei*, quem Apoſtrophen poſteri cognominarunt.

Eſſe & Privatio tripliciter à me conſiderantur in ſua oppoſitione, nam aut ſunt inter ſe *diſſimilia*, aut *contraria*, & ſic poſitivè opponuntur, aut *contradictoria*, & ſic negativè opponuntur; prima oppoſitio non involvit defectum vel imperfectionem, ût ſtatim infrà videbis; reliquæ verò duæ non poſſunt eſſe ſinè defectu: item nota, quòd prima duo conveniunt cum realitate, ſed ultimum cum ratione tantùm; in hoc tamen differt primum à ſecundo, quòd diſſimilia poſſunt ſimul ſtare in ſummo, ſed contraria ſub disjunctione tantùm; & in hoc conveniunt cum contradictoriis, utpote quæ virtualiter in contrariis continentur, & formaliter ex illis inferuntur, ût docui in *quinta Regula meæ Artis Inventivæ*; dabo ſingulorum exempla. Bonificativum & bonificabile ſunt diſſimilia, bonum & malum contraria

(c) 2006 Ministerio de Cultura

traria, bonum & non bonum, malum & non malum contradictoria: his omnibus tribus convenit *esse* & *non esse*, seu *privatio* universalissimè à me sumpta in mea Arte; nam esse bonificativum est non esse bonificabile, & è converso, & esse bonum est non esse malum, & è converso, & esse bonum non est non esse bonum, & è converso.

His suppositis facilis est solutio tui dubii, scilicet quomodo *esse* & *non esse*, seu *esse* & *privatio* possint simul esse in DEO, & verificari de DEO sinè defectu vel contradictione, ût monstrat sequens exemplum: Pater est generativus, & Filius generabilis, & quia Pater realiter distinguitur à Filio, Pater est Pater, & Filius non est Pater, & Filius est Filius, & Pater non est Filius: unde sicut Filius in Substantia & Natura est similis Patri, quia est Imago substantialis & essentialis Patris, sic in Filiatione est dissimilis Patri, quia in Patre non est Filiatio, sicut in Filio non est Paternitas: unde sicut in Natura concordant, sic in Personis distinguuntur: est autem hoc *non esse* Paternitatis in Filio, & *non esse* Filiationis in Patre, æqualis perfectio cum esse Paternitatis in Patre, & cum esse Filiationis in Filio (cùm non esse Paternitatis in Filio sit ipsa Filiatio, & non esse Filiationis in Patre sit ipsa Paternitas) quod sic probatur: quia si Paternitas esset in Filio, non esset perfectio, sed defectus, nam esset superflua, cùm una Paternitas infinita sufficiat; & hoc idem sequeretur, si Filiatio esset in Patre.

Ostensum & demonstratum est igitur, quomodo *Esse*, *Necessitas* & *Privatio* in DEO sint tria suprema, realia, primitiva, vera & necessaria Principia essendi & demonstrandi, à quibus omnia principia inferiora, realia, primitiva, vera & necessaria sumunt suum modum essendi, operandi, intelligendi & demonstrandi.

Jam capies insuper, Fili, quomodo intelligenda sit suprà allegata demonstratio de Existentia DEI, scilicet *si summum Bonum est, summum malum non est; & si summum malum est, summum Bonum non est*; nam *bonum* & *malum* sunt contraria, & non contradictoria: unde quia in summo non possunt simul stare, necessarium est, quòd, si unum est in actu, alterum sit in privatione, & è converso: igitur si summum Bonum, scilicet DEUS, non esset, necessariò sequeretur, quòd aliquod ens positivum esset in esse & in actu, quod esset contrarium summo Bono, scilicet summum malum; ex qua suppositione statim inferentur contradictoria, scilicet quòd esse sit non esse, & è converso: sumuntur tamen à me multoties termini contrarii pro contradictoriis; ût quando dicitur, quòd bonum sit esse, & malum sit non esse, quia æquivalenter sunt talia, ût ex dictis elucet.

Item revelabo tibi alterum Secretum, quod multis videbitur impossibile, nempe majorem esse oppositionem inter contraria in summo, quàm inter contradictoria; & in hoc Secreto propriè latet fundamentum supremi & perfectissimi modi demonstrandi; nam cùm ambo contraria sint realia, & contradictoriorum sit tantùm unum reale, & alterum intentionale, & cùm contraria in se mutuò agant, & à se mutuò patiantur, quantò altiùs ascendunt in contrarietate, tantò majorem necessitatem non essendi ponit unum in alterum (jam attende): cùm igitur sensualiter sentiamus, in inferiori ente bonum & malum esse (intellige hæc de bono & malo physico, non morali) & utrumque ens reale, & unum contrarium alteri, & unum agere in alterum, quantúm diminuitur actio mali in bonum, tantúm augmentatur actio boni in malum, & per consequens passio mali à bono: unde si decresceret hæc actio mali in bonum in infinitum, cresceret actio boni in malum in infinitum, & vicissim sequeretur de bono, si actio boni decresceret: si igitur DEUS non esset, cùm in mundo sensualiter sentiamus plus mali, quàm boni, sequeretur, quòd malum in infinitum cresceret, & bonum in infinitum decresceret, ergò continuò magìs accederet ad infinitum malum, quod est aliquid, quia continuè magìs recederet à finito bono, & per consequens ab infinito bono, quod est nihil; & sic infinitum malum est infinitum esse, & infinitum bonum est infinitum non esse: ergò à proportione finitum malum est finitum esse, & finitum bonum est finitum non esse, & subtrahendo, malum est esse, & bonum est non esse; quæ involvunt manifestam contradictionem: quapropter sicut summum finitum bonum, quod est in esse, privat summum finitum malum per summam finitam productionem boni, & è converso, ût patet in generatione & corruptione, in morte & vita, sic à proportione significant & demonstrant sensui & intellectui, quòd summum infinitum Bonum, quod est in esse,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eſſe, privat ſummum infinitum malum per ſuṁam &infinitam productionem boni;per quam ultimam demonſtrationem revelatur Secretum neceſſitatis *trium* principiorum diſtinctorum primitivorum, & Secretum Trinitatis, quæ eſt in DEO, ſinè qua ſummum Bonum & ſummum malum eſſent æqualiter poſſibilia vel impoſſibilia, & ſic tollerentur prima principia eſſendi & demonſtrandi; quod eſt impoſſibile.

Diſc. Poteſt bonum corrumpere malum ſinè generatione boni, ergò non ſequitur, quòd bonum per generationem boni corrumpat malum. Mag. in inferiori ente non poteſt eſſe corruptio ſinè generatione, nec generatio ſinè corruptione; quia ſi eſſet, eſſet defectus ſinè perfectione, vel perfectio ſinè defectu, cùm generatio conveniat cum perfectione, & corruptio cum defectu; & hoc eſt impoſſibile: ſed quia in ſupremoEnte eſt ſuprema & infinita perfectio, & per conſequens ſuprema & infinita operatio oppoſita corruptioni, ergò eſt in illo ſuprema & infinita Generatio, ſinè qua in DEO non eſſet infinita impoſſibilitas corruptionis: ergò in DEO eſt infinitum eſſe boni, & per infinitum agere boni eſt infinitum neceſſitare illius boni; & per infinitum neceſſitare boni eſt infinitum impoſſibilitare mali,quod eſt ipſum infinitū non eſſe mali, ſeu infinita privatio mali in DEO. Ex hac ultima demonſtratione elicies alterum Secretum, Fili, videlicet quomodo duo ultima membra *Eſſe* & *Privationis* in demonſtrationibus de DEO habeant locum, exiſtendo intentionaliter & in intellectu humano: hoc autem eſt principium & fundamentum, per quod fit motus intentionalis de ternario in quaternarium,ſeu de ternario primo in ſecundū, & de quaternario in quinarium, ſeu de ternario ſecundo in tertium, & ſic in infinitum multiplicandoſignificationes & demonſtrationes inDEO& creatura, aſcendente, deſcendente & circulante intellectu de una ſignificatione ad alteram, & de una demonſtratione ad alteram: ex quibus iterum pateſcit, quòd Trinitas ſit ſupremum & primitivum principium omnis multitudinis & multiplicationis; & ſicut eſt principium illius, ſic eſt finis, quia ad illam omnis multitudo reducitur, & in illam ultimatò reſolvitur: Fili, hujus datur pulchra demonſtratio metaphorica in mea Geometria per infinitas figuras multilateras, quæ intermediant Circulum & Triangulum.

Neceſſitas cognitionis ſupradictorum fundamentorum multùm nos detinuit à ſcopo intento,qui eſt tradere ipſaPrincipia& Methodum demonſtrandi, quæ conſiſtunt *in tribus* conſtituentibus *tres Circulos* ſeu *tres Gradus*, quibus abſolvitur tota methodus demonſtrandi.

Primus Circulus ſeu *primus Gradus* continet Principia univerſalia demonſtrandi, & Definitiones ſeu Conditiones ſimplices horum Principiorum, ac oſtendit habitudinem & relationem Principii ad Principium, hoc eſt, quomodo Principium differat & concordet cum Principio, vel quomodo Principium differat & contrarietur Principio,quomodo extrahaturPrincipium àPrincipio, quomodo componatur Principium cum Principio, faciendo Triangulos & Quadrangulos ex Principiis in Circulo Principiorum, & quomodo diſtrahatur unum ab altero, vel contrahatur unum ad alterum &c. Et quod dictum eſt de Principiis, pariter intelligatur de Definitionibus Principiorum.

Secundus Circulus ſeu *ſecundus Gradus* continet Conditiones univerſales demonſtrandi, quæ ſunt Conditiones compoſitæ ex Definitionibus Principiorum, & ſe habent ad dicta Principia, ût ſyllabæ ad literas alphabeti: monſtrat autem hic Circulus habitudinem & relationem Conditionis ad Conditionem, hoc eſt, quomodo Conditio differat & concordet cum Conditione, vel quomodo Conditio differat & contrarietur Conditioni, quomodo extrahatur Conditio à Conditione, quomodo componatur Conditio cum Conditione faciendo Triangulos & Quadrangulos ex Conditionibus in Circulo Conditionum, & quomodo diſtrahatur una ab altera, vel contrahatur una ad alteram &c. Et quod dictum eſt de Conditionibus, intelligatur etiam de Regulis ſeu Modis, quibus Principia, Definitiones & Conditiones regulantur & modificantur in opere.

Tertius Circulus ſeu *tertius Gradus* continet Demonſtrationes univerſales ex Principiis &Conditionibus univerſalibus productas tanquam nomina ex literis & ſyllabis: docet autem hic Circulus habitudinem & relationem Demonſtrationis ad Demonſtrationem, hoc eſt, quomodo Demonſtratio differat & concordet cum Demonſtratione, & nulla alteri contrarietur, quomodo extrahatur Demonſtratio à Demonſtratio-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſtratione, componatur Demonſtratio cum Demonſtratione, diſtrahatur una ab altera, contrahatur cum altera &c. Et quod dictum de Demonſtrationibus, intelligatur de Quæſtionibus, cùm Quæſtio & Solutio Quæſtionis ſeu Demonſtratio relativè ſe habeant. Incipiendo igitur dicamus

De Secreto Primi Circuli.

MAg. Cùm Logica ordinaria non tribuat materiam demonſtrandi, nec forma demonſtrandi illius ſit realis & naturalis, ſed tantùm intentionalis & artificialis, nec ipſa Logica ſit univerſalis, ſed tantùm particularis, ût patet ex hìc & alibi dictis, univerſale verò ſit priùs particulari, & ſit principium Artis ac Scientiæ, & ſit regula dirigendi particularia, ideo mea Logica requirit *primò* ſubminiſtrare materiam univerſalem demonſtrandi, non tantùm intentionalem & artificialem, ſed etiam realem & naturalem, ex qua per Artem & Naturam poſſint elici materiæ particulares, & ad illam applicari, ut regulentur per eam: hæc autem materia ſunt ipſa Principia meæ Artis Univerſalis, quæ continentur in Arboribus & Figuris & Tabulis; quæ Principia Arborum cùm nobis hoc loco ſint maximè neceſſaria ad formandum primum Circulum, & ſint magìs univerſalia cæteris, ideo volumus illa hìc explicitè ponere in cameris ſequentibus. [Eſſe, Privatio ſeu Non Eſſe] [Perfectio, Defectus] [Neceſſarium, Contingens] [Poſſibile, Impoſſibile] [Actuale, Potentiale] [Senſuale, Intellectuale] [Propinquum, Remotum] [Eſſentiale, Accidentale] [Agens, Forma, Materia, Finis], Doctor Illum. *in loco Arbor. ſuprà cit.* Poſitâ igitur materiâ neceſsè eſt ponere formam univerſalem, realem, naturalem, intentionalem & artificialem demonſtrandi, oſtendendo, quomodo per operationem unum Principium ſe habeat ad alterum ad producendum univerſale opus Artis & Scientiæ.

Diſc. Quare, Pater, formaſti præpoſitas cameras ex duobus Principiis tantùm, & non ex tribus vel quatuor vel pluribus? Mag. quia omne Ens & Unum naturaliter primò eſt diviſibile in duo, cùm in uno non ſit actio & paſſio, ſed in duobus, nec tria vel quatuor potui ſtatuere ante duo, nam ex duobus primò producitur tertium per Naturam & Artem, quæ debet imitari Naturam: unde cùm Natura nobis exponat ordinem & modum ſui operis, quæ ex ſe dat unum ex uno, uno ſcilicet producente unum ex eadem Natura una, & uno procedente ex duobus in tertium, manentibus omnibus tribus in eadem prima unitate, natura & ſubſtantia; hunc eundem ordinem obſervandum duxi in Arte, reducendo primò aſſumptam univerſalem unitatem in binarium: & hoc in pluribus meorum Librorum ſignificavi, oſtendendo, opus trinitatis naturalis eſſe ſignificationem operis trinitatis artificialis, & è converſo, & Trinitatis ſupernaturalis, & è converſo, ût habes in Lib. Princ. & Grad. Med. Diſt. 10. cap. 36. Metaph. 5. & 17., in Lib. 1. Mir. Dem. cap. 2. Lib. 3. cap. 13., ubi demonſtravi, quòd „omne „id, quod eſt ſubſtantia creata, eſt in uni„tate & trinitate; in unitate eſt, in quan„tum eſt una ſubſtantia; in trinitate eſt, „in quantum eſt compoſita de materia & „forma & de concordantia, cum qua ma„teria & forma conveniunt &c.: *& convenit, quòd omne id, quod eſt operatio, ſit per tria, hoc eſt, per agens & per operatum & per medium, cum quo agens eſt operans, & operatum eſt operatum; & hoc ſequitur in omni opere naturali & artificiali, in quarum creaturarum qualibet eſt unitas & trinitas, ad demonſtrandum, quòd illæ ſint opus ſupremæ Unitatis, quæ eſt in Trinitate*, eod. Lib. 3. cap. 7. n. 4.: item in Lib. Contempl. Vol. 3. Lib. 5. cap. 355. demonſtrando ibi Principia Arithmeticæ univerſalis, realis & naturalis per totum Caput, quæ ſunt unitas & trinitas, de quibus infrà in Arithmetica plura percipies.

Diſc. Quid eſt ergò illud unum naturale, & quomodo dividitur in duo & tria, ſecundùm quod debet regulari unum artificiale, & diviſio illius in duo & tria artificialia? Mag. illud unum naturale nil eſt aliud, quàm A. primæ Arboris, vel A. primæ Figuræ Imperatricis, vel S., vel V., vel X.; nam hæc omnia ſunt A., hoc eſt, Chaos reale & intentionale, naturale & artificiale (incipiendo à primo & infimo gradu) ſed unum horum A. eſt magìs univerſale, quàm alterum: ſicut A. primi Agentis, quod eſt S., eſt magìs univerſale, quàm A. particularia, quæ ſunt illius objecta; & ambo ſimul ſumpta ſunt magìs univerſalia, quàm unum tantùm; quod patet in Figura compoſita ex Figura Specierum & Figura Generali, quæ habetur in *Arte Univerſali:* ideo accipe unum horum A., quod vis; ſed quia A. primi Agentis eſt illud, per quod & cum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quo omnia alia A. ingrediuntur opus, ideo ab ipso incipiendum, supponendo, quòd S. sit A.

Disc. De quo S. loqueris, Pater, de vegetativo vel intellectivo? Mag. de utroque, sed de intellectivo ad literam, de vegetativo verò per metaphoram. Hoc A. divide seu resolve primò in b. c., quibus habitis quære medium inter utrumque, quod est d., & sic produxisti primum ternarium, ex quibus b. c. d. facies e., quod est primus quaternarius seu quadrangulus Figuræ S., quod in mea secreta Philosophia vocatur G. vegetabile, Doctor Illum. in Apert. mag. Lib. 2., de quo suprà in Figura X. tot & tanta dixi, ut plura hìc non sint necessaria.

Disc. Quare ponis tantùm literas, Magister, & non potiùs ipsa significata literarum, ut clariùs intelligerentur? Mag. jam in antecedentibus me dixisse recordor, literas esse signa universalia, & significata esse particularia: unde cùm mea Algebra speciosa universalissima requirat principia universalissima, & magìs universalia nequeant inveniri, nisi literæ alphabeti, assumpsi has literas loco principiorum, ut per unam universalissimam literam possem vobis significare, revelare & demonstrare innumera particularia; quod patet in dato exemplo: nam quomodo tibi meliùs, faciliùs & breviùs potuissem dare formam vel Systema vel Idæam primorum principiorum & primi operis, quod ex illis resultat in omni ente, tam universali, quàm particulari, tam naturali, quàm supernaturali, tam illius, quod fit in se & per se, quàm illius, quod fit mediante hoc universali in particularibus, hoc est, quod fit mediante S. in A. T. V. X., ût habes in *Arte Majori* seu toto *Libro S.*?

Per hæc dicta elucidabuntur alia, quæ ponuntur in mea *Introductoria* ejusque *Capite 1.*, scilicet, quòd „ista Scientia nulla principia actualiter exprimat per se loquendo, „ex quibus arguatur, sed solùm doceat viam „inveniendi communia principia in quacunque Scientia, cognitis terminis illius „Scientiæ, cujus vult principia invenire, „& aliquali notitiâ habitâ illius ponat ali„quos terminos principiorum, quibus pos„sunt infinitæ propositiones formari, quem„admodum infinita verba formantur ex „pauciſſimis literis, videlicet ex literis al„phabeti: veruntamen sicut, quando Ar„tifex convertit ligna in constructionem „domûs, si utatur lignis præparatis ab ali„quo ejusdem Artis perito, per accidens „est; quia non solùm habet de sua Arte con„jungere ligna, sed præparare illa, ita si „demonstrans per istam Artem utatur pro„positionibus ab aliquo formatis, per ac„cidens est, quia demonstrans per istam „Artem non solùm habet uti principiis, sed „formare & invenire principia; & non so„lùm communia principia, sed etiam par„ticularia, Doctor Illum. loco cit.: & hæc est ratio, quòd in mea *Arte Generali Ultima parte* 13. nil aliud à meis Discipulis exegi, quàm quòd essent fundati *in Logica* (mea sequenti) & *in Naturalibus* (mea Philosophia secreta) de aliis verò Scientiis non majorem in illis cognitionem popoſci, nisi *perfectæ significationis nominum seu terminorum in singulis Artibus vel Scientiis particularibus usitatorum*, ût testatur meus *Liber Experientiæ Realitatis Artis Dist. 7. par. 1. & 2.*, quod ibi confirmavi provocando ad proprium experimentum meorum Librorum, & ad Quæstiones mihi proponendas in quovis scibili mihi prorsus incognito, quarum solutionem perfectam & demonstrativam promisi.

Sed *quia omnis demonstratio est meliùs probabilis per comparationem & per exemplificationem, quàm sinè comparatione & exemplificatione*, Doctor Illum. Lib. 4. Mir. Dem. cap. 20. n. 3., & sit valde necessarium cognoscere efficaciam meæ methodi demonstrandi, è cujus intelligentia pendet intelligentia ferè omnium meorum librorum, hanc totam partem Secreti Logicæ clariùs explicabo *per comparationes & exempla:* ad clariorem ergò expositionem supradictorum sit sequens

Prima Comparatio mutuata ex Grammatica. Tu vides in Grammatica, Fili, quòd in prima conjugatione ponitur verbum *amo*, cujus indicativus præsens in activo est *amo*, *amas*, *amat*, *amamus*, *amatis*, *amant*; & quia verbum *amo* non est universale, sed particulare, ad cognoscendam primam conjugationem in aliis verbis particularibus substituitur unum particulare pro omnibus aliis, quod est dictum *amo:* sed nisi esset aliquod universale concordans cum omnibus particularibus, & existens in omnibus particularibus, esset impossibile, quòd posses devenire à cognitione unius particularis in cognitionem alterius particularis; & illud universale vocatur in mea Schola *Concordantia*, quæ tibi in hoc exemplo monstrabit universale grammaticum in conjugationibus: comparando igitur *amo* cum *laudo*, *desi-*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

deſidero, *memoro* &c., & inflectendo hæc verba in præſenti, ût *amo*, ſenſualiter ſentis *differentiam*, per quam unum verbum differt ab altero in *principio* & *medio*, in qua conſiſtit *particulare*, & *concordantiam*, per quam unum verbum concordat cum altero in *fine*, in qua conſiſtit *univerſale*: abſtrahendo itaque illud univerſale à particulari, ſcilicet *o*, *as*, *at*, *amus*, *atis*, *ant*, nactus es regulam inflectendi univerſalem applicabilem ad quodvis particulare primæ conjugationis, & habes id, per quod unum particulare eſt transmutabile in alterum particulare, & particulare in univerſale, & univerſale in particulare, & utrumque in tertium. Præterea in comparatione dicta vides, quomodo univerſale ſit in particulari & extra particulare, ſcilicet contrahendo in illo, & abſtrahendo extra illud; de quo dedi Regulam ſingularem in *Arte Inventiva Diſt. 3. Reg. 4. fol. 41.*, quæ eſt de ſpecificatione generalîs: ſuppone igitur, hanc comparationem ſumptam à Grammatica eſſe aliquod particulare Grammaticæ, ût *amo*, habens in ſe aliquod occultum univerſale, per quod nobis revelentur duo alia particularia, quorum unum ſit in Logica, alterum in Naturalibus, hoc eſt, in Phyſica: inquiramus nunc modum transmutandi ſeu convertendi unum particulare in alterum particulare, dando comparationes & exempla ſimilia in his duabus Scientiis; & primò dicamus de ultimo, hoc eſt, phyſico, contractè, & poſtea de primo, hoc eſt, logico, expansè: ſit ergò

Secunda Comparatio. Quando individua individuantur in numero ſpecifico, tunc forma generalis & materia generalis ſunt cauſa individuationis eorum, & per conſequens forma ſpecifica & materia generantis, Doctor Illum. in Quæſt. Lib. 2. Sentent. q. 63.: *& ideo quando homo in ſua vegetativa de cibo generat carnes (& ſic de potu) homo in ſua vegetativa eſt vegetans, in qua vegetativa habet proprium vegetabile, in quo de cibo educit & generat vegetatum, materiâ cibi per corruptionem dimittente illam ſpeciem, in qua erat, quæ tranſit in ſpeciem hominis, hoc eſt, in vegetationem, quæ eſt de eſſe hominis*, Doctor Illum. ibid. Quæſt. 87.: ſit igitur in hoc opere naturali transmutatio & converſio unius particularis in alterum particulare, hoc eſt, unius ſpeciei, quæ eſt cibus, in aliam ſpeciem, quæ eſt homo; *quod natura facere non poſſet, niſi genus convertentis* (h. e. ſupradicta forma & materia generalis) *haberet concordantiam cum genere & natura converſi*, Doctor Illum. in Theor. Teſt. cap. 34.; in quibus ſcilicet convertente & converſo eſt differentia ſpecifica: ergò differentia unius extremi particularis tranſit in differentiam alterius extremi particularis per concordantiam medii univerſalis, quod eſt genus dictarum ſpecierum, ſcilicet dicta forma univerſalis & materia prima; quæ duo ſimul ſumpta & in concreto conſtituunt illud Chäos ſeu materiam univerſalem tanquam ſubjectum transmutationis omnium corporum naturalium; „quæ materia à me „dicitur genus generaliſſimum, non tamen „quòd accipias, ſicut capiunt Logici, qui „illud capiunt pro termino conſiderato, vel „pro ente phantaſtico, ſed ſicut eſt ens rea„le, qui eſt terminus materialis naturæ, à „qua recipit ſua principia materialia in a„ctione generationis, quia eſt ens primum, „qui eſt terminus materialis in natura, & „Philoſophia noſtra ſub umbra logicali „eum vocat genus generaliſſimum, quia „eſt primæ naturæ ſubjectum, Doctor Illum. in eod. Lib. cap. 39.: hoc ipſum docui in *Libro Principiorum Philoſophiæ*, & in *Libro Chäos*, non uno, ſed pluribus locis.

Jam habes particulare Grammaticæ converſum in particulare Phyſicæ per *differentiam* & *concordantiam* unius & alterius: unde cùm hoc, nempe phyſicum, ſit medium inter duo extrema, ſcilicet grammaticum & logicum, quod medium vadit per omnia ſeptem Inſtrumenta, & ad quod velut ad centrum univerſale omnes ſeptem particulares Artes Trivii & Quadrivii ceu puncta in circumferentia conſtituta per lineas rectas diriguntur, facilem præbebit nobis tranſitum à quolibet extremo ad quodlibet alterum extremum; quod ſequens exemplum monſtrabit in Logica, convertendo particulare Grammaticæ per univerſale Phyſicæ in particulare Logicæ; quod particulare Logicæ erit ipſum quæſitum univerſale primò intentum, à quo tanquam centro profluunt infinita particularia demonſtrationum in omni Arte & Scientia.

Diſc. Quomodo univerſale poteſt eſſe particulare, & è converſo? Mag. quia omne ens reale eſt particulare, & meum univerſale eſt ens reale, ût in allegato *Libro Chäos* & *Libro Principiorum Philoſophiæ* videre poteris, ergò. Diſc. nunc video & intelligo duo magna Secreta, quæ mihi antea erant abſcondita. Mag. quænam illa? Diſc. Se-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cretum Rotæ & Secretum Scalæ tuæ Philoſophiæ: nam ſicut in datis exemplis oſtendiſti mihi centrum & circumferentiam hujus Rotæ, ſic oſtendiſti mihi Scalam ex ſeptem Gradibus Trivii & Quadrivii compoſitam, quâ intellectus noſter aſcendit à Philoſophia ad Theologiam per medium alterius Scalæ, quam dediſti in Figura trium Graduum ab initio hujus Capitis poſitâ: video quoque differentiam & concordantiam hujus Rotæ & Scalæ in hoc, quòd, ſicut in Rota centrum eſt medium concordans cum omnibus differentibus extremis in circumferentia poſitis, ſic in Scala intervallum, quod eſt à quovis gradu ad alterum, eſt medium concordans cum omnibus gradibus differentibus in Scala poſitis: eſt etiam differentia & concordantia Rotæ & Scalæ in hoc, quòd non poteſt fieri motus in Rota circulando, quin fiat motus in ſcala deſcendendo & aſcendendo, & è converſo. Mag. bene vidiſti, proſequamur iter, ad quod accelerandum nos vocat

Tertia Comparatio & exemplum in Logica. Juſſi te ſuprà §. *De quo S.f.74.* accipere A., & dividere in b. c., ac medium quærere inter b. c., hoc eſt, d.: dixi etiam in §. *Quare ponis tantùm f. 74.* has literas eſſe univerſalia, earum autem ſignificata eſſe particularia: unde cùm jam verſemur in Logica, quæ comparata ad reliquas ſex Artes & Scientias eſt aliquod particulare, & requirit principia particularia, quæ reſpectu hujus Scientiæ ſunt univerſalia, accipiamus loco dictarum literarum univerſaliſſimarum & omnibus Scientiis communium principia particularia Logicæ, quæ ſint prima duo ſupraposita §. *Cùm Logica f.73.*, cùm ſint primitiva, maximè univerſalia & maximè neceſſaria in Logica; ſcilicet [Eſſe & Privatio, ſeu Non eſſe] horum primum vocetur b., ſecundum c., habemus ergò duo particularia & duo univerſalia; particularia nominavi in *in Theor. Teſt. cap. 39.* genus propinquius generale; univerſalia, genus generaliſſimum; in *Arte* verò *Univerſali* unum ſignificavi per generale, alterum per univerſale, ut oſtenderem, dari differentiam inter univerſale & univerſale: hoc poſito quære medium inter Eſſe & Privationem. Diſc. quomodo? Mag. per medium, hoc eſt, definitionem medii, ſi memor es illius. Diſc. ſum utique: *medium eſt id, per quod finis influit in principium, & principium refluit in finem, ſapiens naturam utriuſque.*

Mag. Sit igitur in univerſalibus Figuris meæ Algebræ ſpecioſæ b. principium, c. finis, ergò medium erit b. c., hoc eſt, quæſitum d.; & quia principia (ſecundùm ſuperiùs dicta) debent eſſe æqualia, cùm medium à b. c. ſit productum æquale producentibus, ergò omnia tria erunt differentia, concordantia & æqualia; & ſic invenimus primum ternarium, qui ratione ſuæ ſupremæ differentiæ, concordantiæ & æqualitatis eſt menſura omnium aliorum ternariorum particularium.

Diſc. Secundùm Algebram ſpecioſam ordinariam eſt impoſſibile, quòd b. agens in c. producat b. c. æquale ipſi b. vel c.; nam ſi produceret, b. non multiplicaret c. Mag. quia hoc in Algebra veſtra eſt impoſſibile, & in mea eſt poſſibile, ſequitur, quòd inter meam & veſtram ſit differentia, quæ conſiſtit in hoc, quòd mea ſit univerſaliſſima, & veſtra non: unde cùm in veſtra Algebra inferiori b. agens & c. patiens quantum finitum neceſſariò producant majus uno producentium, ût patet in multiplicatione numerorum, vel minus uno producentium, ût patet in diviſione, convenit, quòd in mea Algebra ſuprema b. c. agentia magna infinita per actionem magnam infinitam neceſſariò producant ſibi æquale magnum infinitum; quia ſi non, ſequeretur, quòd Ens infinitum per actionem infinitam non produceret Ens infinitum; & hoc eſt impoſſibile: quia ſi eſſet poſſibile, ſequeretur, quòd ens finitum per actionem finitam non produceret ens finitum; & hoc eſt contra proportionem in mea Geometria traditam.

Hujus veritatis exemplum tibi dat Arithmetica particularis per metaphoram demonſtrans Arithmeticam univerſalem; nam ſicut numerus agens in ſe producit numerum, ſic unitas agens in ſe producit unitatem, & ſicut numerus agens in numerum multiplicando neceſſariò producit majorem ſe, ſic unitas agens in unitatem multiplicando neceſſariò producit æqualem ſibi: plures ſimiles metaphoras tibi dat Philoſophia.

Applicando dictum univerſale ad particulare logicum manifeſtum eſt, quòd, quia b. eſt Eſſe, c. Privatio, b. c. medium ſit Eſſe Privatio. Diſc. quid eſt illud *Eſſe Privatio* conſtituens medium in ternario Principiorum Logicæ? Mag. jam dixi ſuprà, eſſe *Neceſſitatem*, quod ſic oſtendo: affirmare, neceſſitatem eſſe in eſſe, & negare, neceſſi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

neceſſitatem eſſe in privatione, eſt affirmare, demonſtrationem eſſe in eſſe, & negare, demonſtrationem eſſe in privatione; è contrario affirmare, neceſſitatem eſſe in privatione, & negare, neceſſitatem eſſe in eſſe, eſt affirmare, demonſtrationem eſſe in privatione, & negare, demonſtrationem eſſe in eſſe; ergò dubitare, neceſſitatem eſſe in eſſe vel privatione, eſt dubitare, demonſtrationem eſſe in eſſe vel privatione: & quia affirmatio convenit cum E. & eſſe, & negatio cum I. & privatione, dubitatio verò cum R. (ût patet in Figura X. & quinta ejus ſpecie quatuor figurarum) in quo R. ſunt eſſe & privatio ſimul (ût ſuprà docui §. *Plura exempla* fol. 51.) & dubitatio ſit medium inter affirmationem & negationem, & R. *ſit medium & ſubjectum, in quo ſe revolvunt multiplicatio ſeu diminutio ipſorum I.E.N. in* R., *ut finis ipſorum E.R. inde ſequatur*, ibid. §. *In quantum*, manifeſtum eſt, quòd agens rationale S. neceſſariò debeat priùs reducere formam neceſſitatis in ſuam primam materiam, h.e., R., antequam poſſit pervenire ad finem, qui finis eſt demonſtratio ipſius E. de Y., vel I. de Z., hoc eſt, *transmutatio, quam oportet fieri ab una ſpecie in alteram ad formandum Y. contra V. Z.*, ibid.

Habes modò demonſtrationem primi Trianguli logici, nunc accipe demonſtrationem primi Quadranguli, qui oritur ex illo, & eſt medium inter triangulum & circulum. Tu ſcis, Fili, ex *Libro 5. Contempl. Diſt. 39. de Amore, cap. 310.*, quid ſit *forma media*, unde cùm neceſſitas ſit forma neceſſitandi, ſicut bonitas forma bonificandi, & ſit deſumpta ex Figura circulari de A., & poſita in Figura triangulari de T. in medio trianguli nigri, ſtatim cadit in R. quadranguli viridis, & hoc neceſſariò; quod ſic probo: tres anguli trianguli nigri ſunt affirmatio, dubitatio, negatio; „ iſti autem an„guli ſecundùm ſua contenta ſunt NB. ope„rationes ipſorum R. N. I. E.: quæcunque „igitur fiat quæſtio, neceſſariò apprehendi„tur per prædictos angulos cum ſuis con„tentis ſucceſſivè ab iſtis ſpeciebus ipſius S., „vel ab aliquibus, vel ſaltem ab aliqua ip„ſarum per aliquem ipſorum angulorum, „ſicut ab R. per dubitationem, ab N. per ſup„poſitionem, ab I. per negationē, ab E. verò „per affirmationem, Doct. Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 1. p. 2. de 1. part. Fig. T. n. 5. fol. 9.: unde cùm ſuppoſitio conveniat cum principio, ût patet per *1. Regulam Artis Inv.*, dubitatio cum medio, ût patet ex dictis, affirmatio verò vel negatio cum fine, qui eſt demonſtratio ipſius Y. vel Z., „ de quo„cunque fiat quæſtio, recurrendum eſt ad „id, de quo quæritur, & diſcernendum „ſecundùm formam quæſtionis, quomo„do ſe habet ratione *entis* & *non entis*, poſſi„bilîs & impoſſibilîs; & tunc deſtructâ du„bitatione cauſatâ ſecundùm R., conver„tendo ſuppoſitionem, videlicet *poſſibile* es„ſe, in demonſtrationem vel declaratio„nem manifeſtam (ſcilicet neceſſarium eſſe) *concludendum eſt ſecundùm E. affirmans per plus entis & boni* (*quia ens & bonum convertuntur*) *& contra non ens & malum ſecundùm I.*, *quæ conveniunt privationi.*

„ Si autem ſecundùm E. affirmativè (ût „nunc dictum eſt) non poteſt faciliter con„cludi, accipiatur oppoſitum, ſcilicet *impos„ſibile* eſſe ſecundùm N, & diſcurrentibus „F. G. convertatur ſuppoſitio in demonſtra„tionem vel declarationem manifeſtam ſe„cundùm I. negans oppoſitum prædictæ af„firmationis, quæ eſt habitu & potentiâ ſe„cundùm E., dando ipſi oppoſito impoſſi„bile ratione privationis bonitatis, mag„nitudinis &c., aut alicujus neceſſarii vel „magni convenientis; & ſic ipſum oppoſi„tum erit impoſſibile vel maximum incon„veniens; *quare manifeſtè oppoſitum illius oppoſiti erit neceſſarium actu ſecundùm E.*, *dum I.* (*ſecundùm quòd prædictum eſt*) *negabat per impoſſibile oppoſitum hujus neceſſarii.*

„ Conditiones & Regulæ, quæ hìc da„tæ ſunt de triangulo nigro, implicant mag„nam utilitatem in hac Arte, Doctor Illum. ibid.; nam *Primò* oſtendunt, quomodo ex dicto triangulo generetur quadrangulus. *Secundò*, quomodo ex duabus formis, quarum una eſt in actu, altera verò in potentia, conſtituatur in R. aliqua forma media in confuſione ipſius R. *Tertiò*, quomodo una forma deducatur in actum, quæ erat in potentia, & altera reducatur in potentiam, quæ erat in actu. *Quartò*, modum naturalem & infallibilem operandi ſeu inveſtigandi & inveniendi veritatem de principio ſuppoſitionis per medium dubitationis uſque ad finem demonſtrationis. *Quintò*, infallibilem normam directricem hujus modi operandi; quæ omnia, ſi non omninò obtuſum habes viſum, ex dictis elicies.

Sed quia exemplis res meliùs illuſtratur, integrum proceſſum continentem in ſe omnia quinque ſupradicta puncta ante oculos

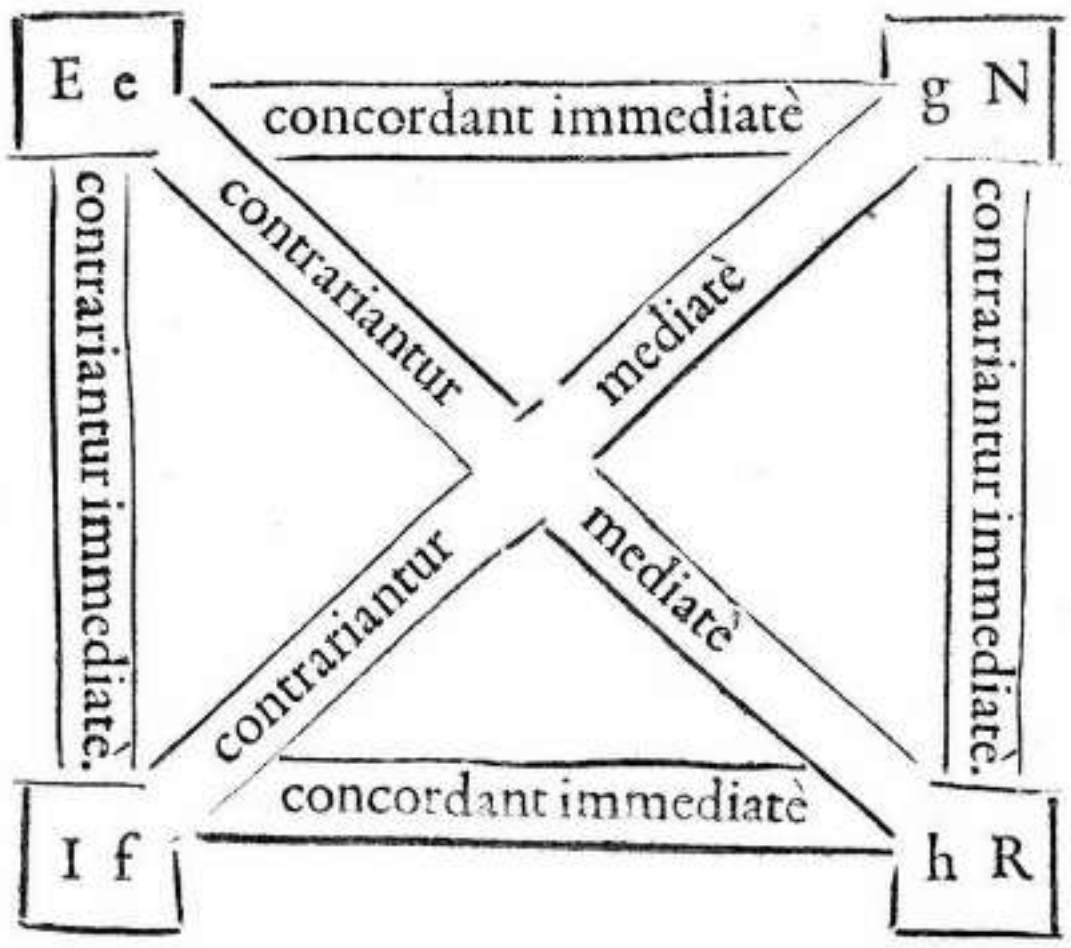

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tuos posui in *Arte Compend. inv. Verit. Dist. 1. p. 2. de Applicatione ipsius X.* per practicam quatuor figurarum illius fol. 9., præsertim in tertia Figura X., quæ est figura dubitationis, quam consule dicto loco; nam sicut ibi in Figura Elementari ignis & aqua habent formas confusas in Chaos sensuali, sic in S. Sapientia Justitia, Prædestinatio liberum Arbitrium, Scientia Ignorantia, C. G. sunt formæ confusæ in Chaos intellectuali, *& totum S. pervertitur in figuram ipsius* R. *in tertia figura, & est in dubio*, à quo se non potest expedire, donec pertingat ad quartam figuram, in qua fit determinatio & divisio in quatuor, prout ibi in quarta figura X. factum conspicies.

Repetendo itaque in compendio totum ordinem productionis primorum principiorum, accipe a., & divide in b. c., ex b. c. fac d., & habes Chaos quæsitum; hoc d. divide in e. f. g. h., & convertisti triangulum in quadrangulum, qui est quæsita forma universalis & materia prima logica, ex qua, cum qua, & per quam producuntur omnes formæ & materiæ particulares demonstrandi, per quam etiam una transmutatur in alteram, à qua fit descensus ad quodlibet particulare, & è converso ab hoc ascensus ad illam; hæc est medium, per quod fit motus in circulum de una forma in alteram, de una materia in alteram, de uno concreto in alterum &c., cujus Schema est hoc.

Systema operandi & demonstrandi Reale & Intentionale, Universale & Particulare.

Mirabilem & incomparabilem usum hujus Figuræ aliquibus exemplis tibi nunc adeò facilem & expeditum reddam, ut revelatione tanti Secreti non possis non summopere gaudere de methodo tam facili, tam certa & secura formandi demonstrationes in infinitum, & connectendi quamlibet cum qualibet, inveniendi sinè ullo labore vel defatigatione ingenii quascunque ignotas & occultissimas veritates à causis altissimis incipiendo, & per gradus intermedios ordinatè descendendo usque ad ultimos effectus individuos: sit igitur

e { Esse.
f { Non esse seu Privatio.
g { Perfectio.
h { Defectus.

Quo facto peregisti id in Logica, quod fecisti in Grammatica, quando formis universalibus o, as, at, amus, atis, ant, applicasti verba amo, laudo, vitupero &c.; quòd si loco horum principiorum ponas principia alterius Scientiæ, v. g. Physicæ sic:

e { Aër E.
f { Terra I.
g { Ignis N.
h { Aqua R.

habebis Systema primi Agentis realis & intentionalis.

Regula itaque generalis, quam observare poteris in supraposita figura universali, est hæc: ut accipias quoscunque duos terminos oppositos secundùm tres species oppositionis, quas in Principio hujus Logicæ exposui, iisque è regione adjungas alios duos prioribus duobus concordantes & inter se oppositos; tunc enim ordinasti formam & materiam ad producendum finem demonstrationis.

Hæc autem ordinatio tripliciter fieri potest, aut capiendo quatuor universales, aut quatuor particulares, aut duos universales & duos particulares; quamcunque dispositionem verò elegeris, semper aut explicitè aut implicitè universales cum particularibus miscebuntur: nam sicut est impossibile inflectere particulare verbum amo, dicendo amo, amas, amat &c., quin simul implicentur formæ universales o, as, at, sic est impossibile ponere *generationem*, *corruptionem*, *vitam*, *mortem* &c., quin simul implicitè ponatur *Esse*, *Privatio*, *Perfectio*, *Defectus*, ût ad sensum patet.

Sed quia scientia de universalibus præcedit scientiam de particularibus, ideo, ut te exerceas in opere hujus primi Circuli, cape quoscunque quaternarios principiorum uni-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

universalium in Arboribus, Figuris & Tabulis positorum in dicta oppositione relativa existentium, vel ex una Arbore, Figura vel Tabula tantùm, vel ex Arboribus, Figuris & Tabulis inter se combinatis (ût à me factum cernes in quatuor Figuris A. T. V. X. *Artis Universalis*, quæ incipiunt *Dist. 3. fol. 25.*, ex quibus formavi ibi circulum secundum, extrahendo ex his principiis universalibus conditiones universales) & colloca illos in suprapositio Systemate, ac postea procede, ût in sequenti secundo Circulo audies: si verò versaris in aliqua Arte vel Scientia particulari, accipe ex illa Arte vel Scientia terminos particulares in simili oppositione se ad invicem habentes, & junge duos particulares duobus universalibus meæ Artis, v. g. si ex Clave Principiorum Naturæ & Artis in fine Geometriæ posita sumeres *Incombustibile*, *Combustibile* loco g. h., vel alios quoscunque, adde ipsis e. f. universalia, hoc est, *Esse*, *Privatio*, vel *Perfectio*, *Defectus*, vel omnes quatuor sume ex illa Scientia, quia universales jam implicitè continentur in illis, & habebis Systema præparatum ad formandas conditiones & demonstrationes de illo particulari, quod inquiris; nam statim primo intuitu Systema universale tibi revelabit omnes habitudines, proportiones, proprietates & conditiones, quarum suprà in primo Circulo mentionem fecimus, & quibus indiges in secundo & tertio Circulo.

Disc. O sapientissime Magister! quantùm mirari me convenit, tam humile Artificium tanto tempore latere potuisse tot Viros doctos & sapientes, qui tuam Artem tamen se intimè callere existimabant, cujus equidem ne vestigium vel umbram in omnibus illorum scriptis invenire potui. Mag. Fili, hoc non aliunde provenisse arbitror, quàm quòd hi celebres Viri nimiùm confidentes suo ingenio, quo pollebant insigni, suæque scientiæ jam acquisitæ, non sufficientem operam impenderunt ad intima Arcana Artis investiganda in meis Libris, sed eorum more agentes, *qui videntes modum istius Artis aliqualem habere, statim spernunt Libros istius Artis conditiones camerarum habentes, & novas conditiones aliarum figurarum volentes invenire, cujus scientiam nondum habent: hi autem comparantur parvulis volentibus ambulare, & qui nondum habent usum membrorum:* „unde quia cameræ præ„dictarum figurarum jam conditionatæ „sunt per (me) Authorem Artis Demonstra„tivæ, frustra laboraret, qui istas figuras „abjiceret, & novas quæreret, cùm eas „nesciret conditionare, nisi sciret condi„tiones prædictarum figurarum, sicut stul„tè abjiceretur ab Artifice dolabra sua, per „quam posset sufficienter operari, ut acqui„reret aliud instrumentum, per quod nesci„ret operari, Doctor Illum. in Introd. Art. Dem. cap. 24. in fine n. 2. fol. 13.

Absolvimus primam partem primi Circuli, nunc de secunda, scilicet de Definitionibus Principiorum, quas Conditiones simplices voco, aliqua scitu summè necessaria subjungam, scilicet quomodo una Definitio convertatur in alteram, una extrahatur ab altera, triangulariter & quadrangulariter, applicando pariter supradictam Figuram quadrangularem: scias igitur, „quòd, „quia ista Principia sunt abstracta generalissima, ût per se patet, ad quæ Principia ge„neralissima est applicabile quidquid est, & „extra ipsa nihil est, cuilibet ipsorum damus „definitionem, adhoc, ut ipsum per suam „definitionem cognoscamus, & tractemus „tali modo, ut affirmando vel negando ni„hil concedamus contra suam Definitio„nem; *nam sua Definitio est sua Conditio*, & „sic destruendo suam conditionem sua pri„vatio sequeretur, Doctor Illum. in Arte DEI Dist. 1.: cùm autem hæc prima & universalissima Principia intellectualia sint per se nota cuilibet homini habenti sanum visum intellectualem, sicut primi quatuor colores, qui sunt prima & universalissima Principia sensualia, sunt per se noti cuilibet homini habenti sanum visum sensualem, & quodlibet horum Principiorum intellectualium sit realiter unum & idem cum altero in DEO, & realiter unitum cum altero in creatura, & quodlibet habeat suam propriam definitionem, quæ significat aliquam singularem proprietatem differentem à proprietate alterius, manifestum statim fit, quòd definitio cujuslibet sit convertibilis in definitionem alterius, & quòd quælibet sit combinabilis cum altera, & contrahibilis ad alteram; per quod statim aperitur magnum Secretum multiplicandi numerum definitionum universalium secundùm numerum conversionis cujuslibet in alteram, & combinationis cujuslibet cum altera, & per consequens revelationis multarum & diversarum proprietatum universalium & particularium de quolibet quæsito, ût statim videbi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

debitur in Secreto extrahendi definitiones particulares ex Definitionibus universalibus, & combinandi Definitiones particulares cum Definitionibus universalibus. Singulorum horum Secretorum tibi dabo quædam exempla, &

Primò. Quomodo convertatur Definitio in Definitionem, & hoc dupliciter, videlicet aut per *concordantiam*, aut per *contrarietatem.* „ Accipiamus igitur ipsam diffi-
„ nitionem veritatis, & in quantum pote-
„ rimus in proposito & in opposito expli-
„ cando implicita multiplicemus, conver-
„ tentes eam in diffinitiones aliorum princi-
„ piorum reducendo eas ad eandem conclu-
„ sionem &c.: & iterum accipientes singu-
„ las diffinitiones jam traditas eorum prin-
„ cipiorum, quæ in ipsa diffinitione accep-
„ ta ponuntur, & contrahendo aliam alii
„ reducendo ad idem, & hoc de uno con-
„ cordantium ad aliud in proposito, sicut
„ de *veritate* ad *gloriam*, vel è converso, &
„ sic de aliis; aut de uno concordantium ad
„ aliud in opposito, ût de *falsitate* ad *pœnam*,
„ & è converso, & sic de aliis; aut de uno
„ contrariorum ad aliud, distrahendo aliud
„ istorum ab alio, quamplures per Artem
„ multiplicabimus diffinitiones, & ad idem,
„ videlicet ad eandem conclusionem redu-
„ centur, cùm ipsius ejusdem conclusionis
„ veritas conservabit inter prædicta concor-
„ dantia concordantiam, & inter prædicta
„ contraria contrarietatem; & cùm ejus op-
„ posita falsitas faciet sequi inter prædicta
„ concordantia contrarietatem, & inter
„ prædicta contraria concordantiam seu
„ conversionem; & hoc sic exemplificabi-
„ mus: & primò per conversionem diffini-
„ tionis isto modo.

Veritas est id, quod est verum de bonitate, magnitudine, gloria &c., „ad oppositum er-
„ gò, falsitas est id, quod est falsum de ma-
„ litia, parvitate, pœna &c.: modò con-
„ vertatur diffinitio veritatis in diffinitio-
„ nem gloriæ, & in diffinitionem bonita-
„ tis &c., & diffinitio falsitatis in diffinitio-
„ nem pœnæ, & in diffinitionem malitiæ
„ &c., & habemus, quòd gloria est id, quod
„ est glorioſum de veritate, bonitate, mag-
„ nitudine &c, & pœna est id, quod est pœ-
„ noſum de falsitate, malitia, parvitate &c.,
„ & sic de aliis in proposito & opposito; &
„ istæ diffinitiones sic sumptæ sunt omnes
„ veræ: per consequens igitur istæ (sequen-
„ tes) diffinitiones erunt omnes falsæ: Ve-
„ ritas est id, quod est verum de malitia,
„ parvitate, pœna &c., & falsitas est id,
„ quod est falsum de bonitate, magnitudi-
„ ne, gloria &c.; & istæ similiter per con-
„ sequens conversiones: Gloria est id, quod
„ est glorioſum de malitia, parvitate, falsi-
„ tate &c., & pœna est id, quod est pœnoſum de bonitate, magnitudine, veritate, &c., & sic de aliis hujusmodi, Doctor Illum. in Art. Invent. Dist. 4. Quæst. 9. fol. 151. n. 8. Tom. 4.

Secundò. Quomodo contrahatur Diffinitio cum Diffinitione, vel distrahatur una ab altera, vel specificetur una per alteram, idem dicendum de Principiis. „ Ex gene-
„ rali omninò generali, & speciali omninò
„ speciali constituitur tertium sapiens natu-
„ ram utriusque; est autem istud tertium
„ membrum magni ambitûs tanquam me-
„ dium extremitatum: speciale verò omni-
„ nò speciale est tanquam medium mensu-
„ rationis, id est, tanquam punctus in me-
„ dio, sustinens tanquam causa finalis, quid-
„ quid est de ipso, usque ad finem termina-
„ tionis, qui est omninò generalis. Est
„ autem omninò generale unumquodque
„ principiorum hujus Artis, scilicet bonitas,
„ magnitudo &c., differentia, concordan-
„ tia &c., sensualitas, intellectualitas, quan-
„ titas &c., & quodlibet eorum principio-
„ rum, quod implicitè sub quolibet illorum
„ principiorum continetur (ût sub perfe-
ctione libertas, justitia, dominium, humilitas, misericordia, quorum aliqua explicitè sunt posita in Figura A. Artis Compendioſæ, quæ in Figura A. Artis Generalis Ultimæ non habentur) „ & diffinitio seu conditio à
„ quolibet eorum tam implicitorum, quàm
„ explicitorum, simpliciter sumpta.

„ Non omninò verò generale seu spe-
„ ciale est connexio vel remotio, quam u-
„ numquodque prædictorum omninò ge-
„ neralium habet cum alio, sinè qua ipsa
„ omninò generalia esse non possent; & hæc
„ est tota secunda Distinctio Artis Inventivæ (& tota Distinctio tertia Artis Universalis):
„ habet enim hoc ita esse, quia prædicta
„ connexio vel remotio contrahit unum-
„ quodque principiorum prædictorum de
„ generalitate ad minorem generalitatem
„ &c.: habet autem fortificari hæc spe-
„ cificatio ascendendo & descendendo in
„ dicta secunda distinctione de camera ad
„ cameram, & de §. in §.; & hoc tribus
„ modis, scilicet simpliciter & secundùm
„ quid,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„quid, & utroque modo mixtim &c.: ha-
„bet autem hoc fieri tribus modis, videli-
„cet de DEO ſimpliciter per ſe, vel de DEO
„in relatione ad creaturam, vel è conver-
„ſo, vel de ipſa creatura ſimpliciter per ſe
„ſumpta, ita, quòd unumquodque om-
„ninò ſpecialium in aliquo iſtorum trium
„modorum de neceſſitate verſatur, & per
„eum ſpeciales ſortitur conditiones per ſe
„notas, Doctor Illum. ibid. Diſt. 3. Reg. 4. f.
41., de quibus plura ſummè utilia illic vide.

Tertiò, ex præcedentibus duobus Secretis deducitur tertium. Quomodo extrahatur Principium de Principio, Definitio de Definitione, & Conditio de Conditione, ſcilicet univerſalis de univerſali, particularis de univerſali, particularis de particulari; exempla rem planam facient: ſit hæc generalis definitio bonitatis. *Bonitas eſt id, ratione cujus bonum agit bonum, & ſic bonum eſt eſſe, & malum eſt non eſſe:* ex hac generali definitione facilè extrahes aliam generalem de magnitudine, convertendo hanc in illam, dicendo ſic: *Magnitudo eſt id, ratione cujus magnum agit magnum, & ſic magnum eſt eſſe, & parvum eſt non eſſe*; vel contrahendo & ſpecificando ſic: *Bonitas magnitudinis eſt id, ratione cujus bonum magnum agit bonum magnum &c.*; vel convertendo definitionem univerſalem in particularem per contractionem & ſpecificationem ſic: adde ſuperiori univerſali definitioni bonitatis aliquod principium particulare, v. g. *ignîs, aquæ*, vel cujuslibet alterius in Tabula Artis & Naturæ poſiti, & exſurget ſequens definitio particularis: *Bonitas ignîs eſt id, ratione cujus bonus ignis agit bonum ignem*; vel contrahendo plura principia generalia ad unum ſpeciale, vel è converſo, v. g. *Bonitas ignîs univerſalis eſt id, ratione cujus bonus ignis univerſalis agit bonum ignem univerſalem*: ex qua definitione ſtatim detegitur magnum Secretum magnæ operationis ignîs univerſalîs; nam cùm generalis bonitas ſit generale principium bonificandi exiſtens in omni ſpeciali, eſt non ſolùm principium bonificandi generaliter, ſed etiam ſpecialiter per ſpeciale: unde bonificare ignîs non ſolùm eſt bonificare generale, ſed bonificare ſpeciale ignîs, quod eſt ignificare, & in colore bonificare ſpeciale coloris, quod eſt colorificare, & in vegetativa bonificare ſpeciale vegetativæ, quod eſt vegetare, & ita de omnibus aliis terminis particularibus bonitati adjunctis; & quod dixi de bonitate, intellige de magnitudine, duratione, poteſtate, quæ principia & earum definitiones revelant ſemper novas & novas proprietates ſpeciales, ſi jungantur terminis & principiis ſpecialibus, v. g. ſi definitio magnitudinis, quæ eſt hæc: *Magnitudo eſt id, ratione cujus bonitas, duratio, poteſtas ſunt magnæ, ambiens omnes extremitates eſſendi*, contrahatur ad *Agens reale* vel *intentionale*, revelatur hæc inſignis ſpecifica proprietas, *quòd magnitudo agentis ſit id, ratione cujus bonitas, duratio, poteſtas agentis ſunt magnæ, & adeò magnæ, ut hoc agens per dictam magnitudinem ambiat omnes extremitates eſſendi rerum naturalium & intentionalium*, & per conſequens operandi ratione ſuæ poteſtatis; quod patet ex definitione poteſtatis, quæ eſt: *Poteſtas eſt id, ratione cujus bonitas, magnitudo, duratio agentis poſſunt exiſtere & agere;* & hìc revelatur nova proprietas agentis per ſuam poteſtatem: quòd ſi huic termino *Agentis* jungas plures *univerſales* vel *particulares*, v. g. hos ipſos duos, iterum prodibunt in lucem novæ proprietates, ſecreta & veritates antea incognita, ſcilicet, quòd detur *Agens univerſale* & *particulare*, habens poteſtatem, magnitudinem, durationem, virtutem &c. univerſales & particulares. Si quis autem audeat negare, dari tale Agens univerſale, recurre ad tuum Quadrangulum Syſtematis univerſalis ſuprà poſiti, & pone hæc duo principia in g. h. vel e. g., nam ſubitò videbis, quòd univerſale conveniat cum perfectione & eſſe, & particulare cum defectu & privatione; vel quòd particulare conveniat cum eſſe, & univerſale cum perfectione, quæ eſt majus eſſe.

Præter hunc explicitum modum extrahendi Definitionem de Definitione eſt alius iſtum implicitè involvens, proportionando particularem cum univerſali, qui eſt infinitæ & inexplicabilis utilitatis; nam vel hoc ſolo infinitæ occultæ veritates ſinè ullo labore poſſunt erui; de quo ſint ſequentia exempla. Sicut bonitas eſt principium bonificandi, ſic vegetativa eſt principium vegetandi, ignis principium ignificandi, lapis principium lapidificandi, aqua principium aqueificandi, arſenicum principium arſenificandi, vitriolum principium vitriolificandi, aurum principium aurificandi; & contrahendo unum principium cum altero, ſicut bonitas & magnitudo contracta ad invicem ſunt unum principium compoſitum bonificandi & magnificandi, ſic vegetati-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

va & aurificativa contractæ ad invicem ſunt unum principium compoſitum vegetandi & aurificandi; & hoc eſt ipſum argumentum à me uſurpatum in *Diſtinctione 3. Libri Quint. Eſſ. in Quæſtionario quæſt. 1. Fig. fundam. S.*, quo meis Adverſariis evidenter volui demonſtrare poſſibilitatem hujus Arcani: unde ſi habuiſſent notitiam meæ Artis, & vel prima rudimenta definitionum penetrasſent, non potuiſſent non convinci dictis rationibus, cùm univerſalia principia & definitiones ſint infallibiles regulæ, quæ particularibus admotæ eadem neceſſitate neceſſitant illa, quâ ipſa ſunt neceſſaria; hoc enim coarctat neceſſitas principiorum, ut univerſalia neceſſitent & verificent particularia.

Præterea ex ſecundo Secreto de contractione univerſalîs ad particulare emergit alterum in hoc tertio, ſcilicet Secretum abſtractionis, abſtrahendo univerſale à particulari, tanti quoque usûs in Arte ſignificandi, ut dici vix poſſit; nam ſicut, contrahendo bonitatem ad ignem, bonitas, quæ erat generalis, ſpecificatur ad ignem, ut non ampliùs ſit generalis vel alterius particularîs, niſi hujus, quod eſt ignîs; & ſicut radii ſolis, qui ſunt generales, tranſeuntes per vitrum viride ſpecificantur in illo, & operantur ſub habitu coloris viridis, & ſicut aqua, quæ eſt generalis, contracta ad metalla, ſpecificatur in illis, ut non ampliùs ſit generalis, ſed metallica, ſic è converſo abſtrahendo ſpeciem ab individuo, & genus à ſpecie, bonitas, quæ erat individua, reducitur ad ſpeciem, & quæ erat ſpecifica, reducitur ad genus; ût patet in igne individui, qui abſtrahendo reducitur in ignem ſpeciei, & ulteriùs abſtrahendo in ignem generis, ût patet à dato exemplo aquæ in metallis; nam aqua individuata in hoc metallo per abſtractionem phyſicam fit aqua ſpecifica, hoc eſt, metallica; & hæc per abſtractionem fit aqua generica, hoc eſt, aqua.

Dabo adhuc unum nobile exemplum de magnete: tu vides, Fili, in magnete eſſe virtutem attractivam ferri, unde quando vides virtutem attractivam ferri, vides hoc individuum, & quando audis nominari virtutem attractivam magnetis, intelligis ſpeciem, & quando audis dici virtutem attractivam tantùm, intelligis genus: unde cognoſcis, quòd in magnete ſit virtus generalis attractiva, quæ ante ſui ſpecificationem & individuationem erat generalis, attrahens generaliter omnes ſpecies & individua huic generi ſubdita; ſed poſt ſpecificationem & individuationem ſuam eſt determinata ad hoc tale, ſcilicet magnetem; ut non attrahat niſi ferrum, eſt tamen abſtrahibilis per Artificem naturalem ab hoc individuo, & ponibilis in ſua generalitate, vel contrahibilis ad aliud individuum, vel componibilis cum pluribus individuis formis ſimplicibus in unam formam compoſitam (& hoc ſuprà demonſtravi in exemplo Grammaticæ & Phyſicæ) ſicut erat contrahibilis à ſua generalitate ad hanc ſpeciem & individuum.

Ex hoc ultimo Secreto confirmatur mea doctrina toties repetita in meis libris de Realitate & Exiſtentia reali Generum & Specierum; nam ſicut attractiva generalis eſt potentia generalis vegetativæ generalis habentis ſub ſe adhuc tres alias potentias generales, ſcilicet retentivam, digeſtivam & expulſivam, quæ attractiva & expulſiva generales ſunt formæ generales informantes duas ſimiles formas ſpecificas in magnete, ſic quodlibet individuum naturale habet in ſe aliquod genus reale ſpecificatum & determinatum, quod per abſtractionem reduci poteſt in ſuam generalitatem, & quod ſignificatur in Grammatica per nomen ſimplex illius individui: v. g. *vinum*, *vitriolum*, *ſal*, *minera*, *metallum &c.* Fili, hoc eſt magnum Myſterium & Arcanum antiquorum Sapientum, quod tibi nunc candidè refero, & fuit occaſio erroris multorum Literatorum, qui ignorantes Secreta Philoſophiæ, quando legerunt in libris horum Philoſophorum de *vino*, *vitriolo*, *ſale*, *minera*, *metallo* & ſimilibus, neſcientes alia, niſi illa individua vulgariter cognita, accipiebant vitriolum pro vitriolo cupri vel martis, & vinú pro vino rhenano, ungarico vel auſtriaco &c.; ſed ſi ſciviſſent hanc doctrinâ meæ Logicæ, & illam meæ Philoſophiæ, utiq; cognoviſſent, quòd aliud ſit vinum, ſal, vitriolum &c. *particulare*, aliud *univerſale*; imò addendo hos duos terminos præcedentibus ſtatim hæ veritates illis innotuiſſent: quapropter ſcito, Fili, non ſolùm dari *vinum*, *ſal*, *vitriolum* &c. *univerſale* & *particulare*, ſed naturale tantùm, vel artificiale tantùm, vel compoſitum ex ambobus, & ſic de cæteris: item per hoc genus unam ſpeciem individuatam eſſe convertibilem in alteram: unde ſcito, dari vinum vitrioli, & vitriolum vini, vinum metalli, & vitriolum metalli, item mineram

(c) 2006 Ministerio de Cultura

neram factam ex metallo, & vitriolum factum ex minera metalli, & vinum factum ex vitriolo mineræ metalli: qui habet aures audiendi, audiat, quia nemo ante me hæc tantâ claritate revelavit.

Finiamus hunc primum Circulum, redeundo à Logica naturali & reali ad Logicam artificialem & intentionalem, revelando etiam de hac aliquod pulchrum & præstantissimum Secretum, quod est, dari in hoc primo Circulo particularem & primam methodum demonstrandi fundatam super Definitiones & Conditiones simplices Principiorum universalium, quam *Distinctione 4. meæ Artis Inventivæ* per omnes 9. Quæstiones in primo modo solvendi practicatam invenies; quæ, quamvìs multùm distet à secunda & tertia in sequentibus duobus circulis contenta, attamen talis & tanta est, ut hâc solâ exiguo tempore in Virum verè doctum & scientificum evadere possis: quæso, compara demonstrationes hujus ad probationes deductas per Methodum aliorum Doctorum, ut experiaris differentiam.

De Secreto Secundi Circuli.

MAg. Multùm prolixus fui in expositione Secretorum primi Circuli, nec tamen centesimam partem horum expandere potui in hoc arcto spatio, quod nihilominùs respectu propositi nimis est extensum; unde cogar abbreviare duos sequentes Circulos, quantùm possum, sit igitur

Quomodo fiant Conditiones compositæ ex Conditionibus simplicibus, hoc est, Definitionibus; quomodo una concordet cum altera, vel contrarietur alteri; quomodo una extrahatur ab altera, scilicet generalis à generali, specialis à speciali, specialis à generali, & è converso; & quomodo ponantur in triangulos & quadrangulos, in quibus simul apparebit modus demonstrandi in hoc secundo Circulo.

Fili, magnum tibi nunc statim Secretum aperiam de Figura S. & T.; ponendo enim Figuram T. in Figuram S. absolvitur omne id, quod in hoc secundo Circulo & aliis duobus promisi: dante T. triangulos & S. quadrangulos Definitionum, Conditionum & Demonstrationum; sed nota, quòd T. sit generale instrumentum S., & à T. semper sit incipiendum; nam omnia opera, quæ in S. & aliis figuris peraguntur, suam formam recipiunt à Figura T.: nam sicut Circulus est principium omnium figurarum curvilinearum, sic triangulus est principium omnium figurarum rectilinearum. In hac Figura est scala ascensûs ab individuo ad speciem, à specie ad genus, & è converso descensus; in hac Figura est Rota circulandi de Principio in Principium, de Definitione in Definitionem, de Conditione in Conditionem, de Demonstratione in Demonstrationem; nam quamvìs sit triangularis, est tamen etiam circularis, quia est impossibile, unam Figuram esse sinè altera, scilicet Circularem, Triangularem & Quadrangularem: in hac Figura formantur Conditiones universales, ex quibus postea extrahuntur Conditiones particulares aliarum Figurarum; & hæc est causa, quare in mea *Arte Universali Dist. 3.* præmiserim Figuram T. cæteris tribus Figuris, scilicet A. V. X.; nam omnes Conditiones harum trium Figurarum sunt elicitæ ex Conditionibus Figuræ T.: hoc ipsum observabis in *Compendio Artis Demonstrativæ*, quod habetur Tomo 3., & in *Libro Propositionum dictæ Artis Demonstrativæ*, qui est in fine ejusdem Tomi; quin dico tibi, me de hac Figura feciisse integrum & peculiarem Librum immensi pretii, qui vocatur *Ars inveniendi particularia in Universalibus*, qui etiam habetur eodem Tomo ante dictum Librum Propositionum, qui illi servit velut materia formæ ad producendum concretum infinitarum demonstrationum & modorum argumentandi in Circulum, quorum exemplar posui in antecedentibus, scilicet in Secreto Figurarum.

Disc. O Pater, si Inimici tui noviissent Secreta solius hujus Figuræ, servientia tam operationibus realibus, quàm intentionalibus, & potuissent pertingere vel ad solum usum operationum intentionalium & intellectualium, non præsumpsissent unquam emendare tuam Artem, imò gratias immensas egissent DEO bonorum perfectorum & optimorum Largitori pro tanto dono.

Mag. Ordiamur ipsum opus, sit hæc Conditio simplex: *Majoritas est imago immensitatis, magnitudinis &c.*, adde huic Conditioni generali aliud principium generale, v. g. *Virtutem*, & habebis Conditionem specialem seu contractam ad speciem & compositam, quæ est hæc: *Majoritas virtutis est imago immensitatis magnitudinis virtutis*: huic iterum junge aliud principium generale vel speciale, v. g. *Operationis*, & elicies aliam Conditionem uno gradu magìs specificam & compositam, scilicet: *Majoritas virtutis operandi est imago immensitatis magni-*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

magnitudinis virtutis operandi: ex qua vel unica Conditione ſubitò innumeræ prodibunt demonſtrationes & revelationes veritatum ſecretarum in omni ſcibili, v. g. in Theologia hæc: *quòd in DEO ſit Productio:* in Philoſophia, *quòd detur aliqua virtus operandi naturalis univerſalis, regens & perficiens omnes alias virtutes naturales particulares:* in Medicina, *quòd detur aliqua virtus ſanandi naturalis univerſalis major omnibus particularibus, quæ poſſit deſtruere omnia genera infirmitatum particularium:* in Jure, *quòd detur aliqua juſtitia univerſalis, quæ comprehendat in ſe omnia jura particularia:* in Geometria, *quòd detur aliqua menſura, æquatio vel proportio univerſalis, quâ ſint menſurabiles omnes menſuræ, æqualitates & inæqualitates vel proportiones particulares:* in Muſica, *quòd detur aliqua proportio harmonica univerſalis, ex qua eliciantur omnes particulares*; & ſic de cæteris.

Fili, huic fundamento inſiſtens percurre totam *Diſtinctionem tertiam Artis Univerſalis*, & miraberis, quantâ promptitudine & facilitate eliciantur ex univerſalibus infinita particularia in omni ſcibili; quæ divina Ars hucuſque omnibus Doctis ignota ex ipſis cauſis demonſtrat effectus & ſecreta naturæ etiam omnium aliarum Artium & Scientiarum rudibus & inexpertis, quod eſt illud paradoxum pro impoſſibili habitum à meis Reformatoribus: tu experimentum ſume addendo principia Tabulæ ſeu Clavîs Naturæ & Artis in fine Geometriæ poſitæ, conditionibus è Figura T. excerptis, & lætaberis: v. g. ſit hæc conditio compoſita: *in creatura eſt impoſſibile reperiri concordantiam ſinè contrarietate*, quæ eſt extracta è triangulo livido, viridi & nigro; huic adde principia Clavîs *levitatis* & *gravitatis*, ſtatim intelligis, quòd gravitas ſit creatura; & quia in omni corpore ſentis gravitatem, & non ſentis levitatem, dubitas, an detur levitas? ſolutionem hujus dubii dat tibi data conditio; cùm enim gravitas ſit creatura, & ſit impoſſibile, in creatura reperiri concordantiã ſinè contrarietate, ergò eſt impoſſibile, in gravitate eſſe concordantiam qualitatum ſinè contrarietate; ſed eſſet, ſi non eſſet *levitas* contraria gravitati: unde cùm in plumbo & auro maximè ſentiatur gravitas, & non ſentiatur levitas, ſequitur, quòd operatio gravitatis ſit in *actu*, & operatio levitatis ſit in *potentia*, qui actus per *poſſibilitatem* poteſt tranſire in potentiam, & quæ potentia per *poſſibilitatem* poteſt tranſire in actum tunc, quando elementa *levia*, quæ ſunt *ignis* & *aër*, dominantur ſuper elementa *gravia*, quæ ſunt *aqua* & *terra:* ecce januam tibi aperui ad Arcana Philoſophiæ, quæ toties in meis libris nominavi, promiſi & demonſtravi tam theoricè, quàm practicè.

Sit aliud exemplum majoris indaginis: tu ſenſualiter ſentis, quòd detur in natura aliquod corpus fluidum, opacum, non madefaciens, & ſentis, quòd in hoc corpore ſint tres diſtinctæ proprietates, ſcilicet *fluiditas*, *opacitas* & *non madefactio*, jam quæris, utrùm in natura detur actu, vel ſit dabile aliquod corpus fluidum, diaphanum, non madefaciens? & quoniam fluidum, ſolidum, madefaciens, non madefaciens, diaphanum, opacum opponuntur, omnes iſti termini ſunt ponibiles in Figura quadrangulari univerſali, ſcilicet in e. f. g. h.; ſed quia in quæſtionem cadunt tantùm duo oppoſita, videlicet *diaphanum*, *opacum*, & aër ſit diaphanus, terra verò opaca, manifeſtum eſt, quòd diaphanum concordet cum e. g., & opacum cum f. h.: igitur applicando quæſtionem ad dictam conditionem ſic ſolvitur: quia f. h. ſunt in eſſe, & eſt impoſſibile, in creatura eſſe unum contrarium ſinè altero, ût fert conditio, ergò e. g. ſunt in eſſe. Iterum extrahendo conditionem ex conditione ſic confirmatur ſolutio: *quia in creatura eſt impoſſibile inveniri concordantiam ſinè contrarietate, ergò in creatura eſt impoſſibile inveniri contrarietatem ſinè concordantia*; quod probatur, quia contrarietas convenit cum f. h., & concordantia cum e. g.: unde ſi f. h. convenit cum e., multò magìs e. g. convenit cum e.; quia ſi non, contrarium ipſi e. concordaret cum e., & concordans cum e. contrariaretur ipſi e., & concordaret cum f.; quod eſt contradictio. Ex ſecunda conditione inventa extrahitur tertia pro confirmatione ſolutionis: *quia in creatura eſt impoſſibile inveniri contrarietatem ſinè concordantia, & concordantia convenit cum majoritate, contrarietas verò cum minoritate: ergò magis eſt impoſſibile, inveniri in creatura contrarietatem ſinè concordantia, quàm concordantiam ſinè contrarietate*; & ſic habetur unus triangulus conditionum, qui reducitur in quadrangulum, convertendo conditionem formatam per impoſſibile in conditionem formatam per neceſſarium.

Sit tertium & ultimum exemplum: tu ſenſualiter ſentis in oleo combuſtibilitatem, & non ſenſualiter ſentis in oleo incombuſtibilitatem: unde quia in te potentia ſenſitiva eſt inferior potentia, quàm imaginativa, & ima-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& imaginativa inferior, quàm intellectiva, ſcis *per Regulam 8. meæ Artis Invent. de Punctis tranſcendentibus*, quòd imaginativa poteſt tranſcendere ſenſitivam, & intellectiva imaginativam: igitur per imaginativam imaginaris, & per intellectum affirmas oleum incombuſtibile; & quia ſenſus negat, quod intellectus affirmat, quia ſenſus nunquam ſenſit oleum incombuſtibile, E. I., hoc eſt, affirmatio & negatio certant ſuper e. f. olei incombuſtibilis: ad decidendam hanc litem inter ſenſum & intellectum intrat Figura T. cum ſuis conditionibus, & ponit hanc conditionem: *major eſt perfectio in affirmatione affirmante perfectionem, quàm in affirmatione affirmante defectum*; & convertendo hanc conditionem, ac extrahendo aliam conditionem ex alia, *major eſt defectus in negatione negante perfectionem, quàm in negatione negante defectum*; & convertendo hanc ſecundam in tertiam ſic: *major eſt perfectio in negatione negante defectum, quàm in negatione negante perfectionem:* ergò convertendo hanc tertiam in quartam, *major eſt defectus in affirmatione affirmante defectum, quàm in affirmatione affirmante perfectionem*; quæ omnes conditiones ſunt primitivæ, univerſales, veræ & neceſſariæ, ergò particularia quoque ex illis deducta, cùm nullum univerſale verum deſtruat ſuum particulare verùm: ergò datur oleum incombuſtibile, nam *incombuſtibile* convenit cum *perfectione*, & *combuſtibile* cum *defectu:* unde ſi affirmatio ſenſûs & intellectûs affirmans oleum combuſtibile convenit cum perfectione, & affirmatio intellectûs affirmans oleum incombuſtibile non conveniret cum perfectione, ſequeretur contra primam conditionem, quòd non eſſet major perfectio in affirmatione affirmante perfectionem, quàm in affirmatione affirmante defectum; & ſi affirmatio affirmans perfectionem eſſet in eſſe, & perfectio affirmata eſſet in privatione, ſequeretur, quòd perfectio intentionalis, quæ eſt minor, eſſet in eſſe, & perfectio realis, quæ eſt major, eſſet in privatione; & ſi hoc ita eſſet, ſequeretur, quòd minor perfectio & falſitas & eſſe concordarent, & quòd major perfectio & veritas & privatio convenirent; & ſi hoc eſſet verum, ſignificaret, quòd ſuprema perfectio & veritas realis, quæ eſt maxima, eſſet in privatione; & hoc eſt impoſſibile.

Plures ſimiles demonſtrationes poſſem è reliquis tribus conditionibus efformare, ſed hæc ſufficit ad oſtendendum modum operandi in ſecundo Circulo.

Diſc. Recolo, Pater, ni me fallit memoria, me quondam legiſſe in Libro cujusdam Viri famoſi, non eſſe poſſibile oleum incombuſtibile, videtur namque involvere contradictionem in adjecto; quomodo enim poteſt ardere oleum, & non comburi? Mag. Fili, ſi ille Vir celebris nunquam vidiſſet chartam ex asbeſto præparatam, nunquam per ſuam Philoſophiam potuiſſet inveſtigare cauſas & principia chartæ ardentis & incombuſtibilis: ergò non eſt mirum, ſi non potuit concipere incombuſtibilitatem in oleo, cùm ignoraverit principia olei incombuſtibilis, quod eſt medium compoſitum ex terra & aqua incombuſtibilibus, quæ ſunt terra terræ & aqua aquæ, hoc eſt, terra abſtracta à terra, & aqua abſtracta ab aqua; *eſt enim in centro terræ terra quæpiam virgo, quam ignis ardere non poteſt in die terroris*, Doctor Illum. in Theor. Teſt. cap. 3.; & idem intellige de aqua. Non tamen dico, Fili, hoc oleum incombuſtibile neceſſariò debere ardere, eſt enim differentia inter lucere & ardere, inter ardere & non lucere, inter ardere activè, h. e., comburere, & inter ardere paſſivè, hoc eſt; comburi: unde huic optimo Viro accidit, quod Moyſi, qui non potuit capere, quòd rubus ardebat, & non comburebatur.

Idem artificium reperitur in *Regulis* & *Modis*, quod in *Conditionibus*, eliciendo Regulam ex Regula, Modum ex Modo, contrahendo Regulam cum Regula, & Modum cum Modo &c.; ſed quia Regulæ & Modi habent inſuper ſua peculiaria Secreta, quæ hic exponere tempus non vacat, loca allegabo, ubi illa recondidi; itaque Secretum Regularum invenies *Diſt. 3. Artis Inventivæ*, Secretum Modorum in *Arte Compendioſa* implicitè, ſed explicitè in *Libro magno Contemplationis:* exemplum accipe de duobus tantùm, ſcilicet de *Modo Significationis*, qui eſt tertius, & de *Modo Orationis*, qui eſt ſeptimus in dicta Arte Compendioſa, ſed ambo Secretis ſuis integra mihi implerunt volumina; in teſtem voco *Diſtinctionem quadrageſimam* dicti Libri Contemplationis, quæ tota eſt *de Oratione:* Fili lege, & ora DEUM, ut tibi revelet Secreta ſublimia & ardua, quæ mihi dignatus eſt in exaratione dictæ Diſtinctionis inexplicabili ſuâ bonitate communicare.

Jam Fili, ingredere alacer ſemitas tibi ſtratas ſupradictæ *Diſtinctionis tertiæ Artis Univerſalis*, & Librorum ex illa promanantium,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tium, ſcilicet Principiorum Theologiæ, Philoſophiæ, Juris & Medicinæ, item Librorum ſecundi Tomi de Gentili & tribus Sapientibus, Mirandarum Demonſtrationum, de Articulis Fidei; nam in hoc itinere perpetuò te ſequetur alveus puriſſimus ex hoc uno fonte quadrangulari nitidiſſimo profluens, qui ſitim poterit extinguere, mentemque curis laſſam refocillare.

De Secreto Tertii Circuli.

MAg. Si primus Circulus eſt magni ambitûs, ſecundus eſt majoris, ût vidiſti, ſed tertius maximi; hic enim eſt velut oceanus fundo carens, quamvìs non carens fundamento, nam ſuſtentatur totus primo & ſecundo; imò totus innititur uni Figuræ Agentis Univerſalis vel Quadranguli in Capite primi Circuli poſiti, ût experimento cognoſces: unde cùm omnis Demonſtratio magìs convincat intellectum per experimentum, quàm ſinè experimento, & experimentum ſit fundamentum, ſuper quod intellectus fundat ſuum intelligere ſive ſcire, ût dixi in *Prologo Experientiæ Realitatis Artis Generalis*, duo ſtatim in hoc Circulo ſimul agam, dando Modum demonſtrandi intellectualem in experimento intellectuali, & Modum demonſtrandi ſenſualem in experimento ſenſuali, convertendo ſenſum literalem unius in ſenſum metaphoricum alterius, & è converſo: ad quod faciendum ponatur ſequens

Quæſtio: *Quomodo Anima purificetur in Corpore & extra Corpus, & de novo conjungatur cum Corpore?* Solutio. Quia Quæſtio involvit Principia theologica & philoſophica, quæ ſunt ſpecialia, ponenda ſunt in ſolutione principia ſpecialia; & quia nulla ſolutio formari poteſt ſinè Principiis generalibus, ponenda ſunt in ſolutione Principia generalia: unde qui vult habere cognitionem, quomodo Principia generalia agant in ſpecialia ad producendam demonſtrationem, & vult cognoſcere, *utrùm ſua Anima ſit purificata & mundata à peccato, convenit, quòd figuret figuras ſenſuales, ut per illas poſſit elevare ſuum intellectum ad figurandas figuras intellectuales, per quas habeat cognitionem de purificatione & munditie Animæ*, Doctor Illum. Vol. 3. Lib. 5. Contempl. cap. 361.; quia eſt impoſſibile, quòd Anima ſeparata à corpore denuò uniatur perfectâ unione cum corpore, niſi poſt perfectam purificationem utriuſque: idcirco ponimus

Principia Specialia.

A	DEUS.
b	Significatio ipſius A., h. e. Agens Univerſale.
c	Spiritus.
d	Significatio c., R. ſeu Aqua.
e	Anima.
f	Significatio e., E. ſeu Aër.
g	Corpus.
h	Significatio g., I. ſeu Terra.
i	Compoſitum ex c. e. g.
k	Significatio i., N. hoc eſt Compoſitum ex R. E. I.
l	Memoria, Intellectus & Voluntas Hominis.

Principia Generalia.

m	Perfectio.
n	Defectus.
o	Eſſe.
p	Privatio.

His poſitis extrahamus à Principiis generalibus quandam Regulam generalem, per quam dirigamur in ſequentibus Demonſtrationibus ad veritatem infallibiliter inveniendam; quia ſinè regula non haberetur medium ad attingendum finem Y.

Diſc. Quid eſt ergò Regula? Mag. *Regula eſt quædam utilis ordinatio ex neceſſariis principiis procedens tanquam via compendioſa ſeu medium veniendi ad finem optatum*, Doctor Illum. Diſt. 3. Art. Inv. de Reg. fol. 37.; ex qua deſcriptione cognoſcis, quàm miſerè decepti ſint, qui incidentes in *quartam Partem meæ Artis Generalis Ultimæ*, quæ eſt *de Regulis*, ſcilicet *utrùm*, *quid &c.* (quas regulas ibi etiam quæſtiones nominavi) putabant, has regulas ſolummodò à me inventas ad faciendas quæſtiones, & ne quidem ſomniabant, ſolutiones quæſtionum in illis implicatas: quod ſi ſic eſſet, modicus in illis eſſet profectus; nam nil facilius, quàm formare quæſtiones, ſed nil difficilius, quàm dare ſolutiones quæſtionum: quapropter, ut ſignificarem, unum & alterum me tradere ſub iisdem principiis, diſtinxi illa per duo diverſa nomina, ſcilicet *Quæſtionum* & *Regularum*, ut *Modus ſolvendi* ſtatim jungeretur *Modo quærendi:* & quòd hoc verum ſit, facilè animadvertere potuiſſent, ſi vel obiter ſaltem primam Regulam inſpexiſſent, quæ eſt de *utrùm* vel *ſuppoſitione*, in qua docetur, quomodo intellectus de ſuppoſitione poſſit pervenire ad affirmationem vel negationem; *& hoc cum tali conditione, ut ſemper*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per concedat, hoc, quod eſt magìs recolibile, intelligibile & amabile, in concluſione eſſe verum; per quam ſolam Regulam vel Conditionem milliones quæſtionum ſunt ſolubiles: unde ſi minima, quæ ſinè ullo involucro dedi, in Arte non ſunt aſſecuti, quid de maximis illius Secretis, quæ omni ſtudio occultavi, ne indiſcriminatim omnibus tam dignis, quàm indignis obvenirent, cenſes, illos conſecutos?

Hæc ipſa Regula ſupradicta implicitè continetur in generalibus quatuor principiis m. n. o. p., & eſſet ſufficientiſſima ad omnes ſequentes demonſtrationes per illam producendas: ut autem videas fœcunditatem horum principiorum, eliciam ex illis aliam ejusdem roboris & generalitatis. *Quando n. p. junguntur, & intrant in o., ac ex illo expellunt m., tunc omnes reliquæ figuræ ſeu literæ ſpeciales perverſuntur in l., ad ſignificandum, quòd Z. eſt in l., & Y. privatur in l.; & quando m. intrat in o., & n. p. exeunt ex o., tunc omnes figuræ & literæ ſpeciales ſe convertunt & diriguntur ad ſignificandum ipſi l., quòd Y. eſt in l., & Z. privatur in l.*; in hanc ergò Regulam firma aciem visûs tui intellectualis in omnibus demonſtrationibus, quæ ſequuntur:

1. Intellectualiter intelligimus, quòd inter A. & i. ſit differentia; quia ſi non, in i. non eſſet n. cum m., vel in A. non eſſet m. ſinè n.: unde cùm i. differat ab A. per hoc, quia in i. eſt m. n., & in A. non eſt niſi m., manifeſtum eſt, quòd differentia, quæ eſt inter i. & A., eſt in concordantia & contrarietate; nam ſi inter i. & A. non eſſet concordantia, ſequeretur, quòd m. i. & m. A. non concordarent; & ſi non eſſet contrarietas, ſequeretur, quòd m. & n. non eſſent contraria; & hoc eſt impoſſibile: unde quando l. affirmat, quòd m. ipſius A. poteſt ponere m. in o. ipſius i., & poteſt privare n. ex o. ipſius i., tunc b. k. ſignificant, quòd Y. eſt in l., & quòd eſt p. ipſius Z. in l.

2. Cùm i. ſit compoſitum ex c. e. g., & e. ſit majus, quàm g., ſequitur, quòd m. n. ipſius e. ſit majus, quàm m. n. ipſius g.; nam ſi m. ipſius e. eſſet majus, quàm m. ipſius g., & n. ipſius g. eſſet majus, quàm n. ipſius e., ſequeretur, quòd e. non ſe haberet ad g., ût e. m. ad g. m., & e. n. ad g. n.: & ſi hoc ita eſſet, ſequeretur, quòd inter e. & g. non eſſet proportio, & quòd p. ipſius m. de e. non eſſet majus, quàm p. ipſius m. de g.; & hoc eſt impoſſibile: nam ſi eſſet poſſibile, m. ipſius e. non eſſet majus, quàm m. ipſius g.

3. Quia totum n., quod poteſt cadere in e., venit per n. ipſius g. in e., & A. non eſt g., ſed eſt m., quantò magìs e. recedit ab n. ipſius g., tantò magìs accedit ad m. ipſius A., & è converſo; & quantò magìs accedit ad m. ipſius A., tantò magìs recedit ab n. ipſius e.; & quantò magìs recedit ab n. ipſius e., tantò magìs accedit ad proprium m., per quod demonſtratur, quomodo e. purificatur ab n.

4. Sicut eſt poſſibile, eſſe m. in e., quamvìs non ſit m. in g., ſic eſt poſſibile, eſſe n. in g., quamvìs non ſit n. in e.; & hoc patet in homine juſto & infirmo: & ſicut eſt impoſſibile, quòd ullum n. eſſet in g., niſi priùs n. fuiſſet in e., ſic eſt impoſſibile, quòd m. redeat in g., niſi priùs redeat in e.; nam ſi eſſet poſſibile, eſſe n. in g., antequam eſſet n. in e., ſignificarent h. f. b., quòd n. eſſet in A., quia non feciſſet proportionem inter g. & e., quæ convenit cum m.; & ſic A. feciſſet contrarium ipſi m., ergò concordans cum n. contrario ſuo m.; & hoc eſt impoſſibile: & ſi eſſet poſſibile, redire m. in g., antequam redeat m. in e., ſignificarent h. f. b., quòd non eſſet m. in a., vel quòd A. nihil eſſet; nam ſi eſſet m. in g. ante m. in e., n. ipſius e. naturaliter tenderet ad m. ipſius g., tanquam ad ſuum finem, cùm m. ſit finis ipſius n.; & quantò magìs e. accederet ad g., tantò magìs recederet ab A. contrario ipſi g.; & ſic A. eſſet principium ipſius e., & g. eſſet finis: ergò non eſſet m. in A. conveniens cum fine, vel A. nihil eſſet; quod eſt impoſſibile.

5. Cùm omne m. venerit in g. per A. e., & omne n. venerit in g. per e. tantùm, eſt impoſſibile, quòd g. recuperet m., niſi per A. e., & eſt impoſſibile, quòd g. recuperet p. ipſius n. per e. tantùm; quia ſi eſſet poſſibile, quòd per e. tantùm eſſet p. ipſius n. in g., eſſet poſſibile, quòd per e. tantùm eſſet o. ipſius m. in g.; & ſi hoc eſſet poſſibile, non eſſet neceſſarium, quòd g. recuperaret m. per A. e.; quod eſt contradictio ad eſſe impoſſibile, quòd g. recuperet m., niſi per A. e.

6. Sicut per potentiam ipſius n. in e. fuit poſſibile cadere actum ipſius n. in e. exiſtens in g., ſic per actum ipſius m. in A. debet eſſe poſſibile cadere actum ipſius m. in e. exiſtens in g.; quia ſi non, ſequeretur, quòd e. haberet majorem poteſtatem per n., quàm A. per m.; & hoc eſt impoſſibile, cùm poteſtas & m. conveniant, & poteſtas & n. contrarientur.

7. Quia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

7. Quia e. eſt ſeparabile à g., m. n. ipſius e. ſunt ſeparabilia ab m.n. ipſius g.; nam quando g. per hoc, quòd e. ſeparatur à g., per ſuum n. cadit in corruptionem, e. non corrumpitur, ergò nec m. n. exiſtentes in e.: unde ſi m. ipſius g. poteſt conſervari in g. corrupto, licèt n. corrumpatur in g., ut in reſurrectione ipſius g. poſſit eſſe m. in g. ſinè n., quantò magis m. ipſius e. poteſt conſervari in e. ſeparato à g. & incorrupto, licèt n. corrumpatur in e.; & ſi hoc eſſet impoſſibile, ſequeretur, quòd A. haberet majorem poteſtatem in g. corruptibili, quàm in e. incorruptibili, & majorem in e. g. m., e. g. n., e. g. m. n., & e. m., e. n., quàm in e. m. n.; & hoc eſt impoſſibile.

8. Cùm c. ſit medium inter e. g., ût demonſtravi *Libro quarto Contemplationis cap. 246.*, & in e. g. poſſit cadere n.; ergò in c. quoque poteſt cadere n.; quia ſi non, eſſet majus m. in c., quàm in e. g.; & hoc eſt impoſſibile, cùm e. ſit nobilius, quàm c.: & quia e. non eſſet ſeparabile à g., niſi per p. ipſius c. in i. compoſito ex c. e. g.: unde ſicut m. in c. eſt cauſa unionis ipſorum e. g., & conſervationis ipſius i. in o., ſic p. ipſius m. in c. eſt cauſa ipſius n. in c., & n. in c. eſt cauſa privationis c. inter e. g.

9. Quamdiu in c. e. g. eſt m. in actu, & n. in potentia, vel n. in actu, & m. in potentia, tamdiu p. ipſius c. in i. eſt in actu vel potentia: unde qui vult habere i., in quo p. ipſius c. non ampliùs ſit in potentia, ſed c. ſit ſemper in actu, tamdiu operetur m. in c. e. g., donec p. privaverit omne n. de o. ipſorum c. e. g., quod fiet, ſi c. tamdiu agat in g., donec ſeparetur totum n. à g.; & ſi g. tamdiu agat in c., donec ſeparetur totum n. à c.; & hoc idem fiet in e., ſeparando e. per c. à g., & conjungendo e. per c. cum g., donec non remaneat n. in e. (& hæc per metaphoram intelligantur.)

10. Quia c. eſt medium inter e. g., non jungeretur e. cum g., niſi priùs jungatur c. cum g.; & quamvis c. e. g. ſint purificata per ſeparationem n., non tamen eſt æquale m. in c. e. g.; quia ſi eſſet, non eſſet differentia majoris & minoris nobilitatis inter c. e. g.: unde cùm c. ſit magis nobile, quàm g., & e., quàm c., erit majus m. in c., quàm in g., & in e., quàm in c.; ideo quando c. unitur cum g., tamdiu m. c. operatur in m. g., donec reducat m. g. ad æqualitatem juſtitiæ & proportionis geometricæ cum m. c., producendo unum m. c. g.: & quia majus eſt m. in e., quàm in m. c. g., hoc idem facit m. e. in m. c. g., quod fecit m. c. in m. g., donec perveniant omnia tria, ſcilicet e. c. g., in ſummam æqualitatem ipſius m. ſecundùm dictam proportionem geometricam, & conſtituant unum i. regeneratum; in qua æqualitate m. eſſendi & operandi ſimul non ampliùs remanet n. in potentia: & hìc completur opus Artis & Naturæ ipſius b., quod eſt ſpeculum, in quo repræſentatur & ſignificatur opus, quod eſt ſupra Artem & Naturam complendum per A.

Viſo modo demonſtrandi & operandi per tertium Circulum, qui modus excedit omnes alios à me inventos, & in meis Voluminibus reperibiles, revelandum reſtat ultimum & nobiliſſimum Secretum meæ Logicæ, præbens Figuram quartam ab Ariſtotele omiſſam, & illi penitùs ignotam, *per quam omnis homo ſcit habere Artem & Modum cognoſcendi, quomodo Intellectus in concluſione recipiat figuram rectam vel curvam, hoc eſt, utrùm concluſio ſit vera vel falſa?* „unde ſi„cut in Logica habetur Ars & Modus cogno„ſcendi, quæ concluſio ſit vera vel falſa, ſic „nos per gratiam & auxilium DEI figura„mus *quartam Figuram theologicam*, & affi„gimus illam *tribus Figuris Logicæ*, & figu„ramus illam novâ Methodo & novâ Arte „& demonſtratione; quæ quarta Figura „componitur de novem figuris ſeu literis „(quæ ſequentur) incipiendo à k. uſque ad t. *Unde ratio & cauſa, quare invenerimus de novo iſtam quartam Figuram, eſt, ut demonſtremus, quomodo Creaturæ & Virtutes DEI dent demonſtrationem de perfectione glorioſæ divinæ Eſſentiæ, per quam demonſtrationem recipit directionem omnis intellectus, qui recipit illas ſignificationes; & omnis intellectus, qui non vult recipere dictas demonſtrationes, recipit deviationem*, Doctor Illum. Vol. 3. Lib. 5. Contempl. Diſt. 40. de Orat. cap. 363. Fili, in hac figura eſt ſupremus apex demonſtrandi, ad quem Philoſophus ſolis viribus naturæ non potuit conſcendere: unde ut haberemus Logicam in ſupremo gradu perfectionis conſtitutam, oſtendit mihi DEUS immensâ ſuâ gratiâ ſemitas parùm calcatas & paucissimis notas per obſcuras tenebras dignitatum creaturarum aſcendendi ad clara luminа Dignitatum DEI, & per hæc ad ipſam lucem inacceſſibilem Eſſentiæ DEI, quæ eſt ipſum centrum, in quo potentiæ noſtræ Animæ plenariè ac perfectiſſimè conquieſcunt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſcunt: igitur ponimus, affirmamus & dicimus, quòd

A	ſit DEUS.	l	perfecta Poteſtas.
b	Significatio Dei.	m	perfecta Sapientia.
c	Concluſio.	n	perfecta Voluntas.
d	Significatio c.	o	perfecta Veritas.
e	Directio.	p	perfecta Juſtitia.
f	Significatio e.	q	perfecta Miſericordia.
g	Deviatio.	r	perfecta Humilitas.
h	Significatio g.	s	perfecta Patientia.
i	Intellectus.	t	perfecta Bonitas.
k	Significatio i.		

Ex hac Figura iterum extrahamus Regulam univerſalem directricem demonſtrationum ex figura eliciendarum.

Quando b. demonſtrat ipſi i., quòd l. m. n. o. p. q. r. s. t. ſunt in A., i. dirigitur ad recipiendum b. in omnibus literis, quæ ſunt in A.: ſed quando i. non vult recipere b. in hoc, quod demonſtrat de A., tunc i. deviat in c.; quia ſicut i. intrat in c. per hoc, quia recipit b., ſic intrat in g. per hoc, quia non recipit b.: unde ſicut f. per e. demonſtrat verè c. in i. per d. & k., ſic h. per g. demonſtrat falsè, quòd c. & i. ſunt in e.

„ Per hanc Artem & Modum poteſt omnis „homo percipere & cognoſcere, quæ con„cluſio & affirmatio in ſua intentione & o„pinione ſit in vera vel falſa figura. Doctor Illum. ibid.

Propoſitâ Figurâ & Regulâ conveniret tibi dare exemplum formandi concretum ex hac forma & materia, hoc eſt, oſtendere modum demonſtrandi per ipſas, ſed ne tuæ induſtriæ nil relinquam, unâ te præcedam literâ, & quidem ultimâ, tu me ſequere in reliquis octo.

„ Nona figura dicitur de *Bonitate*, quæ „ formatur, quando b. ſignificat ipſi i., quòd „ t. eſt in A.; unde quando i. recipit b. tan„tùm, & imaginatur, quòd t. eſſet melius „ in A., ſi omnia vegetabilia & animalia ir„ rationalia eſſent animalia rationalia, & „ omnia eſſent in Paradiſo, & nullus homo „ intraret in infernum, tunc k. demonſtrat, „ quòd i. intrat in g., & h. & d. demonſtrant, „ quòd c. intrat cum g. in i.: ideo k. demon„ſtrat, quòd i. per iſtum modum non po„teſt recipere de b. hoc, quod demonſtrat „ de t. per f., quod demonſtrat, quòd e. „ privatur in i. & c., quoties i. non vult reci„pere literas, quæ ſunt de k. uſque ad t. *Unde quemadmodum de albedine & nigredine generatur & componitur tertius color*, „ ſic e. & „ g. intrant in i., quando i. recipit b. in t., „ & non vult illud recipere in aliis literis: *un„ de ſicut albedo generatur à frigore, & nigredo „ à calore*, ſic e. eſt in i. ex parte b. & t., & g. „ eſt in i. ex parte recuſationis, quam i. facit, „ nolens recipere literas, quæ ſunt à k. uſque „ ad t.: *unde ſicut diſſolutio rubei vel crocei coloris facit redire partem albedinis ad frigus, & partem nigredinis ad calorem, quæ partes componunt rubeum vel croceum colorem*, „ ſic i., „ quod eſt in e. & g., vadit cum e. vel g., „ quando diu ſtat inter g. & e.

„ Quando b. ipſi i. demonſtrat t., quod „ eſt in A., & homo non vult illud ſignifi„catum recipere per primam intentio„nem, & amare ipſum A., & amat ſe ip„ſum per primam intentionem, tunc i. in„trat in g., quia intellectus tantúm imagi„natur illas res, quæ illi videntur bonæ vel „ malæ, reſpectu ſui ipſius, & tantúm illis „ utitur, quòd ignorat hoc, quod b. de„monſtrat de t. in A.; ideo i. cæcè & ſinè ve„ra figura & imaginatione & ſinè diſcretio„ne reſpicit t. in A. propter magnum velle „ voluntatis, quæ transfigurat i. in g. per „ privationem, quam facit de e. in c. & i.: „ propter hoc homines ignorantes, qui ne„ſciunt uti ſuo intellectu, neque ſciunt il„lum formare in vera figura, dicunt, quòd „ mundus potuiſſet citiùs fuiſſe, & poſſet „ eſſe melior & meliùs ordinatus, Doctor Illum. in fine dicti Cap.

Sicut ſolvimus exemplum & dubium particulare per literam t., ſic poſſunt ſolvi omnia alia, quæcunque poſſunt fieri de t.; & quod dictum de t., intellige de omnibus literis ſeu Virtutibus ipſius A.: cùm ergò nullum dubium vel quæſtio poſſit moveri, quæ non tangat unam ex literis de A., manifeſtum eſt, quòd per concordantiam harum literarum eſt dabilis ſolutio neceſſaria omnium quæſtionum, in quarum materiam cadit principium neceſſitatis, & non contingentiæ (quod optimè nota, ut elidas objectionem Irriſorum Artis in contingentia fundatam); & hoc non eſt contra perfectionem Artis: „ quia cujus præſentiam natura„liter impoſſibile eſt cadere in perfectio„nem alicujus, ejus abſentia nequaquam ca„dit ei in defectum; eſt autem impoſſibile, S. „ habere medium expreſsè cognoſcendi ea, „ quæ ſunt à caſu & fortuna contingentia, „ hæc enim operatio eſt divina, non humana, Doctor Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 3. de Quæſt. Y. fol. 128. n. 3. l. c.

Diſc. Statueram abſoluto hoc tertio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Circulo confirmare doctrinam tuæ Logicæ, Pater, per exempla ex ore ſupremi Doctoris & Magiſtri ejuſque Diſcipuli Doctoris Gentium nobis dictata, quorum tantam copiam pro ſingulis tribus Circulis ex Sanctis DEI Evangeliis, & Epiſtolis divi Pauli collegeram, ut inſigni hoc theſauro ſapientiæ ac ſcientiæ multùm potuiſſet diteſcere lumen Chriſtianæ Logicæ; cui negotio dum inſiſterem, multoties mirabar, neminem (quòd ſciam) Virorum literatorum hanc ſpartam ſibi excolendam aſſumpſiſſe: ſed quia ultra ſpem hæc pars cæteras jam excedit, in aliud tempus, ſi Dominus dederit gratiam, differre obligor. Vos interea Condiſcipuli lumine Fidei illuſtrati percurrite dictos ſacros Codices, & ubique vobis occurret Logica Doctoris Illuminati; præſertim autem obſervabitis ſequentia.

1. Quanta ſit differentia inter Logicam Chriſti, & Logicam Philoſophi pagani.

2. Quòd Logica Doctoris Illuminati non ſit alia, niſi Logica Chriſti & Sanctorum.

3. Quòd, ſicut apud Fideles Logica Chriſti confirmat Logicam Raymundi, ſic apud Infideles Logica Raymundi confirmet Logicam Chriſti, gratiâ tamen DEI ſemper concurrente.

4. Quòd SS. Patres Ambroſius, Auguſtinus, Gregorius, præ cæteris perpetuò uſi ſint hac Logicâ.

De Secreto Rhetoricæ.

De Perſuaſione.

MAg. Qui famelico porrigit bonum panem, facilè perſuadet ipſum ad comedendum, & qui pauperi petenti eleemoſynam dat denarium, facilè perſuadet ipſum ad recipiendum, & qui infirmo offert bonam medicinam, facilè perſuadet ipſum ad illam ſumendam; & ſcis, quare, Fili? Diſc. ideo, quia omnes tres naturaliter amant eſſe, bonum & perfectionem, quæ non habent, & naturaliter odiunt privationẽ, malum & defectum, quæ habent. Mag. ergò amor & indigentia in petente, & largitas & abundantia in dante cauſant facilem perſuaſionem: unde ſicut ille, qui dat panem, denarium & medicinam famelico, pauperi, infirmo, meliùs perſuadet, quia dat magìs amanti & indigenti, & eſt magìs largus & abundans, quia dat plura bona differentia, ſic ille, qui dat innumeras veritates bonas, magnas, potentes, virtuoſas, & iñumeras bonitates veras, magnas, potentes, virtuoſas, & iñumeras demonſtrationes harum veritatum & bonitatum amanti quærenti bonitatem & veritatem, & indigenti illis, ſinè omni comparatione, faciliùs illum perſuadet, quàm qui dat panem, denarium & medicinam famelico, pauperi, infirmo; quia quantò majus eſt donum intellectuale, quàm ſenſuale, & quantò major eſt amor & indigentia intellectualis, quàm ſenſualis, tantò major eſt perſuaſio: ſed quia homo eſt ens compoſitum ex natura ſenſuali & intellectuali, & per peccatum originale *ſenſus & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua*, Gen. cap. 8. v. 21., quod malum eſt, plùs & magìs amare bona & vera ſenſualia, quàm bona & vera intellectualia, ideo DEUS, qui eſt ſupremum Bonum & Verum intellectuale, infinitâ ſuâ miſericordiâ dignatus eſt aſſumere Naturam ſenſualem, ut per ſignificationes & demonſtrationes magnarum veritatum ſenſualium, & per dona magnorum bonorum ſenſualium erigeret mentem, lapſam in inordinatum amorem, ad cognoſcenda & amanda vera bona intellectualia, & ad cognoſcenda & odienda falſa bona ſenſualia.

In revelandis igitur Secretis meæ Rhetoricæ optimè procedemus, Fili, ſi, dum ego declarabo fundamenta meæ Artis & Scientiæ perſuadendi, tu verba mea roborabis veriſſimis verbis ſupremi & optimi Verbi, dederiſque ſpecimen de Rhetorica Chriſti & Sanctorum, quod dare poteras de Grammatica, & volebas de Logica: ſed antequam manum applicemus operi, neceſſarium eſt denudare *Centrum* meæ Rhetoricæ, à quo tanquam primo & univerſaliſſimo Principio tota propago linearum hujus Artis excurrit in tres circumferentias primi, ſecundi & tertii Circuli, qui reſpondent tribus Circulis meæ Logicæ. Sit igitur

De Metaphora.

MAg. *Metaphora ſignificat unam rem pro alia*, Doctor Illum. in Lib. Princ. Med. Diſt. 10. cap. 36. Metaph. 1. fol. 39.; „de Metaphora autem in hac Arte tractamus ad „hoc, ut ſit Ars ad exaltandum intellectum „in iſta Arte & in aliis Artibus; *per metaphoram enim corroboratur intellectus ad intelligendum; nam per iſtam uno eodemque tempore ſuper diverſas ſpecies gyratur &c.*: præterea cùm metaphora ſit ligamen & nexus operationis „trium potentiarum animæ, quæ ad unum „finem memorando, intelligendo & dili-„gen-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„gendo ſe habent, & hoc propter maxi-
„mam intenſionem, quam intellectus fa-
„cit, quando, unum audiens, aliud intelli-
„git; ideo eſt in hac Arte metaphora, ut
„per hoc, quod .... in hac Arte dictum
„eſt, poſſint etiam intelligi ea, quæ de
„aliis Scientiis exiſtunt, ſicut de Theologia,
„Jure & Philoſophia naturali & aliis, per
„quas intellectus exaltatur in intelligendo,
Doctor Illum. ibid. Diſt. 1. cap. 5. fol. 5.; in quo capite revelavi illud excellentiſſimum Secretum, de quo in *Prologo Revelationis Secretorum fol. 4.* mentionem feci, dando exemplum de magnete, quod mirè elucidatum invenies per alia plura exempla dicto *Capite 5.* adducta de *Medicina*, *Theologia*, *Jure*, *Philoſophia*, quæ ibi videre poteris; quibus adde, ſi placet, *30. Metaphoras Diſt. 10.* ejusdem Libri contentas.

Omnes ſignificationes, Fili, quæ ſunt in mea Grammatica, & omnes demonſtrationes, quæ ſunt in mea Logica, non ſunt niſi lineæ tendentes omnes ad hoc centrum, & unientes ſe omnes in hoc centro: unde quemadmodum vides, quòd in foco ſpeculi ſeu vitri cauſtici omnes radii maximè ſunt intenſi, & habent tantam virtutem operandi, quantam nullo modo habent extra focum, ſic in hoc centro omnes radii dictarum ſignificationum & demonſtrationum ſunt intenſi, & habent tantam virtutem perſuadendi, quantam nullo modo habent extra centrum.

Diſc. Tu ſuprà, Pater, in dicto Prologo ſenſum literalem pro centro ſtatuiſti, & ſenſus metaphoricos pro radiis, hìc verò oppoſitum audio de Metaphora, quomodo hæc concordant? Mag. ſi firmâ mente retines, quæ ibi dixi de converſione unius ſenſus in alterum, nulla erit oppoſitio, imò revelatio novi Secreti, ſcilicet binarii *actûs* & *potentiæ*, occultati in unitate primi principii; nam ſicut in Chäos phyſico, quod eſt unum, ſunt duo, quorum unum, ſcilicet aqua eſt in actu, & alterum, ſcilicet ignis, eſt in potentia, ſic in hoc Chäos rhetorico ſenſus literalis eſt in actu, & ſenſus metaphoricus in potentia, & è converſo

Diſc. Cum quo & quomodo? Mag. cum *ſenſuali* & *intellectuali*; nam quia ſenſus literalis convenit cum ſenſuali, & ſenſus metaphoricus cum intellectuali, quando ſenſuale eſt in actu, litera eſt in actu, & metaphora in potentia, & quando intellectuale eſt in actu, metaphora eſt in actu, & litera in potentia; & hoc denotant ſupradicta verba, *quando, unum audiens, aliud intelligit*; nam audire convenit cum ſenſuali, & intelligere cum intellectuali.

Ex his duobus, ſcilicet *ſenſuali* & *intellectuali* componitur *tertium* complectens utrumque, videlicet ſenſum literalem vel hiſtoricum & ſenſum metaphoricum vel moralem ſimul: „ hæc expoſitio moralis ap-
„pellatur in Lingua arabica Rams, quod vult
„dicere expoſitionem moralem vel allego-
„ricam vel anagogicam, quæ expoſitio eſt
„compoſita de ſenſualitate & intellectuali-
„tate; quia per ſenſualitatem formatur in-
„tellectus ad intelligendam moralitatem,
„ut aſcendat intelligere ſimplicem intelle-
„ctualitatem, per quam intelligentiam me-
„moria recolit, intellectus intelligit, & vo-
„luntas amat divinam Eſſentiam in ſua ſim-
„plici Natura ſinè reſpectu ad creaturam,
Doctor Illum. in Vol. 3. Cont. Lib. 5. c. 352.

Ab hoc ternario reſultat *quaternarius* expoſitionum, ſcilicet *literalis* ſeu *hiſtorica*, *tropologica*, *allegorica* & *anagogica*: „ nos non
„tractamus in hoc loco de hiſtorica, ſed
„maximè de morali, quæ eſt tropologica;
„ſed quia in Lingua vulgari limoſina (in
quam ipſemet transtuli Librum Contempl. ex Arabico) tropologiam appello moralem
„expoſitionem, eò quòd ſit magìs vulgaris
„hominibus, qui neſciunt Linguam latinam,
„ideo totam expoſitionem moralem nomi-
„no figuram intellectualem, in qua figura
„poteſt homo habere cognitionem de figu-
„ra allegoriæ & anagogiæ, Doctor Illum. ibid. cap. 357.

Demonſtrato ordine & numero principiorum meæ Rhetoricæ ab unitate uſque ad ternarium & quaternarium, per quos exercetur opus practicæ hujus Artis & Scientiæ, convenit, Artificem ſcire diſpoſitionem potentiæ ad objectum ſecundùm proportionem, quæ requiritur inter potentiam & objectum: unde qui vult intelligere hunc novum modum operandi, „debet
„facere *duas* Figuras, unam ſenſualem, &
„alteram intellectualem, & debet taliter
„illas ordinare, ut ſint concordantes ad re-
„cipiendum ſignificata, quæ Virtutes ſeu
„Dignitates DEI dant de ſe ipſis humano
„intellectui, ut intellectus, memoria & vo-
„luntas poſſint frui recolendo, intelligen-
„do & amando perfectâ poteſtate, ſapien-
„tiâ, voluntate, juſtitiâ, miſericordiâ,
„humilitate, patientiâ & aliis virtutibus DEI.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Duæ Figuræ, cum quibus potentia moraliter operatur, „ ſunt *duæ Virtutes viſivæ*, „ quarum una eſt *viſus ſenſualis*, altera *viſus* „*intellectualis*: unde convenit, quòd ho„mo cum figura ſenſuali videat tot res ſen„ſuales, quouſque cum virtute viſiva intel„lectuali poſſit videre in memoria *tres ca*„*meras*, & in intellectu *tria capita*, & in vo„luntate *tres pedes*; & quando viderit & ordi„naverit iſtas novem res, convenit, quòd „quasdam ponat ante alias, & dicat, quòd vi„ſus ſenſualis ſit primus oculus, & viſus in„tellectualis ſit ſecundus oculus, & quòd una „ trium camerarum ſit prima, altera media, „ & altera ultima; & hoc idem de tribus capi„tibus & tribus pedibus: unde cùm hoc, quod „convenit, poſuerit primum, medium & ul„timum in memoria, intellectu & volun„tate, convenit, quòd in prima came„ra memoriæ ponat & collocet creaturas, „ & in ſecunda ponat & collocet hoc, quod „ creaturæ ſignificant de virtutibus & digni„tatibus DEI, & in tertia camera ponat hoc, „ quod virtutes & dignitates DEI ſignificant de ipſo DEO.

„ Et quando ordinaverit memoriam per „iſtũ modum, convenit, quòd ordinet intel„lectum tali modo, quòd primum caput re„cipiat ſignificata creaturarum, quæ me„moria locavit in prima camera, & ſecun„dum caput recipiat ſignificata, quæ creatu„ræ ſignificant de virtutibus DEI, quæ me„moria locavit in ſecunda camera; & tertiũ „caput recipiat ſignificata, quæ virtutes „DEI dant de ſua glorioſa divina Eſſentia, „ & quæ memoria locavit in tertia camera: „unde quando ordinaverit iſto modo intel„lectum, poſtea convenit, quòd homo „ordinet & dirigat voluntatem tali modo, „ quòd primus pes vadat ad primam came„ram & ad primum caput, & ſecundus pes „vadat ad ſecundam cameram & ad ſecun„dum caput, & tertius pes vadat ad tertiam „ cameram & ad tertium caput; quæ omnia eorumque mirificum uſum longiſſimo *Capite*, ſcilicet *253. dicti Libri Contemplationis* expoſita ſunt.

Quemadmodum in objecto ex ſenſuali & intellectuali fit medium compoſitum de utroque, ſic in potentia ex ſenſuali & intellectuali fit medium compoſitum de utroque; & ſicut convenit, quòd potentia rationalis nunquam operetur per ſenſuale tantùm, ſed per ſenſuale & intellectuale ſimul in ſenſuali, ſic convenit, quòd operetur per intellectuale tantùm in objecto intellectuali tantùm: ex quibus dictis revelantur duo gradus in potentia, quorum primus eſt inferior, ſecundus ſuperior, hi autem duo gradus reſpondent duobus principalibus gradibus objecti; nam ſicut Creator & creatura ſunt duæ res, ſic ſunt hi duo modi, per quos potentia exercet ſuam operationem circa utrumq; objectum. Item ſunt alii *tres Gradus* ſignificatorum in objecto, nam in *primo* ſunt ſignificata ſenſualia creata, in *ſecundo* ſignificata intellectualia creata, in *tertio* ſignificata intellectualia increata ſimplicia qualitatum, virtutum & proprietatum ſimplicium DEI, per quos tres gradus aſcendunt tres potentiæ Animæ uſque ad ſupremum Objectum, de quibus ampliùs ſum locutus *Capite 352. dicti Libri.*

Ulteriùs: hi tres gradus ſunt velut intervalla quatuor graduum, qui ſunt dictæ quatuor Expoſitiones, videlicet *literalis*, *tropologica*, *analogica* & *anagogica*, quæ non ſumuntur à me in ſenſu vulgariter uſitato; & hoc ideo, *quia iſta vocabula ſunt græca & barbara, & impediunt linguam latinam:* „ unde „debui invenire novum modum venandi „ iſtas ſpecies, ut evitarem confuſionem, um„bram & ſenſum ænigmatum Græcorum, „ ut venirem ad clarum ſenſum Latinorum; quem modum habes in fine *meæ Artis DEI de Expoſitione & Interpretatione.* „ Unde qui „ vult cognoſcere & intelligere ſupradictas „expoſitiones & his ſimiles, quæ per illas for„mantur, ſciat habere cognitionem, quomo„do & ſecundùm quas figuras *Potentia mo„tiva* facit demonſtrationes de dictis expoſi„tionibus, movendo tres virtutes Animæ & „ quatuor potentias (de quibus audies *Capite „quarto*) & quinque ſenſus ſenſuales, & quin„que intellectuales; quia ſecundùm quòd „ motiva movet omnia iſta, & ſecundùm „quòd figuræ formantur in iſtis per motum, „ quem de illis facit potentia motiva, ſecun„dùm illas figuras poteſt haberi cognitio „ quatuor univerſalium generalium Expoſi„tionum, per quas omnia poſſunt intelligi & „ exponi, Doctor Illum. ibid. cap. 357. Hæc omnia tanquam diſpoſitiones prævias erant explicanda ante introitum in tres Circulos ſequentes.

De Secreto Primi Circuli.

MAg. In hoc Circulo ponemus literas Rhetoricæ, hoc eſt, Principia ſenſualia & intellectualia, particularia & univerſa-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

versalia, ex quibus formabimus triangulos & quadrangulos, quæ sunt materia syllabarum sequentis Circuli; huic autem Circulo serviunt Grammatica & Logica, nam prima dat literarum significationes sensuales & intellectuales, secunda verò demonstrationes; imò Fili, omnes sex reliquæ Artes necessariò conferunt suas proprietates huic, ût hæc suas illis, cùm nulla possit operari sinè altera.

Disc. Quid ergò tribuunt? Mag. Grammatica *similitudinem*, Logica *necessitatem*, Arithmetica *æquationem*, Musica *concordantiam & ordinem principiorum*, Geometria *proportionem*, Astronomia *motum & influentiam*, sinè quibus omnibus influentibus in unam operationem non prodiret perfectum opus.

Incipiamus igitur secundùm præscriptum ordinem ab infimo gradu, scilicet *sensuali & intellectuali* ascendere ad gradum intellectualem tantùm. Fili, cùm suprà dixerim in *Grammatica fol. 59.*, totum hunc mundum nihil aliud esse, quàm librum scientibus legere in illo, in quo cognoscitur DEUS, & hic liber sit sensualis, videlicet nostris quinque sensibus expositus, adhoc, ut à sensualibus ascendamus ad intellectualia, *ut ex his, quæ animus novit, surgat ad incognita, quæ non novit, quatenus exemplo visibilium se ad invisibilia rapiat, & per ea, quæ usu didicit, quasi confricatus incalescat; ut per hoc, quod scit notum diligere, discat & incognita amare*, S. Greg. hom. 11. in Evan., antequàm addiscas Rhetoricam hujus libri, primò nosse debes illius Grammaticam & Logicam, ex quibus componitur Rhetorica; scire enim debes, Fili, certò & infallibiliter primò totum alphabetum reale hujus libri, & naturales significationes literarum, ita, ut sensualiter possis sentire, & intellectualiter intelligere, sicut certò & infallibiliter sentis & intelligis, quòd ignis calefaciat, & aqua frigefaciat, & albedo albificet, & acetum acetificet &c.; si enim primas literas non perfectè scires, quomodo syllabas & verba ex his formata perfectè legeres? ad hoc autem assequendum te manuducent Principia meæ Philosophiæ & Medicinæ & Scientiæ, quæ est media inter utramque; & hanc divisi in *tres partes*, quarum *primam* vocavi Theoricam, *secundam* Practicam memorativam, *tertiam* Practicam operativam, quas duas ultimas partes dixi duplex Instrumentum: *& quia virtus principii non potest fluere ad suum finem, nisi per virtutem mediam copulativam extremorum*, „ad hoc movemur ratione, quæ dicit no„bis, quòd formemus per Artem memo„rativam supradictum Instrumentum, ut „hoc sit sicut dictamen, quod nobis osten„dit natura realis, eò quòd Theoricâ intel„lectâ non debet homo recedere nec elon„gari à Practica scita, quia una informat „aliam, & corrigit defectus illius; *propter hoc posuimus Practicam memorativam secundùm istam Scientiam in forma medii, quod sentit naturaliter de suis propriis extremis, & sua extrema sunt Practica operativa in secundo latere, & Theorica sua soror in primo:* & ista „sunt principia verorum instrumentorum, „quæ integrant & perficiunt totam Artem „& Scientiam, quæ formant prima Princi„pia; quia nunquam erit Ars & Scientia, „nisi primò inchoetur à suis certis Principiis, Doctor Illum. in Pract. Test. cap. 2.

Præterea, Fili, necessarium est tibi cordetenus scire *Rotã* & *Scalã* hujus Scientiæ mediæ compositam ex dictis literis naturalibus incipientibus à B., & terminantibus in Z.; quod alphabetum habet necessariam connexionẽ cum alphabeto Philosophiæ & Medicinæ: unde perfecta intelligentia unius est impossibilis sinè perfecta intelligentia alterius: *& hæc Rota alphabetica circulariter est completa; & per talem Scalam potest humanus intellectus gradualiter ascendere & descendere ad omnes alias Scientias sensuales & intellectuales mediante imaginativâ, ut DEI & creaturarum ejus notitiam habeat per prædicta instrumenta, præsertim cùm naturales vires discernere poterit evidenter per philosophicas Rationes*, Doctor Illum. in Codic. cap. 9. De hoc secreto alphabeto nihil tibi adhuc revelavi, Fili, cùm tamen fundetur in illo tota mea Philosophia & omnes septem Artes ac Scientiæ instrumentales, nec hic locus multa de illo proferre finit: unde citatum librum & alios cum illo concordantes consule, sufficit enim aperire tibi mineras Secretorum; nam certò scias, neminem antiquorum Philosophorum dedisse adeò regulatas formas totius Naturæ creatæ & operis illius, quales in meis Libris invenies summo artificio constructas velut formas geometricas exhibentes totum ordinem dicti operis à principio usque ad finem, nec occultavi quidquam per ænigmata more cæterorum Sapientum, sed per planas demonstrationes philosophicas stylo in Scholis usitato omnia declaravi. O Fili, si meorum Alphabetorum, Rotarum,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rum, Scalarum, Arborum, Tabularum integram quondam penetraveris ichnographiam, diſpoſitionem, ordinem, cohærentiam, ſecreta, uſum & applicationem vel in ſolis naturalibus, non habebis ultra ſpiritum, nec ſatis contriſtari poteris, tam profundam Artem ac Scientiam jacuiſſe hactenus vilipenſam: quâ Rhetoricâ perſuadebo Viros literatos de ſublimitate meæ Artis, quocunque polleant ingenio, ſi nolint hujusmodi libros evolvere, & illis uſu deterendis incaneſcere? ſed hæc miſſa facientes repetamus noſtrum alphabetum.

Diſc. Quot ergò ſunt literæ in hoc alphabeto tuæ Rhetoricæ, Pater? Mag. tot, quot ſunt in reliquis ſex Artibus, & quot ſunt in Philoſophia ſeu Scientia Naturæ: attamen eſt facienda differentia inter literas univerſales & particulares, nam tot ſunt literæ particulares in libro naturæ, quot ſunt individua naturalia, & quælibet ſignificatio naturalis cujuslibet literæ naturalis eſt ſenſus literalis ſenſualis in manifeſto, habens ſuos ſenſus metaphoricos intellectuales in occulto: unde ſi noveris, Fili, viſâ quâlibet tali literâ ex centro ſenſûs literalis viſu intellectuali te circumferre in quoslibet radios circumferentiæ ſenſûs metaphorici, tunc primam claſſem primi Circuli meæ Rhetoricæ abſolviſti.

Diſc. Pater, quis eſt hic, & laudabimus eum, nam nec libero oculo, nec perſpiciliis munito me æſtimo hunc viſurum. Mag. multa invénit Ars, quibus ſuppleat defectum Naturæ; hinc propinqua perſpiciliis, remota teleſcopiis, clariùs nobis ſiſtit, groſſa libero oculo, ſubtilia microſcopiis intuemur: unde ſi viſus ſenſualis ſua adjumenta habet, quidni & intellectualis? Et quia de ſubtili nunc materia nobis ſermo, metaphoram microſcopii ſenſualis ad intellectuale ſic accomoda.

Mirabile eſt, quòd, quantò ſubtilius eſt objectum, tantò minor lens vel globulus vitri illi adaptatur; & quantò major eſt minoritas in vitro, tantò magìs majorificat minoritatem objecti: ſic eſt in viſu & objecto intellectuali. Diſc. verba aure recipio, ſed ſenſum literæ non percipio, contingit mihi de libro Naturæ, quod multis de libro Scripturæ, in quo legere neſciunt, quia nec literas nec ſignificationes literarum norunt; de quibus pulchrè S. Aug. Serm. 44. de verb. Dom. inquit. „ quemadmodum qui videt literas in codice optimè ſcripto, & non novit legere, laudat „ quidem antiquarii manum, admirans „ apicum pulchritudinem, ſed quid ſibi velint, quid indicent illi apices, neſcit, & eſt „ oculis laudator, mente non cognitor: „ alius autem & laudat artificium, & capit „ intellectum, ille utique, qui non ſolùm „ videre, quod commune eſt omnibus, poteſt, ſed etiam legere; quod, qui non dicit, non poteſt: ita qui viderunt Chriſti miracula, & non intellexerunt, quid „ ſibi vellent, & quid intelligentibus quodammodo innuerent, mirati ſunt tantùm, quia facta ſunt; alii verò & facta „ mirati, & intellecta aſſecuti: tales nos „ in Schola Chriſti eſſe debemus. hæc S. Doctor.

Mag. Ad rem noſtram quàm aptiſſimè: in libro Scripturæ reperitur unum verbum conſtans duabus literis, ſcilicet Alpha & Omega; hoc ipſum unum verbum duos modos ſignificandi nobis exhibet; nam *Dominus & Salvator noſter aliquando nos ſermonibus, aliquando verò operibus admonet:* quilibet horum iterum in duos ſubdividitur, ſcilicet in naturalem & ſupernaturalem, de quorum primo nunc agemus, quo ipſemet Author naturæ & ſcripturæ dignatus eſt nobis ſignificare ſecundum, ût ſtatim infrà videbimus. Quando igitur cupis, Fili, intelligere literas ſcripturæ, multùm tibi proderit diſcere literas naturæ: ſed quia literæ particulares ſunt absq; numero, quarum alphabetum nequidem toto vitæ curſu abſolveres, ad literas univerſales, in quibus omnes particulares implicantur, addiſcendas te admoneo.

Diſc. Putabam potiùs, univerſales implicari in particularibus, quàm è converſo. Mag. utrumque; nam ſicut per Analyſin univerſalia educuntur ex particularibus, ſic per Syntheſin particularia eliciuntur ex univerſalibus. Diſc. hæc equidem teneo, at quanam ratione creaturas ſenſuales & individuas literis compares, nondum cerno, cùm literæ ſint ſimplices, & creaturæ compoſitæ. Mag. ab exemplo me capies: ſicut literæ ſunt elementa ſcripturarum ſenſualium, ſic elementa ſunt literæ creaturarum ſenſualium: unde ſicut elementa ſunt ſimplicia & compoſita, ſic literæ naturales ſunt ſimplices & compoſitæ; & in his literis multò plura ſunt obſervanda, quàm in literis artificialibus, antequam ſis aptus ad ſecundam Claſſem ſecundi Circuli, ſcilicet

(c) 2006 Ministerio de Cultura

licet combinationem harum literarum; nam utrumque genus, videlicet ſimplex & compoſitum, datur univerſale & particulare: & quia tanti intereſt ſcire ſolida principia, antequam ad Artem accedamus, diutiùs me in his detinere cogor, clariùs, quantúm poſſum, iſta declarando per exempla ſenſualia.

Concipe, Fili, loco quatuor elementorum, quæ ſunt literæ naturæ, quatuor literas alphabeti artificialis, A. B. C. D., quarum prima ſignificet ignem, ſecunda terram, tertia aërem, quarta aquam, litera A. pingatur colore rubeo, B. nigro, C. cæruleo, D. viridi, figuram literæ voca univerſale, colorem particulare: manifeſtum eſt, quòd ſenſualiter ſentis particulare, & intellectualiter intelligis univerſale ſub habitu particularîs; quòd ſi ſciveris abſtrahere colorem rubeum ab A., habebis univerſale abſtractum à particulari, nempe figuram A. non rubeam, & è converſo, ſi contraxeris figuram cum colore; hæc autem abſtracta dico ſimplicia, & contractum compoſitum: & ſi hoc idem feceris cum reliquis tribus literis, habebis octo ſimplicia, quorum quatuor erunt univerſalia, & quatuor particularia; & habebis quatuor compoſita ex univerſalibus & particularibus: ſi jam quatuor ſimplices figuras univerſales inter ſe combinaveris, & quatuor ſimplices colores particulares, & quatuor compoſitas ex figuris & coloribus, ſecundùm modum artificialem regulatum ad modum naturalem, habebis, Fili, exactiſſimam metaphoram totius arcani alphabeti naturalis, tam univerſalis, quàm particularis & compoſiti de utróque: ſi nondum me capis,

Cape ſequentia de alphabeto Rhetoricæ: ſit A. Brachium, B. Oculus, C. Ignis, D. Senſuale; item eadem litera A. ſignificet Poteſtatem, B. Sapientiam, C. Amorem, D. Intellectuale, habebis ergò duos ternarios & duos quaternarios ſenſuales & intellectuales poſitos in figura quadrangulari Logicæ, adaptatæ ad Rhetoricam (quod etiam nota de reliquis quinque Artibus): vide ſequens Schema.

Tres Scalæ Objecti.

Primus Gradus Scalæ compoſitus.

e. Particulare.		g. Univerſale.		
A	Brachium.	A	Poteſtas.	in Creaturis.
B	Oculus.	B	Sapientia.	
C	Ignis.	C	Amor.	
D	Senſuale &	D	Intellectuale.	
f. Secunda Intentio. Litera.		h. Prima Intentio. Morale.		

Secundus Gradus Scalæ ſimplex.

A	Poteſtas.		in Deo.
B	Sapientia.		
C	Amor.		
D	Intellectuale tantùm.		
Suprema Intentio.			

Gradus medius.
Verbum Incarnatum.

e. Creatura.		g. Deus.	
Miſericordia.	A	Poteſtas.	
Humilitas.	B	Sapientia.	
Patientia.	C	Amor.	
Senſuale.	D	Intellectuale.	
f. Secunda Intentio.		h. Prima Intentio.	

Scala Potentiæ.

e. Particulare.		g. Particulare.
A	Camera.	Memoria.
B	Candela.	Intellectus.
C	Porta.	Voluntas.
D	Senſuale.	Intellectuale.
f. Litera.		h. Metaphora.

Poſito Syſtemate univerſali literarum Rhetoricæ, cujus expoſitionem ampliorem ſupracitato *Capite 352. Libri Contemplationis* poteris videre, hæc ſequentia ſuperaddere neceſſarium & utile judico *ad extrahendas formas particulares ex his formis univerſalibus*: Scias igitur, Fili, quòd habitâ perfectâ cognitione rerum ſenſualium per Philoſophiam, & per conſequens perfectâ ſignificatione per Grammaticam, & perfectâ neceſſitate ſignificandi per Logicam, ponantur quicunque quatuor termini ſenſuales ex uno latere, & quatuor termini intellectuales ex altero, ita ut ſignificatio reſpondeat ſuo ſigni-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſignificato, & erit Syſtema præparatum pro ſecundo Circulo.

Obſerva tamen, quòd multoties ponitur ſenſuale ſinè intellectuali, aut è converſo, & hic eſt altior & univerſalior modus cæteris, quia eſt indeterminatus, & determinabilis ad infinita particularia, quo plurimùm utitur ſacra Scriptura, ût infrà audies, & ego per integros quandoque Tractatus uſus ſum, ût in *Libro Felix*, in *Libro Arboris Scientiarum in Arbore exemplificali*, in *Libro Principiorum & Graduum Medicinæ* per totum, & in multis aliis. Quandoque ſumuntur quatuor merè univerſales, quandoque merè particulares, aliquando duo vel tres univerſales, & unus particularis, & è converſo; tu Fili, da exemplum horum ex Natura & S. Scriptura.

Diſc. Dabo, prout potero, tu, ſi fortè deviavero, errantem dirrige, Pater.

Dominium

Significatio.	Caloris,	Siccitatis,	Humiditatis,	Frigiditatis,
Elementativa.	Attractionem,	Retentionem,	Digeſtionem,	Expulſionem,
Vegetativa.	Sitim,	Privationem,	Famem,	Defectum,
Senſitiva.	Potum,	Eſſe,	Cibum,	Perfectionem,
Imaginativa.	Actum,	Potentiam,	Intemperamentum,	Temperamentum.
Intellectiva.				

Metaphoram Naturæ & Artis in Microcoſmo nobis revelaſti, Pater, hoc Syſtemate, quod ex quatuor tuorum Librorum adunavi, videlicet ex Libro Contemplationis 5. cap. 357., & per plurima alia capita, ex Libro de Principiis & Gradibus Medicinæ Diſt. 10. Metaph. 10. 13. 14. 15. 16. 19. 24. 25., ex Libro Theoricæ Teſtamenti cap. 69. 71. 78. 79. 80. 81. 82. 83 95., Codicillo per totum; nam totus hic liber diviſus eſt in quatuor operationes his quatuor Principiis Elementativæ & Vegetativæ convenientes.

Intellectuale. { Cœlum. { Pater, Verbum, Spiritus S., unum } *Joan. 1. cap. 5. v. 7. 8.*
Senſuale. { Terra. { Aqua, Sanguis, Spiritus, unum }

Mors. { Dilectio. } *Joan. 1. c. 3. v. 14.*
Vita. { Odium. }

Cibus { Potus
Caro { Sanguis } *Joan. 6. v. 56.*
Panis { Vinum

Granum frumenti, mors, multiplicatio. *Joan. cap. 12. v. 24. &c.*

Lucerna corporis intellectualis, oculus intellectualis
Lucerna corporis ſenſualis, oculus ſenſualis } *Matth. 6. v. 22. 23.*

Lux mundi intellectualis, ſal terræ intellectuale
Lux mundi ſenſualis, ſal terræ ſenſuale } *Matth. 5. v. 13. 14. 16.*

Sicut additione terminorum oppoſitorum ſenſualis & intellectualis ſtatim patet litera & metaphora, ſic in ſequentibus idem fieri poteſt.

Feſtuca, trabs, oculus. *Math. 7. v. 3. 4. 5.*

Sanctum, canes, Margaritæ, porci. *Math. 7. v. 6.*

Anguſta porta vitæ, lata porta mortis. *Math. 7. v. 13. 14.*

Intùs lupi, extrà oves. *Matth. 7. v. 15.*

Arbor, bona fructus bonus, Arbor mala fructus malus. *Math. 7. v. 17. & ſeqq.*

Domus, petra, arena, ventus, pluvia. *Math. 7. v. 24.*

Medicus, infirmus, peccator, Salvator. *Math. 9. v 12.*

Vinum vetus, utres veteres, vinum novum, utres novi. *Math. 9. v. 17.*

Serpens, prudentia, columba, ſimplicitas. *Math. 10. v. 16.*

Homo, ſemen, via, volucres, petra, ſpinæ, terra bona, fructus. *Math. 13. v. 4. &c.*

Homo, bonum ſemen, inimicus, zizania, meſſis, ignis. *Math. 13. v. 24. &c.*

Granum ſinapis minimum creſcendo fit maximum. *Math. 13. v. 32.*

Fermentum, farina, fermentatio. *Math. 13. v. 33.*

Theſaurus abſconditus, ager. *ib. v. 44.*

Negotiator, margaritæ. *ib. v. 45.*

Sagena, mare, piſces boni, mali. *ib. v. 47.*

Paterfamilias, theſaurus, nova, vetera. *ib. v. 52.*

Veſper rubicundum cœlum, ſerenum, mane rutilans cœlum, tempeſtas. *Matth. 16. v. 2.*

Pater-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Paterfamilias, vinea, operarii, merces. *Math. 20. v. 1.* item *cap. 21. v. 33.*

Rex, Filius Regis, nuptiæ. *Math. 22. v. 2.*

Virgines fatuæ, prudentes, lampades, oleum, nox. *Math. 25. v. 1.*

Dominus, ſervi, talenta, meritum, præmium. *Math. 25. v. 14. &c.*

Sufficiunt hæc exempla pro innumeris aliis, quibus cæteri ſancti Evangeliſtæ ſunt pleni, & tota S. Scriptura eſt referta; in quibus omnibus ac ſingulis ſequentia manifeſtè vides. *Primò*, quòd omnia reducantur ad ſenſuale & intellectuale, naturale & artificiale. *Secundò*, quòd omnia cadant in quadrangulum Logicæ, ſcilicet eſſe, perfectionem, privationem, defectum, ex illo eliciantur, & in illum reducantur, & per conſequens in reliqua principia Figuræ A. *Tertiò*, quòd ſenſualia ſint metaphoræ intellectualium: unde ſicut ipſa æterna Sapientia unigenitus Filius DEI dignatus eſt nobis dare exempla à Natura & Arte deſumpta, quibus nos inſtrueret ad cognoſcenda ſupernaturalia, ſic per hæc particularia revelavit modum univerſalem agendi & operandi cum reliquis omnibus particularibus. *Quartò*, quòd hæc Methodus ſit omnium optima, facillima, naturaliſſima & univerſaliſſima; nam eſt communis ad inſtruendos tam doctos quàm indoctos, & ab ambobus facilè intelligibilis: quid igitur in nos frendent Adverſarii, ſi à Natura & Arte petamus ſimilitudines & ſimulacra ſupernaturalium? verum equidem, quosdam quandoque malè applicare hujusmodi comparationes ad errores ſuæ ſectæ, aliquos quandoque minùs perfectè ad veritatem demonſtrandam; quod inde provenit, quia Artem meæ Rhetoricæ cæterasque ſex vel omninò non, vel non perfectè callent: *quia non eſt credibile, quòd talis populus diſcedens à veritate* (quales ſunt aberrantes à vera Fide, Saraceni, Judæi, Gentiles) *ſicut maximè fuit ille proditor iniquus reprobus Moyſes Ethel Rabi Judæorum, & falſus ſeductor, & tenebræ Saracenorum & Paganorum, poſſit intueri & intelligere ad plenum in opere omnium rerum naturalium cognoſcibilium, cùm non potuerit videre, nec in aliquo intelligere claritatem, quæ docuit Salvationem poſitam ad literam in ſuis propriis libris, tam de Adventu noſtri Salvatoris, qui factus eſt, & de ſuo adumbramento* (præfiguratione in veteri Teſtamento) *& de Virginitate & Partu Sanctæ Mariæ Virginis Matris noſtri Salvatoris, quàm de Sancta Trinitate & de Sacramento Altaris & ſancto Baptiſmate, quæ omnia ille Moyſes Ethel vel Cöel & Judæi & Saraceni negant & improbant contra ſuas literas.* (Fili, hæc ſtudio excerpſi ex meo *Libro Patientiæ*, qui eſt. *3. Diſt. Theor. Teſt.*, quem Adverſarii mei Raymundo de Terraga Judæo malè attribuerunt) non autem hoc idem intelligas de veris Philoſophis à Deo illuminatis (quales fuerunt quidam inter Gentiles, qui dicta Myſteria ſalutis cognoverunt, & ſalvi facti ſunt) quamvis unus vel alter ſua ſecreta ſub figuris & metaphoris minùs propriis expreſſerit.

„ Intellige ergò, Fili, verum idioma „ Philoſophorum affectum ſuper proprie„ tates ſubſtantiarum naturæ; nam niſi ipſas „ intellexeris per ſubſtantias ſeparatas, nun„ quam realiter intelliges proprietates eo„ rum veri idiomatis; quia ipſi clarè lo„ quuntur in ſua Philoſophia, imò Naturæ, „ cùm Philoſophia non ſit alia res, niſi Re„ velatio Secretorum Naturæ in idiomate „ proprio naturali, ſinè quo ſubſtantiæ na„ turæ non plùs poſſent notificari, quàm a„ lia res ſive beſtia ſive planta, niſi portave„ rit nomen & effectum, quod in genera„ litate dat notitiam habitûs cauſæ: & i„ deo fuerunt inventa diverſa idiomata in „ Natura per diverſos Philoſophos; unde „ quilibet locutus eſt in ſua Philoſophia cla„ riùs, quantùm potuit, ſecundùm curſum „ Naturæ, ſalvando proprietatem ſuarum fi„ gurarum, licèt unum idioma ſit magìs „ clarum & magìs proprium, quàm aliud, „ in quantum Auctor fuit melior expoſitor „ reſpectu proprietatum, quarum effectus „ Natura demonſtrat omni bono Naturali „ intelligenti cum magna realitate: nec „ credere debes, quòd ſancti & boni Phi„ loſophi in ſua Philoſophia tibi occulta„ verint ſuum ſenſum, quia non eſſet fa„ ctum veræ Philoſophiæ; cùm ſua pro„ prietas & requeſta cum clara intentione „ velit revelationem propriam & clarita„ tem radioſam cauſæ occultæ, & manife„ ſtationem puram ſinè occultatione, cujus „ intrinſecum reducunt ad purum intelle„ ctum factum & immiſſum à DEO cœleſti, „ in quo examinatur & depuratur virtus „ contrarii, ſicut aurum in ſua propria „ fornace, Doctor Illum. *in fine Artis Intell.*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De Secreto Secundi Circuli.

MAg. Stabilitis literis in Syſtemate formemus ſyllabas rhetoricas ex ipſis in hoc ſecundo Circulo: primò de Natura ſenſuali aſcendendo ad Naturam intellectualem, & de litera ad morale, oſtendendo & miſcendo ſimul Modum operandiPotentiæ in Subjectum.

„ Quando motiva movet ſenſitivam „ cum vegetativa, tunc dat vel tollit vege„ tativæ vel de calore, vel de frigore, ut per „ famem vel per ſitim ſenſitiva ſentiens fa„ mem vel ſitim ſe moveat ad hoc, quod „ eſt neceſſarium vegetativæ, ſecundùm „ quòd motiva movet dando vel minuen„ do per actionem vel paſſionem: unde „ quando motiva movit ſenſitivam per mo„ tum, quem dat vegetativæ, tunc vegeta„ tiva per moralitatem ſignificat ſenſitivæ „ res illi neceſſarias: unde qui vult cogno„ ſcere iſtas ſignificationes, ſciat intelligere, *quòd illa ſignificatio eſt moralis expoſitio „ ſignificata ſenſitivæ*, ut ſe moveat ad ſatis„ faciendum vegetativæ in hoc, ad quod „ illam movet motiva.

„ Quando ſenſitiva eſt mota occaſio„ ne motûs, quem motiva facit vegetativæ, „ tunc motiva movet imaginativam cum „ ſenſitiva; quia ſi motiva movit vegeta„ tivam NB. per multiplicationem calo„ ris & ſiccitatis, & per diminutionem fri„ giditatis & humiditatis, vegetativa ſig„ nificabit ſenſitivæ appetitum frigiditatis „ & humiditatis, & ſenſitiva ſentiens ſi„ tim appetet aquam frigidam, ut ſigni„ ficet imaginativæ, ut imaginetur fon„ tes & aquas ad hoc, ut memoria moveat „ ſenſitivam ad bibendum aquam, ut ſatis„ faciat vegetativæ: unde quando imagi„ nativa eſt mota per hunc modum, tunc „ ſenſitiva illi ſignificat morales figuras, ut „ imaginetur res, quæ ſenſitivæ ſunt neceſ„ ſariæ, & ut per imaginationem res, quæ „ ſunt in potentia, veniant in actum.

„ Quando motiva movet rationalem „ cùm imaginativa, tunc facit imaginati„ vam imaginari caſualiter fontes & aquas „ & loca frigida, ut ratio cauſaliter ſe mo„ veat ad recolendum, intelligendum & vo„ lendum hoc, quod imaginativa imagina„ tur, & ut poſtea omnes potentiæ ſe move„ ant de gradu in gradum ad ſatisfacien„ dum potentiæ vegetativæ, & poſtea ſen„ ſitivæ, & poſtea aliis: unde ſecundùm „ iſtum modum, quando imaginativa in„ cedit fortuitò imaginando hoc, cujus ſen„ ſitiva dat occaſionem imaginativæ, tunc „ imaginativa per morales imaginationes „ ſignificat rationali moralem expoſitio„ nem hujus, quod ſenſitiva requirit per „ vegetativam: hoc idem ſequitur de aliis „ motibus compoſitis, quando rationalis „ movet alias potentias, & quando omnes „ potentiæ inſimul ſe movent una alteram, „ ut finalem rationem, propter quam ſunt „ creatæ, poſſint homines cognoſcere per „ morales ſignificationes & ſimilitudines, Doctor Illum. Lib. 5. Contempl. cap. 357.

Aſcendamus nunc uno gradu altiùs. „ Quando imaginativa imaginatur pecca„ tum & immunditiam & culpam, tunc per „ moralem ſimilitudinem ſignificat ratio„ nali defectus, qui ſunt in homine, adhoc, „ ut rationalis per allegoriam recolat, in„ telligat & amet perfectionem & virtutes, „ quæ ſunt in DEO: & quando rationalis „ non recipit hoc, quod imaginativa illi ſig„ nificat, tunc per morales ſimilitudines ima„ ginativæ rationalis ſignificat de ſe ipſa per „ anagogiam, quòd in altero ſæculo habe„ bit pœnam, quia non vult recipere ſigni„ ficata, quæ demonſtrant honorationes „ DEI in hoc mundo, ut homo in altero „ glorificetur in DEO: unde cùm hoc ita „ ſit, quòd una potentia exponat alteri di„ ctas expoſitiones, quando una potentia „ vult recipere ab alia, tunc poteſt homo „ percipere & cognoſcere ſignificationes & „ demonſtrationes, quæ veniunt per ſimi„ litudines, vel per ſomnia, vel per viſiones, „ vel per parabolas, vel per ſigna, vel per „ alias res ſenſuales vel intellectuales: ſed „ quando una potentia non vult recipere „ ab alia hoc, quod ſignificat una alteri, „ tunc homo neſcit habere cognitionem „ quatuor expoſitionum generalium: id„ circo homines errant in rebus, quas ex„ ponunt; quia quod deberent exponere „ ſecundùm expoſitionem hiſtoricam, ex„ ponunt per morale; & hoc exponunt per „ morale, quod deberet exponi per allego„ riam vel anagogiam, & ſic de aliis expo„ ſitionibus; ideo homines neſciunt uti „ nec frui ſecundùm finalẽ rationem, prop„ ter quam ſunt creati, Doctor Illum. ibid.

Sit alterum exemplum Scripturæ & Naturæ ſimul, quo Author Naturæ in ſenſu literali nos docuit Artem regenerandi & multiplicandi in *quantitate* granum tritici, & per

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& per conſequens in *virtute & qualitate*; cùm nulla multiplicatio quantitatis poſſit fieri ſinè intenſione virtutis, in qua intenſione virtutis conſiſtit multiplicatio virtutis: duo igitur ſimul demonſtravit ſumma Arcana Philoſophiæ, ſcilicet *multiplicationem quantitatis* & *multiplicationem virtutis*, & per conſequens etiam *tertium* nobilius utroque, complectens utrumque: per hoc autem *particulare* dedit *doctrinam univerſalem* ad omnia alia individua naturalia ſimiliter tractanda; quia *per unum particulare aliud intelligi poteſt*, ût dixi cam. 50. Lect. Art. Comp. de Fig. T. fol. 37., ſicut in *Logica* dedi exemplũ de verbo *amo* fol. 74. §. *Prima comparatio.*

Diſc. Quare ſupremus Doctor Philoſophiæ non demonſtravit potiùs modum multiplicandi virtutem & qualitatẽ rerum naturalium, quàm quantitatem, cùm virtus ſit nobilior, quàm quantitas? Mag. quia quantitas eſt ſenſualis, & virtus intellectualis, & faciliùs à doctis & indoctis percipitur ſenſuale, quàm intellectuale: unde licèt regeneratio Animæ ſit nobilior illâ corporis, priùs docuit Chriſtus hanc, quàm illam, *quia non priùs, quod ſpiritale eſt, ſed quod animale eſt*, S. Greg. in Hom. 22. in Evang., ſic priùs docuit multiplicationem quantitatis, quàm virtutis, obſervando ordinem regreſſûs à corporalibus ad ſpiritualia.

Præterea voluit, *quòd per unum principium intelligatur aliud, & per unam metaphoram alia*, ût patet ex Fig. X. Artis Univerſalis fol. 103., quod Artificium Rhetoricæ Chriſti excedit artificium alterum Phyſicæ; quia unum particulare Phyſicæ ſolùm ſignificat alia Phyſicæ, ſed unum particulare Rhetoricæ per Metaphoram ſignificat omnia particularia aliarum Scientiarum, ût patet in ſequenti exemplo Philoſophiæ applicato Theologiæ. *Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet; ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Qui amat Animam ſuam, perdet eam: & qui odit Animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam.* Joan. 12. v. 24. 25. Reducamus Principia ad Figuram.

Litera	Senſuale	Granum frumenti.	Terra.	Mortificatio.	Multus fructus.
Metaphora	Intellectuale	Anima hominis.	Mundus.	Odium ſanctum.	Vita æterna.

Fili, expoſitio Literæ eſt expoſitio Metaphoræ, & explanatio ſenſualîs eſt declaratio intellectualîs: unde ut intelligas unum per alterum, & ſimul conſpicias, quanta ſit Sapientia Verbi Incarnati in tam humili exemplo, ſubjungam ulteriorem elucidationem hujus textûs per meam Philoſophiam humilem, h. e. non ſublimia & alta Rhetorum Ethnicorum, ſed humilia verba adhibendo: monſtrabo inſuper modum, quem nobis oſtendit Salvator noſter in dato ſuperiùs exemplo, extrahendi Metaphoras occultas, quas multoties reticuit, ſcilicet Artem, quomodo ex una litera extrahatur una Metaphora, & ex una litera plures Metaphoræ, & ex una Metaphora alia Metaphora vel plures Metaphoræ per *tertiam Arborem* & reliqua Inſtrumenta meæ Artis.

Sit primò Expoſitio literæ demonſtrando totum proceſſum naturalem generationis, regenerationis & multiplicationis. „Et „de hoc damus tibi exemplum per gra„num frumenti & omnia alia ſemina; quia „granum frumenti exiſtens per ſe ſolum „in materia compacta & ſicca ſecundùm „curſum naturæ nunquam poteſt creſcere „nec multiplicari, niſi per reſolutionem & „attenuationem ſimplicitatis ſuæ duræ ſub„ſtantiæ, in qua ſubſtantia dura & congelata „calor incluſus intra dictam ſubſtantiam „determinatam ſtat mortificatus ratione „ſiccitatis & duritiei, in qua materia eſt de„terminata, in qua calor naturæ eſt reten„tus; *quia de frigiditate excellenti & ſicci„tate cauſatur qualitas mortificativa*, & per „hoc poteſt ruſticus cognoſcere, quòd ta„lis ſiccitas cauſans duritiem & mortifica„tionem indiget humectatione aërea, ad„hoc, ut calor naturalis poſſit reſuſcitari & „extendi in ſimplici materia aëris, qui eſt „ei materialis cibus: ſed non eſt datum „Naturæ, quòd poſſit facere iſtam ſubti„liationem partium groſſarum in ſimpli„ces, niſi per ſubtiliationem ſuarũ partium „ſiccarum cum reſolutione, quæ fit per re„incrudationem humidi materialis grani, „quod erat terminatum & coctum cum di„geſtione perfecta ad modum ſubtilis ſub„ſtantiæ albæ, ex qua fit panis, quem tu „comedis: & reincrudatio dicti humidi „ſeminalis terminati cum & in ſicco cau„ſatur ab humido ſubtili frigido terreſtri & „crudo, quod illud recipit in ſua diſſolutio„ne; quia neceſſarium eſt, quòd ſiccum „terminetur & reducatur in humidum,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„ quod eſt amicum & cibus ignîs, qui for-
„ mat naſcens cum ſua virtute : ſed cùm
„ ſiccum & humidum ſint oppoſitæ quali-
„ tates cum differentia contrarietatis, ideo
„ convenit, quòd cum differentia concor-
„ dantiæ elementa debeant permutari ab
„ una qualitate in aliam, ſcilicet à ſicco in
„ frigidum, & à frigido in humidum , ad
„ hoc, ut materia terræ appropinquet igni
„ per differentiam illius concordantiæ, ſci-
„ licet ut materia ſicca grani terminetur &
„ convertatur in materiam humidam , in
„ qua eſt calor naturalis per differentiam
„ concordantiæ, quæ habet poteſtatem re-
„ cipiendi virtutem informativam cœli: per
„ quod patet, quòd natura non tranſit de
„ uno contrario in aliud, niſi per ſuum me-
„ dium , per quod medium vel tranſitum
„ cauſatur differentia concordantiæ , per
„ quam materia convertitur & transmuta-
„ tur de natura in naturam ; & hæc eſt ſpe-
„ cialis differentia, quam tu debes reſpice-
„ re ; quia aqua eſt amica aëris per ſuam
„ humiditatem, & eſt vicina terræ per ſuam
„ frigiditatem , de qua per rarefactionem,
„ alleviationem & ſubtiliationem venit re-
„ incrudatio in rebus, quæ ſunt & fuerunt
„ coctæ, condenſatæ & terminatæ per Na-
turam & Artem , Doctor Illum. in Theor.
Teſt. cap. 26. & MS. 30.

Si quis hactenus dicta combinaverit cum iis, quæ ſuprà *Capite 2.* in Figura S. & X. de hac materia ſunt tradita , item quæ tu in *Perſpiciliis cap. 4. fol. 86. §. Nulla regeneratio*, *ex Lib. Quæſt. ſuper Art. Dem. & Inv. q. 164.* per metaphoram ignîs liquefacientis aurum attuliſti, item quæ in *Lib. Princ. Med. Diſt. 7. cap. 21. & 22., & Diſt. 10. cap. 36. Metap. 24.*, & in *Lib. Art. Dem. Diſt. 4. p. 1. q. 23. & 25.*, item *Lib. Aſtron. p. 2. de devictione*, item *Art. Comp. Med. q. 4. circa finem* ſcripſi, inveniet plenariam concordantiam doctrinæ phyſicæ & Artis Generalis : ſed abſolvamus opus.

„ Fili, condenſatio & rarefactio eſt via
„ originalis in transmutatione elementorũ
„ in certis gradibus ; & hæc eſt communis
„ doctrina, per quam ſapiens natura con-
„ vertit ſua elementa ; & ideo quando gra-
„ num frumenti eſt ſolutum & reincruda-
„ tum & transmutatum de ſuo ſapore in a-
„ lium, & de ſua natura in aliud opus, hoc
„ operatur frigiditas & humiditas, quæ eſt
„ in aqua cruda ; & ideo calor, in quo eſt
„ virtus vegetativa potentialiter, nondum
„ adhuc ſentit virtutem informativam ſe-
„ cundi inſtrumenti , quod movet à cœlo
„ ad informandum calorem naturalem per
„ aliam informationem ; propter hoc non
„ poteſt habere motum penetrandi actuali-
„ ter, & movendi ſe in partibus ſui humidi
„ materialis ad formandum, quia eſt mor-
„ tificatus & hebetatus in ſuo materiali
„ principio ratione frigidi & humidi, quod
„ ingreſſum eſt in ſuum materiale per reſo-
„ lutionem & converſionem dicti ſicci cum
„ ſuperfluitate nimii frigidi & humidi: ſed
„ poſtea deſcendit virtus cœleſtis à ſecundo
„ inſtrumento, quæ cum calore ſolis infor-
„ mat materiam reſolvendo & diminuendo
„ de dicto humore frigido, quantum con-
„ venit ad intentionem Naturæ , & non
„ plus, hoc eſt, usque ad terminum excita-
„ tionis caloris naturalis, quia tunc deſtrui-
„ tur materia & ſuperfluitas frigiditatis, quæ
„ tenebat mortificatum calorem naturalem,
„ qui eſt inſtrumentum Naturæ, & per quam
„ ſuperfluitatem calor fuit reſolutus: & quan-
„ do hic calor naturæ eſt excitatus per ca-
„ lorem ſolis cum continuatione talis infor-
„ mationis, dictus calor incipit ſe movere
„ in ſuo humido materiali, cum quo eſt li-
„ gatus, & in movendo ſe, penetrat , & in
„ penetrando, ſe dilatat, & in dilatando in-
„ format & convertit ſuum humidum ma-
„ teriale in ſuam propriam ſpeciem & in
„ ſuum proprium eſſe ; & ſic calor Naturæ
„ non ceſſat operari in ſuam materiam, ve-
„ getando , pullulando, ampliando, elon-
„ gando, extendendo, augmentando & mul-
„ tiplicando, quousque venit ad terminum,
„ quòd non habet plus de materia humidi;
„ quia tunc incipit humorem terminare &
„ inſpiſſare cum virtute informativa diffe-
„ rente ab aliis per concordantiam, & ca-
„ lor mortificatur per ſiccitatem, quam gra-
„ num frumenti recipit in ſua terminatio-
„ ne per compactibilitatem & duritiem,
„ quousque iterum convertatur in reſolu-
„ tionem & putrefactionem.

„ Quapropter Rota elementorum per
„ Naturam tota in circuitu gyratur & gyra-
„ bitur, quouſque venerit ad ſuum proprium
„ & determinatum punctum: & ſic per evi-
„ dentem experientiam Natura te docet,
„ quòd virtus, quæ eſt in potentia in ſemine
„ grani ſeu tritici , nunquam procedit in
„ actum productivum & vegetativum, niſi
„ poſt corruptionem & putrefactionem ſuæ
„ propriæ materiæ, quia illa eſt cauſa ſuæ alle-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„alleviationis, ſubtiliationis, & rarefa-
„ctionis, quouſque veniat ad punctum ge-
„nerationis, quem punctum vocamus mul-
„tiplicationem ab uno grano in centum, &
„à centum in decem millia &c.

„Et ideo neceſſitate vivendi didicerunt
„ruſtici, quòd, ſi granum frumenti non
„projiciatur in terram, nunquam multipli-
„cabit ſuam virtutem, quia ſua materia ſic-
„ca non hoc ſuffert ratione ſuæ terminatio-
„nis factæ per converſionem ſubtilîs in ſpis-
„ſum: & ſi projicitur in terram, calcina-
„bitur per reſolutionem, & creſcet ſuum
„humidum cum putrefactione, per quam
„venit vis ſuæ animationis, non tamen,
„quòd faciat eum multiplicare in calore cœ-
„leſti ſuperiùs aſcendendo, acſi melius fie-
„ret, quàm priùs, ſed ſicut erat antè: vide
„igitur, quomodo per ſubtiliationem ſe-
„paretur mundum ac purum ab immundo
„& impuro per elementationem, quam ac-
„cepit à putrido per rarefactionem, per
„quam exaltatur, & fermentum appellatur:
„dicimus ergò fermentum res exaltatas in
„altum, quæ tantúm deſiderantur à gen-
„tibus.

„Unde dicimus, quòd per opera ru-
„ſticorum virtutes cœleſtes adjuvantur, ſci-
„licet per arationem, ſeminationem, cul-
„tivationem & impinguationem terræ: &
„per talem modum ruſtici adjuvant natu-
„ram, ut citiùs & meliùs colligant fructus,
„quia per majorem cultum fructus melio-
„rantur, Doctor Illum. ibid.

Cui nimia eſt hæc expoſitio ſenſûs literalis, Fili, aut perdidit ſaporem bonæ & veræ Philoſophiæ, aut nunquam habuit. Diſc. forſan hanc Philoſophiam dictitabunt ruſticam. Mag. bene dicent in hoc, quia Philoſophi ſpeculativi non curant de experimentis: unde *ſecundùm experientiam nulli homines tantum ſciunt de Philoſophia, ſicut ruſtici*, Doctor Illum. in Arb. Quæſt. de q. agri.

Ex hac explanatione operis particularis ſenſualis naturalis extrahes aliam explanationem operis particularis ſenſualis naturalis & artificialis ſimul, quod eſt Philoſophorum, & non ruſticorum, & eſt altioris ordinis, per metaphoram ſignificatum in præcedenti vulgari, in *dicto Capite Teſtamenti* clarè revelatum. Ex eodem ſenſu literali ſenſuali, ſcilicet *quòd de ſemine non poſſit naſci fructus, quouſque mortificetur ſub terra*, elicitur alius moralis intellectualis; nam *hæc proprietas & natura dat ſignificationem, quòd convénit, Humanitatem Chriſti mori ad faciendum fructum in ſpecie humana*, Doctor Illum. in Lib. 4. Contempl. cap. 251.

Denique nota in fine hujus Circuli, quòd tota hæc longa demonſtratio operis ſenſualîs ſecundùm omnes ſuas partes poteſt à proportione comparari cum ſimili opere quocunque ſenſuali vel intellectuali &c., quod eſt maximum Secretum, de quo plura in fine ſequentis Circuli.

De Secreto Tertii Circuli.

CUm ſecundus Circulus fuerit prolixus, & tertius conſtet ex partibus ſecundi inter ſe connexis, abbreviabimus illum, quantúm licet; „quia quando homo mon-
„ſtrat & ſignificat cum paucis verbis multas
„rationes, tunc faciliùs dirigit intellectum,
„quàm quando verba ſunt multa & longa,
„& rationes ſunt paucæ; quia natura eſt in-
„tellectûs, quòd citiùs dirigatur cum pau-
„cis verbis ſignificantibus multas rationes,
„quàm cum longis verbis & paucis rationi-
„bus ſignificatis per ſuperflua verba, Doctor Illum. Vol. 2. Contempl. capite 216.: unde ad complendam Artem meæ Rhetoricæ per hunc tertium Circulum, ſufficiet tibi revelare figuram Artis, quæ eſt ſequens:

a Potentia motiva intellectualis.
b Potentia motiva ſenſualis.
c Memoria, Intellectus & Voluntas.
d Compoſitum de a. b.
e Potentia vegetativa, ſenſitiva, imaginativa & rationalis.
f Primus Motus, duæ Intentiones, Veritas, Devotio, Conſcientia, Temperamentum, Animoſitas & Spes.

„Quando homo formaverit & figura-
„verit iſtas ſex figuras, convenit, quòd de
„illis componat *quinque*; quarum quinque
„figurarum *prima* eſt a. c., *ſecunda* a. c. d.,
„*tertia* a. c. f., *quarta* a. c. f. e., & *quinta*
„eſt a. b. c. e. f. d.: unde quando figura-
„verit iſtas quinque figuras, & compoſue-
„rit de dictis ſex figuris, convenit, quòd
„de quinque figuris faciat quatuor figuras
„intellectuales, ut ſenſualiter illas compo-
„nat & ponat in quintam figuram; quia
„alio modo non poſſet loqui, nec dicere ver-
„ba rhetorica, nec pulchrè ordinata, & lo-
„queretur caſualiter in hoc, quod diceret: *quia ſicut quatuor elementa primò uniuntur & componuntur in grano ſeminis vel radice Arboris ſubtùs terram, & poſtea per generationem ſe monſtrant*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſtrant in forma vegetabilis, quod creſcit ſuper ter-
„*rã*, ſic convenit, quòd quatuor figuræ com-
„poſitæ primò uniantur & componantur in-
„tellectualiter, ut in quinta figura ſe demon-
„ſtrent per verba pulchrè ordinata & dicta: &
„ ſicut convenit, quòd quatuor elementa
„ primò ſint ſub terra, & quòd flos, quem
„ generant, capiat figuram ſupra terram,
„ ſic quatuor figuræ primò debent deman-
„ dari ſenſitivæ, & quinta figura debet eſſe
„ poſt quatuor figuras, ſequens ordinatio-
„nem quatuor figurarum, Doctor Illum.
Lib. 5. Contempl. cap. 359.

Praxin hujus Figuræ regulabis ad normam cæterarum antecedentium & ſequentium, vel ſi hæſitaveris, *dicto Capite* invenies: ſed antequam excedam hoc Circulo, movebo centrum, de quo in fine ſecundi Circuli: ſelige quodcunque particulare ſenſuale, illudque reſolve in literas more in Algebra mea uſitato, has applica literis Figuræ antepoſitæ, & formaſti Syſtema Rhetoricum univerſale mediante illo particulari eliciendi infinita particularia, ſi noris proportionem meæ Geometriæ, & æquationem meæ Arithmeticæ, ſignificationem Grammaticæ, demonſtrationem Logicæ, Scalam & Rotam Principiorum Muſicæ, Artemque Aſtronomiæ ſe movendi in dicta Scala & Rota; quæ ſi ignoraveris, pedem effer hoc Circulo, nec revertaris, niſi in hac Scala ſeptem Graduum Gradum ſumpſeris Magiſterii.

Diſc. O mi Pater, ſi tuis Diſcipulis comparandus eſt gradus pretio factorum, & non verborum tantùm, quàm pauci erunt, qui, ſi hac librá ponderentur, indicem ſtateræ ſibi annuere gaudeant!

De Secreto Arithmeticæ.

De Æquatione.

MAg. Quia Æqualitas eſt unum ex ſupremis & ſummè neceſſariis Principiis meæ Artis poſitum in Triangulo croceo Figuræ T., ſinè quo in mea Arithmetica, Geometria & omnibus aliis Artibus ac Scientiis non poſſet fieri ulla perfecta operatio & demonſtratio, præterea ſit principium, per quod omne ignotum inveſtigatur & reducitur ad notum, comparando toties ignotum cum noto, donec prodeat in vero æqualitas neceſſaria, & in falſo æqualitas impoſſibilis, ideo de hoc utiliſſimo & univerſaliſſimo Principio hoc loco agere intendimus; & quia *Æqualificatio*, ſeu vulgari nomine *Æquatio*, eſt operatio æqualitatis, per quam producitur inventio omnîs particularîs, & ſolutio omnis quæſiti, ideo ab hac operatione meritò intitulavimus noſtram Arithmeticam.

Sed quoniam *duplex* eſt Æqualitas & Æquatio, ſcilicet *realis naturalis*, & *intentionalis artificialis*, ſub ultima per metaphoram, proprietates & uſum primæ deſignabo: tu itaque, Fili, oculos terge, aut, ſi ſubtilia viſui ſe ſubtrahunt, perſpiciliis meis illa detegere ſatage. Sequuntur nunc Conditiones univerſales utriuſque.

Pro majori intelligentia ſequentis Conditionis primæ ponatur ſequens Figura.

Diffe	ren	tia
Contra- ſinè	Concordantia per medium.	rietas medio.

Majoritas		Minoritas		Æqualitas	Minoritas		Majoritas.
c d. B.	d. C.		D.	E.	F.	f. G.	f g. H.
3. gradus	2. gradus		1. gradus	Scala Æquationis.	1. gradus	2. gradus	3. gradus

1. Conditio. „ Quando vis inquirere
„ majoritatem & minoritatem, & vis æqua-
„ lificare majoritatem cum minoritate, in-
„ clina majoritatem ad minoritatem, & mi-
„ noritatem ad majoritatem eleva tantúm,
„ quouſque habeas æqualitatem: ſi verò ve-
„ lis deſtruere æqualitatem, inclina quos-
„ dam gradus ad alios, Doctor Illum. in Lib.
Princ. & Grad. Med. Diſt. 4. de mixt. K. O.
fol. 20.: hæc conditio eſt regula æquationis
realis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

realis & intentionalis, naturalis & artificialis.

Disc. At quomodo & per quid redigitur in praxin? Mag. per sequentes quatuor species operationum Arithmeticæ, scilicet per *Additionem*, *Subtractionem*, *Multiplicationem* & *Divisionem*. Disc. quare non addidisti extractionem Radicis Quadratæ & Cubicæ? Mag. quia in operatione harum quatuor universalium hæ speciales implicantur.

Huic Figuræ applica *Figuram quadrangularem Logicæ*, & ordinasti Systema generale omnium æquationum particularium. Fili, „ nunquam fuit homo nec Philoso„phus in mundo, qui illud tibi dederit per „Artem, sicut ego facio: si bene animad„vertes ea, quæ tibi dixi in *Arte Intellectiva* „*capite 31.*, bene intelliges totum actum no„stræ æquationis cum opere completo: au„di igitur Scientiam claram & Artem, quæ „est infallibilis nobili mensurâ cum certis „graduamentis propriæ Geometriæ, quam „tibi dedi, si est tibi concessa per illum, qui „omnia donat & similiter subtrahit, sicut „sibi placet; quare respice in te, si ipse vo„luerit tibi inspirare, perscrutando for„mam, quæ est propria Rota istius graduamenti, Doctor Illum. ibid.

2. Conditio. Operatio æquationis est duplex, per primam inquiritur verum, per secundam falsum; quando absolutâ investigatione æquatio est necessaria, tunc particulare inventum est verum; sed quando æquatio est impossibilis, tunc particulare inventum est falsum; de quo innumera habes exempla in demonstrationibus à me factis per necessarium & impossibile, præcipuè in *Libro Mirandarum Demonstrationum*, & infrà ostendetur in practica.

3. Conditio. Ejusdem vel plurium æqualium ad æqualia æquatio est necessaria, & è converso.

4. Conditio. Ejusdem vel plurium æqualium ad inæqualia æquatio est impossibilis, & è converso.

Per has quatuor Conditiones regulantur omnes demonstrationes, quæ mediante æquatione reducuntur ad necessarium & impossibile.

Dicto de Æquatione in genere, & de quatuor Conditionibus ejus, nunc dicere intendimus de quatuor operationibus universalibus nostræ Arithmeticæ, quibus Ars utitur ad investigandam & inveniendam dictam æquationem, per quam revelatur omne particulare quæsitum æquale vel inæquale.

De quatuor Operationibus universalibus Arithmeticæ, Additione, Subtractione, Multiplicatione, Divisione.

QUoniam tota Ars Analytico - Synthetica versatur circa has quatuor operationes, ideo de his convenit dare doctrinam generalem, ut cognoscatur non solùm quid sint in se, sed etiam quomodo adhibeantur in opere tam universaliter, quàm particulariter; nam cùm hæ quatuor operationes hucusque soli Arithmeticæ & Geometriæ inservierint, hoc est, *numero & quantitati* mensurandis, nec *qualitati*, *substantiæ*, *magnitudini non quantæ* & reliquis supremis ac universalissimis principiis fuerint adaptatæ, integritas meæ Artis exigit, ut Secretum universalitatis & applicationem ad particularia harum quatuor operationum vobis revelem.

Scitote igitur Filii, quòd non tantùm mensurabilis est numerus & quantitas, sed etiam substantia & partes substantiæ tam substantiales, quàm accidentales; nam comparando substantiam ad substantiam intrat triangulus croceus, quia quædam substantia est major vel minor alterâ, vel æqualis alteri, & quoddam accidens est majus vel minus altero, vel æquale alteri; & hoc ipsum verificatur de partibus utriusque: & hæc majoritas, minoritas & æqualitas non consideratur secundum quantitatem physicam, quæ est accidens, quia magis vel minùs calidum, magìs vel minùs rubeum, magìs vel minùs igneum, non est idem ac magìs vel minùs quantum, quia minùs quantum potest esse magìs calidum, quàm magìs quantum, ût patet in pipere & zingibere: nec consideratur secundùm quantitatem logicam aut mathematicam, scilicet in abstracto artificiali & intentionali, sed secundùm magnitudinem realem intrinsecam naturalem sive substantialem sive accidentalem rebus ipsis inexistentem, quæ ab intellectu creato est considerabilis & cognoscibilis in se, & comparabilis ad aliam magnitudinem, sicut quantitas ad aliam quantitatem, & per consequens mensurabilis.

Disc. Quænam est ergò differentia inter *Magnitudinem* & *Quantitatem*? Mag. Magnitudo convenit *rebus intellectualibus & spiritualibus*, & Quantitas *rebus sensualibus & cor-*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& corporalibus; nam nihil eſt quantum, niſi quod habet longitudinem, latitudinem & profunditatem: & quamvìs iſta nomina multoties adhibeantur ad ſignificandam magnitudinem rerum intellectualium & ſpiritualium, hoc tamen fit impropriè propter defectum Grammaticæ, quæ caret nominibus propriis: unde ſi Grammatici potiùs intendiſſent neceſſitati linguarum, quàm fictitio cultui, ſtudioſiùs obſervaſſent ſequentem regulam ex Principiis meæ Artis elicitam, videlicet, *quòd omne ſignificatum differens ab altero ſignificato exigat ſignificationem differentem ab altera ſignificatione*; nam obſervatione vel unius hujus regulæ milleni hiatus in omnibus linguis eſſent expleti. Fili, *Magnitudo* eſt unum ex Principiis meæ Artis ſubſtantialibus, quia eſt pars ſubſtantialis ſubſtantiæ; & hæc Magnitudo communicat ſuam ſimilitudinem accidentalem cæteris ſuis compartibus ſubſtantialibus, ſcil. bonitati, durationi, poteſtati, virtuti, perfectioni &c.: hæc magnitudo accidentalis non eſt quantitas, ût patet in Anima, quæ eſt bona, magna &c.; & magnitudo bonitatis Animæ eſt accidens, quia eſt ſimilitudo magnitudinis exiſtentis in bonitate, & producta ab illa; ſed Anima non eſt quanta: verum tamen eſt, Fili, quòd nullum ſit quantum ſinè magnitudine, quamvìs multa ſint magna ſinè quantitate; nam quia menſura ſuperior menſurat inferiorem, tanquam univerſale ſuum particulare, & non è converſo, Magnitudo eſt menſura quantitatis, & Magnitudo ſubſtantialis magnitudinis accidentalis, & Magnitudo infinita magnitudinis finitæ.

Hæc eſt ſuprema Menſura, quâ in mea Arte menſuro omnes inferiores menſuras, & eſt illud univerſale reale, ad quod dirigitur omne univerſale intentionale: ſed eſt alterum univerſale in mea Arte, cujus hìc te memorem volo, quod in mea *Introductoria Artis Demonſtrativæ* ejuſque *Prologo* expoſui, ſcilicet compoſitum ex ente logico & metaphyſico, & hoc includit omnia genera & ſpecies decem principiorum in principio hujus Capitis adductorum, & magnitudini applicatorum; ſub qua conſideratione deſcendamus nunc ad contemplandas quatuor dictas operationes, earumque naturam, proprietates & uſum explicemus.

Manifeſtum eſt, quòd natura & proprietas *Additionis* eſt oppoſita naturæ & proprietati *Subtractionis*, & è converſo; & natura & proprietas *Multiplicationis* eſt oppoſita naturæ & proprietati *Diviſionis*, & è converſo: unde operatio unius eſt oppoſita operationi alterius. Ut igitur cognoſcatur uſus generalis harum quatuor operationum in mea Arte, applicentur Principiis generaliſſimis primæ Arboris & Figuræ T., ac ſecundo Quadrangulo oppoſitorum Figuræ X. & Figuræ Logicæ ſequenti modo.

Ponatur, quòd a. ſignificet *Eſſe*, b. *Privationem*, c. *Neceſſitatem*, d. *Contingentiam*, e. *Actum*, f. *Potentiam*, g. *Poſſibilitatem*, h. *Impoſſibilitatem*, i. *Perfectionem*, k. *Defectum*: & ut faciliùs memoriæ imprimantur, ac mirabilis uſus meæ Algebræ ſpecioſæ percipiatur, redigantur ad faciliorem operationem in formam ſequentis Tabulæ.

a	Eſſe.	f	Potentia.
b	Privatio.	g	Poſſibilitas.
c	Neceſſitas.	h	Impoſſibilitas.
d	Contingentia.	i	Perfectio.
e	Actus.	k	Defectus.

De Additione & Subtractione.

CUm a. & b. ſint generaliſſima Principia, & habeant generaliſſimam oppoſitionem, omnia alia principia ipſis addita revelant Secreta ſuarum oppoſitionum, addendo, ſubtrahendo, multiplicando, dividendo, hoc modo.

1. Si c. additur ipſi a., ſubtrahitur à b., & è converſo.

2. Si a. additur c., ſubtrahitur b. à c., & è converſo.

3. Quia c. & d. opponuntur, ſi c. additur a., d. additur b., & è converſo.; & ſi d. additur a., c. additur b., & è converſo.

4. Quantò plus eſt de c. in a., tantò minus eſt de d. in a.; & quantò minus eſt de d. in a., tantò plus eſt de d. in b., & è converſo: igitur per majoritatem additionis ipſius c. ad a., revelatur majoritas ſubtractionis ipſius d. de a., & additionis ipſius d. ad b.

5. A. per e. eſt remotum à b., & per f. eſt propinquum ipſi b.: ergò addendo e. ad a. ſubtrahitur b. ab a., & addendo f. ad a. additur b. ipſi a.

6. Quando e. & f. ſunt in a., quia f. concordat cum b., additio eſt in actu, & ſubtractio in potentia.

7. Quia eſt h., quòd a. b. ſimul ſint in g., addendo g. ipſis a. b. ſimul, ſubtrahitur g. ab ipſis; & idem dicendum de h.

8. Quia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

8. Quia h. a. — b. eſt majus ipſo g. a. †b., ſequitur, quòd ſubtrahendo poſſit fieri additio, & addendo ſubtractio.

9. K. naturaliter convenit cum b., & tamen eſt in a., ût ſenſualiter ſentimus; & quia i. naturaliter convenit cum a., & contrariatur ipſi b., ût k. ipſi a., ſi nullum i. eſſet in a. ſinè k., ſequeretur, quòd a. eſſet magìs perfectum per additionem ipſorum i. k., quàm per additionem i., & ſubtractionem k.; quod eſt impoſſibile & contradictio.

10. A. per i. removetur à k., & i. per a. removetur à b., contrarium fit in a. k.: unde addendo i. ipſi a. ſubtrahitur k. ab a., & addendo a. ipſi i. ſubtrahitur b. ab i., contrarium fit in a. k.: per b. ipſius k. in a. augmentatur i. in a., & per b. ipſius i. in a. augmentatur k. in a.: ponendo i. inter a. b. ponitur majoritas & minoritas, & privatur æqualitas, cùm i. non poſſit æqualiter convenire cum a. b.; hoc ipſum fit ponendo k. inter a. b., quia k. magìs convenit cum b., quàm cum a.

11. Si a. ponitur in medio ipſorum i. k., reſultat inde æqualitas geometrica; nam ſicut ſe habet a. ad k., ſic ſe habet a. ad i.; & ſi ſubtrahitur ab ipſis k., provenit inde æqualitas arithmetica, quia a. ſinè k. eſt æquale per omnem modum ipſi i.

Plures adhuc alias veritates univerſales poſſem haurire ex hoc fonte univerſali, ſed hæ ſufficiunt exempli loco; nam ex his infinitas particulares ſinè labore extrahes, ſi principia Figuræ T. & aliarum figurarum cum illis combinaveris, ût ſtatim infrà ſubdam exempla. Præterea ex ſimplicibus his additionibus & ſubtractionibus emergent compoſitæ, jungendo decem ſupradicta principia: v.g. quia a. ipſius i. per e. eſt remotum à b., & per f. eſt propinquum ipſi b., ipſum e. additum ipſi i. conſervat illud in a., & ſubtractum ab i., per b. convertit i. in k.

Diſc. In Algebra ſpecioſa videntur Regulæ Additionis & Subtractionis paulò aliter ordinatæ, quàm tuæ antecedentes: unde rogo te, Pater, declara mihi differentiam & concordantiam illarum cum tuis.

Mag. bene interrogas, Fili, igitur nota ad perfectam intelligentiam duorum ſuprà aſſumptorum principiorum a. b., quæ ſunt *Eſſe* & *Privatio*, illa à me longè ampliori ſenſu accipi, quàm ſumantur in dicta Algebra ſpecioſa particulari; nam a. ſignificat *Eſſe*, *Unionem*, *Poſitionem* & *Poſſeſſionem* vel *Præſentiam*, & b. ſignificat *Privationem* contrarietatis & contradictionis; & quamvìs ſub b. tantùm duas ſpecies deſignare videar, non tamen ita eſt, quia tot ſunt numero oppoſitæ, quot ſunt in a. propoſitæ; & hoc neceſſariò debet eſſe, ne ſit k. in a. b.: ſed quia caremus propriis terminis ob defectum Grammaticæ, ideo ſub uno termino *privationis* omnes oppoſitos coactus fui ſignificare: poſſent tamen alii ſubſtitui, ût alibi feci; nam ipſi *Eſſe* opponitur *Non Eſſe*, ſcilicet ejus contradictorium, in quo ſenſu accipitur *Privatio* Algebræ ſpecioſæ hoc ſigno — expreſſa: & reſpondet in mea Figura T. trianguli quinti terminis *Entis*, *Non Entis*. *Unioni* opponitur *Diſunio*, & hæc diſtinguitur à ſequenti, quia opponitur *multiplicationi*, ût *diviſio* in Arithmetica. Quia *Poſitio* eſt tranſitus de non eſſe in eſſe, illi opponitur *Privatio*, quæ eſt tranſitus de eſſe in non eſſe. *Præſentia* eſt propinquitas ipſius eſſe, & habet omnes ſpecies Regulæ I., ejus oppoſitum eſt *Abſentia* ſeu *Longinquitas*. Quælibet autem harum octo ſpecierum habet ſub ſe quàm plurimas adhuc magìs individuales ad illam reducibiles, quæ tibi in lectione meorum librorum paſſim occurrent, ſi aciem fixeris.

Nunc aliquarum tibi dabo exempla, ût ſequitur: ſit igitur

A	DEUS.	i	Eſſe.
b	Homo.	k	Non Eſſe.
c	Lapis.	l	Unio.
d	Intellectus.	m	Diſtinctio.
e	Viſus.	n	Poſitio.
f	Bonitas.	o	Privatio.
g	Malitia.	p	Præſentia.
h	Medium.	q	Abſentia.

1. Si A. eſt in k., & b. eſt in i., tunc f. ſinè g. eſt in k., & f. cum g. eſt in i.; & ſi ita eſt, tunc concordans cum i. eſt in k., & contrarium ipſi i. eſt in i.

2. Si l. eſt inter A. & b., tunc A. b. eſt h. inter a. & b.; & quia A. eſt finis ipſius b., & omne principium tendit ad finem per h., igitur b. per A. b. poteſt venire ad A.

3. Si b. eſt A., eſt majus m. inter f. g., quæ ſunt in b., & eſt majus l. inter f. ipſius b. & A., quàm ſi b. non eſt A.

4. Ponere, A. eſſe c., eſt n. ipſius g. in A., & ponere, A. eſſe b., eſt o. ipſius g. à b.

5. Quia in c. non eſt p. ipſorum d. e., nullum b. vult eſſe c., & nullum c. poteſt intelligere & videre A.: ergò A. non vult nec poteſt eſſe c.; quia ſi vellet & poſſet, vellet & poſſet q. ſui ipſius, & habere p. ſui contrarii.

6. A. magìs differt à b., quàm b. à c.,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quia A. b. infinitè differunt, ſed b. c. finitè, & A. magìs concordat cum b., quàm b. cum c., quia in A. b. eſt d., & in c. non eſt d.; & quia major differentia & concordantia convenit cum i., & major differentia & contrarietas cum k., b. poteſt eſſe A., & è converſo, & c. non poteſt.

7. Quando d. ipſius b. facit n., quòd A. poteſt eſſe b., & non poteſt eſſe c., tunc ex una parte facit n. poteſtatis, & ex altera parte facit o. poteſtatis; & quia in A. non eſt n. nec o., ſed p. poteſtatis infinitæ, ideo per o. poteſtatis ab A. non eſſendi c. (quod o. eſt in d., & non in A.) non fit q. poteſtatis in A.; quia ſi fieret, d. intelligens imperfectam poteſtatem in A. potente contra ſuam ſapientiam eſſe lapis, intelligeret, finitam poteſtatem poſſe facere k. ipſius i. infinitæ poteſtatis; & ſi hoc poſſet, poteſtas finita & n. o. ipſius d. b. eſſent majores, quàm poteſtas ipſius A.

8. B. per d. capit A., & per c. capit c.; & quia b. capit A. per d. tantùm, & non per e., & capit c. per d. e., putat d., quòd b. magìs capiat c., quàm A.; ſed quando b. recolit, & d. intelligit, quòd A. eſt in b. c. d., & eſt extra b. c. d., & c. non eſt in d., ſed ſpecies tantùm c., tunc b. recolit, & d. intelligit, quòd c. e. ſint h., per quod A. eſt in d. per h. & ſinè h.: & ideo cognoſcunt, quòd A. eſt magìs in d., quàm c.; & quia cognoſcunt, quòd inter A. b. eſt l., & per conſequens inter A. d. & b. d., ſinè h., intelligunt, quòd d. plus capiat de A. ſinè e., quàm de c. cum e.

9. Si in A. non eſſet Trinitas, eſſet impoſſibile, quòd inter A. & b. eſſet l.; quia ſi eſſet, l. tantúm uniret A. & b., ut non maneret ullum m. inter A. b.; nam ſi in A. non eſſet Trinitas, in A. non eſſet m., ſed tantùm identitas, quæ eſt infinitum l.: unde ſi inter A. & b. eſſet l. infinitum, l. ipſius A. deſtrueret totum finitum m. ipſius b.; (quia ſi non, aut l. m. non eſſent contraria, aut haberent æqualem poteſtatem; & hoc eſt impoſſibile:) & ſic non maneret m. inter A. b.; & ſi non maneret, b. converteretur in A., & A. in b., & ſic b. non eſſet b., ſed A., & A. non eſſet A., ſed b.; quod eſt contradictio.

10. A. æqualiter intelligit b. c., ſed quia in b. eſt i. d., & in c. eſt k. d., A. non æqualiter intelligitur à b. c., & non æqualiter ignoratur à b. c.; nam ſi æqualiter intelligeretur ab illis, c. tantúm intelligeret A., quantúm b. intelligit; & ſi æqualiter ignoraretur ab illis, b. tantúm ignoraret A., quantúm c. ignorat: unde cùm hoc ſit impoſſibile, ſi b. poſſet intelligere Unitatem A., & non poſſet intelligere Trinitatem A., b. c. ratione Unitatis A. eſſent inæquales in intelligendo, & ratione Trinitatis A. eſſent æquales in ignorando; & hoc eſt impoſſibile, ût ſuprà probatum eſt, & patet per quartam Conditionem.

De Multiplicatione & Diviſione.

MAg. Manifeſtum eſt, quòd multiplicatio conveniat cum generatione & augmentatione, & diviſio cum corruptione & diminutione; & quando una eſt in actu, altera ſit in potentia, & è converſo; & quando una eſt in actu propoſiti, altera ſit in actu oppoſiti, quando exiſtunt in eodem eſſe; & quando una eſt in actione, altera ſit in paſſione reſpectu ejusdem, & è converſo, vel in actione reſpectu oppoſiti: his igitur præmiſſis ſint

Principia Generalia Principia Specialia.

Figuræ A.

a	Bonitas.	l	Actio.
b	Magnitudo.	m	Paſſio.
c	Duratio.	n	Virtus.
d	Poteſtas.	o	Materia.
e	Sapientia.	p	Magnitudo.
f	Voluntas.	q	Quantitas.
g	Virtus.	r	Punctum.
h	Veritas.	s	Linea.
i	Gloria.	t	Superficies.
k	Perfectio.	u	Corpus.

Quia a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. ſunt Principia generalia meæ Artis, & ſunt Principia realia naturalia in mea Philoſophia, & ſunt radices, ex quibus componitur truncus Arboris Scientiæ, ût ibi eſt videre, & quodlibet convenit cum l. m. n. o. p., & quatenus ſunt inter ſe compoſita & componentia dictum truncum, etiam cum q., & quodlibet ſit r., ût docui in dicta *Arbore Scientiæ in fructu Arb. Elem. de 100. formis in §. de Punct.*, convenit, quòd omne l. ipſorum a. b. c. d. &c., incipiat in r.; quia ſi non, ſequeretur, quòd a. b. c. d. &c. non eſſent r., vel quòd non eſſent principia ipſius l.; & hoc eſt impoſſibile: unde cùm r. per l. producat s., & s. producat t., & t. producat u. multiplicando, & è converſo dividendo, moſtremus modum harum duarum operationum incipiendo ab r. ipſorum a. b. c. d. &c., ut ſint ſignifi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nificationes ſenſuales duarum operationum intellectualium.

Diſc. Quare, Pater, poſuiſti r. s. t. u. in Arithmetica, cùm ſint principia Geometriæ? Mag. quia una non poteſt eſſe ſinè altera, nec operari ſinè altera; nam ſicut nullum ex quatuor elementis poteſt realiter exiſtere & agere ſinè altero, ſic nullum horum ſeptem inſtrumentorum poteſt realiter exiſtere & agere ſinè altero.

1. Cùm n. ſit principium ipſius l., & o. principium ipſius m., quantò majus eſt n. in r., tantò majus eſt l. in r.; & quantò majus eſt o. in r., tantò majus eſt m. in r.

2. Quia n. convenit cum p., & o. cum q.,quando n. o. ſunt in r.,etiam p. q. ſunt in r.

3. Quò plura ſunt n. in r., eò majus eſt l. in r.; & quò majus eſt l. in r., eò majus eſt p., & minus eſt q. in r.

4. Quia r. non eſt quantum per ſe, ſed per q., per ſe eſt indiviſibile.

5. Quia n. non convenit cum q. in r., niſi per o., & o. in r. eſt minimum, ſequitur, quòd n. in r. ſit maximum ſinè q.: ergò à contrario ſequitur, quòd n. extra r. poſſit eſſe minimum cum q.

6. Quantò magìs accedit r. ad s., tantò magìs accedit ad o., & recedit ab n.; & quantò magìs regreditur ab s., tantò magìs recedit ab o., & accedit ad n.; & hoc idem ſequitur de s. t. u.

7. Quando unum r. agit in alterum ad intra, r. ſimplicia generant r. compoſitum & æquale, ſed non quantum; & quando unum r. agit, & alterum patitur ad intra, r. ſimplicia generant r. compoſitum, ſed inæquale.

8. Quando unum r. agit in alterum ad extra, r. ſimplicia generant s. compoſitum æquale, ſed quantum; & quando unum r. agit, & alterum patitur, generant s. compoſitum inæquale quantum; & hoc idem verificatur de s. t. u.

9. Quando unum r. agit in alterum ad intra, multiplicant p. ipſius n.; ſed quando unum r. agit in alterum ad extra, multiplicant q. ipſius o.

10. Quando unum r. agit, & alterum patitur ad intra vel ad extra, multiplicant n. vel o.

11. Quando duo r. æqualiter in ſe agunt ad intra & ad extra, æqualiter multiplicant p. q. ipſorum n. o.: patet ex propoſitione nona. Fili, hæ tres propoſitiones ſunt valde nobiles & utiles, & maximè harum ultima.

12. Quia multiplicatio q. eſt ab r. in u., ergò diviſio q. eſt ab u. in r.

13. Quia multiplicatio p. eſt ab r. ſimplicibus in r. compoſitum, ergò diviſio p. eſt ab r. compoſito in r. ſimplicia.

Quàm plures aliæ propoſitiones de multiplicatione & diviſione poſſent elici ex dictis principiis ſpecialibus; ſed hæ exempli locum ſatis explent, nam reliquæ in his involvuntur. Porrò ex his inter ſe combinatis multiplicantur aliæ.

Si tibi nunc placet uſum ſumere horum duorum principiorum, junge illis quaternarios Principiorum Generalium Figuræ A., & produces particularia, quæ & quot lubet: idem fiet, ſi quaternarios Principiorum Specialium illis applicueris, v. g. virtutum vel vitiorum, vel A. B. C. D. Elementorum; nam quodlibet horum principiorum ſpecialium eſt r.; de quibus ſubjungam utiliſſimum exemplum ex *Lib. de Princ. & Grad. Med.*

„ Quantò magìs multiplicas B., mul-
„ tiplicas D., & multiplicando D. mortifi-
„ cas A.; nam A. recipiens ipſum B., reci-
„ piendo B. recipit ipſum D.; & quia B. recipit
„ D., ipſum B. mortificat operationem ip-
„ ſius A. in C., unde tantò majus eſt D.: &
„ hoc idem ſequitur de A. C.; nam quan-
„ tò magìs multiplicas C., tantò magìs mul-
„ tiplicas A., & hoc idem intellige de C. D.;
„ nam in quantò majori gradu D. exiſtit,
„ tantò magìs C. augmentatur, quâ aug-
„ mentatione mortificatur B. in ſe ipſo, ac
„ etiam in operatione, quam habet in A.
&c.; quæ fuſiùs ibi demonſtravi Diſt. 10. cap. 36. Metap. 24.

Diſc. Poſtquam nobis revelaſti, Pater, per exempla, modum operandi per quatuor ſpecies generales Arithmeticæ in rebus naturalibus univerſalibus & particularibus, oro te, revela & demonſtra nobis modum operandi per eas in rebus artificialibus univerſalibus & particularibus; nam valde cupio ſcire, utrùm tua Ars Generalis ſit etiam utilis ad invenienda Secreta Arithmeticæ, Geometriæ & aliarum Scientiarum mathematicarum ordinariarum particularium: cupio quoque ſcire differentiam, quæ eſt inter Arithmeticam Univerſalem & Particularem, Geometriam Univerſalem & Particularem &c.

Mag. Nonnè legiſti, quæ de his Scientiis docui in meis Libris, videlicet *in Arte Generali, Arbore Scientiarum, Arte naturali intelligendi, Aſtronomia, Geometria nova, Libro de Triangulatura & Quadratura Circuli?* Diſc. legi utique, ſed quia vidi Authores, qui te propter illam methodum demonſtrandi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(quam ſophiſticam dicunt) ſummopere reprehendunt, ût patet per Vincentium Mut Scriptorem hiſtoriæ Majoricarum Patriotam tuum, & aliàs Amicum, qui contra id, quod habet *Tom. 2. Lib. 8. cap. 6.* in laudem tuæ Scientiæ (nempe quòd in omni ſcibili per hanc Artem poſſint faciliùs & clariùs inveniri Secreta illius, quàm methodo hactenus uſitatâ) quando examinat Quadraturam Circuli, quam doces in Arte Generali, te arguit *de ratiocinio laborante vitio manifeſti paralogiſmi & conſecutionis abſurdæ*, eò quòd figuram Circuli & Quadrati volueris æquales & iſoperimetras; quomodo enim Ars tua poterit nobis prodeſſe ad faciendas demonſtrationes mathematicas, ſi tu ipſe neſciviſti alias niſi falſas ex illa producere?

Mag. Evénit optimo Muto, Fili, quod vulpeculæ Æſopi, quæ, videns pulmentum in vitro anguſti oris, exteriùs cœpit lingere vitrum, & cùm nil ſaporis à pulmento recipere valuiſſet, indignans abiit; ſi autem habuiſſet roſtrum ejusdem acuminis & longitudinis cum ciconia, guſtaſſet utique de pulmento: ſic Mutus corticem literæ rodens dente obtuſo, & non penetrans ad nucleum metaphoræ, ſubitò exſpuit, totum quaſi inſipidum reputans: ſi autem prænominatos meos Libros, vel ſaltem ipſam meam Artem Generalem Ultimam ejuſque partes non caligante oculo pervolviſſet, unum locum cum altero comparando, non gravatè reperiſſet, me ibi agere de Geometria naturali ſub umbra & metaphora Geometriæ vulgaris; & ad tollendum omne dubium adi *partem 10. dictæ Artis* ejuſque caput 14. form. 42. *de Punctetitate*, form. 43. *de Linea*, form. 44. *de Triangulo*, form. 45. *de Quadrangulo*, form. 46. *de Circulo*, in quibus omnibus locis apertè egi de figuris naturalibus, & non mathematicis: unde cùm majoris longè valoris ſit, & majus commodum reſultet ex cognitione harum naturalium figurarum, earum unius in alteram transmutatione & æquivalentiâ, nolui in his libris ex profeſſo operam meam impendere rebus minùs utilibus, neglectis utilioribus: quapropter cùm deberem & vellem demonſtrare transmutationem Quadranguli phyſici in Circulum phyſicum, ne impingerent mei Diſcipuli in lapides offenſionis capiendo unam Geometriam pro altera, præmiſi neceſſaria principia ad faciendas demonſtrationes meas geometricas, quæ ſunt definitiones terminorum demonſtrationes ingredientium, videlicet puncti, lineæ, trianguli, quadranguli &c., dicendo: *quòd Triangulus eſt figura habens tres angulos tribus lineis contentos, ſicut patet in elementatis, in quibus quodlibet elementum habet ſuum triangulum &c.; & quòd Quadrangulus naturalis eſt figura habens quatuor angulos rectos, & in quolibet angulo quadranguli ſunt implicati duo anguli acuti, quia ſunt de genere trianguli; quodlibet enim elementum habet duas qualitates &c.*: his ergò principiis præſuppoſitis tanquam cognitis proceſſi ad quadrandum Circulum, & ad circulandum Quadrangulum, ût videre eſt dictâ *parte 10. n. 229. 230. 231. fol. 373. & 374.* Editionis Majoricenſis, inſinuando per terminum quadranguli rubei, me non loqui de quadrangulo Geometriæ vulgaris, ſed de quadrangulo elementorum rubificato & circulato, in quo totus quadrangulus eſt per totum circulum, & totus circulus per totum quadrangulum, & tota ſuperficies unius per totam ſuperficiem alterius, & tota extremitas eſſendi & operandi & terminandi unius per totam extremitatem alterius; & ſic verum eſt, quòd hæ figuræ Quadranguli & Circuli phyſici ſint æquales & iſoperimetræ ſinè ullo vitio manifeſti paralogismi & conſequentiæ abſurdæ: per quod oſtenditur Theorema Geometriæ, quæ eſt ſupra ſenſum & imaginationem, nempe intellectualîs pertinens ad materiam de punctis tranſcendentibus, ubi oſtendi, quomodo intellectus intelligat menſuras, gradus & quantitates entium ſimplicium & indiviſibilium, dando exemplum de quatuor elementis diverſimodè gradatis & æqualiter extenſis, quæ Mutus priùs diſcere debuiſſet, antequam prorupiſſet in impertinens judicium de mea Doctrina.

Et quia textus confirmat & elucidat textum, & liber librum aperit, audi, quæ in *Geometria nova*, in qua ex profeſſo egi de Triangulatura & Quadratura Circuli, de hac methodo naturali quadrandi Circulum ſcripſi. In principio dicti Libri dedi figuram quandam univerſalem, quam vocavi *Figuram magiſtralem*, quæ eſt hæc ipſa *trium Quadrangulorum & unius Circuli* in medio, quam in *Arte Generali Ultima* poſui: indidi verò ipſi nomen Figuræ magiſtralis, ut cognoſcerent mei Diſcipuli, quòd in illa & per illam revelaverim totum Magiſterium Naturæ, & Artis & Naturæ, ſcilicet & Principia & Modum operandi Naturæ, & Artis & Naturæ; quod patet per totum dictum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dictum librum, ubi explicitè & ad literam explicavi significationes harum figurarum geometricarum à me adaptatas fuisse rebus naturalibus sub metaphora figurarum geometricarum, ût statim probabo textibus sole clarioribus ex dicto Libro sumptis.

Præterea in gratiam meorum Discipulorum non modò concordaviLibrum novæ Geometriæ cum Libro Artis Generalis Ultimæ, allegando statim in fronte dictam Artem Generalem, & figurando eandem figuram in Arte Generali figuratam, & repetendo, confirmando, & magìs exponendo eandem doctrinam : sed ad integritatem Artis detegendam citavi in nova Geometria adhuc alium librum cum illo pariter connexum, scilicet Librum *Geometriæ Longæ seu Geometriæ Majoris*, vel *Librum Quadraturæ & Triangulaturæ Circuli*, in quo mirabili libro depinxi quatuordecim Circulos sibi mutuò insertos, & quoad sensum quidem inæquales, sed quoad intellectum omninò æquales, quibus per ordinem sibi succedentibus à primo generalissimo (quem *album* nominavi, ex quo reliqui in illo in potentia existentes deducuntur in actum) usq; ad decimum quartum specialissimum revelatur totus ordo dicti operis Naturæ & Artis à capite usque ad calcem, ita, ut qui non omninò est peregrinus in Israël (volo dicere) in intelligentia concordantiæ meorum librorum, primo intuitu possit hoc observare, ut mirum sit, adeò oscitantes & incurios fuisse meos Commentatores in dictis observationibus faciendis.

In monstranda Concordantia horum trium Librorum occurrit alia utilissima observatio de dicto *Libro Geometriæ majoris*, vobis revelans aliud excellentissimum Secretum de concordantia numeri *quaternarii* & *ternarii* mearum Artium ; nam sicut Ars major, quam brevem seu abbreviatam seu compendiosam cognominavi, fundatur in numero quaternario quater in se ducto, sic hæc Ars major Geometriæ in ternario ter in se ducto ; & sicut prima tanquam universale habet sub se quatuor speciales, scilicet Theologiam, Philosophiam, Jus & Medicinam, sic hæc secunda sub se easdem habet, quod non casu, sed de industria sic à me ordinatum est ob causas vobis examinandas.

Sed ut revertamur ad ea, quæ Arithmetica nostra in his figuris peragit, si quispiam forsan attentaverit imposterum siniſtrũ judicium ferre de demonstrationibus hisce Geometricis, tu Fili pete ab illo rationes calculi, quo usus sum in determinandis numeris linearum, superficierum, sitûs, graduum, punctorum, angulorum &c., qui ibi inveniuntur ; quod si nequiverit vel contempserit, non est dignus, ut Secreta Naturæ scrutetur, de quibus vos illic instruo, nec consulo, ut frustra operam tuam loces in illo aut corrigendo aut convincendo, ne tibi accidat, quod psitaco à simia in meo *Libro Felix Libro 7. capite 6. n. 33.* accidisse retuli.

Paucis nunc recensebo Secreta, quæ in dicto Libro Geometriæ novæ præ cæteris clariùs exprimuntur : in *secunda parte primi Libri* ostendi, *quomodo homo attingat Secreta naturalia in compositionibus figurarum*, quod statim apertè declaravi in *tertia parte de Multiplicatione Figurarum*, ubi demonstravi modum ponendi figuram in figura, & dividendi Figuram magistralem in partes, scilicet in 24. domos seu 24. horas diei, & exhibui calculum numeri graduum quatuor elementorum, quâ declaratione significavi *gradationem & compositionem elementorum, quam habent in substantiis elementatis*, & dixi, *quòd hæc figura sit valde utilis pro Medicis, & sit delectabilis Naturalibus* (Philosophis) *qui scire desiderant modum, secundùm quem elementa intrant in compositionem :* „ item quòd „ hæc figura posita est in hac Scientia, ut det „ doctrinam ad considerandum, quomodo „ *Circulus albus* habet in potentia puncta, „ lineas rectas & obliquas, angulos rectos „ & acutos & obtusos, *ex quibus derivantur figuræ, quæ sunt in superficiebus corporalium substantiarum elementatarum*; quam con- „ sideration homo potest habere secun- „ dùm hoc, quod diximus in figuris de gra- „ dibus elementorum, *& in aliis* NB. *spectantibus ad operationem naturalem.*

Et ne caderent mei Discipuli in opinionem erroneam, quasi hìc agerem de sola operatione naturæ, quatenus contemplationi Philosophi subditur, paulò infrà clariùs mentem meam aperui, dicendo : *quòd omnes istas mensuras habet Circulus albus in potentia per artificium ; & quia ipsas habet intra substantiam per agentia naturalia, & Artifex trahit in superficie Circuli similitudinem linearum, angulorum & punctorum, qui sunt intra ; & in hoc passu multum est de Philosophia, quia plura Secreta naturalia in ipso sunt revelata humano intellectui, qui subtiliter vult con-*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſiderare ſimilitudines, quæ per Artem de potentia deducuntur in actum, ad cognoſcendas operationes naturales, quas ſubſtantiæ elementatæ habent intra ſe ſecundùm curſum naturæ.

Diſc. Ne moleſtè feras, Pater, ſi agam vices Adverſariorum opponendo contra dicta tua, ſcilicet illa interpretari poſſe de opere purè artificiali, & non naturali, quod fit, *quando Artifex trahit in ſuperficie circuli ſimilitudinem linearum, angulorum & punctorum, qui ſunt intra &c., quæ per Artem de potentia deducuntur in actum* in deſcriptione illius *Figuræ magiſtralis* in Arte Generali de Geometria poſitæ; quod videtur poſſe colligi ex iis, quæ reiteraſti de eadem figura in *Libro de Modo naturali intelligendi*, capite de Modo intelligendi per Mathematicam, ubi ſic habes: „ Geometria quadrat circulum, & „ hoc ſic: conſiderat enim triangulum, cu„jus latera ſunt æqualia, & quodlibet latus „unius palmi, & etiam quadratum quatuor „palmorum; & hoc conſiderat cum ſen„ſu & imaginatione: deinde facit hypo„theſin, & conſiderat circulum quinque „palmorum; *hoc autem conſiderat extra ſenſum & imaginationem, cùm non poſſit attingere hoc in circulo, non enim circulus eſt linea recta:* „ deinde addit palmos illarum trium figu„rarum ſimul, & habet duodecim palmos: „ demendo verò palmum unum à triangu„lo, & addendo quadrato, coæquat quadra„tum circulo: deinde protrahit lineam re„ctam quinque palmorum, & dividit in „quatuor partes æquales, & conſtituit ex „ipſis partibus quadratum: per iſtud qua„dratum ſenſibile & imaginabile conſide„rat circulum æqualibus lineis conſtitutum „coæquatum quadrangulo, & quadrangu„lum circulo, NB. *extra ſenſum & imaginationem conſiderato.*

Dein proſequeris, quomodo artificialiter *reducatur ad actum* ſic: „ fiat linea re„cta habens ſex palmos, poſt dividatur cum „circino in quatuor, & fiat quadratum, & „poſt deſcribatur in medio quadrati circu„lus, cujus circumferentia tangat latera, & „non excedat; deinde deſcribat quadra„tum in medio circuli, cujus anguli tan„gant circumferentiam, & non excedant: „poſt hæc verò deſcribat quadratum, quod „contineatur à majori, & contineat minus „quadratum, cujus anguli excedant circum„ferentiam circuli, & ejus latera ab ea ex„cedantur: ex quo patet ad ſenſum, quòd „iſtud quadratum eſt medium inter quadratum majus & minus, & eſt æquale cir„culo, qui eſt in medio eorum: & ſic Geo„metra conſiderat, NB. *abſtrahendo à ſen„ſu & imaginatione*, quòd ſi linea circuli, „qui eſt quinque palmorum, & coſtæ illius „quadrati, quod etiam eſt quinque palmo„rum, extenderentur, iſtæ duæ lineæ eſſent „æquales omninò, & quòd quadratum il„lud ſit æqualis contenti cum circulo: ipſiſſima hæc eſt demonſtratio, quam tradis in Arte Generali à Muto ſophiſticam proclamatam, nec videtur ſapere opus naturale, ſed tantùm artificiale.

Mag. Fili, *qui parum ſentit, parum ſcit*, Theor. Teſt. cap. 67.: unde ſi oculis non ſentiunt literam, quomodo intelligent metaphoram? combina antecedentia cum ſequentibus, quæ ſuprà dixi, videlicet, *quòd Circulus albus habet in potentia puncta, lineas & angulos, ex quibus derivantur figuræ, quæ ſunt in ſuperficiebus corporalium ſubſtantiarum elementatarum*; utique hæ figuræ ſunt naturales, & non artificiales, & à natura in ſuperficiebus corporum naturaliter deſcribuntur: adjunge nunc ſequentia, ſcilicet, quòd omnium iſtarum menſurarum puncti, lineæ, anguli, quæ ſunt intra ſubſtantiam Circuli albi per agentia naturalia, & ſunt in potentia per artificium, Artifex poteſt trahere ſimilitudinem in ſuperficie, quæ ſimilitudo in ſubſtantia corporea elementata & ejus ſuperficie deducta de potentia in actum non eſt figura artificialis mechanica, qualis deſcribitur circino in charta, ſed eſt figura naturalis, de qua vide ea, quæ ſcripſi in *Arbore Scientiæ in Arb. Elem. de 100. for.*, ſingulariter de *Figura* n. 67., & in *Arte Generali* de *puncto, linea, triangulo, quadrangulo, circulo, figura &c.* tr. 10. de appl. 100 for.; cujus figuræ naturalis ſignificatum Artifex addiſcit per ſignificationem figuræ artificialis deſcriptæ in charta, & apprehenſæ per ſenſum & imaginationem ad literam, poſtea verò per metaphoram traditæ intellectui abſtrahenti à ſenſu & imaginatione, ût mea verba clarè indicant: nam ſi diſconveniret, principia Philoſophiæ, hoc eſt, naturalia, ſignificari per principia artificialia, *eſſet omnis Philoſophus contrarius Philoſophiæ per medium, per quod Philoſophia opera naturalia cum artificialibus repræſentat*; quod eſt impoſſibile, Doctor Illum. in Art. inv. Part. in Univ. Diſt. 3. q. 11. cap. 9. fol. 40.: unde ſi hanc demonſtrationem ad literam velles intelligere de figuris artificialibus Geometriæ vulgaris,

(c) 2006 Ministerio de Cultura.

garis, utique totus proceſſus eſſet falſus & ſophiſticus, & Mutus me bene redarguiſſet; ſed quia mea intentio, Fili, fuit vos docere majus artificium de Geometria naturali, quàm illud Geometriæ artificialis, quod non ſenſu, ſed ſolo intellectu poteſt concipi, nec per ſe habet menſuras ſenſuales, ſed intellectuales tantùm, ideo uſus ſum methodo demonſtrandi, quam præſcripſi in *Regula 8. meæ Artis Inv.*, ubi oſtendi, quomodo intellectus ſinè ſenſu & imaginatione poſſit concipere extenſiones & intenſiones Principiorum naturalium, ſcilicet elementorum ſimplicium inſenſibilium & inimaginabilium: namdicas, Fili, quænam eſt major Ars, ſibi fingere per imaginationem aliquam ideam artificialem, quomodo figuretur figura circuli in plano artificialiter (ût faciunt veſtri Geometræ) vel ſibi præfigurare per intellectum ideam naturalem, quomodo figuretur figura rotunda circuli in ſuperficie corporum naturalium per naturam, & de hac dare non tantùm demonſtrationem theoricam, ſed ab intellectu deſcendendo ad ſenſum dare etiam demonſtrationem practicam, videlicet per artificium deducendo de potentia in actum, mediantibus agentibus naturalibus Arti inſervientibus, quod antea latebat in potentia corporis naturalis, quod vocavi per metaphoram *Circulum album*? Diſc. puto, ultimam eſſe majorem Artem ſinè omni comparatione, quàm primam.

Mag. Rectè judicaſti: ſed ne arbitreris, meam Artem Generalem non eſſe utilem ad ſolvenda Theoremata Arithmeticæ & Geometriæ artificialium, nec poſſe dari æquè fortes demonſtrationes illis in hoc genere ſcibilîs, hìc dabo aliquod ſpecimen, & in ſequentibus duabus Scientiis de Muſica & Geometria, quāvis (ût in *Libro Doctrinæ puer. de Geom. & Arith. &c.* ſuaſi meo Filio) „ non „ conſulo tibi, Fili, quòd addiſcas Geome„ triam vel Arithmeticam, quia ſunt Artes, „ quæ requirunt totam mentem humanam, „ quæ debet tractare, quomodo poſſit vive„ re in contemplatione & amore DEI: igitur forma mihi aliquam Quæſtionem arithmeticam vel geometricam, vel compoſitam ex utraque Scientia, ex difficilioribus, quæ fieri poſſunt in dictis Scientiis, & ego per meam Artem Generalem poſtea illam ſolvam, dabóq; demonſtrationem magìs perfectam & magìs univerſalem quâcunque demonſtratione ex his particularibus Scientiis petitâ.

Diſc. Quia veniam das, Pater, proponam ſequentem Quæſtionem: Quomodo inveſtigatur & invenitur aliqua proportio geometrica univerſalis artificialis, & redigitur in numeros conſtituentes aliquam ſcalam univerſalem geometricam artificialem, qui numeri ſint principia univerſaliſſima, ſimpliciſſima, primitiva, vera & neceſſaria omnium numerorum ſeu principiorum univerſalium compoſitorum primitivorum, ex quibus poſtea omnia principiata ſeu particularia, quæ poſſunt cadere in proportionem ſimplicem geometricam, educantur & eliciantur? Item libenter ſcirem ſolutionem Quæſtionis ſequentis.

Utrùm ſit dabilis aliqua proportio geometrica univerſalis artificialis, quæ in ſuis principiis & numeris habeat tantam concordantiam cum proportione geometrica univerſali naturali ejusque principiis, ut per unam poſſit homo infallibiliter duci in cognitionem alterius? arbitror, ſolutionem harum duarum Quæſtionum non fore inutilem.

Mag. Graves ſunt hæ duæ Quæſtiones, & certifico te, Fili, quòd nemo Geometrarum ſciet dare ſolutiones earum per principia ſolius Geometriæ particularis, cùm implicent notitiam trium Scientiarum, unius univerſalis, ſcilicet Artis Generalis, & duarum particularium, ſcilicet Geometriæ & Philoſophiæ: unde cùm ſint duæ quæſtiones inter ſe concordantes per Artem & Naturam, dabo duas quoque ſolutiones inter ſe concordantes, unam hìc univerſalem, naturalem & artificialem ſimul, alteram verò in *Muſica* particularem, naturalem & artificialem ſimul; & per quamlibet ſolvam utramque, ut habeas duplicem modum ſolvendi, ſcilicet *artificialem* & *naturalem*.

Antequam procedam ad tertium Circulum, hoc eſt, ad formandas ipſas demonſtrationes, neceſſarium eſt tranſire per primum, extrahendo ex quæſtionibus principia ſolutionis, & per ſecundum, eliciendo ex principiis conditiones neceſſarias, per quas in tertio Circulo reſultent demonſtrationes. Principia in quæſtionibus contenta ſunt ſequentia: *Proportio geometrica, Scala, ſimplex, compoſitum, principium, principiatum, Natura, Ars, univerſale, particulare, concordantia:* hæc principia ponantur in Quadrangulo meæ Logicæ, & abſolutus eſt primus Circulus.

Ut perveniamus ad ſecundum Circulum,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lum, convenit per Figuram T. & ejus principia univerſalia, quæ ſunt intermixta ſupradictis particularibus, formare conditiones univerſales, easque ſpecificare per dicta principia particularia, ut habeantur Conditiones ſpeciales: ſint igitur ſequentes.

1. Sinè differentia & concordantia nullus finis eſt appetibilis.

2. Quia in DEO, qui eſt prima cauſa, eſt differentia & concordantia, eſt impoſſibile, in creatura, quæ eſt ejus effectus, eſſe differentiam ſinè concordantia, & è converſo.

3. Quia DEUS eſt principium & finis creaturæ, & in DEO concordantia principii & finîs neceſſariò convenit cum æqualitate ſinè majoritate & minoritate, in creatura concordantia principii & finîs neceſſariò convenit cum æqualitate ſinè majoritate & minoritate.

4. Quia in DEO differentia & concordantia ſunt infinitæ, quantò major eſt differentia in creatura, tantò major poteſt eſſe concordantia, & è converſo.

5. Quia in DEO principium & finîs ſunt idem, omne principium in creatura naturaliter appetit uniri ſuo fini.

6. Quia æqualitas principii & finîs in DEO eſt immenſa, & majoritas eſt imago immenſitatis, ſequitur, quòd æqualitas principii & finîs in creatura ſit in ſumma majoritate.

7. Quia S. Spiritus eſt medium differens & concordans cum Patre & Filio, eſt impoſſibile, quòd in creatura differentia principii & finîs inter ſe conveniant ſinè differentia & concordantia medii.

8. Quia in DEO principium & finis ſpirant ſibi æquale medium, & in creatura principium eſt minus, & finis major, neceſſariò producunt medium ex majoritate & minoritate compoſitum, accedente majoritate & minoritate ad æqualitatem concordantiæ, quantum poteſt.

9. Cùm medium neceſſariò concordet cum principio & fine per ſeptimam Conditionem, per medium neceſſariò poteſt perveniri ad finem.

10. Principia, media, fines, æqualia in concordantia, ſunt etiam æqualia in proportione, & è converſo.

Hæ Conditiones univerſales ſunt omnes neceſſariæ & demonſtrabiles ex ipſis definitionibus principiorum. Jam ſpecificentur ad has Quæſtiones particulares addendo ſingulis principia dicta particularia, & erunt Conditiones ſpeciales aptæ ad faciendas demonſtrationes particulares, quod fit hoc modo: aſſumatur prima Conditio univerſalis, & illi addatur primum principium particulare, & emerget hæc conditio particularis.

Sinè differentia & concordantia proportionum geometricarum particularium compoſitarum nullus finis proportionis geometricæ univerſalis ſimplicis eſſet appetibilis in Geometria: quid faciliùs? ſic fiat cum cæteris novem, quas brevitatis causâ omitto.

Præparatione perfectâ in ſecundo Circulo ſequuntur ipſæ demonſtrationes, quas (evitando prolixitatem) ſtatim ſpecificabo, quia generales facilè educuntur è ſpecialibus, ût literæ & ſyllabæ è verbis. Infrà in *Geometria* non longè à principio poſt proportiones uſque ad lit. k. §. *Tu noſti*, recolo, me dixiſſe, lineam à centro circuli ad circumferentiam ductam (quam radium vocant) naturaliter non eſſe diviſibilem, niſi in partes geometricè proportionales, quæ proportio à me dicta eſt ſimplex, quam ibidem in explicatione literarum P. Q. dixi eſſe in forma *Scalæ*: hunc igitur ſemidiametrum (cujus centrum intellectu intellige eſſe in nihilo, circumferentiam autem in DEO, & è converſo, vel centrum & circumferentiam eſſe in DEO) tanquam ſubjectum demonſtrandæ quæſitæ proportionis aſſumam.

Diſc. Quare, Pater, jubes, me datam lineam hac duplici ratione ipſius *Eſſe* & *Non Eſſe*, vel *Eſſe* & *Eſſe* intellectu concipere? Mag. ideo, quia DEUS creando creaturam de nihilo, incipiendo à dicto nihilo tanquam centro ſtatim poſuit totam naturam creatam in hac linea ſeu ſemidiametro & ſcala, ponendo ſingulas creaturas in gradibus ſeu intervallis hujus proportionis geometricæ naturalis ſimplicis per ordinem ab infima uſque ad ſupremam, terminantem in circumferentia (ût ſic dicam) ſui ipſius, ſicut intervalla ſonora in monochordio ſeu ſcala muſica ordinatè ponuntur ab infimo uſque ad ſupremum; ex hac autem poſitione terminante in duas extremitates DEI & nihili, hoc eſt, *Eſſe* & *Non Eſſe*, quæ ſunt in hac Scala, ſtatim exorti ſunt duo ſemidiametri oppoſiti, quos ab initio hujus Arithmeticæ repræſentavi in *Scala Æquationis, contrarietate* in Scala oppoſita perpetuò imitante *concordantiam* in ſuis gradibus: per hanc ergò

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ergò ſcalam creatura neceſſariò poſita eſt in medio ipſius *eſſe* & *non eſſe*.

Altera Ratio, quâ centrum & circumferentiam ſimul in DEO conſtitui, hoc eſt, *eſſe* & *eſſe*, eſt hæc, quia DEUS, qui eſt virtus & magnitudo, quæ ſunt *eſſe* & *eſſe*, & ſunt idem eſſe & eadem eſſentia in DEO, poſuit has duas ſimilitudines in ſua creatura, formantes alteram Scalam, cujus extremitates, hoc eſt, centrum & circumferentia, ſunt *eſſe* & *eſſe*, hoc eſt, ipſe DEUS, qui eſt ſuprema Virtus & Magnitudo.

Diſc. Sed quare centrum & circumferentia? Mag. quia quantò magìs virtus creſcit, tantò magìs accedit ad centrum; & quantò magìs magnitudo creſcit, tantò magis accedit ad circumferentiam; & ideo virtus per ſuam majoritatem appropinquans centro appropinquat infinitæ Virtuti, quæ eſt DEUS, & magnitudo per ſuam majoritatem appropinquans circumferentiæ appropinquat infinitæ Magnitudini, quæ eſt DEUS: unde cùm uterque hic motus in hac ſcala poſſit continuari à creatura in infinitum, abſque eo quòd unquam virtus & magnitudo creaturæ poſſint adæquare ipſos terminos ſcalæ, ſequitur, quòd in hac metaphora reluceat perfecta ſimilitudo principii, medii & finîs infinitorum, quæ ſunt in DEO, & ſunt ipſa Trinitas, per quam nunc demonſtrabo proportionem geometricam univerſalem, quæ reperitur in dictis duabus ſcalis, veramque ejus diviſionem, adhibendo notas algebraicas more in mea Arte conſueto.

Deſcribatur in aliquo plano linea recta cujuslibet longitudinis referens dictũ ſemidiametrum, cujus una extremitas a. deſignet centrum, & altera b. circumferentiam, abſcindatur ab a. verſùs b. linea quæcunque minor dimidiâ ipſius a. b. in puncto c., quæ ſignificetur per o., quâ habitâ habetur principium in ſcala; modò inveniendus eſt finis: per 1. & 2. Condit. patet, quòd inter principium & finem debeat eſſe differentia & concordantia, & per 3., quòd concordantia debeat eſſe in æqualitate ſinè majoritate & minoritate: ergò quæratur talis concordantia, & habebitur finis, qui ſignetur literâ d.

Diſc. Sed quomodo invenitur concordantia æqualis ſinè majoritate & minoritate? Mag. hoc revelabo in ſequenti *Secreto Muſicæ*. Inventis extremis ſcilicet principio & fine, per 7. & 8. inveniatur medium, quod ſit e.; & quia hoc e. eſt compoſitum ex majoritate & minoritate, ût patet per 8., & per conſequens inæqualiter differt à c. & d., non erit idem medium concordantiæ inter c. e., & inter e. d.: unde quia vi nonæ per e. poteſt perveniri ad c. vel d., inquirantur per e. tot media inter c. d., donec non remaneat ampliùs ulla inæqualitas mediorum inter c. d., quod ſic fit facillimè.

Capiantur c. e. vel e. d., & continuetur concordantia, quæ eſt inter c. e. in e. f., ita, ut e. f. ſint in eadem concordantia, in qua ſunt c. e.: erunt ergò per Conditionem 10. c. e. & e. f. in eadem proportione; & quia c. e. eſt majus, & e. d. minus, cadet f. extra d., & per conſequens extra finem: ut igitur ipſum f. reducatur intra principium & finem, fiat per 10. Conditionem, ût d. ad e., ſic f. ad g., & habebis c. g. in concordantia & proportione æquale ipſi d. f.; aſſumpto iterum g. fiat eadem concordantia inter g. h., quæ eſt inter c. e. & e. f., & per Conditionem 10. erit eadem proportio, quam ſic continuabis, donec per continuas concordantias & proportiones medias inter ſe æquales incidas iterum in c. vel d., quod fiet in triginta una concordantiis, & perfeciſti quæſitam proportionem geometricam univerſalem artificialem concordantem cum proportione geometrica univerſali naturali, non ſolùm in omnibus ſuis principiis, ſed in univerſis principiatis particularibus deſcendentibus ex his univerſalibus principiis. Fili, habes nunc Scalam Naturæ & Artis, cujus tam miræ ſunt proprietates, quòd integro libro non poſſent ſatis declarari: paucas ad acuendum guſtum hìc annotabo.

Tu vides *primò*, quomodo per unum ſolum medium ſunt inventa omnia principia univerſalia ſimplicia poſſibilia totius Scalæ, ita, ut nullâ potentiâ aut artificio alia diſpoſitio vel proportio principiorum ſit inventibilis; nam uno dempto vel addito perverteres & corrumperes totum Syſtema naturale. *Secundò*, in hac Scala quodlibet principium cohæret, & neceſſariò connectitur cùm quovis alio ſibi ſimili vel diſſimili, ita, ut notó uno per illud infallibiliter poſſis pervenire in notitiam alterius ſolâ additione unius ſimilis ad alterum ſimile. *Tertiò*, in hac Scala comprehenduntur omnes numeri naturales meorum principiorum,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rum, quibus uſus ſum in meis Artibus, v.g. ternarius, ſeptenarius, duodenarius &c. *Quartò*, in hac Scala ſolâ additione & ſubtractione, duplicatione & dimidiatione numerorum arithmeticè proportionalium inveniri poſſunt infinitæ proportionales geometricè, ſinè uſu numerorum geometricè proportionalium, quod eſt genuinum artificium logarithmorum longè præſtantiùs illo egregio inventoNeperi &Briggii celeberrimorum Mathematicorum. *Quintò*, per hanc Scalam demonſtratur vera & naturalis concordantia, quæ eſt inter proportionem arithmeticam & geometricam ſimplices, & inter diviſionem Scalæ & Rotæ, de quibus nemo hactenus habuit notitiam, vel ſcivit dare rationes demonſtrativas. *Sextò*, per hanc Scalam detegitur error antiquorum & quorundam recentiorum Mathematicorum, qui neſcientes modum inveſtigandi proportiones naturales, diviſerunt radium in partes æquales, unde enatæ ſunt multæ falſæ hypotheſes & erroneæ diviſiones, ût patet in monochordio muſico, in ſcalis barometrorum, thermometrorum, ygroſcopiorum, in ſcala radiorum directorum, reflexorum & refractorum in Optica, uno verbo in omnibus diviſionibus, quæ fieri debent in linea ducta à centro ad circumferentiam. *Septimò*, per hanc Scalam revelatur Secretum numeri abſoluti omnium principiorum ſimplicium in qualibet Scientia.

Subjungam nunc diviſionem ipſius Scalæ in numeris, cùm non ſint tot notæ univerſales algebraicæ, quot eſſent neceſſariæ ad ſignificanda omnia intervalla Scalæ.

Scala integra Proportionum univerſalium, naturalium & artificialium.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Pro intelligentia hujus Scalæ convenit notare, intervalla numeris diſtincta non eſſe æqualia arithmeticè, ſed geometricè, incipiendo à minimo cyphrâ ſignato uſque ad maximum numeri 31. in proportione dupla exiſtens: reliqua autem intermedia ſunt meræ unitates ſimplices geometricè proportionales, quamvis in figura non potuerint exprimi in hac proportione; unde etiam numeri inſcripti non ſunt unitates arithmeticæ, ſed geometricæ, quod bene notandum; quia in uſu illorum duæ ſpecies arithmeticæ, videlicet additio & ſubtractio, habent differentem applicationem ab illa, quæ eſt in uſu unitatum arithmeticarum, quando diſſimiles vel diſcretæ debent addi aut ſubtrahi.

De Secreto Muſicæ.

De Concordantia.

MAg. Quantúm practica hujus nobiliſſimæ Artis & Scientiæ hactenus fuit exculta in mundo, tantúm theorica fuit neglecta ob non aliam cauſam, niſi quia homines, ſicut in aliis objectis quinque ſenſuum ſenſualium, ſic in hoc, quod eſt objectum auditûs, magìs delectantur opere ſenſuali, quàm intellectuali, & quia Muſurgi & Magiſtri hujus Artis rarò in principiis Geometriæ & Arithmeticæ ſunt verſati, quarum cognitio prærequiritur ad demonſtrandas cauſas & effectus hujus Artis: eſt autem neceſſarium & utile valde agere ſolidè & demonſtrativè de hac Arte & Scientia, quia ſicut aliæ ſex partim antecedentes partim ſequentes ſunt Inſtrumenta, quibus intellectus humanus indiget ad veritates rerum intellectualium inveſtigandas, inveniendas & demonſtrandas, à ſenſualibus ſumendo metaphoras, quibus elevetur ad intellectualia, ſic hæc inclyta & præclara Scientia non tantùm dulcedine harmoniæ excitat & exaltat cor hominis ad deſiderium delectabilium æternorum, ſed etiam intellectum ad contemplationem veritatum rerum naturalium & ſupernaturalium; nam per illam revelantur infinita Secreta tam in Scientia naturali, quàm ſupernaturali: unde cùm à nemine uſque modò prima & univerſaliſſima Principia hujus Scientiæ ſint demonſtrata, ſinè

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſinè quorum certitudine omnia, quæ ex illis derivantur, ſunt dubia & incerta, convenit, nos dare, Fili, Modum inveſtigandi, inveniendi & demonſtrandi prima principia hujus Artis, novumque Modum eliciendi ex his univerſalibus Principiis omnia particularia, quæ deſiderantur.

Per hoc autem particulare revelabo Modum inveſtigandi prima & univerſalia Principia in omni Scientia, eorumque numerum, ordinem, ſitum, habitudines, proportiones, Scalas, Rotas & motum deſcensûs ab univerſali ad particulare, aſcensûs à particulari ad univerſale, & circulationis; quæ omnia quantum lumen univerſalis Scientiæ ſint datura meis Diſcipulis, facilè percipies.

Diſc. Multi fuerunt ſapientes Viri, tam antiqui, quàm recentiores, qui de Muſica theorica ſimul & practica poſteris commendarunt Opera non pauca nec parva, quales ſunt inter antiquos *Pytagoras*, *Ariſtoxenus*, *Cl. Ptolemæus*, *Archytas*, *Eratosthenes*, *Dydimus*, *Jamblychus*; inter recentiores verò *Boëtius*, *Zarlinus*, & Libris titulo magnarum Artium inſcriptis clarus *R. P. Athanaſius Kircherus*, qui in vaſtiſſimo Tomo Romæ edito *Artis magnæ Conſoni & Diſſoni* exhauſiſſe videri poteſt totam penum muſicam: horum illuſtrium Authorum opera potiora habui, diligenterque legi, & ex illis conatus ſum Secreta hujus Artis intima penetrare; nam naturali ductu ferebar in illam, & in illa à teneris annis enutritus eram: unde cùm hoc ita ſit, quid nos, Pater, poterimus ampliùs addere tantis Libris? Mag. id, quod deeſt, & cujus dicti celebres Viri aut non meminerunt, aut non habuerunt perfectam Scientiam.

Diſc. Quid autem eſt id, quod deeſt in ipſorum libris? Mag. *modus inveſtigandi prima & univerſalia Principia Muſicæ*, propter quem defectum loco fundamenti poſuerunt falſa principia & falſas proportiones principiorum, ex quibus neceſſariò poſtea deduxerunt falſa principiata; nam ex vitiatâ radice non poteſt progigni niſi vitiatus truncus, branchæ, rami, folia, flores & fructus, quæ omnia per meam Artem tu ipſemet, ſi illam noſcis, evidenter eruere potes: unde ne in toto hoc Opere omninò deſes hìc ſedeas, hunc laborem tibi abſolvendum impono, ut experimentum ſumam, an & quantúm in mea Arte profeceris: quapropter ego interrogabo te, tu reſponſum præbe.

Diſc. Abſit à me, Pater, hoc præſumere, quomodo enim evitarem cenſuram ſæpiùs laudati R. P. Kircheri, qui (ût in Perſpiciliis tuis jam monſtravi) *Lib. 2. p. 2. c. 1. fol. 6. ſuæ Artis Combinatoriæ* aliunde nimìs acriter virgâ ſuâ cenſoriâ cæcidit Lulliſtas & Alchimiſtas, quorum partes tuemur: ſi tu legiſſes in Præfatione dictæ Artis magnæ Conſoni & Diſſoni, §. *verùm cùm in ea tempora*, minas, quibus terret ſummâ providentiâ *iniquos rerum exiſtimatores*, *qui canino dente opus ſuum rodere laborabunt*, *quos tantò inſolentiùs inſurrecturos*, *quantò fuerint indoctiores*, *prævidit*, nonnè ût mihi, ſic tibi omnes artus tremerent? Mag. non te angat hæc cura, Fili; quin adpromitto, ſi Vir eruditiſſimus adhuc ſupereſſet in vivis, magnam laudem hoc ſpecimine ab ipſo promererers; nam ſi tu per meam Artem tam eximium quid præſtabis in ſua, quod ipſemet neſcivit, nec potuit in tua, quantam, putas, conciliares meæ Arti, tibi & omnibus veris Lulliſtis gratiam apud Virum veritatis amantiſſimum? nec ſuſpiceris, illum omnibus Lulliſtis fuiſſe infenſum, qui, ſi fuiſſet, non mutuaſſet ab illis ſuppetias ad Artem ſuam Combinatoriam perficiendam, quod in Præfat. dicti Libri 3. ſe feciſſe ingenuè fatetur: erige igitur animum, & monſtra, quòd *non ſuperficietenus*, *ſed medullam arcanorum Muſicæ* non *per rimam*, ſed per portam apertam *introſpexeris*, idem Author loc. cit. Diſc. tuo hortatu, Pater, do manum, interroga ergò Diſcipulum, & ego reſpondebo.

Mag. Quid eſt Muſica? Diſc. *Muſica eſt Ars inventa ad ordinandum multas voces concordantes in uno cantu*, *ſicut multa principia ad unum finem; & iſta diffinitio ſignificatur per diffinitionem concordantiæ & principii*, Doctor Illum. in Art. Gen. Ult. p. 10. de appl. cap. 14. Art. 85. Mag. quomodo inveſtigantur & inveniuntur principia hujus Artis? Diſc. Modus eſt ſequens: quando viſus videt in Canone muſico ſeu Monochordio chordam extenſam, & auditus audit ſonum, tunc intellectus intelligit, objectum visûs & auditûs componere unum concretum ſenſuale ex ſono tanquam forma, & ex chorda tanquam materia ſenſuali conſtitutum: unde cùm intellectus non poſſit agere in objectum ſenſuale, niſi per medium inſtrumenti ſenſualis, deſcendit & incipit ſuam operationem in his duobus ſenſibus, in quos cadit dictum objectum, ut recipiat ab illis veritatem ſenſualem, quam naturaliter ſenſus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

illi poſſunt tribuere: poſtea verò aſcendit ad ſuam propriam naturalem, & abſtrahendo ponit formam ſenſualem in ſuum proprium intelligibile, ut per intellectivum extrahat ab illa veritatem intellectualem per principia, conditiones & demonſtrationes tuæ Artis; quod in propoſito ſic fit.

Quia auditus audit unum ſonum, & viſus videt unam chordam, intellectus intelligit unam unitatem univerſalem in Muſica, quam vocat Chäos muſicum, ſicut intelligit unam unitatem univerſalem in Phyſica, quam vocat Chäos phyſicum, in qua unitate muſica intelligit ſuas partes in potentia, quas viſus & auditus non poſſunt ſentire in actu; igitur ex veritate ſenſuali & intellectuali componit unam veritatem, quam nec per ſolum ſenſuale, nec per ſolum intellectuale potuiſſet producere: & quia intellectus intelligit per tuam Artem Univerſalem, quòd omne Chäos per naturalem analyſin neceſſariò debeat reſolvi in duo, ut id, quod erat in potentia, prodeat in actum, jubet, auditum facere hanc diviſionem ſoni in duos ſonos; ſed auditus ſe excuſat, dicens, hoc officium eſſe fratris ſui, ſcilicet tactûs, cùm diviſio formæ non poſſit fieri niſi per materiam; unde intellectus vocat tactum, ut dividat chordam in duas partes: dum autem tactus vellet facere diviſionem, neſcivit, an hæ partes debeant eſſe æquales, an inæquales, quia non poterat tangere hanc veritatem; rogat itaque intellectum, ut dicat, qualis debeat eſſe proportio harum duarum partium: antequam intellectus reſponderet tactui, ascendit intelligere per tuam Artem, quomodo in ſumma unitate ex uno fiant duo; & per *ſextam Conditionem*, quæ habetur in *fine Arithmeticæ*, recordatur, quòd æqualitas principii & finîs ſit immenſa; & quia intelligit, in nulla creatura poſſe eſſe æqualitatem immenſam propter majoritatem, quam intelligit eſſe ſummam inter principium & finem creaturæ, dicit, æqualitatem, quæ eſt inter principium & finem horum duorum ſonorum, debere eſſe in ſumma majoritate, quæ eſt poſſibilis eſſe inter illos: unde cùm immenſa æqualitas ſupremi principii & finîs ſit, quòd principium ſe habeat ad finem ût *unum* ad *unum*, dixit, quòd major æqualitas inferioris principii & finîs ſit, quòd principium ad finem ſe habeat ût *unum* ad *duo*: præcipit igitur dividere chordam in duas partes ſe habentes ad invicem in *proportione dupla*.

Mag. Si divideret chordam in partes æquales, eſſet major æqualitas & major ſimilitudo ſupremæ æqualitatis. Diſc. ſed non eſſet differentia & concordantia, niſi arithmetica; & quia per *ſecundam Conditionem* inter ſupremum principium & finem eſt ſuprema differentia & concordantia, & per *ſextam* ſuprema æqualitas, ſequitur, quòd inter inferius principium & finem cum majori æqualitate debeat eſſe major differentia & concordantia, quæ non eſſent, ſi divideret chordam in partes æquales: item per principia tuæ Geometriæ, quæ infrà ſequuntur, patet, in linea à centro ad circumferentiam ducta nullam diviſionem arithmeticam eſſe poſſibilem, cùm tota linea ſit plena intervallis geometricè proportionalibus. Iterum per *octavam Conditionem* tuæ Arithmeticæ & triangulum croceum ſcio, quòd, ſicut ſupremum principium neceſſariò eſt æquale ſupremo fini, ſic inferius principium neceſſariò ſit minus inferiori fine: & ſi hoc non eſſet ita, ſed eſſet contrarium, ſequeretur, quòd, ſicut medium, quod eſt inter ſupremum principium & finem, eſt æquale utrique, ſic inferius medium, quod eſt inter inferius principium & finem eſſet æquale utrique; & ſi eſſet, eſſet impoſſibilis omnis major multiplicatio principiorum, mediorum & finium, ſicut eſt impoſſibilis omnis major multiplicatio principii, medii & finîs ſupremorum; & hoc eſt impoſſibile, & contra ſenſum. Mag. rectè ſecundùm Artem reſpondiſti, perge.

Diſc. Ut intellectus eſſet magìs certus de veritate hujus diviſionis, voluit multiplicare veritatem intellectualem cum intellectuali, & intellectualem cum ſenſuali, & ſenſualem cum ſenſuali; itaque vadit ad *tertiam Conditionem*, per quam intelligit, *quòd in ſono, qui eſt creatura, concordantia principii & finîs neceſſariò conveniat cum æqualitate ſinè majoritate & minoritate*: per hanc igitur concordantiam voluit probare factam diviſionem, & juſſit, tactum pulſare duas partes, & auditum audire duos ſonos; poſtquam auditus audiviſſet, dixit, ſe non percipere niſi concordantiam; ſed quia intellectus timuit, ne ipſum auditus falleret propter ſuam terminationem, propter quam multoties non poteſt attingere differentiam majoritatis & minoritatis ratione parvitatis earum, juſſit tactum, duplicare diviſionem, ita, ut partes extremæ eſſent in proportione qua-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quadrupla, & media cum extremis in proportione dupla ac ſubdupla, quo facto juſſit tangere partes, & auditum audire: ſed auditus ait, ſe audire meram & æqualem concordantiam ſinè differentia majoritatis & minoritatis; & tunc gaviſus eſt intellectus de vera inventione *primæ diviſionis*.

Mag. Quia in DEO concordantia eſt in æqualitate ſinè majoritate & minoritate, eſt infinita, ergò ſi in creatura concordantia eſt in æqualitate ſinè majoritate & minoritate, etiam erit infinita. Diſc. per *Conditionem 8.* conſtat, principium, medium & finem in creatura eſſe inæqualia, ſicut in DEO ſunt æqualia: unde quia in DEO eſt æqualitas ſinè majoritate & minoritate, ût dicit *ſexta Conditio*, in creatura autem æqualitas cum majoritate & minoritate, ſequitur, quòd concordantia per hæc tria principia & triangulum croceum contrahat triplicem relationem differentem, ſcilicet concordantiam æqualitatis, concordantiam majoritatis & concordantiam minoritatis: & quia æqualitas & finis concordant, & majoritas minoritas, principium medium, medium medium ſimiliter conveniunt, ſequitur, quòd æqualitas concordantiæ ſinè majoritate & minoritate conveniat cum fine, & majoritas minoritas concordantiæ ſinè æqualitate cum principio & medio, medio & medio; & quia eſt impoſſibile, in creatura unam harum eſſe ſinè altera, ſicut eſt impoſſibile, perfectionem in creatura eſſe ſinè defectu, manifeſtum eſt, æqualitatem concordantiæ finîs in creatura non eſſe infinitam: quod confirmatur per triangulum viridem & principium contrarietatis, exiſtente contrarietate inter principium & finem ſimul cum concordantia & æqualitate.

Mag. Continua tuam Analyſin, & demonſtra, quomodo inveniatur medium inter dictum principium & finem. Diſc. quando memoria recolit *ſeptimam Conditionem* Arithmeticæ, tunc intellectus intelligit inter duos ſonos extremos, quorum unus eſt principium, & alter finis, debere eſſe medium ſonum; & quia per *primam*, *ſecundam* & *ſeptimam* intelligit, hunc medium ſonum debere eſſe in differentia & concordantia cum extremis, imperat tactui & auditui quærere dictum ſonum medium differentem & concordantem; & quia intelligit, quòd auditus meliùs poſſit judicare de veritate concordantiæ, quando tres ſonos ſimul poteſt audire, quàm quando audit unum poſt alterum, jubet, tactum extendere tres chordas in monochordio in longitudine, craſſitie & tenſione æquales, ita, ut omnes tres exiſtant in uniſono; poſtea dicit, ut tactus extremas duas ponat in proportione dupla, mediam verò cum magade tamdiu percurrat aſcendendo vel deſcendendo, donec auditus audiat petitam concordantiam majorem, quam habet medium cum uno extremo, & minorem, quam habet cum altero extremo, accedentes ad concordantiam æqualem extremorum, quantum poſſunt (ût vult *octava Conditio*, & oſtendit E. in Scala Æquationis Arithmeticæ, & præcedens demonſtratio) quo facto auditus audit ſonum mediæ concordantiæ majoris ſonare cum extremo gravi diapente, & cum extremo acuto diateſſaron: unde cùm diateſſaron & diapente concordent cum diapaſon, & major ſit concordantia inter diapente & diapaſon, quàm inter diateſſaron & diapaſon, & uterque accedat ad majorem æqualitatem, quæ poteſt haberi in omnibus mediis extremorum, lætatur intellectus & auditus de invento medio, per quod ſecundùm *Conditionem nonam* poſſunt invenire omnia media uſque ad finem.

Sed quia intellectus cupit & debet ſcire proportionem hujus medii ad extrema, & majus medium magìs concordat cum extremo, quàm minus, per *ſextam Conditionem*, nec auditus poteſt illi indicare menſuram proportionis, iterum recurrit ad tactum, ut menſuret chordam ſoni diapente, qui illam invenit in proportione ſeſquialtera, de qua inventione volebat intellectus gaudere; at quia recordabatur, quòd viſus poteſt videre id, quod tactus non poteſt tangere, & auditus non poteſt audire, præcipit, ut viſus videat, quid antiqui Magiſtri de hac proportione in ſuis libris ſcriptum reliquerint; quod cùm viſus feciſſet, vidit, omnes in hac proportione convenire; itaque dixit viſus ad intellectum, ut nunc magìs gaudeat, eò quòd ſua inventio concordaret cum inventione Antiquorum: ſed intellectus recolit principium gloriæ, quod convenit cum fine, & non cum medio; unde cùm ſciret, ſe non poſſe perfectè gloriari nec quieſcere niſi in fine, nondum voluit gaudere; & quia memoria recolit *nonam Conditionem*, intellectus voluit tentare, utrùm cum proportione hujus medii poſſet tranſire ad finem per omnia media poſſibilia inter principium & finem: & quia intellectus intelligit, inter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ordinem & perfectionem esse concordantiam, & ordo numeri magìs convenit cum ordine similium concordantiarum, quàm dissimilium, voluit facere suum transitum per ordinem quintarum; igitur jussit, tactum continuare proportionem primæ quintæ in secundam, & secundæ in tertiam, & tertiæ in quartã &c., ascendendo, significans primam quintam per literas usitatas in Musica, scilicet c.g., & secundam per g.d., & tertiam per d. a., & quartam per a. e. &c.: dum autem tactus per secundam quintam ascendit in d., visus videt, quòd d. sit ultra octavam c.; unde monuit tactum, ut duplicando d. reduceret intra octavam c.; quod cùm tactus feciſſet, intellectus voluit scire per auditum relationem sonorum c.d., & per tactum & visum proportionem ipsorum: postquam omnes tres sensus peregerunt suum officium, retulit auditus intellectui, quòd c. d. simul sonantes darent tonum, sed nullam concordantiam, & visus cum tactu dixit intellectui, proportionem c. d. esse sesquioctavam: igitur intellectus iterum jubet, visum videre seniores Magistros Artis, an concordarent cum sua inventione, & reperit visus perfectam concordantiam: prosequuntur ergò institutum iter majori alacritate, tactus quidem mensurando proportionem diapente de d. in a., & de a. in e.; & quia visus videt e. extra octavam c., monet iterum tactum, ut duplicando e. restituat intra octavam: quo facto iterum imperat intellectus tribus sensibus, ut examinent habitudines ipsorum c. d., & d. e., & c. e., & e. g., & c. e. g., & primò ait ad visum & tactum, ut videant & mensurent proportiones horum intervallorum; & quia tactus non potuit mensurare illa, nisi per mensuram universalem supremi medii, eliciendo particularem aliorum mediorum, repetiit secundùm ordinem mensuras quatuor diapente, scilicet c. 16. g. 24. d. 36. a. 54. e. 81. omnes in proportione sesquialtera, & reducendo omnes intra unam octavam c. 64. d. 72. e. 81. g. 96., obtulit illas mensuras visui, & visus intellectui; qui intellectus intelligit, quòd c. d. & d. e. sunt in proportione sesquioctava, scilicet ût 8. ad 9.: hoc ipsum videt visus in proportione toni Antiquorum; sed quando contemplatur proportionem c. e. & e. g., tunc videt, c. ad e. se habere ût 64. ad 81., & e. ad g. ût 81. ad 96. per novum modum, & per antiquum c. ad e. ût 64. ad 80, & e. ad g. ût 80. ad 96., existente c. ad e. in proportione sesquiquarta, & e. ad g. in proportione sesquiquinta.

Hoc viso intellectus stat perplexus, & recurrit ad tactum & auditum, ut ipsum liberent ab hoc dubio per experimentum sensuale utriusque proportionis, scilicet novæ & antiquæ: igitur tactus metitur duas chordas inferiorem & mediam in proportione 64. ad 81., & illas excitat ad sonos, & idem facit cum chorda media & suprema, sed auditus audit c. e. nimìs intensum, & e. g. nimìs remissum, & sentit magnam contrarietatem inter se & hoc objectum: postea tactus accomodat tres chordas ad proportiones Antiquorum, scilicet ad 64. 80. 96., & iterum pulsat, & tunc auditus erat in quiete, quia soni nec inter se nec auditui contrariebantur: pro majori certitudine voluit intellectus idem experimentum facere in fistulis organi, & jussit illas formare secundùm novam & antiquam proportionem; sed postquam auditus denuò audivit sonos novæ proportioni applicatos, magìs fuit afflictus, quàm in chordis, quia soni in aëre videbantur mutuò confligere, & unus alterum percutere ac repercutere, titubare, undare, oscillare ac tremere, donec fistulæ ad mensuram Antiquorum sunt redactæ; & tunc intellectus magìs erat perplexus, quàm antè unquam fuerat, vix non desperans de invenienda mensura universali, per quam cæteras particulares posset invenire.

Sed tandem recollegit se, recolens infallibilitatem principiorum Artis, & interiùs secum repetit ea, quæ de proportione simplici intellexerat in Geometria, & de conditionibus in Arithmetica; unde cùm recoleret, primum & ultimum sonum esse in proportione dupla, & proportionem duplam esse proportionem geometricam simplicem, & per *septimam Conditionem* etiam medium debere esse in proportione geometrica simplici (qualis non est proportio sesquialtera pro medio primò assumpta, nec ulla illarum, scilicet sesquitertia, sesquiquarta, sesquiquinta, sesquioctava ab antiquis Artificibus usurpata) proposuit intellectus aliam mediam indagere, quæ esset in dicta proportione geometrica simplici, & esset minor, quàm sesquialtera, quia hanc visus viderat, & auditus audierat non concordare cum ditono seu c. e., & *noluit deinceps assistere absque ratione necessaria dictis Philosophorum, qui, opinantes in omnibus verum dicere,*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tere, in aliquibus erraverunt, ſed ſequens tuum conſilium, quod in Geometria illi dediſti, voluit experiri, *utrùm in hac Scientia per Antiquos error inciderit, aut utrùm illi, qui illam invenerunt, habuerint veram doctrinam, vel utrùm ſecundùm naturalem ſenſum eam ordinaverint* : itaque *cùm tua Ars det ei regulam & doctrinam cognoſcendi, utrùm ignoranter in aliquo erraverint*, hanc regulam in invenindis veris mediis inter dicta extrema applicare ſtatuit hoc modo.

Præcepit intellectus, ut tactus reponat magadem in locum, ubi auditus audiverat ſonum quintæ, & quia intellectus invénit per præcedens experimentum diſcordantiæ quintæ cum tertia majore, quòd proportio quintæ non ſit præcisè ſesquialtera, ſed prope illam, & paulò minor (quam minoritatem auditus propter ſuam limitationem non poterat diſtinguere in una quinta, ſed poſt augmentationem hujus minoritatis in quatuor quintis primò incepit audire) juſſit, ut tactus magadem modicè loco moveret, ut quinta paululùm & inſenſibiliter remitteretur ; quo facto juſſit, tactum admovere Scalam proportionalium in proportione geometrica ſimplici, tunc viſus vidit, quòd quinta caderet in proportionalem decimam octavam, numerando à prima zero ſignata : aſcendentes igitur, tactus quidem in Scala menſurando quintas, & auditus audiendo illas, per ordinem iterum ſicut priùs à prima c. g. ad ſecundam g. d., quæ cecidit in 36. proportionalem, invenerunt perfectam concordantiam ; & quia erant extra octavam, reduxit tactus deſcendendo ſecundam quintam intra octavam, ſubtrahendo à logarithmo ſecundæ quintæ logarithmum octavæ, hoc eſt, 31. à 36., reſiduum erat 5. ; & ſic invenerunt proportionem toni, qui eſt c. d. ; addendo huic logarithmo toni, ſcilicet 5., logarithmum quintæ, ſcilicet 18., invenerunt 23. & clavem a., & auditus audivit perfectam quintam, ab a. iterum addendo logarithmum 18. ad 23. produxerunt 41., & ſubtrahendo logarithmum octavæ 31. invenerunt 10. ; & quia 5. conſtituunt tonum, 10. dabunt ditonum ſeu tertiam majorem c. e. : jam intellectus erat curioſus per auditum audire relationem ſoni tertiæ majoris c. e. ad ſonum primæ quintæ c. g. ; quibus à tactu exhibitis auditus audivit perfectam concordantiam amborum ſinè ulla contrarietate vel diſſonantia : detexerunt ergò jam multas veritates novas & errores antiquos, ſcilicet quòd non detur tonus major & minor, ſed quòd omnes toni ſint æquales æqualitate proportionis geometricæ ſimplicis, ſicut omnes quintæ ſunt æquales ſub ſua proportione : item, quòd omnes proportiones veterum, exceptâ proportione duplâ octavæ, quæ eſt geometrica ſimplex, ſint fictæ, & non ſint naturales in Scala harmonica, ſed pertineant ad Scalam compoſitam ex geometrica & arithmetica ſimplicibus : igitur auditus, viſus & tactus pergentes aſcendere & deſcendere dictâ Arte cum proportione quintæ, addendo logarithmos, quando erant intra octavã, & ſubtrahendo, quando erant extra, produxerunt per ſolam proportionem quintæ omnia alia intervalla harmonica, quousque iterum quinta ultima coincidit cum octava ; & tunc intellectus contemplans ſequentem Circulum quintarum ſummopere gaviſus eſt, quia invénit, Artem tuam, Magiſter Sapientiſſimè, infallibilem, & reperit illam proportionem univerſalem harmonicam, de qua ſuprà dixeras in *Logica fol. 84.* ſtatim ante §. *Fili, huic fundamento*, quam exprimit ſequens Figura, in qua ſuperiores numeri progredientes in continua ſerie Logarithmorum geometricè proportionalium, & unitate differentium, denotant *Cyclum Principiorum ſimplicium* ſeu *Coñatum*; inferiores autem *Cyclum Quintarũ.*

Cyclus Commatum & Quintarum.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
0	18	5	23	10	28	15	2	20	7	25	12	30	17	4	22
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
9	27	14	1	19	6	24	11	29	16	3	21	8	26	13	31

Circa

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Circa quem Cyclum eſt annotandum *primò*, quòd ſuperiores numeri ſint ipſa Scala in *fine Arithmeticæ* poſita, conſtans numeris merè & continuè proportionalibus geometricè, inferiores verò ſint iidem numeri ſibi ſuccedentes ſecundùm ordinem quintarum ab uniſono uſque ad octavam. *Secundò*, quòd, ſicut per diapente, quod eſt maximum medium inter extrema, revelata ſunt omnia alia media minora totius Scalæ ſimplicis harmonicæ, ſic per quodlibet medium ſimplex vel compoſitum poſſit inveniri quodlibet aliud, cùm quodlibet ſit eſſentialiter connexum cum quolibet, quod in Syſtemate tam Veterum, quàm Recentiorum nullatenus eſt poſſibile. *Tertiò*, quòd per hoc inventum manifeſtè reveletur numerus & connexio omnium principiorum tam ſimplicium, quàm compoſitorum Muſicæ, & per conſequens cujuslibet alterius ſcientiæ per *primam* & *ſecundam Conditionem* Arithmeticæ; & hoc ad ſenſum patet in Arte Univerſali per Figuras A. T., vel S. T., vel X. T.: unde qui demeret unum horum principiorum, vel qui adderet unum, deſtrueret totam Scalam naturalem Principiorum. *Quartò*, quòd ſolâ additione principiorum ſimplicium reſultent principia compoſita, è contra ſolâ ſubtractione ſeu ſeparatione compoſita reſolvantur in ſimplicia. *Quintò*, quòd ex his principiis ſimplicibus per Artem prodeat Triangulus & Quadrangulus Principiorum harmonicorum, per quos in Muſica formantur omnia particularia poſſibilia & omnes harmoniæ.

Mag. Demonſtra, quomodo hic Triangulus & Quadrangulus ex dictis Principiis educantur? Diſc. per *ſeptimam* & *octavam Conditionem* invenimus medium conſonans extremis, & per priores *ſex Conditiones* ipſa extrema; igitur per eandem ſeptimam & octavam Conditionem monſtratur medium conſonans uniſono & quintæ, hoc eſt, tertia major: unde cùm inter quintam & octavam non ſit reperibile aliud medium conſonans, manifeſtum eſt, quòd tota concordantia octavæ conſiſtit in quatuor ſonis ſimplicibus, & tribus intervallis ſeu concordantiis ſonorum.

Mag. Invento Triangulo & Quadrangulo primo harmonico, quâ ratione fit motus per illum in Scala aſcendendo, deſcendendo & circulando? Diſc. ſicut quatuor elementa per concordantiam moventur ad invicem, & per contrarietatem moventur ab invicem, ſic quatuor ſoni in primo Quadrangulo, ût ſtatim videbitur; & ſicut elementa naturaliter moventur de una concordantia ad alteram, & naturaliter fugiunt contrarietatem propter finem perfectionis compoſiti, quem intendunt per concordantiam, ſic hi quatuor ſoni naturaliter moventur de una concordantia ad alteram, & naturaliter fugiunt contrarietatem propter finem perfectionis harmoniæ, quem intendunt per concordantiam; & ſicut quatuor elementa moventur motu & viâ breviſſimâ, quâ poſſunt, ſic hi quatuor ſoni: unde cùm totus motus, qui eſt in elementis, ſit tantùm in duplici differentia, ſcilicet concordantiæ generando, & contrarietatis corrumpendo, ut per novam & majorem concordantiam regenerando finem, quem quærunt, attingant, ſic totus motus, qui eſt in hoc quadrangulo ſonorum, eſt tantùm in duplici differentia, ſcilicet concordantiæ, generando unum paſſum harmonicum, & contrarietatis, corrumpendo eundem, & reducendo de actu in potentiam, ut novum per generationem de potentia deducant in actum; & ſic agunt tamdiu, donec per novam & majorem concordantiam regenerando attingant finem, quem inveſtigant, ſcilicet perfectam & integram harmoniam; & hoc efficiunt per Inſtrumentum ſequentis Tabellæ.

Finis Medium Principium.

Aſcendendo																				Deſcendendo.
5	f	h	c	e	g	b	d	f	3	d	f	h	c	e	g	b	d	8	b	d	f	h	c	e	g	b
3	d	f	h	c	e	g	b	d	8	b	d	f	h	c	e	g	b	5	f	h	c	e	g	b	d	f
8	b	d	f	h	c	e	g	b	5	f	h	c	e	g	b	d	f	3	d	f	h	c	e	g	b	d
o	b	d	f	h	c	e	g	b	o	b	d	f	h	c	e	g	b	o	b	d	f	h	c	e	g	b

Principium Medium Finis.

Cyclus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Cyclus Harmonicus.

f	f	f	c	c	c	g	g	g	d	d	d	h	h	h	e	e	e	b	b	b	f	f	f	c	c	c
d	d	c	h	h	g	e	e	d	b	b	h	f	f	e	c	c	b	g	g	f	d	d	c	h	h	g
b	h	h	f	e	e	c	b	b	g	f	f	d	c	c	h	g	g	e	d	d	b	h	h	f	e	e
b	d	f	f	h	c	c	e	g	g	b	d	d	f	h	h	c	e	e	g	b	b	d	f	f	h	c

Prima Tabella in ſe continet materiam, ex qua formatur ſecunda Tabella, continens integram rotationem harmonicam per omnia & ſingula intervalla totius ſuprapoſitæ Scalæ ſimplicis harmonicæ, quæ hìc ob defectum ſpatii non tota eſt expreſſa.

Tota Tabella dividitur in tres partes, ut in ipſa apparet; in prima parte ad ſiniſtram, ubi ad latus ſcribitur *aſcendendo*, infrà verò *principium*, numeri literis antepoſiti denotant primum ſitum, quem debent quatuor voces habere, quando baſſus aſcendit formando circulum; nam reliquæ voces ſuprapoſitæ, quæ moventur, neceſſariò deſcendunt; ad hoc autem efficiendum indiget principio *differentiæ* & *concordantiæ* & *medii*, ut à principio poſſit per medium venire ad finem: unde quando b., quæ eſt litera primæ clavîs ſeu palmulæ in nova taſtatura (de qua infrà) vult moveri ſurſum in d., accipit ſitum quatuor vocum, prout habentur in Tabella principii, ubi ſcriptum eſt b.; ſed ſecundum ſitum accipit ex Tabella *medii*, ubi d. ponitur, & tertium ex Tabella *finîs*, ubi f. notatur, ſic:

Aſcendendo

f	f	f	c	c	c
d	d	c	h	h	g
b	h	h	f	e	e
b	d	f	f	h	e

ubi videtur, quòd hic motus ſit concordantiæ, quia voces moventur ad invicem; ſed quando baſſus deſcendit in tertiam & quintam circulando, tunc fit contrarium: unde hic motus eſt contrarietatis, & incipit à dextra in ſiniſtram iterum per medium, ût antea, v. g. ſequenti modo:

Deſcendendo.

b	b	b	e	e	e
f	g	g	b	c	c
d	d	e	g	g	h
b	g	e	e	c	h

Hac igitur methodo formatus eſt præcedens Circulus harmonicus, in quo conſiſtit totum artificium Muſicæ planæ, ex qua per ſyntheſin educitur, quidquid in Muſica figurata eſt excogitabile, & in quam per analyſin reſolvitur omnis compoſitio Muſicæ figuratæ; nam ſub illa neceſſariò hæc ſemper abſcondita deliteſcit, ût univerſale ſub particulari, non aliter ac prima lineamenta picturæ varietate colorum teguntur, ut non niſi ab Artis pictoriæ perito dignoſcantur.

Hoc aureum Artificium à nemine Muſurgorum ne à longè quidem fuit animadverſum, quamvìs vaſta volumina de Muſica ediderint; nam tanta Arcana in hac modica Tabella ſunt recondita, ut facilè ſingulæ partes totius Muſurgiæ per illam reformari queant, cùm omnia, quæ in illa continentur, veris & ſolidis nitantur demonſtrationibus, quas omnes hìc recenſere, eſſet opus ultra metam exporrigere: quapropter ſolummodò ea hìc addam, quæ ad complementum dictæ Muſicæ planæ requiruntur.

Et *primò*, quomodo ex dicta Rota ſeu Circulo formetur Scala compoſita ſeu Scala muſica uſitata, quam *diatonicam* vocant: hæc Scala formatur ex ſingulis ſex paſſibus harmonicis per ordinem in Circulo ſeu Rota ſe invicem inſequentibus, ſi ſuperiorum trium vocum motus obſervetur; nam ſemper moventur per duos tonos & ſemitonium (ſive novâ methodo, per duas ſecundas majores, & unam minorem): unde quælibet octava neceſſariò ſubſiſtit ex duabus quartis, quarum quartarum unam ſemper octavam conſtituentiũ differentiæ omnes poſſibiles numero ſeptenario comprehenduntur, ſequenti Tabellâ Scalæ univerſalis diatonicæ expreſſo, & clavibus uſitatis diſtincto, quibus meliùs ſubſtituuntur literæ alphabeti in circulo uſurpatæ, quæ ſunt ſeptem ſequentes b. c. d. e. f. g. h.; videatur inferiùs ipſa Figura.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Scala Diatonica Universalis
continens 7. particulares.

c	b	c	d	e		
	ut	re	mi	fa		1
g	f	g	h	b		
	ut	re	mi	fa		
d	c	d	e	f		
	re	mi	fa	ut		2
a	g	h	b	c		
	re	mi	fa	ut		
e	d	e	f	g		
	mi	fa	ut	re		3
♮	h	b	c	d		
	mi	fa	ut	re		
f	e	f	g	h		
	fa	ut	re	mi		4
c	b	c	d	e		
	ut	re	mi	fa		
g	f	g	h	b		
	ut	re	mi	fa		5
d	c	d	e	f		
	re	mi	fa	ut		
a	g	h	b	c		
	re	mi	fa	ut		6
e	d	e	f	g		
	mi	fa	ut	re		
♮	h	b	c	d		
	mi	fa	ut	re		7
f	e	f	g	h		
	fa	ut	re	mi		

tres perfectæ.

quatuor imperfectæ.

Hâc Figurâ emendatur Scala Guidonis Aretini rejiciendo superfluum *sol*, *la*, & supplendo residuum usque ad octavam; nam c. d. e. f., & g. a. ♮. c. sunt duæ quartæ prorsus similes: unde ratione concordantiæ requirunt similem modum solmisandi, sic pariter d. e. f. g., & a. ♮. c. d.: ex hac Scala universali prodeunt & per Artem eliciuntur innumeræ Scalæ particulares tribus generibus subservientes, scilicet *diatonico*, *chromatico* & *enharmonico*.

Ex hac secunda & prima Scala elicitur alterum incomparabile Arcanum sequentis Tabulæ, quâ reformatur totum Systema Veterum & Recentiorum de tribus generibus antedictis & intervallis harmonicis à motu quadranguli in Scala efformatis; nam cùm ex supradictis & conditionibus Arithmeticæ eluceat, solam octavam esse in æqualitate sinè majoritate & minoritate, cætera autem omnia intervalla media tendere ad finem octavæ, necessarium erit per consequens, omnia dicta media includere majoritatem & minoritatem: unde cùm nulla sit quies in majoritate & minoritate, omnia tendunt naturaliter ad finem, in quo est æqualitas, & per consequens quies; & hæc est sola octava, ût docet sequens Figura; & cùm sint septem media usque ad octavam, erit ergò *secunda minor*, *secunda major*, *tertia minor*, *tertia major*, *quarta minor*, *quarta major*, *quinta minor*, *quinta major*, *sexta minor*, *sexta major*, *septima minor*, *septima major*, sed sola *octava æqualis*; nam nulla datur major & minor octava.

Et sicut in genere diatonico sunt omnia supradicta intervalla, sic in genere chromatico & enharmonico sunt eadem, licèt secundùm alias proportiones, ût Tabella indicat; & omnia ista tria genera cum suis intervallis tam mirâ concordantiâ & differentiâ sibi mutuò inserviunt, & invicem connectuntur, & in invicem transeunt, ut si vel unum tollatur, Systema totum mancum redditur, cùm tamen in Systemate Veterum nullus ordo, nulla connexio, imò ferè nullus unquam usus fuerit reliquorum duorum generum; quod non aliam ob causam accidit, nisi quia tam ipsa genera, quàm intervalla illorum, meris fictitiis & non naturalibus proportionibus mensurabantur, quia veras & naturales proportiones nesciebant Antiqui investigare; Recentiorum verò nemini illas in examen vocare in mentem venit. Nunc sequitur ipsa Figura.

E	C.	D.	
		0	Unisonus
1	2	3	2ª minor
3	4	5	2ª major
6	7	8	3ª minor
8	9	10	3ª major
11	12	13	4ª minor
13	14	15	4ª major
18	17	16	5ª minor
20	19	18	5ª major
23	22	21	6ª minor
25	24	23	6ª major
28	27	26	7ª minor
30	29	28	7ª major
		31	8ª æqualis

In

(c) 2006 Ministerio de Cultura

In hac Figura prima columna ad dextram exprimit omnia intervalla compoſita ſeptem graduum Scalæ muſicæ, per quos voces moventur in harmonia: in prima columna ad ſiniſtram, cui litera D. eſt impoſita ſignificans genus diatonicum, numeri ſignificant, quot intervalla ſimplicia Scalæ ſimplicis geometricæ conſtituant illud intervallum compoſitum, ſeu gradum Scalæ: v.g. tria ſignificant, ſecundam minorem (quam falſò dixerunt ſemitonium majus) diatonicam conſtare tribus gradibus ſimplicibus Scalæ ſimplicis, quos congruè *Commata* nominare poſſumus, ſic quinque dant tonum, ſeu ſecundam majorem diatonicam; & ita de cæteris: columna tertia deſignat numeros intervallorum chromaticorum, & quarta numeros intervallorum enharmonicorum, ubi pulchrâ ordinatione naturæ genus diatonicum aſſimilatur temperamento, in quo fit motus naturalis; genus enharmonicum intemperamento, in quo fit motus contra naturam; genus autem chromaticum neutralitati, in quo fit motus innaturalis, hoc eſt, medius inter utrumque, naturalem & contra naturam, per quem hi duo extremi tranſeunt; & hoc indicant lineæ erectæ ad ſiniſtram, quarum duæ extremitates ſemper includunt duos gradus, unum majorem, & alterum minorem, ſimul facientes æqualitatem octavæ: ex quarum linearum media clarè videtur, genus diatonicum maximè accedere ad unionem; cùm 15. & 16., ſcilicet quarta major & quinta minor, non diſtent ab invicem niſi uno comate; genus chromaticum enim magis recedit ab unione, cùm 14. & 17., hoc eſt, quarta major & quinta minor chromatica jam diſtent tribus commatibus; & genus enharmonicum maximè, cùm 13. & 18. differant quinque commatibus.

Ex hac Tabula deſumitur etiam æquivalentia intervallorum; nam ſecunda minor æquivalet ſeptimæ majori, & ſecunda major ſeptimæ minori, tertia minor ſextæ majori, tertia major ſextæ minori, quarta minor quintæ majori, quarta major quintæ minori &c.: unde iterum patet, nomina ſemitonii minoris ſeu dieſeos, toni majoris & minoris, quintæ falſæ, eſſe merè fictia, quia aut omninò non reperiuntur in Scala muſica propter falſas proportiones, aut ſi reperiuntur (ût ſecunda minor chromatica, quæ dieſin exprimit) non pertinent ad Scalam diatonicam.

Mag. Quid ſi tota hæc tua theoria non poſſet redigi in praxin? poſſesnè tu ordinare vel producere aliquod cymbalum vel organum pnevmaticum proportione fiſtularum huic Syſtemati correſpondens, ita, ut ad formandam perfectam harmoniam eſſet idoneum, in quo non ampliùs ſentiretur ullus defectus, qui in aliis hucuſque uſitatis organis fuit inevitabilis? Diſc. Magiſter optime, veritas theoriæ evidenter poſt ſe trahit veritatem practicæ in ſubjecto practicæ ſubdito: unde ſi totum hoc, quod ex tua Arte verum eſſe demonſtravi theoricè, neſcirem reducere in practicam, aut tua Ars eſſet falſa, aut veritas practicæ eſſet contraria veritati theoricæ; & hoc eſt impoſſibile: non itaque dubito, id eſſe poſſibile, quod eſt actu; in Aula enim Sereniſſimi Electoris Palatini Clementiſſimi quondam Domini mei huic Scientiæ addictiſſimi reſtat Cymbalum omnibus numeris abſolutum, meâ directione fabricatum, in quo ſinè conſueta impracticabili illa ſectione palmularum ſub taſtatura ordinaria à quolibet Organædo tractabili motus hic circularis de quinta in quintam ſinè ulla offenſione auditûs poteſt exhiberi, ita, ut ſi quiſpiam incipiat fugam aliquam in clavi c., per ordinem quintarum vel quartarum illam poſſit proſequi percurrendo omnes palmulas totius taſtaturæ, ne unâ quidem omiſsâ, quouſque redierit ad idem c., gratiſſimâ & amœniſſimâ harmoniâ; quod hucuſque omnibus Phonurgis viſum fuit impoſſibile: hoc Cymbalo perpetuò uſus eſt Sereniſſimus Elector in exhibenda Muſica aulica; nec contenta hoc experimento infallibili ſua Serenitas, ſtatuerat erigere Organum aliquod pitaulicum perfectum, ſecundùm Syſtema hìc expoſitum, in ſuo Sacello aulico; ſed dum inſtarem operi, jamque aliqua regiſtra fiſtularum erant elaborata ſecundùm datas à me proportiones, Altefatus Sereniſſimus Elector vitam hanc mortalem clauſit; ſicque tam præclarum opus ad finem perduci non potuit, quod dolendum.

Ne igitur fundamenta tam inclytæ Artis ac Scientiæ intereant, quorum acquiſitio mihi ſtetit labore plùs quàm viginti quinque annorum, ad quorum notitiam ſinè tua Arte nunquam tamen perveniſſem, huic operi illa concredere, & ab interitu vindicare optimam mihi dediſti commoditatem, ut amatores poſteri technicæ har-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

monicæ vera & demonſtrata inde hauriant principia compoſitionis, nec more pſitacorum producant harmoniam ipſismet incognitam, ſed ſciant ſingularum partium ſui operis dare ſolidas cauſas & rationes, quas, quia hoc loco ob brevitatem fuſiùs exponere nequeo, Domino concedente, ampliori quondam Tractatu tam theoriam quàm prax n demonſtrativè miniſtrante in publicum proferre intendo.

Reſtant modica quædam ſubjicienda, quæ ſummè erunt neceſſaria & utilia ad emendationem Taſtaturæ Cymbalorum & Organorum, ût etiam omnium reliquorum Inſtrumentorum muſicorum; nam Canones tuæ Artis & Conditiones mihi oſtenderunt tot ac tantos defectus in uſitatis hactenus inſtrumentis, ut mirum ſit, neminem illos hactenus obſervaſſe: conſideret quis, obſecro, taſtaturam ordinariam organi, quàm nullus ordo, ſed mera in illo ſit confuſio; nam omnes palmulæ, quæ ſunt intra octavam, licèt referant inæqualia intervalla, ſunt æquales: unde provenit, ut eadem intervalla harmonica toties ſub manu Organædi varientur, quot ferè ſunt palmulæ; ſi enim v. g. incipis ludere aliquem concentum vel fugam in clavi c., & illam libeat tranſponere in d. vel e., mutabitur ſub manu totus ordo intervallorum; nam tertia major, vel quinta, vel ſexta, ſeptima &c. alibi quærenda erit, quàm in c. offenderas; hinc toties de novo debes addiſcere, quoties varias tonum vel tranſpoſitionem, quo quid abſurdiùs? è contra in mea recèns inventa taſtatura omnia taliter ac tantâ perfectione regulantur, ut quævis ſecunda, tertia, quarta, quinta &c. ubique ſub manum cadat æqualiter: quapropter quidquid didiceris in una clave, extemplò poteris producere in omni alia.

Præterea tam ſimplex eſt diſpoſitio hujus taſtaturæ, ut eliminatis omnibus dieſibus & b. mollibus nil tibi addiſcendum reſtet, niſi ſimplices ſeptem literæ alphabeti, ſcilicet b. c. d. e. f. g. h., quæ pulcherrimo ordine per totam taſtaturam ſtatim ſe viſui præſentant: hoc unum obeſt, quod repulit celebres Aulæ noſtræ Muſicos ab uſu hujus novæ Taſtaturæ, quia habitum veteris, cui erant aſſueti, nolebant ampliùs exuere, & novum novo labore induere, quamvis omnes fateri cogebantur, hanc eſſe perfectiſſimam: unde in hac parte id nobis contingere videtur, quod in moribus; nam pravis aſſueti cum Poëta dicimus: *videò meliora, proboque, deteriora ſequor*: quod igitur à ſenioribus ſperandum non eſt, à juvenibus cum tempore obtineri poterit, quos experimentum facilitatis alliciet ad vetera deteriora relinquenda, & nova meliora ac perfecta amplectenda. Figura Taſtaturæ eſt ſequens.

Taſtatura Nova perfecta,

In qua per 7. Gradus fit Aſcenſus, Deſcenſus & Circulatio.

B 19	C 24	D 29	E 3	F 8	G 13	H 18	B 23	C 28	D 2	E 7	F 12	G 17
B 21	C 26	D 0	E 5	F 10	G 15	H 20	B 25	C 30	D 4	E 9	F 14	G 19
H 18	B 23	C 28	D 2	E 7	F 12	G 17	H 22	B 27	C 1	D 6	E 11	F 16
H 20	B 25	C 30	D 4	E 9	F 14	G 19	H 24	B 29	C 3	D 8	E 13	F 18
H 22	B 27	C 1	D 6	E 11	F 16	G 21	H 26	B 31	C 5	D 10	E 15	F 20
G 19	H 24	B 29	C 3	D 8	E 13	F 18	G 23	H 28	B 2	C 7	D 12	E 17
G 21	H 26	B 0	C 5	D 10	E 15	F 20	G 25	H 30	B 4	C 9	D 14	E 19

In hac Figura repræſentantur ſeptem Taſtaturæ, una alteri impoſita, & dimidio circiter pollice altior: quælibet palmula unius taſtaturæ diſtat ab altera integro tono ſeu ſecundâ majore exactè, ita ut tota taſtatura non niſi integris tonis diſtinguatur; ſecunda

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cunda taſtatura aſcendendo eſt primâ altior unâ ſecundâ minore, hoc eſt, tribus coñatibus eorum, quorum quinque faciunt tonum, & ſic per ordinem uſque ad ſeptimam; ſed (ût dixi) palmulæ in ſecunda taſtatura inter ſe iterum differunt tono: unde ſi cui lubet intonare tertiam majorem, illam reperiet in uno loco ſicut in altero per totam taſtaturam; quod etiam de reliquis omnibus intervallis intelligendum.

Literæ palmulis inſcriptæ in ſingula taſtatura proprio colore debent diſtingui, ut ſtatim ſciatur, in qua taſtatura quis degat; ſed quia ſexta & ſeptima taſtatura ſunt eædem cum prima & ſecunda, ideo quinq; colores ſufficiunt, ſcilicet niger, rubeus, croceus, viridis, cæruleus, dein iterum niger, rubeus, vel aliâ diſpoſitione, ût convenit; his coloribus in charta deberent pariter ſcribi claves vel notæ: unde Palimpſeſtus pariter eſſet reformandus, quia ordinarius eſt æquè confuſus & inordinatus; cui emendationi inſerviet Rota harmonica ſuprà data.

Per hactenus dicta completum eſt totum Syſtema Muſicæ planæ, ita, ut nil deſit, quod tam ad ſtructuram Inſtrumentorum, quàm ad fundamenta Compoſitionis prærequiritur; quia tota ſubſtantia hujus excellentiſſimæ Scientiæ exiguo hoc faſciculo compingitur, qui certè plus realitatis & utilitatis practicæ in ſe continet, quàm quis ſit inventurus in vaſtis voluminibus; maturos tamen expoſco Condiſcipulos huic ſtudio cupientes ſe dedere, non pueros impuberes, ut rationum & rerum ab illis derivatarum ſint capaces; his habitis ſpondeo, quòd totum ad *Muſicam planam* pertinens pomeridiano tempore poſſint addiſcere; *Muſica* autem *figurata*, quæ ex hac prima, videlicet *Muſica plana*, derivatur, tanquam particulare ex ſuo univerſali, in ſequentibus paucis quatuor numeris radicem ſuam habet, ſcilicet

1. in Nota aberrante.
2. Nota mutuata.
3. Nota permutata.
4. Reticentia.

Ex his quatuor punctis iterum extrahuntur ſequentes quatuor:

1. Ligatura.
2. Imitatio.
3. Fuga.
4. Contrapunctus.

Quæ omnia habent ſuas infallibiles demonſtrationes, quibus cognitis certifico, quemlibet ſinè periculo erroris poſſe ex ſupradictis univerſalibus principiis proprio marte elicere quamcunq; harmoniam particularem, quamcunque formatam ſive à ſe ſive ab alio de novo reducere & reſolvere in ſua univerſalia principia; quod excellentiſſimum Arcanum hucusque à nemine perſpectum & poſſeſſum, non ſolùm ſuâ intrinſecâ naturâ eſt ſummè delectabile, ſed etiam inde Viris ſapientibus debet eſſe gratiſſimum, quia eſt ſpeculum artificiale, in quo repræſentatur modus inveſtigandi numerum, ordinem, ſitum, connexionem, proportionem, motum principiorum in omni Scientia, unà cum genuina methodo Analyſeos & Syntheſeos tam naturalium, quàm artificialium.

Mag. Antequam finiamus hanc partem, unum ſupereſt revelandum, quod nondum demonſtraſti, ſcilicet quomodo dividatur Scala geometrica ſimplex, quæ metitur omnia intervalla muſica. Diſc. verum eſt, Pater, ſuppono tamen, quemlibet Matheſeos non omninò ignarum hoc poſſe efficere, cùm numerum proportionalium determinarim; ne tamen quidquam deſit, fiat ſequenti modo: inter lineas in proportione dupla quæratur media proportionalis, inter hanc mediam & minorem vel majorem iterum media, & ſic quinquies, tunc enim habebitur prima unitas proportionis geometricæ ſimplicis: unde cùm ſecunda ſit hujus dupla, tertia quadrupla, quarta octupla, quinta & ultima ſedecupla, ſic: 1. 2. 4. 8. 16., ſi omnes ſimul addantur, producent numerum totius Scalæ ſuprà aſſignatum, in quo numero alia adhuc altiora Arcana tam mathematica pertinentia ad menſuram ſectionum conicarum, triangulorum rectilineorum & Sphæricorum, quàm phyſica de intenſione & remiſſione primarum qualitatum abſconduntur: hoc igitur ſpecimine ſatis demonſtratum arbitror, quantum divina tua Ars ſuperet Methodum demonſtrandi ordinariam, cùm mediante illâ talia ſint in lucem producta, quæ tot ſæculis erant incognita.

De Secreto Geometriæ.

De Proportione.

MAg. Hoc Principium eſt unum inter lapides angulares, quibus ſuſtentatur tota moles meæ Artis Generalis demon-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſtrandi ; quapropter cùm omnes meæ Demonſtrationes formentur ex hoc principio, & reducantur ad illud, ſummopere convevenir, ut ſcias, & intimo corde retineas omnia Secreta hujus principii, quæ in ſequentibus numeris tibi revelabo : & primò

De Proportione in Genere.

PRoportio in genere nihil eſt aliud, quàm *Principium proportionandi*, ſicut bonitas eſt principium bonificandi, ſeu eſt habitudo ordinata unius ad alterum ; & quia ejus conſideratio hìc eſt generaliſſima, ejus definitiones debent quoque eſſe generaliſſimæ : prima definitio eſt propriè facta ſecundùm Regulam, quam dedi in *tertia Parte meæ Artis Generalis ultimæ de Definitionibus*, & eſt clara & facilis, intrinſeca & eſſentialis ; ſecunda verò eſt potiùs deſcriptiva : hæc autem generalitas generaliſſima eſt ens logicum ſeu intentionale, ſed eſt alia generalitas generaliſſima Proportionis, quæ non eſt ens logicum, ſed Ens reale exiſtens extra intellectum, cui competit prima definitio, ſpecificata tamen per rationem *Supremi* ; & quia eſt *ſuprema Proportio*, eſt *ſupremum Principium proportionandi*, ſicut *ſuprema Bonitas* eſt *ſupremum Principium bonificandi*. Hæc eſt altiſſima definitio Proportionis, quâ altior dari non poteſt, Fili, & eſt ſupremè neceſſaria in mea Arte ; quia cùm omnes demonſtrationes in omni ſcibili poſſint & debeant reduci ad aliquam proportionem, & nulla inferior proportio poſſit dare ſupremam demonſtrationem, ſinè qua nunquam Intellectus creatus haberet ſupremam quietem in intelligendo, ideo omnes inferiores proportiones ſunt menſurandæ à ſuprema Proportione, & cũ illa & comparandæ ad illam, ut attingant ſupremum gradum ſuæ perfectionis.

Et quia in principio huj⁹ Capitis demonſtravi, omnia ſeptem Inſtrumenta ſciendi menſurari per *Univerſale Particulare, Naturale Artificiale, Reale Intentionale, Subſtantiale Accidentale, Senſuale Intellectuale*, addito unoquoq; horum terminorum termino *Proportionis* reſultant inde decem genera Proportionum ſimplicium, quæ ſunt a. b. c. d. e. f. g. h. i. k., hoc eſt,

a | Proportio univerſalis.
b | Proportio particularis.
c | Proportio naturalis.
d | Proportio artificialis.
e | Proportio realis.
f | Proportio intentionalis.
g | Proportio ſubſtantialis.
h | Proportio accidentalis.
i | Proportio intellectualis.
k | Proportio ſenſualis.

& per conſequens definitionum ſimplicium illarum, ex quibus fiunt *quatuor compoſita*, quæ ſunt [a. c. e. g. h. i. k.] [b. c. e. g. h. i. k.] [a. d. f. h. i. k.] [b. d. f. h. i. k.] & *quintum*, quod eſt ſupremum, ſcilicet [a. c. e. g. i.] intentionaliter compoſitum, & realiter ſimplex, cujus definitio data eſt ſuprà.

Hæc quatuor genera ulteriùs habent ordinationem regulatam, ut quartum ſit ſub tertio, & ſecundum ſub primo, & quartum ſub tertio, ſecundo & primo, & tertium ſub ſecundo & primo, & ſecundum ſub primo, & omnia quatuor ſub quinto.

Ut cognoſcas naturam cujuslibet harum proportionum generalium tam ſimplicium, quàm compoſitarum, non indiges, niſi ut addas quamlibet harum decem literarum definitioni generali ſuperiùs datæ, v. g. quia *Proportio eſt principium proportionandi*, ſi quæris, quid eſt proportio univerſalis? adde literam a. huic definitioni, & invenies, *quòd Proportio univerſalis ſit principium univerſale proportionandi univerſaliter* ; & ſic Proportio naturalis eſt principium naturale proportionandi naturaliter &c.: ſi verò cupis ſcire, *quid ſit Proportio univerſalis naturalis*, vel *Proportio particularis naturalis*, adde ſimul a. c. vel b. c. definitioni datæ, & habebis definitionem compoſitam ſatisfacientem quæſito.

Geometria uſitata non egit niſi de b. d. f. h. i. k., quia non egit niſi de proportione quantitatis & numeri, nec conſideravit naturales proportiones rerum, hoc eſt, ipſis rebus à natura inditas ; quia illius ſpeculatio tantùm verſabatur circa proportiones in abſtracto: unde mirum non eſt, quòd Geometrarũ proportiones artificiales multoties non concordent cum proportionibus naturalibus, quod tamen deberet eſſe ratione ſubordinationis, quam una habet ad alteram, ût ſuperiùs audiviſti, & in mea Muſica apparet, cujus proportiones harmonicæ ab antiquis & recentioribus Geometris non ſunt ad naturalia & univerſalia principia examinatæ, quod inferiùs per exempla clariùs deducetur.

Diſc. Cùm ſcientiæ ſint de univerſalibus,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

bus, & non de particularibus, & universalia sint abstracta, & non concreta, quomodo tu Pater potes tradere scientiam de proportione in concreto & in particulari? Mag. Fili, particulare & concretum, universale & abstractum diversimodè sunt considerabilia; quod enim est particulare & concretum physicum reale, potest esse universale & abstractum physicum intentionale, per exempla me capies: in Monochordio musico duæ chordæ æqualis crassitiei & intensionis, si quoad longitudinem sunt in proportione dupla, sonabunt octavam; & hoc vides & audis, & quod vides & audis, est particulare & concretum physicum; sed intellectus tuus intelligens prædicta abstrahit ab his particularibus chordis & his particularibus sonis & hac particulari proportione, & considerat chordas & sonos & proportionem universaliter, non tamen abstrahit ab omni materia, ût Metaphysica, sed contemplatur formam in materia, ut possit invenire proprietates & passiones naturales entium: nam si v.g. abstraheres metaphysicè sonum ab omni materia, & comparares sonum ad sonum, esset tibi impossibile pervenire in cognitionem naturalis proportionis, quæ est inter sonum & sonum; & hoc ideo, quia ipsa natura abstracta à sono non posset tibi indicare certam suam regulam, quâ vult mensurari habitudines sonorum: hoc adhuc clariùs patebit ex altero exemplo.

Tu nosti, quòd in mensuratione triangulorum rectilineorũ Mathematici supponunt *Radium* seu *sinum totum* divisum in æquales partes, numero mille vel decem mille vel centum mille, hoc suppositio fundati produxerunt calculum tabularum sinuum, tangentium, secantium & logarithmorum; sed quia supradicta illorum suppositio abstrahit formam à materia, & est abstractio metaphysica, & non physica, ideo *naturam Radii* non potuit ipsis revelare *divisionem naturalem Radii*: unde divisio ab ipsis facta est merè artificialis, & non naturalis, & per consequens non est facta secundùm rationem, sed ad placitum: si autem prædicti Viri ingeniosissimi consuluissent *naturam Radii*, ipsa, quæ est sapiens, & ab ipsa suprema Sapientia sapientissimè ordinata, ipsis ostendisset divisionem suam intrinsecam naturalem, quæ respuit omninò illam artificialem à Geometris assumptam: item deduxisset illos in cognitionem altissimi cujusdam Secreti, cui innititur fundamentum totius Geometriæ & Arithmeticæ, scilicet Proportionis simplicis geometricæ & arithmeticæ; quæ, quid sint, statim infrà referabo.

Sit tertium exemplum ex Physica, de gradibus scilicet primarum qualitatum, dic, quot sunt gradus caloris, frigoris, humiditatis, siccitatis, ascendendo ab infimo ad summum? Disc. communiter in Schola nominamus octo. Mag. sed quare non plures, nec pauciores? Disc. hoc fuit ad placitum, potuissent enim Philosophi intervallum hoc dividere in centum gradus & adhuc plures, si voluissent. Mag. certè potuissent in suo intellectu, de ista potestate non dubito; sed quæritur, an sapienter sic fecerint vel feciissent, & an natura hujusmodi divisioni annuat? naturæ enim ordo non est ad placitum, sed infallibilibus legibus subjacet: si tu Architecturæ ignarus præsumeres adaptare scalam altitudini sedecim pedum, & collocares in illa scala octo gradus, vel ad placitum centum quadraginta, nonnè egregiam scalam conficeres? Disc. minimè. Mag. sed quare? Disc. quia utraque hæc divisio graduum esset improportionata assumptæ altitudini. Mag. sic est in proposito; nam ad operationes naturæ ritè perficiendas convenit ad unguem scire numerum graduum, quibus natura ascendit & descendit in Analysi & Synthesi rerum naturalium, nec arbitrio Artificis committitur, numerum hunc determinare. Disc. quomodo invenitur igitur hic numerus? Mag. jam dixi suprà, contemplando primas quatuor qualitates in natura sui subjecti; Natura enim revelat & revelavit antiquis Sapientibus, quinam numerus graduum sit naturalis; & hunc tibi satis clarè detexi in meo *Lib. de Princ. & Grad. Med. & in Lib. de Quint. Ess.* aliisque multis meis Tractatibus, in quibus demonstrationem horum dedi.

Quælibet harum decem Proportionum generalium habet sub se plures proportiones speciales, quarum aliquas speciminis loco recensebo; nam plures alias in meis Libris invenies.

l	Proportio continua.
m	Proportio discreta.
n	Proportio arithmetica.
o	Proportio geometrica.
p	Proportio simplex.

q Pro-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

q	Proportio compoſita.
r	Proportio æqualitatis.
s	Proportio majoritatis & minoritatis.
t	Proportio concordantiæ.
u	Proportio contrarietatis.
w	Proportio recta & inverſa.
x	Proportio ordinata.
y	Proportio alterna.
z	Proportio transpoſita.

Unde ſi ſingulas has literas combinaveris cum ſingulis præcedentibus decem, v.g.a.l., a.m., a.n. &c.,b.l.,b.m., b.n. &c., numerabis 140. differentes proportiones, ferè omnes peregrinas in Geometria ordinaria: ſingularum quatuordecim ultimarum tibi nunc dabo exempla, quæ poſtea te introducent ad venanda ſimilia in decem generalibus, miſcendo illas cum ſpecificis.

L ſit a. bonitas, vel
b. magnitudo.
c. duratio.
d. poteſtas, &
e. bonificare.
f. magnificare.
g. durare.
h. poſſe.

Manifeſtum eſt, quòd,ſicut ſe habet a. ad b., ſic b. ad c., c. ad d., & ſic continuè: & ſicut ſe habet e ad f., ſic f. ad g., g. ad h. &c., & ſic continuè.

M. ſit a. bonificativũ, vel e. bonificativum.
b. bonificare. f. bonificabile.
c. magnificativũ. g. magnificativũ.
d. magnificare. h. magnificabile.

Certum eſt, quòd,ſicut a. ad b., ſic c. ad d., vel ſicut e. ad f., ſic g. ad h.

N. O. Antequam horum N. O. tibi ponam exempla, ſcire debes, quòd *Proportio Arithmetica* in mea Schola ſit illa, cujus principia ſunt omninò æqualia; *Proportio verò geometrica*, cujus principia ſunt tantùm ſimilia,ût infrà clariùs indicabo de *Proportione ſimplici*: unde cùm bonitas, magnitudo, duratio, poteſtas ſint principia omninò æqualia, ingrediuntur proportionem arithmeticam; & ideo ponuntur in circumferentia circuli, ad denotandum, quòd, ſicut principia circumferentiæ, ſcilicet ſingula puncta illius ſunt omninò æqualia, ſic principia primitiva meæ Artis poſita in circumferentia ſint omninò æqualia: & ſicut ſemidiameter circuli ſeu Radius à centro ad circumferentiam extenſus conſtat principiis, h. e. punctis ſeu unitatibus quantis ſimilibus tantùm, & non æqualibus, ſic a., quæ eſt prima bonitas in radio, & b., quæ eſt ſecunda bonitas in radio, & c., quæ eſt tertia, & d., quæ eſt quarta &c., & ſic usque ad circumferentiam,ſint principia continuè proportionalia geometricè: & quod dixi de bonitatibus, hoc intellige etiam de magnitudinibus, durationibus, poteſtatibus &c.; & quod dixi de principiis ſimplicibus, intellige quoque de compoſitis: igitur N. O. applicata ipſis L. M. dabunt tibi exempla Proportionum arithmeticæ & geometricæ, continuæ & diſcretæ ſic: 1. a. 2. a. 3. a. 4. a. &c., 1. b. 2. b. 3. b. 4. b. &c., 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. &c., 1. d. 2. d. 3. d. 4. d. &c.

Hâc ſignaturâ factâ ſic formabis Schemata arithmeticè & geometricè proportionalium tam continuè, quàm diſcretè; & primò

Geometricè continuè. Sicut ſe habet 1. a. ad 2. a., ſic 2. a. ad 3. a., & 3. a. ad 4. a., vel
Sicut ſe habet 1. a. ad 2. b., ſic 2. b. ad 3. c., & 3. c. ad 4. d.

nam quia 2. a. & 2. b. ſunt arithmeticè æqualia, neceſſariò eſt ût 1. a. ad 2. b. = 2. a., ſic 2. b. ad 3. c. = 3. b.

Geometricè diſcretè. Sicut ſe habet 1. a. ad 2. a., ſic 4. a. ad 5. a., vel
Sicut ſe habet 1. a. ad 3. a., ſic 2. a. ad 4. a., vel
Sicut ſe habet 1. a. ad 3. b., ſic 2. b. ad 4. c.

Arithmeticè continuè. Sicut ſe habet 1. a. ad 1. b., ſic 1. b. ad 1. c. &c., vel
Sicut ſe habet 2. a. ad 2. b., ſic 2. b. ad 2. c. &c.

Arithmeticè diſcretè. Sicut ſe habet 1. a. ad 1. b., ſic 1. c. ad 1. d. &c., vel
Sicut ſe habet 3. a. ad 3. c., ſic 3. b. ad 3. d. &c.

P. *Proportio ſimplex* eſt illa, quæ conſtat principiis ſimplicibus.

Q. *Proportio compoſita*, quæ compoſitis; ſed quia Principia ſimplicia ſunt in duplici differentia, ſecundùm quòd ſunt in duplici ſitu naturæ, nempe in ſitu recto & circulari, ût ex antedictis patet, ideo Proportio ſimplex & compoſita ſub hac prima differentia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rentia conſideranda eſt ; nam hæc eſt ſupremum Principium omnium reliquarum Proportionum ſimplicium & compoſitarum : ſunt itaque in genere duæ Proportiones ſimplices, quarum una ſe habet in forma *Rotæ*, & altera in forma *Scalæ*.

Proportio ſimplex, quæ eſt in forma *Rotæ*, habet has proprietates, quarum *prima* eſt, quòd quodlibet principium ſimplex ſit æquale primo principio & ultimo: *ſecunda* eſt, quòd ratione ſuæ æqualitatis non habeant inter ſe ordinem prioritatis & poſterioritatis, ſuperioritatis & inferioritatis : *tertia* eſt, quòd comparando unum alteri in ſua geneſi non producant niſi proportionem arithmeticam ſimplicem. Diſc. quid eſt Proportio arithmetica ſimplex ? Mag. eſt illa, quæ utitur ſolâ additione & ſubtractione, nec ullo modo adhibet multiplicationem & diviſionem.

Proportio ſimplex, quæ eſt in forma *Scalæ*, habet has proprietates, quarum *prima*, quòd nullum principium ſimplex ſit primo & ultimo æquale, imò etiamſi in infinitum divideretur, non eſſet commenſurabile ab illis : per hanc proprietatem tibi revelatur differentia primorum Principiorum harum duarum proportionum ſimplicium, ſcilicet, quòd, quamvis quodlibet illorum ſit per totum alterum, tamen ſit intransmutabile in alterum, & perpetuò retineat ſuam ſimplicitatem, licèt ambo agentia in ſe mutuò producant tertium Principium, quod eſt primum Principium Proportionis compoſitæ ex duabus ſimplicibus, ſcilicet arithmeticâ & geometricâ. Hoc eſt fundamentum, Fili, per quod detegitur error Mathematicorum tam antiquorum, quàm recentiorum, qui confinxerunt tertium genus proportionis non productum à duobus antedictis, quod harmonicum intitularunt, cujus fallaciam in Secreto meæ *Muſicæ* oſtendi : ratio autem hujus fundamenti elicitur è ſuprema Proportione ; nam ſicut in Divinis non poſſet eſſe tertium Principium, niſi procederet à primo & ſecundo, & eſſet medium ſapiens naturam utriusque, ût ſonat regula medii, ſic in creaturis, in quibus ſingulis relucet ſimilitudo hujus ſupremæ Proportionis, non poſſet eſſe tertium Principium Proportionis, niſi procederet à primo & ſecundo. *Secunda*, quòd ratione ſuæ inæqualitatis habeant inter ſe talem ordinem, ut alligata ſint ſingula ſuis locis, ita, ut ſecundum non poſſit occupare locum tertii, quarti vel alterius : unde ſituantur unum ſub altero, & habent ordinem prioritatis & poſterioritatis. *Tertia*, quòd, conſiderando productionem horum primorum Principiorum, non ſit locus niſi multiplicationi & diviſioni ; quamvis in uſu ad invenienda particularia æquè admittant additionem & ſubtractionem, ût Principia Rotæ multiplicationem & diviſionem.

In hac tertia proprietate latent adhuc plures aliæ, quarum *duas* mirabiles omnibus hucusque Geometris ignotas & infinitæ utilitatis indicabo : *una* eſt, quòd ſub ſequenti formula proportionis duplæ, ſcilicet 0. 1. 2. 4. 8. 16. contineatur non tantùm regula producendi Principia ſimplicia ſeu gradus ſimplices Scalæ, ſed integrum Syſtema Proportionis geometricæ ſimplicis, ita, ut mediantibus his Principiis pauciſſimis univerſaliſſimis habeatur inſtrumentum inveniendi infinitas differentias geometricè proportionalium particularium ab his univerſalibus deſcendentium : *altera* eſt, quòd datâ quâcunque ſerie geometricè proportionalium in proportione geometrica ſimplici contentorum datur infallibilis methodus ab illa perveniendi ad quamcunque ſeriem excogitabilem naturaliter cum illa & neceſſariò connexam ; quod ſtupendum artificiũ præterquam quòd nemini fuit hactenus patefactũ, habet ſibi annexum adhuc alterum, ſi non majus, ſaltem æquale, novi generis logarithmorum, hac lege conſtruendorum, ut ſolâ nudâ additione numerorum non arithmeticè, ſed geometricè proportionalium producantur dicti logarithmi, ita, ut non neceſſè ſit in tabulis logarithmorum dato logarithmo quærere è regione geometricè proportionalem, ſed ipſe logarithmus ſit ipſemet geometricè proportionalis.

Diſc. Hoc impoſſibile videbitur omnibus Geometris. Mag. bene videbitur tale ipſis ; nam eſt impoſſibile tales logarithmos condere adhibitis illorum principiis, non ad proportionem geometricam, ſed arithmeticam à naturâ deſtinatis ; hinc provenit, quòd multa, quæ inter incomẽſurabilia ab ipſis fuerunt hucusq; poſita, talia ſint non in ſe ipſis, ſed ob defectũ indebitæ menſuræ illis applicatæ : dabo exemplum.

Quadrageſima ſeptima Propoſitio *Lib. 1. Eucl.* demonſtrat, quadratũ hypothenuſæ quadrati eſſe æquale quadratis duob⁹ laterũ, unde clarum eſt, quadratum lateris ad qua-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dratum hypothenuſæ eſſe in proportione ſubdupla : & quia radices horum quadratorum cadunt inter 1. & 2., inter quos nullus eſt numerus rationalis , bene aſſerunt, has radices eſſe incommenſurabiles: tu autem, Fili, ſcis, quòd in mea Scala univerſali unitas & binarius ſint principium & finis Scalæ : & quia inter hos duos terminos ſunt adhuc multa media geometricè proportionalia, ſcilicet quæ ſuprà poſui 0. 1. 2. 4. 8. 16., poſitâ radice quadrati lateris loco 1. vel 0. primi gradûs ſcalæ quære radicem quadrati hypothenuſæ in cæteris gradibus intermediis, & invenies, an ſit incommenſurabilis ; ſed ne de obſcuritate me accuſes, obſerva ſequentem praxin.

Quia quadrata ſunt ût 1. ad 2., ſuppone loco horum quadratorum duas lineas, quæ ſunt principium & finis meæ ſcalæ, & ſe habent ût 1. ad 2. ; cùm ergò quadrata ſint in duplicata ratione laterum ſeu radicum , extrahantur radices, prout fieri ſolet in logarithmis ordinariis, nempe biſſecando numeros ſic : quia quadrati 1. radix eſt etiam 1., & quadratum 2. eſt = 32. in ſcala, ſi 32. dividantur per 2. , quotus erit 16. ; ergò 1. & 16. dabunt radices deſideratas in ſcala, ſcilicet 1. pro radice quadrati lateris, & 16. pro radice quadrati hypothenuſæ. Diſc. videtur inimaginabile, quòd numeri 1. & 16. poſſint eſſe radices horum quadratorum. Mag. verum eſt, quamdiu in imaginatione tua hærebunt numeri arithmetici conſtituti ex unitatibus arithmeticis; ſed ſi ſemel aſſueveris corrigere hunc habitum imaginando numeros geometricos eorumque unitates, ſtatim diſparebit hæc inimaginabilitas.

Poterit etiam inventio harum radicum aliâ viâ inſtitui, ſic : quia differentiæ proportionalium ſunt etiam proportionales, ſi loco primi quadrati aſſumatur iterum 1. , quæ eſt ipſum principium omnium differentiarum poſitarum inter 1. & 2. lineas aſſumptas loco quadratorum, & loco ſecundi quadrati capiatur 2. , quæ eſt 32. differentia ; nam dividendo hanc per 2. prodibunt iterum 16. , ût antea : vides nunc , Fili, præter ſolutionem hujus problematis etiam eandem commoditatem extrahendi radices quadratas ac cubicas, qualis habetur in logarithmis ordinariis : præterea aliud mirabile Secretum, ſcilicet, meos logarithmos eſſe meros numeros rotundos, nec ullas habere fractiones, nec eſſe indeterminatos.

Diſ. Sed quomodo cognoſci poterit, Pater , quinam numeri pertineant ad Scalam , & quinam ad Rotam ; volo dicere, quinam ſint quærendi in proportione arithmetica ſimplici, vel in proportione geometrica ſimplici, vel in compoſita ex ambabus? Mag. ſi quæſtio tibi offertur in numeris, facilè diſcernes ; nam omnes numeri, qui cadunt in 1. 2. 4. 8. 16. &c., vel eorum replicati, pertinent ad Scalam, & omnes, qui hos intermediant, ad Rotam, v. g. 3. 5. 6. 7. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15., vel eorum replicati.

Diſc. Ergò ex his numeris ultimis non poſſunt fieri ſeries proportionalium geometricè. Mag. imò poſſunt, ſed non pertinent ad ſcalam proportionis geometricæ ſimplicis, ſed compoſitæ : v. g. hæc ſeries 1. 3. 9. 27. &c. in tripla proportione progrediens non eſt quærenda in Scala, nec in Rota , ſed in compoſito ex utraque ; nam ſi interponatur huic ſeriei ſeries proportionis ſimplicis geometricæ, ſcilicet 1. 2. 4. 8. 16. ſic : 1. 2. 3. 4. 8. 9. 16. 27. ſtatim apparebit, hos numeros eſſe mixtos ex arithmeticis & geometricis unitatibus ; 2. enim 3. & 4. tantùm differunt unitate arithmeticâ, item 8. & 9. ; & eſt mirum , hoc neminem Geometrarum obſervaſſe : hæc autem eſt regula infallibilis, quòd unitates unius ſeriei ſimplicis non debeant ingredi unitates alterius ſerici ſimplicis ; nam aliàs tolleretur differentia, quæ eſt inter ſimplex & compoſitum, & inter ſimplex & ſimplex.

Diſc. Si autem mihi quæſtio proponatur in notis univerſalibus, videlicet in literis vel in aliis quantitatibus, v. g. lineis, ſuperficiebus, corporibus, ponderibus, qualitatibus, quomodo dabo ſolutionem? Mag. æquè facilè , inſpice ſequens exemplum; quod ut ritè intelligas, notare debes antequam accedas ſolutionẽ quæſtionis, utrùm quæſtio ſit rationalis, vel non? nam ſi quæſtio non eſſet rationalis , impoſſibilis eſſet ejus ſolutio rationalis.

Diſc. At quomodo diſcernam, quænam quæſtio ſit rationalis , & quæ non? Mag. illa quæſtio eſt rationalis , quæ non quærit aliquid contrarium naturæ rei quæſitæ. Diſc. hoc ipſum videtur mihi impoſſibile ſcitu in principio inveſtigationis; nam cùm natura rei inveſtigandæ in principio ſit ignota, nequit Artifex ſcire , quid cum natura illius concordet , aut quid illi contrarietur. Mag. ita eſt, attamen aliquid debet eſſe notum de re inveſtigabili; nam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nam ſi nihil eſſet notum, impoſſibile eſſet illam invenire, cùm nullum ignotum ſit inveſtigabile & inventibile per ignotum: quapropter cùm omne, quod quæritur, ſit particulare, & id, cum quo fit inveſtigatio, ſit univerſale vel aliud particulare notum ac connexum cum particulari ignoto per univerſale notum, quando tibi proponitur quæſtio, inſpice terminos quæſtionis, ut in illis videas, quodnam univerſale vel particulare notum contineatur, quod habeat naturalem connexionem cum particulari ignoto & quæſito; quo invento aggredi poteris inveſtigationem ſolutionis quæſtionis; de hoc autem univerſali vel particulari jubeo te cautum eſſe, ne ſit irrationale & contra naturam rei quæſitæ: e. g.

Proponatur tibi ſequens quæſtio in Muſica: quia claves c. g. in taſtatura ſonant quintam, & c. c. octavam, & octava eſt in proportione dupla, quinta verò in proportione ſesquialtera (ſecundùm Antiquorum & Recentiorum opinionem) quæratur motus incipiendo à c. inferiori, aſcendendo in g., & à g. in d., ſcilicet de quinta in quintam, donec ultima quinta incidat in c. ſuperius vel inferius. In hac quæſtione comprehenditur fundamentum totius Scientiæ harmonicæ, ad cujus ſolutionem rectè inſtituendam pondera terminos quæſtionis; nam ſicut in Grammatica quodlibet nomen continet principia, ex quibus componitur, & in quæ poteſt reſolvi tanquam particulare in ſua univerſalia, ſic quæcunque quæſtio proponatur, ſi meam Artem non ignoraveris, ſolo intuitu terminorum quæſtionis ſtatim tibi obviam venient principia univerſalia in illa contenta, quibus ſolutionem efformare poteris eâdem facilitate, quâ dicti verbi vel nominis in Grammatica.

Unde examinando datam quæſtionem ſtatim tibi occurrent ſequentia: *principium*, ſcilicet c., & *finis*, ſcilicet c., & *motus* de principio ad finem per *medium*, quod eſt g., *aſcendendo*, *deſcendendo*, *circulando*: hic verò motus debet eſſe *continuus*, quia debet fieri de una quinta in alteram continuè, & non interruptè; & debet fieri ſalvâ proportione quintæ & octavæ, quia omnis operatio cum principiis debet fieri ſinè deſtructione principiorum; nam ſi principia deſtruerentur, nullum emergeret ex illis principiatum. Ecce modum eliciendi univerſalia & particularia nota, per quæ jam inſtituenda eſt inveſtigatio ſolutionis: ſed quia in quæſtione præter ſupradicta principia per ſe nota vel demonſtrata ponuntur aliqua principia ſuppoſita tanquam certa, & non demonſtrata; v. g. quòd c.c. ſint in proportione dupla vel ſubdupla, & c. g. in proportione ſesquialtera, aut inquirendum eſt primò ante ſolutionem quæſtionis, utrùm hæc principia ſint rationalia vel irrationalia, aut in ipſa ſolutione impoſſibilitas finîs quæſiti demonſtrabit irrationalitatem factæ poſitionis; quod in dato caſu ſic eruitur:

Demonſtratum eſt in *Muſica*, octavam eſſe in ratione dupla, hoc eſt, ût 1. ad 2., ponamus igitur, rationem quintæ eſſe in proportione ſesquialtera, hoc eſt, ût 2. ad 3., manifeſtum eſt, quòd ratio octavæ cadat in Scalam, cùm ſit de proportione geometrica ſimplici, imò comprehendat ipſa primitiva principia totius Scalæ; ſed quinta non erit in Scala, quia numeri 2. 3. differunt unitate arithmeticâ: admoto igitur triangulo rubeo principii, medii & finîs, & elicitâ ex illo conditione ſecundùm meam Artem, quòd *medium eſt id, per quod finis influit in principium, & principium refluit in finem, ſapiens naturam utriusque*, certum eſt, quòd c., qui eſt finis in Scala muſica, debet poſſe influere in principium, quod eſt c., & c. principium refluere in finem c. per medium, quod eſt g. ſapiens utriusque naturam; cùm autem g. ſit extra naturam Scalæ principiorum c. c., ſi poſitio ſit vera, eſt impoſſibile, ipſum c. per g. ullo modo influere in c., niſi illius fluxus ſit extra Scalam; & ſi ſit, erit extra naturam, nec rationalis.

Et ut data demonſtratio magìs confirmetur, aſſumatur alia conditio ex poſitis principiis: *principium*, *medium & finis neceſſariò differunt & concordant*: hæc conditio millies demonſtrata eſt in meis Libris, & ex definitionibus principiorum, ex quibus conditio ſubſiſtit, facilè elicitur: igitur proportio octavæ & quintæ neceſſariò debent differre & concordare; ſed hoc eſt falſum, ſi poſitio eſt vera: nam ſi quinta eſt ût 2. ad 3., ponatur loco uniſoni 2., ergò quinta erit 3., & octava erit 4.; & ſic 2. ad 4. erit in proportione geometrica, & 2. ad 3., 3. ad 4. erunt in proportione arithmetica: ergò erit differentia inter proportiones ſinè concordantia; & hoc eſt impoſſibile.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Innumeras alias demonſtrationes falſitatis & impoſſibilitatis hujus ſuppoſiti poteris facere, ſi conditionibus ſupradictis jungas alias conditiones ex *Libro Propoſit. Art. Dem.* deſumptas, vel ſecundùm Artem formatas.

Ut autem videas evidentiam hujus veritatis, ponam tibi ob oculos calculum circulationis quintarum à c. incipientium & terminantium in c. ſecundùm hypotheſin proportionis quintæ antiquorum & modernorum Muſurgorum.

Duodecim Quintæ. *Septem Octavæ.*

c	0	4096.	0	4096.
g	1	6144.	1	8192.
d	2	9216.		
a	3	13824.	2	16384.
e	4	20736.		
♮	5	31104.	3	32768.
f♯	6	46656.	4	65536.
c♯	7	69984.		
g♯	8	104976.	5	131672.
d♯	9	157464.		
a♯	10	236196.	6	262144.
e♯	11	354294.		
♮♯	12	531441.	7	524288.
		524288.		

Differentia 7153 inter 5tam & 8vam.

In Tabella ſuperiùs poſita prima columna denotat claves duodecim quintarum continuè ſibi ſuccedentium: ſecunda columna repræſentat ipſum numerum & ordinem quintarum: tertia columna dat numeros harmonicos ſecundùm proportionem 2. ad 3. computatos: quarta ſignat ſeptem octavas, & quinta proportiones octavarum in numeris exhibet.

Igitur in columna clavium contemplare terminum duodecimæ quintæ, qui eſt ♮♯.; & quia ♮♯ eſt adhuc medium inter ♮ & c., manifeſtum eſt, quòd duodecima quinta non ſe extendat usque ad octavam c.; cùm ſit majus intervallũ inter ♮ & c., quàm inter ♮ & ♮♯, quacunq; demũ ratione inſtituatur diviſio, dummodò quintæ maneant in eadem proportione, & non diſſonent tam inter ſe, quàm à tertiis majoribus.

Hoc facto adi columnam tertiam, & confer numerum ultimum duodecimæ quintæ cum numero ultimo ſeptimæ octavæ parallelo, & videbis, dictam duodecimam quintam prætergredi limites octavæ; quod ſecundùm naturalem diſpoſitionem clavium oſtendimus impoſſibile: quòd ſi continuetur ſeries quintarum eâdem proportione in infinitum, nunquam ulla illarum coincidet cum octava, quod eſt evidens indicium falſitatis aſſumptæ proportionis; *cùm omne principium per medium neceſſariò debeat poſſe refluere in ſuum finem:* quæ conditio ſuperiùs poſita tanquam principium univerſaliſſimum & veriſſimum eſt indeſtructibilis.

Diſc. Oculus videt, & intellectus intelligit, & uterque affirmat, eſſe verum, quod dicis, Pater, ſed auditus videtur totum negare; nam quando ſecundùm dictam proportionem Antiquorum extenduntur duæ chordæ in monochordio, vel formantur duæ fiſtulæ, ſemper ſonant quintam: & hæc regula obſervatur ab Artificibus inſtrumentorum muſicorum. Mag. quando potentia non regitur ab Arte, oritur experimentum fallax: unde quia tam antiquis quàm modernis Artificibus vera Ars experimentandi fuit incognita, non eſt mirum, quòd etiam in experimento inveſtigandi & inveniendi principia harmonica fuerint deluſi: imò mirandum eſt, Recentiores aliàs veterum inventis parùm propitios, in hoc examine proportionum harmonicarum tantâ religione plantas illorum preſſiſſe, vel quaſi eſſet temerarium de certitudine principiorum inventorum dubitare, vel quaſi ſuperfluum in rationes Anteceſſorum inquirere; & ſi hoc ita eſſet, mea Ars eſſet fruſtranea; quod eſt impoſſibile, cùm DEUS & Natura nihil faciant fruſtra.

„ Unde quicunque particulare in hac „ Arte diligit invenire, non oportet, eum „ eſſe rebellem, neqüe inertem, nec ceſpi„ tantem, nec timidum, *nec aſſiſtentem abſque ratione neceſſaria dictis Philoſophorum, qui, opinantes in omnibus verum dicere, in aliquibus* „ *erraverunt &c.:* nam quicunque in hac „ Arte peritus fuerit, & ſequitur ejus princi„ pia, prout doctrina ſupradicta eſt, *ſciet mediante auxilio ipſius A. Secreta Naturæ reperire* „ *&c.*, & per ſe ſciet invenire libros & com„ pilare; propterea ſciet inquirere, utrùm „ in antiquis ſcientiis error incidat, aut ſi „ illi, qui illas invenerunt, veram habue„ re

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„re doctrinam, vel ſi ſecundùm naturalem „ſenſum eas ordinaverunt; nam hæc Ars „dabit ei regulam & doctrinam cognoſcen„di, ſi ignoranter in aliquo erravere, at„que compellet, plùs diligi ſcientiam eo„rum in his, in quibus eorum intellectus „non à veritatis ſemita deviarunt, Do„ctor Illum. in Art. Dem. Diſt. 3. mod. 6. n. 4. fol. 47. Tom. 3.

Cauſa autem proxima hujus ſupradictæ deceptionis fuit hæc, quia cùm experimentum non fuerit intellectuale tantùm, ſed intellectuale & ſenſuale ſimul, & ſenſus ratione ſuæ limitationis & imperfectionis non poſſit perfectè judicare de minimo, quod eſt extra terminum ſenſûs, niſi recurrat ad altiorem & ſibi unitam potentiam intellectûs, audientes Antiqui ſonum concordantiæ quintæ, & videntes in chordis menſuram longitudinum, vel in malleis menſuram ponderum, quæ erat in dicta proportione ſeſquialtera, & quàm proximè accedit ad veram proportionem, judicarunt, hanc eſſe veram rationem quintæ: ſed ſi ſub data ratione continuaſſent in monochordio quintarum fluxum vel aſcendendo vel deſcendendo in circulum, poſt repetitionem aliquot quintarum error, qui in una quinta eſt inſenſibilis, in pluribus quintis de potentia auditûs veniſſet in actum, & factus eſſet ſenſibilis: hanc autem experiendi methodum ipſis ſubminiſtrare potuiſſet Ars & Intellectus, in hoc, quia Intellectus per principia Artis intelligit, ſequentem conditionem eſſe indeceptibilem, *quòd omnis motus naturaliter movetur ad perfectionem*; & ideo movetur de principio per medium ad finem, in quo eſt major perfectio, quàm in principio, quod non eſt finis; aliàs definitio finîs eſſet falſa, ſcilicet, quòd finis ſit id, in quo principium quieſcit: & *quia finis, qui eſt ipſum principium, eſt major finis omnibus finibus, ſcilicet DEUS*, ideo omnis finis creatus, quantò magìs unitur cum ſuo principio, & principium cum ſuo fine, tantò magìs accedit ad ſimilitudinem ſupremi Finîs, & per conſequens tantò major eſt: unde cùm totum hoc fiat in motu circulari, & non in motu recto, omnis perfectio motûs tam naturalîs quàm artificialîs à DEO & Natura eſt ordinatus in circulum.

Fili, hæc eſt Regula, quam ſenſus debet recipere ab intellectu ad perficiendum dictum experimentum ſenſuale, quam comitari poſſunt millenæ aliæ ex mea Arte petitæ, quamvìs hæc ſola ſufficiat non ad hoc particulare ſolùm, ſed innumera alia mediante illâ invenienda. Plura de hac materia invenies in *Capite ſequenti*, & in *Secreto Muſicæ & Arithmeticæ*, ubi reperies tabulam logarithmorum naturalium mirâ & jucundâ inventione in unica ſimplici & univerſali proportione exhibentem proportiones particulares omnium intervallorum harmonicorum poſſibilium.

Jam ut revertamur ad noſtrum propoſitum, accedamus ad ſolutionem alicujus profundæ Quæſtionis univerſaliſſimæ, à cujus ſolutione pendet inventio plurimorum Secretorum in omni Scientia: igitur quæritur: *Quomodo Trinitas eſt principium productionis omnis multitudinis?* principia univerſalia hujus quæſtionis ſunt *Trinitas*, *principium*, *productio*, *multitudo*, ût ad ſenſum patet: ponatur modò quæſtio in literis ſic: quia terminus relativus *Trinitatis* eſt *unitas*, & terminus relativus *unitatis* eſt *multitudo*, ſit a. *unitas*, b. *Trinitas*, c. *multitudo*; & quia termini relativi *principii* ſunt *medium* & *finis*, ſit d. *principium*, e. *medium*, f. *finis*; & quia productio continetur ſub angulo *operationis*, ſit g. *productio*: quare vides, quòd omnes literæ rationales hujus verbi rationalis, volo dicere, hujus quæſtionis, ſint excerptæ ex Figura T.; ſed ut memoriæ conſulas, fac tabellam, ût moris eſt in Arte.

a Unitas.
b Trinitas.
c Multitudo.
d Principium.
e Medium.
f Finis.
g Operatio ſeu Productio.
h Quaternitas.

Hoc facto ſuppono, quòd ſcias meam Artem, & per conſequens ſcias formare conditiones ex principiis Figuræ T.; nam hæ conditiones ſunt *Maximæ* ſeu *Dignitates*, per quas fiunt demonſtrationes, ſicut fiunt in Mathematica: ſtante ergò ſuppoſito ſic ſolves quæſtionem.

1. Manifeſtum eſt, quòd a. ſit d. ipſius a.; quia ſi non, in a. non eſſet g.; & ſi in a. non eſſet g., in a. non eſſet perfectio; quia omne, quod caret g., caret perfectione: & ſi in a. eſſet g., & non eſſet g. ipſius a., ſequeretur, quòd a. operaretur contra ſuam naturam; quod ſi faceret, a. & perfectio eſſent contraria; & hoc eſt impoſſibile.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

2. Quia in a. eſt g. ipſius a., inter a. & a. eſt differentia; ſi enim inter a. producens & a. productum non eſſet differentia, ſequeretur, quòd in a. eſſet g. ſui ipſius; & ſi a. ſe ipſum produceret, ſequeretur, aut quòd a. ante ſuam productionem non eſſet, & ſic in nihilo eſſet g.; quod eſt contradictio: aut ſi eſſet, in a. fruſtra eſſet g.: ergò inter a. & a. eſt differentia.

3. Si a. eſt perfectum, in a. eſt perfectum g.; & ſi in a. eſt perfectum g., a. producit perfectum a.; & ſi producit perfectum a., a. producens & a. productum ſunt æqualia; & hoc per ſe patet.

4. Quia a. producens eſt d. ipſius a. producti, a. productum eſt f. ipſius a. producentis; & quia a. f. eſt æquale ipſi a. d. in perfectione, eſt idem g. in a. f., quod eſt in a. d.; & quia eſt idem g. in utroque, ergò a. d., a. f. producunt a. e.; quia ſi non, ſequeretur, quòd g. in utroque eſſet fruſtra; & ſi non eſſet idem g. in utroque, ſed diſtinctum, ſequeretur, quòd quodlibet a. produceret diſtinctum e.; & ſi produceret, ſequeretur, quòd in utroque e. eſſet differentia ſinè concordantia tam inter ſe, quàm cum ipſis a. d., a. f., quia e. productum ab a. d. non concordaret cum e. producto ab a. f., nec cum a. f., & e. productum ab a. f. non concordaret cum e. producto ab a. d., nec cum a. d.; & hoc eſt impoſſibile.

5. Sicut a. d. & a. f. ſunt diſtincta ab invicem, ſic neceſſariò a. e. eſt diſtinctum ab utroque; quia ſi non, ſequeretur, quòd a. e. non eſſet æquale ipſis a. d. & a. f. in differentia; & ſi non, non eſſet ipſis æquale in perfectione; & ſi non, non eſſet perfectum g. in a. d., a. f.; & hoc eſt impoſſibile.

6. Quia a. e. eſt perfectum e., inter a. d., a. f., in a. e. non eſt g.; quia ſi eſſet, a. e. produceret per idem g. aliquid cum ipſis a. d., a. f.: ſupponamus, illud eſſe a. h., ergò a. h. erit extra d. e. f.; quia ſi non, ſequeretur, quòd in d. e. f. non ſit a.: & ſi ſunt plura d. vel e. vel f., ergò unum d. e. f. non eſt perfectum; & hoc eſt impoſſibile: & ſi a. h. eſt extra d. e. f., ergò eſt extra a. ipſorum d. e. f.; & ſic iterum eſt extra perfectionem illorum: ergò patet, in a. e. non eſſe g.

7. Si in a. e. non eſt g., & non eſt aliquid, quod ſit æquale g., in a. e. eſt defectus, aut g. non eſt perfectio; & ſi g. eſſet in a. d., a. f., & non eſſet perfectio, ſequeretur, totam perfectionem ipſorum a. d., a. f. eſſe terminatam in g.; & ſi ſic, non eſſet infinita; quod eſt impoſſibile: ergò in a. e. eſt aliquid æquale g., quod eſt g. paſſivum ipſius g. activi.

8. Quia in a. ſunt d. e. f. convenientia cum perfectione, in a. eſt b., & in b. eſt a.; quia ſi in a. eſſet b., & in b. non eſſet a., ſequeretur, quòd a. eſſet majus, & b. minus; & ſi ſic, b. non eſſet æquale a.; & hoc eſt impoſſibile.

9. Quia in a. eſt b., in a. eſt c.; & quia in b. eſt a., in c. eſt a.; quòd ſi non, ſequeretur, quòd b. non eſſet c.; & ſi b. non eſſet c., ſequeretur, quòd in d. e. f., quæ ſunt b., non eſſet differentia; & hoc eſt falſum, ût ſuprà probavimus.

10. Si a. eſſet in b., & b. in a., & a. non eſſet b., nec b. eſſet a., ſequeretur, quòd a. b., quæ eſſent idem, eſſent majora, quàm a. b., quæ non ſunt idem; & ſi eſſent, eſſent d. ipſorum a. b., quæ non ſunt idem; quia ſi non, ſequeretur, quòd minora a. b. non eſſent à majoribus a. b.; & ſi non, a. b. minora vel nihil eſſent, vel eſſent à ſe ipſis; & ſi eſſent à ſe ipſis, eſſent æqualia ſupremis a. b.; & hoc eſt impoſſibile & contradictio.

11. Quia a. eſt d. ipſius a. ſupremi per §. 1., a. eſt d. ipſius a. inferioris per §. 10.; & quia a. eſt d. ipſius a. inferioris, ſequitur, quòd b. ſit d. ipſius b. inferioris; quia ſi non, ſequeretur, quòd a. b. in g. ad extra non eſſent æqualia; & ſi in g. ad extra non eſſent æqualia, non eſſent idem; & hoc eſt contra §. 10.

12. Quia in a. eſt g. ipſius a. per §. 2. & 11., & in b. eſt g. ipſius b. per §. 11., & a. eſt b., manifeſtum eſt, quòd a. ſit d. ipſorum a. b. inferiorum, & ſimiliter b. ſit d. ipſorum a. b. inferiorum; & quia eſt impoſſibile, quòd a. b. inferiora ſint æqualia ipſis a. b. ſupremis, ſequitur, quòd a. b. inferiora non ſint idem.

13. Quia a. ſupremum eſt perfectum per §. 3., & a. inferius eſt imperfectum, in a. inferiori eſt imperfectum g.; & ſi eſt, producit imperfectum a.; & ſi producit, a. producens & a. productum ſunt inæqualia, & hoc ex dicto §. patet.

14. Quia a. inferius producens eſt d. ipſius a. inferioris producti, a. productum eſt f. ipſius a. producentis per §. 4.; & quia a. f. eſt inæquale ipſi a. d. per §. 13. in perfectione, non eſt idem g. in a. f., quod eſt in a. d.; & quia non eſt idem g. in utroque, ſed propter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ter inæqualitatem ipſorum a. d., a. f. majus in uno, & minus in altero, eſt impoſſibile, quòd a. d., a. f. producant æquale a. e.

15. Sicut d. e. f. ſuprema ſunt diſtincta ab invicem, ût probatum eſt in §. 5., quamvis ſint idem in a., ſic neceſſariò d. e. f. inferiora ſunt diſtincta ab invicem, quia non ſunt idem in a., ſed tantùm unita in illo.

16. Quia a. e. ſupremum eſt perfectum e. inter a. d., a. f. per §. 6., & a. e. inferius non eſt perfectum e. inter a. d., a. f. inferiora, ſequitur, quòd a. d., a. f. inferiora non poſſint habere perfectum f. ſui g. in a. e. inferiori, ſicut a. d., a. f. ſuprema in a. e. ſupremo; quia ſi poſſent, ſequeretur, quòd a. d., a. e., a. f. inferiora in b. eſſent æqualia ſupremis; & hoc eſt impoſſibile.

17. Quia a. f. inferius non eſt æquale in perfectione ipſi a. d. inferiori per §. 13., & per conſequens non habet æquale g. cum ipſo per §. 14., & non eſt idem g. in a. d., a. f. inferioribus per §. 4. & 14., a. e. eſt conſtitutum ex majori & minori g.; & quia f. ipſius majoritatis & minoritatis eſt æqualitas, ſequitur, quòd g. ipſius a. e. tendat ad f. alicujus e., in quo eſt æqualitas ſinè majoritate & minoritate.

18. Quia major æqualitas, quæ eſt poſſibilis in inferioribus d. e. f., non eſt in e., ût patet ex §. 17., major æqualitas illorum non eſt in b.; quia ſi eſſet, in b. inferiori eſſet f. in e., & e. in f.; & ſi eſſet, e. non tenderet ad f.; & hoc eſt contra dictum §.

19. Cùm e. inferius naturaliter tendat ad f., ût §. 17. & 18. demonſtrant, inter e. & f. eſt e.; quia ſi non, e. jam eſſet in f., vel f. in e.; & ſi inter e. & f. eſt e. conveniens cum æqualitate, ergò e. non tenderet ad f., ſed quieſceret in e., quod eſt inter e. f.; & hoc eſt impoſſibile, cùm nullum e., quod eſt inter d. f. vel e. f. poſſit convenire cum æqualitate.

20. Per §. antecedentem eſt demonſtratum, quòd inter d. f. ſint duo e. neceſſariò; quia ſi non, inter inferius & ſupremum e. non eſſet differentia; & quia in ſupremo e. eſt ſuprema æqualitas per hoc, quia eſt in b., ſequitur, quòd in inferiori e. ſit inferior æqualitas per hoc, quia eſt in h. conveniens cum majoritate & minoritate; ſed quia f. ipſius e. inferioris eſt e. ſupremum, ſequitur, quòd e. inferius tamdiu tendat per e. conveniens cum majoritate & minoritate in h., donec poſſit quieſcere in e., concordans cum æqualitate ſinè majoritate & minoritate in b.

Et per hoc, Fili, oſtenditur, quomodo *Trinitas ſit principium productionis omnis multitudinis per medium quaternitatis*, quod erat demonſtrandum; & ſimul hoc exemplo monſtratur, quòd methodus mea demonſtrandi & ſolvendi quæſtiones ſit longè facilior, certior, univerſalior, quàm methodus demonſtrandi hactenus uſitata in Mathematica. Nunc compleamus doctrinam de Proportionibus.

R. *Proportio Æqualitatis* maximè locum habet in faciendis demonſtrationibus in Theologia, & propriè concordat cum proportione N., hoc eſt, arithmetica: ſed advertendum, quòd quandoque ſumatur *realiter*, quandoque *intentionaliter*; *realiter* ſumitur, quando comparantur inter ſe Perſonalitates; *intentionaliter*, quando referuntur ad invicem Attributa DEI, ût ſequentia exempla docent: eſt autem hæc proportio æqualitatis, quæ eſt in Divinis, Regula, per quam & ſecundùm quam regulantur omnes proportiones æqualitatis, majoritatis & minoritatis, quæ ſunt in creaturis; quia ſuprema æqualitas eſt menſura omnis inferioris æqualitatis & inæqualitatis: & hoc eſt illud mirabile principium, quod in Algebra ſpecioſa ſortitum eſt nomen æquationis, unde ejus uſus eſt perpetuus in menſurandis omnibus proportionibus æqualibus & inæqualibus particularibus. Sit igitur

Primò inter Perſonas & Perſonas

a	Pater.	g	Spiratio paſſiva.
b	Filius.	h	Innaſcibilitas.
c	Spiritus Sanctus.	i	Innaſcitivitas.
d	Generatio activa.	k	Inſpirabilitas.
e	Generatio paſſiva.	l	Inſpirativitas.
f	Spiratio activa.		

1. Sicut ſe habet a. ad d., ſic b. ad e., & è converſo.
2. Sicut ſe habet a. ad h., ſic b. ad i., & è converſo.
3. Sicut ſe habent a. b. ad f., ſic c. ad g., & è converſo.
4. Sicut ſe habent a. b. ad k., ſic c. ad l., & è converſo.
5. Sicut ſe habent a. b. ad k., ſic a. c. ad h.
6. Sicut ſe habent b. c. ad i., ſic b. a. ad k.

7. Si

(c) 2006 Ministerio de Cultura

7. Si a. ſe haberet ad c. per f., c. b. &
tunc eſſet
ſicut ſe habet ad b. per d., b. c.

8. Si a. c. ſe haberent ad b. per d., b. c. &
tunc eſſet
ſicut a. b. ſe habent ad c. per f., c. b.

9. Si eſſent duo f., ſicut a. b. ſunt duo, & eſſet unum g., f. & g. eſſent æqualia, & f. f. eſſent duplum ipſius g.; & ſic deſtrueretur æqualitas in f. g.

10. Si verò eſſent duo g., ſicut eſſent duo f., tunc f. f. & g. g. eſſent duplum ipſorum d. e.; & ſic deſtrueretur æqualitas inter d. e. f. g.: ex quo ſequitur, quòd

11. Sicut d. e. ſunt æqualia, ſic f. g.; &

12. Sicut h. i. ſunt æqualia, ſic k. l.

Ex his & pluribus æquationibus poſſibilibus ſequuntur multæ demonſtrationes, qualis eſt iſta n. 7., ſcilicet ſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non diſtingueretur ab illo, quæ manifeſtè evertit rationes ab Authoribus in contrarium allatas. Item n. 8. ſi in Spiritu Sancto eſſet idem d. cum a. reſpectu b., Filius non eſſet Filius, ſed Spiritus Sanctus; & ſi ſic, tolleretur diſtinctio inter b. c.; quod eſt impoſſibile.

Secundò inter Perſonas & Dignitates ſic:

a	DEUS.	i	Actus.
b	Eſſentia.	k	Paternitas.
c	Perfectio.	l	Filiatio.
d	Identitas.	m	Proceſſio.
e	Diſtinctio.	n	commune.
f	Differentia.	o	proprium.
g	Concordantia.	p	Contradictio.
h	Æqualitas.	q	Creatura.

Intellectualiter intelligimus, quòd, ſi in a. non eſſent k. l. m., in a. non eſſet e.; & ſi k. l. m. non eſſent unum a., in k. l. m. non eſſet d.; & ſi ſic, in a. non eſſent d. e.; & ſi in a. non eſſent d. e., in a. non eſſet c.; nam manifeſtum eſt, quòd d. ſit c.; & ſi e. non eſſet c., totum e., quod eſt in q., nihil eſſet, cùm omne, quod eſt, ſit c.; vel ſi eſſet, eſſet à ſe ipſo; & hoc eſt impoſſibile. Ex dictis reſultat prima propoſitio:

1. Nam ſicut ſe habet a. per k. l. m. ad e.,
ſic ſe habent k. l. m. per a. ad d.
cùm inter a. & k. l. m. ſit d.,
& inter e. d. ſit etiam d.,

Cùm inter ipſa d. e. ſit d., manifeſtum eſt, quòd inter illa non ſit p.; quia ſi eſſet, unum concordaret cum c., & alterum eſſet contrarium c.; & ſi eſſet, non eſſet d. inter b. d. e.: unde cùm inter d. e. non ſit p., neque inter i. d., i. e. eſt p; quia ſi eſſet, non eſſet eadem proportio inter i. d., i. e., quæ eſt inter d. & e.; & hoc eſt impoſſibile, cùm i. d. ſit = d., & i. e. ſit = e., & d. ſit = e. æqualitate intentionali: eſt ergò propter h. ipſorum b. d. e. i.

b. d. ad i. d. ût b. d. ad i. e.
ût b. ad i., ſic
b. e. ad i. e. b. e. ad i. d.
2. & invertendo & invertendo
i. d. ad b. d. ût i. e. ad b. d.
ût i. ad b., ſic
i. e. ad b. e. i. d. ad b. e.

3. Si inter b. k., b. l., b. m. eſſent d. e., inter illa eſſet p.; &
4. Si inter k. l., k. m., l. m. eſſent d. e., inter illa eſſet p.; ergò
5. Si inter b. k., b. l., b. m. eſſet e., neceſſariò
inter k. l., k. m., l. m. eſſet d.:
ſed quia majus eſt f. inter k. l., k. m., l. m., intuentibus literas, ideo neceſſariò eſt quàm inter b. k., b. l., b. m., ût patet ad ſenſum

6. Sicut b. k., b. l., b. m. ad d., & per conſequens ad i. d.,
ſic k. l., k. m., l. m. ad e., & per conſequens ad i. e.
7. Certum eſt, quòd b. ſe habeat ad n., ût k. l. m. ad o.; & quia inter b. & k. l. m. eſt d., ſi inter illa nullum eſſet f., ſequeretur, quòd b. ſe haberet ad o., ût k. l. m. ad n.; & ſi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& ſi ſic eſſet, eſſet b. ad n. o., ût k. l. m. ad n. o.; & hoc eſt p.: unde cùm hoc ſit p., eſſe d. f. inter b. & k. l. m. non eſt p.; quia ſi eſſet, p. & ſuum contrarium eſſet unum & idem; quod eſt p.

Ex numero 5. 6. & 7. demonſtratur fallacia illius axiomatis tam ventilati à Doctoribus Theologiæ: *Quæ ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe*; miro enim modo ſe torquebant, ut regulam hanc formæ ſyllogiſticæ, quam infallibilem hactenus putabant Logici in rebus creatis, ſartam tectámque ſervarent etiam in Divinis; cùm revera (ût poſtea videbitur) in creatis nullo modo locum habeat, ſed in Divinis tantùm, ſi debito modo applicetur: quod, ut clariùs exponatur, ponam octo axiomata, quorum quatuor prima ſunt à *propoſito*, & quatuor ultima ab *oppoſito*.

1. Quæ identificantur uni tertio, identificantur inter ſe.
2. Quæ uniuntur uni tertio, uniuntur inter ſe.
3. Quæ concordant uni tertio, concordant inter ſe.
4. Quæ ſunt æqualia uni tertio, ſunt æqualia inter ſe.
5. Quæ diſtinguuntur à tertio, diſtinguuntur inter ſe.
6. Quæ diſuniuntur à tertio, diſuniuntur inter ſe.
7. Quæ contrariantur uni tertio, contrariantur inter ſe.
8. Quæ ſunt inæqualia uni tertio, ſunt inæqualia inter ſe.

Quæ octo axiomata, ſi debitè intelligantur & adhibeantur, ſunt omnia vera & neceſſaria; ſi indebitè, ſunt falſa & impoſſibilia.

Antequam comparemus ſingulos binarios horum axiomatũ, nota, quòd, quia fit comparatio inter tria numero, primò à comparante deberet ſtatim conſiderari, an ille *numerus* comparabilium eſſet *purè realis*, an *purè intentionalis*, vel an *mixtus* ex utroque; & eſt mirum, à nemine, quòd ſciam, hoc factum, ex qua inadvertentia non potuit non oriri fallacia: demus exempla.

k. l. m. eſt ternarius realis,
f. g. h. eſt ternarius intentionalis,
k. l. b., k. m. b., l. m. b., f. g. k., f. g. l. &c. eſt ternarius mixtus.

Si enim comparant k. l. ad b., & ſic arguunt: *quæcunque identificantur uni tertio, identificantur inter ſe; ſed Pater & Filius identificantur uni tertio, h. e. Eſſentiæ, ergò identificantur inter ſe*: quis jam non ſtatim videt fallaciam hujus ſyllogiſmi? nam ſi b. eſſet tertium in numero reali ad k. l., utique b. k. l. m. facerent quaternitatem in Divinis; quod eſt impoſſibile & contra fidem: cùm igitur principium, medium & finis hujus ſyllogiſmi non ſint in una ſcala (quod deberet eſſe ad valorem illius) patet illius fallacia. Faciamus quatuor alios, qui omnes quatuor erunt neceſſarii, ſed primus & quartus neceſſariò falſi, quia impoſſibiles; ſecundus verò & tertius neceſſariò veri.

Quæ ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe,
ſed k. l. ſunt eadem ipſi m.,
ergò ſunt eadem inter ſe.

Quæ ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe,
ſed f. g. ſunt eadem ipſi h.,
ergò ſunt eadem inter ſe.

Quæ diſtinguuntur ab uno tertio, diſtinguuntur inter ſe,
ſed k. l. diſtinguuntur ab ipſo m.,
ergò diſtinguuntur inter ſe.

Quæ diſtinguuntur ab uno tertio, diſtinguuntur inter ſe,
ſed f. g. diſtinguuntur ab h.,
ergò diſtinguuntur inter ſe.

Primus & tertius ſunt in numero reali, ſecundus & quartus in numero intentionali, & conſequenter in una ſcala: ſecundùm hanc formam poteris facere ſyllogiſmos ex reliquis ſeptem axiomatibus, & omnes erunt neceſſarii; ſed in Divinis 6. 7. & 8. erunt falſi, quia in DEO non eſt poſſibilis disunio, nec contrarietas, nec inæqualitas.

Diſc. Quomodo omnes octo formæ argumentandi ſint neceſſariæ, nondum perfectè aſſequor, Pater, unde da veniam, ut proferam meam ignorantiam per ſequentia exempla. *Primò:* videtur mihi inimaginabile & inintelligibile, quomodo duo poſſint realiter identificari cum tertio (ſive illud tertium ſit in numero reali, ſive intentionali) & non identificari inter ſe. *Secundò:* multa uniuntur cum tertio, nec propter hoc neceſſariò uniuntur inter ſe, ût liquet ex ſequenti groſſo exemplo, in tribus annulis inter ſe unitis, nam uterque extremorum uni-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tur cum medio, nec unus unitur alteri. *Tertiò:* multa concordant cum tertio, nec concordant inter ſe, ût ignis & aqua cum aëre, & aër & terra cum igne; & tamen ignis & aqua, aër & terra contrariantur: & quod dubito de tribus, magìs negandum puto de illorum oppoſitis, diſtinctione, disunione & contrarietate.

Mag. Ad primum reſpondeo, quòd utique ſit tibi inimaginabile & inintelligibile, dari poſſe talem identitatem cum reali diſtinctione, ſi tuus intellectus rationibus finitis in ſuo diſcurſu nititur, eſt tamen intelligibile per punctum tranſcendens, ſcilicet ſi uteris rationibus divinis, quales ſunt *Identitas* & *Diſtinctio*, quæ in DEO neceſſariò ſimul ſtare debent, & ſibi mutuò non opponuntur, ſi ſumantur ſecundùm datas proportiones: in creatura verò nulla eſt poſſibilis identitas realis, ſed unio tantùm, licèt ſit poſſibilis nominalis; nam identitas realis nihil aliud eſt, quàm infinita unio, & infinita unio realis identitas; in creatura autem implicat eſſe infinitam unionem: quapropter vides, illud axioma primum ad formandos ſyllogiſmos reales in creatis non valere: reliquas duas objectiones tibi ſolvet *Figura X.*, ejusque *tertia & quarta ſpecies*, quam conſule.

Ex his & aliis proportionibus æqualitatis educuntur millenæ ac millenæ demonſtrationes, tam in Theologia, quàm Philoſophia & omni alia Scientia, quarum exempla dare eſſet nimìs prolixum: *vide n. 9.* qui eſt ipſum axioma primum ſupradictum.

S. *Proportio Majoritatis & Minoritatis* ſunt ſimul tradendæ, nam hæc eſt propria creaturæ, & per hanc diſtinguitur à præcedenti; quia ſicut eſt neceſſarium, quòd in DEO ſit æqualitas, ſic eſt neceſſarium, quòd in creatura ſit majoritas vel minoritas: & ſicut eſt impoſſibile, quòd in DEO ſit æqualitas cum majoritate & minoritate, ſic eſt impoſſibile, quòd in creatura ſit æqualitas ſinè majoritate & minoritate, & majoritas ſinè minoritate: habet tamen hæc proportio quandoque locum in formandis demonſtrationibus theologicis, comparando DEUM ad creaturam, in quam comparationem & relationem cadit proportio majoritatis & minoritatis realis & intentionalis ex parte DEI & creaturæ, ût in meis Libris regulæ & exemplate docent.

Proportio Majoritatis & minoritatis eſt duplex, *Arithmetica* & *Geometrica*; *Arithmeti-*

Multas alias proportiones poſſem abſtrahere à literis ſupradictis, quas uti & antedictas tibi in copia ſubminiſtrabit *Liber tertius Mirandarum Demonſtrationum*, ex quo has in literas redegi, *ut addiſcas modum reducendi demonſtrationes in proportiones, tanquam in ſua principia, & principia in ſuas literas*, ne nimìs terrearis, ſi *Librum quintum Contemplationis* plenum talibus demonſtrationibus algebraicis, h. e. literariis, ingrederis.

Tertiò inter Dignitates & Dignitates: ſit igitur

a	Bonitas.	g	Libertas.
b	Veritas.	h	Neceſſitas.
c	Voluntas.	i	Poteſtas.
d	Sapientia.	k	Miſericordia.
e	Juſtitia.	l	Actus.
f	Perfectio.		

Quia omnes hæ Dignitates DEI ſunt infinitæ, & ſunt una eadem Eſſentia in DEO, & hoc idem verificatur de actibus earum, manifeſtum eſt, quòd omnes inter ſe & actibus ſuis ſunt æquales (loquor hìc de æqualitate, differentia, concordantia & ſimilibus intentionali, non reali; quia æqualitas realis non poteſt eſſe, niſi inter realiter diſtincta) unde in omni comparatione illarum adhibenda eſt proportio æqualitatis, ſic:

1. Sicut ſe habet a. ad c., ſic b. ad d., & è converſo: &
2. Sicut ſe habet a. ad b., ſic c. ad d., & è converſo.
3. Sicut ſe habet d. ad f., ſic e. ad f., & è converſo.
4. Sicut ſe habet h. ad c. d., ſic g. ad c. d., & è converſo.
5. Sicut ſe habet e. ad k. in i., ſic k. ad e. in i.
6. Sicut ſe habet g. ad h., ſic g. l. ad h. l., vel transpoſitè:
7. Sicut ſe habet g. ad h. l., ſic h. ad g. l.
8. Sicut ſe habent g. h. in i. ipſius c., ſic in c. ipſius i.
9. Sicut ſe habet c. ad d., ſic d. ad i.
10. Sicut ſe habet f. ad l. f., ſic l. f. ad e.
11. Sicut ſe habet l. c. ad l. d., ſic l. d. ad c. d.
12. Sicut ſe habet l. a. ad l. b., ſic l. b. ad l. c.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

metica, in qua termini majores ſunt æquales arithmeticè, & termini minores etiam; *Geometrica* eſt iterum duplex, nam aut majores ſunt æquales geometricè, & minores etiam, ût in Arithmetica, aut omnes ſunt inæquales. Arithmetica proportio propriè convenit circumferentiæ circuli, comparando ejus partes ad invicem; geometrica verò radio ſeu ſemidiametro, cujus partium proportiones inveſtigat: utraque harum proportionum vel eſt continua, vel diſcreta; continua eſt, quando quilibet terminus eſt ad alterum ordine ſequentem in eadem ratione, quâ primus ad ſecundum; diſcreta, in qua hæc ratio interrumpitur: ſed quia Ars mea Generalis omnibus eſt ſcripta, & pauci ſunt, qui geometricis principiis ſunt imbuti, ideo aliqua exempla me dare convenit, quæ ab omnibus poſſint intelligi, & quæ poſſunt cadere ſub ſenſum & experimentum, ut videas differentiam inter *Geometriam realem naturalem univerſalem*, & inter *Geometriam intentionalem artificialem particularem.*

Fili, tu ſcis ex Libris meæ Philoſophiæ, quòd tota Natura creata corporea conſtat ex quatuor elementis; nam ex illis tanquam primis principiis omnia principiata componuntur, & in illa iterum reſolvuntur: „& „quia colligatio vel mixtio elementorum „fit in diverſis proportionibus ſecundùm „proprietatem cujuslibet elementi per ta„lem modum, quòd, licèt quodlibet ele„mentorum ſit ingreſſum per elementativi„tatem in quodlibet elementatum, ſemper in „actione unum elementum eſt magìs forte, „quàm aliud, in ſuo mixto &c.: *& iſtas colligationes factas in diverſis proportionibus nos „vocamus numeros*, quia per illos elementa „ſtant ligata in elementatis, Doctor Illum. in *Lib. Pati. cap. 7.*, ideo has proportiones redegi in numeros literis quatuor elementorum adjunctos, quos invenies in *Lib. Princ. & Grad. Medic.*, in *Lib. Comp. Art. Demon. Diſt. 1. p. 2. fol. 58. de Fig. Elem.*, in *Lib. de Quint. Eſſ.*, in *Lib. Art. Intell. in Fig. Elem.* ſeu Tractatu ſpeciali de quatuor Elementis, in *Lib. de Levit. & Pond. Elem.*, & pluribus aliis meis Libris; quas proportiones ſcire & menſurare poſſe ipſo experimento, eſt longè major utilitas, quàm ſcire quasvis proportiones Geometriæ vulgaris.

T. U. Et quia proportiones elementorum ſunt ſpeculum ſenſuale, in quo ſenſus hominis præbent intellectui objectum appropriatum, per quod exaltetur ad intelligendum ſuum objectum proprium intellectuale, & in ipſis quatuor elementis tanquam in uno principio naturali univerſali maximè quoque relucent reliqua duo genera Proportionum, ſcilicet *Proportio Concordantiæ* & *Proportio Contrarietatis*, ideo de proportionibus elementorum exempla ſubjiciam ſecundùm majoritatem, minoritatem, æqualitatem, concordantiam & contrarietatem illorum in eſſentiis & operationibus ſuis tam ſubſtantialibus quàm accidentalibus illorum, hoc eſt, in ſubſtantia, magnitudine, qualitate, quantitate, calore, frigore, humiditate, ſiccitate, levitate, ponderoſitate, colore, ſapore, odore, actione, paſſione, intenſione, remiſſione, ſimplicitate, compoſitione, materiâ, formâ, alteratione, generatione, corruptione, nutritione, augmentatione, regeneratione, transmutatione, virtute, actu, potentiâ & ſimilibus, quæ omnia cadunt ſub dictas proportiones, & ſunt menſurabilia per ſuas proprias & naturales menſuras, à quibus poſtea intellectus humanus ſumit ſimiles proportiones in altiori objecto, ût in virtutibus & vitiis, dignitatibus creatis & increatis &c.; in hunc namque finem tota natura creata ſenſibilis à DEO poſita eſt ob oculos creaturæ rationalis, ut illi eſſet ſcala, in qua quælibet creatura & pars creaturæ formaret unum gradum, per quem poſſet aſcendere ad ipſum ſupremum Objectum, quod eſt ipſe DEUS.

Accipe igitur, Fili, *Clavem totius Naturæ & Artis duabus Tabulis* comprehenſam, quarum *prima* continet Theoricam, *ſecunda* Practicam; quâ ſecundâ hìc prætermiſſâ, & loco magìs congruo reſervatâ ad demonſtrationes theoricas primæ Tabulæ te diſponere cupio, antequam te introducam ad tentandas demonſtrationes practicas experimentorum phyſicorum in ſecunda Tabula revelatorum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

CLAVIS
NATURÆ ET ARTIS.
Prima Tabula Theoricæ.

Materiæ Univerſales Senſibiles.		*Proprietates Univerſales & Particulares Senſibiles.*				*Operationes Univerſales.*
a Chäos primum.		a calidum.		a fluidum.		a Actio.
b Forma univerſal.		b humidum.		b ſolidum.		b Paſſio.
c Materia prima.		c frigidum.		c ductile.		c Mixtio.
d Unio.		d ſiccum.		d friabile.		d Attractio.
e Quinta Eſſentia.		e lucidum.		e aſperum.		e Retentio.
f Ignis.		f diaphanum.		f lene.		f Expulſio.
g Aër.		g opacum.		g combuſtibile.		g Digeſtio.
h Aqua.		h album.		h incombuſtibile.		h Rarefactio.
i Terra.		i nigrum.		i macrum.		i Condenſatio.
k Spiritus.		k leve.	Tactus	k pingue.		k Intenſio.
l Anima.		l ponderoſum.		l volatile.		l Remiſſio.
m Corpus.	Odor	m fragrans.		m fixum.		m Extenſio.
n Chäos ſecundú		n fœditum.		n viſcoſum.		n Alteratio.
o Forma particul.	Color	o rubeum.		o unctuoſum.		o Generatio.
p Materia ſecun.		p flavum.		p rarum.		p Corruptio.
q Unio.		q viride.		q denſum.		q Nutritio.
r Quinta Eſſentia.		r cæruleum.		r groſſum.		r Augmentatio.
s Ignis.		s ſalſum.		s ſubtile.		s Diminutio.
t Aër.		t acidum.		t madefaciens.		t Multiplicatio.
u Aqua.	Sapor.	u dulce.		u non madefaciens.		u Regeneratio.
w Terra.		w amarum.	Sonus	w acutum.		w Transmutatio.
x Vegetabile.		x acutum.		x grave.		x Compoſitio.
y Animale.		y ardens.		y quantitas		y Simplificatio.
z Minerale.		z acetoſum.		z virtus.		z Diſſolutio.

Hæc Tabula quatuor ſuis columnis comprehendit, quidquid in Libris antiquorum Sapientum diſperſum & omni ſtudio occultatum fuit: unde quod lectione tot voluminum ex illorum ænigmatibus, metaphoris, parabolis & centenis aliis modis abſcondendi ſcientiam tibi eſſet inveſtigandum, facillimè per hanc tabulam invenies, ſi primò ſciveris ponere terminos hujus tabulæ in ſequentem tabulam proportionum; nam habitis proportionibus terminorum trium, quatuor, quinque, ſex vel plurium, facillimè ex his proportionibus formantur demonſtrationes theoricæ univerſales, ex quibus poſtea patet deſcenſus ad demonſtrationes practicas particulares, quas tibi ſecunda Tabula Practicæ ſuppeditabit.

Diſc. Expone, quæſo, Pater, uſum hujus tabulæ. Mag. priuſquam id aggrediar, notabis ſequentia: primò literas alphabeti terminis præfixas non illis ideo additas, quaſi in electione terminorum etiam literæ deberent ſumi; ſed quando aliqua principia ex hac tabula aſſumuntur, ſubſtituantur cuilibet illorum literæ ex Tabula Proportionum loco literarum priùs adjunctarum: v.g. ſi capiantur hi quatuor: *forma univerſalis*, *materia prima*, *forma particularis*, *materia ſecunda*, loco b. c. o. p. ponantur a. b. c. d. ex Tabula Proportionum, ut termini poſſint

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſint ingredi comparationes dictarum proportionum.

Diſc. Ad quid ergò ſerviunt literæ alphabeti his principiis à te præpoſitæ? Mag. Fili, uſus harum literarum ad alium locum pertinet, ſcilicet ad Secretum meæ Grammaticæ; nam ſanctè tibi dico, Fili, quòd tam magnum Secretum in illo ſit incluſum, quo majus mens humana vix poteſt concipere. Diſc. Sapientia absconſa & theſaurus inviſus, quæ utilitas in utrisque? *Eccl. 20. v. 32.*: unde cùm jam ſit tempus & locus revelationis Secretorum tuæ Artis, oro, Pater, revela etiam hoc magnum Secretum. Mag. faciam, ſed paucis; nam anguſtia temporum & paradoxa quorundam omniſciorum & culices zoilorum plura prohibent; igitur acue mentem, & auſcultа: in hac tabula clauſi duo manifeſta, & unum occultum; *duo manifeſta* ſunt *genus* & *ſpecies*, & *unum occultum* eſt alia ſpecies; ſed in uſu tabulæ fit oppoſitum; nam duo manifeſta de actu mutantur in potentiam, h. e. in occulta, & unum occultum de potentia mutatur in actum, h. e. in manifeſtum: ſed ut clariùs rem percipias, hæc tabula per medium generis monſtrat transmutationem unius ſpeciei in aliam, unius linguæ in aliam, unius ſcientiæ in aliam, unius formæ in aliam, unius concreti in aliud, unius eſſentiæ in aliam, uno verbo, cujuslibet entis ſive realis ſive intentionalis, quod ſubjicitur mutationi, in aliud ens. Item latet in hac tabula alterum mirabile Secretum uniendi formam cum forma, materiam cum materia, eſſentiam cum eſſentia, virtutem cum virtute, taliter, ut quotcunque numero tranſire poſſint in unum concretum phyſicum; quod, quanti momenti ſit in Medicina & alia ſcientia occulta, non difficulter agnoſces. Item aliud Secretū valde ſublime, quomodo formæ ſpecificæ priventur habitu ſpecifico, conſervato habitu generali, & vel ſub hoc habitu generali applicentur ad actionē, vel induantur alio habitu ſpecifico in alio concreto ſpecifico: hoc è converſo intellige etiā de forma generali phyſica. Itē aliud Secretum etiam Viris pantoſophis impoſſibile exaltandi & graduandi quamcunq; virtutem naturalem ſive ſubſtantialem ſive accidentalem ad quemcunq; gradum deſideratum, h. e. dato quocunque gradu intenſionis illum adhuc augere in infinitum. Fili, hoc eſt unum ex terribilibus Secretis, quæ DEUS poſuit in natura, quo revelare voluit intellectui humano infinitatem & immenſitatem ſuæ potentiæ; ex hoc autem Secreto per ſe infertur alterum Secretum multiplicandi gradus extenſionis pariter in infinitum; nam æqualitas magnitudinis & virtutis illud manifeſtè demonſtrat.

Diſc. O mi Pater! quanto cachinno nos exciperet, ſi ſuperviveret, quidam miſochymicus, imò quantúm ſtomacharetur, ſi ſimiles propoſitiones audiret, qui lectitans in Libris Chimicorum thraſonica (ût putabat) promiſſa de immenſa potentia Lapidis Philoſophorum præ indignatione lapidibus impetivit omnes Hermetis Alumnos, ût Semei David & exercitum ejus. Mag. mea Ars & Philoſophia mihi tribuunt arma, quibus non poterunt reſiſtere omnes Adverſarii mei: non igitur mirum, ſi ridiculum videtur meum aſſertum iis, qui in dictis Scientiis & Artibus nondum Magiſtri titulum aſſecuti ſunt; nam ſicut inauditum imò ridiculum videtur ignaris Artis combinatoriæ, ſi legerint, ex viginti quatuor literis alphabeti tot milliones verborum poſſe prolici, quot Ars combinatoria calculo ſuo exprimit, ſic ignaris meæ Philoſophiæ phantaſticum aut delirium ſonat, naturæ vires in milliones graduum exaltare præſumere, cùm tamen hoc ultimum natura nobis longè clarioribus exemplis & experimentis perſuadeat, quàm Ars primum; aſt de hoc alibi jam dictum eſt, & infrà *Capite ultimo* agetur demonſtrativè.

Item Fili, enumera ſingulos binarios principiorum in hac tabula relativè oppoſitorum; nam tot habebis binarios ſimplices novorum Secretorum, quale audiviſti de binario ſimplici *intenſionis* & *extenſionis*: quid igitur cenſes de combinatione reali & intentionali omnium binariorum? jam tabulam ipſam perluſtra, & proportiones principiorum ſecundùm data ſuperiùs exempla ipſemet extrahe.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Tabula Proportionalium in Proportione Æqualitatis.

			Rectæ. e.		Inverſæ. f.	
Ordinatæ.	recta recta	1	a b c d	13	d c b a	inv. inv.
	recta inv.	2	a b d c	14	c d b a	recta inv.
	inv. recta	3	b a c d	15	d c a b	inv. recta
	inv. inv.	4	b a d c	16	c d a b	recta recta.
Alternæ.	recta recta	5	a c b d	17	d b c a	inv. inv.
	recta inv.	6	a c d b	18	b d c a	recta inv.
	inv. recta	7	c a b d	19	d b a c	inv. recta.
	inv. inv.	8	c a d b	20	b d a c	recta recta.
Transpoſitæ.	recta recta	9	a d b c	21	c b d a	inv. inv.
	recta inv.	10	a d c b	22	b c d a	recta inv.
	inv. recta	11	d a b c	23	c b a d	inv. recta.
	inv. inv.	12	d a c b	24	b c a d	recta recta.

In hac Tabula vides, quid ſint reliquæ quatuor proportiones, ſcilicet recta, inverſa, ordinata, alterna & transpoſita, quæ reliquis omnibus proportionibus ſerviunt.

Tabula Proportionalium in Proportione Majoritatis & Minoritatis.

Ordinatæ.	a b c d b a d c	d c b a c d a b
Alternæ.	a c b d c a d b	d b c a b d a c

De Secreto Aſtronomiæ.
De Motu & Influentia.

MAg. *Aſtronomia eſt Scientia demonſtrativa, per quam cognoſcit homo, quomodo corpora cœleſtia dominentur & operentur ſuper corpora terrena, ad oſtendendum, quòd virtus, quam habent corpora cœleſtia, eſt à DEO, qui eſt ſuper omnes cœlos & ſuper omnem aliam creaturam*, Doctor Illum. in Lib. Doct. Puer. „ cap. de Aſtron.: unde cùm ſint plures „ homines, qui deſiderant ſcire veritatem „ naturarum & ſecretorum corporũ cœleſti- „ um per Artem Aſtronomiæ, & ipſa ſit val- „ de difficilis ad oſtendendum, & judicia, „ quæ per ipſam ſunt facta, quampluries „ per experientiam reperta ſunt falſa, ideo „ ego Raymundus cum Arte Generali ad o- „ mnes Scientias propono inveſtigare & de- „ clarare in hoc Tractatu Naturas & Secre- „ ta Corporum cœleſtium &c.: *volo etiam inveſtigare & invenire modos novos, per quos homo poterit habere cognitionem de pluribus Secretis naturalibus, per quæ poſſit haberi magna cognitio Aſtronomiæ ſuorum judiciorum*, Doctor Illum. in Prol. Lib. de Aſtron.

Diſc. Magiſter, tu in tot libris & toties nobis loqueris de Revelatione Secretorum naturalium, præſertim in hoc Libro de Aſtronomia, ex quo allegaſti hunc textum, ubi non ſemel, ſed ſæpiùs repetis ſimilia verba, & nemo tamen vult quidquam ſcire de hac revelatione: imò quando nos tui Diſcipuli putamus aliquid reperiſſe horum Secretorum, dicunt, nos tantùm fingere & videre, quod nuſquam eſt: unde oro te, palam loquere, & oſtende, quænam ſint hæc Secreta, ut tui Diſcipuli audiant & videant opera tua, & ea poſſint meliùs defendere. Mag. Fili, ſuppono, eſſe differentiam inter Philoſophum & ruſticum, unde ſi mei libri eſſent ſcripti in uſum ruſticorum, fateor, quòd eſſent valde obſcuri, quia ruſtici illos non intelligerent; ſed quia hoc, quod eſt obſcurum ruſtico, poteſt eſſe clarum Philoſopho, ideo Philoſophus ſcripſi Philoſophis & Filiis meæ Philoſophiæ, & quidem tantâ claritate, quòd clariùs non potuiſſẽ, niſi Secreta Philoſophiæ voluiſſem Philoſophis & ruſticis eſſe communia: ſed quia multi obiter inſpiciunt meos libros, nec diſpoſitione prærequiſitâ, nec debitâ obſervatione illos legunt, non eſt mirum, quòd ne ſenſum literalem quidem (ne dicam ſenſum metaphoricum) penetrent, qui

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qui ambo in meis libris perpetuò pari passu ambulant, sub habitu sensuali tanquam pallio Philosophiæ occultando intellectualem, more Antiquorum, prout me ipsum hoc feciſſe animadvertes in præsenti Secreto Astronomiæ, in qua ad literam ago de Astronomia sensuali, sed per metaphoram de Astronomia intellectuali; & ne hoc lateret meos Discipulos, néve possent conqueri de occultatione hujus mysterii, ad literam hoc illis insinuavi, quamvis non in *Tractatu Astronomiæ*, sed *Geometriæ novæ*, ût infrà audies; quâ ratione scribendi potuissent simul percipere modum studendi meos libros, secundùm quòd in multis meorum librorum illis normam præscripsi, præsertim in *Introductoria* Capite 40.: non enim convenit, uno loco omnia clarè tradere, sed sparsim per libros & capita librorum, ut, quod in uno est diminutum, in altero inveniatur completum; imò ipsa necessitas rei sic agere me compulit: hæc enim est vera methodus scribendi Sapientum, nam evitantes nimiam amplitudinem vastorum voluminum mirâ quâdam Arte combinatoriâ paucis cognitâ totum corpus suæ doctrinæ discerpentes in plurimas partes inter se iterum combinabiles tali ordine locarunt in libris, ut à perito hujus Artis combinatoriæ Discipulo omnes essent statim paratæ ad dandam intelligentiam uniuscujuslibet quæsitæ: quod utique causasset ingentia volumina, si textui unius partis debuisset adjungi actualiter expositio omnium aliarum.

Disc. Jam non me tenet admiratio, Pater, tuos libros triplici generi hominum fuisse offendiculo, scilicet Discipulis, Interpretibus & Censoribus (de privatis Doctoribus loquor) hi enim ferè omnes deviarunt à methodo hac studendi vel intelligendi tuos libros; nam aut tuæ Artis nullam habebant notitiam, aut textum non conferebant textui, paragraphum paragrapho, caput capiti, librum libro, sed arreptâ tumultuariè aliquâ parte vel libro unico, si inciderant in sensum apparenter suæ præconceptæ opinioni contrarium, præcoci & præcipiti censurâ damnarunt; cujus manifestum habemus experimentum in sex Censoribus tuorum librorum, quos opponunt multò pluribus in Sententiâ definitiva enumeratis, qui omnes collatis consiliis præfatos Libros examinarunt, & pronunciarunt sinè omni labe aut maculâ hæreseos, cùm è contra hi allegent apertè falsa, malè intellecta, malè citata, & quilibet vel solùm unum librum viderit, fateanturque, libros ipsis fuisse obscuros, & per consequens ab ipsis non intellectos.

Nomina horum Censorum sunt

D. Michaël Neapolitanus, Ordinis S. Benedicti.
P. Magister Lemos, Ordinis Prædicatorum.
P. Magister Gregorius Nunnez, Ordinis S. Augustini.
P. Benedictus Justinianus, S. J.
P. Magister Bonaventura Nolanus, Conventualis.
P. Joannes Camerotta, S. J.

Articuli ab ipsis censurati sunt tredecim, sed nullus eorum continetur in ipsis libris eâ formâ, quâ referuntur, ût Memoriale Collationis, novem Doctores in Sententia Definitiva citati, & ipsi tui Libri probant.

Omnes dicti erronei Articuli tibi, beate Magister, per manifestam & evidenter demonstrabilem calumniam sunt affecti, ût hic primus & sequentes Tomi clarè docebunt: unde patet, præfatos Censores aut summâ incuriâ, aut animo quâcunque ratione præoccupato libros hos percurrisse, nec debitum modum examinandi observasse, nec loca errorum (quod facere debuissent) annotasse, imitantes in hoc Eimericum, ne dolus citiùs observaretur; imò, quòd non sinè gravi argumento suspicor, totam hanc Censuram per fraudem intrusam, & huic libro, à quo transumptum obtinui, insertam, ob errores non typographicos, sed grammaticos, personas & rem ipsam concernentes in illa commissos.

Quamvis autem hæc longa parenthesis directè nil faciat ad Astronomiam, facit tamen indirectè, quia ex eodem errore & ignorantia studii tuorum librorum in materia theologica profluxit (si non ex perverso animo) & simul obviat malignæ influentiæ, quam in posterorum memoria posset producere horum tredecim Articulorum fallax oppositio: præterea monstrat, quàm sub obliquo siderum aspectu tui Censores hoc examen sint aggressi, cùm nec Artem tuam possederint, nec textus textibus, capita capitibus, ne dicam, libros libris compararint; quod maximè apparet in Libro Quæst. super quatuor Libros Sententiarum,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rum, ubi ferè nulla ventilatur Quæſtio, quæ ad ſuî perfectam intelligentiam non exigat notitiam aliarum quæſtionum in illa quæſtione citatarum. Præterea eſt inconveniens velle cum his Cenſoribus depoſcere Authoritates, ubi Demonſtrationes petuntur: & certè in re tanti momenti, ubi agebatur de honore Doctoris Catholici, qui pro defendenda Fide S.Catholica Sanguinem fuderat, qui tantâ humilitate omnia ſua Scripta Judicio & Correctioni S.Eccleſiæ ſubjecerat, erat conveniens obſervare modum ſecuriſſimum ad dignoſcendam mentem & genuinum ſenſum Scriptoris, priusquam quidquam fuiſſet deciſum, quo honor & fama ipſius tam graviter lædi, & ſemel læſus vix unquam reſtitui poſſet; quod ſinè ſuprà data regula eſt impoſſibile.

Mag. Revertamur ad noſtram Aſtronomiam. Diſc. de Aſtronomia ſenſuali & intellectuali ſuprà fuit ſermo, dic igitur, Pater, quam vocas Aſtronomiam ſenſualem, & quam intellectualem? Mag. ſenſualem voco, quæ ſenſu percipitur, intellectualem, quæ intellectu concipitur: prima agit de Aſtris ſenſualibus, ſecunda de Aſtris intellectualibus: ut clariùs dicam, prima agit de Aſtronomia omnibus nota, ſecunda de Aſtronomia nota ſolis Philoſophis; Philoſophi enim Aſtrum nominant omnem virtutem ſeu formam ſeu quintam Eſſentiam occultam in corpore naturali, ſive ſit in corpore cœleſti, ſive in corpore ſublunari: aliquando etiam ipſum corpus naturale vocant Aſtrum, ſumendo continens pro contento; ſic in Libro Quintæ Eſſentiæ vegetabilia, animalia, mineralia vocavi Aſtra: ſed hæc corpora tunc maximè hoc nomen ſibi ſortiuntur, quando per Naturam & Artem ſunt regenerata, & more Aſtrorum habent magnam vim influendi in alia corpora.

Diſc. Quænam cauſa movit Philoſophos ad talem denominationem? Mag. concordantia cœli ſuperioris & inferioris; cùm enim antiqui Sapientes viderent, hanc mundanam machinam ſubſiſtere non poſſe, niſi per unionem & continuitatem unius formæ univerſalis, quæ una & eadem omnes partes immenſæ hujus molis pervaderet, omnemque partem cum altera concordaret, & inſuper cernerent, & experimento ſentirent influentias corporum ſuperiorum in inferiora, & motum illorum ſecundùm proportionem motûs horum, & numerum, ordinem ac diſpoſitionem amborum ſimilem, conati ſunt inveſtigare eſſentiam, naturam, proprietates & influentias Aſtrorum & Planetarum in Cœlo inferiori, ut, quia ipſis non patebat aditus in hac mortali vita ad Cœlum ſuperius, per concordantiam & neceſſariam connexionem unius venarentur Secreta alterius; inde traxit originem dictum illud termaximi Hermetis: *quod eſt inferiùs, eſt ſicut id, quod eſt ſuperiùs:* quid enim, Fili, Aſtronomus certò & infallibiliter poſſet ſtatuere de ſubſtantia & natura corporis cœleſtis, de origine lucis, quomodo intendatur, remittatur, quomodo differat à calore, ab igne, à flamma: utrùm lux poſſit eſſe ſinè motu vel alteratione, quomodo agat ad intrà & ad extrà: quomodo una lux differat ab altera: utrùm detur præter lucem alia virtus in corpore cœleſti luci æqualis, quæ immiſcens radios ſuos occultos radiis lucis, ſimul influat in inferiora corpora: quæ ſit forma movens aſtra in circulum, & centena alia, niſi nos hæc omnia doceret Aſtronomia inferior ſenſualiter & intellectualiter? nonnè vides, ipſam naturam nos provocare ad inveſtigationem horum Secretorum, porrigendo nobis & exponendo oculis noſtris Aſtra inferiora? nam quid aliud eſt magnes, quàm aſtrum inferius, cujus radii inviſibiliter influunt in ferrum? nonnè in cincindula ſeu noctiluca videmus lucem lucentem, & non ardentem? quis autem Philoſophorum in hunc usque diem cauſas harum rerum minimarum, quæ ſunt nobis obviæ, certò & infallibiliter attigit, ita, ut experimento poſſet verificare ſuam theoriam?

Diſc. Rem impoſſibilem exigere te dicet ſententia omnium Philoſophorum. Mag. *Si terrena dixi vobis, & non creditis, quomodo, ſi dixero vobis cæleſtia, credetis?* Joan. 3. v. 12.; ſed quid multis contendimus, Fili? confer *Librum Principiorum meæ Philoſophiæ*, & *Librum Principiorum Medicinæ* cum *Libro Aſtronomiæ*, *Libro de Regionibus Sanitatis*, *Libro de Levitate & Ponderoſitate Elementorum*, *Arte Compendioſa Medicinæ*, *Libro utriusque Geometriæ*, *Tabulis*, quæ habentur in *fine tertiæ partis Teſtamenti* non impreſſi, ſed MSti., & *Tabulis*, quæ habentur in *Diſt. 3. Libri Quintæ Eſſentiæ Fig. S.*, & hæc non unâ, ſed multipliciter reiteratâ lectione memoriæ tuæ conſigna, ut intellectus collectas in illa ſpecies, in libris antea diſperſas, inter ſe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſe combinare, & unam per alteram intelligere valeat ; tunc enim poteris judicium ferre, an poſſibilia, an impoſſibilia ſint mea aſſerta ; quod ſi neglexeris, non meæ Scientiæ, ſed tuæ inertiæ imputa.

Ut minuam pondus veſtris humeris, præibo vos, ex dictis meis voluminibus coadunando Secreta Philoſophiæ vel literas totius hujus nobiliſſimæ Scientiæ, per quæ formabo iterum *primum Circulum* : deinde oſtendam primas Combinationes harum literarum vel ſyllabas, quæ dabunt *ſecundum Circulum* ; denique ſequetur Modus producendi verba, quo abſolvetur *tertius Circulus*.

De Secreto Primi Circuli.

QUia antiqui Aſtronomi non cognoverunt Animam Cœli, quæ eſt Po„tentia motiva, ſecundùm quòd probavi„mus in *ſecunda Parte primæ Partis Aſtrono„miæ*, & ipſa eſt potentia & forma moti„va, quæ cauſat & informat motus infe„riores, quæ ſunt cauſæ naturales, & igno„ratâ illâ ſummâ Animâ motivâ ſui effectus „ignorantur, per quam ignorantiã Scientia „Aſtronomiæ multùm eſt damnificata & „ignorata, quoniam qui cauſam ignorat, „non poteſt ſcire veritatem effectûs, Doctor Illum. in p. t. 4. part. Aſtronom., ideo de ipſa tanquam primo & univerſaliſſimo principio totius Aſtronomiæ primò eſt agendum, ut ſciatis, quòd & quid ſit Anima Cœli, & quodnam ſit ejus officium: probavi autem ibidem per decem Rationes, quòd Cœlum habeat Animam, & quòd Anima Cœli non ſit vegetativa, nec ſenſitiva, nec rationalis; ſed *quòd Anima Cœli ſit illa Eſſentia, quæ magìs generalis eſt ad finem, propter quem naturaliter eſt &c.* : „ unde cùm „plus faciat de utilitate in inferioribus cum „ſuo motu, quàm cum aliqua alia ſuarũ par„tium, propter hoc convenit, quòd ſua Eſ„ſentia motiva ſit ſua Anima, quæ ipſum „movet & informat & perficit ad finem, „propter quem ipſum Cœlum eſt, quod ita „ſe movet per ſe ad ſuum finem cum ſua „forma motiva, ſicut facit arbor cum ſua „vegetativa ad vegetandum, Doctor Illum. ibid. p. 2. cap. *Quòd Motus.* „ Et quoniam „Cœlum in ſe non habet locum, ad quem „ſe moveat, ſed ſe movet intenſè, continuè „& circulariter, convenit, quòd illud, quod „dat naturam hujus motûs, ſit forma mo„tiva, quæ habeat ſuum finem in ſuo mo„ tu naturali : quoniam ſicut ignis habet „ſuum appetitum ad movendum ſe ſupe„riùs, & ſicut terra, quæ appetit inferius, „videlicet ſuum centrum, ita Cœlum ha„bet appetitum ad motum circularem, & „ſua quies eſt movere ſe ipſum absque u„bi & centro : quapropter convenit, quòd „ſua Anima ſit forma motiva, quæ ſe mo„veat per ſe ipſam & in ſe ipſa circulari„ter absque ſucceſſione, inſtanti & motu „de uno loco ad alium intra ſuum ſubje„ctum, quod eſt corpus cœli, quod circu„lariter ſe movet, ibid.

Ex quo infertur, quòd hypotheſis quorundam veſtrorum Geometrarum, præſertim Js. Newtonii de Vi centripeta & Impulſu Aſtrorum, quibus conantur demonſtrare motum illorum, ſit contra naturam, & violenta ; *nam nullum corpus habens motum rectum* (vel inclinationem ad illum, qualem haberent Aſtra, ſi haberent vim centripetam, vel ſi eſſent actualiter gravia, vel ſi attraherentur à centro) *quieſcit in movendo ſe*, ût patet in exemplo lapidis, qui caderet per terram perforatam in centrum, quia tandem in illo quieſceret : unde ſi DEUS poſuiſſet Aſtra in tali ſtatu, ût fingunt hi Geometræ, perpetuò moverentur contra ſuam naturam, & ſemper eſſent in ſtatu violento ; & quia contra naturam & violentum conveniunt cum defectu, naturale verò cum perfectione, Author naturæ, qui eſt ſumma perfectio, fuiſſet contrarius perfectioni ſui operis; & hoc eſt impoſſibile.

„ Probavimus, quòd Cœlum eſt ani„matum Animâ motivâ circulari, & ratio, „quare probavimus, eſt, *ut habitâ cognitione, quòd Cœlum eſt animatum Animâ motivâ, Aſtronomi cognoſcant in ſuis judiciis cauſas, quæ in inferioribus ſunt cauſatæ per Animam motivam Cœli, quæ illis dat earum inſtinctum & appetitum motûs circularis*, NB. *ſicut generationem & corruptionem* per multiplicationem „ ſucceſſivi motûs, inſtantium, horarum, „ dierum & annorum, ibid.

Hoc Cœlum ſuperiùs in *Arbore Scientiæ Arb. cæl.* vocavi truncum Arboris cœleſtialis, *qui truncus eſt compoſitus & confuſus de ſuis radicibus, & ita eſt animatus Animâ motivâ, ſicut truncus Arboris elementalis elementativâ* : idem Cœlum ſuperius ibidem dixi eſſe Quintam Eſſentiam *cap. de foliis Arb. cæleſt.*, & oſtendi, „ quomodo reſpon„deant quantitates diſcretæ Quintæ Eſſen„tiæ & quatuor ſubſtantiarum, quæ ita re-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„ cipiunt influentiam ex quantitate conti-
„ nua ſuperiori, ſicut quantitas oſſium di-
„ giti ex quantitate carnis ; & ſicut quan-
„ titas carnis nihil ponit poſitivum, quod
„ ſit de ſua eſſentia, ſed tantummodò de
„ ſua natura in quantitate diſcreta oſſium,
„ ita quantitas Quintæ Eſſentiæ non ponit
„ aliquid de ſe in quantitatibus inferiori-
„ bus, in quantum ſua eſſentia, ſed in quan-
„ tum ſua natura, cum qua participat ſe-
„ cundùm continuitatem cum quantitati-
„ bus inferioribus, ibid.: per hoc autem pa-
tet, *quòd ita truncus cæleſtialis & truncus ele-
mentalis ſe reſpiciunt ſecundùm continuam quan-
titatem & diſcretam, quamvìs ſuperior truncus
non intret in inferiorem; nec truncus inferior in-
trat in ſuperiorem*, NB. *in quantum habent di-
ſcretam quantitatẽ, ſed influentia ſuperior venit
inferiùs* NB. *ratione continuæ quantitatis gene-
ralis, in qua ſunt ambo trunci &c.*, Doctor
Illum. in ead. Arb. cœl. cap. de trunco.
Hunc modum influendi, quem habet Cœ-
lum ſuperius in inferius, adhuc clariùs ex-
plicavi per ſequens exemplum : „ ſigillum,
„ quod imprimit ſimilitudines ſuarum lite-
„ rarum in cera, imprimit in cera ſimilitu-
„ dines, quæ non ſunt de eſſentia ſigilli,
„ quoniam ſigillum non ponit aliquid de
„ ſua eſſentia in cera, quia literæ, quæ in ip-
„ ſo ſunt, ſunt de ſua eſſentia, quæ ab ipſo
„ non recedunt : ſimili modo Signa & Pla-
„ netæ non transmittunt de ſuis eſſentiis,
„ proprietatibus & naturis (ſpecialibus) a-
„ liquid ſubſtantiale vel accidentale ad cor-
„ pora inferiora, ſed imprimunt in ipſis ſu-
„ as ſimilitudines, quæ ſunt influentiæ, quas
„ ad inferiora transmittunt ; & illæ influ-
„ entiæ de qualitatibus ita ſunt deductæ de
„ potentia in actum in ſubſtantiis inferio-
„ ribus per ſubſtantias ſuperiores, ſicut per
„ ſigillum ſimilitudines ſuarum literarum
„ de potentia in actum deducuntur in ce-
„ ra : & ſimilitudines, quæ ſunt influentiæ,
„ quæ de ſuperioribus transmittuntur ad
„ inferiora, ſunt ſimilitudines bonitatis, ma-
„ gnitudinis & aliorum principiorum Cœ-
„ li, quæ movent inferiores ſubſtantias ad
„ educendum in actum formam, quam ha-
„ bent in potentia, Doctor Illum. in Lib.
Aſtron. p. 2. cap. *De quo*, circa finem.

*Et hæc Philoſophia eſt delectabilis ad in-
telligendum, & eſt via ad cognoſcendum plura
principia & Secreta naturalia*, Doctor Illum.
in Arb. cœl. cap. de Trun. & cap. de Fol.;
nam *primò* ſub ſenſu literali revelat totum
modum operandi Animæ motivæ Cœli in
corpora inferiora. *Secundò* declarat neceſ-
ſariam connexionem ſuperioris cum infe-
riori. *Tertiò* monſtrat modum productio-
nis formarum in inferioribus quod, eſt
incomparabile Secretum. *Quartò* ex-
hibet differentiam, quæ eſt inter influen-
tiam artificialem, qualis eſt illa ſigilli in ce-
ram, & inter influentiam naturalem, qua-
lem habet Cœlum in inferiora ; nam per
poſteriorem datur medium naturale gene-
rale inter utrumque extremum ſpeciale,
quod eſt continuum utrique diſcreto ; de
cujus perfecta cognitione pendent multa
Secreta naturalia. *Quintò*, quòd ratione
concordantiæ ſuperioris cum inferiori unũ
eſt ordinatum ſicut alterum per Circulum,
Quadrangulum & Triangulum, ût in dicta
Arbore cœleſtiali fusè expoſui, & infrà vi-
debitur, & quòd per conſequens notitia u-
nius cauſet notitiam alterius ; nam *in hoc
paſſu cognoſcitur, quomodo quantitas ſuperior*
(& ſic de cæteris prædicamentis) *eſt aſſitua-
ta, & cauſa aſſituationi quantitatis inferioris
ſecundùm Circulum, Quadrangulum & Trian-
gulum, Doctor Illum. ibid. de foliis.* Unde
Sextò per ſe infertur, literam unius eſſe me-
taphoram alterius, & è converſo : ſed quia
(ût ab initio dixi) methodus inveſtigandi
ſumit initium ab inferioribus ad ſuperiora,
& non è converſo, propter præſentiam u-
nius & abſentiam alterius à noſtra ſenſua-
litate, ideo in gratiam meorum Diſcipulo-
rum, & ad tegendum Secretum Artis ſub
metaphora Aſtronomiæ ſuperioris docui il-
los totum, quidquid eſt ſcitu neceſſarium
de Aſtronomia inferiori, ut acquiſitâ per-
fectâ cognitione hujus in ſenſu literali per
illam infallibiliter deducerentur ad perfe-
ctam cognitionem alterius in ſenſu meta-
phorico ; & hoc apertis verbis revelavi in
Libro Geometriæ Novæ (ût apparebit in ſe-
quenti Figura Planetarum) nam *hæc Figura
Planetarum poſita eſt in hac Arte ad dandam
Doctrinam menſurandi metaphoricè influentias
Planetarum, quas habent in iſtis inferioribus*;
quæ admonitio ſufficere debuiſſet non om-
ninò ſurdis, ut poſſent diſcernere, me ex
profeſſo non agere de Aſtronomia ſuperio-
ri ; aliàs enim non bene dehortatus eſſem
ab hac Scientia meos Diſcipulos, quod feci
in *Lib. Doct. puer. cap. de Aſtron.*, & in *ipſomet
Libro Aſtron*: ejuſque *quarta parte*; ubi oſten-
di & demonſtravi errores Aſtronomorum,
fallibilitatem hujus Scientiæ, & abuſum il-
lius,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lius, ac dixi, *quòd Scientia Aſtronomiæ non ſit Scientia abſolutè neceſſaria* ; quæ omnia de Aſtronomia vulgariter notâ ſunt veriſſima, non autem de mea ſecreta, quæ cùm ſit pars Philoſophiæ (ût ex antè habitis patet,& ſequentia ampliùs monſtrabunt) ad complementum Philoſophiæ neceſſariò requiritur, & ſinè defectu illius nullo modo deeſſe poteſt.

Ut igitur vobis dem majus lumen de hoc Cœlo, Quintâ Eſſentiâ ejuſque Animâ motivâ inferioribus, quam ſuprà nominavi *Elementativam* ſeu Potentiam motivam quatuor Elementorum, per quod cernatis differentiam & concordantiam utriusque, Fili, debes ſcire, quòd in omni corpore naturali ex quatuor Elementis compoſito ſunt tria realiter inter ſe diſtincta, ſcilicet *Individuum, Species & Genus* ; hæc tria in *Libro Chãos* vocavi *tertium* , *ſecundum & primum Chãos :* priora duo ſunt corruptibilia , ſed ultimum eſt incorruptibile , ût dixi dicto *Lib. Chãos cap. de gen. & corr.* , in centro cujuslibet rei naturalis exiſtens ; & hoc à me & antiquis Sapientibus appellatur Cœlum ſeu Quinta Eſſentia, quod *Diſt. 3. Lib. Quint. Eſſ. in Arbore eſt ſignatum per D. coloris azurrini &c. ; & per hunc colorem ſignificatur, quòd eſt cæleſte & de natura cæleſti, & dicitur intellectuale ratione incorruptibilitatis & durationis &c. ; nam habet in ſe proprietatem Spiritûs incorruptibilis, qui eſt tanquam Anima &c. ; & etiam eſt ſenſuale, quoniam per ſenſum attingitur, ſicut per viſum, guſtum, odoratum, tactum &c. ; & eſt cauſa & principium movens c. vel ☉, & extrà ſuam ſimilitudinem mittit &c.*, Doctor Illum. ibid. : ideo in Theor. Teſt. cap. 52. MSti. vel 48. impreſſi, juſſi, te *naturam hujus Spiritûs Quintæ Eſſentiæ cuſtodire, ſi vis aliquid facere , quæ quidem à prima cauſa dependet, ſicut forma formarum, quæ poſuit ſe in quatuor naturis honorabilibus* (quatuor Elementorum) *& vocatur Anima Elementorum & Spiritus Quintæ Eſſentiæ & Lux clara ; & quia omnis forma ſubſtantialis deſcendit immediatè à cauſa & re propinqua quinta , ideo volumus, quòd vocetur Anima omnium aliarum formarum.*

De hac Anima ſeu Forma univerſali pariter locutus ſum in *Libro Principiorum Philoſophiæ* Diſt. 5. *de Prob. F.* rat. 4. §. *Probavimus*, fol. 10. dicendo : *quòd plurimùm ſit utilis ad ſciendam Philoſophiam & Medicinam* : item ibid. Diſt. 7. fol. 13. ſub metaphora *Naturæ*, oſtendendo , quòd *abſentiâ unius Univerſalis naturalis omnibus univerſalibus naturalibus, in quo regulentur omnia particularia exiſtentia ſub F. G.* (forma & materia univerſalibus) *usque ad S. nequaquam poſſet conſervari C.* (motus) *per O. P. Q. R.* (mixtionem, digeſtionem , compoſitionem, alterationem) *nec ſpecies ullam conſervationem haberent.* Item in *Lib. Princ. Med.* Diſt. 6. §. *Prima pars*, fol. 27. ſignando locum, ubi eſſet reperibilis, ſcilicet E. ſeu quartum gradum ; nam *in ipſo quarto gradu eſt univerſalis forma naturalis , quæ eſt incorporea , & eſt exemplar aliis formis corporeis particularibus generabilibus & corruptibilibus :* hæc eſt, quam *Capite ſecundo* occultavi ſub nomine *primi Agentis naturalis*, & *Capite tertio* in Arithmetica ſub termino *Æquationis*, quia in ſe eſt in ſumma æqualitate, & nullâ potentiâ poteſt inæquari , & habet ſummam poteſtatem æquandi æqualia & inæqualia particularia & inferiora, & in Muſica ſub termino *Concordantiæ*, quia eſt medium ſumum naturale concordandi concordantia & contraria : ideo in centro quatuor Elementorum reſidet, ut æquet eorum inæqualitatem , quæ eſt tantùm in circumferentia.

Fili, non poſſum tibi meliùs deſcribere naturam hujus Animæ motivæ inferioris, quàm per figuram Arithmeticæ applicatam vi, quam dicunt elaſticam ; igitur concipe tuâ imaginatione centrum æquationis hujus figuræ , quod vim elaſticam intitula , quam paulatim remove ab æqualitate per gradus notatos in Scala, quousque voluntas vult , & poteſtas poteſt (quod fieri poteſt per antliam pnevmaticam vel quamcunque ſimilem machinam artificialem) ex quo experimento ſenſualiter ſentis, in quamcunque partem rarefaciendo vel condenſando illam ducas ad inæqualitatem, quòd ab æqualitate ad inæqualitatem extendatur una continua linea conſtans differentibus gradibus à minimo inæquali usque ad maximum, & è converſo à maximo æquali usque ad minimum : etiam ſentis, quòd, quantò magìs recedis ad quamlibet oppoſitam extremitatem rari & denſi , ſemper majorem reſiſtentiam experiaris à prima æqualitate, nec unquam noſſes poteſtatem agendi illius, niſi ab intenſione ſui contrarii, quæ, quantò magìs creſcit, tantò magìs creſcit ejus impoſſibilitas ; & creſcente impoſſibilitate creſcet ſignificatio magnitudinis poteſtatis æquandi in æqualitate illius vîs elaſticæ : unde per hanc

(c) 2006 Ministerio de Cultura

metaphoram Ars te docet poteſtatem illius Animæ motivæ æquativæ concordativæ, quæ eſt in natura & in centro omnium rerum naturalium, regens & gubernans & ad æqualitatem ſuam movens omnes inæqualitates contrarias Naturæ, ut per hunc motum ſignificet per metaphoram ſupremam & infinitam illam Æqualitatem, quam omnia naturali inſtinctu & appetitu inquirunt, & ſinè qua eſſet impoſſibile, quòd dicta vis elaſtica æquativa finita perpetuò poſſet devincere ſuum contrarium.

Dicto de *Anima motiva* inferiori dicendum nunc de *Corpore* illius, quod eſt compoſitum de quatuor Elementis, per quæ quatuor Elementa hoc Cœlum ſeu Quinta Eſſentia dividitur in ſua Signa & Planetas: unde cùm 12. Signa & 7. Planetæ ſint prima Principia hujus inferioris Aſtronomiæ, ſicut ſunt ſuperioris, ſcire debes, quòd omne corpus naturale conſtitutum ex quatuor Elementis triplicem in ſe Aſtronomiam complectitur, ſecundùm triplex ſupradictum Chäos, ex quo conſtituitur; nam tertium Chäos, quod eſt individui, habet ſua propria Elementa individua; & ſecundum Chäos, quod eſt ſpeciei, habet ſua propria Elementa ſpecialia; & primum, quod eſt generis, habet ſua propria Elementa generalia, à quibus præcedentia duo recipiunt motum & influentiam: quæ deſumere poteris ex *Libro Chäos de decem Præd. cap. de Subſt. ch. fol. 26.*, item *de 5. Univ., ſing. cap. de Genere, & cap. de Specie Chäos*, in quibus locis de grano tritici hos tres differentes gradus ad oculum expoſui; quilibet autem inferior gradus ſe habet ad ſuperiorem per modum habitûs, habituante ſe ſuperiore de inferiori, ût forma de materia, & ût forma & materia univerſalis de forma & materia particulari, & ût Elementa univerſalia de Elementis particularibus, & ût Signa & Planetæ univerſales de Signis & Planetis particularibus: quapropter quantò magis deſcendunt à ſua generalitate ad ſpecialitatem & individualitatem, tantò magis accedunt ad naturam quatuor Elementorum alterabilium generabilium & corruptibilium; & quantò magis iterum aſcendunt ab individualitate & ſpecialitate ad ſuam generalitatem, tantò magis accedunt ad naturam Quintæ Eſſentiæ inalterabilis ingenerabilis & incorruptibilis.

Per hactenus dicta vobis expoſui fundamenta totius Aſtronomiæ inferioris: nunc videamus, quomodo quatuor Elementa dent numerum duodecim Signorum & ſeptem Planetarum, & quomodo ex his formentur *Trianguli* & *Quadranguli* in hac Scientia, per quos abſolvemus primum Circulum, & ex quibus tanquam materiâ componemus poſtea *ſecundum Circulum*: rediendo igitur in compendium, quæ fusè & in pluribus meorum Librorum tradidi, præſertim in *Aſtronomia part. 1. de Princ. Antiq., & ibid. p. 2. de 12. Sig. & 7. Plan.*, item in *Lib. de Reg. San. & Infir. Diſt. 2. de iisdem*, & in *Lib. Princ. Phil. Diſt. 4. de Orbe.*

Demonſtrabo *primò*: *Quare in Cœlo ſint duodecim Signa, & non plura, neque pauciora?* & Ratio hujus eſt, „ ut poſſint eſſe quatuor „ anni tempora, videlicet Ver, Æſtas, Au- „ tumnus Hyems, & quodlibet tempus ha- „ beat tres menſes, ut ſit temperamentum „ complexionũ in inferioribus *per Circulum*, „ *Triangulum* & *Quadrangulum*, ſicut qua- „ tuor tres faciunt tres quadrangulos; & „ ideo Circulus eſt compoſitus de Trian- „ gulis & Quadrangulis, quatuor Triangu- „ lis exiſtentibus in tribus Quadrangulis; „ ſed hoc eſſet impoſſibile, ſi Cœlum eſſet „ aliter diviſum in plures aut pauciores par- „ tes, quàm in duodecim Signa, & Cœlum „ non haberet naturam Circuli, Quadran- „ guli & Trianguli, & proprietas, propor- „ tio & natura Circuli, Quadranguli & Tri- „ anguli deficerent in virtute, propter quem „ defectum non poſſent eſſe cauſa Circu- „ lorum, Quadrangulorum & Triangulo- „ rum in inferioribus exiſtentium, Doctor Illum. dicto Lib. Aſtr. p. 2. de 12. Signis.

Secundò: Quare ſint tantùm ſeptem Planetæ? inter alias rationes, quæ dari poſſunt, ſunt duæ ſequentes: *prima*: „ quia in „ numero ſeptem ſunt Trianguli in Qua- „ drangulis, & Quadranguli in Triangulis „ circulariter, ſcilicet ſeptem Trianguli in „ quatuor Quadrangulis, & quatuor Qua- „ dranguli in ſeptem Triangulis, & hoc cir- „ culariter ſecundùm operationes, naturas „ & influentias, quas ad corpora inferiora „ transmittunt &c.; ſed hoc eſſe non poſſet „ ſinè numero determinato in ſeptem Pla- „ netis, & non in pluribus nec paucioribus. „ *Secunda*: per experientiam ſentimus, & „ imaginamur, quòd ſint duæ complexio- „ nes, quæ vocantur activæ, videlicet *calor* „ & *frigiditas*, aliæ duæ ſunt, quæ vocantur „ paſſivæ (ſecundùm comparationem præ- dicta-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„dictarum duarum complexionum, quæ „majores ſunt) & iſtæ qualitates paſſivæ ap- „pellantur *humiditas* & *ſiccitas:* & propter „hoc convenit, quòd ſint duo Planetæ ſi- „miles & concordantes in qualitatibus pro- „priis & appropriatis, qui per ſuas proprias „qualitates multiplicent calorem, qui ſunt „Mars & Sol, habentes complexionem de „B.; & convenit, quòd ſint alii duo Pla- „netæ concordantes per qualitates proprias „& appropriatas, ſicut Venus & Luna, ha- „bentes complexionem de D., ut multi- „plicent frigiditatem; & quia Saturnus eſt „de complexione ſiccitatis & frigiditatis, & „non eſt alius Planeta, qui habeat propriè ſic- „citatem, & idem de Jove, qui deficit in „habendo parem per A., ideo qualitates pro- „priæ de C. & A. ſunt qualitates paſſivæ, quo- „niam parem non habent, qui ipſas juvet, ſi- „cut habent duo B. & duo D.: & ſi eſſent octo „Planetæ, humiditas & ſiccitas in inferiori- „bus haberent tam magnã actionẽ, ſicut ha- „bent calor & frigiditas; quod eſt impoſſibi- „le, ſecundùm quòd habemus experientiam: „& ſi Planetæ eſſent ſex tantùm, eorum an- „tedicta ordinatio eſſet deſtructa, per cujus „deſtructionem Natura haberet paſſionem „propter vacuitatem &c., quam vacuitatem „Natura ſuſtinere non poteſt.

Sequitur nunc

Syſtema Aſtronomicum.

Superius Metaphora	Superius Litera		Inferius Litera	Inferius Metaphora
A	♈ ♎ ♒		A	Aër	E	Humidum Calidum
B	♉ ♌ ♐	♂ ☉ ☿	B	Ignis	F	Calidum Siccum
D	♋ ♍ ♓	♀ ☽	C	Terra	G	Siccum Frigidum
C	♊ ♏ ♑	♄	D	Aqua	H	Frigidum Humidum

Ex hac Figura exſurgunt tres ſequentes, quarum *Prima* eſt circularis, *Secunda* Quadrangularis, *Tertia* Triangularis.

Figura Circularis.

Motus octavæ Sphæræ	a	e	b	f	c	g	d	h	de Oriente in Occidentem.
Motus 7. Planetarum	e	b	f	c	g	d	h	a	de Occidente in Orientem.

Hæc Figura debet eſſe circularis continens duos Circulos, quorum ſuperior eſt duodecim Signorum, inferior ſeptem Planetarum; concordantiâ & contrarietate ejus motûs circularis cauſatur in inferioribus generatio & corruptio, aſcenſus & deſcenſus & circulatio quatuor Elementorum, ût poſtea videbitur in ſecundo Circulo: exhibetur autem hìc in linea recta, ut literæ faciliùs diſcernantur viſu.

Sequentes duæ Figuræ extrahuntur à præcedenti, quarum prima habet decem quadrangulos (ût ad ſenſum patet) ex quibus fiunt ſedecim trianguli, ſecundùm quòd exhibet ſua ſequens Figura ſecunda.

Figura Quadrangularis.

1	a	b	c	d
2	e	f	g	h
3	a	e	b	f
4	e	b	f	c
5	b	f	c	g
6	f	c	g	d
7	c	g	d	h
8	g	d	h	a
9	d	h	a	e
10	h	a	e	b

Figura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Figura Triangularis.

1	a	b	c	9	a	e	b
2	b	c	d	10	e	b	f
3	c	d	a	11	b	f	c
4	d	a	b	12	f	c	g
5	e	f	g	13	c	g	d
6	f	g	h	14	g	d	h
7	g	h	e	15	d	h	a
8	h	e	f	16	h	a	e

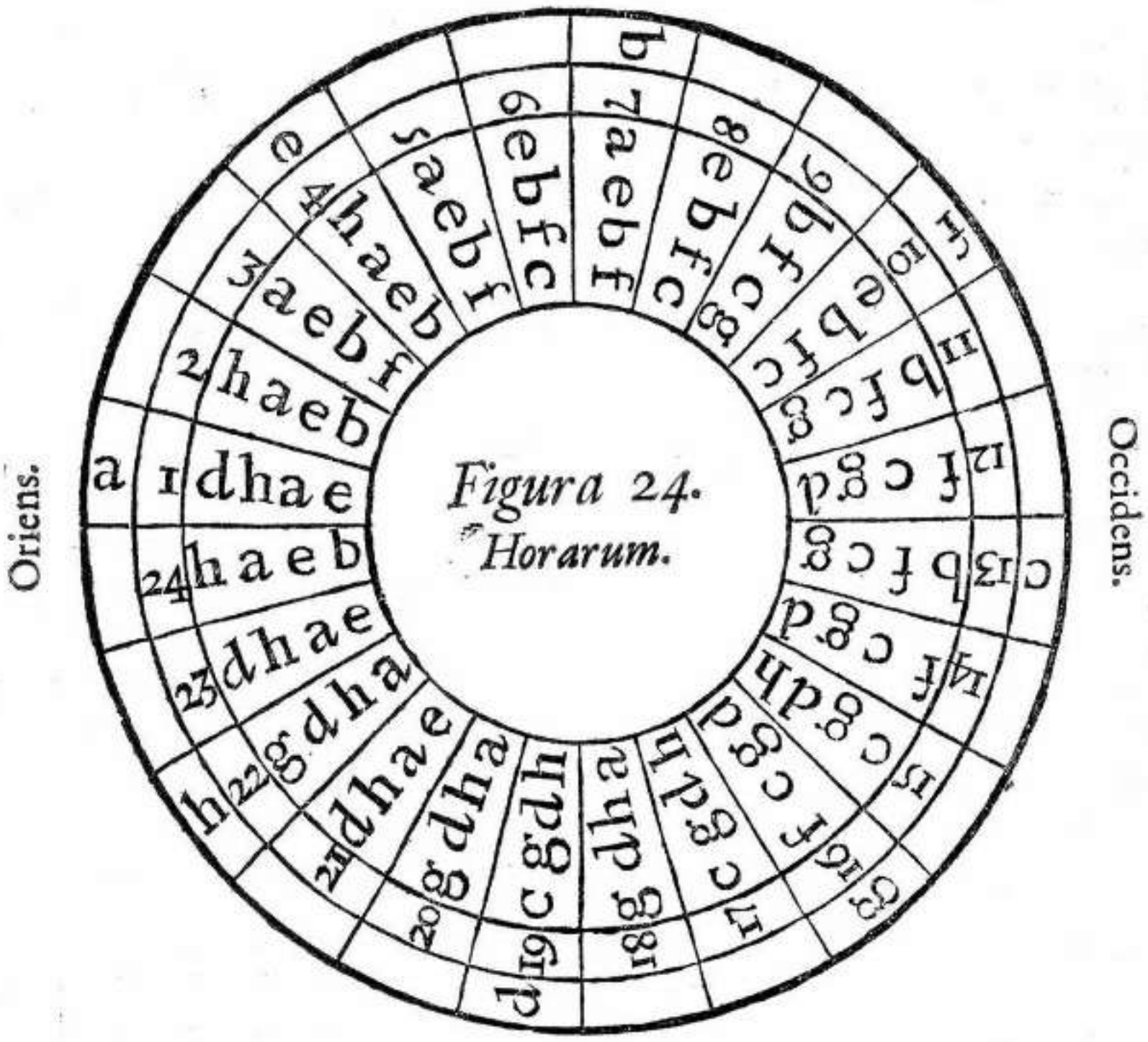
In his tribus Figuris collocantur omnia principia neceſſaria ſequentibus duobus Circulis, eorumque combinatione naturali revelantur omnia Secreta Aſtronomiæ tam inferioris, quàm ſuperioris.

De Secreto Secundi Circuli.

MAg. Ad formandas ſyllabas aſtronomicas ex datis literis, (quod eſt officium ſecundi Circuli) convenit non ſolùm ſcire modum & ordinem jungendi literam cum litera, ſed etiam determinare numerum ſyllabarum, & oſtendere totam circulationem, quam peragunt Elementa in hoc ſecundo Circulo: nec minùs eſt neceſſarium demonſtrare devictiones literarum, cùm enim in hoc ſecundo Circulo fiat alteratio, generatio & corruptio literarum, quæ ſciri nequit, niſi cognoſcatur, quæ literarum aliam devincat; & cùm hæc notitia inſuper requiratur in tertio Circulo, in quo eſt altior devictio in conjunctione Planetarum, ideo convenit in fine hujus Circuli ponere *Tabulam Devictionis*, & dare Artem infalliliter judicandi, quod Elementum vel quis Planeta alium devincat; hæc autem devictio primò conſideratur in binariis, poſtea per hos in ternariis, quaternariis &c. mediatè vel immediatè &c.

Et primò ſituabimus Figuram Circularem ſeu Orbem, in quo moventur Signa & Planetæ, ût ſequitur.

Meridies.

Septentrio.

Hæc Figura dividitur in *duas partes*, ſcilicet in *diem* & *noctem*, qualibet parte continente duodecim horas: exterior Circulus Figuræ ſignificat *Regiones* & *Domos*, ſecundus poſt illum *24. Horas* diei naturalis, tertius *Quadrangulos* & *Triangulos*. „ Horæ diei naturalis ſucceſſivè circumeunt Figuram circularem ratione motûs Cœli, & tranſeunt „ per cameras circuli circulariter, quadrangulariter & triangulariter, & quælibet „ hora eſt prædominans, quantúm ad ſuam „ regionem; habet etiam quælibet hora „ ſuam virtutem in quolibet quadrangulo „ circuli, ita, ut in quadrato, in quo eſt, „ ha-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„habeat ſex puncta intenſivè, & in aliis „octodecim extenſivè, & in totum ſint vi„ginti quatuor, ſicut ſunt 24. horæ diei na„turalis ratione motûs Cœli & proprietatis „Circuli & Tabulæ ejus, recipientibus ca„meris ejus influentiam ab horis, & exiſten„tibus partibus horarum unâ in alia ſucces„ſivè, ut una hora ſit in alia, & una litera „circuli in alia: in qualibet hora literæ ſunt „quadrangulariter & triangulariter, quia „quatuor ſunt literæ demonſtrantes in qua „camera ſit hora; triangulariter, quia qui„libet quadrangulus continet in ſe duos „triangulos, ût dictum eſt, ita, quòd in „camera quadrangulari quælibet hora in „uno triangulo habeat tria puncta, in alio „verò alia tria, Doctor Illum. in Art. Comp. Med. de ſexta Fig.

Secundò in præſenti Figura ſeu Tabula demonſtratur ipſa Circulatio, quæ fit mediante Figurâ circulari in Secreto primi Circuli poſitâ, & exhibet ſeptem Circulationes, *quæ cauſant ſeptem dies in ſeptimana, & ſunt cauſatæ à ſeptem Planetis*, Doctor Illum. in Lib. de Reg. San. & Infirm.

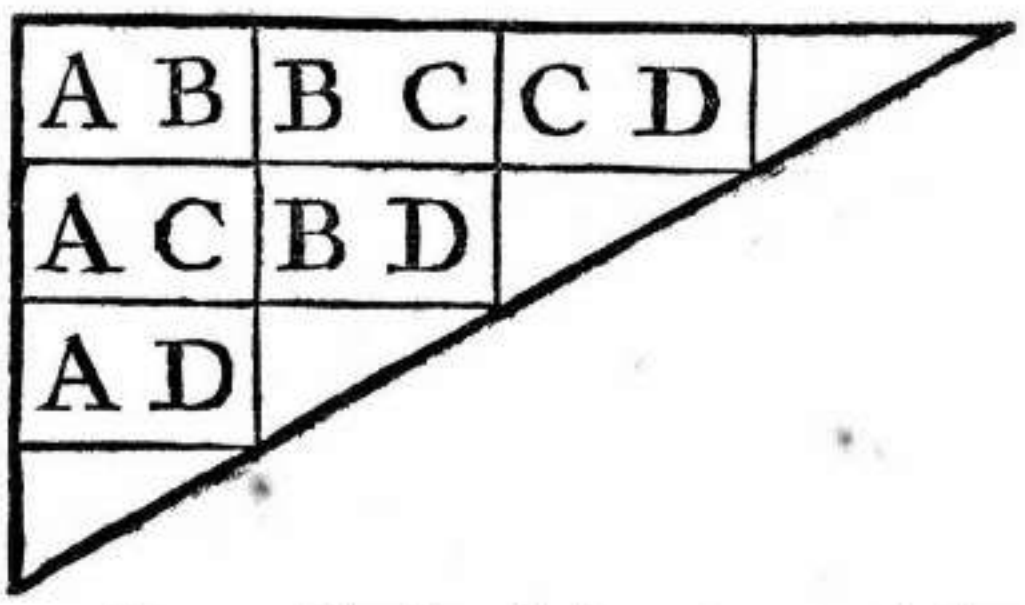
Figura Septem Circulationum.

1	a	e	e	b	b	f	f	c	c	g	g	d	d	h	h a
2	a	b	e	f	b	c	f	g	c	d	g	h	d	a	h e
3	a	f	e	c	b	g	f	d	c	h	g	a	d	e	h b
4	a	c	e	g	b	d	f	h	c	a	g	e	d	b	h f
5	a	g	e	d	b	h	f	a	c	e	g	b	d	f	h c
6	a	d	e	h	b	a	f	e	c	b	g	f	d	c	h g
7	a	h	e	a	b	e	f	b	c	f	g	c	d	g	h d

Omnes iſtæ ſeptem Circulationes peraguntur à duobus ſupradictis Circulis, nec plures nec pauciores ſunt per naturam poſſibiles, quàm hæ ſeptem; omnes verò ſeptem dependent à duobus generalibus motibus concordantibus vel contrariis: „ & ſecundùm „iſtos duos motus motus corporis humani „naturaliter & elementaliter eſt conſtitutus; „&quia ſuperiora corpora movent quoq; in„feriora naturaliter: *& ideo, quia iſti duo Circuli, petentes motus ad invicem, ſibi obviant, cauſant compoſitionem, & in inferioribus mixtionem*, Doctor Illum. ibid. in Diſt. 1. ab initio.

„ Dictum eſt (in prima parte Princi„piorum Libri Aſtronomiæ) quòd Signa & „Planetæ habent effectivè complexiones E„lementorum (non, ût quidam veſtrorum Philoſophorum putant, quòd ſol formaliter ſit calidus vel ignis, & ſic de cæteris; eſt enim contra ſanam Philoſophiam, quòd ullum corpus Quintæ Eſſentiæ poſſit actualiter eſſe calidum, frigidum, humidum vel ſiccum, ſecundùm quòd demonſtravi in citatis Libris, & etiam in Libro de Quinta Eſſentia) „ modò volumus inveſtigare, „ quod Signum & quis Planeta eſt magis bo„nus & in majori poteſtate & virtute per „unam complexionem, quàm per aliam „&c.; & hoc inveniemus ſecundùm Condi„tiones complexionum Elementorum, quæ „ſignificantur per A. B. C. D., quas inſimul „miſcemus, ut inveniamus, quæ comple„xio aliam vincat, & per hanc inventionem „cognoſcamus, quis Planeta alium devincat „in domo, in qua ſunt, Doctor Illum. in dicto Lib. Aſtrom. p. 2. de Devict.

Tabella Devictionis.

Tanta eſt utilitas hujus exiguæ Tabellæ tam in hoc ſecundo quàm ſequenti tertio Circulo, quantus eſt hic ſecundus & tertius Circulus in Philoſophia, Analytica, Medicina & Aſtronomia; nam primo intuitu per illam potes certò & evidenter diſcernere in unione cujuslibet ſyllabæ aſtronomicæ, quænam litera alteram vincat. Diſc. quid ſi hoc novero, vel ignoravero? nunquid perinde mihi eſt, an Jupiter vincat Saturnum, an Saturnus Jovem? nam hac victoriâ nec Imperium Orientis, nec Terram Sanctam recuperabimus, Pater. Mag. Fili, Devictio Signorum, Planetarum, Elementorum, complexionum & humorum eſt metaphora ſignificans devictionem virtutum & vitiorum: unde ſi perfectè ſciveris Artem hujus metaphoræ, & ab illa te convertes ad lite-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

literam ſui ſignificati, practicando hanc nobilem Artem contra vitia, devincendo illa per virtutes in te ipſo, majus imperium hac victoriâ referes, quàm ſi armis expugnares totum imperium orientis, vel ipſam Terram Sanctam in tuam ditionem redigeres; hæc ergò ſit prima tua intentio & uſus hujus Scientiæ. Secunda intentio & utilitas valde præclara erit Ars devincendi vitia ſenſualia, h. e., morbos, infirmitates & noxios aſpectus Signorum & Planetarum tui corporis.

Diſc. Hem, quid audio, danturnè etiam in humano corpore Signa & Planetæ? Mag. quidni? annè jam oblitus es eorum, quæ ſuprà diximus? nonnè & veſtri Aſtronomi communiter ſingula principalia membra corporis humani Signis & Planetis ſubjiciunt, quamvis nec veram ſcientiam de hac re habeant, nec ullam demonſtrationem dare poſſint? igitur ſecundùm ea, quæ in *Capite 2.* demonſtravi, & ex Arte Dem. ejuſq; Lect., item ex Lib. Princ. Phil. ejuſq; p. 1. Diſt. 15. p. 2. f. 26. de Diſp. „eſt certum, quòd quodli„bet ſignũ habet in corpore hominis locum „ ſecundùm A. B. C. D., & ſecundùm bo„nitatem, magnitudinem & alias, item „ ſecundùm motum aut non motum &c.: *eodem modo habent in corporibus animalium, & in corporibus herbarum, arborum,* NB. *metallorum & omnium entium elementatorum,* Doctor Illum. p. 2. Aſtron. cap. de *Loco Cæli:* imò, ne quidem imaginatio & quinque ſenſus hominis excipiuntur hac lege; nam *viſus eſt locus de A. &c., & auditus eſt locus de B. &c., & odoratus eſt de A. &c., & affatus eſt locus de B. &c., item guſtus eſt locus de B. per potum in æſtate, & eſt locus de D. per cibum in hyeme, & tactus eſt locus de A. & c, & imaginatio eſt locus de C.; & ideo ſequitur, quòd ſenſus ſint loca Planetarum & Signorum per eorum A. B. C. D.*, Doctor Illum. ibid.

Per unam Regulam generalem nunc te docebo, quænam duarũ literarum aliam devincat: *ſi duæ literæ habent aliquam proprietatem vel qualitatem communem, & æqualiter concurrunt, tunc illa vincit alteram, cujus qualitas communis eſt propria, & illa vincitur, cujus eſt appropriata; ſi verò non habent communem, tunc nulla alteram vincit:* intellige *immediatè*, quia *mediatè* poteſt una alteram vincere. Ab exemplo Regulam quantociùs capies: „ B. & D. ſunt complexiones „ contrariæ per qualitates proprias & appro„priatas, & naturaliter ſecundùm eorum „ naturam una aliam non devincit, ſed per „ medium una aliam devincit, videlicet *per „ ſubjectum:* ſicut ſi Mars & Luna ſibi invi„ cem obviant in piſcibus, D. vincit B.; ſed „ ſi ſibi invicem obviant in ſagitario, B. „ vincit D.; ſed ſi ſibi invicem obviant in „ capricorno, B. vincit D., quia una hu„ miditas non habet poteſtatem contra duas „ ſiccitates; & D. ſimiliter vincit B., quia „ unus calor non habet poteſtatem contra „ duas frigiditates, Doctor Illum. p. 2. Aſtron. *de Devict.* de B. D. Diſc. quàm multa tam paucis verbis dixiſti, Pater, & quàm pauci hæc intelligent. Mag. *iſte paſſus, qui eſt de devictione, eſſet multùm utilis ad ſciendum pro Medicis ſecundùm proceſſum, quem fecimus in Principiis Medicinæ*, Doctor Illum. ib. in B. C.

Diſc. Antequam exeamus hoc Circulo, ſine me, Pater, movere unam Quæſtionem, cujus ſolutio me torſit multis annis, & cujus me admonet citatio Libri Principiorum Medicinæ; nam fundatur in pari caſu mutuæ devictionis, & devictionis per medium. Tu igitur in dicto Libro Principiorum Medicinæ Diſt. 3. cap. 11. *de mixt. E. S.*, §. *Item Roſa* f. 17. dicis, quòd in *Roſa* & *Cicere* dominentur B. C. (h. e. terra & aër) hac ratione, ut in Roſa B. vincat C. per virtutem, & C. vincat B. per materiam, è contra in Cicere C. vincat B. per virtutem, & B. vincat C. per materiam: hoc idem exemplum affers in Libro Principiorum Philoſophiæ Diſt. 6. *de Prob. G.* 4. rat. fol. 12., per quam metaphoram ibi demonſtras exiſtentiam primæ Materiæ: unde cùm eodem capite 11. Principiorum Medicinæ comparaveris Cicer cum Argento vivo, dixeriſque, *quòd C.* (aër) *ſit in altiori gradu virtutis in Argento vivo, quàm in Cicere*, & major ſit contrarietas & mutua devictio ipſorum B. C. in Argento vivo, quàm in Cicere, nec tam certò conſtet, utrùm in Argento vivo magis dominetur virtus C. vel D., ût patet ex cap. 14. Diſt. 5. §. *Avicenna dixit, quòd in Argento vivo*, fol. 22., quàm certò conſtat de Cicere & Roſa, poſito, quòd vellem componere aliquod Electuarium, quod ingrederetur Argentum vivum, ad accelerandam curam alicujus infirmi propter majoritatem virtutis Argenti vivi, & vellem proportionare virtutem cum materia, quomodo inſtituendus eſſet proceſſus in praxi?

Mag. Ad executionem hujus operis non opus eſt, niſi ut recurras ad allegata Canonis & Paragraphos illorum; „ nam ſi tu in„ tellexiſti ſupradictos paragraphos ſignifi„ cantes

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„cantes virtutem & levitatem & ponderoſi-
„tatem in herbis medicinalibus, cum qui-
„bus convenit curare infirmitates, *ſcies re-
ctè proportionare virtutem & materiam ſecun-
dùm quantitatem virtutis & ponderis in Syrupis
& in Electuariis & in Decoctionibus & in Em-
plaſtris:* „ ſi verò prædictam contrarieta-
„tem ignoras, tua practica caſu fortuito
„incedet, Doctor Illum. ibid. circa finem.
Et quænam, quæſo, difficultas diſcernendi dominium ipſorum C. D. in Mercurio? cùm in cap. 14. fol. 22. dicto §. dederim explicitè modum & Artem hujus inveſtigationis, quæ in hoc ſita eſt, „ ut miſceas cum Argento
„vivo E. K.; nam ſi argentum vivum ſe ma-
„gis inclinet ad A., quàm ad B., eſt mani-
„feſtum, quòd ſua qualitas eſt in quarto
„gradu de C., & in tertio de A.: ſi verò ſe in-
„clinabit plùs ad B., quàm ad A., eſt ma-
„nifeſtum, quòd ſua qualitas eſt in quarto
„de D., & in tertio de C.; quid ampliùs pe-
tis? Diſc. certè nil ampliùs, niſi ut ſciam, quid ſint E. K.; nam his ignoratis totus proceſſus mihi erit incognitus. Mag. quem hæc latent, debet recurrere ad Doctores & Profeſſores ac Expoſitores meæ Artis, ſi ex citatis libris neſcit proprio marte eruere. Diſc. ne me rideas, Magiſter, nam vereor, me hos Profeſſores & Expoſitores ne lampade Cynici reperturum.

Mag. Finiamus hunc Circulum Revelatione utiliſſimi cujusdam Secreti, cui propriè totus Circulus eſt deſtinatus, videlicet, *quomodo generales Medicinæ fieri poſſint?* Doctor Illum. in Lib. de Reg. San. & Infirm. Diſt. 3. à capite: unde cùm feceris mentionem de Electuario, & *tota Doctrina de Gradibus ſit connexa cum illa de ſedecim Electuariis*, Doctor Illum. Diſt. 1. cap. de Modo grad. med. ibid., ſcire debes, quòd *poſſint fieri ſedecim Electuaria generalia*, ſecundùm quòd ſunt quatuor Elementa, ſcilicet A. B. C. D., & quatuor qualitates E. F. G. H., & quodlibet Elementum habet quatuor gradus intenſionis: *per iſta autem ſedecim Electuaria decurrunt omnes Curæ & Medicinæ, quæ poſſunt eſſe per A. B. C. D., & per E. F. G. H.:* „ prædicta Electuaria debet Medicus habere in „promptu, ut ſubitò infirmitatibus poſſit „reſiſtere; & talis doctrina eſt valde utilis „& facilis ſcientibus iſtum librum &c., quæ „Ars erit bonus theſaurus pauperum, Doctor Illum in Lib. de Reg. San. & Infirm. cap. de 16. Elect.: & licèt hæc Electuaria vocaverim Medicinas generales, non tamen iſtarum generalitas adæquat gradum generalitatis illarum Medicinarum, quas ſubminiſtrat ſequens Circulus; hæ enim naturam quatuor Elementorum, illæ verò naturam Quintæ Eſſentiæ ſecum ferunt, unde proprium locum ſortiuntur in Aſtronomia inferiori: interim & hæc Electuaria non ſunt vilipendenda, præterquam enim quòd curent infirmitates ex diſcraſia qualitatū provenientes, habent ſequentes duas inſignes proprietates, quòd *per iſta Electuaria poteſt homo habere experientiam de gradibus infirmitatum, & etiam de gradibus rerum medicinalium in decoctionibus*, Doctor Illum. ibid.

De Secreto Tertii Circuli.

MAg. Ad Theoriam & Praxin exercendam in hoc tertio Circulo, convenit reſpicere Figuram, quam in *Libro Aſtronomiæ* ejuſque ſecunda parte figuravi, & parùm differt à præcedenti in primo & ſecundo Circulo poſitâ; quam ex deſcriptione facilè concipies, &, ſi placet, etiam circino in charta deſcribes.

Fiat igitur in plano Circulus referens motum octavæ ſphæræ, cujus circumferentia dividatur in duodecim Signa, apponendo cuilibet ſigno literam ſibi competentem, præterea tres literas ſequentes E. F. G., E. ſignificat aſcenſum, F. ſtationem, & G. deſcenſum; huic maximo Circulo immittantur ſeptem alii minores ſucceſſivè decreſcentes & concentrici ac mobiles, ſignati per ordinem ſuis Planetis, & figura erit perfecta.

„ Intentio, quare hæc Figura poſita eſt „in hac parte, eſt, ut ſit inſtrumentum, „cum quo fiant judicia, ſicut ſi ponatur do-„mus Saturni ſub domo Arietis, poteſt A-„ſtronomus cognoſcere, quid ſignificent „illæ duæ domus per B. C.; & ſi ponatur Ju-„piter ſub Saturno, qui poſitus eſt ſub A-„riete, ſignificant aliud judicium per B. C. „A.; & idem de aliis circulis uſque ad mi-„norem: & ſignificatio judicii cognoſci „poteſt ſecundùm doctrinam, quam dedi-„mus in ſecunda parte primæ partis Aſtro-„nomiæ in Capite de Devictione, Doctor Illum. ibid. in 2. parte, & in ſecundo Circulo in Tabella Devictionis. „ Quodlibet „ſignum cum Planetis habet in Cœlo *vi-„ginti octo conjunctiones*, & quælibet conjun-„ctionum habet ſuum judicium &c.; *& in hac parte conſiſtit tota virtus & utilitas hujus Scientiæ*, Doctor Illum. ibid. p. 4. cap. de 28. Conj.: *nam per hujusmodi cognitionem poterit*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

homo habere magnum avantagium in hac Scientia, propter quod figura mobilis eſt multùm utilis & neceſſaria in hac Scientia; quoniam per circulos ſuos mobiles poterunt fieri Figuræ de Conſtellationibus, Doctor Illum. ibid. p. 5. quæſt. 49.

Diſc. In quo ſitum eſt hoc magnum avantagium? Mag. in uno ſolo ſubjecto ex A. B. C. D. compoſito, quod eſt mercurius, qui ratione ſuæ indifferentiæ per bonum Signum & Planetam eſt convertibilis in bonum, & per malum in malum: unde quia eſt convertibilis in malum, *ipſe eſt deceptor Alchimiſtarum, quia marſupia evacuat, & ipſos facit induere tunicas laceratas, & operationes manuum annihilat*, Doctor Illum. in Lib. de Reg. San. & Infirm. Diſt. 2. de Conj. Gem.: ſed quando *in domo Arietis ſibi invicem obviant Sol, Venus & Mercurius, tunc ſequitur bona fortuna* NB. *per formam & materiam; & hæc Conſtellatio eſt bona Alchimiſtis & Medicis &c., quia Mercurius eſt convertibilis in bonum per bonam actionem Solis, & bonam paſſionem Veneris*, Doctor Illum. in Lib. Aſtron. p. 3. c. 1. conj. 21.; & hæc Conſtellatio eſt *ad rubeum*, ſequens autem *ad album*, ſcilicet „cùm Cancer, Venus, Mercurius & Luna „ſibi invicem obviant, tunc enim faciunt „hanc Figuram D. D. D., & D. habet tri„plicem fortunam, item quadruplicem ra„tione Mercurii, qui eſt Planeta converti„bilis; & ideo D. eſt in majori bona fortu„na, in qua poſſit eſſe; & hanc Conſtella„tionem multùm diligunt Alchimiſtæ, *quia in ipſa Argentum vivum habet bonam fortunam, & color albus ſimiliter*, Doctor Illum. p. 3. cap. 4. conj. 25.

Tempus eſt, Fili, ut receptum canamus, nam pondus diei & æſtûs tulimus in opere hujus ſeptenarii; unde quietem aſpiramus opere in ſeptenario numero jam tandem completo: & quia convenit, quòd finis ſit nobilior, perfectior & excellentior, quàm principium & medium (ſecundùm quòd ſignificat definitio finîs, & nobis exemplum dedit ſupremus Artifex in productione totius hujus fabricæ corporeæ) idcirco aſcendentes à quaternario ad quinarium, vel à ſenario ad ſeptenarium, quod idem eſt (prout in hac Aſtronomia probavimus per ſequentem cameram [C. A., B. B., D. D., A. B. C. D.]) ponemus in fine hujus Aſtronomiæ & totius Capitis tertii Quintam Eſſentiam omnium Secretorum per Quintam Eſſentiam ſeu Cœlum Libri Aſtronomiæ extractam, complectentem in ſe omnia ſequentia Arcana.

Primò: Artem memorandi, de qua ſuprà dixi in *Introitu Capitis 3. fol. 57. §. Quis, quæſo*; hac enim mediante retinebis in memoria omnia Secreta Artis in his ſeptem Inſtrumentis patefacta

Secundò: Artem pronunciandi ſeu recitandi quotcunque nomina, rationes vel demonſtrationes; ad quæ duo ritè peragenda convenit ſcire duas ſequentes Artes tanquam media, videlicet

Tertiò: Artem aſcendendi & deſcendendi.

Quartò: Artem evacuandi & multiplicandi.

Fili, ſi omnia hæc quatuor Arcana addiſcere cupis, nullibi clariùs revelata invenies, quàm in *Libro dicto Aſtronomiæ:* igitur „vade ad quintum ſubjectum (dictum „Cœlum) per B. C. D. ſignificatum in Libro „ſeptem Planetarum (ſcilicet Aſtronomiæ) „quoniam ibi videbis mirabilia, quia ibi „tractavimus miraculoſè, & notitiam ha„bebis omnium entium naturalium, Doctor Illum. in Lib. ad Mem. conf.: obſerva igitur, quòd in ſecunda Parte primæ Partis dictæ Aſtronomiæ poſui decem Quæſtiones, ſcilicet *utrùm, quid, de quo &c.*, & octodecim Principia meæ Artis Generalis, quæ more ſolito ſignificavi per literas alphabeti, ſcilicet B. C. D. &c., cuilibet literæ applicando tria ſignificata, *cùm intellectus per unam literam habentem plura ſignificata ſit generalior, & in memoria poſſit recipere plura ſignificata, quàm per aliam largo modo ſumptam*, Doctor Illum. ibid. Et hic eſt ille lapis pretioſus poſitus in fundamento, cui innititur, & à quo ſuſtentatur totum ædificium meæ Artis, quem reprobaverunt ædificantes, hoc eſt, Commentatores quidam, ignorantes hoc Secretum, cùm debuiſſent ſummopere laudare & admirari: nam ſicut Natura nobis revelat in unitate unius ſubjecti naturalis multas diſtinctas & mirabiles proprietates, conſulens noſtræ memoriæ, conſervando differentiam illarum in concordantia unitatis (ût vides in uno lapide, in quo ſinè confuſione uniuntur ponderoſitas, opacitas, frigiditas, denſitas, duricies, color, friabilitas & plures aliæ) ſic mea Ars perpetua Naturæ imitatrix adaptans literas artificiales univerſales literis naturalibus univerſalibus ſub compendio & ſinè ulla confuſione revelat intellectui, & concredit memoriæ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

moriæ ſub unitate unius literæ univerſalis magnam multitudinem particularium in illa adunatorum: hoc autem ſignificat litera & metaphora Cœli, cujus Secreta in dicta Aſtronomia per Principia meæ Artis expoſui: nam quemadmodum per præfata principia illic talia explicavi ac demonſtravi, quæ à nemine antiquorum Sapientum antè me tacta ſunt, ſic oſtendi, in uno hoc Cœlo omnia particularia Principia Artis tanquam in primo Chaos eſſe concluſa, ſicut in eodem in potentia continentur omnia particularia Principia naturæ quatuor Elementorum: quicunque igitur in dicto Libro meditando, legendo & lectiones repetendo ac cum aliis meis libris combinando ad Secreta hujus Cœli admiſſus fuerit, mirabilem Artem memorandi miniſterio Naturæ & Artis hujus Cœli abſque dubio conſequetur, quâ ratione naturalis ordinis *habet Scalam aſcendendi & deſcendendi de omninò generali ad omninò ſpeciale, & de omninò ſpeciali ad omninò generale*, Doctor Illum. ibid., non tantùm memorando, ſed etiam operando mediante dicto Cœlo, ût ſuprà demonſtravimus.

Ex hac verò Arte memorandi primitùs poſſeſsâ neceſſariò tibi obveniet Ars pronunciandi, ſi motum hujus Cœli inſequéris formando quæſtiones & reſolvendo: hoc quippe Cœlum eſt adeò nobile, generale & artificioſum, quòd non ſolùm per ejus decem quæſtiones generales formari poteſt omnis quæſtio particularis, ſed etiam ejusdem ſolutio (út in hoc *Capite tertio* jam probavi) & nunc ſigillando hoc Caput ſigillo hoc maximo in ſequenti exemplo exprimam.

„Primò igitur per primam ſpeciem no„minis *quid* poteris certas quæſtiones, ſive „rationes, ſive alia, quæcunque volueris, „recitare, *evacuando ſecundam figuram* de his, „quæ continet; per ſecundam verò ſpeciem „poteris in duplo reſpondere ſeu recitare, „& hoc *per evacuationem tertiæ, & multipli„cationem primæ figuræ:* & ſi per primam tu „recitas duo vel tria nomina vel rationes, „per ſecundam poteris quadraginta vel ſe„xaginta recitare, & hoc ſemper *per eva„cuationem & multiplicationem*; eſt tamen „multùm difficile, niſi ſit homo ingenio„ſus & multùm ſubtilis, & non ruralis: per „tertiam verò poteris centum, *evacuando „primam, & multiplicando ſecundam*; & ita „de aliis poteris habere cognitionem, ſicut „de iſta: & quoniam mirabile eſt, quòd „quis poſſit retinere centum rationes, & „ipſas, dum locus fuerit, recitare, certè „hoc auro comparari non poteſt: ergò qui „ſcientiam habere affectat, & univerſalis „eſſe ad omnia deſiderat, circa iſtum Tra„ctatum laboret cum diligentia toto poſſe, „quoniam ſinè dubio ſcientior erit aliis.

„Quare firmiter & ferventer ſtude „prædictas ſpecies in prælibato Libro ſeptẽ „Planetarum, quia nunquam eris ſtuden„do defeſſus, imò eris gaudio & lætitiâ ple„nus. *In dicto Libro multa ſunt ſtudenti neceſſaria, quæ, ſi nota eſſent, & bene intellecta, non poſſent ullo modo æſtimari*; „ideo conſulo „cuicunque, ut iſtum habeat præ manibus „& præ oculis ſuæ mentis, Doctor Illum. in fine dicti Libri.

Diſc. Sigillare & aperire ſunt oppoſita: unde (ignoſce, Pater) vereor, ne ſub hac litera lateat ſigillata aliqua metaphora, quam, ni fallor, tegit *methodus evacuandi & multiplicandi rationes*, adeò obſcura viſa tuis Commentatoribus: non enim Artem multiplicandi rationes tanti faciendam putem, ut nullo modo æſtimari poſſit, vel omni modo occultari debeat. Mag. mirum, ſi hæc olfacis, poſtquam in *mea Rhetorica* tantâ claritate præceſſit expoſitio totius modi evacuandi & multiplicandi Naturæ: igitur Natura præcedit Artem evacuando & multiplicando res, & Ars ſequitur Naturam evacuando & multiplicando rationes: literam dat Ars, metaphoram Natura, utramq; occultavi & revelavi ſub una figura, prior eſt nobilis, poſterior nobilior; priorẽ omnibus notam cuperẽ, ſed quia Secreta unius neceſſariò revelant Secreta alterius, ideo coactus fui abſcondere utramque: vos, Filii, ſi legitimi Hæredes eſſe vultis, à *Teſtamento* & *Codicillo* meo petite, quod hìc deficit; his *Diſt. 3. Lib. Quintæ Eſſentiæ* jungite, & totum Cœlum Aſtronomiæ erit vobis apertum.

Pro Mantiſſa Aſtronomiæ naturalis & intellectualis proponá curioſum Problema de Aſtronomia artificiali & ſenſuali: quæritur itaq; „*Utrùm ſit poſſibilis mutua Devictio perpetua aliquot numero parium & actione æqualium Potentiarum?*

Solutionem ſignificabit Metaphora ſequentis Figuræ.

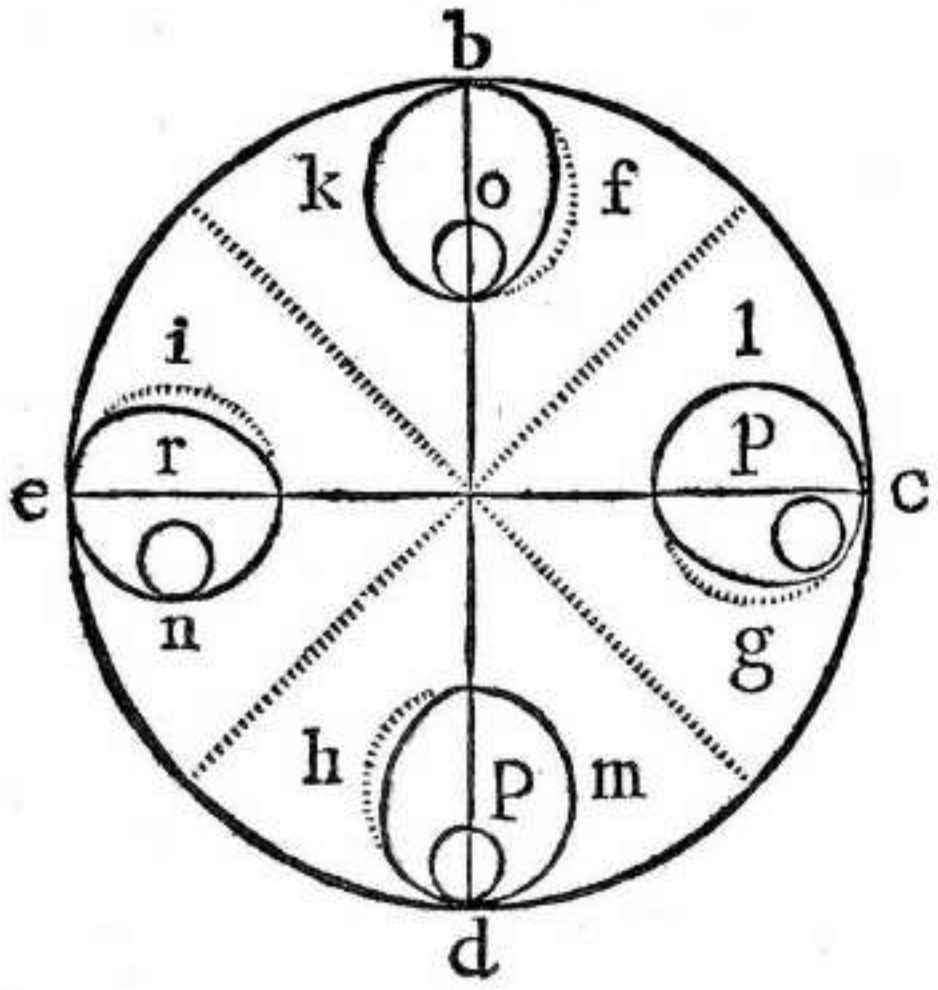
Significatio literarum.

b. c. d. e. Circulus.
f. g. h. i. quatuor ſemi-Ellipſes.
k. l. m. n. quatuor ſemi-Circuli.
o. p. q. r. quatuor Potentiæ mutuò ſe devincentes.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Figura
Mutuæ & Perpetuæ Devictionis.

CAPUT IV.

De Secreto Potentiæ & Adaptationis ejus ad Objectum.

QUemadmodum color eſt objectum potentiæ viſivæ, ſic veritas eſt objectum potentiæ intellectivæ ; & quemadmodum lux ſenſualis eſt medium, per quod potentia viſiva habilitatur & proportionatur ad capiendum ſuum objectum, ſic lux intellectualis eſt medium, per quod potentia intellectiva habilitatur & proportionatur ad capiendum ſuum objectum: unde quia tota certitudo, infallibilitas, neceſſitas, claritas & evidentia videndi & cognoſcendi, & per conſequens demonſtrandi, deſumitur à natura & proportione horum trium ad invicem, convenit habere exactam notitiam de natura & habitudine horum trium ad invicem; nam quantò major erit habitudo & proportio omnium trium ad ſe mutuò, tantò major erit certitudo, infallibilitas, claritas, evidentia &c.

Manifeſtum eſt, quòd magnitudo objecti & magnitudo potentiæ quandoq; ſunt adeò improportionatæ ad invicem, quòd ratione majoritatis unius & minoritatis alterius potentia non poteſt verſari circa objectum; nam ſi potentia eſt nimìs remiſſa, & objectum nimìs intenſum, vel potentia nimìs parva, & objectum nimìs magnum, eſt impoſſibile, quòd potentia poſſit agere in objectum, aut illud perfectè recipere; quod patet in potentia finita, & objecto infinito: „ nam ſicut ſplendor ſolis in ſua totalitate eſt „ multò major, quàm noſtri oculi poſſint „ recipere, ſic poteſtas, ſapientia & volun„ tas, quas DEUS habet in ſe ipſò, ſunt „ multò majores ſinè omni comparatione, „ quàm ſit poteſtas, ſapientia & voluntas, „ quas intellectus poteſt intelligere in DEO „ per poteſtatem, ſapientiam & voluntatem, quas intelligit in DEO per creaturas: „ quia ſi totum ſplendorem ſolis, qui eſt „ res finita, non poſſumus recipere (ſi enim „ totum reciperemus, videremus omnia „ loca mundi, in quæ ſol emittit ſuos radios „ & ſuum ſplendorem) quantò minùs intel„ lectus, qui eſt creatura finita, poteſt „ intelligere totam poteſtatem, ſapientiam „ & voluntatem, quas DEUS habet in ſe ipſo.

„ Unde quando memoria ſic recolit, „ noſter intellectus intelligit, quòd, ſi non „ poteſt intelligere totam poteſtatem, ſa„ pientiam & voluntatem, quas DEUS de„ monſtrat de ſe ipſo creaturis, quam pote„ ſtatem, ſapientiam & voluntatem non „ poſſunt totas recipere, per hoc, quia ſunt „ res finitæ (quia ſi totas reciperent, conve„ niret, quòd eſſent infinitæ, vel conve„ niret, quòd poteſtas, ſapientia & volun„ tas DEI eſſent finitæ) quantò minùs noſter „ intellectus poteſt aſcendere ad cognoſcen„ dam totam poteſtatem, ſapientiam & vo„ luntatem, quas DEUS habet in ſe ipſo: „ unde cùm hoc ita ſit, ſicut oculi magis vi„ dent, & poſſunt meliùs uti ſuâ virtute „ viſivâ, quando non directè aſpiciunt „ ſolem, quàm quando illum directè aſpi„ ciunt, ſic oculi intellectuales meliùs poſ„ ſunt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„ſunt videre, quando vident poteſtatem, „ſapientiam & voluntatem DEI in creatu- „ris, quàm quando illas vident tantùm in „ipſo; quia ſicut propter magnam debili- „tatem oculorum corporalium & propter „magnam influentiam ſplendoris ſolis ocu- „li non poſſunt tam bene videre, quando „aſpiciunt ſolem, quàm quando viſum di- „rigunt in aliam partem, ſic propter mag- „nam influentiam virtutis, quæ eſt in po- „teſtate, ſapientia & voluntate DEI, intel- „lectus non poteſt tam bene intelligere, nec „memoria recolere illas, quando illas vi- „dent in DEO tantùm, quàm quando eas „vident in creaturis.

„Quando intellectus intelligit, quòd „multò meliùs percipit dictas Dignitates „DEI per hoc, in quo creaturæ illas repræ- „ſentant, quàm quando DEUM intelligit „ſinè repræſentatione creaturarum, tunc „memoria recolit, quòd ſicut ſol habet ma- „jorem ſplendorem in ſe ipſo, quàm in lo- „cis, in quæ oculi diriguntur, abſque eo, „quòd ſolem directè aſpiciant, ſic intelligit, „quòd major eſt poteſtas, ſapientia & vo- „luntas in DEO, quantò minùs eas poteſt „intelligere, quàm ſit poteſtas, ſapientia & „voluntas, quas in creaturis de DEO po- „teſt percipere & intelligere: unde dum „memoria recolit iſta de intellectu & de „poteſtate, ſapientia & voluntate DEI, in- „tellectus intelligit, quòd ſicut duo infan- „tes parvuli, qui adhuc neſciunt bene lo- „qui, ſe mutuò meliùs intelligunt, quàm „illos intelligant homines adulti, ſic intel- „lectus, qui eſt ens finitum & terminatum, „meliùs convenit & ſe habet ad intelligen- „das dictas Dignitates in hoc, quod de illis „creaturæ poſſunt recipere, quàm cum ip- „ſis Dignitatibus, quas non poſſunt reci- „pere: nam ſicut motus meliùs convenit „cum animali, quàm albedo, ſic intelle- „ctus, qui eſt ens finitum, meliùs conve- „nit ad intelligendam rem infinitam per „rem finitam, quàm rem infinitam per „ſuammet infinitatem, Doctor Illum. Vol. 3. Lib. 5. Contempl. cap. 352.

Ex hactenus dictis, Fili, potes deſumere modum & ordinem, quem intellectus noſter debet tenere, quando occupatur circa ſuum ſupremum Objectum: unde quando fit quæſtio: *Utrùm in via poſſimus habere primitivam, veram & neceſſariam Scientiam de Eſſentia DEI?* Doctor Illum. in Lib. de Arte DEI Diſt. 5. de Reg., & non ſolùm de Eſſentia DEI, ſed etiam *Utrùm humanus Intellectus poſſit habere Scientiam de ſumma Differentia divinarum Perſonarum?* Doctor Illum. dicto Lib. Diſt. 19. de Appl. 13. Diſt.: „antequam reſpondeamus, volumus adducere „iſtud exemplum. Quidam homo tenet „lilium in manu, in alia verò manu tenet „ſpeculum; quando reſpicit albedinem li- „lii, primitivè, verè & neceſſariò videt ip- „ſam albedinem, dum ipſam videt; *primi- „tivè* dico, quia non videt ipſam per ſimi- „litudinem; *verè*, quia ſenſus verè de ipſa „judicat; *neceſſariò*, quia viſus aliter ſe non „poſſet habere, dum videt ipſam: ſed quan- „do reſpicit ſpeculum, videt ſimilitudinem „lilii; & albedo, quam videt in ſpeculo, „non eſt primitiva, quia eſt ſimilitudina- „ria; eſt tamen primitiva, vera & neceſſa- „ria ſimilitudo, & eſt ita primitiva, vera „& neceſſaria ſimilitudo, quòd aliter ſe non „poteſt habere, dum videtur: talis albedo „viſa in ſpeculo non eſt ita intenſè viſa, ſicut „albedo lilii facietenus; & quilibet hoc po- „teſt tentare: & ratio hujus eſt, quia in ſpe- „culo non eſt realis & naturalis, ſed facie- „tenus eſt realis & naturalis; & ideo in ſpe- „culo eſt ſignum primitivum, verum, ne- „ceſſarium & reale, attamen reſpectu realis „albedinis eſt per poſteriùs; & in quantum „albedo eſt realiter facietenus, eſt per priùs.

„Et ſic per iſtud exemplum reſpondeo „ad quæſtionem, quòd in via intellectus „facit primitivam, veram & neceſſariam „ſcientiam de Eſſentia DEI quoad poſte- „riùs &c., in patria verò videbimus quoad „priùs; aliter nullum ſignum eſſet primiti- „vum, verum & neceſſarium ſignificati; „quod eſt impoſſibile, Doctor Illum. ſu- prad. Diſt. 5.

Ne autem me accuſes de errore, quem mihi affingunt quidam Doctores de mea Doctrina malè informati, quaſi intellectus humanus ſolis viribus naturalibus poſſet habere ſcientiam, vel facere demonſtrationem de Eſſentia, Unitate & Trinitate DEI, clariùs tibi exponam medium ſeu inſtrumentum, per quod dictus intellectus habituatur & proportionatur ad recipiendum ſupremum Objectum: ſcias igitur, quòd ſint *tres gradus* intelligendi, *poſitivus*, *comparativus* & *ſuperlativus* in hac via; & quot ſunt gradus intelligendi, tot ſunt gradus medii ſeu inſtrumenti ad intelligendum; & quot ſunt gradus medii, tot ſunt gradus extremorum, ſcilicet potentiæ & objecti: gradus poſi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

positivus est *naturalis*, gradus superlativus est *supernaturalis*, gradus comparativus est medius inter utrumque, participans de natura utriusque: unde sicut proportio objecti naturalîs exigit, ut possit recipi, potentiam & medium naturale, sic proportio objecti supernaturalîs requirit, ut possit recipi, potentiam & medium supernaturale, & sic medium media.

Disc. Quid est ergò illud medium seu instrumentum, & quinam sunt gradus ejus? Mag. nil aliud quàm lumen seu habitus Fidei; „ quia habitus Fidei disponit lumen „ Scientiæ intellectui, per quod intelligat „ &c., sicut lux disponit aërem ipsum il„ luminando & de se habituando, ut visus „ habeat naturalem potentiam ad viden„ dum objectum. Doctor Illum. in Arte DEI Dist. 29. de Appl. 6. Dist.

Tres verò *Gradus* hujus luminis sunt gradus positivus, comparativus & superlativus: „ *positivus* stat per credere absolutè, sicut „ homo, qui multa credit; credere autem „ est actus ipsius intellectûs, qui credit hoc, „ quod non intelligit: *comparativus* ponit „ habitum Fidei ad credendum in DEUM „ & suam Trinitatem, bonitatem, magnitu„ dinem &c.; & quia gradus comparativus „ consistit inter gradum positivum & su„ perlativum, credere in gradu comparati„ vo est aliquantulùm in plus, quàm in po„ sitivo, quod disponit & præparat intelli„ gere DEUM & suam Unitatem, Trinita„ tem &c., & per illam dispositionem ip„ sum credere participat aliquantulùm cum „ intelligere, eò quia est præparatum: cre„ dere in *gradu superlativo* positum est ænig„ maticum extra dubitationem positum, eò „ quia est summum signum circa lucem, „ sicut aurora, quæ participat cum nocte & „ die; & per tale credere in via mediante „ gratiâ DEI cognoscimus, quòd DEUS „ non est lapis nec planta, & sic de aliis; & „ hoc cognoscimus per hoc, quia in ænig„ mate credimus, & aliquantulùm intelligi„ mus hoc, quod DEUS est, & suam boni„ tatem, Trinitatem &c., sinè qua cog„ nitione assertivè negare non possemus, „ DEUM non esse lapidem nec plantam, & „ sic de aliis; quia unum ignotum non cog„ noscitur per aliud ignotum. Doctor Illum. in Arte DEI Dist. 30. p. 2. cap. Credo.

Ad solvendas igitur dictas duas Quæstiones „ respondeo distinguendo secun„ dùm gradum comparationis, dicendo sic: „ sicut humanus intellectus, dum est in po„ sitivo gradu quoad suum modum natu„ ralem intelligendi, suppositò, quòd sit „ grammaticus, & non logicus, non potest „ esse in gradu comparativo, usquequò sit „ logicus; transit ergò de gradu positivo in „ gradum comparativum per habitum Lo„ gicæ: à simili intellectus humanus, quo„ ad suam naturam, est in gradu positivo, „ sed quando ei additur habitus Fidei, tran„ sit ad gradum comparativum intelligen„ di, in quo facit scientiam de differentia „ divinarum Personarum, illâ scientiâ exi„ stente inter gradum positivum & gradum „ superlativum; sed quoad gradum positi„ vum per priùs, & quoad gradum superla„ tivum per posteriùs, in quo gradu com„ parativo sapit naturam utriusque, eò quia „ est in medio eorum; & sic est apprehen„ dens, & non comprehendens: veruntа„ men convenit, quòd discurrat, mediante „ gratiâ habitûs Fidei à DEO datæ, per 13. „ Distinctionem mei Libri de Arte DEI &c. Doctor Illum. ibid. Dist. 29. de Appl. 13. Dist.

Et ne aliquid desit ad complementum Revelationis hujus pulcherrimi & utilissimi Secreti, addam insuper modum, quo potentia intellectiva operatur sûb habitu luminis Fidei ad investigandum, inveniendum & demonstrandum suum objectum supernaturale. „ Quando Intellectus est investiga„ tivus cum lumine Fidei (sicut dixit Isaias, „ nisi credideritis, non intelligetis) & tran„ sit ad intelligendum definitiones Naturæ „ divinæ & æternitatis, applicando ad ipsas „ definitiones primam & secundam regu„ lam, etiam definitiones bonitatis, ma„ gnitudinis &c., tunc intellectus cum lu„ mine Fidei & cum prædictis definitioni„ bus & regulis est venativus & successivus, „ quousque verè & necessariò attingit in„ telligendo & demonstrando, quòd Natu„ ra divina est æterna, & non nova, sic & „ multò meliùs habitus Fidei est perma„ nens, sicut habitus luminis in aëre illu„ minato, quando visus attingit coloratum: „ & in isto passu cognoscit intellectus, & „ credit, quòd Natura divina est æterna; „ sed quoad unum modum credit, & quo„ ad alium intelligit; & sic quando fit ista „ quæstio: *Utrùm Natura divina sit æter„ na*? possunt applicari definitiones præ„ dictæ ad propositum, sicut dictum est: „ *Natura divina non est natura lapidis* (& hoc in-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„ intellectus credit, quando non est succes-
„ sivus, neque scit, quid sit Natura divina,
„ nec natura lapidis ; sed credere disponit
„ ei, ut habeat intelligere) tunc intellectus
„ transit ad definitionem Naturæ divinæ &
„ naturæ lapidis, applicando istis definitio-
„ nibus primam & secundam regulam , &
„ definitionem magnitudinis, bonitatis &c.;
„ & tunc verè & necessariò cum istis prædi-
„ ctis primitivis principiis cognoscit, quòd
„ Natura divina non est natura lapidis, re-
„ manente habitu Fidei, qui primò fuit, &
„ est antecedens , intelligere verò conse-
„ quens, quia est successivum : etiam cre-
„ dere est per priùs, quia est magìs inten-
„ sum, quàm intelligere ; quia credere non
„ est successivum , intelligere verò sic ; &
„ ideo credere & intelligere sunt in eodem
„ tempore , sed quodlibet diversimodè :
„ veruntamen quia credere est, ut sit intel-
„ ligere, & non è converso, respectu finîs
„ intelligere est per priùs , & credere per
„ posteriùs ; & de hoc habemus experien-
„ tiam, quia per credere non ita perfectè
„ quiescimus, sicut per intelligere : dico
„ tamen respectivè quoad conversionem ;
„ nam credere est, ut sit intelligere, & in-
„ telligere non est, ut sit credere. Doctor
Illum. in dicto Lib. Dist 29. de Appl. 6. Dist.

Disc. In tanta luce adhuc tenebras pa-tior, Pater, nam, si bene percepi tua dicta, puto, ad quæstionem : *Utrùm Theologia sit Scientia?* non aliter responderi posse, quàm
„ quòd quoad gradum positivum non sit
„ scientia, sed quoad gradum comparati-
„ vum sit scientia probativa, & quoad gra-
„ dum superlativum sit scientia demon-
„ strativa , Doctor Illum. ibid. Dist. 30. de Quæst. de qu. 2. Dist.: quòd si sic est, non video, quomodo verificentur superiùs asser-ta, scilicet, *quòd, Deum esse , sit demonstrabile magìs necessariâ demonstratione , quàm sit aliqua demonstratio mathematica :* si enim hoc ita esset, nemo posset calumniari tuas de-monstrationes de Trinitate , Incarnatione & aliis Articulis , quod tamen fit, & qui-dem à Catholicis Doctoribus Ecclesiasticis & Religiosis.

Mag. *Quemadmodum DEUS permittit, quòd homo possit peccare, ad hoc, ut non corrum-patur liberum arbitrium, ita DEUS permittit, quòd demonstrationes Trinitatis & Incarnationis & aliorum Articulorum possint calumniari per a-liquas falsas similitudines destructibiles ; & hoc DEUS permittit, adhoc, ut homo sit liber ad cre-dendum vel intelligendum Articulos; quia si Arti-culi essent ita demonstrabiles, quòd non possent calumniari,* NB. *non esset Fides per illos Arti-culos in homine, nec humanus intellectus esset ita exaltatus in intelligendo illos, quia essent ratio-nes grossæ & paucæ subtilitatis* : „ & quia sunt
„ multùm difficiles intellectu, ideo supre-
„ mum Bonum voluit, quòd homines, qui
„ non habent subtilem intellectum, & qui
„ sunt occupati in rebus temporalibus, pos-
„ sent uti Fide ; & homines subtiles, & qui
„ relinquunt bona temporalia, possint in-
„ telligere Articulos, & per illos possit illo-
„ rum intellectus exaltari, ad hoc, ut illos
„ melìùs contemplentur, & ut possint diri-
„ gere homines simplices, & inducere Infi-deles ad viam veritatis. Doctor Illum. Lib. 4. Mir. Dem. in Prol. 5. Cond. fol. 166. Tom. 2. Ex quibus dictis vides etiã, Fili, quàm iniquè mei Adversarii mihi imputarint, quasi do-cuissem, Fidem Viris doctis non esse necessa-riam, sed tantùm rusticis & plebeis.

Disc. Supersunt alia duo, quæ non ca-pio, *primò*, quomodo tua Ars possit esse uti-lis ad conversionem illorum, qui verâ Fide carent, cùm per te sinè habitu Fidei super-naturalîs de DEO non possit fieri demon-stratio non solùm de Trinitate, sed ne qui-dem de Existentia & Unitate DEI : *secundò*, posito, quòd aliquis Saracenus vel Gentilis didicisset tuam Artem Demonstrativam vel Inventivam earumque Lecturas, & in illis legeret demonstrationes de Existentia & U-nitate DEI, vel de Productione, quæ est in DEO, vel si ex combinatione principiorum per Artem facta ipsemet eliceret tales de-monstrationes, quæro, an propter defectum Fidei tales demonstrationes perderent suam naturam in tali Gentili vel Saraceno ? si e-nim perdunt , quid proderit illi tua Ars ? & quomodo subsistunt, quæ tu de tua Arte promittis in multis tuorum Librorum? præ-sertim in dicta Arte Demonst. Dist. 3. Modo 7. de *Dirigere* fol. 47. Tom. 3., scilicet, quòd
„ hæc Ars sit intentione dirigendi illos, qui
„ erroribus subjacent , indigentes Arte &
„ Doctrinâ, quibus in veritatis semitam di-
„ rigantur, quia ipsa Ars communis est om-
„ nibus, Gentilibus, Judæis, Christianis &
„ Saracenis atque omnibus Gentibus, de qua-
„ cunque lege sint sive secta. Hoc enim
„ est, quia principia hujus Artis sunt gene-
„ ralissima, quibus principiis perpendi po-
„ test manifestè, qualis populus in veritate
„ permanet, vel qualis populus ab errori-bus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„ bus detinetur. Hæc enim Ars doctri-
„ nam exhibet, quomodo populus exiſtens
„ in veritate poteſt per DEI auxilium ad
„ veritatem ducere populum, qui ſuis ex-
„ cæcatur erroribus contra veritatem.

Mag. Fili, natura fecit in oculo retinam nigram & obſcuram, ut in illa ſpecies lucis & coloris magìs diſtinctè exprimerentur, ſic in intellectu ſunt tenebræ ignorantiæ & dubiorum, ut Lux ſcientiæ in illo clariùs eluceſceret: tu ſuprà audiviſti à me, quòd ſint tres gradus Fidei, & quia Fides aliquo modo convenit cum obſcuritate, ignorantia & tenebris, ût ſignificavi in *prima Demonſtrat. Lib. 1. de Mir. Dem.*, tot ſunt gradus demonſtrationis, quot ſunt gradus Fidei; & hoc neceſſariò, quia cùm DEUS ſit lux, & in eo tenebræ non ſint ullæ, ſi feciſſet plures gradus tenebrarum, quàm lucis, ſequeretur, quòd ſuprema Lux magìs concordaret cum tenebris, quàm cum luce; & ſi hoc ita eſſet, ſuprema Lux eſſet contraria ſibi ipſi; & hoc eſt impoſſibile: ſunt igitur *tres Gradus Demonſtrationis, hoc eſt, Demonſtratio ſenſualis, Demonſtratio intellectualis de re finita, Demonſtratio intellectualis de re infinita:* „ ſecundus gradus „ eſt de majori neceſſitate, quàm primus, & „ tertius, quàm ſecundus, Doctor Illum. in Lib. Mir. Dem. Lib. 2. cap. 13. fol. 35. Tom. 2. Primus horum graduum eſt naturalis tantùm, & huic reſpondet primus gradus Fidei, ſcilicet naturalis tantùm; tertius eſt ſupernaturalis, & huic proportionatur tertius gradus Fidei ſupernaturalis; ſecundus eſt medius inter utrumque, cui competit ſecundus gradus Fidei medius inter utrumque: quilibet horum graduum ſubdividitur iterum in quatuor gradus, quos habes in *quarta Conditione Prologi dicti primi Libri*; pro quorum omnium meliori intelligentiâ brevitatis cauſâ te remittere compellor ad dicta loca & capita Libri, præſertim verò ad *Caput 27. Lib. 2.*, ubi talia expono de *Demonſtratione ſupernaturali*, quæ in nullo alio Scriptore invenies: ex quibus colliges, me non aufferre Demonſtrationibus naturalibus ſuam proprietatem & naturam, quaſi non eſſent demonſtrationes; ſed quia à me illic comparantur ad altiores gradus demonſtrandi, meritò reſpectu illorum ne quidem demonſtrationis nomen merentur, quamvìs tales revera ſint, ſicut lux candelæ lucente ſole ſenſum lucis perdit, quamvìs lucere non deſinat: unde cùm DEUS non ſolùm ſit ſuprema Lux, ſed etiam ratione ſuæ univerſalitatis ſit lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, manifeſtum eſt, quòd quivis intellectus humanus ſecundùm menſuram ſuæ capacitatis participet de hac Luce ſuprema, ſinè qua non poſſet formare ullam demonſtrationem ne quidem naturalem, v. g. *quòd totum eſſet plus, quàm ſua pars*: ſi igitur intellectus creatus per ſupremum Lumen illuminatur, ut ſuo lumine naturali habituato (ſic loquendo) de lumine ſupernaturali poſſit facere demonſtrationem naturalem de toto & parte, & de aliis rebus creatis, manifeſtum eſt, quòd poſſit facere demonſtrationem naturalem ſub eodem lumine de ſuo Creatore; *quia ſi de toto & de parte, quæ ſunt res creatæ, fit comparatio demonſtrativa, quantò magìs de virtutibus increatis & de Creatura meliori & nobiliori, quàm ſint omnes aliæ creaturæ, poteſt fieri demonſtratio*, Doctor Illum. in Lib. 4. Mir. Dem. cap. 26. n. 6. fol. 211. Tom. 2: quia ſi non, ſequeretur, quòd DEUS magìs ordinaſſet influxum ſui luminis in intellectum humanum ad cognitionem ſuæ creaturæ, quàm ad cognitionem ſui ipſius; & hoc eſt impoſſibile: quia omnis perfectio, quæ eſt in creatura, eſt naturalis ſignificatio ſui Creatoris, ût ſuprà dixi in *Secreto Grammaticæ*: imò, Fili, ſi fas eſt dicere, faciliùs homo naturaliter poteſt habere demonſtrationem de DEO ſuo, quàm de quavis creatura; quia in omni creatura ſunt veſtigia lucis abſconditæ Divinitatis, quæ tegi non valent, non autem quælibet creatura eſt in altera: „amabilis fili, omnes creaturæ ſignificant & homini repræſentant bonitatem, „ nobilitatem & poteſtatem DEI, unde cùm „ humanus intellectus agnoſcit demonſtra- „ tionem, quam de DEO faciunt creaturæ, „ tunc illuſtratur divino fulgore S. Spiritûs, Doctor Illum. in Lib. Doct. Puer. cap. de Dono Scient. Et quòd hoc verum ſit, quod dico, teſtatur ipſa ſacra Scriptura de Gentilibus & Idololatris; *ſi enim tantùm potuerunt ſcire, ut poſſent æſtimare ſæculum, quomodo hujus Dominum non faciliùs invenerunt?* Sap. cap. 13. v. 9. *à magnitudine enim ſpeciei & creaturæ cognoſcibiliter poterit Creator horum videri*, ibid. v. 5.: quòd autem hæc cognitio fuerit naturalis tantùm, quamvìs lumine ſupernaturali concurrente & influente in lumen naturale intellectûs dilus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lus in Epiſtola ad Romanos cap. 1., reprehendens illos, *qui veritatem DEI in injuſtitia detinent* v. 18.; *quia quod notum eſt DEI, manifeſtum eſt in illis, DEUS enim illis manifeſtavit*: & ut oſtenderet, quâ viâ DEUS illis manifeſtaverit, ſtatim ſubdit v. 20., *inviſibilia enim ipſius à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque ejus virtus & Divinitas, ut ſint inexcuſabiles; quia cùm cognoviſſent DEUM, non ſicut DEUM glorificaverunt &c. v. 21.:* hæc ferè iisdem verbis referuntur in Lib. Sap. dicto cap. 13. v. ſuprà cit.: certè hanc cognitionem non adepti ſunt ſub habitu Fidei ſupernaturalis, cùm fuerint Infideles & Idololatræ, ût Apoſtolus apertè docet dicto loco in verſibus ſequentibus: ergò erat ſcientia naturalis, lumine ſupernaturali ſe modificante (ût ſic dicam) ſub lumine intellectûs horum Gentilium, ut illos per hanc ſufficientem gratiam paulatim alliceret ad præbendum aſſenſum, & quidem tam clarâ & manifeſtâ demonſtratione naturali, ut illi reſiſtendo eſſent inexcuſabiles.

Ut autem noſcas, Fili, quæ & qualia ſint illa inviſibilia, quorum DEUS ſimilitudines & ſignificata poſuit in natura, & quæ naturaliter per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpicerentur, dabo tibi quædam exempla de Secretis Philoſophorum excerpta, quæ Magiſter Sententiarum commemorat in ſua *Margarita pretioſa cap. 6.*, *in quo oſtendit, quòd hæc Ars* (meæ Secretæ Philoſophiæ & antiquorum Sapientum) *ſit naturalis, & ſit divina, & quòd per ipſam Philoſophi antiqui fuerunt Vates de futuris Miraculis divinis*: „ per hanc enim Artem cognove„ runt, diem judicii & conſumationis ſæcu„ li debere venire, & mortuorum reſurrec„ tionem in ipſa, glorificationem corporis, „ incorruptibilitatem, luciditatem, ſubtili„ tatem &c. Similiter per hanc Artem „ cognoverunt & judicaverunt antiqui Phi„ loſophi hujus Artis, Virginem debere „ concipere & parere; nam in opere il„ lorum eſt conceptio ſimilis Conceptio„ ni Virginis, quæ absque viro concipit, „ quod eſſe non poteſt niſi miraculosè &c; „ & in partu hoc Philoſophico fit partus ſi„ milis partui Virginis, quia poſt partum „ manet Virgo, ût priùs ante conceptio„ nem, quod etiam non poteſt eſſe ſinè mi„ raculo. Adhuc quoque noverunt, quòd „ DEUS fieri debeat Homo; nam in com„ plemento hujus operis generans & gene„ ratum fiunt omninò unum: unde quia „ hanc rem ſic miraculoſam viderunt, ju„ dicaverunt etiam, Creatorem cum crea„ tura fieri debere unum, & præſertim cum „ homine, propter majorem ſimilitudinem „ & imaginem. Similiter de Platone te„ ſtatur S. Auguſtinus in ſumma Confeſ„ ſionum, quæ ſuprà in Authoritatibus jam „ notaſti de Evangelio S. Joannis. Et certè mirum non eſt, hæc & ſimilia multis literatis videri impoſſibilia, quia verſantes in ſolis ſpeculationibus univerſalibus, de particularibus Secretis naturæ nullam notitiam habent: lege totum dictum Caput, & plura videbis. Præterea ſi te delectat ſtudium Artis inveniendi infinitum numerum ſimilium ſignificatorum realium naturalium, addiſce meam Grammaticam naturalem, ejuſque clavem non ſolùm theoricè, ſed practicè tibi proficuam redde; nam tunc ceſſabit quæſtio & dubium ſuprà à te motum, an mea Ars in primo gradu ſit verè & propriè demonſtrativa? & qualiter ac quantum conferat omnibus gentibus in hoc primo gradu, qui eſt quædam veluti diſpoſitio ad ſecundum, ût ſecundus ad tertiũ.

Fili, quamvis Principia meæ Artis ſint ſuprema & altiſſima, ita, ut altiora excogitari non poſſint, & per hoc tangant & menſurent omnia principia inferiora, attamen dicta mea Ars non ſolùm virtualiter, ſed etiam formaliter includit omnia principia generalia inferiora gradatim deſcendendo à genere generaliſſimo usque ad infimum genus, quod eſt natura ſenſualis, in qua ſumit exordium omnis demonſtratio naturalis ſenſualis, ex qua ſunt elicitæ ſupradictæ ſignificationes ſenſuales de rebus intellectualibus: & ſi nondum credis, dari poſſe talem Artem demonſtrativam in hoc primo gradu, vel à me datam, litem noſtram dirimet *mea Ars Univerſalis*, cujus *tertia Diſtinctio de Conditionibus quatuor Figurarum* T. A. V. X. tibi campum ampliſſimum aperiet formandi multas miriades talium demonſtrationum theoricarum; demonſtrationum verò practicarum ærarium inexhauſtum habes in Libro Principiorum Philoſophiæ & Medicinæ; quod nec tu nec ullus mortalium quantâcunque ſolertiâ evacuabit: & ut labori tuo parcerem, redegi hanc duplicem Artem Theoricæ & Practicæ in unam quandam tertiam, quæ ſapit naturam utriusque, contentam, in quodam *Libro ſeptem Rotarum*, de quo ſuprà ſpecimen dedi in *Secreto Tabularum*, quo majus in natura tibi nemo dabit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Si igitur in infimo & *primo* gradu, ſcilicet in *ſenſuali* invenitur tanta perfectio demonſtrandi, qualem putas inveniri in *ſecundo*, ſcilicet in intellectuali? certè talis ac tanta, ut illa infimi gradûs à me non reputetur in numero demonſtrationum: quòd autem pluribus Viris doctis, præſertim in hoc genere demonſtrationum ſenſualium, quales ſunt geometricæ, multùm diúque exercitatis videatur oppoſitum, hoc inde provenit, „ quia demonſtratio ſenſua„lis faciliùs fit, quàm intellectualis, per hoc, „ quia fit ipſis ſenſibus ſenſualibus ſinè me„dio, & demonſtratio intellectualis fit cum „ majori obſcuritate, per hoc, quia tran„ſit per media, hoc eſt, res ſenſuales; id„circo videtur in phantaſia, quòd demon„ſtratio ſenſualis ſit de majori neceſſitate, „ quàm intellectualis: & ideo homines, qui „ non habent ſubtilem intellectum, magìs „ amant demonſtrationes, quæ fiunt de u„ na ſenſualitate cum altera, quàm demonſtrationes, quæ fiunt de una intellectualitate cum altera; & ideo faciliùs „ poſſunt decipi, quàm illi, qui magìs „amant demonſtrationes intellectuales &c., Doctor Illum. in Lib. 2. Mir. Demonſtrat. cap. 13.

De *tertio* gradu demonſtrationis continente in ſe ſupremum modum demonſtrandi affirmo adhuc majorem neceſſitatem, quàm de primo & ſecundo; primò, quia in rebus infinitis comprehenditur infinita neceſſitas, & ex hac deducitur infinita demonſtratio; ſecundò, quia qui hunc tertium gradum per gratiam DEI attigit, etiam experimento intellectuali ſolet certificari de ſua theoria: unde ſicut in primo gradu experimentum ſenſuale tollit omne dubium, quod remanet poſt demonſtrationem theoricam, ſic in tertio gradu experimentum intellectuale, & multò magìs: de certitudine theorica hujus tertii gradûs teſtatur ipſa ſuprema Veritas, quæ eſt ſuprema certitudo, quando ait ad SS. Apoſtolos: *Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini; non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.* Math. 10. v. 19. & 20. *Ego enim dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere & contradicere omnes adverſarii veſtri.* Lucæ 21. v. 15. Sic qui per gratiam & miſericordiam DEI in mea Arte à DEO data ad hunc tertium gradum conſcenderit, *ſe dat & præparatur, ut ſit ſuſcepta ſcientia infuſa à gratia ipſius A. &c.*, Doctor Illum. in Arte Dem. Diſt. 3. Mod. 5. fol. 46. *Sicut enim virtuoſo ineſt habitus inclinans ad rectè agendum, ita exercitatis per hanc Artem lumen Sapientiæ additur, per quod ſtatim ſcitur applicatio rationis aut rationum ad propoſitum, & eodem lumine, utrùm bene concluditur & verum concluditur*, Doctor Illum. in Introd. cap. 29. „ multi, Fili, ſcien„tiam habent per ingenium addiſcendo, „ ſed ſcientia à Sancto Spiritu data eſt in„ fuſa, quæ eſt multò major & nobilior, „ quàm quæ in ſcholis addiſcitur à Magi„ ſtris. Doctor Illum. in Lib. Doct. Puer cap. de dono Scient.

De experimento verò intellectuali vos certificant tot exempla Martyrum, & quid Amatus meus per divinam ſuam Artem in me effecerit, teſtatur mea *Arbor Philoſophiæ Amoris*, & *caput 358. Lib. 5. Contemp.*; tantúm enim hæc divina Scientia illuminavit meum intellectum, & amore Amati inflammavit meam voluntatem, „ ut voluntas di„ xerit ad intellectum, quòd nullo tempore „ (intellectus & memoria) haberent reme„ dium & pacem cum voluntate, quamdiu „ eſſent in hoc mundo: unde dixit ad me„ moriam, quòd non ſupereſſet aliud conſi„ lium, niſi ut facerent in brevi tempore „ tantúm, ut corpus moriatur adorando, „ contemplando & prædicando Infidelibus „ ſanctam Fidem Romanam, adhoc, ut da„ ret laudem ſuo Creatori, & poſt mortem „ corporalem omnes tres virtutes gloriaren„ tur & contemplarentur in cœleſti gloria „ in præſentia divinæ Eſſentiæ: Doctor Illum. ibid.: quam gratiam tam anxiè quæſitam, tot ſuſpiriis exoptatam, tot laboribus, itineribus poſt opprobria & carceres inter Barbaros ab Amato obtinui.

Quis autem Geometrarum, quantâcunque certitudine demonſtrativâ ſciret, quadratum hypothenuſæ in triangulo rectangulo eſſe æquale quadratis laterum, protuenda hac veritate ſubiret Martyrium? profectò nullus: difficultas acquiſitionis theoriæ hujus tertii gradûs & raritas poſſeſſorum ejus comparanda cum raritate poſſeſſorum occulti doni Philoſophiæ vobis vix non incredibilem facit hanc veritatem; nam „ ſicuti, quando homo aſcendit in altum „ montẽ, fortiùs defatigatur, quàm quando „ aſcendit in colles, qui ſunt depreſſi, ſic in„ tellectus graviùs recipit demonſtrationes, „ quæ ſunt de rebus infinitis, quàm illas, quæ „ ſunt de rebus finitis: & ideo in phantaſia vi„ detur, quòd intellectus non tantum intel-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„telligat, nec de tam magna neceſſitate, in „ demonſtratione, quæ fit per tertium gra- „ dum, in quo plus intelligit, quàm per de- „ monſtrationem, quæ fit per primum & „ per ſecundum, in quibus tantum non „ intelligit &c., Doctor Illum. in fine di- cti cap. 13. Lib. 2. Mir. Dem.: ſi itaque tam pauci ad theoriæ culmen hujus gradûs per- tingunt, quid de defectu practicæ mira- mur?

Diſc. Geometræ noſtri temporis, Pa- ter, videntur aliquid ſubolfeciſſe de hoc gradu tertio, quia omnes ſuas demonſtra- tiones jam conantur reducere ad principia infiniti. Mag. in hoc laudo illos, ſed in hoc non laudo, quia omnes infinitum quæ- runt, ubi inveniri non poteſt, nempe in cre- atura; unde tota Arithmetica infinitorum, & tota Geometria infinitorum, & omnia theoremata ex illis deducta falſo nituntur fundamento; quod compendium hujus Introductionis exemplis probare non ſinit, ſed alibi, DEO dante, fieri poterit: interea *Geometriam meam majorem* perluſtra, quate- nus Theologiæ illam applicavi, ſed moneo, ne imaginationem & phantaſiam te ad u- ſitatos conceptus Geometriæ particularis trahere permittas.

Hactenus te extuli usque ad contem- plandum verticem meæ Artis, in quo reſi- det ſuprema methodus demonſtrandi, quem, ſi cuipiam forſan meorum Diſcipu- lorum per ſingulare & rariſſimum donum DEI conſcendere contigerit, de certitudine hujus theoriæ non ambiget, & perſuaſum habebit, meas demonſtrationes de rebus intellectualibus ſuâ infallibilitate excedere mathematicas ſinè ulla comparatione: un- de ſicut ille, qui in altiſſimo monte conſi- ſtit, uno quaſi intuitu propinquas & remo- tas, ſuperiores & inferiores partes perluſtrat, ſic illi, qui eò, quò dixi, pervenerunt, ſuñâ claritate ſuperiora & inferiora, intellectualia & ſenſualia contemplantur; quod iis planè non accidit, qui ſtant in planitie meæ Artis, vel adhuc in aſcenſu commorantur: „ ratio „ autem, quare hoc ita eſt, ſtat in hoc, quia „ quidquid virtutis habent F.G. aſcendendo, „ habent ſimiliter deſcendendo, ſed non è „ converſo; quia deſcendentia imprimunt „ in ſe ab E. contemplativo primæ cauſæ lu- „ men & virtutem, de quibus in deſcenſu „ illuminantur E.I. de inferioribus judican- tia, Doctor. Illum. in Comp. Art. Dem. Diſt. 2. de Reg. 1. fol. 74. Tom. 3.

Denique quâ methodo Ars mea opem præbeat ad reducendos errantes & conver- tendos Infideles ad noſtram ſanctam Ca- tholicam Fidem & Eccleſiam, in *quarto & quinto Libro Contemplationis* per diverſa Capi- ta fuſiſſimè tradidi, præſertim capite 238. & ſequentibus tribus, item capite 339., ex pro- feſſo autem capite 346., *in quo demonſtravi Artem & modum, per quem poſſunt dirigi & converti Infideles ad ſemitam perdurabilis bea- titudinis*; nec tantùm Saraceni, ſed totus mundus: huic autem alto & ſancto negotio magìs convenit ſcientia infuſa, quàm acquiſita; nam „ ſcientia per humanum „ ingenium acquiſita non immutat nec „ convertit cor peccatorum vel errantium, „ ſed ſcientia dono S. Spiritûs infuſa dat pec- „ catoribus cor pœnitendi, & illuminat o- „ culos tenebroſos exiſtentium in errore. Doctor Illum. in Lib. Doct. Puer. cap. de Do- no Scient.: unde Fili, ſi diſputas cum aliquo, „ ut des honorem DEO, & ad ampliandam „ Fidem Catholicam, fortiùs confidas in Sci- „ entia, quæ datur à S. Spiritu, quàm in il- „ la, quæ docetur Scholaribus à Magiſtris, Doctor Illum. ibid.

Poſtquam demonſtravi modum, quo ſuprema potentia, quæ eſt in homine, ſcili- cet *Potentia Rationalis* & *Intellectiva* propor- tionatur & adaptatur ad recipiendum ſuum ſupremum objectum, neceſſarium eſt etiam demonſtrare, quâ ratione ſe habeant & ſint regulandæ reliquæ quatuor inferiores po- tentiæ cum potentia rationali unitæ, ſcili- cet *Vegetativa*, *Senſitiva*, *Imaginativa* & *Mo- tiva* ad capiendum ſuum inferius obje- ctum; cùm enim Intellectus conjunctus non poſſit operari ſinè miniſterio harum qua- tuor potentiarum, quando agit circa res ſen- ſuales, & ab illis in ſuo aſcenſu ſumat princi- piũ abſtrahendo de objecto ſenſuali ſpecies, & illas de gradu in gradum purificando, ex- altando, univerſalificando ac ponendo in ſuum intellectum poſſibilem, ut ab illis re- cipiat ſignificationes, quibus ſibi repræſen- tet objecta intellectualia, & quælibet ha- rum potentiarum ratione ſuæ *concordantiæ*, *contrarietatis*, *finîs terminationis*, *defectûs & perfectionis*, *veritatis propriæ & intrinſecæ*, quas habet in ſe & cum altera & cum ipſo intel- lectu, poſſit ponere perfectionem vel defe- ctum in operatione dicti Intellectûs, neceſ- ſariò convenit, Artificem habere Scientiam, quâ ratione quælibet harum potentiarum ſe habeat ad alteram, & moveat alteram, &

(c) 2006 Ministerio de Cultura

reciprocè moveatur ab illa, ut finem intentum veritatis certò & infallibiliter possit attingere : nam propter defectum hujus Scientiæ multi tam antiquorum, quàm vestrorum recentiorum Philosophorum multos errores introduxerunt in Philosophiam, non attendentes ad potentiam & modum, cum quibus versabantur circa objectum, cujus veritatem inquirebant.

Ne igitur simile malum accidat Discipulis meis, necessarium visum est mihi, tradere in meis Libris perfectam & absolutam scientiam de natura, usu, ordinatione & motu harum potentiarum, sicut tradidi de reliquis duabus partibus, scilicet de instrumento & objecto ; & hoc *dupliciter* : *primò*, quatenus sunt in ipso homine, & sunt unitæ (ût suprà dixi) cum potentia rationali ; *secundò*, quatenus sunt extra hominem : ratio autem hujus est, quia *per unum modum* perfectiùs cognoscuntur natura & proprietates harum potentiarum in compositione & unione cum potentia intellectiva, quàm quando una ab altera est separata ; cùm omnis operatio ad intrà sit magìs perceptibilis, quàm ad extrà ; & hoc sensualiter sentimus, nam nullus homo sciret, quid esset calidum, frigidum, humidum & siccum, album, rubeum, nigrum, viride cæruleum, attractivum, retentivum, digestivum, expulsivum, acidum, dulce, amarum &c. & reliquæ qualitates sensuales, nisi haberet in se potentiam vegetativam, sensitivam, imaginativam & motivam, etiamsi totam Philosophiam rationalem Aristotelis, & totã Philosophiam mechanicam Cartesii haberet in intellectu: *per alterum* verò *modum* perfectiùs cognoscuntur extra hominẽ, quàm intra ; quia operationes, quas exercent in homine, non sunt visibiles in homine, sed extra hominem, ût patet in toto processu naturæ & artis secundùm naturam regulatæ, quem homo in se ipso nunquam in hac vita posset videre : unde ut DEUS per magnam & ineffabilem bonitatem homini mortali in hac vita daret cognitionem perfectiorem sui ipsius corporalem, ut per hujus significationem posset ascendere ad perfectiorem cognitionem sui ipsius Spiritualem, & per consequens sui Creatoris, cui inter omnes creaturas corporeas homo ratione similitudinis & imaginis est propinquissimus, voluit ipsi dare Artem & Scientiam harum quatuor potentiarum extra ipsum hominem in objecto.

Incipiamus nunc de illis agere, prout sunt *in homine*, & habent rationem potentiæ ; & primò de Potentia motiva : hæc potentia dividitur in *duas Species*, nempe in motivam sensualem, & motivam intellectualem, de quibus prolixè egi in multis meorum Voluminum, præsertim in *Libro Astronomiæ*, & per totum *Librum Contemplationis* : unde hìc de illa in genere tantùm agam, in quantum movet cæteras quatuor: „ qui vult intrare in hanc inquisitionem, „ convenit, illum cognoscere *quatuor Motus*, „ secundùm quos potentia motiva movet „ quatuor potentias : *primus* motus est, quando motiva movet sensitivam cum vegetativa : *secundus* motus est, quando motiva movet imaginativam cum sensitiva : „ *tertius* motus est, quando motiva movet „ rationalem cum imaginativa : *quartus* „ motus est, quando motiva movet vegetativam, sensitivam & imaginativam cum „ rationali, vel movet rationalem cum vegetativa, sensitiva & imaginativa, vel movet sensitivam cum vegetativa, imaginativa & rationali, vel movet imaginativam „ cum vegetativa, sensitiva & rationali : unde secundùm hoc sunt alii quatuor motus; „ & secundùm quòd motiva movet quatuor potentias per septem supradictos motus, figurantur tres virtutes animæ, & quinque sensus sensuales, & quinque intellectuales. Doctor Illumin. dicto Libro 5. cap. 357.

Disc. Quòd dentur quinque Sensus intellectuales, tu primus doces : quid sunt hi Sensus ? Mag. Fili, si de his ulteriorem notitiam desideras, confer te ad *Librum tertium & Volumen secundum Contemplationis*; nam totum hoc maximum Volumen non tractat de alia materia, quàm de quinque Sensibus sensualibus & de quinque Sensibus intellectualibus, & hoc Volumen est quasi nodus conjungens inferiora superioribus, in quo multa mirabilia invenies : si singulorum dictorum motuum exempla dare vellem, hoc caput crescceret in corpus libri; unum subjiciam in significationem reliquorum. „ Quando motiva movet sensitivam cum vegetativa, tunc dat vel auffert à vegetativa vel de calore vel de frigiditate, adhoc, ut per famem vel sitim „ sensitiva se moveat, sentiens famem vel „ sitim, ad hoc, quod est necessarium vegetativæ, secundùm quòd motiva illam movet, aufferendo vel minuendo per actionem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

„ nem vel per paſſionem, Doctor Illum. eod. cap.: tu ad normam hujus exempli forma alia applicando Arbores, præcipuè tertiam, & Clavem Naturæ & Artis: attamen adverte, quòd ſub hoc ſenſu literali lateat alius ſenſus metaphoricus de his quatuor potentiis, in quantum ſunt extra hominem, & ſunt inſtrumenta naturæ; & hoc pertinet ad Secreta Grammaticæ & Rhetoricæ; de quibus infrà clariùs.

Diſc. Cùm ſuprà dixeris, Pater, quòd hæ quatuor potentiæ ratione concordantiæ vel contrarietatis &c. poſſint ponere perfectionem vel defectum in operatione intellectûs, & tanti interſit noſſe modum, quo illis dictus intellectus utitur ad finem veritatis obtinendum, oro, expone hunc modum.

Mag. Faciam: tu ſcis ex mea Philoſophia, quòd hæ quatuor potentiæ inferiores realiter ſunt inter ſe & ab intellectu diſtinctæ, & habeant ſe ad invicem ût gradus in ſcala muſica; nam ſemper ſuperior eſt inſerta inferiori, ût olea oleaſtro: unde cùm hæ potentiæ ſint inæquales in eſſentia, etiam erunt inæquales in operatione multimodè; & hæc inæqualitas cauſat *Punctos tranſcendentes*, de quibus ante me nemo unquam in Scholis egit, cùm tamen ſinè intima & perfecta cognitione horum punctorum tranſcendentium nemo in ulla ſcientia vel uno paſſu ſecurè pedem figere valeat;,, nam „in omni materia punctum tranſcenden„tem, dicimus, inveniri poſſe: cauſatur enim „punctus tranſcendens ex exceſſu, quem alia „potentiarum hominis habet ſupra aliam, „aut aliquando ſupra ſe ipſam, eò quòd con„fluentes ad objectum, quælibet ſecundùm „ſuam propriam rationem, attingunt inæ„qualiter ipſius objecti realitatem, ita, quòd „de natura cujuslibet earum eſt, ultra quan„titatem ſuam attingendi negare; itaque „negat id, quod alia potentia per exceſſum „attingit ſuper illam: exceſſus quidem ea„rum, cùm ſit naturalis, per ſe eſt mani„feſtus; nam quantumcunque ſenſus ſen„tiendo attingit, tantundem imaginatur „imaginatio, & ultrà; & quantumcun„que imaginatur imaginatio, tantundem „intelligit intellectus, & ultrà; & quan„tumcunque realitatis intelligit intellectus „in objecto, tantundem eſt in eo, & ul„trà: quòd ſi non, impoſſibilis eſſet ſup„poſitio ultra intellectum, & per conſe„quens nec fides nec opinio eſſent: & hìc „tranſcendit intellectus ſe ipſum, intelli„gens, aliqua eſſe neceſſariò, quæ non in„telligit.

„ Quædam ergò punctorum tranſcen„dentium cauſantur ex hoc, quòd potentia„rum alia aliam excedit (ût dictumeſt) nam „ex hoc, quòd intellectus, qui eſt ſuperior „potentia, imaginationi & ſenſui naturali„ter eſt unitus, & per eas plurima intelligen„do affirmat vel negat, quæ ſinè ipſis at„tingere non poſſet naturaliter, ideo habet „inclinationem negandi ea, quæ negant, „vel affirmandi ea, quæ affirmant duæ in„feriores potentiæ prædictæ, & tunc, dum „ita agit, & neceſſaria ratio illius exceſsûs, „quem habet ſuper eas, diſtrahit eum ad „oppoſitum, tranſcendit coactus prædi„ctam inclinationem naturalem, quam ha„bet ad prædictas potentias, & remanet „in ratione & neceſſitate ſui exceſsûs, affir„mans ea, quæ prædictæ potentiæ negant, „vel negans ea, quæ affirmant. Quomodo autem in omni materia ejusmodi puncta inveniantur, ampliſſimè deduxi per exempla, incipiendo ab infimo gradu meæ Philoſophiæ, & aſcendendo per novem gradus uſque ad ſupremum gradum Theologiæ in mea *Artè Inventiva* Diſt. 3. Reg. 8. de Punctis tranſcendentibus Tom. 4., quam conſule. Fili, ignorantia hujus Regulæ decepit Carteſium in inquirendo termino hujus mundi; nam volens imaginativâ ſuâ attingere ultra potentiam illius attingendi affirmavit, imaginando ſemper corpus ultra corpus, quod altior potentia, ſcilicet intellectus negat, & attingit impoſſibile: ſic eadem ignorantia deluſit Copernicum neſcientem inveſtigare verum Syſtema hujus mundi: hâc quoque ignorantiâ præſtantiſſimi veſtrorum Geometrarum impegerunt in ſcopulos erroneorum principiorum, ſtatuentes vel infinitum actuale in creatura (ût ſuprà tetigi) vel confundentes principia Geometriæ cum Principiis Philoſophiæ, vel affirmantes, nullam dari levitatem, ſed omnia eſſe ponderoſa, vel negantes in aſtris motum intrinſecum naturalem in circulum, ſed ſtatuentes illum partim ab impulſu, partim à gravitate cauſatum: ſic in Muſica fingentes proportionem harmonicam impoſſibilem (ût ſuprà in Geometria oſtendi) & centena alia, quæ mediante hâc ſolâ regulâ facilè deprehendiſſent falſa.

Ulteriùs, ſicut inadvertentia terminationis dictarum potentiarum & operatio illarum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

larum ultra ſuos limites facit, intellectum apprehendere falſum pro vero, & verum pro falſo, ſic ex oppoſito inadvertentia perfectionis, quam habent in ſua operatione intra ſuos limites, facit, intellectum pariter judicare falſum pro vero, & verum pro falſo; quod tunc ſolet accidere, quando intellectus utitur ſuâ arte circa rem ſenſualem individuam & particularem, inveſtigans illius eſſentiam, naturam, paſſiones, proprietates, & inquirens veritatem in ſuis principiis univerſalibus, nec in conſortium trahit inferiorem potentiam, circa cujus proprium objectum verſatur, ût patet in experimentis phyſicis & mechanicis; nam cùm de particularibus non detur ſcientia, ſed tantùm de univerſalibus, quando intellectus formas univerſales ſuorum principiorum, conditionum & demonſtrationum applicat particularibus ſenſualibus, nec conſulit ſenſum, cui illud objectum ſenſuale eſt ſubjectum, tunc veritas naturalis, quæ eſt in illo ſenſu, dirigens intellectum tanquam illius inſtrumentum in inveſtigatione deſideratæ veritatis intellectualis, abſconditur intellectui, per cujus abſentiam deficit medium inter potentiam & objectum, & per conſequens finis, qui eſt veritas intellectualis particularîs quæſiti: hoc millenis exemplis poſſem confirmare tam in naturalibus, quàm in mathematicis, quorum aliqua per hunc Tractatum diſperſa invenies, præſertim in Muſica, quod loco omnium te manuducere poteſt non ſolùm ad notitiam veritatis ſenſualis, ſed etiam ad modum adhibendi illam ad inveniendam dictam veritatem intellectualem.

Reſtat aliqua ſubjungere de dictis Potentiis, prout ſunt *extra hominem* in objecto, & ſic iterum dupliciter ſunt conſiderabiles, aut ſicut exiſtunt in Chãos phyſico univerſali; & tali modo non ſubjacent operationi Artis, ſed ſolùm ſpeculationi, ût rectè citaſti ex meo Teſtamento in *meis Perſpiciliis*; aut ſicut ſunt in Chãos phyſico particulari, quod eſt ſubditum ſpeculationi & operationi Artis: & hoc iterum dupliciter, nam vel ſunt habituatæ ſuis ſpecialibus formis, quas voco potentias particulares, ût eſt forma vegetativæ particularis hujus plantæ vel illius &c.; & hoc modo propriè in Schola noſtra vocantur Chãos particulare; aut ſunt abſtractæ abſtractione phyſicâ & reali à ſuis particularibus; & hoc modo propriè à nobis vocantur Chãos univerſale: in hoc autem Chãos univerſale intrat totus triangulus croceus, quia unum eſt majus altero, uſque ad maximum conſtans tribus generibus paucis notum. Fili, de hoc inſpice meum *Librum Chãos*, & pete à tuis Philoſophis, an unquam in ſua Philoſophia eâ methodo proceſſerint, ſicut ego in dicto Libro; ſed lectioni hujus libri junge *Diſt. 3. mei Libri de Quinta Eſſentia*, item *Theoricam Teſtamenti & Codicillum*; his etenim cognitis habes Clavem, quam in fine Geometriæ poſui; quapropter intra, ſi ſcis, vis & potes, ſed tace.

CAPUT V.

De Secreto Operationis ſeu Demonſtrationis.

MAg. Comparatâ ſufficienti proviſione materiæ in Capite ſecundo, præparatis neceſſariis Inſtrumentis & ad operandum idoneis in Capite tertio, habilitatâ inſuper Potentiâ per Caput quartum, ſupereſt in hoc Capite quinto & ultimo revelare Secretum introducendi formam in materiam, h.e., operandi ſeu demonſtrandi: & quamvis in Capite tertio per ſingulas ejus ſeptem Partes data ſint exempla particularia Operationum ac Demonſtrationum, hoc tamen Capite ceu fine & complemento Operis convenit, omnes dictas partes ſpeciales congregare in unam generalem & ſupremam Methodum operandi ac demonſtrandi.

Suppono igitur *primò*, illum, qui deſiderat non modò intelligere ea, quæ ſequuntur, ſed etiam ſecundùm formam hujus methodi operando & demonſtrando tam lautis Epulis refici, omnia antedicta in memoria ſua ordinatè repoſuiſſe: ſuppono *ſecundò*, Artem Brevem ſeu Compendioſam ejuſque Lecturam illi non omninò incognitam, quarum ſi practicam quoque viderit in quatuor ſpecialibus Scientiis hujus primi Tomi, & aliquali imitatione aſſecutus fuerit, de profectu non modico certus accedet ſecurior ad hoc Opus. Porrò magnitudo ſcientiæ, quàm adipiſcetur experientiâ hujus Artis in hoc Capite præmonſtratâ, cauſabit in illo magnitudinem delectationis, cujus intenſione menſurabit magnitudinem ſuæ ſcientiæ; quæ magnitudo paulatim detegeț & ſignificabit illi magnitudinem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tudinem interminabilem hujus Artis: unde sequetur, quòd, quantò magis Artem ceperit, tantò magis è converso capietur ab Arte, à cujus amplexu nexúque mutuo exsolvi non volet nec poterit, nisi agnitæ certitudini Veritatis summâ protervia velit reluctari.

Ad finem igitur toto nisu properantes demonstrabimus modum, quo Potentia utitur ad inveniendum suum desideratum Objectum; hunc autem Modum investigandi & inveniendi (qui est ipse primò intentus modus operandi) exponemus per *duo Exempla*, quorum primum ostendet ipsum *Principium* Operis, quod est *Potentia* seu *Agens universale*, & *Medium*, quod est *Opus*, & *Finem*, qui est *Objectum* omnium objectorum summum, hoc est, ipsa *suprema & universalissima Veritas*, in cujus inventione invenitur omnis alia veritas inferior. Secundum revelabit per idem Principium, Medium & Finem secretum Principium operativum & demonstrativum omnium Secretorum, secretum Medium seu Modum operandi & demonstrandi omnia Secreta, secretum Finem seu Secretum summum inferius, Secretum summum superius, & secretum Medium inter utrumque, quibus terminantur & finiuntur omnia Secreta per meam Artem investigabilia & inventibilia: sit igitur

Primum Exemplum
De Potentia & Objecto Veritatis.

1. MAg. Qui vult adorare & contemplari divinam Veritatem, convenit, quòd illam sciat adorare & contemplari *sensualiter* & *intellectualiter*, & per *tertiam Figuram* compositam de prima & secunda; & quando ordinaverit & dispos uerit omnes tres Figuras, tunc convenit, quòd adoret, contempletur, laudet & benedicat sanctam Veritatem in *Unitate* & *Trinitate* divina in *Virtutibus* divinis.

2. Qui vult investigare & invenire Veritatem, convenit, illum figurare Figuram compositam ex quatuor Figuris, quarum quælibet habeat suum proprium significatum ad significandum Veritatem. *Prima* harum quatuor Figurarum est *simplex* & vera in hoc, quod significat, & tres Figuræ sunt *compositæ* dantes duplicia & contraria significata inter veritatem & falsitatem; quia per unum modum dant demonstrationem *veritatis*, & per alterum *falsitatis*.

3. Unde qui vult habere cognitionem *trium Figurarum*, in quantum significant veritatem & falsitatem, sciat illas tentare & probare cum *prima Figura*; quia in quantum in natura & proprietate concordant cum prima Figura, & appropinquant illi, sunt in veritate, & in quantum discordant ab illa, sunt in falsitate: nam sicut in Logica cum prima Figura cognoscitur, utrùm duæ Figuræ contineant veritatem vel falsitatem, sic per primam Figuram habet homo cognitionem veritatis vel falsitatis, quæ continetur in tribus Figuris: unde cùm hoc ita sit, convenit, quòd figuremus *quatuor Figuras*.

Prima Figura A.

	A. Veritas.
B	Memoria recolens A.
C	Intellectus intelligens A.
D	Voluntas diligens A.
E	Significatio composita ex B. C. D.

Tertia Figura A.

K	Memoria obliviscens A.
L	Intellectus ignorans A.
M	Voluntas amans A.
N	Significatio composita ex K. L. M.

Secunda Figura A.

F	Memoria recolens A.
G	Intellectus intelligens A.
H	Voluntas odiens A.
I	Significatio composita ex F. G. H.

Quarta Figura A.

O	Compositio ipsorum B. & K.
P	Compositio ipsorum C. & L.
Q	Compositio ipsorum D. & H.
R	Significatio composita ex O. P. Q.

Prima

(c) 2006 Ministerio de Cultura

4. *Prima Figura* dicitur Veritatis ſimplicis: igitur ponimus, quòd A. ſit Veritas, & ponimus, quòd B. ſit Memoria, quæ recolit A., & quòd C. ſit Intellectus, qui intelligit A., & ponimus, quòd D. ſit Voluntas, quæ amat A., & ponimus, quòd E. ſit Significatio compoſita de B. C. D., per quam A. ſignificetur & demonſtretur memoriæ ad recolendum, intellectui ad intelligendum, & voluntati ad amandum: unde qui vult ferventer & virtuosè contemplari ſupremam Veritatem, convenit, quòd ſciat cognoſcere & figurare hanc Figuram ſenſualem, ad hoc, ut per illam ſciat cognoſcere & figurare Figuram intellectualem, cum qua poſſit contemplari ſupremam Veritatem intellectualem.

5. Unde gloria & benedictio ſit huic glorioſæ ſanctæ Veritati, quæ creavit & ordinavit Animam hominis ad habendam memoriam, intellectum & voluntatem, ut recolens, intelligens & volens habeat cognitionem *veritatis creatæ*, per quam veritatem ſciat cognoſcere *veritatem Creatoris*, contemplans illam cum vero recolere, intelligere & velle.

6. Unde cùm hoc ita ſit, ponimus, quòd A. ſit ſuprema Veritas, & quòd E. det ſignificationem & demonſtrationem illius: ſed quia A. eſt majus & melius ſinè omni comparatione, quàm B. C. D., ideo E. non poteſt ſignificare tantam demonſtrationem de A., quàm magnum, mirabile & virtuoſum eſt A. in ſua vi & virtute & magnitudine; ſed quia A. dedit aliquam virtutem & proprietatem ipſi E., ut poſſit eſſe demonſtratio illius, ideo volumus frui illâ virtute & proprietate ad contemplandam illam ſanctam Veritatem juſtam ſecundùm vim & virtutem, quã E. recipit per gratiam ipſius A. in B. C. D.

7. *Secunda Figura eſt*, quando homo ponit, quòd F. ſit Memoria, quæ recolit A., & G. ſit Intellectus, qui intelligit A., & H. ſit Voluntas, quæ non amat A., & I. ſit Significatio compoſita de F. G. H., quam dant de A.: unde iſta Figura figuratur ſenſualiter, ut homo poſſit cognoſcere intellectualiter, quomodo per unum modum I. det *veram demonſtrationem* de A., & per alterum modum det *falſam ſignificationem* de illo.

8. Quia cùm F. G. habeant *ordinationem* ad ſignificandum A., & H. habeat *inordinationem* ad illud ſignificandum, per hoc, quia eſt contrarium ipſis F. & G., ideo I. componitur de rebus contrariis, & ideo formatur de *vera* & *falſa figura*: propter hoc I. per unum modum demonſtrat A., & per alterum modum eſt contrarium ad demonſtrandum A.: quia ſicut ſpeculum curvum per unum modum ſignificat faciem hominis, & per alterum modum illi eſt contrarium in hoc, quòd illam ſignificat curvam, ſic, in quantum I. recipit naturam de F. & G., ſignificat A., & in quantum recipit naturam de H., dat falſam ſignificationem de A.: quia in hoc, quòd H. odit hoc, quod F. recolit, & quod G. intelligit, & I. non vult recipere ſignificationes, quas F. & G. dant de A., & vult alias ſignificationes contrarias ipſis F. G., & in hoc, quod I. recipit de F. G., eſt contrarium ſignificationibus, quas H. amat, ideo I. eſt compoſitum de rebus contrariis accidentaliter ad ſignificandum A.

9. Dum *Cogitatio* hominis ſtat in hac Figura, & eſt perplexa, & neſcit, ad quod ſe inclinet, vel ad hoc, quod I. recipit de F. G., vel ad hoc, quod recipit de H., tùnc venit *Conſcientia* de *potentia* in *actum*; & ſi *potentia rationalis* eſt domina *potentiæ ſenſitivæ*, tunc conſcientia adjuvat F. & G. contra H., per quod juvamen H. convertitur in D., & I. convertitur in E., & redit ſignificatio de natura *primæ Figuræ*: quòd ſi potentia ſenſitiva eſt Domina potentiæ rationalis, conſcientia non venit de potentia in actum virtuosè nec perfectè, propter quod H. remanet in ſua figura, & I. in ſua; & I. ſtat in *ſecunda Figura* falsè per unum modum, & verè per alterum: unde in hac figura diriguntur vel errant multi homines, quidam per modum *Rationis*, alii per modum *Fidei*: unde quando homo cum *prima Figura* ſcit habere cognitionem de *ſecunda*, tunc contemplatur A. per B. C. D. E.

10. *Tertia Figura* eſt, quando homo ponit & dicit, quòd K. ſit Memoria, quæ obliviſcitur A., & L. ſit Intellectus, qui ignorat A., & M. ſit Voluntas, quæ amat A., & N. ſit ſignificatio compoſita de K. L. M., quod N. ſignificat A. verè per unum modum, & falsè per alterum modum.

11. Unde quando N. capit naturam ipſius M., tunc ordinatur ad ſignificandum verè A.; & quando capit naturam ipſorum K. L., tunc deviat & inordinatur ad ſignificandum A.; per quam inordinationem ſignificat falsè contraria de A.: *unde ſicut atomus, in quantum continet plus de igne & aëre, movetur ſurſum, & in quantum continet plus de aqua & terra, movetur deorſum*, ſic N., in quantum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tum continet plus de M., quàm de K.L., fortiùs significat A., quàm contraria de A.; & quando continet plus de K. L., quàm de M., tunc significat falsitatem, & abscondit veritatem.

12. Per istam Figuram voluntas amat A. à casu & fortuna, postquam memoria non recolit A., nec intellectus illud intelligit; unde per istam Figuram formatur *Fides* à casu & fortuna in M.; quia fides est amare id, quod Anima credit per vim amoris, quamvis memoria illud non recolat, nec intellectus intelligat: unde quando M. per magnam *animositatem* & per magnum *fervorem* crescit super K. L., & N. continet in se plus de M., quàm de K. L., tunc alteratur M. in D., & N. in E., & K. in B., & L. in C.; & quando omnes istæ literæ sunt alteratæ per istum modum, tunc homo contemplatur summam Veritatem *per primam Figuram:* sed quando N. continet in se plus de K. L., quàm de M., si contingat, quòd M. amet A., tunc homo contemplatur summam Veritatem per Fidem; & si M. putat amare A., & amat contrarium ipsius A., hoc est, falsitatem, tunc M. contemplatur summam Veritatem, habens bonam intentionem ad hoc, quod amat, credendo, 16. quòd hoc, quod voluntas amat, sit A.

13. *Quarta Figura* componitur *de tribus figuris*, quando homo ponit, quòd de B. K. componatur O, quod insimul contineat naturam ipsorum B. K., & quòd per eundem modum C. L. componant P., & D. M. componant Q.: unde quando homo posuerit & affirmaverit per istum modum istas tres Figuras, postea convenit, quòd affirmet & ponat, quòd de O. P. Q. componatur Figura R., quod sit significatio, quam O. P. Q. dant de A.

14. Unde quando homo figuraverit R., tunc cum E respiciat R., & videat, de qui- 17. bus figuris R. contineat in se plus similitudinis & naturæ, vel de B. C. D., vel de K. L. H.: quia sicut infans recipit plus similitudinis de suo patre, quàm de sua matre, si pater habet fortiorem & magis ordinatam naturam, quàm mater, sic si R. in se continet plus de B. C. D., quàm de K. L. H., tunc R. magis appropinquat ipsi A., quàm contrario ipsius A.: & sicut infans habebit majorem similitudinem suæ matris, quàm patris, si mater est magis complexionata & ordinata ad generandum, quàm pater, sic, si R. est magis propinquum & magis approximatum in natura ipsis K. L. H., quàm ipsis B. C. D., tunc erit magis contrarium ad significandum A., & erit magis dispositum ad significandam falsitatem.

15. Quando R. significat A. in *quarta Figura* per hoc, quod recipit & continet de B. C. D., non est in illa virtute & efficacia ad significandum A., sicut est E.; & hoc est ideo, quia R. in se continet contraria ipsorum B. C. D., per quæ non potest tam bene significare A., sicut E. illud significat, quod non in se continet ullam contrarietatem ipsorum B. C. D.; & quando R. significat falsas demonstrationes ipsius A. per hoc, quia continet hoc, quod recipit de K. L. H., tunc non est tam contraria significatio ipsi A., sicut est I.; & hoc est propter compositionem, in qua R. est cum B. C. D.; quia I. est fortiùs dispositum ad significandam falsitatẽ per hoc, quia de *prima Figura* non continet nisi duas literas tantùm, hoc est, B. C., quàm R., quod de prima Figura in se continet omnes tres: unde cùm hoc ita sit, quando homo scit recolere & intelligere hanc Figuram intentione contemplandi summam Veritatem, tunc contẽplatur DEUM, secundùm quòd R. continet de A. per E., & deficit contemplari veritatem, secundùm quòd R. continet de I. N.

16. Cùm Anima sit simplex substantia simpliciter unita de memoria, intellectu & voluntate, quæ unio dicitur simplex respectu compositionis corporis uniti de quatuor elementis per unum modum differentibus, & per alterum inter se contrariis, ideo memoria, intellectus & voluntas in *prima Figura* simpliciter figurant E., quod dat significationem ipsius A., quam simplicitatem continet E. in se per hoc, quia concordanter est unitum de B. C. D.; unde E. habet virtutem, nobilitatem & honorem super I. N. R., quia semper verè significat A. sinè ulla falsa significatione.

17. Ratio & causa, quare E. est super omnes alias significationes, est, quia non est compositum de rebus contrariis, sed est compositum de rebus concordantibus, hoc est, de B. C. D.; & ratio ac causa, quare I. N. R. non habent nobilitatem ipsius E. in significare A., est, quia omnes tres figuræ sunt compositæ de rebus differentibus & contrariis; & per hoc, quòd in sua differentia continent contrarietatem, non possunt habere *simplicitatem* ipsius E., continentia contrarietates: *unde sicut quatuor Elementa in vegetabilibus & animalibus generant & corrumpunt formas, & unum est contrarium alteri*, sic *tres Figuræ* per unum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

modum de A. dant veram ſignificationem, & per alterum modum de illo dant falſam ſignificationem.

18. Qui vult intrare in inveſtigationem veritatis, convenit, quòd primò inquirat A. cum E.; & ſi non poſſit invenire cum E., inquirat cum I. vel N. vel R.; & ſi invenit A. in E., non oportet illum dubitare, & convenit, quòd ſubitò affirmet hoc, quod E. ſignificat de A.; & ſi in nulla trium figurarum invenit A., convenit, quòd affirmet, ſignificationem eſſe veram, quouſque illam probaverit & tentaverit in *prima Figura*: quia ſi in nulla *trium Figurarum* homo affirmaret veritatem, poſſet decipi per falſas ſignificationes, quæ in illis falsè demonſtrantur, & per veras ſignificationes, quæ in tribus Figuris occultantur: unde qui habet intentionem per hunc modum inquirendi veritatem DEI per rationes neceſſarias, ſua intentio formatur & figuratur in *Oratione* & *Contemplatione*, quam facit per iſtam artem & modum de divina Veritate.

19. Senſualiter ſentimus, & intellectualiter intelligimus, quòd *poſſibilitas* & *impoſſibilitas* fortiùs ſignificatur in *prima Figura*, quàm in *tribus Figuris*; quia quantò major fit concordantia & convenientia in prima Figura, quàm in aliis Figuris, tantò meliùs poſſibilitas & impoſſibilitas ſe demonſtrant ipſi E., quàm ipſis I. N. R.: *quia ſicut forma corrumpitur per inordinatum ſubjectum*, ſic ſignificationes, quæ ſunt in tribus Figuris, abſcondunt veritatem, & ſignificant falsè falſitatem in rebus, quæ ſunt poſſibiles & impoſſibiles.

20. Unde cùm hoc ita ſit, ſicut ſpeculum planum & rectum ſemper rectè & verè demonſtrat formam, ſic E. verè demonſtrat A., recolendo, intelligendo & volendo in A. res, quæ in illo ſunt poſſibiles & impoſſibiles: ſed ſicut folium arboris ad omnem ventum ſe vertit, ſic I. N. R. ſe vertunt ad omnes ſignificationes, quæ *verè* vel *falsè* ſignificant *poſſibilitates* & *impoſſibilitates*, quæ ſunt in A.; ideo aliquoties affirmant, quòd hoc, quod eſt poſſibile, ſit impoſſibile: unde per hunc modum eſt intellectus perplexus, quòd non poteſt ſibi ſuccurrere in *tribus Figuris* ad perfectè cognoſcendum, quid ſit poſſibile & impoſſibile; & per hanc ignorantiam A. ignoratur per intellectum.

21. Unde cùm hoc ita ſit, per hoc ſignificatur & demonſtratur humano intellectui, „ quòd per corruptionem primi peccati *tres* „ *Figuræ* ſunt generatæ in hac miſera vita „ mundana, quæ non eſſent, ſi peccatum „ non eſſet; quia per *primam Figuram* Anima „ eſſet adeò ordinata ad recolendum, intel„ ligendum & amandum A., quòd E. non „ poſſet privari per I. N. & R., quæ I. N. R. „ privant E. de humana cogitatione, quando „ homo affirmat A. in impoſſibilitate, quæ „ eſt poſſibilitas, & affirmat A. in poſſibili„ tate, quæ eſt impoſſibilitas.

22. Qui vult habere ſcientiam & ſapientiam in aliqua re, convenit, quòd addiſcat *primam Figuram*, quia quando tres virtutes Animæ concordant & conveniunt inter ſe, tunc E. eſt diſpoſitum & ordinatum ad ſignificandum homini hoc, quod petit de A.; nam ſicut Argentifaber habet diſpoſitionem, quòd de materia argenti deducat in actum formas, quæ in illa ſunt potentialiter, & hanc diſpoſitionem habet per B. C. D. in prima Figura, ſic, qui amat habere ſcientiam, ſciat addiſcere per Artem regulam & modum primæ Figuræ, per quam *formæ ſcientiæ*, quæ potentialiter ſtant in C., poſſunt devenire in actum.

23. Multi homines ſunt, qui amant habere ſcientiam per M. vel per I., & putant addiſcere per *tertiam Figuram* vel per *quartam*; & quia tertia & quarta Figura ſunt compoſitæ de contrariis, ideo putant addiſcere A., quod eſt in ſcientia, & non poſſunt addiſcere, eò quòd N. & R. habent *defectum* demonſtrandi *actualiter formas potentiales*, quæ ſunt in ſcientia: unde tales, qui amant ſcire, & non poſſunt illud habere, deficiunt per K., quod obliviſcitur A., & deficiunt per L., quod ignorat A. in *prima Figura*: unde quia amant addiſcere, & non poſſunt addiſcere, putant, ſe eſſe complexionatos de tam groſſo ingenio, quòd non poſſint addiſcere; & ideo attribuunt ſuæ naturæ defectum, qui eſt in illis per tertiam & quartam Figuram, quæ facit illis ſcientiam *impoſſibilem*, quæ eſt *poſſibilis* ſcitu per primam Figuram.

24. Multi homines ſtant in *ſecunda* & *tertia Figura*, qui *amant* & *odiunt ſcientiam*; quia in quantum M. amat A., quod K. obliviſcitur, & L. ignorat, amat formas, quæ potentialiter ſtant in ſcientia, per quas A. demonſtratur per E.; ſed quia H. odit inſtrumenta & artes, quas F. recolit, & G. intelligit, per quæ inſtrumenta *formæ potentiales* ſcientiæ veniunt in *actum* in E., ideo homines, qui amant ſcientiam per tertiam Figuram, illam odiunt per ſecundam; & quia illo-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

illorum velle est compositum de M. & H., ideo non possunt adducere de *potentia* in *actum* hoc, quod amant, quousque se transferant ad *primam Figuram:* unde cùm hoc ita sit, omnes illi, qui amant A., & sciunt amare artem, per quam possunt cognoscere & habere A., adorant & contemplantur Veritatem gloriosam DEI.

Intellectualiter intelligimus, quòd *prima Figura* est subjecta ipsi A., quando de- 25. monstratur per *necessarias rationes*, & *tertia Figura* est subjecta ipsi A., quando demonstratur per *fidem*, & non per necessarias rationes: unde quidam Christiani habent cognitionem Trinitatis DEI per primam Figuram per necessarias rationes, & alii habent cognitionem illius per fidem: unde cùm Christiani non possint demonstrare Trinitatem DEI per necessarias rationes, nisi per E., ideo, cùm Infideles velint habere cognitionem Trinitatis DEI per I. vel N. vel R., nec Christiani illam possunt demonstrare per rationes necessarias in figuris, in quibus Infideles illam volunt cognoscere, nec Infideles in ulla illarum figurarum habent potestatem, quòd de Trinitate DEI habeant cognitionem.

26. Quemadmodum in *vasis sensualibus* quædam impediunt alia, quòd non possint omnia in illis recipi, sic in *vasis intellectua-* 29. *libus* trium Figurarum quædam intellectualia impediunt alia, ad habendam cognitionem de A.: unde cùm in E. possit plus capi de A., quàm in I., N. & R., per hoc, quòd E. non est de contrariis, de quibus sunt I., N. & R., ideo Christiani, qui indigent toto E. ad cognoscendam Trinitatem DEI, non possunt illam demonstrare per necessarias rationes, nisi cum E.; idcirco A. Trinitatis DEI non potest demonstrari per necessarias rationes illis, qui illam volunt cognoscere per I. vel N. vel R.: quia sicut homo indiget toto suo robore ad levandum magnum pondus, sic totum E. est necessarium ad cognoscendum A. Trinitatis DEI.

27. Unde quando Infidelis, qui est in N., vult cognoscere A. Trinitatis DEI, & capit de I. & R., tunc habet impedimentum cognoscendi hoc, quod vult scire; sed si se 30. verteret de N. ad E., tunc posset scire A. in E., quod non potest scire in N., nec in I., nec in R.; & ideo, quia errat in arte & modo, per quem A. potest cognosci, attribuit ipsi A. hoc, quod non est in illo, & negat hoc, quod est in illo; igitur talis est similis illi, qui dicit, quòd esse sit non esse, & non esse sit esse: unde quando homo vult Infidelibus demonstrare A. per N., postquam ipsi nolunt illam intelligere in E., tunc Infideles per hoc, quia continent de H. in odiendo Trinitatem DEI, nolunt illam cognoscere, nisi per rationes necessarias vel in *secunda Figura* vel in *quarta*; & cùm hoc monstrare sit impossibile, ideo A. occultatur ipsis K. L., & odio habetur per H.

28. Sensualiter sentimus, & intellectualiter intelligimus, quòd aliqui Christiani adorant & contemplantur per *primam Figuram* gloriosam Incarnationem, & alii per *tertiam Figuram*: unde illi, qui A. Incarnationis adorant & contemplantur per E., habent majus meritum in sua *oratione per unum modum*, & illi, qui A. contemplantur cum N., habent majus meritum *per alterum modum*; quia quando B. C. D. adorant & contemplantur Incarnationem DEI, tunc E. habet majorem abundantiam adorandi & contemplandi per B. C. D., quàm habeat N. tantùm per M.: unde per istum modum E. est majus, quàm N.; sed quia M. vult amare Incarnationem, quam K. non potest recolere, & L. non potest intelligere, ideo M. ipsius N. habet majus meritum in amando, quàm habeat D.; & B. C. habent majus meritum, quàm K. L.

Quando Infideles disputant & contendunt cum Christianis, qui Incarnationem DEI adorant & contemplantur in N., tunc Infideles petunt rationes necessarias, & nolunt adorare & contemplari A. Incarnationis in N.; & quia illi Christiani nescium nec possunt dare per N. rationes necessarias ad demonstrandum A., ideo Infideles opinantur, quòd A. non sit in Incarnatione: & quando Infideles disputant cum Christianis, qui A. Incarnationis vident cum E., nolunt Infideles recipere necessarias rationes in E., eò quòd continent de I., N. & R., propter hoc sunt sicut cæcus, qui non potest recipere splendorem solis, ideo alteratur illorum voluntas contra A., & recipit formam de H., & illorum memoria recipit formam de K., & illorum intellectus de L., & habent opinionem, quòd A. non sit in Incarnatione.

30. Unde benedicta & glorificata sit Veritas perfecta DEI, quam contemplati sumus per *figuras sensuales* & *intellectuales*; quia sicut Philosophus in Libro Cœli & Mundi per figuras sensuales inquirebat intellectuales, sic nos per figuras sensuales contemplamur veritatem DEI intellectualem: *unde sicut per istas quatuor Figuras homo habet cognitionem*

(c) 2006 Ministerio de Cultura

divinæ Veritatis, ſic per iſtas quatuor Figuras poteſt habere cognitionem Veritatis, quæ eſt in creaturis: unde cùm hoc ita ſit, qui vult invenire, cognoſcere & amare Veritatem, habeat cognitionem quatuor Figurarum ſupradictarum ad gloriam, laudem & reverentiam ſanctæ glorioſæ Veritatis divinæ. *Doctor Illum. Lib. Contempl. 5. cap. 331.*

Secundum Exemplum
De Potentia & Objecto Secreti.

1. QUi vult adorare & contemplari ſanctum Secretum DEI, convenit, quòd ſciat formare & figurare ſenſualiter & intellectualiter *tres Figuras Orationis*, cum quibus ſciat adorare & contemplari ſanctum Secretum virtuoſum in ſancta *Unitate* & *Trinitate* glorioſa & in *Virtutibus* perfectis DEI.

2. Qui ardenter & declaratè vult adorare & contemplari ſanctum Secretum, convenit, quòd ſciat figurare figuras ſenſuales, ad hoc, ut poſſit ſe vertere ad contemplandum Secretum cum figuris intellectualibus; idcirco nos per gratiam & auxilium DEI proponimus adorare & contemplari ſanctum & mirabile Secretum DEI de totis noſtris viribus ſenſualibus & intellectualibus: ideo ponimus, figuramus & dicimus, quòd

A	ſit Secretum DEI.	H	Noſter Intellectus.
B	Trinitas.	I	Vera Significatio.
C	Humanitas.	K	Falſa Significatio.
D	Prædeſtinatio.	L	Secretum Senſuale.
E	Sapientia.	M	Secretum Intellectuale.
F	Poteſtas.	N	Facies P. verſa ad Orientem.
G	Voluntas.	O	Facies P. verſa ad Occidentem.

3. Unde quando homo figuraverit iſtas Figuras, convenit, quòd ſupponat, quòd P. ſe reſpiciat in quodam ſpeculo, & quòd ſtet verſùs orientem, & ponimus, quòd L. ſit *Speculum ſenſuale*, & M. ſit *Speculum intellectuale*; unde quando omnia iſta erunt ita affirmata & poſita, poſtea convenit, quòd homo intret in inquiſitionem Secreti DEI, quod Secretum convenit inquirere cum I. & K., ponendo iſtas duas literas in alias literas, ad hoc, ut M. demonſtretur ipſi H. per revelationem & ſignificationem intellectûs, quas quædam literæ faciunt in aliis.

4. Senſualiter ſentimus, & intellectualiter intelligimus, quòd, quando P. ſe reſpicit in ſpeculo ſenſuali, M. ſignificet ipſi H. duas ſignificationes, quarum una eſt I., & altera eſt K.; ideo intrat L. in H.; quia quando ſpeculum demonſtrat ipſi P. figuram ſuæ faciei, tunc H. percipit Secreta ſenſualia per repræſentationem, quam ſpeculum facit viſui corporali illarum rerum ſenſualium, quæ ſunt ſecretæ oculis corporalibus.

5. Unde quando P. ſe reſpicit, & N. eſt ad orientem, tunc formatur O. in ſpeculo, quod O. contrariatur in rectitudine ipſi N., propter hoc L. compoſitè de I. & K. intrat in H.; per quem introitum H. intelligit, quòd L. intravit, & revelatum eſt verè cum I. & N., & intravit falsè cum K. & O.: unde dum H. intelligit omnia iſta, tunc illi revelantur & demonſtrantur Secreta in L. & M. per I. K. N. & O.

6. Unde cùm ſit major propinquitas inter N. & ſuperficiem ſui ſubjecti, quàm inter N. & L., ideo N. habet fortiorem ſignificationem in H., quàm O., quod eſt contra ſuperficiem ipſius N., eò quòd N. ſtat versùs orientem in ſuperficie ſui ſubjecti, & O. ſtat versùs occidentem in L.; ideo H. credit ipſi N., & diſcredit ipſi O., intelligens & ſciens I. & K. contrariantia unum alteri ſuper N. & O., ad hoc, ut L. M. intrent in H., & ut H. dirigatur & diſponatur ad adorandum & contemplandum A.

7. Quemadmodum *ſpeculum ſenſuale* dat demonſtrationem de *rebus ſenſualibus*, ſic *Prædeſtinatio* eſt *ſpeculum intellectuale* intellectui ad demonſtrandum illi *res intellectuales*: ſed ſicut ſpeculum curvum dat falſam demonſtrationem per *inordinationem*, quam habet in ſe, ſic, quando intellectus hominis non eſt ordinatus & diſpoſitus ad recipiendam demonſtrationem de D., H. figurat falsè D.;

(c) 2006 Ministerio de Cultura

D.; per quam falsam figuram absconditur Secretum Prædestinationis.

8. Quia sicut N. & O. sibi mutuò contrariantur, & demonstrationem, quam dant, H. intelligit contrariam, & intelligit, quòd demonstratio, quam facit N., est *vera*, & demonstratio, quam facit O, est *falsa*, sic D. per unum modum demonstrat veritatem, & per alterum modum demonstrat falsitatem; propter hoc H. multoties impeditur ad habendam cognitionem de D., per transfigurationem I. & K. in intellectu, qui quandoque putat, quòd I. sit K., & K. sit I.: unde per talem transfigurationem M. absconditur ipsi H.

9. Quando E. dat demonstrationem ipsi H. de D., & H. affirmat & intelligit *perfectionem* in E., tunc formatur D. ipsi H. de vera significatione & demonstratione: unde de vera demonstratione, quam H. habet de D. per E., K. dat falsam demonstrationem ipsi H. de D., opinante H, quòd F. & G. non habeant tantam perfectionem in DEO, quantam E.: unde dum H. non audet affirmare, quòd in F. G. sit ullus *defectus*, L. abscondit A. ipsi H., sicut cum O. abscondit N.; sed sicut H. magìs credit demonstrationi ipsius N., quàm demonstrationi ipsius O., sic H. non vult recipere hoc, quod K. illi significat per E. in D. de F. G., & recipit hoc, quod I. demonstrat de D. simul cum E. F. G. *æqualiter in virtute* in A.: unde dum H. scit D. per I. cum E. F. G., tunc A. demonstratur ipsi H.; per quam demonstrationem H. adorat & contemplatur sanctum & glorioſum Secretum DEI.

10. Qui vult percipere & cognoscere M. ipsius D., ut possit percipere & cognoscere A., convenit, quòd dirigat H. tali arte & modo, per quem L possit formari ipsi H.; quia sicut in Geometria vel Musica vel in alia Arte homo errat per hoc, quia nescit tenere modum, qui convenit secundùm Artem, sic nescientes errant in Prædestinatione, quando nesciunt dirigere suum intellectum ad recipiendas veras significationes de Prædestinatione; per quam inordinationem & deviationem intellectûs K. demonstrat ipsi H. falsè D.; per quam falsam demonstrationem M. occultatur ipsi H.; per quam occultationem H. non potest habere cognitionem ipsius A.

11. Quemadmodum ad formandum corpus convenit de necessitate longitudo, latitudo & profunditas, & sinè istis tribus nullum corpus potest recipere formam, sic *Prædestinatio* non potest dare de se ipsa demonstrationem intellectui, nisi intellectus habeat certam cognitionem *perfectæ Potestatis, Sapientiæ & Voluntatis* DEI: *nam sicut formæ potentiales non sufficiunt dare demonstrationem de materia, sic intellectus non sufficit per unam Virtutem DEI tantùm, quòd habeat perfectam cognitionem Prædestinationis*; quia si H. respicit D. per E., & I. illi non demonstrat F. & G., K. dabit demonstrationem ipsi H., quòd in F. & G. sit *defectus* in posse & velle Justitiam: & si H. respicit D. cum F. & G. sinè E., K. illi dabit demonstrationem, quòd in E. sit *defectus* ipsius scire Justitiam.

12. Unde cùm sit impossibile, quòd in Sapientia, Potestate & Voluntate DEI sit *privatio* Justitiæ, ideo H. non vult credere ipsi I., nisi I. formetur de E. F. G.; quia quàm primùm H. non recipit I. nisi per unam vel duas literas tantùm, tam citò K. formatur falsè, & dat falsam demonstrationem ipsi H. de D., quam falsam demonstrationem habet H. de D.; quam falsam demonstrationem I. non potest vincere nec destruere, donec formetur simul de E. F. G.; quam formam recipit I. per hoc, quia E. scit perfectè in Sapientia DEI, & F. potest, & G. vult perfectè Justitiam in D.; nam perfectio, quam E. habet in D., non est major nec minor illâ, quam F. & G. habent in D.; quia omnes tres literæ habent *æqualem virtutem & perfectionem* insimul in omni eo, in quo operantur.

13. Cùm sit certum, quòd, nisi DEUS conservaret hominem, omnis homo rediret in nihilum; & cùm DEUS conservet hominem, & per hoc homo sit in esse, & recipiat gratiam & conservationem à DEO, ideo H. per naturam, quam homo habet de se ipso, per quam rediret in privationem, si DEUS illum non conservaret, & per naturam gratiæ, quam recipit à DEO, recipit in uno tempore I., & in altero tempore K.; idcirco D. in uno tempore demonstratur ipsi H. per I., & in altero tempore per K.: quia sicut corpus compositum continet calorem per ignem, & continet frigus per aquam, sic per benedictionem, quam H. recipit de A., I. illi dat demonstrationem de D.; & de hoc, quod H. continet de se ipso, K. illi dat falsam demonstrationem de D.

14. Unde quando H. fruitur hoc, quod

(c) 2006 Ministerio de Cultura

DEUS illi dat, tunc I. illi demonſtrat D., per quam demonſtrationem habet cognitionem de A.; & quando H. utitur naturâ, quam habet de ſe ipſo, hoc eſt, de ſuo defectu, tunc K. illi abſcondit D., per quam ignorantiam ignorat A.: unde ſicut homo peccat per ſuum *defectum*, & non peccat per ullam *perfectionem*, quæ ſit in DEO, ſic H., quando non vult recipere I., & recipit K. in D., recipit illam ſignificationem per defectum, quem habet in ſe ipſo, & non recipit ſignificationem per ullã cauſam vel occaſionem, quam DEUS illi dat: unde ſicut peccatum nihil eſt naturale nec proprium, imò ſecundùm veritatẽ nihil eſt, ſic hoc, quod K. dat ipſi H. de D., nihil eſt naturale nec proprium nec neceſſarium; quia ſicut O. dat falſam ſignificationem ipſi H., quando eſt contra N., & H. intelligit, quòd hoc, quod O. ſignificat, ſecundùm veritatem nihil eſt, ſic H., quod recipit I., intelligit, quòd hoc, quod K. dat de D. per E. ipſi H. ſinè F. & G., nihil eſt, nec eſt res neceſſaria nec vera.

15. Quia ſicut *finalis ratio*, propter quam homo ſe reſpicit, eſt in videre ſuam formam & figuram, & non eſt finalis ratio in hoc, quòd homo velit ſcire per ſpeculum, verſùs quam partem vel rectitudinem ſua facies ſit verſa, ſic finalis ratio, quare Prædeſtinatio demonſtret Sapientiam DEI, eſt, ut monſtret illam perfectam in ſcire, poſſe, Juſtitiâ & velle; & non eſt cauſa nec finalis ratio, ut demonſtret per ſcire in DEO defectuoſam Sapientiam, Poteſtatem, Voluntatem & Juſtitiam; quem defectum intelligeret H. per I., ſi E. ſciret privationem Poteſtatis, Voluntatis & Juſtitiæ in DEO: per quam privationem Poteſtatis, Voluntatis & Juſtitiæ ſciret E. in ſe ipſo defectum, quia in DEO neſciret perfectionem Juſtitiæ, poteſtatis & voluntatis: unde, cùm Sapientiæ DEI ſit impoſſibile, quòd ſciat ſe ipſam defectuoſam in ſcire, vel ſciat defectum in Juſtitia, Poteſtate & Voluntate DEI, H. intelligit perfectionem in qualibet Virtutum; per quam perfectionem habet cognitionem de A.

16. Qui vult adorare & contemplari ſanctum glorioſum Secretum DEI, ſciat recolere & intelligere demonſtrationem, quam facit I. ipſi H. de B., quando demonſtrat cum D. perfectum E., & K. demonſtrat defectum cum D. in F. G.; quia ſi B. non eſſet, I. non demonſtraret magìs manifeſtè D. cum E., quàm cum F. G., nec K. demonſtraret cum D. defectum in F. G.; ſed quia B. eſt, ideo I. demonſtrat ipſi H. ipſum A., quod eſt Secretum ipſius B.; quam demonſtrationem capit in differentia, quam facit inter E. F. G. per differentiam, quæ ſit per D. in E. F. G.

17. Unde cùm hoc ita ſit, D. eſt ſpeculum, quod repræſentat B. ipſi H., per quam repræſentationem habet H. cognitionem ipſius A.; quia per hoc, quòd demonſtratur differentia Proprietatum in divina Eſſentia, quando D. cum I. demonſtrat perfectum E., & D. cum K. demonſtrat defectuoſum F. & G., videtur B. per D.; nam ſi in divinis Proprietatibus nulla eſſet differentia, & quælibet Proprietas eſſet altera, eandem demonſtrationem daret D. ipſi H. de A. cum F. G., quam dat cum E., absque eo, quòd K. poſſet ſignificare ipſi H. ullum defectum de F. G.; ſed quia demonſtratur differentia in demonſtratione, quam D. facit de E. F. G. cum I. & K., ideo H. habet certam ſcientiam & cognitionem de ſancta Trinitate.

18. Quemadmodum eſt contrarietas inter N. & O., ſic I. & K. contrariantur in E. F. G. in D.; & ſicut I. & N. ſunt inſimul, ſic I. & E. F. G. conveniunt inſimul, & ſic K. & D. ſunt contra F. & G.: unde ſicut H. intelligit, quòd E. F. G. formant verè I. in M., ſic intelligit, quòd E. F. G. formant I. verè in intellectu; & ſicut H. intelligit, quòd O. format K. falsè in M., ſic intelligit, quòd hoc, quod D. & K. demonſtrant contra I. & E. F. G., eſt falſa demonſtratio; quia ſi eſſet vera demonſtratio, E. F. G. ſibi contrariarentur; & ſi hoc facerent, in DEO eſſent Virtutes contrariæ; & hoc eſt impoſſibile: per quam impoſſibilitatem I. demonſtrat ipſi H., quòd non ſunt contrarietates, ſed ſunt differentiæ Proprietatum Perſonarum demonſtratæ per D.; per quam demonſtrationem cognoſcitur A. ipſius B., ut H. adoret & contempletur A. in B., dum habet cognitionem omnium iſtarum rerum.

19. Quando homo ponit B. in H. ſinè D., tunc I. demonſtrat ipſi H. perfecta E. F. G., absque eo, quòd H. intelligat ullam contrarietatem vel ullam falſam ſignificationem, quæ illi det demonſtrationem defectûs in E. F. G.: unde *privatio* ipſius D. in H. ſignificat, quòd ſubſtantia DEI eſt unita de Perſonis, diverſis ipſi H., quando in illo-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

illo eſt D. & B. E. F. G. ; quia ſi diverſæ proprietates non unirent unam ſimplicem ſubſtantiam, H. non poſſet intelligere perfectionem in E. F. G., quando D. privatur de memoria & ſuo intellectu.

20. Unde ſicut per privatam demonſtrationem ipſus D. in H. ipſum I. demonſtrat & ſignificat ipſi H. Unitatem DEI, ſic D. demonſtrat ipſi H. Trinitatem, quando H. cum D. intelligit differentiam Perſonarum ſignificatarum per E. F. G., quando I. illas monſtrat perfectas, & K. defectuoſas : unde quando H. per iſtum modum habet cognitionem Unitatis & Trinitatis DEI, idcirco cognoſcit & intelligit, quòd D. per *abſentiam* eſt ſpeculum Unitatis, & per *præſentiam* Trinitatis DEI.

21. Unde cùm hoc ita ſit, quemadmodum ſol per *præſentiam* dat *ſplendorem*, ſic, quando D. demonſtratur ipſi H. cum I. & K., & H. obedit I., & non K., tunc recipit cognitionem ipſius A., quod eſt in B. : & ſicut *abſentia* ſolis dat *tenebras*, ſic per contrarium ſenſum abſentia D. ipſi H. dat demonſtrationem Unitatis divinæ.

22. Ut meliùs poſſimus intelligere vim, quam Prædeſtinatio habet per unum modum, & fragilitatem, quam habet per alterum, convenit, quòd faciamus Figuram ſenſualem : unde ponimus, quòd

P	ſit DEUS.	T	Infernus.
Q	Juſtitia.	V	Paradiſus.
R	Libera Voluntas.	X	Peccatum.
S	Homo præſcitus.	Y	Bonum.

& ducimus iſtas literas per P. : unde dicimus, quòd, quando H. intelligit E. in P., I. ipſi H. demonſtret D. ; & quando H. intelligit Q. in P., I. ipſi H. demonſtret R. : propter hoc K. demonſtrat ipſi H. ſuper S. contrarietatem inter E. & Q., & I. demonſtrat ipſi H. concordantiam diverſarum Proprietatum in P. per B. : unde dum H. ſtat in hac perplexitate, & neſcit, ad quodnam ſe inclinet, vel ad I., vel ad K., recurrit ad F. G.

23. Unde quando H. recurrit ad F. G., tunc I. illi demonſtrat, quòd tantum ipſius Q. ſit in P., quantum ipſius E. ; & tantum ipſius E., quantum ipſius Q. ; & tantum ipſorum F. G. ſit in P., quantum ipſorum Q. E. ; quia quælibet iſtarum literarum eſt infinita in P. : unde cùm H. recipit hanc ſignificationem, tunc I. illi ſignificat, quòd D. R. ſunt æqualiter in S. ratione æqualitatis ipſorum E. Q., quæ habent æqualem actionem in S. per F., quod hoc poteſt æqualificare, & per G., quod hoc vult : idcirco S. ſentit in ſe tantum ipſius X., quantum ipſius Y. per æqualitatem ipſorũ D. R. : propterea S. facit X., quod concordat cum D. & R., & vadit ad T., putans S., quòd habeat R. eundi ad V., quoties velit, & faciendi Y., quoties velit ; quam opinionem & quod putare habet S. per K., quod illi abſcondit D. & E. & R., ipſi H. demonſtrans D. ſinè R., & quando H. ſe vertit ad intelligendum I. ſinè D., tunc K. illi demonſtrat R., & abſcondit illi D. & E.

24. Unde dum K. facit iſtam falſam ſignificationem ipſi H., H. ſe vertit ad I. ; ideo I. illi demonſtrat cum æqualitate ipſorum E. F. G. Q. in P. æqualitatem D. & R. in S., propter hoc S. prædeſtinatum liberè venit ad T., per hoc, quia Q. tantúm poteſt & vult per F. & G. per Juſtitiam in S., quantúm E. poteſt & vult per Scientiam in S. : unde quia I. dat omnes iſtas ſignificationes inſimul, demonſtratur verè ipſi H. ; & quia K. non adducit omnes ſignificationes ipſorum D. R. inſimul, ſed illas demonſtrat ſingulariter, abſcondens quasdam, & demonſtrans alias, ideo formatur in falſa demonſtratione ipſi H. : unde quando H. intellexit demonſtrationes ipſorum I. & K., & vult affirmare I., & negare K., K. aliâ vice per alium modum facit falſam demonſtrationem ipſi H. ſuper S., quòd, quando morietur, faciet Y., ut habeat V., & quòd habebit V. per Q. & Y. : unde dum H. eſt compoſitum per K. per iſtum modum, redit I. aliâ vice cum omnibus ſignificationibus inſimul, ad deſtruendas ſignificationes particulares, quas K. dat ; ideo I. demonſtrat ipſi H., quòd ſi S., quod eſt prædeſtinatum ad T., vellet in ſua morte facere bonum, & moreretur in illo velle, D. haberet majorem poteſtatem in S., quàm R. ; & ſi haberet, non eſſent æqualiter in S. ; & ſi non eſſent, Q. non haberet tantam virtutem in P. & F. & G., quantam E. ; & hoc eſt impoſſibile : per quam impoſſibilitatem H. cognoſcit falſam demonſtrationem ipſius K., quá facit cum particularibus demonſtrationibus, & cognoſcit veras ſignificationes, quas I. dat per communes & univerſales demonſtrationes : unde quando H. recipit iſtam perfectionem, tunc A. eſt illi demonſtratum per D. & R. ; per quam demonſtrationem,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nem, quam H. recipit, H. adorat & contemplatur E. F. G. & Q., quæ cum D. & R. illi revelarunt A.; per quam revelationem cognoscit vim Prædestinationis cum E., & fragilitatem Prædestinationis cum Q.

25. Quando homo ponit D. in H. cum E. F. G., tunc I. ipsi H. demonstrat C. (quod est A., quando homo ponit E. F. G. in H. sinè D.) quia in hoc, quòd D. dat ipsi H. majorem demonstrationem perfectionis in E., quàm in F. G., & cùm E. F. G. habeant æqualem virtutem & æqualem perfectionem, ideo D. demonstrat ipsi H., quòd Persona significata per E. est Persona Filii, quæ est tantùm incarnata; quia cùm E. meliùs appropinquet ipsi H. per D., quàm F. G. cum D., ideo I. demonstrat de necessitate, quòd est differentia inter Personam significatam per E., & inter Personam significatam per F., & Personàm significatam per G.; & per differentiam significatam in tribus Personis D. significat, quòd E. meliùs cognoscatur per Prædestinationem, quàm F. & G. per D.

26. Si enim in Incarnatione omnes tres Personæ essent incarnatæ, D. demonstraret ipsi H. tam perfecta F. G., sicut E., & K. non demonstraret E. in majori nobilitate, quàm F. G.; sed quia E. magìs appropinquat cognitioni ipsius H. per D., quàm F. G., ideo I. demonstrat, quòd benedicta Filiatio DEI fuit illa, quæ assumpsit Carnem de nostra Domina Sancta Maria Virgine gloriosâ; nam sicut N. meliùs intrat in H., quàm O., quia N. intrat cum I., & O. intrat cum K., sic E. meliùs intrat in H. per D., quia Persona significata per E. est incarnata, quàm F. G.: unde sicut M. est speculum ipsius N., sic D. est speculum ipsius C., per quod videtur A. ipsius C.

27. Unde benedictus sit DEUS, nam sicut Prædestinatio est res valde subtilis ad intelligendum & sciendum, sic D. est speculum, in quo videtur demonstratio rerum, quæ sunt valde secretæ ipsi H.: unde cùm H., qui est humanus intellectus, sit creatum in humana specie, & cùm D. in H. clariùs ponat E., quàm F. G., I. demonstrat ipsi H., quòd Persona significata per E. sit tantùm incarnata in C., propter hoc H. percipit A. ipsius C. &c.

28. Quemadmodum Prædestinatio est subjectum & speculum, per quod probatur & demonstratur S. Trinitas & Incarnatio, *sic secundùm Figuram Veritatis (quæ continetur in primo Exemplo & in Capite veritatis) potest homo demonstrare & probare Prædestinationem humano intellectui cum B. C., dummodò sciat Artem & Modum Figuræ Veritatis & hujus Figuræ, quæ continetur in hoc Exemplo & Capite.*

29. „ Quemadmodum demonstratur & „ probatur B. & C. per D., & sicut D. de„ monstratur & significatur ipsi H. per de„ monstrationem, quam dat de B. & C., sic „ per istam eandem Artem D. demonstrat „ & significat ipsi H. gloriosam Unitatem „ DEI; & Unitas est ratio, per quam signi„ ficatur D. ipsi H.: *propter hoc convenit, quòd omnis homo, qui vult intrare in hanc Artem & in hanc inquisitionem, sciat se dirigere cum forma Figuræ primò figuratæ cum literis rubeis; & convenit, quòd homo figuret Figuras in aliqua tabula vel charta, ne illas obliviscatur; & quamprimùm illas oblivìscitur, convenit, quòd recurrat ad Figuram figuratam per literas rubeas, ut sciat illas literas, quibus fuerunt appropriata nomina, de quibus hæc Ars determinatur.*

30. Cùm per gratiam DEI venerimus ad finẽ cognitionis Prædestinationis per brevia verba, ideo dicimus & consulimus illis, qui volunt habere cognitionem Prædestinationis, quòd, sicut intellectus est valde impeditus ad intelligendam Prædestinationem, sic det cognitionem Prædestinationis humano intellectui per illam artem & modum, per quem intellectus illam possit faciliùs cognoscere ad gloriam & laudem gloriosi DEI, *Doctor Illum. Lib. 5. Contemp. cap. 365.*

Postquam perfecimus & complevimus duo Exempla, in quibus tanquam particularibus continentibus in se occulta universalia demonstravimus supremam & altissimam & universalissimam Methodum operandi & demonstrandi, convenit nos amore Discipulorum ea, quæ in præfatis exemplis sunt abscondita, in lucem proferre, & per sequentes annotationes illis reddere conspicua; quas dividemus in *generales* & *speciales*: igitur

Generales ponimus, ut per illas cognoscant Secreta generalia, quæ per hæc duo exempla revelantur, & sunt sex sequentes: scil.

1. Secretum Operationis sensualis.
2. Secretum Operationis intellectualis.
3. Secretum Operationis naturalis.
4. Secretum Operationis artificialis.
5. Secretum Operationis universalis.
6. Secretum Operationis particularis.

Ex quorum sex simpliciu n modorum binariis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nariis adunantur & neceſſariò reſultant tres compoſiti, conſtituentes novenarium ex omni parte perfectum : videlicet

7. Secretum Operationis ſenſualis & intellectualis ſimul.

8. Secretum Operationis naturalis & artificialis ſimul, &

9. Secretum Operationis univerſalis & particularis ſimul.

Quæ omnia licèt acutis & ſubtilibus ingeniis percurrendo data duo exempla, & comparando illa ad ea, quæ in præcedentibus tribus Capitibus dicta ſunt, poſſent eſſe perſpicua, volumus tamen etiam minùs ea penetrare valentibus magìs elucidare.

Multoties in antecedentibus dixiſſe me recordor, ſuprema & univerſaliſſima Principia regulare & dirigere omnia inferiora : unde cùm debeat eſſe proportio inter principia & modum operandi cum principiis, manifeſtum eſt, quòd ad uſum ſupremorum & univerſaliſſimorum principiorum requiratur ſupremus & univerſaliſſimus modus operandi : cùm igitur in magno *Libro Contemplationis* egerim de ſupremo objecto, circa quod poteſt & debet verſari omnis intellectus creatus, cupiens conſequi ſupremum Finem, ad quem à DEO eſt creatus, ad quod Objectum & quem Finem potentiam memorativam, intellectivam & amativam diſpoſui & proportionavi per Artem infallibilem complectentem in ſe *Naturale* & *Supernaturale*, *Rationem* & *Fidem*, & reliquas proprietates antedictas, deducens has tres potentias per ſemitas infallibilium demonſtrationum, incipiendo ab infimo gradu Naturæ ſenſualis usque ad ſupremum gradum Naturæ intellectualis, & in dicto Libro Contemplationis neceſſarium fuerit, ratione altitudinis & nobilitatis objecti conferre in unum, quidquid nobile, perfectum, altum ac excellens in tota mea Arte continebatur, & ad hunc finem per gratiam Luminis ſuperni mihi fuit conceſſum, ideo in fine hujus Capitis quinti ex eodem *Libro Contemplationis* & ejus parte altiſſima, videlicet *Libro quinto* (quem totum ambit *Septimus Modus Artis Compendioſæ*) excerpſi duo Exempla ſupradicta, quæ in ſua univerſalitate vobis repræſentarent univerſaliſſimam Potentiam creatam, & univerſaliſſimum Subjectum & Objectum creatum & increatum, & univerſaliſſimum Modum agendi Potentiæ in utrumque.

Eſt autem illa univerſaliſſima Potentia creata illud Agens reale & intentionale, naturale & artificiale, quod vobis ſiſtit Figura S. in ſenſu literali & metaphorico, cujus ſtructuram & modum applicandi ad objectum in primo Exemplo clariùs quàm alibi expoſui : quapropter percurrite ſingulos paragraphos dicti primi Exempli, & notate Principia curſivo charactere impreſſa, eáque examinate per ſeptem Inſtrumenta Capite tertio data, ac per Arbores, Figuras, Tabulas in ſecundo Capite poſitas, nec non per Caput quartum Habituationis Potentiæ ad Objectum, & invenietis copioſam materiam occupandi veſtrum intellectum in cognitione & admiratione tanti Artificii : id ipſum facite in ſecundo Exemplo.

Sed ut deſcendamus ad *ſpecialia*, exponam *duplicem* uſum univerſalem primi Exempli, in quo oſtendi, quomodo Potentia rationalis debeat eſſe diſpoſita & ordinata, ut ſit apta ad inveniendum ſuum ſupremum Objectum, quod eſt *ſuprema Veritas* : conſiderato igitur hoc Principio *Veritatis* manifeſtum eſt, illud eſſe deſumptum ex Figura A., & ratione ſuæ ſummitatis eſſe omnium aliarum Veritatum inferiorum primitivum, verum & ſummè neceſſarium, per quod primò inventum ſint inveniendæ omnes aliæ inferiores veritates ; quod, quâ ratione fiat, ſtatim dicam infrà : quare autem inter cætera principia Figuræ A., quæ omnia ſunt inter ſe æqualia, ſelegerim *Veritatem*, hæc eſt ratio, tum quia eſt proprium objectum intellectûs, & operatio intellectûs ſecundùm naturam eſt prior operatione voluntatis (ût patet in Divinis, Generatione præcedente Spirationem, prioritate originis) tum quia per cognitionem veri voluntas excitatur & allicitur ad amorem & proſecutionem boni.

Ad oſtendendum itaque immenſum & inexplicabilem uſum hujus primi exempli, notate Filii, & in memoriam revocate ea, quæ dixi ſuprà *in Logica* fol. 74. in 1. 2. & 3. Comparatione ; nam quamvìs hoc primum Exemplum in manifeſto agat & tractet de univerſali Potentia & univerſali Objecto Veritatis, eſt tamen in ſe aliquod particulare, habens ſub ſe occultum aliquod univerſale, quod non nominibus ſed literis à me ſolet exprimi : & habet ſe hoc particulare exemplum, ût particulare verbum *amo* in Grammatica.

Unde ſi *ſecundùm literam* veſtra operatio ver-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

verſatur circa *opus intentionale* & *intellectuale*, ſupponite Filii, loco particularium Principiorum à me in hoc Exemplo adhibitorum alia Principia particularia literis univerſalibus occulta ſub eadem proportione & relatione applicata, ſub quæ hæc explicita à me ſunt illis adhibita, & habebitis ſemper novas ac novas demonſtrationes, imò integras ſeries demonſtrationum, ac inventiones infinitas veritatum antea incognitarum : v. g. loco Principii *Veritatis* ſubſtituite Principium *Bonitatis*, *Magnitudinis*, *Poteſtatis*, *Virtutis*, aut aliud quodcunque Figuræ A., explicitum vel implicitum, vel ſi placet, jungite unum cum altero, vel ſpecificate unum cum altero æquali vel minori, ût vos docet Logica ; & habebitis inexhauribilem fontem demonſtrationum & inventionum veritatum ſinè labore aut defatigatione veſtri ingenii ; nec vos ſubibit torpor in hac exercitatione, quia bona eſt negotiatio ejus, nec extinguetur in nocte Lucerna ejus.

Alter uſus hujus Figuræ eſt, ſi *ſecundùm literam* veſtra operatio degit circa *Opus reale naturale & ſenſuale* : unde cùm ſub una figura hujus primi Exempli utrumque Opus à me ſit revelatum, & proportio unius ſit per omnia ſecundùm proportionem alterius, quandocunque ſecundùm literam verſatus ſum circa unum, ſecundùm metaphoram immiſcui alterum, quod clarè produnt loca Philoſophiæ paragraphis hujus exempli intermixta, & ea, quæ *Capite ſecundo de Figuris S. & X.* fuerunt revelata : quapropter ad acquirendum uſum hujus Figuræ S., & modi ejus operandi, convenit vos priùs exercere in notitia Figuræ Elementalis ejuſque quadrangulis, qui ſecundùm proportionem ſuam ſunt paralleli quadrangulis Figuræ S. ; quam notitiam vobis largam dabit Liber de Gradibus Medicinæ, & alii Philoſophici ac Medici à me facti, quibus aliqualiter ſaltem cognitis præparate primò vobis S. ſenſuale, quo habito illi applicate aliquod ſubjectum ex Figura A. ſenſuali, vel ex Clave Artis & Naturæ, & inſiſtite veſtigiis Operis hoc exemplo delineati, & videbitis, an ſit poſſibile, per Artem & Naturam elicere Veritates particulares ſenſuales.

Ad ampliandum hunc & antecedentem uſum revelabo vobis alterum Arcanum, ſcilicet, quòd, ſi nondum ex Arte Compendioſa ejuſque Lectura didiciſtis Tabulas formare, quales ſunt hæ duæ duobus datis exemplis additæ, adite Librum quintum Contemplationis ; nam quot Capita ſunt in illo, tot vobis ſubminiſtrabit Tabulas jam præparatas, quarum quælibet novum continet Artificium eliciendi infinita Secreta ; quæ Tabula & Artificium operandi ſunt connexa & combinabilia cum Tabula & Artificio operandi Figuræ Veritatis, ût manifeſtè indicavi in fine ſupradicti ſecundi Exempli.

Propoſitum meum erat, hìc me liberare promiſſo in Cap. 2. de Fig. X. fol. 46. §. *Non deerunt*, dando exemplum & demonſtrationem, quomodo Agens naturale producat Chäos phyſicum, & inſtituat ejus reſolutionem in ſuas partes, & quomodo fiant intenſiones naturales primarum quatuor qualitatum in dicto Chäos : item quomodo idem Chäos tranſeat per quatuor gradus perfectionis de infimo gradu ad ſummum uſque ad gradum potentiæ multiplicandi : ſed quia ſecundùm exigentiam expoſitionis textûs nequeo ob temporis inopiam, ne vos in vado hærere patiar, ſaltem locum textûs indicabo : itaque inſpicite *Librum de Levitate & Ponderoſitate Elementorum, & ejus Quæſt. 13.* quæ eſt : *In quot horis fiat digeſtio illius, quod homo comedit* : item *Quæſt.* 15. illi ſubſequentem : lectioni harum quæſtionum jungite lectionem ſequentium Capitum Theor. Teſt. cap. 18. Mſti. vel 14. impreſſi, quod agit *de Gradibus Digeſtionum*, & ſequentia cap. 31. Mſti. vel 17. impreſſi, quod agit de *Putrefactione & Corruptione*, cap. 36. Mſti. vel 32. impreſſi, quod agit *de quatuor Virtutibus naturalibus mutativis*, cap. 51. Mſti. vel 47. impreſſi, quod oſtendit *diverſos effectus harum quatuor Virtutum* : ſi nullum horum Capitum capiat veſtrum Caput, ſuadeo, ut de nocte capiatis veſpertiliones in aëre, & talpas in terra ; nam de die fruſtra vos duxi per ignem & aquam ad dandum vobis refrigerium.

Sicut primum Exemplum primariò revelat Secreta Potentiæ in ſuo opere, ſic ſecundum Exemplum primariò revelat Secreta Objecti in ſuo opere ; nam demonſtrat, quomodo per Dignitates DEI inveniatur *Secretum univerſale*, per quod inveniantur *tria Secreta particularia*, nempe *Myſterium S. Trinitatis*, *Incarnationis & Prædeſtinationis*, unde detegitur *Modus operandi generalis ex hoc ſpeciali* ; nam retinendo in dicta Tabula Literas A. E. F. G. H. I. K. L. M.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

M. & earum ſignificata: accipite pro literis B. C. D. N. O. alia ſignificata quæcunque, & redigite illa in eandem proportionem, in qua antea fuerunt ſignificata particularia ipſorum B. C. D. N. O., & habebitis triginta paragraphos ac totidem demonſtrationes de illo Secreto particulari, quod ſub dictis literis univerſalibus operi fuit ſubditum.

Sed quia eſt impoſſibile, tam modico ſermone tam magnum Arcanum omnibus reddere pervium, ideo per exemplum expoſitionis dictarum literarum majorem vobis lucem præbebo: tu vides Fili, quòd quædam harum literarum ſunt *univerſales*, & quædam *particulares*; *univerſales* ſunt A. E. F. G. H. I. K. L. M. & earum ſignificata; unde cùm in illis omnia particularia inveſtigabilia ſint in potentia, ſicut in Chäos omnia particularia phyſica, manifeſtum eſt, quòd, quodcunque Secretum particulare ipſis applicetur, per operationem illarum univerſalem ſpecificatam in hoc particulari neceſſariò H. ſit producturum illud L. vel M. particulare quæſitum, ſicut in præcedenti proceſſu H. inveſtigavit & invenit L. & M. ipſorum B. C. D. N. O. particularium applicatorum ipſis A. E. F. G. &c. univerſalibus: exquo revelatur vobis Secretum, quod ſuprà *in Logica* monſtravi omnibus notum & ignotum, ſcilicet *quomodo quodlibet particulare per aliquod univerſale poſſit eſſe principium inveſtigandi & inveniendi certò & infallibiliter infinita alia particularia*, quod tot Viros doctos per tot ſæcula latuit.

Quia verò ad acquirendam perfectam notitiam hujus Methodi multùm confert ſcire habitudinem harum vel ſimilium literarum univerſalium inter ſe, ideo ex modo conſiderandi deſumetis modũ conſiderandi alias quascunque; qui eſt ſequens: A. eſt *genus generaliſſimum*, nam ſignificat ſupremũ Secretum, in quo omnia Secreta comprehenduntur, & per quod omnia Secreta revelantur; hoc A. ſub ſe habet *duas ſpecies*, ſcilicet L. M.; nam omne Secretum, quodcunque H. deſiderat ſcire, vel eſt *ſenſuale*, vel *intellectuale*: hæ igitur tres literæ A. L. M., ſcilicet genus & duæ ſpecies ſunt illud univerſale, ſub quo aliquod vel aliqua individua immediatè debent collocari tanquam particulare, qualia à me hìc poſita ſunt D. & ſpeculum ſenſuale artificiale: unde ſicut in dato exemplo ſpeculum ſenſuale artificiale, quod eſt individuum ipſius L., & D., quod eſt ſpeculum intellectuale & individuum ipſius M., à me eſt adhibitum & admotum ipſis A. L. M., ut per I. K. ipſorum E. F. G. univerſalium, & D. N. O. particularium, revelarent B. C. vel ipſummet D. vel alias literas particulares, ſic ſi tu loco hujus individui, h. e., ſpeculi ſenſualis artificialis, ſuppoſueris aliud quodcunque ſpeculum ſenſuale (volo dicere, quodcunque ens creatum naturale vel artificiale, quod, metaphoricè loquendo, eſt ſpeculum ſenſuale repræſentans vel aliud ſenſuale vel aliud intellectuale) & loco hujus individui D., h. e. ſpeculi intellectualis, aliud quodcunque intellectuale vel ex Figura A. vel ex aliis Figuris, quod eſt ſpeculum intellectuale repræſentans vel aliud intellectuale vel aliud ſenſuale, & obſervaveris modum procedendi vel in hoc Exemplo, vel in Arboribus, Figuris, Tabulis, ſeptem Inſtrumentis, vel denique clariſſimè in ipſa mea Arte Compendioſa ejuſque Lectura expreſſum, elicies triginta paragraphos demonſtrantes Secretum quæſitum, imò non ſolùm triginta, ſed ſi cupis, tercentum vel termille & ampliùs; quia nunquam exhauries hanc ſcaturiginem, nam puteus altus eſt.

Ulteriùs vides, Fili, quòd altior modus revelationis & demonſtrationis omnium ſecretarum veritatum perpetuò perficiatur per Dignitates vel Attributa DEI, quia eſt impoſſibile, quòd ulla Dignitas reperiatur in aliqua creatura, quæ non ſit character alicujus Dignitatis, quæ eſt in DEO: unde ſicut in natura Virtutes ſeu Dignitates ſimplices rerum naturalium habent ſuas operationes ſimplices, quæ ſunt revelationes ſimplices harum virtutum, & Virtutes ſeu Dignitates compoſitæ habent operationes compoſitas, quæ ſunt revelationes compoſitæ, & hæ ultimæ ſunt longè majores primis, tam ratione multitudinis, quàm magnitudinis & intenſionis Virtutis, ſic à pari in H. creato Dignitates DEI ſimplices & ſimpliciter receptæ revelant veritates ſimplices, ſed compoſitæ & inter ſe combinatæ revelant tantò majorem, quantò major eſt compoſitio (intellige intentionalis, non realis) & hoc eſt Secretorum omnium ſecretiſſimum; quia quantò plures ſimplices Dignitates univerſales confluunt in unũ particulare, tantò altiùs aſcendit illud particulare in ſua univerſalitate, & tantò plura Secreta revelat:

&

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& hoc Arcanum aperui §. *24. ultimi exempli*, & in *Commento ſuper Art. Dem. de Quæſt. primæ fig. Dem.* n. 2. lit. c. fol. 147.

Denique Fili, commendo tibi, ut ſedulò animadvertas proportiones, quas hæ Dignitates demonſtrant in creaturis; nam licèt ſecundùm ſe ſemper æqualem habeant influxum in illas, æqualiter tamen vel inæqualiter in illis recipiuntur: unde, ut ſcias facere differentiam inter hanc æqualitatem & inæqualitatem, cùm una nunquam poſſit eſſe in creatura ſinè altera, recollige ea, quæ *in Geometria* dixi, de Proportione arithmetica & geometricâ; ſinè notitia enim illarum nunquam habebis I. ſinè K.

Unde, Fili, Gloria, Laus & Honor ſit ſupremæ Veritati, quæ nobis per ſuas ſecretas & ſupremas Dignitates revelavit Artem generaliſſimam inveſtigandi, inveniendi & demonſtrandi omnem ſecretam Veritatem.

Diſc. Quemadmodum eſt juſtiſſimum, ut reddamus immenſas gratiarum actiones DEO noſtro de hoc intellectuali dono, quod exſuperat omne ſenſuale donum, ſic juſtitia exigit, ut tibi, benigniſſime Pater, grates referam, quantas & quales gratitudo Famuli erga Dominum, Diſcipuli erga Magiſtrum, Clientis erga Patronum, Filii erga Patrem mente capere & ore ac calamo exprimere valet; tuo enim ductu, tuâ clementiâ, tuâ inſtructione, tuâ protectione, tuâ aſſiſtentiâ curſum tam profundæ & ob defectum tuorum Operum nobis hactenus abditiſſimæ Artis ac Scientiæ ſum aggreſſus, ac per tot annos cum tantis laboribus, periculis, ac perſecutionibus non paucis ſum proſecutus, cujus laboris primum fructum, non alteri fini deſtinatum niſi Gloriæ magni DEI noſtri per univerſum orbem quaquaverſum propagandæ in augmento ſuæ dilectæ Sponſæ Sanctæ Matris noſtræ Eccleſiæ Catholicæ & Apoſtolicæ veræque & unicæ Sanctæ Fidei mihi indigno à tua largitate concreditum, tibi nunc humillimè reſtituo, ut per manus tuas me & illum offeras æternæ Sapientiæ, à qua primò ſupernâ Inſpiratione illum recepiſti.

Præterea in fine hujus Operis proteſtor, quòd ſi forſan quispiam error vel in hoc vel in aliis Tractatibus contra Sanctam Fidem Catholicam reperiretur, illum meæ ignorantiæ, vel verſionis inſufficientiæ, aut vitio Exemplarium vetuſtate & tranſumptione vitiatorum tribuendum potiùs, quàm tibi, B. Magiſter: quapropter profiteor, me illum errorem, ſi quis eſſet, nec credere, nec defendere, ſed potiùs averſari, & humillimè rogare omnes Doctores Probos ac Catholicos, ut eâ, quâ hi Libri ſcripti ſunt, intentione legant, nec judicent, antequam Artem & Mentem Authoris intimè penetrarint, ne, dum fortè incumbunt emendando errori, qui eſt poſſibilis in his Libris, incidant in errorem, qui eſt poſſibilis in ipſis; qui cùm ſit impoſſibilis in Sancta Matre noſtra Eccleſia ejusque in terris Viſibili Capite, tutiſſimum ac juſtiſſimum eſt, nos & omnia dicta & Scripta noſtra ejus infallibili ac indeceptibili Judicio humillimè ſubjicere.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura